

"Οταν ὅλοι ἐπίστευαν ὅτι εἶχε χαθῆ ὁριστικῶς

ΠΩΣ ΕΣΩΘΗ Η ΕΛΛΑΣ ΤΟ 1944

Τό προσωπικόν ἡμερολὸγιον τοῦ στρατηγοῦ Σκόμπη

Η ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΤΩΝ ΑΓΓΛΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ — Η ΑΦΙΞΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ — Η ΥΠΟΔΟΧΗ ΠΟΥ ΤΗΣ ΕΠΕΦΥΛΑΧΘΗ — ΟΙ ΒΡΕΤΑΝΝΟΙ ΠΡΟ ΔΟΚΙΜΑΣΙΑΣ — Ο ΕΛΑΣ ΣΤΗΝ ΥΠΟΧΩΡΗΣΙ ΤΩΝ ΓΕΡΜΑΝΩΝ — ΠΩΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΑΝ ΤΟΥΣ ΒΡΕΤΑΝΝΟΥΣ ΟΙ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΘΕΝΤΕΣ

ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ ΣΚΟΜΠΗ

'Ανέλαβε τόν πιό δύσκολο καί ἴσως τόν πιό παρεξηγημένο ρόλο στήν ἱστορία τῶν βρετανικῶν 'Ενόπλων Δυνάμεων. 'Ομως, χάρι στήν σταθερή ἀποφασιστικότητά του, διέλυσε τά σχέδια τῶν κομμουνιστῶν

ΕΝΑΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΥΣ ΑΝΑΖΗΤΕΙ ΤΗΝ ΑΛΗΘΕΙΑΝ

ΟΤΑΝ ΜΟΥ προσέφεραν τὴν δυνατότητα νὰ μελετησω τὸ προσωπικὸ ἡμερολόγιο, τὶς σημειώσεις καὶ τοὺς φακέλλους τοῦ μακαρίτη ἀντιστρατήγου σὲρ Ρόναλντ Σκόμπη (ὕστερα ἀπὸ προσωπική του ἐπιθυμία) ὁμολογῶ ὅτι δὲν ἤξερα σχεδὸν τίποτα σχετικὰ μὲ τὰ γεγονότα, τὰ δραματικὰ καὶ φοβερά, ποὺ περιγράφονται ἐδῶ. Τὸ μόνο ποὺ γνώριζα, κάπως ἀόριστα, ἦταν ὅτι οἱ Βρεταννοὶ εἶχαν παρέμβει στὴν Ἑλλάδα τὸν χειμῶνα τοῦ 1944—45 καὶ ὅτι ἡ ἱστορία αὐτὴ ἦταν «βρώμικη» καὶ ἀπὸ πολιτικῆς ἀλλὰ καὶ ἀπὸ στρατιωτικῆς ἀπόψεως. Τίποτα περισσότερο. Καί, ὅπως εἶχα πολλὲς φορὲς τὴν εὐκαιρία νὰ διαπιστώσω, ἐλάχιστοι εἶναι ἐκεῖνοι ποὺ ξέρουν κάτι καὶ ποὺ ἐνδιαφέρονται. Ὡστόσο, οἱ ἑκατοντάδες τῶν ἀνθρώπων, ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, ποὺ μὲ βοήθησαν στὴν ἐκτεταμένη ἔρευνα γιὰ νὰ γραφῆ αὐτὴ ἡ ἀφήγησι, ποὺ ἔζησαν τὰ δραματικὰ γεγονότα, ἔχουν ὅλοι πολὺ μεγάλη ἐπιθυμία νὰ γίνουν γνωστά, νὰ «μποῦν τὰ πράγματα στὴ θέσι τους».

Ο ΥΠΟΣΤΡΑΤΗΓΟΣ —τότε— Ρόναλντ Σκόμπη, ἦταν ἐπικεφαλῆς μιᾶς μικρῆς δυνάμεως ποὺ πῆγε στὴν Ἑλλάδα, μὲ κύρια ἀποστολὴ νὰ σώση τὸν πληθυσμό της ἀπὸ τὴν πεῖνα καὶ τὴν ἀσθένεια, νὰ ἀποκαταστήση τὶς τηλεπικοινωνίες καὶ τὶς συγκοινωνίες. Ὁ στρατηγὸς Σκόμπη καὶ οἱ ἄνδρες του ἔκαναν τὸ καθῆκον τους πρὸς τὸν ἑλληνικὸ λαὸ καὶ πρὸς τοὺς Δυτικοὺς Συμμάχους, παρὰ τὴν ἐκστρατεία δυσφημήσεως ποὺ ξεκίνησε ἀπὸ τοὺς ἀριστεροὺς καὶ βρῆκε ἀπήχησι στὸν ἀγγλικὸ καὶ τὸν ἀμερικανικὸ Τύπο.

ΕΧΩ ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙ ὅτι αὐτὴ ἡ διαβολικὰ προκληθεῖσα παρανόησι τοῦ ρόλου τῶν βρεταννικῶν δυνάμεων ποὺ ἔφθασαν τότε στὴν Ἑλλάδα ἐξακολουθεῖ νὰ ὑφίσταται ἀκόμα καὶ σήμερα. Κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο, ὁ θυμὸς μέσα στὶς καρδιὲς τῶν ἀξιωματικῶν καὶ ἀνδρῶν ποὺ ἄκουσαν τόσες κατηγορίες, ἐξακολουθεῖ νὰ καίη ἀκόμα. Ἀπὸ τὶς ἑκατοντάδες τῶν ἀνθρώπων ποὺ πρόσφεραν πληροφορίες γι' αὐτὴν τὴν ἀφήγησι τῶν γεγονότων, μόνο δυὸ ἄτομα ἐξέφρασαν κάποια ἀμφιβολία σχετικὰ μὲ τὸ κατὰ πόσον ὁ Σκόμπη καὶ οἱ ἄνδρες του ἔπραξαν ἐκεῖνο ποὺ ἦταν τὸ ἀπολύτως σωστὸ καὶ τὸ ἀπολύτως ἀπαραίτητο. Καὶ οἱ δύο αὐτοὶ δὲν ἦσαν τὴν ἐποχὴ ἐκείνη στὴν Ἀθήνα. Τὶς κρίσεις τους τὶς ἐβάσιζαν μόνο σ' αὐτὰ ποὺ εἶχαν διαβάσει στὶς ἐφημερίδες.

ΟΙ ΣΚΛΗΡΕΣ μάχες τῶν Ἀθηνῶν ἐκεῖνον τὸν τελευταῖο χειμῶνα τοῦ Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου ἦσαν ἡ πρώτη ἐμπειρία τοῦ Δυτικοῦ Κόσμου γιὰ τοὺς «ἀντάρτες τῶν πόλεων», ποὺ προσπαθοῦν νὰ ἐπιβάλλουν πολιτικὲς λύσεις μὲ τὴν ἰσχὺ τῶν ὅπλων καὶ τὴν τρομοκρατία.

ΕΝΑΣ ΑΝΩΤΑΤΟΣ στρατιωτικὸς ἡγέτης μοῦ ἐδήλωσε ἀπερίφραστα: «Ἡ μάχη τῶν Ἀθηνῶν πρέπει νὰ θεωρηθῆ ἀπὸ τοὺς ἱστορικοὺς σὰν μιὰ ἀπὸ τὶς σπουδαιότερες ὁλοκλήρου τοῦ Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου».

ΠΑΡΑ τὸ γεγονὸς ὅτι, στὴν ἀρχή, ἔλαβαν μέρος μόνο 25.000 περίπου ἐλαφρῶς ἐξωπλισμένων Βρεταννῶν καὶ ὁ ἐχθρὸς δὲν ἦταν οἱ σιδερόφρακτες γερμανικὲς μεραρχίες, ἀλλὰ ἀγριωποὶ ἀντάρτες τῶν βουνῶν, ἡ μάχη ἦταν σκληρή, ἀφάνταστα σκληρή. Κι' ἂν αὐτὴ ἡ μικρὴ δύναμις τῶν Βρεταννῶν δὲν τὰ κατάφερνε ν' ἀντιδράση —καὶ λίγο ἀκόμα νὰ μὴ τὰ καταφέρη— τότε ὁλόκληρη ἡ ἱστορία τοῦ σύγχρονου κόσμου θὰ εἶχε πάρει διαφορετική, πολὺ διαφορετικὴ τροπή.

ΑΝ ΤΟ ΠΡΑΞΙΚΟΠΗΜΑ τῶν κομμουνιστῶν στὴν Ἑλλάδα εἶχε ἐπιτύχει, τότε θὰ εἶχε πέσει τὸ «Σιδηροῦν Παραπέτασμα» σ' ὅλες τὶς χῶρες ἀπὸ τὴν Βαλτικὴ ὡς τὴ Μεσόγειο καὶ τὴν Τουρκία καὶ ἀπὸ ἐκεῖ στὶς πλούσιες σὲ πετρέλαιο χῶρες τῆς Μέσης Ἀνατολῆς.

Ο ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ Σκόμπη, ἕνας ἐπαγγελματίας στρατιώτης, χωρὶς πεῖρα στὴν πολιτική, χωρὶς ἰδιαίτερες γνώσεις στὰ διεθνῆ ζητήματα, διαισθάνθηκε εὐτυχῶς τὸν κίνδυνο. Καὶ ὅταν ἀκόμη οἱ ἀνώτεροί του ἀξιωματικοὶ καὶ οἱ πολιτικοὶ τὸν συνεβούλευσαν νὰ «μὴ ἐμπλακῆ» γιὰ νὰ ἀποφύγη μεγάλη συμφορὰ στοὺς στρατιῶτες του, ἐκεῖνος δὲν ταλαντεύθηκε οὔτε γιὰ μιὰ στιγμὴ καὶ δὲν δίστασε νὰ κάνη ὅ,τι ἦταν δυνατὸν διὰ νὰ σώση τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὴν κομμουνιστικὴ κυριαρχία καὶ τὸ λουτρὸ αἵματος ποὺ θ' ἀκολουθοῦσε.

ΣΗΜΕΡΑ, ποὺ πολλοὶ τρέμουν στὴν σκέψι τῆς ἀπειλῆς τῶν ἀνταρτῶν τῶν πόλεων καὶ ποὺ ὑποκύπτουν μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι ἔτσι θὰ τὴν ἀποφύγουν, ἡ ἀποφασιστικότης τοῦ Σκόμπη καὶ τῶν ἀνδρῶν του πρέπει νὰ προκαλῆ ὑπερηφάνεια καὶ νὰ φέρνη ἐλπίδα.

ΧΕΝΡΥ ΜΩΛ

ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ ΣΚΟΜΠΗ ΡΟΝΑΛΝΤ

Η ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΤΩΝ ΑΓΓΛΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ —

Η ΑΦΙΞΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ -

— Η Υ- ΠΟΔΟΧΗ ΠΟΥ ΤΗΣ ΕΠΕΦΥΛΑΧΘΗ

— ΟΙ ΒΡΕΤΑΝΝΟΙ ΠΡΟ ΔΟΚΙΜΑΣΙΑΣ

— Ο ΕΛΑΣ ΣΤΗΝ ΥΠΟΧΩ- ΡΗΣΙ ΤΩΝ ΓΕΡΜΑΝΩΝ —

ΠΩΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΑΝ ΤΟΥΣ ΒΡΕΤΑΝΝΟΥΣ ΟΙ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΘΕΝΤΕΣ

Ὅταν ὅλοι ἐπίστευαν ὅτι εἶχε χαθῆ ὁριστικῶς

ΠΩΣ ΕΣΩΘΗ Η ΕΛΛΑΣ ΤΟ 1944

Τὸ προσωπικὸν ἡμερολόγιον τοῦ στρατηγοῦ Σκόμπη

ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ ΣΚΟΜΠΗ

Ἀνέλαβε τὸν πιὸ δύσκολο καὶ ἴσως τὸν πιὸ παρεξηγημένο ρόλο στὴν ἱστορία τῶν βρεταννικῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων. Ὅμως, χάρι στὴν σταθερὴ ἀποφασιστικότητά του, διέλυσε τὰ σχέδια τῶν κομμουνιστῶν

ΕΝΑΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΥΣ ΑΝΑΖΗΤΕΙ ΤΗΝ ΑΛΗΘΕΙΑΝ

ΟΤΑΝ ΜΟΥ προσέφεραν τὴν δυνατότητα νὰ μελετήσω τὸ προσωπικὸ ἡμερολόγιο, τὶς σημειώσεις καὶ τοὺς φακέλλους τοῦ μακαρίτη ἀντιστρατήγου σὲρ Ρόναλντ Σκόμπη (ὕστερα ἀπὸ προσωπική του ἐπιθυμία) ὁμολογῶ ὅτι δὲν ἤξερα σχεδὸν τίποτα σχετικὰ μὲ τὰ γεγονότα, τὰ δραματικὰ καὶ φοβερά, ποὺ περιγράφονται ἐδῶ. Τὸ μόνο ποὺ γνώριζα, κάπως ἀόριστα, ἦταν ὅτι οἱ Βρεταννοὶ εἶχαν παρέμβει στὴν Ἑλλάδα τὸν χειμῶνα τοῦ 1944—45 καὶ ὅτι ἡ ἱστορία αὐτὴ ἦταν «βρώμικη» καὶ ἀπὸ πολιτικῆς ἀλλὰ καὶ ἀπὸ στρατιωτικῆς ἀπόψεως. Τίποτα περισσότερο. Καί, ὅπως εἶχα πολλὲς φορὲς τὴν εὐκαιρία νὰ διαπιστώσω, ἐλάχιστοι εἶναι ἐκεῖνοι ποὺ ξέρουν κάτι καὶ ποὺ ἐνδιαφέρονται. Ὡστόσο, οἱ ἑκατοντάδες τῶν ἀνθρώπων, ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, ποὺ μὲ βοήθησαν στὴν ἐκτεταμένη ἔρευνα γιὰ νὰ γραφῆ αὐτὴ ἡ ἀφήγησι, ποὺ ἔζησαν τὰ δραματικὰ γεγονότα, ἔχουν ὅλοι πολὺ μεγάλη ἐπιθυμία νὰ γίνουν γνωστά, νὰ «μποῦν τὰ πράγματα στὴ θέσι τους».

Ο ΥΠΟΣΤΡΑΤΗΓΟΣ —τότε— Ρόναλντ Σκόμπη, ἦταν ἐπικεφαλῆς μιᾶς μικρῆς δυνάμεως ποὺ πῆγε στὴν Ἑλλάδα, μὲ κύρια ἀποστολὴ νὰ σώσῃ τὸν πληθυσμό της ἀπὸ τὴν πεῖνα καὶ τὴν ἀσθένεια, νὰ ἀποκαταστήσῃ τὶς τηλεπικοινωνίες καὶ τὶς συγκοινωνίες. Ὁ στρατηγὸς Σκόμπη καὶ οἱ ἄνδρες του ἔκαναν τὸ καθῆκον τους πρὸς τὸν ἑλληνικὸ λαὸ καὶ πρὸς τοὺς Δυτικοὺς Συμμάχους, παρὰ τὴν ἐκστρατεία δυσφημήσεως ποὺ ξεκίνησε ἀπὸ τοὺς ἀριστεροὺς καὶ βρῆκε ἀπήχησι στὸν ἀγγλικὸ καὶ τὸν ἀμερικανικὸ Τύπο.

ΕΧΩ ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙ ὅτι αὐτὴ ἡ διαβολικὰ προκληθεῖσα παρανόησι τοῦ ρόλου τῶν βρεταννικῶν δυνάμεων ποὺ ἔφθασαν τότε στὴν Ἑλλάδα ἐξακολουθεῖ νὰ ὑφίσταται ἀκόμα καὶ σήμερα. Κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο, ὁ θυμὸς μέσα στὶς καρδιὲς τῶν ἀξιωματικῶν καὶ ἀνδρῶν ποὺ ἄκουσαν τόσες κατηγορίες, ἐξακολουθεῖ νὰ καίῃ ἀκόμα. Ἀπὸ τὶς ἑκατοντάδες τῶν ἀνθρώπων ποὺ πρόσφεραν πληροφορίες γι' αὐτὴν τὴν ἀφήγησι τῶν γεγονότων, μόνο δυὸ ἄτομα ἐξέφρασαν κάποια ἀμφιβολία σχετικὰ μὲ τὸ κατὰ πόσον ὁ Σκόμπη καὶ οἱ ἄνδρες του ἔπραξαν ἐκεῖνο ποὺ ἦταν τὸ ἀπολύτως σωστὸ καὶ τὸ ἀπολύτως ἀπαραίτητο. Καὶ οἱ δύο αὐτοὶ δὲν ἦσαν τὴν ἐποχὴ ἐκείνη στὴν Ἀθήνα. Τὶς κρίσεις τους τὶς ἐβάσιζαν μόνο σ' αὐτὰ ποὺ εἶχαν διαβάσει στὶς ἐφημερίδες.

ΟΙ ΣΚΛΗΡΕΣ μάχες τῶν Ἀθηνῶν ἐκεῖνον τὸν τελευταῖο χειμῶνα τοῦ Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου ἦσαν ἡ πρώτη ἐμπειρία τοῦ Δυτικοῦ Κόσμου γιὰ τοὺς «ἀντάρτες τῶν πόλεων», ποὺ προσπαθοῦν νὰ ἐπιβάλλουν πολιτικὲς λύσεις μὲ τὴν ἰσχὺ τῶν ὅπλων καὶ τὴν τρομοκρατία.

ΕΝΑΣ ΑΝΩΤΑΤΟΣ στρατιωτικὸς ἡγέτης μοῦ ἐδήλωσε ἀπερίφραστα: «Ἡ μάχη τῶν Ἀθηνῶν πρέπει νὰ θεωρηθῇ ἀπὸ τοὺς ἱστορικοὺς σὰν μιὰ ἀπὸ τὶς σπουδαιότερες ὁλοκλήρου τοῦ Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου».

ΠΑΡΑ τὸ γεγονὸς ὅτι, στὴν ἀρχή, ἔλαβαν μέρος μόνο 25.000 περίπου ἐλαφρῶς ἐξωπλισμένων Βρεταννῶν καὶ ὁ ἐχθρὸς δὲν ἦταν οἱ σιδερόφρακτες γερμανικὲς μεραρχίες, ἀλλὰ ἀγριωποὶ ἀντάρτες τῶν βουνῶν, ἡ μάχη ἦταν σκληρή, ἀφάνταστα σκληρή. Κι' ἂν αὐτὴ ἡ μικρὴ δύναμις τῶν Βρεταννῶν δὲν τὰ κατάφερνε ν' ἀντιδράσῃ —καὶ λίγο ἀκόμα νὰ μὴ τὰ καταφέρῃ— τότε ὁλόκληρη ἡ ἱστορία τοῦ σύγχρονου κόσμου θὰ εἶχε πάρει διαφορετική, πολὺ διαφορετικὴ τροπή.

ΑΝ ΤΟ ΠΡΑΞΙΚΟΠΗΜΑ τῶν κομμουνιστῶν στὴν Ἑλλάδα εἶχε ἐπιτύχει, τότε θὰ εἶχε πέσει τὸ «Σιδηροῦν Παραπέτασμα» σ' ὅλες τὶς χῶρες ἀπὸ τὴν Βαλτικὴ ὡς τὴ Μεσόγειο καὶ τὴν Τουρκία καὶ ἀπὸ ἐκεῖ στὶς πλούσιες σὲ πετρέλαιο χῶρες τῆς Μέσης Ἀνατολῆς.

Ο ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ Σκόμπη, ἕνας ἐπαγγελματίας στρατιώτης, χωρὶς πεῖρα στὴν πολιτική, χωρὶς ἰδιαίτερες γνώσεις στὰ διεθνῆ ζητήματα, διαισθάνθηκε εὐτυχῶς τὸν κίνδυνο. Καὶ ὅταν ἀκόμη οἱ ἀνώτεροί του ἀξιωματικοὶ καὶ οἱ πολιτικοὶ τὸν συνεβούλευσαν νὰ «μὴ ἐμπλακῇ» γιὰ νὰ ἀποφύγῃ μεγάλη συμφορὰ στοὺς στρατιῶτες του, ἐκεῖνος δὲν ταλαντεύθηκε οὔτε γιὰ μιὰ στιγμὴ καὶ δὲν δίστασε νὰ κάνῃ ὅ,τι ἦταν δυνατὸν διὰ νὰ σώσῃ τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὴν κομμουνιστικὴ κυριαρχία καὶ τὸ λουτρὸ αἵματος ποὺ θ' ἀκολουθοῦσε.

ΣΗΜΕΡΑ, ποὺ πολλοὶ τρέμουν στὴν σκέψι τῆς ἀπειλῆς τῶν ἀνταρτῶν τῶν πόλεων καὶ ποὺ ὑποκύπτουν μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι ἔτσι θὰ τὴν ἀποφύγουν, ἡ ἀποφασιστικότης τοῦ Σκόμπη καὶ τῶν ἀνδρῶν του πρέπει νὰ προκαλῇ ὑπερηφάνεια καὶ νὰ φέρνῃ ἐλπίδα.

ΧΕΝΡΥ ΜΩΛ

Η ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΤΩΝ ΑΓΓΛΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ — Η ΑΦΙΞΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ — Η ΥΠΟΔΟΧΗ ΠΟΥ ΤΗΣ ΕΠΕΦΥΛΑΧΘΗ — ΟΙ ΒΡΕΤΑΝΝΟΙ ΠΡΟ ΔΟΚΙΜΑΣΙΑΣ — Ο ΕΛΑΣ ΣΤΗΝ ΥΠΟΧΩΡΗΣΙ ΤΩΝ ΓΕΡΜΑΝΩΝ — ΠΩΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΑΝ ΤΟΥΣ ΒΡΕΤΑΝΝΟΥΣ ΟΙ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΘΕΝΤΕΣ

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

ΤΟ βιβλιαράκι τῆς «Ὑπηρεσίας Ἐνημερώσεως» ποὺ μοιράσθηκε στοὺς στρατιῶτες, ἔγραφε: «Εἶστε τυχεροὶ ποὺ πηγαίνετε στὴν Ἑλλάδα».

Ἦταν Παρασκευή, 13 Ὀκτωβρίου 1944. Ἄρχιζε ὁ τελευταῖος χειμώνας τοῦ Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Ἡ νίκη τῶν Συμμάχων διαγραφόταν πιὰ στὸν ὁρίζοντα καί, ὅπως πάντα, οἱ στρατιῶτες δὲν αἰσθάνονταν ἰδιαίτερα ἐνθουσιασμένοι νὰ ἀρχίσουν μιὰ νέα περιπέτεια. Ὅμως, ὅλοι σχεδὸν οἱ ἄνδρες καὶ οἱ ἀξιωματικοὶ ποὺ ἐπέβαιναν στὰ πλοῖα τῆς νηοπομπῆς πρὸς τὴν Ἑλλάδα ἦσαν χαρούμενοι. Οἱ περισσότεροι εἶχαν λάβει μέρος σὲ σκληρὲς μάχες: στὴν Βόρειο Ἀφρική, τὴ Σικελία, τὴν Ἰταλία. Ἢ καὶ νωρίτερα, στὸ Βέλγιο καὶ στὴ Γαλλία, τὴν Ἀνατολικὴ Ἀφρική, τὴν Ἑλλάδα, τὴν Κρήτη.

Πραγματικὰ θεωροῦσαν τυχερὸ τὸν ἑαυτό τους ποὺ πήγαιναν τώρα στὴν Ἑλλάδα, καθὼς ἔφευγαν οἱ Γερμανοί. Ἡ ἀποστολή τους ἦταν νὰ φέρουν τρόφιμα καὶ φάρμακα στὸν πεινασμένο πληθυσμό, νὰ φθάσουν σὰν ἐλευθερωταὶ ποὺ θὰ τοὺς ἐπεφύλασσε ὑποδοχὴ ἡρώων.

Ἡ δύναμις ποὺ μετέφερε ἡ νηοπομπὴ ἦταν ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐπιχειρησιακὴ διοίκησι τοῦ Ἐπιτελείου τῆς 23ης Τεθωρακισμένης Μεραρχίας. Ἦταν μιὰ μονάδα μὲ σημαντικὴ πολεμικὴ πεῖρα στὴν Βόρειο Ἀφρικὴ καὶ τὴ Σικελία. Ὡστόσο, κανένας δὲν μποροῦσε νὰ φαντασθῇ ὅτι θὰ χρειαζόταν αὐτὴ ἡ πεῖρα.

Ὅπως ἔγραφε ἀργότερα ὁ λοχαγὸς τοῦ ἐπιτελείου Μωρὶς Ἂς «οἱ ἐπιχειρήσεις θὰ ἦσαν ἐντελῶς διαφορετικὲς ἀπὸ ἐκεῖνες ποὺ εἶχαν διεξαγάγει οἱ διάφορες μονάδες καθ' ὅλη τὴν διάρκεια τοῦ πολέμου». Πρὶν ἀπὸ μερικὲς ἑβδομάδες τὰ τεθωρακισμένα συντάγματα εἶχαν λάβει ὁδηγίες νὰ μετατραποῦν σὲ συντάγματα πεζικοῦ, γιὰ νὰ μπορέσουν νὰ ἐκτελέσουν καθήκοντα κάθε ἄλλο παρὰ πολεμικά: φρουρὲς σὲ ἀποθῆκες ὑλικοῦ, διανομὲς τροφίμων καὶ ἀποκατάστασις ἐπικοινωνιῶν.

Τὸ βιβλιαράκι τῆς «Ὑπηρεσίας Ἐνημερώσεως» ποὺ εἶχε γκριζογάλαζο ἐξώφυλλο μὲ τὶς Καρυάτιδες τοῦ Ἐρεχθείου, εἶχε σκοπὸ νὰ πληροφορήσῃ τοὺς ἄνδρες τοῦ ἐκστρατευτικοῦ σώματος τί εἴδους χώρα ἦταν ἡ Ἑλλάς, τί εἴδους ἄνθρωποι εἶναι οἱ Ἕλληνες καὶ τέλος «τί πρέπει νὰ κάνουν οἱ Βρεταννοὶ στρατιῶτες σὲ μιὰ ξένη σύμμαχο χώρα».

Ὁ στρατιώτης Ἄλαν Μπέρντ τοῦ 46ου Συντάγματος Τεθωρακισμένων, ἀπὸ τὴν πόλι Φλήντγουντ, ἐπέβαινε τοῦ ἀντιτορπιλλικοῦ «Ζέτλαντ». Οἱ ἀναμνήσεις του εἶναι χαρακτηριστικές, ἐκφράζουν τὰ αἰσθήματα τοῦ μέσου Ἄγγλου στρατιωτικοῦ. Ἡ νύχτα ἦταν φουρτουνιασμένη. Πελώρια κύματα σάρωναν τὸ κατάστρωμα τοῦ σκάφους. Ὅμως, τὸ πρωὶ ἡ θάλασσα γαλήνεψε. Ἦταν μιὰ γλυκειά, ὄμορφη μέρα. Γύρω ἀπὸ τὸ καράβι, σὰν νὰ ἀναδύονταν μέσα ἀπὸ τὴ θάλασσα, πρόβαλλαν οἱ ἀχνοὶ ὄγκοι τῶν νησιῶν. Ὅσο προχωροῦσε τὸ σκάφος τὰ νησιὰ φαίνονταν πιὸ ζωηρά, πιὸ κοντινὰ καὶ πιὸ ὄμορφα. Λίγο πρὶν νυχτώσῃ τὸ «Ζέτλαντ» ἀγκυροβόλησε ἔξω ἀπὸ τὸν Πόρο. Τοὺς εἶπαν ὅτι τώρα πιὰ ἡ «ἀπόστασις ὣς τὴν Ἑλλάδα» ἦταν πολὺ μικρή, μόνο δυὸ ὧρες ταξίδι.

«Τὴν ἄλλη μέρα ἡ ὁρατότης ἦταν τόσο κακή, ὥστε τὰ σύννεφα ἔφθαναν ὣς τὴν ἐπιφάνεια τῆς θαλάσσης. Ἀργότερα, ὅμως, τὰ σύννεφα ἄρχισαν νὰ σκορπίζουν καὶ εἴδαμε τί εἶναι γύρω μας», ἔγραφε ὁ Μπέρντ σὲ μιὰ καθημερινὴ σχεδὸν ἐξιστόρησι, γιὰ νὰ τὴν διαβάσῃ ἡ οἰκογένειά του. «Τὸ δικό μας σκάφος πῆγε νὰ πάρῃ τὴ θέσι του στὸ τέλος μιᾶς μεγάλης σχηματιζόμενης τώρα νηοπομπῆς. Τὴν ἀποτελοῦσαν τὸ παλιὸ ἑλληνικὸ θωρηκτὸ «Ἀβέρωφ», δυὸ βαρέα καταδρομικά, τὸ «Ὠρίων» καὶ τὸ «Μαύρος Πρίγκιψ», πέντε βαρέα ἀντιτορπιλλικά, τρία ἐλαφρὰ ἀντιτορπιλλικὰ καὶ τέλος τὰ δικά μας τέσσερα ἐλαφρὰ ἀντιτορπιλλικά. Δεξιὰ κι' ἀριστερά μας ἦσαν κάπου ἑκατὸ ναρκαλιευτικά.

«Κάπου - κάπου ἀκούγαμε ἐκρήξεις καὶ μερικὲς φορὲς διακρίναμε σὲ ἀρκετὴν ἀπόστασι πίδακες νεροῦ νὰ τινάζωνται ψηλά. Εἴχαμε συναντήσει ἕνα ναρκοπέδιο βάθους δέκα μιλίων περίπου. Πέντε ναρκαλιευτικὰ βυθίστηκαν».

Ἐπὶ τοῦ «Ὠρίων» ἐπέβαινε ὁ Χάρολντ Μακμίλλαν, ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς βρεταννικῆς κυβερνήσεως στὸ θέατρο τῆς Μεσογείου. Ὁ πρωθυπουργὸς Γεώργιος Παπανδρέου μὲ μέλη τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως, ποὺ ἐπέστρεφε, ἐπέβαιναν τοῦ στὸ «Ὠρίων».

Ἡ ἀπόβασις τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως

Ὁ Μακμίλλαν, στὴ γέφυρα τοῦ σκάφους του, ἐπικεφαλῆς τοῦ πραγματικὰ ἐντυπωσιακοῦ σὲ ἀριθμὸ σκαφῶν στόλου, κοίταζε μαγεμένος τὴ θέα, καθὼς τὸ πλοῖο κατευθυνόταν σιγὰ - σιγὰ πρὸς τὸ Φάληρο. Δοκίμασε μεγάλη ἔκπληξι ὅταν ἔμαθε ὅτι ὁ Παπανδρέου καὶ οἱ ὑπουργοί του δὲν ἤθελαν νὰ ἀποβιβασθοῦν τὴν ἑπομένη ἀλλὰ τὴν Τετάρτη — δηλαδὴ δυὸ μέρες ἀργότερα. Κι' αὐτό, γιατί οἱ Τοῦρκοι εἶχαν καταλάβει τὴν Κωνσταντινούπολι ἡμέρα Τρίτη, τὸ 1453. Καὶ δὲν ἤθελαν νὰ ἀποβιβασθοῦν αὐτὴ τὴ μέρα ποὺ τὴ θεωροῦσαν «γρουσούζικη».

Πλάι στὸν Μακμίλλαν, στὴν γέφυρα τοῦ «Ὠρίων» ἦταν ὁ διοικητὴς τῶν στρατιωτικῶν μονάδων ποὺ θ' ἀποβιβάζονταν, σὲ λίγο στὴν Ἑλλάδα: ὁ ὑποστράτηγος Ρόναλντ Σκόμπη. Ἕνας Σκωτσέζος, μόνιμος ἀξιωματικὸς πρὶν ἀπὸ τὸ 1914, ποὺ ἔπαιζε «ράγκμπυ» στὴν ὁμάδα τῆς Σκωτίας καὶ πολέμησε στὰ χαρακώματα τὸ 1914 - 18 γιὰ νὰ ἐπιζήσῃ καὶ νὰ προαχθῇ σὲ ταγματάρχη σὲ πολὺ νεαρὴ γιὰ τὸν βαθμὸ αὐτὸν ἡλικία, τὸν Ἰούλιο 1918.

Στὸ κατώφλι μιᾶς δοκιμασίας

Ὁ ὑποστράτηγος Σκόμπη βρισκόταν ἐκείνη τὴ στιγμὴ στὸ κατώφλι μιᾶς δοκιμασίας ποὺ ὅμοιά της δὲν εἶχε γνωρίσει —οὔτε θὰ γνώριζε— ἄλλος ἀξιωματικὸς τοῦ Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Συνεπῶς ἀξίζει τὸν κόπο νὰ σταθοῦμε ἐδῶ, γιὰ λίγο, καὶ νὰ ἀκούσωμε τὶς γνῶμες τῶν διαφόρων ἀξιωματικῶν ποὺ τὸν εἶχαν γνωρίσει ἀρκετὰ καλά.

Σ' ἕνα σημεῖο συμπίπτουν ἀπολύτως οἱ γνῶμες ὅλων. Ὁ Σκόμπη ἦταν πρὶν ἀπ' ὅλα ἔντιμος, εὐθύς, εἰλικρινής. Ἦταν ἐπίσης ἀποφασιστικός, ἀλύγιστος, μ' ὅλο ποὺ δὲν ἤθελε —τὸ ἀπέφευγε μὲ ἐπιμέλεια— νὰ δώσῃ τὴν ἐντύπωσι τοῦ «σκληροῦ».

Αὐτὸς ἦταν, σὲ πολὺ γενικὲς γραμμές, ὁ ἄνθρωπος ποὺ θὰ διεδραμάτιζε τόσο ἀποφασιστικὸ ρόλο στὰ γεγονότα ποὺ θὰ ἐπακολουθοῦσαν.

Ἡ διαταγὴ ποὺ εἶχε λάβει ὁ Σκόμπη ἀπὸ τὸν στρατηγὸ σὲρ Χένρυ Μαίητλαντ Οὐίλσον, ἀνώτατο διοικητὴ τῶν συμμαχικῶν δυνάμεων τῆς Μεσογείου, ἦταν νὰ ἀναλάβῃ τὴν διοίκησιν τῶν συμμαχικῶν δυνάμεων στὴν Ἑλλάδα καὶ τὸν καθιστοῦσε ὑπεύθυνο τῆς ἐκτελέσεως τῶν προγραμμάτων βοηθείας τοῦ πληθυσμοῦ.

«Πρωταρχικὸν ἔργον, μετὰ τὴν ἐξασφάλισιν τῆς περιοχῆς τῶν Ἀθηνῶν —περιλαμβανομένου καὶ τοῦ καταλλήλου ἀεροδρομίου— εἶναι ἡ ἀποκατάστασις καὶ ἡ διατήρησις τοῦ νόμου καὶ τῆς τάξεως καὶ τοι- «Ἀβέρωφ», ποὺ ἔπλεε κοντὰ αὐτοπροσώπως ἡ διευκόλυνσις τῆς ἐγκαταστάσεως τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως εἰς τὰς Ἀθήνας προκειμένου νὰ καταστῇ δυνατὴ ἡ εἰσαγωγὴ καὶ ἡ διανομὴ τῶν ἐφοδίων τῆς βοηθείας». Ἡ παράδοσις τῶν Γερμανῶν στρατιωτῶν οἱ ὁποῖοι ἐξακολουθοῦσαν νὰ εὑρίσκωνται στὴν Ἑλλάδα περιλαμβανόταν μέσα στὰ δευτερευούσης σημασίας καθήκοντα τῆς δυνάμεως.

Ἦταν γεγονὸς ὅτι ἀναμένονταν ὡρισμένες περιπλοκές. Ὑπῆρχαν δυὸ ἀνταρτικὰ σώματα στὰ βουνά, εἶχε πληροφορηθῆ ὁ Σκόμπη. Τὸ ΕΛΑΣ καὶ τὸ ΕΔΕΣ. Τὸ πρῶτο, ποὺ ἦταν κατὰ πολὺ μεγαλύτερο τοῦ δευτέρου ἦταν ἐλεγχόμενο ἀπὸ τοὺς κομμουνιστὰς καὶ διοικητής του ἦταν ὁ στρατηγὸς Σαράφης. Οἱ ὁμάδες τοῦ ΕΔΕΣ εἶχαν περισσότερη πολιτικὴ ἀνεξαρτησία —παρ' ὅλο ποὺ οἱ πεποιθήσεις τῶν ἀνδρῶν ἦταν δημοκρατικὲς (καὶ ὄχι βασιλικές)— καὶ ἀρχηγός τους ἦταν ὁ στρατηγὸς Ζέρβας. Ἦταν γνωστὸ στὸν Σκόμπη ὅτι εἶχαν τὴν τάσι νὰ διαθέτουν τὶς δυνάμεις καὶ τὶς προσπάθειές τους σὲ διενέξεις καὶ προστριβὲς μεταξύ τους, ἀλλὰ καὶ οἱ δυὸ ἀρχηγοί τους —ὁ Σαράφης καὶ ὁ Ζέρβας— ἦσαν παρόντες στὴν Καζέρτα τῆς Ἰταλίας, ὅπου εἶχε ἐπιτευχθῆ συμφωνία σχετικὰ μὲ τὴν παρουσία τῶν βρεταννικῶν μονάδων καὶ τὴν ἐγκατάστασι τῆς κυβερνήσεως. Τὸ σημαντικὸ ἐκεῖνο ἔγγραφο ἔφερε τὶς ὑπογραφὲς καὶ τῶν δύο ἀνδρῶν. Τοὺς ἔθετε καὶ τοὺς δυὸ ἀρχηγοὺς ὑπὸ τὴν διοίκησι τοῦ Σκόμπη, ὁ ὁποῖος τοὺς εἶχε δηλώσει:

—Ἡ ἐπιτυχία τῶν προσπαθειῶν μου θὰ ἐξαρτηθῇ σὲ μεγάλο βαθμὸ ἀπὸ τὴν βοήθεια ποὺ θὰ μοῦ παράσχετε.

Εἶχε δώσει ὁδηγίες καὶ στὸν Σαράφη καὶ στὸν Ζέρβα νὰ ξεκαθαρίσουν ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς τὴν Ἑλλάδα καὶ νὰ τοὺς ἐμποδίσουν κυρίως νὰ καταστρέψουν, κατὰ τὴν ἀποχώρησίν τους, λιμάνια, δρόμους, σιδηροδρομικὲς γραμμές, γέφυρες. Ἐπίσης ἡ συμφωνία προέβλεπε ὅτι δὲν θὰ ἀναλάμβαναν οἱ ἀντάρτες τὴν τιμωρία τῶν «δοσιλόγων» καὶ τῶν συνεργασθέντων μὲ τοὺς Γερμανούς. Αὐτὸ θὰ γινόταν ἀπὸ τὴν τακτικὴ δικαιοσύνη.

Ὅμως, ὅλες αὐτὲς οἱ «λεπτομέρειες» ἐλάχιστους ἀπὸ τοὺς ἀξιωματικοὺς καὶ τοὺς ἄνδρες τοῦ στρατοῦ ποὺ θὰ ἀποβιβάζονταν σὲ λίγο, ἀπασχολοῦσαν. Τὸ βιβλιαράκι ποὺ τοὺς εἶχε διανεμηθῆ ἔλεγε ὅτι «ἦσαν τυχεροὶ» ποὺ πήγαιναν στὴν Ἑλλάδα. Καὶ ὅλοι τους ἦσαν σίγουροι γι' αὐτό. Πήγαιναν σὰν ἥρωες καὶ ἐλευθερωτές, σ' ἕναν τόπο γεμᾶτο φυσικὲς καλλονὲς καὶ κυρίως πανέμορφα κορίτσια μὲ σκουροκάστανα μάτια. «Ἡ μπύρα εἶναι ἐλαφρή, τύπου «λάγκερ» — σημείωνε τὸ βιβλιαράκι. Σὲ πολλὲς περιοχὲς τῆς Ἑλλάδος τὸ κρασὶ περιέχει ρετσίνι. Θὰ συνηθίσετε στὴν ἰδιόμορφη γεῦσι του. Οἱ Ἕλληνες πίνουν ἐπίσης δυνατὰ οἰνοπνευματώδη ποτὰ ὅπως τὸ οὖζο, ἡ μαστίχα καὶ ἡ ρακή, ποὺ δὲν φαίνονται δυνατὰ ἀλλὰ εἶναι».

Ὁ ΕΛΑΣ καὶ ἡ ὑποχώρησις τῶν Γερμανῶν

Ὁ βράχος τῆς Ἀκροπόλεως φαινόταν ἀχνὸς ἐκεῖ στὸ βάθος τοῦ ὁρίζοντα καθὼς ἡ ἐπιβλητικὴ ἀρμάδα πλησίαζε πρὸς τὸ Φάληρο. Σχεδὸν ὅλοι οἱ κουρασμένοι ἀπὸ τὶς κακουχίες τοῦ πολέμου στρατιῶτες εἶχαν τὴν βεβαιότητα ὅτι πλησίαζαν στὴ Γῆ τῆς Ἐπαγγελίας.

ΣΤΟ ΜΕΣΟΝ: Στρατηγὸς Σπηλιωτόπουλος, στρατιωτικὸς διοικητὴς Ἀθηνῶν τὸν Δεκέμβριο τοῦ 1944. Εἶχε διορισθῆ ἀπὸ τὴν κυβέρνησιν τοῦ Καΐρου, ἐνῶ ἦσαν ἀκόμη οἱ Γερμανοὶ στὴν Ἑλλάδα. Ὑπ' αὐτὸν ὑπήγαντο ὅλα τὰ ἔνοπλα σώματα τῆς κατεχομένης Ἑλλάδος. ΑΡΙΣΤΕΡΑ: Στρατηγὸς Ζέρβας. Ἀρχηγὸς τοῦ ΕΔΕΣ. Οἱ Βρεταννοὶ ἀπὸ τὸ 1942 τὸν προώριζαν γιὰ ἀρχηγὸ ὅλων τῶν ἀνταρτικῶν σωμάτων. ΔΕΞΙΑ: Ἄρης Βελουχιώτης. Ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῆς ἐπιχειρήσεως τοῦ Γοργοποτάμου εἶχε ἀρχίσει νὰ διαφαίνεται ὁ ρόλος ποὺ θὰ διεδραμάτιζε στὴν αἱματοχυσία

Αὐτὴ τὴν εἰκόνα παρουσίαζε τὸ κέντρον τῶν Ἀθηνῶν τὶς φοβερὲς ἡμέρες τοῦ «Δεκέμβρη». Ἡ φωτογραφία αὐτὴ ἐδημοσιεύθη σὲ ξένο περιοδικὸ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη καὶ παρουσιάζει ἕνα τμῆμα τῆς ὁδοῦ Σταδίου

Ὁ στρατιώτης Μπέρντ σημειώνει:

«Βλέπαμε νὰ ἀνεβαίνουν στὸν οὐρανὸ πυροτεχνήματα ἀπὸ τὴν ἀκτή. Ὁ κόσμος πανηγύριζε τὸν ἐρχομό μας».

Καὶ τὴν ἄλλη μέρα —τὴν Τρίτη— ὅταν ὁ Μπέρντ ἀπὸ τὸ «Ζήλαντ» μαζὶ μὲ τοὺς ἄλλους συναδέλφους του ἀποβιβάσθηκαν μὲ καΐκια, βρέθηκαν κυκλωμένοι ἀπὸ πλήθη ποὺ τοὺς ἀγκάλιαζαν, τοὺς φιλοῦσαν, παραληροῦσαν, ἔκλαιγαν.

«Ἦταν κάτι πολὺ συγκινητικό, ἀλλὰ μᾶς ἔφερνε καὶ σὲ ἀμηχανία», γράφει ὁ Μπέρντ. «Καὶ μεῖς ἤμαστε ἀναγκασμένοι νὰ χαμογελᾶμε, συνεχῶς, ἠλίθια».

Δυὸ ὁμάδες στρατιωτῶν θὰ πήγαιναν στὸ φράγμα τοῦ Μαραθῶνος, γιὰ νὰ τὸ παραλάβουν «μὲ λεπτότητα» ἀπὸ τοὺς ἀντάρτες. Γιὰ πολλούς, ἰδίως ἀπὸ τοὺς ἀξιωματικούς, ἦταν κάτι τὸ συγκλονιστικὸ ποὺ πήγαιναν στὸν Μαραθῶνα, ὅπου τὸ 490 πρὸ Χριστοῦ νίκησαν οἱ Ἀθηναῖοι στὴν πιὸ φημισμένη, ἴσως, μάχη τῆς ἱστορίας, ἀπ' ὅπου ξεκίνησε ὁ Φειδιππίδης γιὰ νὰ μεταφέρῃ τὰ καλὰ νέα στοὺς Ἀθηναίους.

Ἄλλες δυὸ ὁμάδες, μαζὶ μὲ τὸ ἐπιτελεῖο μοίρας θὰ πήγαιναν στὰ Λιόσια, μιὰ μικρὴ συνοικία κάπου τρία μίλια ἔξω ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, γιὰ νὰ παραλάβουν τὸν ραδιοφωνικὸ σταθμό. Πρὶν ἀκόμα ἔρθουν τὰ αὐτοκίνητα γιὰ νὰ τοὺς μεταφέρουν ἐκεῖ, ἦρθε ἡ πληροφορία ὅτι τὸν ραδιοφωνικὸ σταθμό, ὅπως καὶ τὸ φράγμα, τὸν εἶχαν καταλάβει οἱ ἀντάρτες. Καὶ σὰν νὰ ἤθελαν νὰ ὑπογραμμίσουν αὐτὸ τὸ γεγονός, οἱ πρῶτοι Ἄγγλοι εἶδαν νὰ περνᾷ μιὰ κηδεία ποὺ τὴν ἀκολουθοῦσαν ἐντυπωσιακὰ μεγάλα πλήθη. Κηδεύονταν ἑπτὰ ἀντάρτες ποὺ εἶχαν σκοτωθῆ στὴν ἐπιτυχῆ προσπάθεια νὰ ὑπερασπισθοῦν τὸν σταθμὸ παραγωγῆς ἠλεκτρικοῦ ρεύματος τοῦ Πειραιῶς ἐναντίον τῶν γερμανικῶν προσπαθειῶν νὰ τὸν ἀνατινάξουν.

Ἀργότερα θὰ μάθαιναν οἱ Ἄγγλοι στρατιῶτες ὅτι ἡ πραγματικὰ γενναία ἐπιχείρησι τῆς καταλήψεως τοῦ σταθμοῦ παραγωγῆς ἠλεκτρικοῦ ρεύματος τοῦ Πειραιῶς καὶ τοῦ φράγματος τοῦ Μαραθῶνος ἦταν κάτι ποὺ ἔγινε παρὰ τὶς διαταγὲς τῆς ἡγεσίας τοῦ ΕΛΑΣ. Ἡ διαταγὴ ἦταν νὰ μὴ γίνῃ καμμιὰ ἐπίθεσις ἐναντίον τῶν Γερμανῶν ποὺ ὑποχωροῦσαν.

Κανονικά, ἡ γενικὴ ἐξέγερσι ὅλων τῶν ἀνταρτικῶν ὁμάδων θὰ εἶχε σὰν ἐμπροσθοφυλακὴ τῆς Βρεταννικῆς κομμάντος ὑπὸ τὸν Ἔρλ Τζέλικο, ἀλλὰ τελικὰ οἱ Γερμανοὶ ἔφυγαν ἀνενόχλητοι, μὲ ὅλα τους τὰ βαρέα ἐφόδια καὶ τὰ ὅπλα τους.

Ὅλα τὰ ὅπλα καὶ τὰ πολεμοφόδια ποὺ εἶχαν στὰ χέρια τοῦ ΕΛΑΣ τὰ ἄφησαν οἱ Γερμανοί, ἐπίτηδες, γιὰ νὰ χρησιμοποιηθοῦν ἐναντίον τῶν ἄλλων Ἑλλήνων καὶ τῶν Βρεταννῶν. Ἔτσι οἱ Γερμανοὶ κατάφεραν νὰ φύγουν κανονικά, μὲ πλήρη τάξι νὰ συμπτυχθοῦν πρὸς τὸ βορρᾶ καὶ νὰ φθάσουν στὰ σύνορα.

Ἀργότερα ἔγινε γνωστὸ ὅτι οἱ ἡγέτες τοῦ ΕΛΑΣ εἶχαν συμφωνήσει νὰ μὴ ἐνοχλήσουν τὴν γερμανικὴ ὑποχώρησι, μὲ τὴν ὑποχρέωσι ἐκ μέρους τῶν Γερμανῶν νὰ τοὺς παραδώσουν τὴν Θεσσαλονίκη.

Ἡ διαβολικὴ αὐτὴ συμπαιγνία ἄφησε κατάπληκτους τοὺς Βρεταννοὺς ἀξιωματικοὺς ποὺ εἶχαν ριφθῆ μὲ ἀλεξίπτωτο στὰ βουνά, προκειμένου νὰ κατευθύνουν τὶς ἐπιχειρήσεις τοῦ ΕΛΑΣ ἐναντίον τοῦ ὑποχωροῦντος ἐχθροῦ. Ἔβλεπαν τοὺς Γερμανοὺς νὰ συμπτύσσωνται ἀνενόχλητοι μὲ ὅλα τους τὰ ἐφόδια ἐνῶ οἱ θαυμάσια ἐξωπλισμένες ὁμάδες τῶν ἀνταρτῶν κατέβαιναν πρὸς τὰ νότια, πρὸς τὴν πρωτεύουσα, ἀπὸ ἄλλους δρόμους.

Τὸ πρῶτο εἰκοσιτετράωρο τῶν Βρεταννῶν στὴν Ἀθήνα περιγράφεται πολὺ ζωντανὰ ἀπὸ τὸν Μωρὶς Ἂς στὸ Πολεμικὸ Ἡμερολόγιο τῆς 23ης τεθωρακισμένης ταξιαρχίας. «Ἐπικρατεῖ ἐπιχειρησιακὸ χάος», γράφει, «ἐντὸς ἀτμοσφαίρας ἐξάλλου πανηγυρισμοῦ».

Ὡς τὴν ἀποβίβασι τοῦ στρατηγοῦ Σκόμπη καὶ τοῦ ἐπιτελείου του, ἡ διοίκησις τῆς ταξιαρχίας ἦταν τυπικὰ ἐπικεφαλῆς τῶν «συμμαχικῶν δυνάμεων» στὴν Ἑλλάδα. Γράφει ὁ Ἂς στὸ Ἡμερολόγιο: «Τὴν μεγαλυτέραν ἀναταραχὴν τὴν προκαλοῦσαν πλήθη ἀτόμων ποὺ κατέφθαναν συνεχῶς εἰς τὸ ἀρχηγεῖον ἀντιπροσωπεύοντες διάφορα τοπικὰ συμφέροντα, περιλαμβανομένων ἀκόμη καὶ ἐκείνων ποὺ ἤθελαν νὰ μάθουν τὴν ἀγγλικὴν γλῶσσαν».

Ἦταν φυσικὸ νὰ συμβοῦν ὅλα αὐτὰ τὴν στιγμὴ ποὺ ξαναγύριζε ἡ ἐλευθερία στὴ χώρα ποὺ ἐγέννησε τὶς ἔννοιες «ἐλευθερία» καὶ «δημοκρατία».

Ἀλλὰ ἡ κορύφωσις τῆς συγχύσεως ἦταν οἱ διαπραγματεύσεις σχετικῶς μὲ τὴν προετοιμασία τῆς ὑποδοχῆς τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως καὶ τοῦ Ἄγγλου στρατηγοῦ ποὺ τὴν συνώδευε. Ἀσφαλῶς ἦταν ἀπολύτως ἀπαραίτητη μιὰ τιμητικὴ φρουρά. Ποιοὶ θὰ τὴν ἀποτελοῦσαν, ὅμως; Ὑπῆρχαν πάρα πολλὲς μερίδες ποὺ ἀπαιτοῦσαν νὰ ἀντιπροσωπευθοῦν.

Τελικῶς ἐλήφθη ἡ ἀπόφασις νὰ παραταχθοῦν σὲ ἴσον ἀριθμὸ ἀνδρῶν δυὸ τμήματα: ἕνα ἀπὸ τακτικὸ ἑλληνικὸ στρατὸ καὶ ἕνα ἄλλο ἀπὸ ἀντάρτες τοῦ ΕΛΑΣ. Αὐτὸ ἀπαιτοῦσε νὰ σταλῇ ἀμέσως εἰδικὸς σύνδεσμος στὸ πλησιέστερο βουνὸ γιὰ νὰ πείσῃ τὸν ἀρχηγὸ τῆς ὁμάδος τοῦ ΕΛΑΣ ποὺ θὰ συναντοῦσε νὰ στείλῃ τὸ ἀπαραίτητο ἀπόσπασμα.

ΤΗΝ ΤΡΙΤΗΝ: Δύο χρόνια πρίν.— Ἡ ἀνάθεσις τῆς ἐπιχειρήσεως Γοργοποτάμου. — Συνάντησι μὲ τὸν Ζέρβα καὶ Βελουχιώτη.

ΤΟ βιβλιαράκι τῆς «Ὑπηρεσίας Ἐνημερώσεως» ποὺ μοιράσθηκε στοὺς στρατιῶτες, ἔγραφε: «Εἶστε τυχεροὶ ποὺ πηγαίνετε στὴν Ἑλλάδα».

Ἦταν Παρασκευή, 13 Ὀκτωβρίου 1944. Ἄρχιζε ὁ τελευταῖος χειμώνας τοῦ Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Ἡ νίκη τῶν Συμμάχων διαγραφόταν πιὰ στὸν ὁρίζοντα καί, ὅπως πάντα, οἱ στρατιῶτες δὲν αἰσθάνονταν ἰδιαίτερα ἐνθουσιασμένοι νὰ ἀρχίσουν μιὰ νέα περιπέτεια. Ὅμως, ὅλοι σχεδὸν οἱ ἄνδρες καὶ οἱ ἀξιωματικοὶ ποὺ ἐπέβαιναν στὰ πλοῖα τῆς νηοπομπῆς πρὸς τὴν Ἑλλάδα ἦσαν χαρούμενοι. Οἱ περισσότεροι εἶχαν λάβει μέρος σὲ σκληρὲς μάχες: στὴν Βόρειο Ἀφρική, τὴ Σικελία, τὴν Ἰταλία. Ἢ καὶ νωρίτερα, στὸ Βέλγιο καὶ στὴ Γαλλία, τὴν Ἀνατολικὴ Ἀφρική, τὴν Ἑλλάδα, τὴν Κρήτη.

Πραγματικὰ θεωροῦσαν τυχερὸ τὸν ἑαυτό τους ποὺ πήγαιναν τώρα στὴν Ἑλλάδα, καθὼς ἔφευγαν οἱ Γερμανοί. Ἡ ἀποστολή τους ἦταν νὰ φέρουν τρόφιμα καὶ φάρμακα στὸν πεινασμένο πληθυσμό, νὰ φθάσουν σὰν ἐλευθερωταὶ ποὺ θὰ τοὺς ἐπεφύλασσε ὑποδοχὴ ἡρώων.

Ἡ δύναμις ποὺ μετέφερε ἡ νηοπομπὴ ἦταν ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐπιχειρησιακὴ διοίκησι τοῦ Ἐπιτελείου τῆς 23ης Τεθωρακισμένης Μεραρχίας. Ἦταν μιὰ μονάδα μὲ σημαντικὴ πολεμικὴ πεῖρα στὴν Βόρειο Ἀφρικὴ καὶ τὴ Σικελία. Ὡστόσο, κανένας δὲν μποροῦσε νὰ φαντασθῇ ὅτι θὰ χρειαζόταν αὐτὴ ἡ πεῖρα.

Ὅπως ἔγραφε ἀργότερα ὁ λοχαγὸς τοῦ ἐπιτελείου Μωρὶς «Αὐτὲς οἱ ἐπιχειρήσεις θὰ ἦσαν ἐντελῶς διαφορετικὲς ἀπὸ ἐκεῖνες ποὺ εἶχαν διεξαγάγει οἱ διάφορες μονάδες καθ' ὅλη τὴν διάρκεια τοῦ πολέμου». Πρὶν ἀπὸ μερικὲς ἑβδομάδες τὰ τεθωρακισμένα συντάγματα εἶχαν λάβει ὁδηγίες νὰ μετατραποῦν σὲ συντάγματα πεζικοῦ, γιὰ νὰ μπορέσουν νὰ ἐκτελέσουν καθήκοντα κάθε ἄλλο παρὰ πολεμικά: φρουρὲς σὲ ἀποθῆκες ὑλικοῦ, διανομὲς τροφίμων καὶ ἀποκατάστασις ἐπικοινωνιῶν.

Τὸ βιβλιαράκι τῆς «Ὑπηρεσίας Ἐνημερώσεως» ποὺ εἶχε γκριζογάλαζο ἐξώφυλλο μὲ τὶς Καρυάτιδες τοῦ Ἐρεχθείου, εἶχε σκοπὸ νὰ πληροφορήσῃ τοὺς ἄνδρες τοῦ ἐκστρατευτικοῦ σώματος τί εἴδους χώρα ἦταν ἡ Ἑλλάς, τί εἴδους ἄνθρωποι εἶναι οἱ Ἕλληνες καὶ τέλος «τί πρέπει νὰ κάνουν οἱ Βρεταννοὶ στρατιῶτες σὲ μιὰ ξένη σύμμαχο χώρα».

Ὁ στρατιώτης Ἄλαν Μπέρντ τοῦ 46ου Συντάγματος Τεθωρακισμένων, ἀπὸ τὴν πόλι Φλήντγουντ, ἐπέβαινε τοῦ ἀντιτορπιλλικοῦ «Ζέτλαντ». Οἱ ἀναμνήσεις του εἶναι χαρακτηριστικές, ἐκφράζουν τὰ αἰσθήματα τοῦ μέσου Ἄγγλου στρατιωτικοῦ. Ἡ νύχτα ἦταν φουρτουνιασμένη. Πελώρια κύματα σάρωναν τὸ κατάστρωμα τοῦ σκάφους. Ὅμως, τὸ πρωὶ ἡ θάλασσα γαλήνεψε. Ἦταν μιὰ γλυκειά, ὄμορφη μέρα. Γύρω ἀπὸ τὸ καράβι, σὰν νὰ ἀναδύονταν μέσα ἀπὸ τὴ θάλασσα, πρόβαλλαν οἱ ἀχνοὶ ὄγκοι τῶν νησιῶν. Ὅσο προχωροῦσε τὸ σκάφος τὰ νησιὰ φαίνονταν πιὸ ζωηρά, πιὸ κοντινὰ καὶ πιὸ ὄμορφα. Λίγο πρὶν νυχτώσῃ τὸ «Ζέτλαντ» ἀγκυροβόλησε ἔξω ἀπὸ τὸν Πόρο. Τοὺς εἶπαν ὅτι τώρα πιὰ ἡ «ἀπόστασις ὡς τὴν Ἑλλάδα» ἦταν πολὺ μικρή, μόνο δυὸ ὧρες ταξίδι.

«Τὴν ἄλλη μέρα ἡ ὁρατότης ἦταν τόσο κακή, ὥστε τὰ σύννεφα ἔφθαναν ὡς τὴν ἐπιφάνεια τῆς θαλάσσας. Ἀργότερα, ὅμως, τὰ σύννεφα ἄρχισαν νὰ σκορπίζουν καὶ εἴδαμε τί εἶναι γύρω μας», ἔγραφε ὁ Μπέρντ σὲ μιὰ καθημερινὴ σχεδὸν ἐξιστόρησι, γιὰ νὰ τὴν διαβάσῃ ἡ οἰκογένειά του. «Τὸ δικό μας σκάφος πῆγε νὰ πάρῃ τὴ θέσι του στὸ τέλος μιᾶς μεγάλης σχηματιζόμενης τώρα νηοπομπῆς. Τὴν ἀποτελοῦσαν τὸ παλιὸ ἑλληνικὸ θωρηκτὸ «Ἀβέρωφ», δυὸ βαρέα καταδρομικά, τὸ «Ὠρίων» καὶ τὸ «Μαῦρος Πρῖγκιψ», πέντε βαρέα ἀντιτορπιλλικά, τρία ἐλαφρὰ ἀντιτορπιλλικὰ καὶ τέλος τὰ δικά μας τέσσερα ἐλαφρὰ ἀντιτορπιλλικά. Δεξιὰ κι' ἀριστερά μας ἦσαν κάπου ἑκατὸ ναρκαλιευτικά.

«Κάπου - κάπου ἀκούγαμε ἐκρήξεις καὶ μερικὲς φορὲς διακρίναμε σὲ ἀρκετὴν ἀπόστασι πίδακες νεροῦ νὰ τινάζωνται ψηλά. Εἴχαμε συναντήσει ἕνα ναρκοπέδιο βάθους δέκα μιλίων περίπου. Πέντε ναρκαλιευτικὰ βυθίστηκαν».

Ἐπὶ τοῦ «Ὠρίων» ἐπέβαινε ὁ Χάρολντ Μακμίλλαν, ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς βρεταννικῆς κυβερνήσεως στὸ θέατρο τῆς Μεσογείου. Ὁ πρωθυπουργὸς Γεώργιος Παπανδρέου μὲ μέλη τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως, ποὺ ἐπέστρεφε, ἐπέβαιναν τοῦ «Ὠρίων».

Ἡ ἀπόβασις τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως

Ὁ Μακμίλλαν, στὴ γέφυρα τοῦ σκάφους του, ἐπικεφαλῆς τοῦ πραγματικὰ ἐντυπωσιακοῦ σὲ ἀριθμὸ σκαφῶν στόλου, κοιτοῦσε μαγεμένος τὴ θέα, καθὼς τὸ πλοῖο κατευθυνόταν σιγὰ - σιγὰ πρὸς τὸ Φάληρο. Δοκίμασε μεγάλη ἔκπληξι ὅταν ἔμαθε ὅτι ὁ Παπανδρέου καὶ οἱ ὑπουργοί του δὲν ἤθελαν νὰ ἀποβιβασθοῦν τὴν ἐπομένη ἀλλὰ τὴν Τετάρτη — δηλαδὴ δυὸ μέρες ἀργότερα. Κι' αὐτό, γιατὶ οἱ Τοῦρκοι εἶχαν καταλάβει τὴν Κωνσταντινούπολι ἡμέρα Τρίτη, τὸ 1453. Καὶ δὲν ἤθελαν νὰ ἀποβιβασθοῦν αὐτὴ τὴ μέρα ποὺ τὴ θεωροῦσαν «γρουσούζικη».

Πλάι στὸν Μακμίλλαν, στὴν γέφυρα τοῦ «Ὠρίων» ἦταν ὁ διοικητὴς τῶν στρατιωτικῶν μονάδων ποὺ θ' ἀποβιβάζονταν, σὲ λίγο στὴν Ἑλλάδα: ὁ ὑποστράτηγος Ρόναλντ Σκόμπη. Ἕνας Σκωτσέζος, μόνιμος ἀξιωματικὸς πρὶν ἀπὸ τὸ 1914, ποὺ ἔπαιζε «ράγκμπυ» στὴν ὁμάδα τῆς Σκωτίας καὶ πολέμησε στὰ χαρακώματα τὸ 1914 - 18 γιὰ νὰ ἐπιζήσῃ καὶ νὰ προαχθῇ σὲ ταγματάρχη σὲ πολὺ νεαρὴ γιὰ τὸν βαθμὸ αὐτὸν ἡλικία, τὸν Ἰούλιο 1918.

Στὸ κατώφλι μιᾶς δοκιμασίας

Ὁ ὑποστράτηγος Σκόμπη βρισκόταν ἐκείνη τὴ στιγμὴ στὸ κατώφλι μιᾶς δοκιμασίας ποὺ ὅμοιά της δὲν εἶχε γνωρίσει —οὔτε θὰ γνώριζε— ἄλλος ἀξιωματικὸς τοῦ Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Συνεπῶς ἀξίζει τὸν κόπο νὰ σταθοῦμε ἐδῶ, γιὰ λίγο, καὶ νὰ ἀκούσωμε τὶς γνῶμες τῶν διαφόρων ἀξιωματικῶν ποὺ τὸν εἶχαν γνωρίσει ἀρκετὰ καλά.

Σ' ἕνα σημεῖο συμπίπτουν ἀπολύτως οἱ γνῶμες ὅλων. Ὁ Σκόμπη ἦταν πρὶν ἀπ' ὅλα ἔντιμος, εὐθύς, εἰλικρινής. Ἦταν ἐπίσης ἀποφασιστικός, ἀλύγιστος, μ' ὅλο ποὺ δὲν ἤθελε —τὸ ἀπέφευγε μὲ ἐπιμέλεια— νὰ δώσῃ τὴν ἐντύπωσι τοῦ «σκληροῦ».

Αὐτὸς ἦταν, σὲ πολὺ γενικὲς γραμμὲς ὁ ἄνθρωπος ποὺ θὰ διεδραμάτιζε τόσο ἀποφασιστικὸ ρόλο στὰ γεγονότα ποὺ θὰ ἐπακολουθοῦσαν.

Ἡ διαταγὴ ποὺ εἶχε λάβει ὁ Σκόμπη ἀπὸ τὸν στρατηγὸ σὲρ Χένρυ Μαίητλαντ Οὐίλσον, ἀνώτατο διοικητὴ τῶν συμμαχικῶν δυνάμεων τῆς Μεσογείου, ἦταν νὰ ἀναλάβῃ τὴν διοίκησιν τῶν συμμαχικῶν δυνάμεων στὴν Ἑλλάδα καὶ τὸν καθιστοῦσε ὑπεύθυνο τῆς ἐκτελέσεως τῶν προγραμμάτων βοηθείας τοῦ πληθυσμοῦ.

«Πρωταρχικὸν ἔργον, μετὰ τὴν ἐξασφάλισιν τῆς περιοχῆς τῶν Ἀθηνῶν —περιλαμβανομένου καὶ τοῦ καταλλήλου ἀεροδρομίου— εἶναι ἡ ἀποκατάστασις καὶ ἡ διατήρησις τοῦ νόμου καὶ τῆς τάξεως καὶ τοι-
«Ἀβέρωφ», ποὺ ἔπλεε κοντὰ αὐτοτρόπως ἡ διευκόλυνσις τῆς

ἐγκαταστάσεως τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως εἰς τὰς Ἀθήνας προκειμένου νὰ καταστῆ δυνατὴ ἡ εἰσαγωγὴ καὶ ἡ διανομὴ τῶν ἐφοδίων τῆς βοηθείας». Ἡ παράδοσις τῶν Γερμανῶν στρατιωτῶν οἱ ὁποῖοι ἐξακολουθοῦσαν νὰ εὑρίσκωνται στὴν Ἑλλάδα περιλαμβανόταν μέσα στὰ δευτερευούσης σημασίας καθήκοντα τῆς δυνάμεως.

Ἦταν γεγονὸς ὅτι ἀναμένονταν ὡρισμένες περιπλοκές. Ὑπῆρχαν δυὸ ἀνταρτικὰ σώματα στὰ βουνά, εἶχε πληροφορηθῆ ὁ Σκόμπη. Τὸ ΕΛΑΣ καὶ τὸ ΕΔΕΣ. Τὸ πρῶτο, ποὺ ἦταν κατὰ πολὺ μεγαλύτερο τοῦ δευτέρου ἦταν ἐλεγχόμενο ἀπὸ τοὺς κομμουνιστὰς καὶ διοικητής του ἦταν ὁ στρατηγὸς Σαράφης. Οἱ ὁμάδες τοῦ ΕΔΕΣ εἶχαν περισσότερη πολιτικὴ ἀνεξαρτησία —παρ' ὅλο ποὺ οἱ πεποιθήσεις τῶν ἀνδρῶν ἦταν δημοκρατικὲς (καὶ ὄχι βασιλικές)— καὶ ἀρχηγός τους ἦταν ὁ στρατηγὸς Ζέρβας. Ἦταν γνωστὸ στὸν Σκόμπη ὅτι εἶχαν τὴν τάσι νὰ διαθέτουν τὶς δυνάμεις καὶ τὶς προσπάθειές τους σὲ διενέξεις καὶ προστριβὲς μεταξύ τους, ἀλλὰ καὶ οἱ δυὸ ἀρχηγοί τους —ὁ Σαράφης καὶ ὁ Ζέρβας— ἦσαν παρόντες στὴν Καζέρτα τῆς Ἰταλίας, ὅπου εἶχε ἐπιτευχθῆ συμφωνία σχετικὰ μὲ τὴν παρουσία τῶν βρεταννικῶν μονάδων καὶ τὴν ἐγκατάστασι τῆς κυβερνήσεως. Τὸ σημαντικὸ ἐκεῖνο ἔγγραφο ἔφερε τὶς ὑπογραφὲς καὶ τῶν δύο ἀνδρῶν. Τοὺς ἔθετε καὶ τοὺς δυὸ ἀρχηγοὺς ὑπὸ τὴν διοίκησι τοῦ Σκόμπη, ὁ ὁποῖος τοὺς εἶχε δηλώσει:

—Ἡ ἐπιτυχία τῶν προσπαθειῶν μου θὰ ἐξαρτηθῆ σὲ μεγάλο βαθμὸ ἀπὸ τὴν βοήθεια ποὺ θὰ μοῦ παράσχετε.

Εἶχε δώσει ὁδηγίες καὶ στὸν Σαράφη καὶ στὸν Ζέρβα νὰ ξεκαθαρίσουν ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς τὴν Ἑλλάδα καὶ νὰ τοὺς ἐμποδίσουν κυρίως νὰ καταστρέψουν, κατὰ τὴν ἀποχώρησίν τους, λιμάνια, δρόμους, σιδηροδρομικὲς γραμμές, γέφυρες. Ἐπίσης ἡ συμφωνία προέβλεπε ὅτι δὲν θὰ ἀναλάμβαναν οἱ ἀντάρτες τὴν τιμωρία τῶν «δοσιλόγων» καὶ τῶν συνεργασθέντων μὲ τοὺς Γερμανούς. Αὐτὸ θὰ γινόταν ἀπὸ τὴν τακτικὴ δικαιοσύνη.

Ὅμως, ὅλες αὐτὲς οἱ «λεπτομέρειες» ἐλάχιστους ἀπὸ τοὺς ἀξιωματικοὺς καὶ τοὺς ἄνδρες τοῦ στρατοῦ ποὺ θὰ ἀποβιβάζονταν σὲ λίγο, ἀπασχολοῦσαν. Τὸ βιβλιαράκι ποὺ τοὺς εἶχε διανεμηθῆ ἔλεγε ὅτι «ἦσαν τυχεροὶ» ποὺ πήγαιναν στὴν Ἑλλάδα. Καὶ ὅλοι τους ἦσαν σίγουροι γι' αὐτό. Πήγαιναν σὰν ἥρωες καὶ ἐλευθερωτές, σ' ἕναν τόπο γεμᾶτο φυσικὲς καλλονὲς καὶ κυρίως πανέμορφα κορίτσια μὲ σκουροκάστανα μάτια. «Ἡ μπύρα εἶναι ἐλαφρή, τύπου «λάγκερ» — σημείωνε τὸ βιβλιαράκι. Σὲ πολλὲς περιοχὲς τῆς Ἑλλάδος τὸ κρασὶ περιέχει ρετσίνι. Θὰ συνηθίσετε στὴν ἰδιόμορφη γεῦσι του. Οἱ Ἕλληνες πίνουν ἐπίσης δυνατὰ οἰνοπνευματώδη ποτὰ ὅπως τὸ οὖζο, ἡ μαστίχα καὶ ἡ ρακή, ποὺ δὲν φαίνονται δυνατὰ ἀλλὰ εἶναι».

Ὁ ΕΛΑΣ καὶ ἡ ὑποχώρησις τῶν Γερμανῶν

Ὁ βράχος τῆς Ἀκροπόλεως φαινόταν ἀχνὸς ἐκεῖ στὸ βάθος τοῦ ὁρίζοντα καθὼς ἡ ἐπιβλητικὴ ἀρμάδα πλησίαζε πρὸς τὸ Φάληρο. Σχεδὸν ὅλοι οἱ κουρασμένοι ἀπὸ τὶς κακουχίες τοῦ πολέμου στρατιῶτες εἶχαν τὴν βεβαιότητα ὅτι πλησίαζαν στὴ Γῆ τῆς Ἐπαγγελίας.

Ὁ στρατιώτης Μπέρντ σημειώνει:

«Βλέπαμε νὰ ἀνεβαίνουν στὸν οὐρανὸ πυροτεχνήματα ἀπὸ τὴν ἀκτή. Ὁ κόσμος πανηγύριζε τὸν ἐρχομό μας».

Καὶ τὴν ἄλλη μέρα —τὴν Τρίτη— ὅταν ὁ Μπέρντ ἀπὸ τὸ «Ζήλαντ» μαζὶ μὲ τοὺς ἄλλους συναδέλφους του ἀποβιβάσθηκαν μὲ καΐκια, βρέθηκαν κυκλωμένοι ἀπὸ πλήθη ποὺ τοὺς ἀγκάλιαζαν, τοὺς φιλοῦσαν, παραληροῦσαν, ἔκλαιγαν.

«Ἦταν κάτι πολὺ συγκινητικό, ἀλλὰ μᾶς ἔφερνε καὶ σὲ ἀμηχανία», γράφει ὁ Μπέρντ. «Καὶ μεῖς ἤμαστε ἀναγκασμένοι νὰ χαμογελᾶμε, συνεχῶς, ἠλίθια».

Δυὸ ὁμάδες στρατιωτῶν θὰ πήγαιναν στὸ φράγμα τοῦ Μαραθῶνος, γιὰ νὰ τὸ παραλάβουν «μὲ λεπτότητα» ἀπὸ τοὺς ἀντάρτες. Γιὰ πολλούς, ἰδίως ἀπὸ τοὺς ἀξιωματικούς, ἦταν κάτι τὸ συγκλονιστικὸ ποὺ πήγαιναν στὸν Μαραθῶνα, ὅπου τὸ 490 πρὸ Χριστοῦ νίκησαν οἱ Ἀθηναῖοι στὴν πιὸ φημισμένη, ἴσως, μάχη τῆς ἱστορίας, ἀπ' ὅπου ξεκίνησε ὁ Φειδιππίδης γιὰ νὰ μεταφέρη τὰ καλὰ νέα στοὺς Ἀθηναίους.

Ἄλλες δυὸ ὁμάδες, μαζὶ μὲ τὸ ἐπιτελεῖο μοίρας θὰ πήγαιναν στὰ Λιόσια, μιὰ μικρὴ συνοικία κάπου τρία μίλια ἔξω ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, γιὰ νὰ παραλάβουν τὸν ραδιοφωνικὸ σταθμό. Πρὶν ἀκόμα ἔρθουν τὰ αὐτοκίνητα γιὰ νὰ τοὺς μεταφέρουν ἐκεῖ, ἦρθε ἡ πληροφορία ὅτι τὸν ραδιοφωνικὸ σταθμό, ὅπως καὶ τὸ φράγμα, τὸν εἶχαν καταλάβει οἱ ἀντάρτες. Καὶ σὰν νὰ ἤθελαν νὰ ὑπογραμμίσουν αὐτὸ τὸ γεγονός, οἱ πρῶτοι Ἄγγλοι εἶδαν νὰ περνᾶ μιὰ κηδεία ποὺ τὴν ἀκολουθοῦσαν ἐντυπωσιακὰ μεγάλα πλήθη. Κηδεύονταν ἑπτὰ ἀντάρτες ποὺ εἶχαν σκοτωθῆ στὴν ἐπιτυχῆ προσπάθεια νὰ ὑπερασπισθοῦν τὸν σταθμὸ παραγωγῆς ἠλεκτρικοῦ ρεύματος τοῦ Πειραιῶς ἐναντίον τῶν γερμανικῶν προσπαθειῶν νὰ τὸν ἀνατινάξουν.

Ἀργότερα θὰ μάθαιναν οἱ Ἄγγλοι στρατιῶτες ὅτι ἡ πραγματικὰ γενναία ἐπιχείρησι τῆς καταλήψεως τοῦ σταθμοῦ παραγωγῆς ἠλεκτρικοῦ ρεύματος τοῦ Πειραιῶς καὶ τοῦ φράγματος τοῦ Μαραθῶνος ἦταν κάτι ποὺ ἔγινε παρὰ τὶς διαταγὲς τῆς ἡγεσίας τοῦ ΕΛΑΣ. Ἡ διαταγὴ ἦταν νὰ μὴ γίνη καμμιὰ ἐπίθεσις ἐναντίον τῶν Γερμανῶν ποὺ ὑποχωροῦσαν.

Κανονικά, ἡ γενικὴ ἐξέγερσι ὅλων τῶν ἀνταρτικῶν ὁμάδων θὰ εἶχε σὰν ἐμπροσθοφυλακή της Βρεταννοὺς κομμάντος ὑπὸ τὸν Ἔρλ Τζέλικο, ἀλλὰ τελικὰ οἱ Γερμανοὶ ἔφυγαν ἀνενόχλητοι, μὲ ὅλα τους τὰ βαρέα ἐφόδια καὶ τα ὅπλα τους.

Ὅλα τὰ ὅπλα καὶ τὰ πολεμοφόδια ποὺ ἔπεσαν στὰ χέρια τοῦ ΕΛΑΣ τὰ ἄφησαν οἱ Γερμανοί, ἐπίτηδες, γιὰ νὰ χρησιμοποιηθοῦν ἐναντίον τῶν ἄλλων Ἑλλήνων καὶ τῶν Βρεταννῶν. Ἔτσι οἱ Γερμανοὶ κατάφεραν νὰ φύγουν κανονικά, μὲ πλήρη τάξι νὰ συμπτυχθοῦν πρὸς τὸ βορρᾶ καὶ νὰ φθάσουν στὰ σύνορα.

Ἀργότερα ἔγινε γνωστὸ ὅτι οἱ ἡγέτες τοῦ ΕΛΑΣ εἶχαν συμφωνήσει νὰ μὴ ἐνοχλήσουν τὴν γερμανικὴ ὑποχώρησι, μὲ τὴν ὑποχρέωσι ἐκ μέρους τῶν Γερμανῶν νὰ τοὺς παραδώσουν τὴν Θεσσαλονίκη.

Ἡ διαβολικὴ αὐτὴ συμπαιγνία ἄφησε κατάπληκτους τοὺς Βρεταννοὺς ἀξιωματικοὺς ποὺ εἶχαν ριφθῆ μὲ ἀλεξίπτωτο στὰ βουνά, προκειμένου νὰ κατευθύνουν τὶς ἐπιχειρήσεις τοῦ ΕΛΑΣ ἐναντίον τοῦ ὑποχωροῦντος ἐχθροῦ. Ἔβλεπαν τοὺς Γερμανοὺς νὰ συμπτύσσωνται ἀνενόχλητοι μὲ ὅλα τους τὰ ἐφόδια ἐνῶ οἱ θαυμάσια ἐξωπλισμένες ὁμάδες τῶν ἀνταρτῶν κατέβαιναν πρὸς τὰ νότια, πρὸς τὴν πρωτεύουσα, ἀπὸ ἄλλους δρόμους.

Τὸ πρῶτο εἰκοσιτετράωρο τῶν Βρεταννῶν στὴν Ἀθήνα περιγράφεται πολὺ ζωντανὰ ἀπὸ τὸν Μωρὶς Ἄς στὸ Πολεμικὸ Ἡμερολόγιο τῆς 23ης τεθωρακισμένης ταξιαρχίας. «Ἐπικρατεῖ ἐπιχειρησιακὸ χάος». νσά-

φει, «ἐντὸς ἀτμοσφαίρας ἐξάλλου πανηγυρισμοῦ».

῞Ως τὴν ἀποβίβασι τοῦ στρατηγοῦ Σκόμπη καὶ τοῦ ἐπιτελείου του, ἡ διοίκησις τῆς ταξιαρχίας ἦταν τυπικὰ ἐπικεφαλῆς τῶν «συμμαχικῶν δυνάμεων» στὴν Ἑλλάδα. Γράφει ὁ Ἄς στὸ Ἡμερολόγιο: «Τὴν μεγαλυτέραν ἀναταραχὴν τὴν προκαλοῦσαν πλήθη ἀτόμων ποὺ κατέφθαναν συνεχῶς εἰς τὸ ἀρχηγεῖον ἀντιπροσωπεύοντες διάφορα τοπικὰ συμφέροντα, περιλαμβανομένων ἀκόμη καὶ ἐκείνων ποὺ ἤθελαν νὰ μάθουν τὴν ἀγγλικὴν γλῶσσα».

Ἦταν φυσικὸ νὰ συμβοῦν ὅλα αὐτὰ τὴν στιγμὴ ποὺ ξαναγύριζε ἡ ἐλευθερία στὴ χώρα που ἐγέννησε τὶς ἔννοιες «ἐλευθερία» καὶ «δημοκρατία».

Ἀλλὰ ἡ κορύφωσις τῆς συγχύσεως ἦταν οἱ διαπραγματεύσεις σχετικῶς μὲ τὴν προετοιμασία τῆς ὑποδοχῆς τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως καὶ τοῦ Ἄγγλου στρατηγοῦ ποὺ τὴν συνώδευε. Ἀσφαλῶς ἦταν ἀπολύτως ἀπαραίτητη μιὰ τιμητικὴ φρουρά. Ποιοὶ θὰ τὴν ἀποτελοῦσαν, ὅμως; Ὑπῆρχαν πάρα πολλὲς μερίδες ποὺ ἀπαιτοῦσαν νὰ ἀντιπροσωπευθοῦν.

Τελικῶς ἐλήφθη ἡ ἀπόφασις νὰ παραταχθοῦν σὲ ἴσον ἀριθμὸ ἀνδρῶν δυὸ τμήματα: ἕνα ἀπὸ τακτικὸ ἑλληνικὸ στρατὸ καὶ ἕνα ἄλλο ἀπὸ ἀντάρτες τοῦ ΕΛΑΣ. Αὐτὸ ἀπαιτοῦσε νὰ σταλῇ ἀμέσως εἰδικὸς σύνδεσμος στὸ πλησιέστερο βουνὸ γιὰ νὰ πείσῃ τὸν ἀρχηγὸ τῆς ὁμάδος τοῦ ΕΛΑΣ ποὺ θὰ συναντοῦσε νὰ στείλῃ τὸ ἀπαραίτητο ἀπόσπασμα.

ΤΗΝ ΤΡΙΤΗΝ: Δύο χρόνια πρίν.— Ἡ ἀνάθεσις της ἐπιχειρήσεως Γοργοποτάμου. — Συνάντησι με τὸν Ζέρβα καὶ Βελουχιώτη.

ΕΙΣ ΤΟ ΜΕΣΟΝ: Στρατηγὸς Σπηλιωτόπουλος, στρατιωτικὸς διοικητὴς Ἀθηνῶν τὸν Δεκέμβριο τοῦ 1944. Εἶχε διορισθῆ ἀπὸ τὴν κυβέρνησιν τοῦ Καΐρου, ἐνῶ ἦσαν ἀκόμη οἱ Γερμανοὶ στὴν Ἑλλάδα. Ὑπ' αὐτὸν ὑπήγοντο ὅλα τὰ ἔνοπλα σώματα τῆς κατεχομένης Ἑλλάδος. ΑΡΙΣΤΕΡΑ: Στρατηγὸς Ζέρβας. Ἀρχηγὸς τοῦ ΕΔΕΣ. Οἱ Βρεταννοὶ ἀπὸ τὸ 1942 τὸν προώριζαν γιὰ ἀρχηγὸ ὅλων τῶν ἀνταρτικῶν σωμάτων. ΔΕΞΙΑ: Ἄρης Βελουχιώτης. Ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῆς ἐπιχειρήσεως τοῦ Γοργοποτάμου εἶχε ἀρχίσει νὰ διαφαίνεται ὁ ρόλος ποὺ θὰ διεδραμάτιζε στὴν αἱματοχυσία

Αὐτὴ τὴν εἰκόνα παρουσίαζε τὸ κέντρον τῶν Ἀθηνῶν τὶς φοβερὲς ἡμέρες τοῦ «Δεκέμβρη». Ἡ φωτογραφία αὐτὴ ἐδημοσιεύθη σὲ ξένο περιοδικὸ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη καὶ παρουσιάζει ἕνα κτίριο τῆς ὁδοῦ Σταδίου

Η ΑΦΙΞΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ — ΤΟ ΧΑΟΣ ΠΟΥ ΕΠΕΚΡΑΤΗΣΕ — ΟΙ ΑΓΓΛΟΙ ΑΝΤΙΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ ΤΗΝ ΘΕΣΙΝ ΤΟΥΣ — ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΣΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ — Η ΑΝΑΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΣ ΓΟΡΓΟΠΟΤΑΜΟΥ

ΣΥΝΔΕΣΙΣ ΜΕ ΤΟ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟ

Ἡ ἐξιστόρησις τῶν γεγονότων βασίζεται κυρίως στὶς σημειώσεις, τοὺς φακέλλους καὶ τὸ προσωπικὸ ἡμερολόγιο τοῦ στρατηγοῦ Σκόμπυ. Ὡστόσο, ὁ συγγραφεὺς τοῦ ἔργου δὲν περιορίζεται μόνο σ' αὐτὰ τὰ ντοκουμέντα. Ἀναζητώντας τὴν ἀλήθεια, τὴν ἀντικειμενικὴ ἀλήθεια, μελέτησε κάθετι ποὺ εἶχε σχέσι μὲ τὰ φοβερὰ καὶ δραματικὰ γεγονότα τοῦ χειμώνα 1944 — 1945 στὴν Ἀθήνα. Καὶ πέραν αὐτοῦ ἀλληλογράφησε ἢ συνεργάσθηκε μὲ ἑκατοντάδες ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους ποὺ τὰ ἔζησαν.

Ἡ ἀφήγησις ἀρχίζει τὴν Παρασκευὴ 13 Ὀκτωβρίου 1944. Ἦταν ἡ ἀρχὴ τοῦ τελευταίου χειμώνα τοῦ Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Μιὰ μικρὴ σχετικὰ δύναμις Βρεταννῶν ξεκίνησε γιὰ τὴν Ἑλλάδα. Ἕνα βιβλιαράκι ποὺ τοὺς μοίρασε ἡ «Ὑπηρεσία Ἐνημερώσεως» ἄρχιζε μὲ τὴ φράσι: «Εἶστε τυχεροὶ ποὺ πηγαίνετε στὴν Ἑλλάδα». Τελικὰ ἀποδείχθηκε ὅτι δὲν ἦσαν καὶ τόσο «τυχεροί», ἀλλὰ τ,τε ὅλοι τὸ πίστευαν. Ἡ ἀποστολὴ τῶν Βρεταννῶν, μὲ διοικητή της τὸν ὑποστράτηγο — τότε — Ρόναλντ Σκόμπυ, θὰ ἀνελάμβανε νὰ ἐγκαταστήση τὴν κυβέρνησι (ποὺ σ' ὅλη τὴν διάρκεια τῆς κατοχῆς ἦταν στὸ Κάιρο), νὰ φροντίση γιὰ τὴν ἀποκατάστασι τῶν συγκοινωνιῶν καὶ ἐπικοινωνιῶν καὶ νὰ προσφέρη κάθε δυνατὴ βοήθεια στὸν πληθυσμὸ τῆς χώρας ποὺ εἶχε ὑποστῆ τόσα πολλὰ στὴ διάρκεια τῆς τετράχρονης κατοχῆς.

Ὁ Ἄλλαν Μπέρντ ἦταν ἕνας στρατιώτης τοῦ 46ου Συντάγματος Τεθωρακισμένων. Ἐπέβαινε μαζὶ μὲ πολλοὺς ἄλλους στρατιῶτες τοῦ ἐλαφροῦ ἀντιτορπιλλικοῦ «Ζέτλαντ» ποὺ ἀποτελοῦσε ἕνα ἀπὸ τὰ πολλὰ σκάφη τῆς εντυπωσιακῆς νηοπομπῆς. Στὰ γράμματά του περιγράφει ζωντανὰ τὴν ἄφιξι στὸν Πόρο καὶ μετὰ στὸ Φάληρο. Ἕνα ἀπὸ τὰ σκάφη τῆς μεγάλης νηοπομπῆς ἦταν τὸ βαρὺ καταδρομικὸ «Ὠρίων» ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐπέβαινε ὁ Χάρολντ Μακμίλλαν, ἀντιπρόσωπος τῆς βρεταννικῆς κυβερνήσεως στὸ θέατρο τῆς Μεσογείου. Στὸ ἴδιο σκάφος ἐπέβαινε καὶ ὁ στρατηγὸς Σκόμπυ. Μαζὶ μὲ τὰ βρεταννικὰ πλοῖα ἦταν καὶ τὸ θρυλικὸ θωρηκτὸ «Ἀβέρωφ» ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐπέβαινε ὁ πρωθυπουργὸς Γ. Παπανδρέου καὶ μέλη τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως. Οἱ πρῶτοι Βρεταννοὶ ἀπεβιβάσθησαν τὴν Τρίτη 17 Ὀκτωβρίου. Ἡ κυβέρνησις καὶ ὁ στρατηγὸς Σκόμπυ θὰ ἀπεβιβάζοντο τὴν ἑπομένη. (Ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησι δὲν ἤθελε νὰ ἀποβιβασθῆ ἡμέρα Τρίτη, ἀφοῦ Τρίτη ἔπεσε ἡ Κωνσταντινούπολι στὰ χέρια τῶν Τούρκων τὸ 1453): Ἡ πρώτη ἔκπληξι ποὺ δοκίμασαν οἱ Ἄγγλοι, ἦταν στὶς προετοιμασίες γιὰ τὴν ὑποδοχὴ τῆς κυβερνήσεως. Τελικά, ὕστερα ἀπὸ πολλὲς διαβουλεύσεις ἀπεφασίσθη νὰ ἀντιπροσωπευθοῦν, σὲ ἴσο ἀριθμὸ ἀνδρῶν, ἕνα τμῆμα τακτικοῦ στρατοῦ καὶ ἕνα τμῆμα ἀνδρῶν τοῦ ΕΛΑΣ.

2ον

Γρήγορα ἔγινε ἀντιληπτό, ἀφοῦ τελικῶς σχηματίσθηκε ἡ τιμητικὴ φρουρά, ὅτι ἡ ὑποδοχὴ ποὺ θὰ γινόταν στὸν ἐπιστρέφοντα πρωθυπουργὸ τῆς χώρας καὶ στὸν στρατηγὸ τῶν Βρεταννῶν, δὲν θὰ εἶχε προηγούμενό της στὴν στρατιωτικὴ ἱστορία.

Τὴν ὥρα ποὺ παρατάσσονταν στὴν προκυμαία τοῦ Πειραιῶς τὰ δυὸ τμήματα, διεπιστώθη ὅτι δὲν εἶχαν σκοπὸ νὰ ὑπακούσουν στὶς διαταγὲς τοῦ διοικητοῦ τῆς ταξιαρχίας. Τὸ τμῆμα τοῦ Ἱεροῦ Λόχου, ποὺ ἀντιπροσώπευε τὸν τακτικὸ στρατό, θὰ πραγματοποιοῦσε ἀσκήσεις πυκνῆς τάξεως ποὺ θὰ ἦσαν σύμφωνες μὲ τὴν φιλοβασιλικὴ παράδοσι. Ἐνῶ τὸ τμῆμα τοῦ ΕΛΑΣ ἦταν ἀποφασισμένο νὰ μείνη ἀπολύτως πιστὸ στὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο ἀντιλαμβανόταν ἐκεῖνο τὴν ἀπόδοσι τιμῶν ἀπὸ τὸν Ἐρυθρὸ Στρατό. Τελικά, μὲ τὴν βοήθεια πλήθους διερμηνέων κατέληξαν σὲ κάποια συμφωνία ὅτι τουλάχιστον θὰ συγχρονίζονταν στὴν παρουσίασι ὅπλων.

Οἱ ἄνδρες τοῦ Ἱεροῦ Λόχου εἶχαν πολεμήσει πιὸ σκληρὰ καὶ περισσότερο χρονικὸ διάστημα ἐναντίον τῶν Γερμανῶν ἀπ' ὅλους τοὺς ἄλλους Ἕλληνες. Τὸ σῶμα αὐτὸ εἶχε ἀποτελεσθῆ ἀρχικὰ ἀπὸ ἀξιωματικοὺς ποὺ δέχθηκαν νὰ ὑπηρετήσουν σὰν ἁπλοὶ στρατιῶτες, μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ πολεμήσουν τοὺς Γερμανούς. Οἱ περισσότεροι πολέμησαν στὸ πλευρὸ τῶν Βρεταννῶν ἀπὸ τὶς τρομερὰ δύσκολες ἡμέρες τοῦ 1941, εὐθὺς μετὰ τὴν πτῶσι τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Κρήτης. Οἱ ἄνδρες τοῦ Ἱεροῦ Λόχου εἶχαν πολεμήσει στὸ Ἐλ Ἀλαμέιν καὶ εἶχαν κάνει ἐντυπωσιακὲς ἐπιχειρήσεις ἐναντίον γερμανικῶν μονάδων στὰ νησιὰ τοῦ Αἰγαίου, σὲ συνεργασία μὲ τοὺς κομμάντος τοῦ Τζέλικο.

Ἀπασχολημένοι μὲ τὸ νὰ πολεμοῦν τοὺς Γερμανούς, οἱ Ἱερολοχῖτες δὲν εἶχαν χρόνο γιὰ τὴν πολιτική. Οἱ κομμουνιστὲς τοὺς μισοῦσαν, τοὺς ἀποκαλοῦσαν μοναρχοφασίστες. Τὸ περίεργο εἶναι ὅτι αὐτὸ εἶχε ἀπήχησι σὲ πολλοὺς καὶ στὴν Ἀμερικὴ ἀλλὰ καὶ στὴν Βρεταννία. Οἱ ἀφελεῖς καὶ εὐάλωτοι στὴν κομμουνιστικὴ προπαγάνδα ἔφθασαν στὸ σημεῖο νὰ πιστέψουν καὶ νὰ επαναλάβουν τὸ ψέμα τῶν κομμουνιστῶν ὅτι ὁ Χριστόδουλος Τσιγάντες, διοικητὴς τοῦ Ἱεροῦ Λόχου, ἦταν φανατικὸς «μοναρχοφασίστας». Κι' ὅμως, εἶχε φυλακιστῆ τὸ 1935, στὸ κίνημα τοῦ Βενιζέλου, συνεργαζόμενος στενὰ τότε μὲ τὸν Σαράφη, ποὺ ἦταν τώρα ὁ διοικητὴς τοῦ ΕΛΑΣ. Ὁ Τσιγάντες εἶχε ἀποταχθῆ, εἶχε καταταγῆ στὴν Γαλλικὴ Λεγεῶνα τῶν Ξένων, ἀπ' ὅπου ἐπέστρεψε γιὰ νὰ πολεμήση μὲ Ἕλληνες καὶ ἐπικεφαλῆς Ἑλλήνων τοὺς Γερμανούς.

Η ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

Ἡ ὑποδοχὴ ποὺ ἐπεφυλάχθη στὴν ἐπιστρέφουσα ἑλληνικὴ κυβέρνησι ἦταν πολὺ προφητική. Πρὶν παραταχθῆ καλὰ - καλὰ ἡ τιμητικὴ φρουρὰ —κι' ἐνῶ τὰ δυὸ τμήματά της ἀντήλλασσαν ἄγριες ματιές— τὸ ἐπιλεγὲν σημεῖον τῆς προκυμαίας γέμισε ξαφνικὰ ἀπὸ ἕνα ἀμέτρητο πλῆθος «ἐκπροσώπων» διαφόρων «ὀργανώσεων», «τάσεων» κλπ. Ὕστερα ἀπὸ φωνές, παρακλήσεις, σπρωξίματα καὶ φασαρίες ἐπεκράτησε κάποια σχετικὴ τάξις.

Ξαφνικά, ἡ προσοχὴ τοῦ συγκεντρωμένου πλήθους στράφηκε πρὸς μιὰ μεγάλη, ἀλλὰ κατὰ τὰ ἄλλα συνηθισμένη βάρκα ποὺ ἐδῶ καὶ ἀρκετὰ λεπτὰ πλησίαζε πρὸς τὴν προκυμαία.

Οἱ πρὶν ἀπὸ λίγο τακτοποιημένοι στὶς θέσεις τους «ἐκπρόσωποι» ὥρμησαν ὅλοι μαζὶ πρὸς τὸ σημεῖο ποὺ θὰ γινόταν ἡ ἀποβίβασις, διασπώντας τὶς γραμμὲς τοῦ τιμητικοῦ ἀποσπάσματος.

Τὰ πλήθη ἄρχισαν νὰ ξεφωνίζουν ὑστερικά: «Παπανδρέου! Παπανδρέου!» καὶ ἕνας ἄνδρας ἀπὸ τὴ βάρκα κουνοῦσε ζωηρὰ τὰ χέρια του. Ἦταν ὁ πρωθυπουργὸς τῆς χώρας, ποὺ ἐπέστρεφε μὲ μερικοὺς ὑπουργούς του. Καὶ ὅταν ἡ ταπεινὴ βάρκα προσήραξε στὴν προκυμαία, τὸ ὑστερικὸ σχεδὸν πλῆθος τριγύρισε τοὺς ἀποβιβασθέντας σ' ἕνα παραλήρημα ἐνθουσιασμοῦ καὶ χαρᾶς, ποὺ οἱ Ἄγγλοι δὲν τὸ καταλάβαιναν, λόγω χαρακτῆρα καὶ ἰδιοσυγκρασίας.

Ὁ ταξίαρχος ποὺ ἦταν ἐπικεφαλῆς τοῦ ἀποσπάσματος σάστισε. Τὸ πρόγραμμα προέβλεπε νὰ ἀποδοθοῦν τιμὲς ταυτόχρονα στὸν Ἕλληνα πρωθυπουργὸ καὶ στὸν Βρεταννὸ στρατηγὸ ποὺ τὸν συνώδευε. Τί ἔπρεπε νὰ κάνη, τώρα; Νὰ δώση ἐντολή, μέσω τῶν διερμηνέων, στὰ τμήματα νὰ παρουσιάσουν ὅπλα στὸν ἀποβιβασθέντα πρωθυπουργὸ καὶ ἐν συνεχείᾳ νὰ ἐπιφυλάξη δεύτερη θριαμβευτικὴ ὑποδοχὴ στὸν στρατηγὸ Σκόμπη; Ἢ θὰ ἔπρεπε νὰ ζητήση ἀπὸ τὸν πρωθυπουργὸ νὰ περιμένη σὲ μιὰ ἄκρη γιὰ νὰ φθάση κι' ὁ στρατηγός; Εὐτυχῶς, δὲν χρειάσθηκε κάτι τέτοιο, γιατὶ τὰ παραληροῦντα πλήθη εἶχαν περι-

τριγυρίσει τὸν Παπανδρέου καὶ τὸν ἀπησχόλησαν ὥσπου ἔγινε ἡ πολὺ πιὸ ἐντυπωσιακὴ ἄφιξις τοῦ στρατηγοῦ Σκόμπυ, ἀπὸ τὸ ἀγγλικὸ πολεμικὸ σκάφος.

Ἔτσι ὁ πρωθυπουργὸς καὶ ὁ στρατηγὸς ἔφθασαν ταυτόχρονα μπροστὰ στὰ στρατιωτικὰ τμήματα καὶ ἐδόθη ἡ διαταγή: «Παρουσιάστε ὅπλα!». Ἀλλὰ αὐτὸ ποὺ ἔγινε δὲν ἔχει ὅμοιό του στὰ στρατιωτικὰ χρονικά: Τὴν ὥρα ποὺ ἄρχισε νὰ σαλπίζη ὁ Βρεταννὸς σαλπιγκτής, ἔκανε τὴν ἐμφάνισί της μιὰ ἑλληνικὴ μπάντα, μὲ τὰ μέλη της ντυμένα μὲ ἀπίστευτο τρόπο καὶ ἄρχισε νὰ παίζη τὸν ἑλληνικὸ ἐθνικὸ ὕμνο καὶ ἔπειτα τὸν ἀγγλικό. Ὅταν τέλειωσε ἡ μπάντα, ὁ σαλπιγκτὴς θεώρησε καθῆκον του νὰ συνεχίση τὸ δικό του σάλπισμα. Μετὰ ἀπ' αὐτὸ ἐπικράτησε τέλεια σύγχυσις.

ΟΙ ΑΓΓΛΟΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Πάντως, τὸ νὰ εἶσαι Ἄγγλος, τότε, στὴν Ἑλλάδα, ἦταν κάτι τὸ ὑπέροχο. Καὶ ὁ τελευταῖος στρατιώτης τῆς ὑγειονομικῆς ὑπηρεσίας τοῦ βρεταννικοῦ στρατοῦ αἰσθανόταν σπουδαῖος, μέγας καὶ τρανός, σὰν νὰ ἦταν ὁ ἴδιος ὁ Λόρδος Βύρων.

Γιὰ τὸν μέσο Ἄγγλο, ποὺ ἀπὸ χαρακτῆρα καὶ ἀπὸ παράδοσι εἶναι συγκρατημένος, ὅλη αὐτὴ ἡ λατρεία ποὺ τὸν περίμενε στὴν Ἑλλάδα τὸν ἔκανε νὰ τὰ ἔχη χαμένα κυριολεκτικά. Στὴν Χίο ἀπεβιβάσθη ὁ Ρίτσαρντ Κάπελλ, ἀνταποκριτὴς τοῦ «Νταίηλυ Τέλεγκραφ» μαζὶ μ' ἕνα μικρὸ τμῆμα στρατοῦ. Οἱ κάτοικοι τοῦ νησιοῦ τοὺς ἐπεφύλαξαν ὑποδοχὴ ἡρώων, οἱ ἄνθρωποι ποὺ τοὺς περικύκλωσαν ἔκλαιγαν ἀπὸ χαρά. Οἱ καμπάνες τῶν ἐκκλησιῶν χτυποῦσαν καὶ τὰ κορίτσια τοὺς ἔρραιναν μὲ ἄνθη.

Οἱ Ἄγγλοι κοιτοῦσαν σὰν χαμένοι.

«Ἀφοῦ δὲν θὰ πολεμούσαμε, γράφει ὁ Μωρὶς Ἄς, γιὰ μᾶς ἡ ἐπίσκεψι στὴν Ἑλλάδα ἦταν σὰν νὰ εἴχαμε πάρει ἄδεια γιὰ νὰ ξεκουραστοῦμε. Ἀλλὰ δὲν ἦταν μόνο αὐτό. Ἀδύνατο νὰ ἐμφανισθῆς κάπου, μέσα στὴν Ἀθήνα, τὸν Πειραιᾶ ἢ στὰ γύρω προάστια, χωρὶς νὰ γίνης δεκτὸς σὰν ἀντικείμενο λατρείας, χωρὶς νὰ σὲ ὑποδεχθοῦν μὲ ἐκδηλώσεις χαρᾶς καὶ ζητωκραυγές».

Καὶ συνεχίζει:

«Δὲν ἔγινε μιὰ μέρα ἢ δυό, ἢ μιὰ ἑβδομάδα ἔστω αὐτό. Κράτησε. Ὑπῆρχε κάτι ἀπὸ τὸν ρομαντισμὸ τοῦ Μπάυρον γύρω μας. Κάτι ποὺ ἄφηνε κατάπληκτο τὸν μέσο Βρεταννὸ φαντάρο, ποὺ ἴσως δὲν εἶχε ἀκούσει κἂν ποτὲ ὅτι ὁ Μπάυρον εἶχε ἔλθει στὴν Ἑλλάδα. Οἱ Ἕλληνες αἰσθάνονταν σὰν ἀδέλφια τῶν Ἄγγλων. Τοὺς θεωροῦσαν πολὺ κοντά τους, πολὺ ἀγαπητούς».

Τὴν πρώτη νύχτα τῆς ὑπηρεσίας, ὁ στρατιώτης Μπέρντ ἦταν σκοπὸς ἔξω ἀπὸ τὸν ραδιοφωνικὸ σταθμὸ στὰ Λιόσια.

Ξαφνικὰ ἄκουσε θόρυβο ποὺ ἔκαναν πέταλα ἀλόγου στὸ χῶμα. Ἔπειτα φάνηκε μέσα ἀπὸ τὸ σκοτάδι ἕνας καβαλλάρης. Ὅταν τοῦ φώναξε ὁ Βρεταννὸς στρατιώτης, κράτησε τὰ χαλινάρια τοῦ ἀλόγου του. Τὸ φῶς τοῦ δυνατοῦ ἠλεκτρικοῦ φανοῦ ποὺ κρατοῦσε ὁ φρουρὸς ἀπεκάλυψε ἕναν ἄνδρα μεγαλόσωμο καὶ φοβερὸ στὴν ἐμφάνισι, μὲ πυκνὴ κατάμαυρη γενειάδα, ἕνα μακρύκαννο ὅπλο ἦταν περασμένο στοὺς ὤμους του καὶ εἶχε τρεῖς σειρὲς ἀπὸ φυσίγγια στὸ στῆθος καὶ τὴ μέση του. Δυὸ μεγάλες κάμες γυάλιζαν δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ στὴ ζώνη του. Ἔπειτα ἔφθασε κι' ἕνα παλιὸ φορτηγὸ αὐτοκίνητο ποὺ προφανῶς ἀκολουθοῦσε τὸν ἔφιππο. Ἕνας ἄλλος ἄνδρας κατέβηκε καὶ κατευθύνθηκε πρὸς τὸν Βρεταννὸ σκοπό.

—Ἐγγλέζος! φώναξε.

Πῆγε κοντά του διαχυτικὰ καὶ τοῦ ἔτεινε τὸ χέρι γιὰ νὰ τὸν χαιρετήση.

«Ποτέ μου δὲν ἔχω ξαναδεῖ κάτι παρόμοιο», γράφει ὁ στρατιώτης Μπέρντ. «Ἕνας πελώριος ἄνδρας, μὲ μακριά, μαύρη, πυκνὴ γενειάδα, ὡπλισμένος σὰν ἀστακός, ποὺ λένε: δυὸ ρεβόλβερ, δυὸ μακριὲς κάμες στὴ μέση του καὶ ἕνα τυφέκιο. Κοίταξα πρὸς τὸ φορτηγό. Δὲν εἶδα ποτέ μου πιὸ ἐντυπωσιακὸ θέαμα ληστῶν σὲ φίλμ».

Ὅμως, ὁ Βρεταννὸς στρατιώτης τὰ βρῆκε ὅλα αὐτὰ πολὺ ἐνδιαφέροντα καὶ διασκεδαστικά. Ἦταν ἕνα κομμάτι ἀπὸ τὴν γοητευτική, τὴν ἰδιόμορφη ἑλληνικὴ σκηνή.

Τὴν ἑπομένη ὁ Μπέρντ κατέβηκε στὴν Ἀθήνα, μὲ μοτοσυκλέττα, γιὰ νὰ μεταφέρη ἕνα στρατιωτικὸ ἔγγραφο. Ξαφνικὰ βρέθηκε κυκλωμένος ἀπὸ ἑκατοντάδες ξέφρενων ἀπὸ ἐνθουσιασμὸ ἀνθρώπων. Τὸν κατέβασαν ἀπὸ τὴ μοτοσυκλέττα του, τὸν ἀγκάλιαζαν, τὸν φιλοῦσαν, τὸν χτυποῦσαν στὴν πλάτη.

Τελικὰ βρέθηκε κάποιος νέος ἄνδρας ποὺ μιλοῦσε κάπως τὰ ἀγγλικὰ καὶ δέχθηκε νὰ ἀνεβῆ μαζὶ μὲ τὸν Μπέρντ στὴ μοτοσυκλέττα γιὰ νὰ τὸν ὁδηγήση στὸν προορισμό του. Ὁ ἴδιος νεαρὸς Ἕλληνας δέχθηκε πολὺ εὐχαρίστως νὰ κάνη τὸν ξεναγὸ ἀργότερα στὸν Μπέρντ, νὰ τοῦ δείξη τὸ ἄγαλμα τοῦ Λόρδου Βύρωνος, ποὺ τόσο πολὺ τὸν σέβονται στὴν Ἑλλάδα, νὰ τὸν ἀνεβάση στὴν Ἀκρόπολι.

Ἡ Ἀθήνα κατάφερε ἀπὸ τὴν πρώτη μέρα νὰ καταγοητεύση τὸν στρατιώτη Μπέρντ, ὅπως ὅλους τοὺς Ἄγγλους. Ὑπῆρχε κάτι σὰν μαγεία, κάτι τὸ ὑπέροχο στὴν γοητεία ποὺ ἀσκοῦσε σ' ὅλους ἡ πόλι, μὲ τὰ μνημεῖα της, τὴν θερμὴ ἐκδηλωτικότητα τῶν ἀνθρώπων της, τὴν ἐξωτικὴ ὀμορφιὰ τῆς φύσεως, τὴν γλύκα τοῦ κλίματός της.

Ἕνας ἀξιωματικὸς τοῦ τεχνικοῦ σώματος τῆς ΡΑΦ ἦταν ἐπικεφαλῆς μιᾶς μονάδος ραντάρ, ποὺ μετεφέρθη στὸ Σούνιο. Ἦταν ὁ Ἔρνεστ Ἄσλυ, ἀπὸ τὸ Νότιγκχαμ. Διαπίστωσε ὅτι καὶ ἔξω ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, ὁ κόσμος ἦταν τὸ ἴδιο ἐκδηλωτικός, τὸ ἴδιο φιλικός. Ὅμως, ὑπῆρχαν καὶ μερικὰ πράγματα ποὺ μπέρδευαν τὸν Ἄσλυ. Στὸ πρῶτο χωριὸ ποὺ συνάντησαν, οἱ τοῖχοι τῶν σπιτιῶν ἦταν στολισμένοι μὲ στέμματα καὶ ἦταν γραμμένα συνθήματα ὅπως: «Καλῶς ἤλθατε γενναῖοι Βρεταννοὶ στρατιῶτες». Ὅλα αὐτὰ ἦταν φτιαγμένα μὲ γαλάζια χρώματα.

Ὡστόσο, λίγο πιὸ πέρα, σὲ ἄλλους τοίχους, ὑπῆρχαν κόκκινα σφυροδρέπανα καὶ τὰ καλωσορίσματα ἦταν τὸ ἴδιο θερμά, ἀλλὰ κατακόκκινα.

Ὁ Ἄσλυ κατάφερε νὰ ἐξακριβώση, ὕστερα ἀπὸ μπόλικη οὐζοποσία, στὰ διάφορα χωριὰ ποὺ πέρασαν, ὕστερα ἀπὸ ὑποδοχὲς μὲ λουλούδια καὶ μὲ ζητωκραυγές, ὅτι οἱ «γαλάζιοι» πίστευαν πὼς οἱ Ἄγγλοι εἶχαν ἔλθει γιὰ νὰ ἐξοντώσουν τοὺς ἐλασίτες καὶ οἱ «κόκκινοι» πίστευαν ὅτι οἱ Ἄγγλοι θὰ τοὺς βοηθοῦσαν νὰ ἐξοντώσουν τοὺς βασιλικούς.

«Κανένας μας, ὅμως, θυμᾶται ὁ Ἄσλυ, δὲν ἔδινε σημασία σ' ὅλα αὐτά. Εἴχαμε ἐγκατασταθῆ στὰ ὑπέροχα ἐρείπια τοῦ Ἀρχαίου Ναοῦ τοῦ Ποσειδῶνος. Καὶ ἦταν τόσο εἰρηνικά, τόσο εἰδυλλιακά. Κατοικούσαμε σὲ μιὰ ἐγκαταλελειμμένη βίλλα, στὴν ἄκρη τοῦ κόλπου τοῦ Σουνίου, κάναμε μπάνιο, κάναμε βαρκάδα μὲ τὶς λαστιχένιες βάρκες μας καὶ ψαρεύαμε.

ΔΥΟ ΧΡΟΝΙΑ ΠΡΙΝ

Όμως, όπως αποδείχθηκε τελικά, δεν ήταν καθόλου τυχεροί οι Βρεταννοί πού είχαν πάει, τότε, στην Ελλάδα. Γιά ν' αντιληφθούμε το γιατί, πρέπει να γυρίσουμε δυό χρόνια πρίν.

Ήταν ένα πνιγηρό απόγευμα του Σεπτεμβρίου του 1942, στό Κάιρο. Ό ταξίαρχος του μηχανικού Έντυ Μάγιερς πνιγμένος στόν ίδρωτα μελετούσε ένα σχέδιο, μέσα στό γραφείο του, στή διεύθυνσι Συνδυασμένων Επιχειρήσεων του Γενικού Επιτελείου Μέσης Ανατολής, όταν δέχθηκε την επίσκεψι ένός αξιωματικού, παλιού γνωστού του, από τή Σχολή Επιτελών Μέσης Ανατολής της Χάιφας. Ήταν ό συνταγματάρχης Χάμιλτον. Αυτή ή επίσκεψι, εκείνο το ζεστό, πνιγηρό απόγευμα του Σεπτεμβρίου, θα έμπλεκε τόν Μάγιερς στην πιό δύσκολη και πιό επικίνδυνη αποστολή της καρριέρας του. Και κάτι περισσότερο: θα τόν περιέπλεκε σε μιά σκληρή αντιδικία της οποίας οι συνέπειες απασχολούν ακόμα και σήμερα, τόν Δυτικό Κόσμο.

Ό Μάγιερς ήταν ένας λεπτός, ευκίνητος άνδρας, μέσου αναστήματος, με ψηλό μέτωπο και έξυπνα μάτια. Είχε συμπληρώσει εφτά χρόνια υπηρεσίας στή Μέση Ανατολή και σέ δυό εβδομάδες θα ξαναγύριζε στην Αγγλία.

Σεπτέμβριος 1942. Ό Ρόμμελ με το «Άφρικα Κόρπ» βρισκόταν «πρό των πυλών» της Αλεξανδρείας. Οι Γερμανοί είχαν καταλάβει το σύνολο της Ευρώπης και οι στρατιές των «πάντζερ» προήλαυναν ήδη στή Ρωσία.

Το σχέδιο πού μελετούσε ό Μάγερς, όταν δέχθηκε την επίσκεψι του Χάμιλτων, είχε σχέσι με την ενίσχυσι των βρεταννικών θέσεων στην Βόρειο Συρία, στην περίπτωσι πού θα προήλαυναν πρός τα εκεί οι νικηφόρες γερμανικές στρατιές, μέσω Τουρκίας, κατερχόμενες πρός το νότο από τη Ρωσία, γιά να κλείσουν μέσα σέ λαβίδα, σύμφωνα με το παλιό σχέδιο των Ναζί, τις πλούσιες σέ πετρέλαιο χώρες της Μέσης Ανατολής.

Αυτά πού είχε να πη στόν Μάγιερς ό Χάμιλτον δεν είχαν καμμιά σχέσι με τις σκέψεις πού απασχολούσαν τόν ταξίαρχο εκείνη τή στιγμή. Αφορούσαν μιά μυστική οργάνωσι πού είχε την έδρα της στην οδό Μπέηκερ του Λονδίνου, την «Οργάνωσι Ειδικών Επιχειρήσεων» —«SOE»— και είχε έργο της την οργάνωσι της αντιστάσεως εναντίον των Γερμανών στις κατεχόμενες χώρες.

Ό Χάμιλτον είχε πληροφορηθή ότι ό Μάγιερς ήταν ό υπεύθυνος της εκπαιδεύσεως των πρώτων Αερομεταφερομένων Μονάδων του Μηχανικού εις την Μέσην Ανατολήν και ήθελε μερικούς αξιωματικούς γιά να αναλάβουν μιά ειδική επιχείρησι.

Όταν ό Μάγιερς εξήγησε στόν Χάμιλτον ότι ή εκπαίδευσις δεν είχε αρχίσει κάν, ό συνταγματάρχης είπε ότι ήταν απόλυτη ανάγκη να βρεθούν αμέσως τρείς τουλάχιστον αξιωματικοί, γιά να πέσουν με αλεξίπτωτα «σέ κάποια χώρα» των Βαλκανίων και να οργανώσουν την ανατίναξι μιάς γέφυρας εκεί.

Ξαφνικά πρότεινε:

— Μήπως θέλετε να αναλάβετε εσείς αυτή την επιχείρησι;

Ό Μάγιερς δεν ήθελε. Είπε ότι δεν είχε ιδέα της τοπογραφίας των Βαλκανίων, δεν μιλούσε καμμιά από τις γλώσσες των χωρών αυτών. Άλλωστε, σέ λίγες μέρες θα επέστρεφε στην Αγγλία.

Μά ό Χάμιλτον ήταν από τούς ανθρώπους πού ξέρουν να επιμένουν. Ό Μάγιερς ήταν ακριβώς ό άνθρωπος πού χρειαζόταν ή επιχείρησι. Θα εντυπωσίαζε τούς αντάρτες, θα τούς έπειθε να συνεργασθούν, θα κατάφερνε να φέρη σέ πέρας την ζωτικής σημασίας επιχείρησι. Άλλωστε, εξήγησε, όλη αυτή ή ιστορία δεν θα κρατούσε και πολύ. Μερικές εβδομάδες μόνο. Έπειτα θα ξαναγύριζε στό Κάιρο και θα έφευγε από κεί γιά την Αγγλία.

Ό ταξίαρχος του μηχανικού άρχισε να κλονίζεται. Τελικά δέχθηκε.

Η ΑΝΑΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΣ

Ένας μόνιμος επιτελικός αξιωματικός από το Κάιρο ανέλαβε μιά από τις πιό δύσκολες, τις πιό επικίνδυνες -και πιό προφητικές —αλλά και πιό παρανοημένες— επιχειρήσεις στην ιστορία των βρεταννικών όπλων.

Σέ λίγο ό Μάγιερς κατατοπίσθηκε στις λεπτομέρειες της επιχειρήσεως πού θα αναλάμβανε. Το μικρό σώμα πού θα διοικούσε απαρτιζόταν από 14 εθελοντάς — αξιωματικούς και άνδρες. Ή αποστολή τους είχε άμεση σχέσι με την προετοιμαζόμενη μεγάλη επίθεσι εναντίον του Ρόμμελ, από την Όγδοη Στρατιά, στό Ελ Αλαμέιν.

Όμως, [illegible] έπρεπε να φροντίσουν οι Βρεταννοί να εμποδίσουν τόν Ρόμμελ να παίρνη κανονικά εφόδια και ενισχύσεις. Και γιά να γίνη αυτό ήταν απαραίτητο να «κλείσουν» όσο το δυνατόν περισσότεροι δρόμοι ανεφοδιασμού. Κι' ένας απ' αυτούς ήταν ή σιδηροδρομική γραμμή πού διέσχιζε την Ελλάδα από βορρά πρός νότον. Ή γραμμή θα αχρηστευόταν άν επετύγχαναν οι Βρεταννοί να ανατινάξουν μιά από τις τρείς μεγάλες γέφυρες της γραμμής αυτής: του Γοργοπόταμου, της Παπαδιάς ή του Ασωπού.

«Αποστολή σας —εξήγησαν ξερά στόν Μάγιερς— είναι να ανατινάξετε οπωσδήποτε μιά απ' αυτές τις γέφυρες».

Το άν και κατά πόσον θα είχαν την απαραίτητη βοήθεια από τούς Έλληνες πατριώτες, δεν μπορούσαν να το ξέρουν ακόμα οι Άγγλοι. Τουλάχιστον επακριβώς. Είχαν αναλάβει να βοηθήσουν μερικοί γενναίοι Έλληνες. Αρχηγός τους ήταν ένας νεαρός αξιωματικός του Ναυτικού με συνθηματικό όνομα «Προμηθεύς». Αυτός τούς είχε φέρει σέ επαφή με μερικές από τις ανταρτικές ομάδες πού είχαν σχηματισθή πρόσφατα και οι Άγγλοι είχαν φροντίσει να τούς εφοδιάσουν με όπλα και εκρηκτικές ύλες, με ρίψεις.

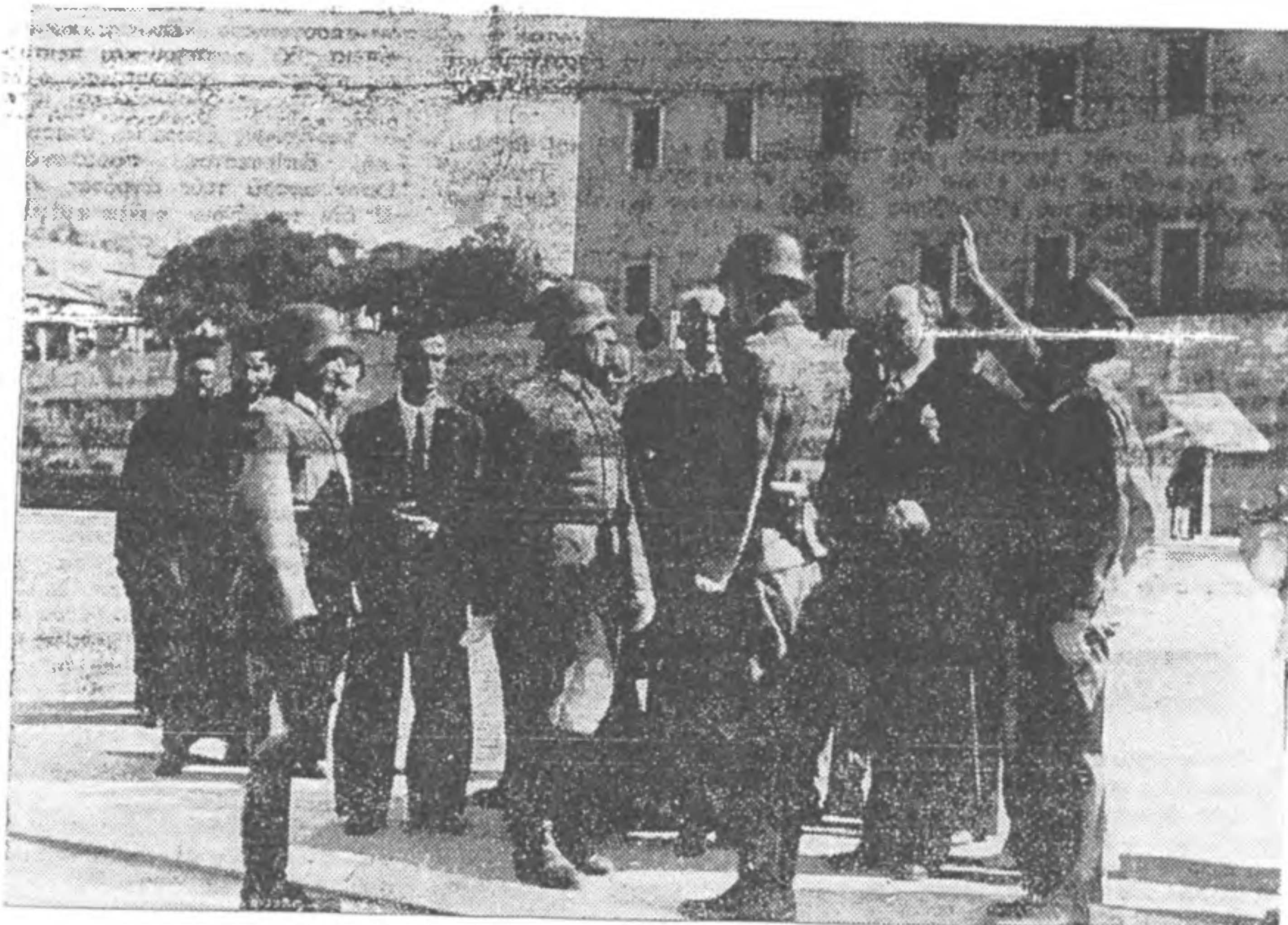
Στόν Προμηθέα εστάλη σήμα την 4ην Σεπτεμβρίου. Έλεγε ότι ό στρατηγός Χάρολντ Αλεξάντερ, αρχηγός των Δυνάμεων Μέσης Ανατολής, θεωρούσε ότι ήταν κάτι πολύ σημαντικό, πρωταρχικής σημασίας, γιά την διεξαγωγή του πολέμου στην περιοχή του, να γίνη σαμποτάζ στην σιδηροδρομική γραμμή.

Ή απάντησι του Προμηθέα στό σήμα αυτό έλεγε ότι οι Άγγλοι αλεξιπτωτιστές έπρεπε να ριφθούν μιά νύχτα μεταξύ της 28ης Σεπτεμβρίου και της 3ης Οκτωβρίου στην περιοχή της Γκιώνας. Εκεί θα τούς περίμενε μιά ομάδα ανταρτών με επικεφαλής κάποιον δικηγόρο Σεφεριάδη και το σημείο όπου έπρεπε να πέσουν θα σημειωνόταν μ' ένα σταυρό από φωτιές.

Επίσης έπρεπε να ριφθή ένας άλλος αξιωματικός με ασύρματο άλλου, γιά να χρησιμεύση σάν σύνδεσμος με τις ομάδες ανταρτών του Ναπολέοντα Ζέρβα. Αυτός έπρεπε να ριφθή στην περιοχή του Βάλτου, στην Δυτική Ελλάδα.

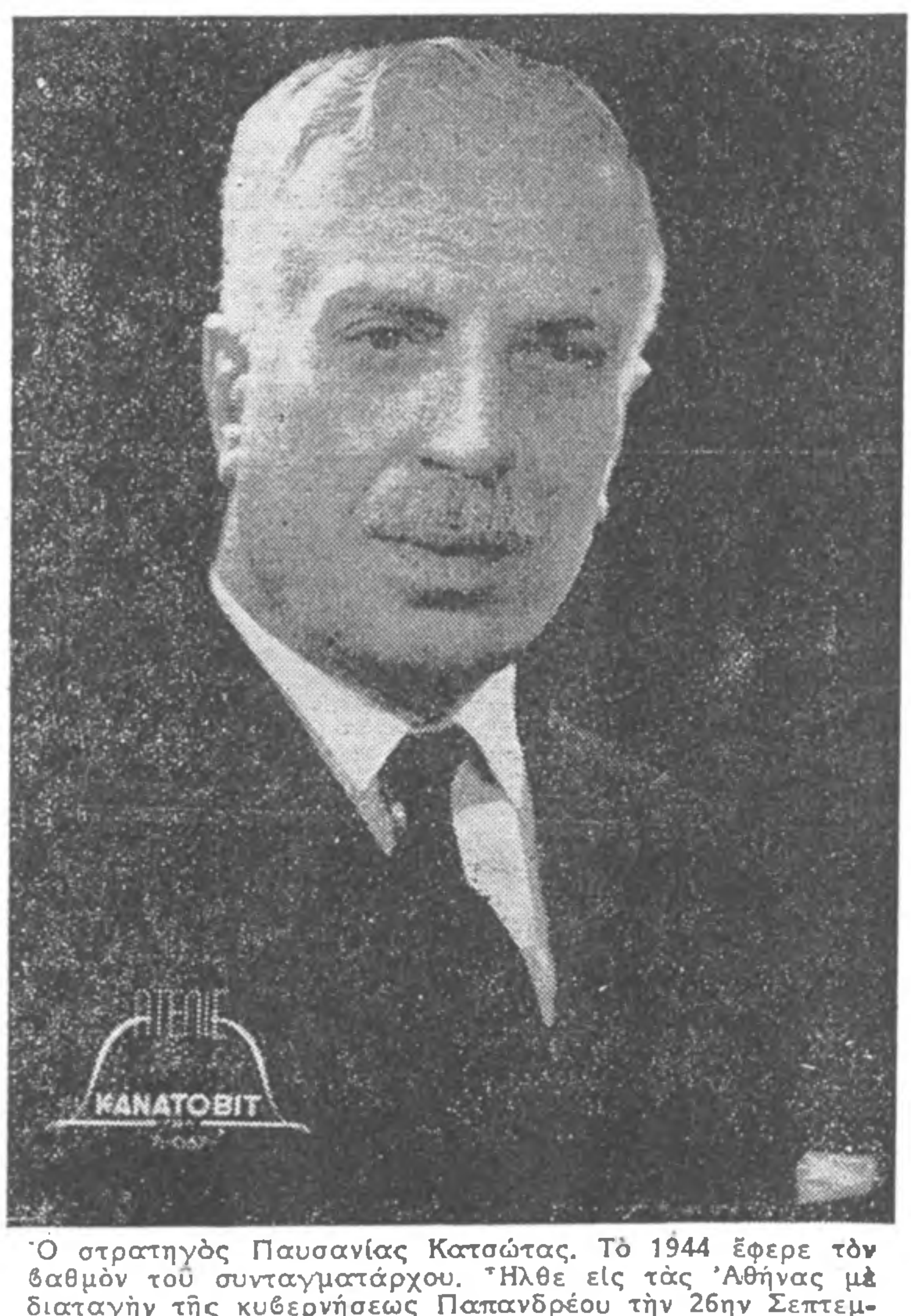
ΤΟ ΣΧΕΔΙΟ

Το σχέδιο κατεστρώθη. Ό Μάγιερς με επτά συνεργάτες του θα έπεφτε στην Γκιώνα γιά να συναντηθή με τόν Σεφεριάδη και οι άλλοι, με επικεφαλής τόν ταγματάρχη Κρίς (Μόντυ) Γουντχάουζ, θα έπεφταν στόν Βάλτο γιά να συναντήσουν τόν Ζέρβα.

Οἱ Γερμανοὶ ἀποχωροῦν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα. Ἀνωτέρω, στιγμιότυπο ἀπὸ τὴν τελετὴ παραδόσεως στὸν τότε δήμαρχο Ἀθηναίων κ. Γεωργᾶτο

ΑΥΡΙΟΝ: Ἡ ἐπιχείρησις Γοργοπόταμος.— Συνάντησις μὲ τὸν Ζέρβα καὶ τὸν Ἄρη Βελουχιώτη.— Οἱ Ἄγγλοι ἀντιλαμβάνονται τὸ πολιτικὸν χαρακτῆρα τοῦ ΕΛΑΣ.

Ὁ στρατηγὸς Παυσανίας Κατσώτας. Τὸ 1944 ἔφερε τὸν βαθμὸν τοῦ συνταγματάρχου. Ἦλθε εἰς τὰς Ἀθήνας μὲ διαταγὴν τῆς κυβερνήσεως Παπανδρέου τὴν 26ην Σεπτεμβρίου 1944 ὡς ἐπιτελάρχης τῆς στρατιωτικῆς διοικήσεως τοῦ νομοῦ Ἀττικῆς. Τὴν 16ην Ὀκτωβρίου ὁ συνταγματάρχης Κατσώτας ἀνέλαβε στρατιωτικὸς διοικητής, ἐνῶ ὁ ὑποστράτηγος Σπηλιωτόπουλος ἐτοποθετήθη γενικὸς διευθυντὴς τοῦ ὑπουργείου Στρατιωτικῶν

Η ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΣ ΓΟΡΓΟΠΟΤΑΜΟΣ – ΣΥΝΑΝΤΗΣΙΣ ΤΟΥ ΜΑΓΙΕΡΣ ΜΕ ΤΟΝ ΖΕΡΒΑ ΚΑΙ ΤΟΝ ΒΕΛΟΥΧΙΩΤΗ – ΟΙ ΑΓΓΛΟΙ ΑΝΤΙΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ ΟΤΙ Ο ΕΛΑΣ ΠΑΙΡΝΕΙ ΕΝΤΟΛΕΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΠΟΛΙΤΙΚΟΥΣ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

ΣΥΝΔΕΣΙΣ ΜΕ ΤΑ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΑ

Ἡ ἐξιστόρησις βασίζεται, κυρίως, στὸ προσωπικὸ ἡμερολόγιο καὶ τοὺς φακέλλους τοῦ μακαρίτη στρατηγοῦ Σκόμπυ ποὺ μόλις τώρα ἦλθαν στὸ φῶς. Ὡστόσο ὁ συγγραφεὺς τοῦ ἔργου δὲν περιορίζεται μόνο σ' αὐτὰ τὰ στοιχεῖα. Ἀναζητώντας τὴν ἀλήθεια μελέτησε τὸ κάθε τι ποὺ ἔχει σχέσι μὲ τὰ δραματικὰ καὶ φοβερὰ γεγονότα τοῦ Δεκεμβρίου 1944, συνωμίλησε καὶ ἀλληλογράφησε μὲ ἑκατοντάδες ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους ποὺ τὰ ἔζησαν.

Ἡ ἀφήγησις ἀρχίζει τὴν Παρασκευὴ 13 Ὀκτωβρίου 1944, ὅταν ξεκίνησαν τὰ ἀγγλικὰ στρατεύματα γιὰ τὸν Πειραιᾶ, ὅπου ἔφθασαν — ἕνας ἐντυπωσιακὸς σχηματισμὸς σκαφῶν — τὴν 16ην Ὀκτωβρίου. Ἐπὶ τοῦ βαρέος καταδρομικοῦ «Ὠρίων» ἐπέβαινεν ὁ Χάρολντ Μὰκ Μίλλαν, ἀντιπρόσωπος τῆς βρεταννικῆς κυβερνήσεως καὶ ὁ στρατηγὸς Ρόναλντ Σκόμπυ, διοικητὴς τῶν 25.000 περίπου ἀνδρῶν ποὺ θὰ ἀπεβιβάζοντο στὴν Ἑλλάδα, προκειμένου νὰ ἐγκαταστήσουν τὴν ἑλληνικὴ κυβέρνησι καὶ νὰ βοηθήσουν στὴν ἀποκατάστασι τῶν συγκοινωνιῶν, τηλεπικοινωνιῶν κλπ. Ἐπὶ τοῦ ἑλληνικοῦ θωρηκτοῦ «Ἀβέρωφ» ἐπέβαινε ὁ πρωθυπουργὸς τῆς χώρας καὶ μέλη τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως.

Ἡ ἀποβίβασις τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως καὶ τοῦ στρατηγοῦ Σκόμπυ ἔγινε μέσα σὲ ἐκδηλώσεις λατρείας καὶ σὲ ἕνα «πλῆρες κομφούζιο» τὴν μεθεπομένη μέρα. Ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμὴ οἱ Ἄγγλοι ἔγιναν ἀντικείμενο λατρείας τῶν Ἑλλήνων. Τοὺς δέχθηκαν σὰν ἀπελευθερωτάς. Ὅμως, ἡ ἱστορία μόλις ἄρχιζε. Ἐλάχιστοι ἦταν ἐκεῖνοι ποὺ μποροῦσαν νὰ προβλέψουν τὴν τρομερὴ συνέχεια.

Ἀλλά, γιὰ νὰ γίνουν ἀντιληπτὰ τὰ διατρέξαντα, πρέπει νὰ γυρίσωμε δυὸ χρόνια πρίν. Τότε ποὺ ἀνετέθη στὸν ταξίαρχο τοῦ μηχανικοῦ Ἔντυ Μέγιερ ἡ ἀνατίναξις τῆς γέφυρας τοῦ Γοργοποτάμου. Οἱ Ἄγγλοι ἔπρεπε νὰ ἐμποδίσουν τὴν ἀποστολὴ εφοδίων πρὸς τὸν Ρόμμελ. Ἔτσι ἀποφάσισαν νὰ στείλουν εἰδικὸ ἀπόσπασμα στὴν Ἑλλάδα. Τὸ ἀποτελοῦσαν συνολικὰ 14 ἀξιωματικοὶ καὶ ἄνδρες ἐκτὸς ἀπὸ τὸν ταξίαρχο. Τελικά, κατόπιν συνεννοήσεων μέσω τοῦ ἀσυρμάτου ἀπεφασίσθη νὰ γίνη ἡ ρῖψις τῶν ἀλεξιπτωτιστῶν μιὰ νύκτα μεταξὺ 28ης Σεπτεμβρίου καὶ 3ης Ὀκτωβρίου 1942 στὴν Γκιώνα. Θὰ τοὺς περίμενε κάποιος δικηγόρος Σεφεριάδης. Ἕνα τμῆμα μὲ τὸν Μέγιερ θὰ ἔπεφτε στὴν περιοχὴ τῆς Γκιώνας καὶ ἕνα ἄλλο μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν ταγματάρχη Κρὶς Γουντχάουζ στὴν περιοχὴ τοῦ Βάλτου, ὅπου δροῦσε ὁ Ζέρβας.

3ον

Ὅταν θὰ ἐπετύγχαναν ἐπαφὴ καὶ μὲ τὶς δύο ὁμάδες ἀνταρτῶν, θὰ συντόνιζαν τὴ δρᾶσι τους καὶ θὰ ἐπέλεγαν τὴν γέφυρα ποὺ θὰ ἀνατίναζαν.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὸν Γουντχάουζ, ποὺ μιλοῦσε πολὺ καλὰ τὰ ἑλληνικά, τὸν Θέμη Μαρῖνο, ἕνα νεαρὸ Ἕλληνα ποὺ ὑπηρετοῦσε στὸν βρεταννικὸ στρατὸ καὶ δυὸ ἀκόμα χειριστὲς ἀσυρμάτου, ὅλους τοὺς ἄλλους θὰ τοὺς παρελάμβανε μετὰ τὸ τέλος τῆς ἐπιχειρήσεως ὑποβρύχιο γιὰ νὰ τοὺς μεταφέρη στὴν Ἀλεξάνδρεια. Εἶχε ἀποφασισθῆ νὰ μείνη ὁ Γουντχάουζ, μὲ τοὺς συνεργάτες του, κοντὰ στὸν Ζέρβα, ποὺ ὁ «SOE» τὸν θεωροῦσε ἀρχηγὸ τοῦ κινήματος ἀντιστάσεως στὴν Ἑλλάδα, ὑπὸ τὸν ὁποῖον θὰ ἑνώνονταν ὅλες οἱ ὁμάδες ἀνταρτῶν.

Ἀρχηγὸς τοῦ «SOE» στὸ Κάιρο —ἀπὸ τὸν Αὔγουστο τοῦ 1942— ἦταν ἕνας πολίτης —μὲ τίτλο εὐγενείας— καὶ τὸ μόνο ποὺ ἤξεραν γι' αὐτὸν ἦταν τὸ κωδικό του ὄνομα «AD-3». Ὁ ἀρχηγὸς εἶχε εἰδικὰ ἐκπαιδευθῆ στὴν διεξαγωγὴ τῶν «ἐπιχειρήσεων» αὐτῶν γιὰ ἕνα χρόνο περίπου κατηύθυνε τὶς ἐπιχειρήσεις Μέσης Ἀνατολῆς καὶ Βαλκανίων ἀπὸ τὸ γραφεῖο του στὴν ὁδὸ Μπέηκερ. Καὶ ἀπὸ τὸν Αὔγουστο τοῦ 1942 τὸν ἔστειλαν στὸ Κάιρο, μαζὶ μὲ ἐπιτελεῖο ἀπὸ ἑκατὸ περίπου ἄτομα. Ἕνας μόνιμος ταξίαρχος τοῦ στρατοῦ (ὁ Κὲμπλ) ἦταν ὁ ὑπεύθυνος τῶν παραστρατιωτικῶν ἐπιχειρήσεων.

Παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι τὸ Φόρεϊν Ὄφφις εἶχε πρέσβυ στὸ Κάιρο, δὲν εἶχε αὐτὸς ἐπαφὲς μὲ τὴν ἐξόριστο ἐκεῖ ἑλληνικὴ κυβέρνησι. Μὲ τὴν κυβέρνησι τῆς Ἑλλάδος εἶχε ἐπαφὴ ὁ ὑφυπουργὸς γιὰ τὰ ζητήματα τῆς Μέσης Ἀνατολῆς Ρ. Τζ. Κάσεϋ. Ὁ «SOE» Καΐρου εἶχε ἄμεση ἐξάρτησι ἀπὸ τὸν Κάσεϋ καὶ ἀπὸ τὸν στρατηγὸ Ἀλεξάντερ.

Χωρὶς νὰ ὑπάρξη κανένας ὑπολογισμός, χωρὶς πολιτικὲς ἀναλύσεις καὶ χωρὶς καμμιὰ σκέψι γιὰ τὸ τί θὰ γινόταν μελλοντικά, ὁ «SOE» Καΐρου ἀνέλαβε νὰ φέρη σὲ πέρας τὸ ἔργο ποὺ ὁ στρατηγὸς Ἀλεξάντερ θεωροῦσε τόσο ἀπαραίτητο καὶ ἐπιτακτικὰ ἀναγκαῖο.

Η ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΣ «ΓΟΡΓΟΠΟΤΑΜΟΣ»

Ἡ ὁμάδα τοῦ Μάγιερς ξεκίνησε μιὰ ὄμορφη νύχτα, τὴν 30ὴ Σεπτεμβρίου τοῦ 1942. Ὅμως, ὅταν ἔφθασε τὸ ἀεροπλάνο πάνω ἀπὸ τὴ Ρούμελη, διεπιστώθη ὅτι σχεδὸν παντοῦ ὑπῆρχαν φωτιές, πουθενὰ ὅμως δὲν ὑπῆρχε φωτεινὸς σταυρός.

Τελικά, ὕστερα ἀπὸ πολλοὺς δισταγμούς, ὁ ταξίαρχος Μάγιερς πῆρε τὴν ἀπόφασι νὰ πέσουν ἐκεῖ ποὺ ὑπῆρχαν τρεῖς φωτιὲς μαζί, κοντὰ στὴ Γκιώνα. Ὁ ἴδιος βρέθηκε μέσα σ' ἕνα ἀρκετὰ πυκνὸ δάσος ἀπὸ πεῦκα. Οἱ ἄλλοι σκορπίσθηκαν δεξιὰ καὶ ἀριστερά. Τελικὰ κατάφεραν νὰ συγκεντρωθοῦν σὲ ἕνα σημεῖο χάρι στὴν πρόθυμη βοήθεια τῶν βοσκῶν καὶ τῶν χωρικῶν ποὺ συνάντησαν.

Βρῆκαν σχετικὰ ἀσφαλισμένο καταφύγιο μέσα σὲ μιὰ σπηλιὰ καὶ ἐκεῖ ἔμαθαν ὅτι τὸν Σεφεριάδη τὸν εἶχαν συλλάβει οἱ Ἰταλοί, κοντὰ στὸ σημεῖο ποὺ θὰ γινόταν ἡ ρῖψις, πρᾶγμα ποὺ σήμαινε ὅτι ὁ ἐχθρὸς εἶχε προειδοποιηθῆ.

Ὅπως καὶ νὰ ἔχη τὸ ζήτημα, χάρι στὴν προστασία τῶν Ἑλλήνων πατριωτῶν, οἱ Βρεταννοὶ κατάφεραν νὰ ἀποφύγουν τὴν σύλληψι καὶ τὴν 25ην Ὀκτωβρίου εἶχαν συμπληρώσει τὶς προετοιμασίες τους γιὰ τὴν ἀνατίναξι τῆς γέφυρας τοῦ Γοργοποτάμου, ποὺ εἶχε ἐπιλεγῆ τελικά. Ὁ Γουντχάουζ, μαζὶ μὲ ἕναν ὁδηγὸ ξεκίνησε γιὰ νὰ φέρη τὸν Ζέρβα, μὲ ἰσχυρὴ δύναμι, στὴν ἑπόμενη πανσέληνο.

Ὁ Μάγιερς, στὸ μεταξύ, εἶχε πληροφορηθῆ ὅτι ἐκεῖ κοντὰ ἦταν καὶ ἕνας ἄλλος ἀρχηγὸς ἀνταρτῶν, κάποιος Ἄρης Βελουχιώτης. Ἀλλὰ ὁ Βελουχιώτης δὲν ἀπάντησε κἂν στὰ ἐπανειλημμένα μηνύματα ποὺ τοῦ ἔστειλε ὁ Βρεταννός, μὲ διαφόρους βοσκοὺς οἱ ὁποῖοι ἤξεραν τὰ λημέρια του.

Ἀλλά, ἕνας ἄλλος Βρεταννὸς ἀξιωματικός, ὁ ταγματάρχης Τζὼν Κοὺκ —ποὺ εἶχε πέσει ἄλλου μὲ ἀλεξίπτωτο— βρισκόταν ἤδη κοντὰ στοὺς ἀντάρτες τοῦ Ἄρη Βελουχιώτη. Ὁ Κοὺκ ἔλαβε ὁδηγίες ἀπὸ τὸν Κρὶς Γουντχάουζ νὰ παρουσιασθῆ τὸ ταχύτερο στὸ ἀρχηγεῖο τοῦ Μάγιερς. Ὁ Βελουχιώτης δέχθηκε νὰ δώση μερικοὺς ἄνδρες στὸν Κοὺκ ποὺ θὰ τὸν ὁδηγοῦσαν στὸ ἀρχηγεῖο τοῦ Μάγιερς.

Όταν ὁ Τζὼν Κοὺκ καὶ ἡ ὁμάδα του ἔφθασαν στὸ σημεῖο ποὺ εἶχε ἐγκατασταθῆ ὁ ταξίαρχος, ὁ Μάγιερς διαπίστωσε ὅτι οἱ ἀντάρτες αὐτοὶ ἦταν ἐξωπλισμένοι μὲ ὅπλα ἑλληνικά, βρεταννικά, ἰταλικά, ἀκόμα καὶ γερμανικά. Ἐπικεφαλῆς τοῦ ἀποσπάσματος ἦταν ἕνας νέος ἄνδρας ποὺ εἶχε τὸ ψευδώνυμο Νικηφόρος. Ὁ ταξίαρχος τὸν ρώτησε τί σήμαιναν αὐτὰ τὰ γράμματα ποὺ εἶχε στὸ δίκωχό του.

— ΕΛΑΣ, δηλαδὴ Ἑλληνικὸς Λαϊκὸς Ἀπελευθερωτικὸς Στρατός! ἀποκρίθηκε μὲ ὑπερηφάνεια ὁ Νικηφόρος.

Ὅμως, ὅταν θέλησε νὰ μάθη ὁ Μάγιερς ποιὸς εἶχε τὸν ἔλεγχο αὐτοῦ τοῦ στρατοῦ, ὁ Νικηφόρος ἔδωσε πολὺ ἀόριστες καὶ συγκεχυμένες ἀπαντήσεις.

Ὡστόσο, ὁ Μάγιερς κατάφερε νὰ ἐξακριβώση ὅτι ὁ Ἄρης Βελουχιώτης εἶχε γύρω στοὺς τριακόσιους ἄνδρες ὑπὸ τὰς διαταγάς του σκορπισμένους σὲ ὁμάδες σ' ὅλη τὴ Ρούμελη. Ἐπίσης, ἀπὸ τὶς ἀπαντήσεις τοῦ Νικηφόρου, ὁ Μάγιερς «ἔβγαλε» τὴν πληροφορία ὅτι οἱ ἀντάρτες τοῦ ΕΛΑΣ ἦταν οὐσιαστικὰ ὑπὸ τὸν ἔλεγχον μερικῶν πολιτικῶν στὴν Ἀθήνα, ποὺ ἀκόμα καὶ ὁ ἴδιος ὁ Νικηφόρος δὲν ἤξερε τὰ ὀνόματά τους.

Ὁ Γουντχάουζ ἐπέστρεψε μὲ εὐχάριστα νέα. Εἶχε βρεῖ τὸν ἀρχηγὸ τοῦ ΕΔΕΣ (Ἐθνικὸς Δημοκρατικὸς Ἑλληνικὸς Σύνδεσμος) ποὺ τότε εἶχε μόλις τελειώσει μιὰν ἐπιτυχῆ μάχη μὲ ἀρκετὲς ἑκατοντάδες Ἰταλοὺς στρατιῶτες.

ΣΥΝΑΝΤΗΣΙΣ ΜΕ ΤΟΝ ΖΕΡΒΑ

Ὁ γενειοφόρος Ζέρβας εἶχε δεχθῆ μὲ ἐνθουσιασμὸ τὸν Βρεταννὸ ταγματάρχη, τὸν εἶχε φιλήσει καὶ στὰ δυὸ μάγουλα, φωνάζοντας:

— Εὐάγγελος! Εὐάγγελος! (Γιὰ νὰ δείξη ὅτι τὸν θεωροῦσε «ἄγγελο καλῶν εἰδήσεων»).

Ὅταν τοῦ ἐξήγησε τὴν ἀποστολή του ὁ Γουντχάουζ, ὁ Ζέρβας ἔθεσε ἀμέσως στὴν διάθεσι τοῦ Βρεταννοῦ ταγματάρχη ἑκατὸν πενῆντα ἄνδρες του, γιὰ νὰ βοηθήσουν τὸ ἔργο τῶν ἀλεξιπτωτιστῶν. Ἐπίσης ἔστειλε σημείωμα στὸν Ἄρη Βελουχιώτη καὶ ζητοῦσε νὰ συναντηθοῦν προκειμένου νὰ συζητήσουν πῶς θὰ γινόταν καλύτερα τὸ σαμποτάζ.

Στὴν συνάντησι ποὺ ἐπακολούθησε οἱ δυὸ ἀρχηγοὶ ἦσαν πολὺ φιλικοὶ ὁ ἕνας πρὸς τὸν ἄλλον καὶ οἱ γενειοφόροι ἀντάρτες τους γλέντησαν μαζί. Ἔγινε γερὸ φαγοπότι καὶ ἀκολούθησε χορὸς στὴν πλατεῖα τοῦ μικροῦ ὀρεινοῦ χωριοῦ.

Ὁ Ζέρβας πῆγε στὸ ἀρχηγεῖο τοῦ Μάγιερς μὲ πενῆντα ἄνδρες του καὶ τὸν ἀκολούθησε ὁ Βελουχιώτης μὲ ἑκατὸ περίπου δικούς του. Ὁ Ζέρβας εἶχε ἀφήσει ἑκατὸ ἀντάρτες του στὸ σημεῖο τῆς συναντήσεως, γιὰ νὰ ἀντιμετωπίσουν ἐνδεχομένη ἐπίθεσι καὶ νὰ ἀποσυρθοῦν πρὸς τὰ βουνὰ πολεμώντας.

Ὁ ταξίαρχος Μάγιερς διαπίστωσε πολὺ γρήγορα ὅτι μποροῦσε νὰ ἐμπιστευθῆ πλήρως στὸν Ζέρβα καὶ τοῦ ἀνέπτυξε τὸ σχέδιο ποὺ εἶχε καταστρωθῆ γιὰ τὴν ἀνατίναξι τῆς γέφυρας τοῦ Γοργοποτάμου.

Η ΘΕΣΙΣ ΤΟΥ ΒΕΛΟΥΧΙΩΤΗ

Μετακινήθηκαν μαζὶ πρὸς τὸ πλησιέστερο χωριὸ —τὸ Μαυρολιθάρι— κουβαλώντας καὶ τὰ πυρομαχικά, τὶς ἐκρηκτικὲς ὕλες καὶ τὰ ἄλλα βαριὰ ἐφόδια μὲ εἴκοσι μουλάρια. Τὸ ἀπόγευμα ἔφθασε καὶ ὁ Ἄρης Βελουχιώτης μὲ τοὺς ἀντάρτες του. Εἶχε τὸ ἴδιο περίπου ἀνάστημα μὲ τὸν Ζέρβα, ἀλλὰ ἐνῶ ὁ Ζέρβας ἦταν εὔσωμος, ὁ Ἄρης ἦτα ἀδύνατος καὶ νευρώδης. Καὶ τὸ πηλήκιό του —ὅπως πρόσεξαν οἱ Ἄγγλοι— ἦταν «σημαδιακό». Φοροῦσε ἕνα στρογγυλὸ κοζάκικο καπέλλο ἀπὸ μαύρη γούνα.

Ἐξ ἄλλου ἦταν πολὺ «κουμπωμένος» καὶ συγκρατημένος. Πολὺ γρήγορα ἄφησε νὰ ἐννοηθῆ ὅτι παρέβαινε ἐντολὲς ἀπὸ τὴν Ἀθήνα μὲ τὸ νὰ δεχθῆ νὰ λάβη μέρος σ' αὐτὴν τὴν ἐπιχείρησι.

Τὸ σχέδιο τοῦ Μάγιερς προέβλεπε νὰ γίνη ἐπίθεσι δυὸ ἀνεξαρτήτων ὁμάδων πρὸς τοὺς Ἰταλοὺς ποὺ εἶχαν τὰ ὀχυρωμένα φυλάκιά τους στὶς δυὸ ἄκρες τοῦ βραχώδους φαραγγιοῦ ποὺ εἶχε μῆκος διακοσίων περίπου μέτρων. Ἐπίσης δυὸ μικρὲς ὁμάδες θὰ ἀπέκοπταν τὴν σιδηροδρομικὴ γραμμὴ καὶ ἀπὸ τὸν βορρᾶ καὶ ἀπὸ τὸν νότο, προκειμένου νὰ ἐμποδίσουν τὴν ἄφιξι ἐνισχύσεων.

Καὶ μὲ τὸ τελευταῖο φῶς ἐκείνης τῆς ἡμέρας, ὁ Ζέρβας καὶ ὁ Βελουχιώτης ἔστειλαν τὶς ὁμάδες ἀναγνωρίσεως.

Στὸ μεταξύ, ὁ Ἄρης Βελουχιώτης, βρῆκε τὸ χρόνο νὰ κάνη καὶ μιὰ «ἄλλη δουλειά», μιὰ «ἐπιχείρησι» ἀπ' αὐτὲς ποὺ τὸν βοήθησαν νὰ ἀποκτήση τὸν ἔλεγχο τοῦ ὀρεινοῦ πληθυσμοῦ, τὸν ἔλεγχο ποὺ βασίζεται στὸ πιὸ ἀσφαλὲς μέσο: τὸν τρόμο!

Μὲ ὅλους σχεδὸν τοὺς ἄνδρες του πῆγε σ' ἕνα κοντινὸ χωριὸ γιὰ νὰ τακτοποιήση κάποιο ζήτημα ζωοκλοπῆς, ὅπως τοῦ εἶχαν ἀναφέρει. Συνέλαβε τὸν ἔνοχο καὶ τὸν μαστίγωσε μισόγυμνο μπροστὰ στοὺς κατοίκους τοῦ χωριοῦ. Ἔτσι ἔδωσε ἕνα καλὸ μάθημα σ' ὅλους τί σημαίνει «νόμος τοῦ Ἄρη Βελουχιώτη». Ἀνέθεσε τὸ μαστίγωμα σ' ἕνα νεαρὸ ἀντάρτη του, προετοιμάζοντάς τον ἔτσι γιὰ «σοβαρώτερες» δουλειές. Ἔπειτα ὁ ἴδιος ὁ Ἄρης πυροβόλησε στὸ κεφάλι τὸν δύστυχο ζωοκλέπτη.

Ἀλλά, ὅπως ἔμαθαν ἀργότερα οἱ Ἄγγλοι, ὁ Ἄρης δὲν ἦταν ἀσυνήθιστος σὲ κάτι τέτοια, σὲ πράξεις βίας καὶ σαδισμοῦ. Οἱ φάκελοι τῆς ἀστυνομίας θὰ ἀπεκάλυπταν ὅτι τὸ πραγματικό του ὄνομα ἦταν Ἀθανάσιος Κλάρας. Καταγόταν ἀπὸ καλὴ οἰκογένεια τῆς Λαμίας καὶ εἶχε ἀρκετὰ καλὴ μόρφωσι. Εἶχε φυλακισθῆ γιὰ πλαστογραφία, ἀπάτη καὶ ἀδικήματα ὁμοφυλοφιλίας. Εἶχε πολεμήσει στὸ πλευρὸ τῶν κομμουνιστῶν κατὰ τὸν Ἱσπανικὸ ἐμφύλιο πόλεμο. Ὅταν βγῆκε ἀρχικῶς στὰ βουνά, ἑνώθηκε ἀρχικὰ μὲ ὁμάδα ληστῶν, ποὺ κατάφερε νὰ καθυποτάξη καὶ χρησιμοποιοῦσε τοὺς ἄνδρες του, ἀπὸ τὴν ἀρχή, ὄχι μόνο γιὰ νὰ ληστεύη τὰ γύρω χωριά, ἀλλὰ καὶ γιὰ νὰ προετοιμάζη τὸ ἔδαφος γιὰ τὴν ἐπιβολὴ τῆς κομμουνιστικῆς τρομοκρατίας.

Ἡ ἐπίθεσι ἐναντίον τῶν Ἰταλῶν ἔγινε τελικά, οἱ ἀντάρτες τοῦ Ζέρβα καὶ τοῦ Βελουχιώτη πολέμησαν μαζί. Ὕστερα ἀπὸ ἀρκετὴν ὥρα μάχης, κατελήφθη πρῶτα τὸ νότιο ἄκρο τοῦ φαραγγιοῦ. Ὁ λοχαγὸς Τὸμ Μπάρνς, ἕνας Νεοζηλανδός, κατέβηκε στὴν βάσι τῆς γέφυρας μὲ τὴν ὁμάδα ἀνατινάξεως. Ἔπειτα ὑπέκυψε καὶ τὸ βόρειο τμῆμα τῆς ἰταλικῆς φρουρᾶς καὶ ἡ ἐπιχείρησι ἔβαινε ὁμαλά. Ὅμως, ὅταν ἀκούστηκαν οἱ πρῶτες δυνατὲς ἐκρήξεις στὸ βάθος τοῦ φαραγγιοῦ, ποὺ σήμαιναν ὅτι εἶχε ἀρχίσει τὸ ἔργο τῆς καταστροφῆς τῆς γέφυρας, πυκνὰ πυρὰ ἀπὸ βορρᾶ φανέρωσαν ὅτι εἶχε πέσει σὲ ἐνέδρα τραῖνο μὲ ἐνισχύσεις. Ἔπειτα ἀπὸ λίγο μιὰ δεύτερη τρομακτικὴ σειρὰ ἐκρήξεων συνεκλόνισε τὸ ἔδαφος. Τὸ ἔργο εἶχε συντελεσθῆ. Κατὰ τρόπο τέλειο.

Οἱ Ἄγγλοι, μαζὶ μὲ τοὺς ἀντάρτες ἄρχισαν νὰ ὑποχωροῦν πρὸς τὸ ὄρος Οἴτη. Κανένας δὲν εἶχε σκοτωθῆ, μόνο τέσσερις ἄνδρες εἶχαν τραυματισθῆ. Ἡ ζωτικὴ γιὰ τὴν πολεμικὴ προσπάθεια τῶν Γερμανῶν στὴν Ἀφρικὴ γραμμὴ ἀνεφοδιασμοῦ εἶχε κοπῆ, γιὰ πολλὲς ἑβδομάδες.

ΔΕΝ ΘΕΛΕΙ ΠΑΡΑΣΗΜΟ

Μετὰ τὴν ἐπιτυχία τῆς ἀποστολῆς, ὁ Μάγιερς ἑτοιμάσθηκε νὰ ξεκινήση γιὰ κάποια ἀκτὴ προκειμένου νὰ ἐπιβιβασθῆ, μαζὶ μὲ τὸ μεγαλύτερο μέρος τῶν ἀξιωματικῶν καὶ ἀνδρῶν του, σὲ ὑποβρύχιο. Εἶπε στὸν Ἄρη καὶ στὸν Ζέρβα ὅτι θὰ τοὺς προτείνη γιὰ παράσημο. Ὁ Ἄρης ἀποκρίθηκε:

— Δὲ μοῦ χρειάζονται παράσημα, προτιμῶ ἀρβύλες γιὰ τοὺς ἀντάρτες μου.

Ὁ Μάγιερς εἶπε στὸν Βελουχιώτη ὅτι ἀσφαλῶς θὰ τὸ φροντίση καὶ αὐτὸ τὸ θέμα. Ὁ Ζέρβας ἔδειξε εὐχαρίστησι ποὺ θὰ τὸν πρότειναν γιὰ παράσημο. Στὸ μεταξὺ ἑτοιμάσθηκε γιὰ τὴν ἑξαήμερη περίπου πορεία του γιὰ τὴν ἐπιστροφὴ στὴν περιοχὴ τοῦ Βάλτου. Ἐπειδὴ δὲ τὸ σημεῖο ποὺ εἶχε καθορισθῆ γιὰ τὸ ραντεβοὺ μὲ τὸ ὑποβρύχιο ἦταν στὶς δυτικὲς ἀκτές, ἡ βρεταννικὴ ὁμάδα ξεκίνησε μαζὶ μὲ τὸ ἀπόσπασμα τοῦ ΕΔΕΣ.

Ὁ Μάγιερς εἶχε τὴν ἐλπίδα ὅτι θὰ ἀκολουθοῦσε καὶ ὁ Βελουχιώτης. Ἀλλὰ ἐκεῖνος εἶπε ὅτι προτιμοῦσε τὴν περιοχὴ τῆς Ρούμελης. Φεύγοντας, ὁ ταξίαρχος Μάγιερς παρέδωσε στὸν ἀρχηγὸ τοῦ ΕΛΑΣ διακόσιες πενήντα χρυσὲς λίρες γιὰ «τὶς γενναῖες ὑπηρεσίες του πρὸς ἐπιτυχίαν τῆς ἐπιχειρήσεως».

Στὴ σκληρὴ καὶ δύσκολη πορεία πρὸς τὶς δυτικὲς ἀκτές, ὁ ταξίαρχος Μάγιερς πρόσεξε ὅτι παντοῦ οἱ κάτοικοι ἔδειχναν μεγάλο ἐνθουσιασμὸ ὅταν ἔβλεπαν τοὺς Βρεταννούς. Τὸ σημεῖο τοῦ ραντεβοὺ μὲ τὸ ὑποβρύχιο ἦταν μιὰ σπηλιὰ στὴν ἀκτή, ἀπέναντι στοὺς Παξούς, κάπου 80 χιλιόμετρα νοτίως τῆς Πάργας καὶ εἶχε καθορισθῆ ὅτι ἔπρεπε νὰ βρίσκωνται ἐκεῖ μιὰ ἀπὸ τὶς τέσσερις νύχτες μεταξὺ τῆς 22ας καὶ τῆς 25ης Δεκεμβρίου.

Ὁ Ζέρβας ἔδωσε μιὰ ὁμάδα ἀπὸ 12 ἀντάρτες του γιὰ νὰ συνοδεύσουν τὸν Μάγιερς καὶ τοὺς 11 ἄνδρες του — ἀνάμεσά τους ἦταν τώρα καὶ μερικοὶ ἀποδράσαντες αἰχμάλωτοι τῶν Γερμανῶν. Ὁ ἀποχαιρετισμὸς τοῦ Ζέρβα πρὸς τὸν Μάγιερς ἦταν πολὺ θερμός. Δὲν περίμεναν ὅτι θὰ ξανασυναντηθοῦν, πρὶν ἀπὸ τὸ τέλος τοῦ πολέμου, ἂν ζοῦσαν.

ΤΟ ΥΠΟΒΡΥΧΙΟ ΔΕΝ ΕΡΧΕΤΑΙ

Ὕστερα ἀπὸ μεγάλες κακουχίες, οἱ Βρεταννοὶ καὶ οἱ ἀντάρτες συνοδοί τους ἔφθασαν στὸ σημεῖο τοῦ ραντεβοῦ, ἀλλὰ πέρασαν καὶ οἱ τέσσερις νύχτες καὶ δὲν φάνηκε ὑποβρύχιο.

Τὴν νύχτα τῶν Χριστουγέννων ἔφτασε στὸ καταφύγιο τῶν Βρεταννῶν ἕνας ἀπεσταλμένος τοῦ Κρὶς Γουντχάουζ γιὰ νὰ τοὺς φέρη τὸ μήνυμα:

— Χθὲς τὸ βράδυ μοῦ ἔρριξαν μὲ ἀλεξίπτωτο ἕναν καινούργιο ἀσύρματο. Ἔλαβα σῆμα ὅτι δὲν πρόκειται νὰ σταλῆ ὑποβρύχιο. Θὰ παραμείνετε στὴν Ἑλλάδα. Νέες διαταγὲς κομίζει ὁ λοχαγὸς Μπὶλ Τζόρνταν, ποὺ θὰ πέση μὲ ἀλεξίπτωτο σὲ δυὸ τρεῖς ἡμέρες ἀπὸ σήμερα.

Ἔτσι, ὁ ταξίαρχος Μάγιερς καὶ οἱ ἄνδρες του ξεκίνησαν ξανὰ γιὰ τὸν Βάλτο, μὲ πολὺ βαρειὰ καρδιά.

Ἡ ἀπογοήτευσί τους ἐλαττώθηκε κάπως ὅταν τοὺς ὑποδέχθηκε ὁ Μπὶ Τζόρνταν — ἕνας Νεοζηλανδός — μαζὶ μὲ τὸν Θέμη Μαρίνο, καὶ τοὺς ἐβεβαίωσαν ὅτι, τώρα, εἶχαν κανονικὴ ἐπαφὴ μέσω ἀσυρμάτου μὲ τὸ Κάιρο. Ὁ Νεοζηλανδὸς λοχαγὸς εἶχε φέρει μαζί του ἕνα μεγάλο φάκελο μὲ ὁδηγίες γιὰ τὸν ταξίαρχο. Καὶ εἶχε ἤδη ἀποκρυπτογραφήσει τὸ μεγαλύτερο μέρος τους.

Ὁ Μπὶλ Τζόρνταν ἐξήγησε ὅτι ὁ διοικητὴς τῶν ναυτικῶν δυνάμεων τῆς Μεσογείου δὲν ἤθελε νὰ θέση σὲ κίνδυνο ὑποβρύχιο γιὰ νὰ παραλάβη 12 ἄνδρες. Ἄλλωστε ὁ SOE εἶχε ἀποφασίσει νὰ μείνουν ὁ ταξίαρχος καὶ ἡ ὁμάδα του σαμποτὰζ στὴν Ἑλλάδα, προκειμένου «νὰ καλλιεργήσουν κίνησιν ἀντιστάσεως».

ΘΑ ΜΕΙΝΕΤΕ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Ὁ Μάγιερς θύμωσε. Οἱ ἄνδρες του εἶχαν δεχθῆ ἐθελοντικὰ νὰ λάβουν μέρος σὲ μιὰ συγκεκριμένη ἐπιχείρησι. Ἔπειτα ἀπὸ τὶς σχετικὲς συνεννοήσεις ἀποφάσισε νὰ κρατήση μόνο δύο, ποὺ ἤθελαν νὰ παραμείνουν στὴν Ἑλλάδα καὶ νὰ βρῆ τρόπο νὰ στείλη τοὺς ὑπόλοιπους στὴν Αἴγυπτο. Τελικὰ κράτησε καὶ τὸν λοχαγὸ τῶν κομμάντος Νὰτ Μπάρκερ, ποὺ μιλοῦσε ἑλληνικὰ καὶ ἦταν εἰδικὸς στὰ ἐκρηκτικά.

Ἡ σημαντικώτερη ἀπὸ τὶς ὁδηγίες ποὺ εἶχαν σταλῆ μὲ τὸν Νεοζηλανδὸ λοχαγὸ στὸν Μάγιερς ἦταν ὅτι τοῦ ἀνέθεταν τὴν διοίκησι τῆς βρεταννικῆς ἀποστολῆς «πρὸς κάθε ἑλληνικὸ μάχιμο σχηματισμὸ ὁ ὁποῖος θὰ ἦταν πρόθυμος νὰ συνεργασθῆ εἰς τὸν πόλεμον ἐναντίον τῶν Γερμανῶν καὶ τῶν Ἰταλῶν».

Ο ΑΡΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΕΙ ΠΡΟΣΤΡΙΒΕΣ

Τὴν 5ην Ἰανουαρίου 1943, ὁ ταξίαρχος Μάγιερς καὶ ὁ Νὰτ Μπάρκερ ἔφθασαν στὸ ὀρεινὸ χωριὸ Σκολικαριά, ὅπου συναντήθηκαν μὲ τὸν Κρὶς Γουντχάουζ. Αὐτὸς τοὺς πληροφόρησε ὅτι ὁ Ἄρης Βελουχιώτης μὲ τετρακόσιους ἀντάρτες του εἶχε διαβῆ τὸν ποταμὸ Ἀχελῶο, εἶχε μπῆ δηλαδὴ στὴν περιοχὴ τοῦ Ζέρβα καὶ ἀπαιτοῦσε νὰ λάβη μερίδιο ἀπὸ τὰ ἐφόδια ποὺ εἶχαν ριφθῆ μὲ ἀλεξίπτωτο. Ὅμως, τὰ ἐφόδια αὐτὰ ἦταν γιὰ τὸν ΕΔΕΣ. Ἡ ἀπαίτησι τοῦ Βελουχιώτη ἦταν μᾶλλον πρόσχημα γιὰ νὰ ἐπιτεθῆ ἐναντίον τοῦ Ζέρβα, ἀφοῦ τοῦ εἶχαν ὑποσχεθῆ καὶ ἐκείνου ἐφόδια οἱ Βρεταννοί. Ὁ Ζέρβας, πάντως, γιὰ νὰ ἀποφύγη τὴν αἱματοχυσία μὲ φίλιες δυνάμεις, εἶχε πάρει τὴν ἀπόφασι νὰ ἀποσυρθῆ.

Χάρι στὴ μεσολάβησι, ἐπίσης τοῦ Γουντχάουζ, οἱ δύο ἀρχηγοὶ εἶχαν ὑποσχεθῆ νὰ μὴ «πολεμήσουν ὁ ἕνας τὸν ἄλλον».

Ἦταν ἡ πρώτη φορὰ ποὺ εἶχε ἐμφανισθῆ, ἔτσι ἀπροκάλυπτα, ἡ ἀπειλὴ ἑνὸς φρικτοῦ ἐμφυλίου πολέμου, μεταξὺ τῶν δύο ἀνταρτικῶν σωμάτων. Αὐτὲς οἱ πληροφορίες τοῦ Κρὶς Γουντχάουζ προκάλεσαν σὸκ σχεδὸν στὸν Μάγιερς. Δὲν τοῦ εἶχαν πεῖ τίποτε στὸ Κάιρο σχετικὰ μὲ τὶς πολιτικὲς ἀντιθέσεις ποὺ ὑπῆρχαν ἀνάμεσα στὰ δυὸ ἀνταρτικὰ σώματα καὶ στοὺς κινδύνους ποὺ ἐγκυμονοῦσαν.

Ἐπίσης ἦταν φανερὸ ὅτι ὁ SOE στὸ Λονδῖνο δὲν ἤξερε πολλὰ πράγματα σχετικὰ μὲ τὶς ἀνταρτικὲς ὁμάδες τῆς Ἑλλάδος.

ΟΙ ΑΥΤΑΠΑΤΕΣ ΔΙΑΛΥΟΝΤΑΙ

Ὁ Ζέρβας ἐξήγησε ὅτι τὸ σῶμα ποὺ κυβερνοῦσε τὸν ΕΛΑΣ ἦταν ἡ Κεντρικὴ Ἐπιτροπή. Καὶ ἀπὸ τὰ ὀκτὼ μέλη της τὰ ἑπτὰ ἦσαν κομμουνισταὶ ἢ ἄτομα τῆς ἄκρας ἀριστερᾶς. Πάντως αὐτοὶ ποὺ ἔπαιρναν τὶς ἀποφάσεις ἦσαν οἱ κομμουνισταί. Πολὺ γρήγορα καὶ ὁ Μάγιερς καὶ ὁ Γουντχάουζ δὲν εἶχαν αὐταπάτες: Τὰ νήματα τοῦ ΕΑΜ (Ἐθνικὸ Ἀπελευθερωτικὸ Μέτωπο) καὶ τοῦ ΕΛΑΣ τὰ κινοῦσε μόνο τὸ ΚΚΕ.

Ἐπίσης ὁ Ζέρβας ἀπεκάλυψε ὅτι τοῦ εἶχε προταθῆ νὰ ἀναλάβη ἐκεῖνος τὴν ἀρχηγία τοῦ ΕΛΑΣ, ἀλλὰ εἶχε ἀρνηθῆ, γιατὶ δὲν εἶχε τὴν διάθεσι νὰ γίνη πιόνι στὰ χέρια τῶν κομμουνιστῶν καὶ νὰ βάλη τὰ θεμέλια μιᾶς κομμουνιστικῆς δικτατορίας στὸν τόπο.

Ἐπικεφαλῆς τοῦ ΚΚΕ ἦταν ὁ Νίκος Ζαχαριάδης, διορισμένος ἀπὸ τὴ Μόσχα, ἀφωσιωμένος πράκτορας τοῦ Στάλιν, ποὺ εἶχε καθορίσει ὅτι ἡ πολιτική του ἦταν «ἀπόλυτη πειθαρχία στὶς ἐντολὲς τῆς Μόσχας».

Η ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΗ ΠΡΑΚΤΙΚΗ

Τὸ ΕΑΜ σχηματίσθηκε κατὰ τὸ πρότυπο ὅλων τῶν γνωστῶν μετώπων τῆς κομμουνιστικῆς πρακτικῆς. Ἕνα «ἐθνικὸ ἀπελευθερωτικὸ μέτωπο» μέσα στοὺς κόλπους τοῦ ὁποίου θὰ περιλαμβάνονταν ὅσοι ἤθελαν νὰ πολεμήσουν τὸν κατακτητή. Τὰ «πλαίσια», οἱ βάσεις θὰ ἦσαν οἱ εἰδικὰ ἐκπαιδευμένοι κομμουνιστές, ποὺ θὰ διατηροῦσαν τὸν ἔλεγχο τοῦ κεντρικοῦ σώματος διοικήσεως τοῦ «μετώπου». Μὲ τὴν δοκιμασμένη αὐτὴ μέθοδο, τὸ ΚΚΕ κατάφερε νὰ ἀποκτήση τὶς ἀπαραίτητες «μᾶζες» ποὺ δὲν θὰ μποροῦσε νὰ τὶς βρῆ διαφορετικὰ μέσα σ' ἕνα λαὸ τόσο φιλελεύθερο, ἀνεξάρτητο καὶ μὲ ἰσχυρὸ τὸ αἴσθημα τῆς φιλοπατρίας, ὅπως ὁ ἑλληνικός.

ΤΗΝ ΠΕΜΠΤΗ: Ἐχθρός: ὁ μοναρχοφασισμός — Ἡ «ἔκτη ὁλομέλεια» — Κομμουνιστὴς «εἰς δυσμένειαν» — Οἱ στόχοι τοῦ Σιάντου — Ὁ Μάγιερς πληροφορεῖ τὸ Κάιρο.

Φωτογραφία ἀπὸ τὴν συνάντησι τοῦ στρατηγοῦ Ζέρβα μὲ τὸν Σαράφη καὶ τὸν Καρτάλη, τὸν Φεβρουάριο τοῦ 1944

Ὁμὰς Ἄγγλων σαμποτὲρ ποὺ ἔλαβαν μέρος στὴν ἐπιχείρησι τοῦ Γοργοποτάμου

Ο ΜΟΝΑΡΧΟΦΑΣΙΣΜΟΣ ΕΙΝΑΙ ΕΧΘΡΟΣ — Η ΕΚΤΗ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ — ΕΝΑΣ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΗΣ ΕΥΡΙΣΚΕΤΑΙ ΕΙΣ ΔΥΣΜΕΝΕΙΑΝ — ΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΣΙΑΝΤΟΥ — Ο ΤΑΞΙΑΡΧΟΣ ΜΑΓΙΕΡΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΕΙ ΤΟ ΚΑΙΡΟΝ

ΣΥΝΔΕΣΙΣ ΜΕ ΤΑ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΑ

Ἡ ἐξιστόρησις τῶν αἱματηρῶν γεγονότων τοῦ χειμῶνος 1944—45 βασίζεται κυρίως στὸ προσωπικὸ ἡμερολόγιο, τοὺς φακέλλους καὶ τὶς σημειώσεις τοῦ στρατηγοῦ Σκόμπη. Ὅμως, ὁ συγγραφεὺς Χένρυ Μὼλ, γιὰ νὰ βρῆ τὴν ἀλήθεια μελέτησε κάθε τι σχετικὸ καὶ συνωμίλησε ἢ ἀλληλογράφησε μὲ ἑκατοντάδες ἀνθρώπων ποὺ τὰ ἔζησαν. Ἡ ἀφήγησις ἀρχίζει μὲ τὴν ἄφιξιν τῶν Βρετανῶν στὸν Πειραιᾶ. Ἐπὶ τοῦ θωρηκτοῦ μας «Ἀβέρωφ», ποὺ ἦταν ἐπικεφαλῆς μεγάλης νηοπομπῆς ἐπέβαινε ὁ τότε πρωθυπουργὸς Γ. Παπανδρέου, μὲ μέλη τῆς κυβερνήσεως καὶ ἐπὶ τοῦ βρετανικοῦ βαρέος καταδρομικοῦ «Ὠρίων», ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς βρετανικῆς κυβερνήσεως Χαρολντ Μακμίλλαν καὶ ὁ στρατηγὸς Σκόμπη διοικητὴς τῆς μικρῆς σχετικὰ (25.000 ἄνδρες) δυνάμεως, ἡ ὁποία εἶχε στόχο τὴν ἐγκατάστασι τῆς κυβερνήσεως τοῦ Καΐρου στὴν πατρίδα της καὶ τὴν ἀποκατάστασι τῆς τάξεως, τῶν συγκοινωνιῶν καὶ ἐπικοινωνιῶν στὴν Ἑλλάδα. Οἱ Ἄγγλοι θεωροῦσαν τὸν ἑαυτό τους τυχερὸ ποὺ ἔρχονταν στὴν ὄμορφη Ἑλλάδα. Καὶ στὴν ἀρχὴ εἶχαν κάθε λόγο νὰ τὸ πιστεύουν. Τελικὰ ἀποδείχθηκε ὅτι ἦταν πολὺ ἄτυχοι. Γιὰ νὰ ἀντιληφθοῦμε τί ἔγινε καὶ πῶς ἔγινε τὸ αἱματοκύλισμα πρέπει νὰ γυρίσουμε δυὸ χρόνια πρίν, ὅταν ἀνετέθη στὸν ταξίαρχο Ἔντυ Μάγιερς ἡ ἐπιχείρησι τοῦ Γοργοποτάμου. Τὴν ἀποστολὴ τὴν ἐδημιούργησε ὁ SOE μιὰ μυστικὴ ὑπηρεσία τοῦ Λονδίνου, ποὺ εἶχε ἔργο της τὴν δημιουργία καὶ τὴν συντήρησι μονάδων ἀντιστάσεως στὶς κατεχόμενες χῶρες. Μαζὶ μὲ τὸν Μάγιερς ἔπεσαν στὴν Ἑλλάδα καὶ ὁ Κρὶς Γούντχάους καὶ ἄλλοι δώδεκα ἀξιωματικοὶ καὶ ἄνδρες. Ἡ ἀνατίναξις ἔγινε. Ὁ Βελουχιώτης βοήθησε, παρὰ τὶς ἀντίθετες ἐντολὲς ποὺ εἶχε. Ἀλλά, ὁ Μέγιερς, ποὺ τελικὰ πῆρε ἐντολὴ να μεινη στὴν Ἑλλάδα καὶ νὰ ἀναλάβη τὴν ὀργάνωσι τοῦ κινήματος ἀντιστάσεως, ἦταν πρόβλημα γιὰ τὸν ΕΛΑΣ, γιατὶ θὰ ἀντιλαμβανόταν τὶς πραγματικὲς διαθέσεις του. Ὁ Μάγιερς καὶ ὁ Γουντχάουζ ἀντελήφθησαν πολὺ γρήγορα ὅτι ὁ ΕΛΑΣ ἦταν ὄργανο τοῦ Κ.Κ.Ε. μέσω τοῦ Ε.Α.Μ.

4ον

(Χαρακτηριστικὸ εἶναι τὸ γεγονὸς ὅτι τὸ 1929, τὸ ΚΚΕ, συμφώνως πρὸς τὶς ἐντολὲς τῆς Κομιντέρν ἐκάλεσε τοὺς Ἕλληνες ἐργάτες σὲ γενικὴ ἀπεργία. Μόνο δώδεκα χιλιάδες ἐργάτες ἀπήργησαν. Τὸ κομμουνιστικὸ δόγμα ἦταν κάτι τὸ ξένο πρὸς τὴν ψυχολογία τοῦ Ἕλληνα ἐργαζομένου. Καὶ τὸ γεγονὸς αὐτὸ ὑπογράμμισε τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἐκλογῶν τοῦ 1928, ὅταν οἱ κομμουνιστὲς ὑποψήφιοι ἔλαβαν 14.325 ψήφους σ' ὅλη τὴν Ἑλλάδα).

Τὸ 1936, μετὰ τὴν ἐγκατάστασι τῆς δικτατορίας ἀπὸ τὸν Ἰωάννη Μεταξᾶ, συνελήφθησαν ὅλα τὰ ἡγετικὰ στελέχη τοῦ ΚΚΕ, συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ Ζαχαριάδη. Ἀξίζει τὸν κόπο νὰ ἀναφερθῆ ἐδῶ ὅτι οἱ περισσότεροι συνελήφθησαν ὕστερα ἀπὸ προδοσία «ἐμπίστων συντρόφων». Ἀρκετὰ χρόνια ἀργότερα (τὸ 1950) ὅταν συνετάχθη ἐπίσημη ἀναφορὰ τοῦ κόμματος σχετικὰ μὲ τὰ γεγονότα τοῦ 1936, ἀνάμεσα στοὺς ἀναφερομένους σὰν «πράκτορες τῆς ἀστυνομίας καὶ προδότες» ἦσαν καὶ οἱ Σιάντος, Παρτσαλίδης, Καραγιώργης.

Εἶναι μιὰ ἀναφορὰ χαρακτηριστικὴ τῆς νοοτροπίας τοῦ κόμματος.

ΕΧΘΡΟΣ: Ο ΜΟΝΑΡΧΟΦΑΣΙΣΜΟΣ

Ὁ Σιάντος, ὡστόσο, κατάφερε νὰ δραπετεύση ἀπὸ τὴν ἐξορία τὸν Φεβρουάριο τοῦ 1939 καὶ προήδρευσε τῆς «Πέμπτης Ὁλομέλειας». Σ' αὐτὴν ἐλήφθη μιὰ ἀπόφασι πολὺ μεγάλης σημασίας γιὰ τὸν ἱστορικό: Σύμφωνα μὲ τὴν ἀπόφασι αὐτή, τὸ ΚΚΕ «ὑποστηρίζει τὴν ἀνεξαρτησία καὶ τὴν ἀκεραιότητα τῆς χώρας, ἀλλὰ ὁ βασικὸς ἐχθρὸς εἶναι ὁ μοναρχοφασισμός».

Καί, ἔπειτα, ὅταν ὁ Στάλιν ἔκανε τὴν κυνικὴ ἐκείνη συμφωνία μὲ τὸν Χίτλερ, τὸν Αὔγουστο τοῦ 1939, τὸ ΚΚΕ ἄλλαξε φυσικὰ «γραμμή». Ὑποστήριξε ὅτι ἂν ἔμπαιναν στὴν Ἑλλάδα στρατεύματα τοῦ Ἄξονος ἔπρεπε νὰ γίνουν δεκτὰ σὰν σύμμαχα πρὸς τὴν Σοβιετικὴ Ρωσία: Οἱ Ἕλληνες κομμουνιστὲς «θὰ πολεμοῦσαν στὸ πλευρὸ τῶν φίλων τῆς Ρωσίας».

Τὴν 28ην Ὀκτωβρίου τοῦ 1940 οἱ Ἰταλοὶ ἐπετέθησαν ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος. Ὅλη ἡ Ἑλλὰς σὰν ἕνας ἄνθρωπος ξεσηκώθηκε, μέσα σ' ἕνα μεγαλεῖο ἐθνικοῦ ἡρωισμοῦ.

Λίγο ἀργότερα, ὁ Ζαχαριάδης ἔγραψε ἐπιστολὴ μὲ οδηγίες του πρὸς τοὺς ὀπαδοὺς τοῦ κόμματός του. Ἡ ἐπιστολὴ αὐτὴ «ἐξηγοῦσε» ὅτι ὁ πόλεμος κατὰ τῶν Ἰταλῶν ἦταν «ἕνας ἰμπεριαλιστικὸς πόλεμος».

Τὴν 18ην Μαρτίου τοῦ 1941, ὅταν ἔγινε γνωστὸ ὅτι οἱ Βούλγαροι εἶχαν ὑποδεχθῆ τοὺς Γερμανοὺς «μὲ λουλούδια καὶ γιορτές», ὁ Ζαχαριάδης ἐκάλεσε τὸν ἑλληνικὸ λαὸ «νὰ ἀκολουθήση τὸ παράδειγμα τῶν ἡρωικῶν ἀδελφῶν μας τῶν Βουλγάρων».

Η «ΕΚΤΗ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ»

Ἕνας μεγάλος ἀριθμὸς ἐξορίστων καὶ φυλακισμένων κομμουνιστῶν ἀπέδρασε μετὰ τὴν κατάληψι τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τοὺς Γερμανούς. Ἄλλοι ἀπελευθερώθηκαν ἀπὸ τοὺς Γερμανούς, ποὺ εἶχαν φυσικὰ τοὺς λόγους τους.

Αὐτοὶ συγκεντρώθηκαν στὴν «Ἕκτη Ὁλομέλεια» τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς. Ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμὴ τὸ ΚΚΕ θεώρησε ὅτι τὸ κίνημα ἀντιστάσεως κατὰ του «καταχτητή» ἦταν μιὰ πρώτης τάξεως εὐκαιρία γιὰ νὰ προετοιμασθῆ ἡ κατάληψι τῆς ἐξουσίας. Με σατανικὸ τρόπο ἄρχισε ἡ «δουλειὰ» ποὺ εἶχε σὰν πρῶτο στόχο τὴν παγίδευσι του λαοῦ τῆς χώρας στὴν ἐλεγχόμενη ἀπὸ τοὺς κομμουνιστὲς «Ἀντίστασι», χωρὶς νὰ ἀφήνουν να γίνη γνωστὸ ὅτι τὸ ΕΑΜ καὶ ὁ στρατός του, ὁ ΕΛΑΣ, εἶχαν ἄλλον προορισμὸ ἐκτὸς ἀπὸ πατριωτικὰ ἐλατήρια. Καμμιά λέξι σχετικὰ μὲ μαρξισμὸ - λενινισμό.

ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΗΣ «ΕΙΣ ΔΥΣΜΕΝΕΙΑΝ»

Οἱ πρῶτες ἀνταρτικὲς ὁμάδες ἔκαναν τὴν ἐμφάνισί τους στὰ ἑλληνικὰ βουνὰ τὴν ἄνοιξι τοῦ 1942. Δὲν ἦταν δημιουργήματα τοῦ ΚΚΕ. Τὴν μιὰ ἀνταρτικὴ ὁμάδα τὴν δημιούργησε ὁ Ζέρβας, τὴν ἄλλη στὴν Μακεδονία τὴν δημιούργησε ἕνας «εἰς δυσμένειαν» κομμουνιστής, ποὺ τώρα εἶχε πάρει τὸ ψευδώνυμο Ἄρης Βελουχιώτης. Λόγω τοῦ ὅτι ὁ Ἄρης ἔφερε τὸ στίγμα τοῦ «δηλωσία» —εἶχε ὑπογράψει δήλωσι ἀποκηρύξεως τοῦ κόμματος γιὰ νὰ ἀποφυλακισθῆ— ἡ Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ (γενικὸς γραμματέας εἶχε ἐκλεγῆ στὸ μεταξὺ ὁ Σιάντος) στὴν ἀρχὴ δίσταζε νὰ τοῦ ἀναθέση τὴν ἀρχηγία τῶν δυνάμεων τοῦ ΕΛΑΣ. Τελικά, ὅμως, τοῦ ἀνέθεσαν νὰ γίνη «Καπετάνιος τῶν ὁμάδων τῆς Ρούμελης», μὲ τὴν ὑποστήριξί τους.

Οἱ Ἕλληνες μισοῦσαν τοὺς κατακτητάς τους, ἤθελαν κάτι νὰ κάνουν ἐναντίον τους. Αὐτὸ τὸ αἴσθημα ἐκμεταλλεύθηκαν μὲ σατανικὸ τρόπο οἱ «καθοδηγητὲς» τοῦ ΚΚΕ καὶ τὸ χρησιμοποίησαν γιὰ νὰ διοχετεύουν «μάζες» πρὸς τὸ ΕΑΜ καὶ πρὸς τὸν στρατό του, τὸν ΕΛΑΣ.

ΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΣΙΑΝΤΟΥ

Καὶ βαθιά, μέσα στὸ «σκληρὸ πυρῆνα» τοῦ ΕΑΜ, ὁ Σιάντος, πρώην καπνεργάτης καὶ πρώην «εἰς δυσμένειαν» καὶ τώρα γενικὸς γραμματέας τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς, ἔθετε τοὺς ἑξῆς τρεῖς βασικοὺς στόχους:

1. Μονοπώλησις τῆς ἀντιστάσεως μὲ τὴν ἐξαφάνισι τῶν ἄλλων ἀνταρτικῶν ὁμάδων.
2. Διείσδυσις στὶς ἔνοπλες δυνάμεις ποὺ εἶχαν διαφύγει στὴν Αἴγυπτο καὶ εἶχαν ἀρχίσει νὰ ὀργανώνωνται ἐκεῖ ἀπὸ τὴν ἐξόριστη ἑλληνικὴ κυβέρνησι.
3. Τὴν ὑπονόμευσι τῆς Κυβερνήσεως καὶ τοῦ κύρους τοῦ Βασιλέως Γεωργίου Β΄.

Γιὰ νὰ ἐπιτευχθῆ ὁ τελικὸς στόχος —ἡ κατάληψι τῆς ἐξουσίας— τὸ ΚΚΕ χρειαζόταν ἔνοπλες δυνάμεις πειθαρχημένες στὶς ἐντολές του, ἕτοιμες νὰ καταλάβουν τὶς πόλεις ὅταν θὰ ἀποσύρονταν οἱ Γερμανοὶ καὶ Ἰταλοί. Γιὰ νὰ εἶναι σὲ θέσι νὰ τὸ ἐπιτύχουν αὐτό, ἔπρεπε νὰ ἀποφεύγουν ἄσκοπες συγκρούσεις μὲ τὶς δυνάμεις κατοχῆς.

Αὐτὴ ἦταν ἡ κατάστασι τὴν ἐποχὴ ποὺ ὁ ταξίαρχος Ἔντυ Μάγιερς καὶ ἡ μικρὴ ὁμάδα τῶν σαμποτὲρ ἔπεσαν μὲ ἀλεξίπτωτο στὴν Ἑλλάδα. Ὅσο καὶ ἂν ἦταν ἀπληροφόρητος ὁ Μάγιερς, δὲν μποροῦσε παρὰ νὰ κάνη τὶς παρατηρήσεις του, δὲν ἦταν δυνατὸν παρὰ νὰ καταλάβη ὅτι ὁ μὲν Ζέρβας εἶχε βγῆ στὰ βουνὰ γιὰ νὰ πολεμήση τὸν κατακτητὴ ἐνῶ ὁ Ἄρης δὲν εἶχε τέτοιο στόχο. Ἦταν πονοκέφαλος ὁ Μάγιερς γιὰ τὸν σύντροφο Σιάντο. Ἀφοῦ ὁ Ζέρβας εἶχε σκοπὸ νὰ πολεμήση, ὁ ταξίαρχος θὰ προτιμοῦσε τὸ Ζέρβα. Τὰ ἐφόδια θὰ πήγαιναν ὄχι στὸν ΕΛΑΣ, ἀλλὰ στὸν ΕΔΕΣ.

Ἐξ ἄλλου καὶ τὸ γεγονὸς ὅτι οἱ ἄνδρες τοῦ ΕΛΑΣ ἦταν «ἐπιστρατευμένοι» κατὰ τὸ πλεῖστον καὶ τοὺς κρατοῦσαν σὲ πειθαρχία ὁ φόβος καὶ οἱ κομισσάριοι, ἐνῶ τὸν ΕΔΕΣ τὸν ἀποτελοῦσαν ἐθελονταὶ καὶ τὸν διοικοῦσαν ἐπαγγελματίαι ἀξιωματικοί, ἀνάγκασε τὸν Μάγιερς νὰ καταλήξη στὸ συμπέρασμα ὅτι ὁ ΕΔΕΣ θὰ μποροῦσε νὰ ἐξελιχθῆ σὲ ἀποτελεσματικότερη μάχιμη μονάδα.

Ο ΜΑΓΙΕΡΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΕΙ ΤΟ ΚΑΙΡΟ

Ἡ ὑπόδειξι ἀπὸ τὸν SOE Καΐρου ὅτι ὁ Κρὶς Γουντχάουζ ἔπρεπε νὰ ἐγκατασταθῆ στὴν Ἀθήνα, παρουσίασε ὡρισμένες περιπλοκές. Καὶ δὲν ἦταν ἡ μικρότερη τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ Γουντχάουζ ἦταν πανύψηλος καὶ κοκκινομάλλης, ἐνῶ ὁ μέσος Ἕλληνας εἶναι κατὰ κανόνα βραχύσωμος καὶ μὲ καστανὰ μαλλιά.

Παρ' ὅλα αὐτά, ὁ Γουντχάουζ δέχθηκε τὴν ἀποστολή. Ὁ Ζέρβας ἔδωσε ἕναν ἱκανὸ συνοδὸ καὶ ὁ Μάγιερς πῆρε τὴν ἀπόφασι νὰ ἐγκαταστήση τὸ στρατηγεῖο του κοντὰ στὸ στρατηγεῖο τοῦ ΕΔΕΣ, ἐνῶ ἀνέθεσε στὸν Νὰτ Μπάρκερ τὸ ρόλο τοῦ συνδέσμου μὲ τὸν Ἄρη Βελουχιώτη.

Τὴν 13η Ἰανουαρίου τοῦ 1943, ὁ Μάγιερς ἔστειλε ἕνα μακροσκελὲς σῆμα πρὸς τὸν SOE Καΐρου, ὅπου ἀνέφερε ὅλα ὅσα εἶχε διαπιστώσει σχετικὰ μὲ τὸν ΕΛΑΣ καὶ ἐξηγοῦσε ὅτι εἶχε σχηματίσει τὴν γνώμη —μὲ τὴν ὁποία συμφωνοῦσε καὶ ὁ Γουντχάουζ— ὅτι οἱ κομμουνισταὶ θὰ ἔκαναν πραξικόπημα μὲ τὸν ΕΛΑΣ, ὅταν καὶ ἂν ἔπεφτε ἡ Ἰταλία. Ὑπέβαλε, τέλος, τὴν πρότασι νὰ ξεκαθαρίση ἀπὸ τώρα τὸ ζήτημα τοῦ μελλοντικοῦ καθεστῶτος τῆς χώρας, γιὰ νὰ διεξαχθῆ σωστὰ ἡ ἀντίστασι. Καὶ τὸ ζήτημα θὰ ξεκαθάριζε ἐφ' ὅσον ἡ βρετανικὴ κυβέρνησι θὰ ἔδινε ἄμεση καὶ πειστικὴ ἀπόδειξι τῆς προθέσεώς της νὰ ἐγγυηθῆ τὴν διενέργεια ἐλευθέρου δημοψηφίσματος μετὰ τὸ πέρας τοῦ πολέμου, γιὰ νὰ ἀποφασίση ὁ λαὸς ἂν θέλη βασιλευομένην ἢ ἀβασίλευτον δημοκρατίαν.

ΕΝΤΟΛΕΣ ΓΙΑ ΣΑΜΠΟΤΑΖ

Στὸ μεταξύ, ὁ Μάγιερς προσεβλήθη ἀπὸ πνευμονία. Κατάφερε νὰ τὴν ξεπεράση μᾶλλον ἀνώδυνα, παρὰ τὶς δυσκολίες. Τὴν 2αν Φεβρουαρίου ἔλαβε ἕνα σῆμα στὸ ὁποῖο τοῦ ἐξηγοῦσαν ὅτι οἱ ἀρχηγοὶ τοῦ Ἐπιτελείου ζητοῦσαν νὰ κάνη σαμποτὰζ στὴν ἐλεγχόμενη ἀπ' αὐτὸν περιοχή, μὲ τὴν ἀκόλουθη σειρὰ προτεραιότητος: πετρέλαια, μεταφορὰ πετρελαίων, ὀρυκτὰ καὶ μεταφορὰ ὀρυκτῶν, βιομηχανικὸ σαμποτάζ.

Μὲ βάσι τὶς ὁδηγίες αὐτὲς διέταξε τὸν λοχαγὸ Νὰτ Μπάρκερ, σύνδεσμό του μὲ τὸν Ἄρη Βελουχιώτη, νὰ πείση τὸν Ἄρη νὰ κάνη ἐπιθέσεις ἐναντίον ἐμπορικῶν τραίνων.

ΕΜΦΑΝΙΖΕΤΑΙ Ο ΣΑΡΑΦΗΣ

Δυὸ μέρες ἀργότερα παρουσιάσθηκε στὸν ταξίαρχο ἕνας πρώην μόνιμος συνταγματάρχης τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ, ὁ Στέφανος Σαράφης, καὶ ἐδήλωσε ὅτι ἦταν ἀρχηγὸς ἀνεξαρτήτων ἀνταρτικῶν ὁμάδων καὶ ὅτι ἦταν πρόθυμος νὰ συνεργασθῆ μὲ τὸν Ζέρβα.

Ἀργότερα, πολὺ ἀργότερα, ὁ ταξίαρχος Μάγιερς θὰ ἔγραφε:

«Ἔπρεπε νὰ προσέξω περισσότερο τὸ μᾶλλον λεπτὸ σαγόνι του, τὰ ὑγρά, γαλανὰ μάτια του ποὺ ἀπέφευγαν τὸ βλέμμα μου κι' ὄχι τὰ ἀέτεια χαρακτηριστικά του, τὸ στρατιωτικὸ μουστάκι του καὶ τὰ κοντὰ σκουροκάστανα μαλλιὰ του ποὺ ἄρχιζαν νὰ γκριζάρουν καὶ τοῦ ἔδιναν μιὰ ἐμφάνισι ἤρεμης ἀποφασιστικότητας».

Αὐτὴ τὴν ἐντύπωσι κατάφερε νὰ δώση ὁ Σαράφης στὸν Μάγιερς, ὅτι δηλαδὴ ἦταν ἕνας «στρατιώτης πάνω στὸν ὁποῖο θὰ μποροῦσε νὰ βασισθῆ κανείς». Εἶχε τὶς ἴδιες ἀπόψεις μὲ τὸν Ζέρβα σχετικὰ μὲ τὸν ΕΛΑΣ. Ὁ Σαράφης ἐπίσης ἔκανε τὴν πρότασι νὰ φέρουν στὰ βουνὰ τὸν ἐξόριστο στρατηγὸ Πλαστήρα. Κάτω ἀπ' αὐτὸν θὰ δέχονταν πρόθυμα νὰ ἑνωθοῦν ὅλες οἱ καθαρῶς ἐθνικόφρονες ἀνταρτικὲς ὁμάδες.

Αὐτὴ ἡ ἰδέα ἄρεσε στὸν Μάγιερς καὶ —μαζὶ μὲ τὸν Σαράφη καὶ τὸν Ζέρβα— προσπάθησε νὰ πείση τὸν SOE Καΐρου νὰ ὑποστηρίξη ὅλους τοὺς πατριωτικούς, ἀλλὰ ἀπολιτικοὺς σχηματισμούς. Ὅταν θὰ εἶχαν γίνει ἀρκετὰ ἰσχυροὶ θὰ καλοῦσε καὶ τὸν ΕΛΑΣ νὰ ἑνωθῆ μαζί τους.

ΟΙ ΑΓΓΛΟΙ ΕΜΠΙΣΤΕΥΟΝΤΑΙ ΣΤΟΝ ΨΑΡΟ

Παράλληλα, ὁ Μάγιερς κατέβαλε προσπάθειες νὰ ἑνώση σ' αὐτὸ τὸ νέο Ἐθνικὸ Μέτωπο καὶ μιὰ ἄλλη ὀργάνωσι, τὴν ΕΚΚΑ (Ἐθνικὴ Κοινωνικὴ Κίνησις Ἀπελευθερώσεως) ποὺ ἀρχηγός της ἦταν ἕνας σχετικὰ ἀπολιτικὸς ἀξιωματικός, ὁ συνταγματάρχης Ψαρός. Ὁμάδες ἀνταρτῶν τῆς ΕΚΚΑ ὑπῆρχαν στὸν Παρνασσό, τὸ βουνὸ μὲ τὴν τόσο μεγάλη καὶ ὄμορφη ἱστορία.

Λόγω τοῦ ὅτι ὁ Ψαρὸς εἶχε ὁπωσδήποτε πολλὲς στρατιωτικὲς ἱκανότητες καὶ δοθέντος ὅτι ἡ ΕΚΚΑ ἦταν σίγουρα ἀποφασισμένη νὰ πολεμήση τοὺς Γερμανούς, πολὺ περισσότερο ἀπὸ τὸν ΕΛΑΣ, ὁ Μάγιερς εἶχε ἀποφασίσει νὰ προσφέρη ἄμεση τὴν ὑποστήριξί του καὶ πρὸς αὐτὸ τὸ ἀνταρτικὸ σῶμα.

Στὸ μεταξύ, ὁ Νὰτ Μπάρκερ ἀνέφερε ὅτι εἶχε πείσει τὸν Ἄρη Βελουχιώτη νὰ συνεργασθῆ καὶ ὁ Μάγιερς ἔστειλε σῆμα στὸν SOE Καΐρου ὅτι θὰ χρησιμοποιήση τὸν ΕΛΑΣ ὅσο τουλάχιστον ἦταν δυνατὸν καὶ ἐφ' ὅσον ἀκολουθοῦσε τὶς ὁδηγίες τῶν Βρεταννῶν ὁ διοικητής του.

Ὁ SOE ὕστερα ἀπὸ μερικὲς ἡμέρες, πληροφόρησε τὸν ταξίαρχο Μάγιερς ὅτι κάποιος ταγματάρχης Ροῦφους Σέππαρντ, μὲ διερμηνέα καὶ ἀσύρματο εἶχε ριφθῆ μὲ ἀλεξίπτωτο στὶς ὁμάδες τοῦ ΕΛΑΣ ποὺ δροῦσαν στὴν περιοχὴ τοῦ ὄρους Ὄλυμπος.

Αὐτὸ προκάλεσε τὴν δυσφορία τοῦ Μάγιερς. Εἶχε τονίσει ἰδιαίτερα τὸ γεγονὸς ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ σταλῆ τίποτε καὶ κανένας ποὺ νὰ εἶχε ἔστω καὶ ἔμμεση σχέσι μὲ στρατιωτικὴ δρᾶσι, πρὶν νὰ ἐπιτύχη συμφωνία μεταξὺ τοῦ Βελουχιώτη καὶ τοῦ Ζέρβα.

Ἡ δυσφορία του μεγάλωσε ὅταν ὁ SOE τὸν πληροφόρησε ὅτι ὁ Σέππαρντ —ἕνας ξανθομάλλης ἄνδρας, ἔφεδρος ἀξιωματικὸς καὶ πρώην καθηγητὴς τῆς Ἀγγλικῆς στὸ Πανεπιστήμιο τοῦ Καΐρου— ὄχι μόνο δὲν θὰ ἦταν ὑπὸ τὰς διαταγάς του, ἀλλὰ δὲν θὰ εἶχε καμμιὰν ἀπολύτως ἐξάρτησι ἀπ' αὐτόν.

Τί σήμαινε, ἄραγε, αὐτό; Ὅτι ὁ ΕΛΑΣ εἶχε τὴν πλήρη ὑποστήριξι τοῦ SOE Καΐρου;

Τὴν 20ὴν Φεβρουαρίου, ὁ Γουντχάουζ ἐπέστρεψε, ἀφοῦ παρὰ λίγο νὰ συλληφθῆ ἀπὸ τὴν Γκεστάπο στὴν Ἀθήνα. Γλύτωσε σὰν ἀπὸ θαῦμα ἀπὸ μιὰ ἐνέδρα της. Τὰ νέα ποὺ ἔφερνε ἀπὸ τοὺς ἡγέτες τοῦ ΕΑΜ καὶ τοῦ ΕΛΑΣ ἦσαν τουλάχιστον σατανικά: Ἦσαν πρόθυμοι νὰ στείλουν ἀντιπροσώπους τους στὴν Μέση Ἀνατολὴ προκειμένου νὰ συζητήσουν «ἀμοιβαῖα σχέδια γιὰ τὸ μέλλον».

Ὁ Μάγιερς ἔστειλε ἀμέσως σῆμα στὸ Κάιρο, ἀνέφερε αὐτὴ τὴν ἐπιθυμία τοῦ ΕΑΜ καὶ τὴν ὑποστήριξε θερμά.

ΕΝΑ ΣΗΜΑ ΜΕΓΙΣΤΗΣ ΣΗΜΑΣΙΑΣ

Τὴν ἑπομένη μέρα ἦρθε ἕνα ἄκρως ἀπόρρητο σῆμα, μεγίστης σημασίας γιὰ τὴν ἐξέλιξι τῶν πραγμάτων στὴν Ἑλλάδα: Ὁ ἐχθρὸς εἶχε ἀρχίσει πιὰ νὰ καταρρέη στὴν Ἀφρική. Μόλις συμπληρωνόταν πλήρως ἡ ἐξολόθρευσί του, θὰ γινόταν ἀπόβασις τῶν Συμμάχων στὴν Σικελία. Ὁ Μάγιερς ἔπρεπε νὰ προετοιμασθῆ γιὰ ἐκτεταμένες ἐπιχειρήσεις προκειμένου νὰ δημιουργῆ ὅσο τὸ δυνατὸν περισσότερες δυσκολίες στὴν κίνησι καὶ τὸν ἀνεφοδιασμὸ τῶν Γερμανῶν. Ἔπρεπε νὰ ἀρχίση ἀμέσως νὰ συγκεντρώνη, νὰ ὀργανώνη καὶ νὰ ἐξοπλίζη ἀνταρτικὲς ὁμάδες σ' ὅλη τὴν Ἑλλάδα. Ἐφόδια θὰ τοῦ ἔστελναν ὅσα μποροῦσαν.

Ὁ ταξίαρχος Μάγιερς ἄρχισε τὴν κατάστρωσι τῶν σχεδίων του. Χώρισε τὰ βουνὰ τῆς Ἑλλάδος σὲ τέσσερις κύριες περιοχὲς καὶ σὲ κάθε περιοχὴ τοποθέτησε ἕνα Βρεταννὸ ἀντισυνταγματάρχη σὰν «γενικὸ σύνδεσμο». (Οἱ ἀξιωματικοὶ αὐτοὶ ἔγιναν γνωστοὶ μὲ τὸ ὄνομα «BLOS» ποὺ εἶναι τα ἀρχικὰ τῶν λέξεων Βρεταννοὶ Σύνδεσμοι Ἀξιωματικοί). Ὁ Τὸμ Μπάρνες ἐτοποθετήθη στὴν Ἤπειρο, ὁ Ἄρθουρ Ἔντμοντς στὴ Ρούμελη, ὁ Νὶκ Χάμμερ (ποὺ εἶχε ριφθῆ προσφάτως μὲ ἀλεξίπτωτο) στὴν Μακεδονία καὶ τέλος ὁ Ροῦφους Σέππαρντ στὸν Ὄλυμπο. Τὸν Κρὶς Γουντχάουζ τὸν κράτησε ὑποδιοικητή του καὶ ἀνέθεσε τὰ καθήκοντα τοῦ συνδέσμου κοντὰ στὸν Ζέρβα στὸν Θέμη Μαρῖνο. Κάθε ἕνας ἀπὸ τοὺς «γενικοὺς συνδέσμους» θὰ εἶχε καὶ ἄλλους νεώτερους ἀξιωματικοὺς - συνδέσμους ὑπὸ τὰς διαταγάς του τοποθετημένους στὶς διάφορες ὁμάδες. Ὅλοι τους θὰ ἦσαν ἐφωδιασμένοι μὲ ἀσυρμάτους. Ὁ ταξίαρχος ζήτησε ἀπὸ τὸν SOE Καΐρου περισσοτέρους ἀξιωματικοὺς καὶ ἀσυρμάτους μὲ χειριστὰς γιὰ νὰ ἐπανδρώση τὶς θέσεις.

ΑΙΧΜΑΛΩΤΙΖΕΤΑΙ Ο ΣΑΡΑΦΗΣ

Τὴν 7ην Μαρτίου, ἀκριβῶς μιὰ μέρα πρὶν ξεκινήση γιὰ νὰ συναντηθῆ μὲ τὸν Ἄρη Βελουχιώτη στὴ Ρούμελη, ὁ Μάγιερς ἔμαθε τὴν ἐξοργιστικὴ εἴδησι, ὅτι ὁ Σαράφης εἶχε συλληφθῆ αἰχμάλωτος ἀπὸ μιὰ ἰσχυρὴ δύναμι τοῦ ΕΛΑΣ.

Ἀμέσως ἔσπευσε νὰ εἰδοποιήση τὸ Κάιρο ὅτι τὸ ΕΑΜ ἄρχισε νὰ ξεκαθαρίζη σιγὰ - σιγὰ τὴν κατάστασι, γιὰ νὰ καταλάβη τὴν ἀρχὴ στὴν Ἑλλάδα, ὅταν θὰ ἔφευγαν οἱ Γερμανοί.

Ἡ ἀπάντησι τοῦ SOE ἦταν ἀκόμη περισσότερο ἐξοργιστικὴ γιὰ τὸν ταξίαρχο. Τὸν ἐκλιπαροῦσαν νὰ μὴ διακόψη τὶς σχέσεις του μὲ τὸν ΕΛΑΣ. Δήλωναν σαφῶς ὅτι εἶχαν ἐμπιστοσύνη στὶς καλὲς προθέσεις τοῦ ΕΑΜ καὶ στήριζαν τὶς ἀπόψεις τους στὰ σήματα τοῦ Ροῦφους Σέππαρντ ποὺ ὑπεστήριζε ὅτι ἡ ὀργάνωσις δὲν εἶχε «κανένα πολιτικὸ στόχο, κανέναν ἀπολύτως».

Ὁ ταξίαρχος Μάγιερς ἀπάντησε ἀμέσως ὅτι «σίγουρα ἔχουν ρίξει στάχτη στὰ μάτια τοῦ Σέππαρντ». Κατόπιν προτάσεως τοῦ Γουντχάουζ —ποὺ ὑποστήριζε ὅτι ἔτσι θὰ γινόταν πιὸ σαφὴς ἡ κατάστασις γιὰ νὰ ἀντιληφθοῦν στὸ Κάιρο τί συμβαίνει— ὁ Ζέρβας ἔστει-

λε τηλεγράφημα στο οποίο ἀνέφερε ὅτι ἦταν πιστὸς στὸν νόμιμο Βασιλέα τῶν Ἑλλήνων. (Ὁ Ζέρβας, ὅπως ξέρουμε, ἦταν δημοκρατικός). Ἀκολούθησε σῆμα τοῦ Μάγιερς μὲ συστάσεις πρὸς τὸ SOE νὰ λάβη «ἄμεσα καὶ δραστικὰ» μέτρα προκειμένου νὰ ἐμποδίση ἐμφύλιο πόλεμο. Τόνιζε ἰδιαίτερα τὸ γεγονὸς ὅτι οἱ περισσότεροι ἀντάρτες τοῦ ΕΛΑΣ δὲν εἶχαν ἰδέα τῶν πραγματικῶν στόχων τῶν κομμουνιστῶν ἀρχηγῶν τους, στους οποίους εἶχαν ὑποδουλωθῆ τυφλὰ μὲ ὅρκο, ἡ παραβίασι τοῦ ὁποίου σήμαινε θάνατο.

ΑΚΑΤΑΝΟΗΤΗ Η ΣΤΑΣΙΣ ΤΟΥ ΚΑΙΡΟΥ

Ἡ ἀπάντησι ἀπὸ τὸ Κάιρο ἦταν ὅτι θεωροῦσαν δυνατὴ τὴν ἐφαρμογὴ τῆς τακτικῆς τῶν Ἐθνικῶν Ὁμάδων. Αὐτὸ μόνο. Δὲν ἔδωσαν στὸν ταξίαρχο ὁδηγίες γιὰ τὸ πῶς πρέπει νὰ ἐνεργήση, οὔτε τὴν ἐξουσιοδότησι νὰ λάβη μέτρα ἐναντίον τοῦ ΕΑΜ. Ἔτσι ὁ Μάγιερς καὶ ὁ Γουντχάουζ ἀποφάσισαν νὰ ἐνεργήσουν μὲ δική τους πρωτοβουλία.

Συνέταξαν ἕνα ἔγγραφο, τὴν «Συμφωνίαν τῶν Ἐθνικῶν Ὁμάδων».

Ἀνέφερε:

1. Ὅλες οἱ ἀνταρτικὲς ὁμάδες θὰ καλοῦνται στὸ ἑξῆς «Ἐθνικαὶ Ὁμάδες».

2. Ἡ Ἑλλὰς χωρίζεται σὲ περιοχές. Ἱκανὸς ἡγέτης θὰ τοποθετηθῆ στρατιωτικὸς διοικητὴς ἑκάστης περιοχῆς. Οἱ Ἐθνικὲς Ὁμάδες τῆς περιοχῆς του θὰ συνεργάζωνται πλήρως ὑπ' αὐτόν.

3. Οἱ Ἐθνικὲς Ὁμάδες μιᾶς περιοχῆς δὲν θὰ εἰσέρχωνται σὲ ἄλλην περιοχὴν παρὰ μόνο κατόπιν ἀμοιβαίας συμφωνίας.

4. Οἱ Ἐθνικὲς Ὁμάδες τῆς μιᾶς περιοχῆς θὰ παρέχουν τὸν ἀνώτατον δυνατὸν βαθμὸν βοηθείας ὅταν ζητηθῆ.

5. Ἀπαγορεύεται στὰ μέλη τῶν Ἐθνικῶν Ὁμάδων νὰ ἐρίζουν γιὰ πολιτικὰ ζητήματα.

6. Δὲν θὰ διαπράττωνται βαρβαρότητες, ἐναντίον οποιουδήποτε, ἀπὸ μέλη τῶν Ἐθνικῶν Ὁμάδων.

7. Οἱοσδήποτε ἀντάρτης ἔχει μεταπηδήσει ἀπὸ τὴν μιὰ Ἐθνικὴ Ὁμάδα στὴν ἄλλη μὲ τὴν θέλησί του θὰ λάβη πλήρη ἀμνηστία.

8. Ὅλοι οἱ Ἕλληνες οἱ ὁποῖοι θὰ στρατολογοῦνται εἰς τὸ μέλλον θὰ ἐκλέγουν ἐλευθέρως τὴν ὁμάδα στὴν ὁποίαν προτιμοῦν νὰ ἐνταχθοῦν.

9. Κάθε παραβίασις τῆς παρούσης Συμφωνίας θὰ ἔχη σὰν ἀποτέλεσμα νὰ διακόψη ἀμέσως τὸ Γενικὸν Ἀρχηγεῖον Μέσης Ἀνατολῆς τὴν ἀποστολὴν ἐφοδίων καὶ πολεμικοῦ ὑλικοῦ.

Ο ΜΑΓΙΕΡΣ ΣΠΕΥΔΕΙ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΚΟΖΑΚΑ

Ὁ ταξίαρχος Μάγιερς ξεκίνησε ἀμέσως πεζῆ, μαζὶ μὲ τὸν Θέμη Μαρῖνο γιὰ τὴν ἄκρη τῆς νοτίου Θεσσαλίας, προκειμένου νὰ συναντηθῆ ἐκεῖ μὲ τὸν Κόζακα, τὸν καπετάνιο τῆς ὁμάδος τοῦ ΕΛΑΣ, ποὺ εἶχε συλλάβει τὸν Σαράφη. Διέσχισαν σχεδὸν τὴ μισὴ Πίνδο. Τελικὰ ἔφθασαν στὸν προορισμό τους καὶ συνάντησαν τὸν Κόζακα.

Ὁ Μάγιερς ζήτησε ἀμέσως ἀπὸ τὸν ἔκπληκτο καπετάνιο νὰ τοῦ πῆ ποῦ εἶναι ὁ Σαράφης καὶ ἐπέμεινε νὰ ἀφεθῆ τὴν ἴδια στιγμὴ ἐλεύθερος. Ὁ Κόζακας εἶπε ὅτι τὸν εἶχαν στείλει στη Ρούμελη γιὰ νὰ δικαστῆ με τὴν κατηγορία τοῦ συνεργάτη τοῦ ἐχθροῦ.

ΑΥΡΙΟΝ: Δὲν φάπηκε ὁ Καρτυώρρης — Συνάντησις μὲ τὸν Τζίμς — Ὁ Ρωμαῖος δηλώνει ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν οἱ Βρεταννοὶ νὰ ἔχουν τὸν ἔλεγχο σὲ «ἀποκλειστικὰ» ἑλληνικὴ ὑπόθεσι.

Ὁ ταξίαρχος Μάγιερς ἀντελήφθη γρήγορα ὅτι μποροῦσε νὰ ἐμπιστευθῆ στὴν ἐπιχείρησι τῆς ἀνατινάξεως τῆς γεφύρας τοῦ Γοργοποτάμου, μόνον τὸν Ζέρβα

Ἡ ἐπίσημος τελετὴ ἐπάρσεως τῆς σημαίας, ποὺ ἔγινε στὴν Ἀκρόπολι, κατὰ τὴν ἀπελευθέρωσι ἀπὸ τοὺς Γερμανούς

ΣΤΟΧΟΣ: Η ΕΞΟΛΟΘΡΕΥΣΙΣ ΤΩΝ... ΦΙΛΩΝ. — Ο ΣΑΡΑΦΗΣ ΑΛΛΑΖΕΙ ΣΤΡΑΤΟΠΕΔΟ — Ο ΤΑΞΙΑΡΧΟΣ ΕΝΤΥ ΑΙΦΝΙΔΙΑΖΕΤΑΙ ΚΑΙ ΠΑΛΙ — ΤΡΟ·Ι·ΚΑ: «ΣΑΡΑΦΗΣ — ΒΕΛΟΥΧΙΩΤΗΣ — ΕΥΜΑΙΟΣ» — Η ΑΝΑΤΙΝΑΞΙΣ ΤΗΣ ΓΕΦΥΡΑΣ ΑΣΩΠΟΥ

ΣΥΝΔΕΣΙΣ ΜΕ ΤΑ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΑ

Μιὰ ἐντυπωσιακὴ σὲ ἀριθμὸ σκαφῶν νηοπομπὴ ἔφερε τὴν ἐξόριστο ἑλληνικὴ κυβέρνησι στὴν Ἀθήνα τὸν Ὀκτώβριο τοῦ 1944. Ὁ τότε πρωθυπουργὸς τῆς χώρας Γ. Παπανδρέου καὶ μέλη τῆς κυβερνήσεώς του ἐπέβαινον ἐπὶ τοῦ θρυλικοῦ θωρηκτοῦ «Ἀβέρωφ». Ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς βρεταννικῆς κυβερνήσεως Χάρολντ Μὰκ Μίλλαν ἐπέβαινε ἐπὶ τοῦ βρεταννικοῦ καταδρομικοῦ «Ὠρίων», ἐπὶ τοῦ ἰδίου σκάφους ἐπέβαινε καὶ ὁ ὑποστράτηγος Ρόναλντ Σκόμπυ, διοικητὴς τῆς βρεταννικῆς δυνάμεως (25.000 ἄνδρες περίπου) ποὺ ἐρχόταν γι ἀνὰ ἐγκαταστήση τὴν κυβέρνησι τῆς χώρας στὴν πρωτεύουσά της καὶ νὰ βοηθήση σὲ ζητήματα ἐπικοινωνιῶν καὶ ἐπισιτισμοῦ τὸν ἐπὶ τέσσερα χρόνια σκληρὰ δοκιμοσμένο λαό της.

Οἱ Ἄγγλοι θεωροῦσαν πολὺ τυχερὸ τὸν ἑαυτό τους ποὺ ἔρχονταν στὴν Ἑλλάδα. Εἶχαν δοκιμασθῆ σκληρὰ σὲ τόσες καὶ τόσες μάχες. Ἐδῶ θὰ ἦταν σὰν νὰ ἔκαναν τὴν ἄδειά τους. Γρήγορα ἀποδείχθηκε ὅτι δὲν ἦσαν καθόλου τυχεροί. Γιὰ νὰ τὸ ἀντιληφθοῦμε αὐτὸ πρέπει νὰ γυρίσουμε δυὸ χρόνια πρίν. Τὸν Σεπτέμβριο τοῦ 1942 ὅταν ἀνετέθη στὸν ταξίαρχο Ἔντυ Μάγιερς ἀπὸ τὴν ὀργάνωσι SOE ἡ ἐπιχείρησι τοῦ Γοργοποτάμου. Μετὰ τὴν ἐπιτυχία τῆς ἐπιχειρήσεως ὁ Μάγιερς περίμενε νὰ τοὺς πάρη ὑποβρύχιο. Κάτι τέτοιο δὲν ἔγινε. Πῆραν τὴν διαταγὴ νὰ μείνουν στὰ ἑλληνικὰ βουνὰ προκειμένου νὰ ὀργανώσουν τὸ κίνημα ἀντιστάσεως. Μὲ τὸν Ζέρβα ὁ Μάγιερς καὶ ὁ ἄμεσος συνεργάτης του ταγματάρχης, τότε, Κρὶς Γουντχάουζ, δὲν εἶχε κανένα πρόβλημα. Ἀλλὰ μὲ τὸν Βελουχιώτη καὶ τοῦ ἄνδρες τοῦ ΕΛΑΣ ἡ κατάστασι δὲν ἦταν καὶ τόσο ἀποσαφηνισμένη. Δὲν φαινόταν ὅτι εἶχαν βγῆ στὰ βουνά, ὅπως ὁ Ζέρβας, γιὰ νὰ πολεμήσουν τὸν ἐχθρό. Οἱ στόχοι τους ἦταν διαφορετικοὶ — πολιτικοί. Πίσω ἀπὸ τὸ ΕΑΜ, τὴν «μητρικὴ» ὀργάνωσι τοῦ ΕΛΑΣ, ὅπως κατάλαβε γρήγορα ὁ Μάγιερς, κρυβόταν τὸ κομμουνιστικὸ κόμμα. Ὁ Μάγιερς ἔσπευσε νὰ πληροφορήση τὸ Κάιρο γιὰ ὅλα αὐτά. Ἀλλὰ ἡ στάσι τοῦ SOE καὶ τοῦ γενικοῦ στρατηγείου ἦταν περίεργη. Ὥσπου αἰχμαλωτίζεται ὁ Σαράφης ἀπὸ τὸν ΕΛΑΣ. Ἡ κατάστασις ὀξύνεται.

5ον

Ὁ Μάγιερς καὶ ὁ Μαρῖνος περίμεναν τρεῖς μέρες γιὰ νὰ ἔρθη, ὅπως τοὺς εἶχαν ὑποσχεθῆ, ὁ Καραγιώργης, ὁ ἀρχηγὸς τοῦ ΕΑΜ στὴν Κεντρικὴ Ἑλλάδα. Ἀλλὰ ὁ Καραγιώργης δὲν φάνηκε. Ὁ ταξίαρχος ἀναγκάσθηκε νὰ ξεκινήση γιὰ τὴν Ρούμελη. Τελικὰ τὰ κατάφερε νὰ συναντηθῆ μὲ τὸν κομμουνιστὴ ἡγέτη καὶ μίλησε χωρὶς τὴν μεσολάβησι διερμηνέως, γιατὶ ἤξεραν καὶ οἱ δυὸ ἀρκετὰ καλὰ τὰ γαλλικά. Ὁ Καραγιώργης εἶπε ὅτι ὁ Σαράφης εἶχε σταλῆ στὸν Ἄρη Βελουχιώτη γιὰ νὰ περιμένη ἐκεῖ τὴν ἄφιξι τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ ΕΑΜ ἀπὸ τὴν Ἀθήνα γιὰ νὰ τὸν δικάσουν.

Ὁ Μάγιερς δὲν ἔκρυψε καθόλου τὸν θυμό του. Ὁ Καραγιώργης φάνηκε ἔκπληκτος ὅταν ἄκουσε ὅτι ὁ ταξίαρχος ἤξερε ὅτι τὸ ΕΑΜ ἦταν ὀργάνωσι τῶν κομμουνιστῶν. Ἀρνήθηκε κατηγορηματικὰ τὴν «κατηγορία». Ἀλλὰ ὁ Μάγιερς τοῦ εἶπε ὅτι τὰ περισσότερα μέλη τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς ἦσαν κομμουνισταὶ καὶ ἀνέφερε δυὸ ὀνόματα ποὺ ἤξερε.

Ὁ Καραγιώργης τοῦ ἀποκρίθηκε:

— Πράγματι ἔτσι εἶναι, ἀλλὰ αὐτὸ τί σχέσι ἔχει μὲ μένα;

Ὁ Μάγιερς καὶ ὁ Μαρῖνος ξεκίνησαν καὶ πάλι μὲ τὰ πόδια μὲ κατεύθυνσι τώρα πρὸς τὸ Γαρδίκι, ὅπου συνάντησαν τὸν Νὰτ Μπάρκερ καὶ τὸν Ἄρθουρ Ἔντμοντς, τοὺς δυὸ ἀξιωματικοὺς ποὺ προέρχονταν ἀπὸ τὴν ἀρχικὴ ὁμάδα τοῦ Γοργοποτάμου. Μαζί τους εἶχαν καὶ δυ ὀκαινούργιους. Δυὸ Νεοζηλανδούς, τὸν λοχαγὸ Ντόναλντ Στὸτ καὶ τὸν λοχία Μόρτον, ποὺ εἶχαν πέσει μὲ ἀλεξίπτωτο πρὶν ἀπὸ δυὸ μῆνες.

ΣΥΝΑΝΤΗΣΙΣ ΜΕ ΤΟΝ ΤΖΙΜΑ

Τελικὰ ὁ Μάγιερς μὲ τοὺς ἀξιωματικούς του ἔφθασαν στὸ χωριὸ Κολοκυθιά. Ἐκεῖ βρῆκαν τελικὰ τὸν Σαράφη, ἀλλὰ βρῆκαν ἐπίσης καὶ ἕναν ἀντιπρόσωπο τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ ΕΑΜ ποὺ εἶχε φθάσει, προφανῶς, γιὰ τὴ δίκη. Ἦταν ἕνας ἀσπρομάλλης ἄνδρας, πανέξυπνος. Τὸ ψευδώνυμό του ἦταν Εὔμαιος, τὸ πραγματικό του ὄνομα ἦταν Ἀνδρέας Τζίμας.

Ὁ ταξίαρχος μίλησε καθαρὰ στὸν Εὔμαιο. Τοῦ εἶπε, σταράτα, ὅτι ἦταν τρομερὰ θυμωμένος μ' αὐτὴ τὴν ἱστορία ὄχι μόνο μὲ τὴν περίπτωσι Σαράφη, ἀλλὰ καὶ μὲ τὶς πρόσφατες ἐξοργιστικὲς ἐνέργειες τοῦ ΕΛΑΣ στὴν βόρειο περιοχὴ τῆς Πίνδου.

Ὁ Εὔμαιος δὲν φάνηκε νὰ δίνη σημασία στὸ θυμὸ τοῦ Ἄγγλου. Ὑπεστήριξε ὅτι ὁ Ζέρβας «δωροδοκοῦσε τὸν κόσμο μ' ἐγγλέζικο χρυσάφι», κατακτοῦσε τὰ βουνὰ καὶ ἑτοιμαζόταν νὰ γίνη δικτάτορας σὰν τὸν Μεταξᾶ. Ὁ Μάγιερς διέψευσε κατηγορηματικὰ αὐτὸ τὸν ἰσχυρισμὸ καὶ εἶπε ὅτι ὁ Ζέρβας ἐνδιαφερόταν μόνο νὰ πολεμήσει τὸν κοινὸ ἐχθρό.

Ἔδειξε τέλος στὸν Εὔμαιο ἕνα ἀντίγραφο τῆς Στρατιωτικῆς Συμφωνίας, μὲ τὴν δήλωσι ὅτι ἂν δὲν τηροῦσε τὶς διατάξεις τῆς Συμφωνίας ὁ ΕΛΑΣ, δὲν μποροῦσε νὰ περιμένη βοήθεια ἀπὸ τοὺς Ἄγγλους.

Ὁ Εὔμαιος δήλωσε ὅτι ἐκεῖνος δὲν εἶχε προσωπικὰ καμμιὰν ἀντίρρησι σχετικὰ μὲ τὰ βασικὰ σημεῖα, ἀλλὰ ἐκεῖνο ποὺ δὲν μποροῦσε νὰ ἀνεχθῆ ἦταν ὁ θεσμὸς τῶν Βρεταννῶν συνδέσμων, δὲν ἦταν δυνατὸν νὰ ἔχουν τὸν ἔλεγχο ξένοι ἀξιωματικοὶ «σὲ ἀποκλειστικὰ ἑλληνικὴ ὑπόθεσι».

ΕΞΟΛΟΘΡΕΥΣΙΣ ΤΩΝ... ΦΙΛΩΝ

Κι ὅταν ὁ Μάγιερς τοῦ ζήτησε νὰ ὑπογράψη τὴ Συμφωνία, ἐκεῖνος ἔδωσε τὴν ἀναμενόμενη ἀπάντησι ὅτι ἔπρεπε νὰ πάρη τὸ ἀντίγραφο στὴν Ἀθήνα, «γιὰ νὰ τὸ συζητήση μὲ τὴν Κεντρικὴ Ἐπιτροπή».

Ἤδη εἶχε πεισθῆ πιὰ ὁριστικὰ ὁ ταξίαρχος Ἔντυ Μάγιερς ὅτι ὁ ΕΛΑΣ εἶχε σὰν μοναδικό του στόχο τὴν ἐξολόθρευσι κάθε ἄλλης ἀνταρτικῆς ὀργανώσεως. Ὅμως, δὲν μποροῦσε νὰ κάνη ἀπολύτως τίποτα. Τὰ χέρια του ἦταν δεμένα μὲ τὶς διαταγὲς ποὺ ἔπαιρνε. Οἱ ἐντολὲς ἀπὸ τὸ Κάιρο ἦταν σαφεῖς: Δὲν ἔπρεπε νὰ διακόψη σχέσεις μὲ τὸ ΕΑΜ καὶ τὸν ΕΛΑΣ. Τὸ ἐπέβαλλαν αὐτὸ καθαρὰ στρατιωτικοὶ λόγοι, ἐπιτακτικὴ ἀνάγκη τοῦ πολέμου: Τὸ ΕΑΜ —χάρι στὴν ὀργανωτικὴ ἱκανότητα τοῦ Κ.Κ.Ε.— εἶχε ἐπιτύχει νὰ ἔχη τὸν ἔλεγχο ἑνὸς καλὰ ὠργανωμένου δικτύου ἀνταρτικῶν σωμάτων ποὺ ἦταν κατεσπαρμένο στὰ τέσσερα πέμπτα περίπου μιᾶς περιοχῆς στὴν ὁποία ἡ Διοίκησις Μέσης Ἀνατολῆς θὰ χρειαζόταν ἀναποφεύκτως τὴν διενέργεια σαμποτὰζ καὶ ἐνόπλου ἐξεγέρσεως κατὰ τῶν Γερμανῶν. Ἄλλωστε, ὁ Μάγιερς κάλμαρε κάπως, μετὰ τὴν συνάντησι καὶ τὴ συνομιλία μὲ τὸν Εὔμαιο. Γιατὶ εἶχε χειροπιαστὲς ἀποδείξεις ὅτι ἡ προσπάθειά του νὰ ματαιώση τὴν ἐκτέλεσι τοῦ Σαράφη ἀπέδιδε καρπούς. (Προσπάθεια ποὺ εἶχε γίνει χωρὶς τὴν ὑποστήριξι τῶν ἀνωτέρων του). Ἡ θανάτωσι τοῦ Σαράφη φαινόταν προαποφασισμένη. Ὅμως, ὁ Εὔμαιος δήλωσε στὸν ταξίαρχο ὅτι εἶχε κρίνει ὅτι ἑ-

πρεπε νὰ τὸν ἀφήσουν ἐλεύθερο καὶ ὅτι ὁλόκληρη αὐτὴ ἡ «ἱστορία ἦταν ἕνα μεγάλο λάθος».

Ο ΣΑΡΑΦΗΣ «ΑΛΛΑΖΕΙ ΣΤΡΑΤΟΠΕΔΟ»

Τὴν ἑπόμενη μέρα συναντήθηκαν ὁ Μάγιερς μὲ τὸν Σαράφη. Ὁ δεύτερος εἶπε ὅτι εἶχε ἐλευθερωθῆ καὶ ὅτι μποροῦσε νὰ κάνη ὅ,τι ἤθελε. Δὲν παραδεχόταν ὅτι τοῦ εἶχε σώσει τὴ ζωὴ ὁ ταξίαρχος, ἀλλὰ ὁ Μάγιερς τὸ δικαιολόγησε αὐτό, μὲ τὴν ὑπόθεσι ὅτι προφανῶς ὁ Σαράφης δὲν ἤξερε τὴν ἐπιμονὴ τοῦ Βρεταννοῦ ἀξιωματικοῦ νὰ παραστῆ ὁπωσδήποτε στὴ δίκη καὶ νὰ ἀναφέρη τὰ πάντα στὸ Κάιρο, πρᾶγμα ποὺ σίγουρα ἐμπόδισε τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ ΕΑΜ νὰ κάνουν μιὰ παρωδία δίκης καὶ νὰ καταδικάσουν σὲ θάνατο τὸν συνταγματάρχη.

Πάντως, ὁ Μάγιερς εἶπε τώρα στὸν Σαράφη ὅτι, κατὰ τὴ γνώμη του, ἦταν καθῆκον του νὰ ἀνασυντάξη τὶς ἀνταρτικὲς ὁμάδες του. Κατάπληκτος ἄκουσε τὸν Σαράφη νὰ τοῦ ἀπαντᾶ ὅτι δὲν νόμιζε ὅτι ἦταν ἀπαραίτητο. Ἐξήγησε ὅτι ἡ ταχυτάτη προέλασις τῶν Βρεταννῶν στὴν Βόρειο Ἀφρικὴ σήμαινε ὅτι ἡ Ἑλλὰς θὰ εἶχε ἀπελευθερωθῆ πρὶν προλάβη ἐκεῖνος νὰ τελειώση τὴν ἀνασύνταξι τῶν ὁμάδων του. Ἡ ἔκπληξι τοῦ ταξιάρχου ἦταν ἀκόμα πιὸ μεγάλη, ὅταν ὁ Σαράφης τοῦ εἶπε ὅτι ἀπὸ δῶ καὶ πέρα θὰ συνεργαζόταν μὲ τὸν ΕΛΑΣ, ἀφοῦ ἦταν τόσο καλὰ ὠργανωμένος. Ὁ Μάγιερς δὲν ἤθελε νὰ ἀκούση κἂν κάτι τέτοιο, ἀλλὰ παρὰ τὰ ἐπιχειρήματά του, δὲν ἐπέτυχε νὰ τὸν μεταπείση. Τὴν ἑπόμενη ἡμέρα, **ὁ ἄλλοτε αἰχμάλωτος τοῦ ΕΛ**ΑΣ, ὁ μελλοθάνατος, ἔφυγε μαζὶ μὲ τὸν Εὔμαιο γιὰ τὴν Ἀθήνα...

Ο ΕΛΑΣ ΚΙΝΕΙΤΑΙ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΘΕΣΣΑΛΙΑ

Στὸ στρατηγεῖο του, στὸ Ἀβακλῆ, ὁ Μάγιερς βρῆκε νὰ τὸν περιμένη σῆμα ἀπὸ τὸ Κάιρο, ποὺ δὲν τοῦ παρέσχε μόνο πλήρη ὑποστήριξι γιὰ τὸ σχέδιό του σχετικὰ μὲ τὸ ζήτημα τῶν «Ἐθνικῶν Ὁμάδων», ἀλλὰ ἀνέφερε ὅτι καὶ τὸ Φορεῖν Ὄφφις τὸ ὑποστήριζε μὲ ἐκπομπὲς τοῦ Μπὶ Μπὶ Σί. Ἐπίσης ἔμαθε ὅτι κατὰ τὴν ἀπουσία του, ποὺ εἶχε κρατήσει τέσσερις ἑβδομάδες, εἶχε ριφθῆ μὲ ἀλεξίπτωτο κάποιος ἀντισυνταγματάρχης Τζὼν Στήβενς, ἀπὸ τὸ ἐπιτελεῖο τοῦ ΣΟΞ Καΐρου, μὲ ἀποστολὴ νὰ ἐξετάση ὁ ἴδιος τὴν κατάστασι στὴν Ἑλλάδα.

Τὴν 23η Ἀπριλίου, ὁ ΕΛΑΣ αἰφνιδίασε καὶ πάλι τὸν ταξίαρχο Ἔντυ Μάγιερς. Σῆμα ἀπὸ τὸν Ρούφους Σέππαρντ τὸν πληροφοροῦσε ὅτι μιὰ ἰσχυροτάτη δύναμις τοῦ ΕΛΑΣ (τριῶν χιλιάδων ἀνταρτῶν περίπου) τῆς περιοχῆς τοῦ Ὀλύμπου εἶχε τὴν πρόθεσι νὰ διασχίση τὴν πεδιάδα τῆς Θεσσαλίας, γιὰ νὰ βρῆ καταφύγιο πρὸς τὴν Πίνδο, δοθέντος ὅτι ἡ περιοχή τους ἀντιμετώπιζε τὴν ἀπειλὴ γερμανικῆς ἐπιθέσεως.

Ὁ Μάγιερς ἀπάντησε ἀμέσως ὅτι ἔπρεπε νὰ μείνουν ἐκεῖ ποὺ ἦσαν, ὅτι ἔπρεπε νὰ προβαίνουν σὲ σαμποτὰζ σὲ δρόμους καὶ σιδηροδρομικὲς γραμμές. Ζήτησε ἀπὸ τὸν Σέππαρντ νὰ τοὺς ἐμποδίση.

Ἡ ἀπάντησι τοῦ Βρεταννοῦ συνδέσμου ἦταν ὅτι δὲν μποροῦσε νὰ κάνη κάτι τέτοιο. Καὶ λίγο μετὰ ἀπ' αὐτό, ὁ ταξίαρχος ἔλαβε ἀναφορὲς γεμάτες ἐνθουσιασμό, σχετικὰ μὲ τὴν πορεία ποὺ εἶχε γίνει σὲ μεγάλους σχηματισμοὺς τὴ νύκτα καὶ μὲ τέλεια πειθαρχία καὶ ὀργάνωσι.

Μὲ καυστικὸ τρόπο, ὁ Μάγιερς ἀπήντησε ὅτι ὁ ΕΛΑΣ ὑποτίθεται ὅτι εἶχε δημιουργηθῆ γιὰ νὰ κάνη κλεφτοπόλεμο στὰ βουνὰ καὶ ὄχι γιὰ νὰ μιμῆται τὸν τακτικὸ στρατὸ καὶ νὰ κάνη γυμνάσια καὶ «ἀσκήσεις πυκνῆς τάξεως».

Ὅμως, ἡ πραγματικὴ σημασία τῆς ἐπιθυμίας τοῦ ΕΛΑΣ νὰ κινῆ τοὺς ἄνδρες του, ὅπως ὁ τακτικὸς στρατός, δὲν ἔγινε καταληπτὴ ἀκόμα καὶ ἀπὸ τὸν Μάγιερς —ἢ ἀπὸ ὁποιονδήποτε ἄλλον τότε— καὶ δικαιολογημένα.

Ἐνοχλημένος ἀπὸ τὴ στάσι τοῦ Ρούφους Σέππαρντ, ὁ ταξίαρχος ἔστειλε τὸν Κρὶς Γουντχάουζ στὸν πρώην καθηγητὴ τῆς ἀγγλικῆς γιὰ νὰ τοῦ ἐξηγήση τὶς διαβολικὲς προθέσεις τοῦ ΕΛΑΣ. Ἀλλὰ ὁ Γουντχάουζ ἐπέστρεψε γιὰ νὰ ἀναφέρη ὅτι ὁ Σέππαρντ ἦταν ἀμετάπειστος, ὅτι ἐξακολουθοῦσε **νὰ ὑποστηρίζη ὁλόψυχα ὅτι ὁ** ΕΛΑΣ ἤθελε νὰ πολεμήση τοὺς Γερμανούς.

Δὲν πέρασαν πολλὲς μέρες γιὰ νὰ μπορέση νὰ ἀντιληφθῆ ὁ ταξίαρχος ποιὸς ἦταν ὁ λόγος τῆς μετακινήσεως τριῶν χιλιάδων ἀνδρῶν τοῦ ΕΛΑΣ ἀπὸ τὸν Ὄλυμπο πρὸς τὴ Θεσσαλία. Ὁ ΕΛΑΣ χρησιμοποιοῦσε τὴν κυριαρχία του στὶς παρυφὲς τῆς μεγάλης καὶ εὔφορης πεδιάδας γιὰ νὰ ἔχη τὸν ἔλεγχον τῆς συγκομιδῆς τῶν σιτηρῶν καὶ νὰ ἀρνῆται τροφὴ σ' ἐκείνους ποὺ δὲν εἶχαν ὑποταγῆ στὸ ΕΑΜ. Λόγω αὐτῆς τῆς τακτικῆς οἱ δυστυχεῖς κάτοικοι τῆς περιοχῆς τοῦ Βάλτου, τῆς περιοχῆς τοῦ ΕΔΕΣ, ἄρχισαν νὰ ὑποφέρουν ἀπὸ τὴν ἔλλειψι τροφίμων.

ΣΑΡΑΦΗΣ — ΒΕΛΟΥΧΙΩΤΗΣ — ΕΥΜΑΙΟΣ

Ὁ Μάγιερς ἐπεσκέφθη τὸ στρατηγεῖο τοῦ Ἔντμοντς γιὰ νὰ διαπιστώση ὅτι εἶχαν προχωρήσει σημαντικὰ στὸ σχέδιο τῆς ἀνατινάξεως τῆς γέφυρας Ἀσωποῦ, προκειμένου νὰ διακοποῦν οἱ συγκοινωνίες μὲ τὸ τραῖνο, ποὺ εἶχαν ξαναρχίσει, μετὰ τὴν ἐπισκευὴ τῆς γέφυρας τοῦ Γοργοποτάμου ἀπὸ τοὺς Γερμανούς. Ὁ ταξίαρχος εἶπε στὸν Ἄρη ὅτι ἂν βοηθοῦσε σ' αὐτὴν τὴν μεγάλης σημασίας ἐπιχείρησι, αὐτὸ θὰ τὸ θεωροῦσε σὰν μετάνοια γιὰ τὴν ἐπίθεσι τοῦ ΕΛΑΣ ἐναντίον τῆς ὁμάδος τοῦ Ψαροῦ καὶ τὴν σύλληψι τοῦ ἀρχηγοῦ της.

Ἔπειτα διέσχισε μεγάλες ἀποστάσεις, μὲ τὰ πόδια, γιὰ νὰ φθάση στὸ χωριὸ Κουκουβίτσα, ὅπου τὸν περίμενε ὁ Εὔμαιος. Ἐκεῖ πληροφορήθηκε ὅτι ὁ Σαράφης, ὁ Εὔμαιος καὶ ὁ Ἄρης Βελουχιώτης εἶχαν ἐκλεγῆ ἀπὸ τὴν Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ γιὰ νὰ ἀποτελέσουν τὴν «Ἐπιτροπὴ Ἡγεσίας», δηλαδὴ τὸ ἐπιτελεῖο διοικήσεως τοῦ ΕΛΑΣ ποὺ θὰ ἦταν τὸ σῶμα ποὺ θὰ ἔπαιρνε τὶς ἀποφάσεις γιὰ κάθε μελλοντικὴ ἐπιχείρησι.

Τὸ «τρίο» εἶχε ἤδη ἀποφασίσει ὅτι ὁ ΕΛΑΣ δὲν μποροῦσε νὰ μετάσχη σὲ μιὰ τέτοια ἐπιχείρησι, ὅπως ἦταν ἡ ἀνατίναξι τῆς γέφυρας τοῦ Ἀσωποῦ, «γιατί ἦταν πολὺ ἐπικίνδυνο».

— Μὰ τότε δὲν μοῦ χρειάζεται καθόλου ὁ ΕΛΑΣ! φώναξε ὁ ταξίαρχος. Θὰ ἀναλάβω τὴν ἐπιχείρησι μὲ τοὺς ἀξιωματικούς μου.

Ὁ Εὔμαιος τὸν πληροφόρησε ἐν συνεχεία ὅτι εἶχε ἐξουσιοδότησι νὰ ὑπογράψη τὴν «Στρατιωτικὴ Συμφωνία», ἀλλὰ μὲ μερικὲς τροποποιήσεις. Τὸ ΕΑΜ δεχόταν νὰ ἐξαρτῶνται «γενικῶς» οἱ μονάδες τοῦ ΕΛΑΣ ἀπὸ τὸ Ἀρχηγεῖο Μέσης Ἀνατολῆς, ὅμως τοὺς στόχους τῶν ἐπιθέσεων δὲν θὰ τοὺς καθώριζε ἡ Μέση Ἀνατολή, ἀλλὰ τὸ ἀρχηγεῖο τοῦ ΕΛΑΣ, μὲ ἄλλα λόγια ὁ ΕΛΑΣ θὰ εἶχε πλήρη ἐλευθερία νὰ διαλέγη **ἐκείνος τοὺς στόχους τῶν ἐπιχειρήσεών του.**

Ὁ Μάγιερς ἔκρινε ὅτι τὸ Ἀρχηγεῖο Μέσης Ἀνατολῆς κρατοῦσε ἕνα πολὺ μεγάλο ἀτοῦ στὰ χέρια του. Χάρις στὶς συνδυασμένες προσπάθειες τοῦ ΕΑΜ, ὁ ΕΛΑΣ μεγάλωνε ταχύτατα καὶ συνεπῶς χρειαζόταν ὅλο καὶ περισσότερα ἐφόδια, ὁπλισμό.

Τὴν ἑπόμενη ἡμέρα —19 Μαΐου— ὁ Εὔμαιος, ὁ Σαράφης καὶ ὁ Βελουχιώτης ξεκίνησαν γιὰ μεγάλη περιοδεία στὴ Θεσσαλία καὶ τὴ Μακεδονία. Ἡ σημαία τοῦ νεοσχηματισθέντος «Ἀρχηγείου» τοῦ ΕΛΑΣ κυμάτιζε στὸ ὄχημά τους.

Η ΑΝΑΤΙΝΑΞΙΣ ΤΗΣ ΓΕΦΥΡΑΣ ΑΣΩΠΟΥ

Ὁ Μάγιερς στρώθηκε στὴν δουλειά, γιὰ τὴν προετοιμασία τῆς ἀνατινάξεως τῆς γέφυρας τοῦ Ἀσωποῦ, ἀπὸ ἕνα μικρὸ τμῆμα Βρετανῶν, ἀξιωματικῶν κυρίως, χωρὶς τὴ βοήθεια τοῦ ΕΛΑΣ. Τρεῖς μέρες ἀργότερα, ὁ Τζόφρεϋ Γκόρντον Κρήντ, ὁ Ντόναλντ Σκὸτ καὶ τρεῖς ἀξιωματικοὶ τοῦ Μηχανικοῦ, οἱ Οὔϊνγκαϊτ, Σκὸτ καὶ Μὰκ Ἰντάιρ μὲ τὸν ἀποδράσαντα αἰχμάλωτο δεκανέα Τσέστερ Λόκγουντ καὶ ἕναν διερμηνέα Ἕλληνα, τὸν Γεώργιο Καρατζόπουλο, ξεκίνησαν γιὰ νὰ δοῦν τί μποροῦν νὰ κάνουν, ξέροντας πολὺ καλὰ ὅτι ἡ γέφυρα φυλαγόταν πολὺ καλὰ ἀπὸ ἰσχυρὲς γερμανικὲς ὁμάδες.

Ἡ ὁμάδα τοῦ Γκόρντον-Κρήντ ἔφθασε στὸ φαράγγι τοῦ Ἀσωποῦ στὶς 21 Μαΐου. Τὰ ἐφόδια καὶ τὶς ἐκρηκτικὲς ὕλες τους τὰ μετέφεραν μὲ μουλάρια.

Ἡ ἐπιχείρησις αὐτὴ —ποὺ ἡ περιγραφή της θυμίζει κινηματογραφικὸ σενάριο— ἐστέφθη ἀπὸ ἀπόλυτη ἐπιτυχία. Μὲ κίνδυνο νὰ γίνουν ἀντιληπτοὶ ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς φρουρούς, οἱ Βρετανοὶ ἔκαναν ἀναγνωριστικὲς ἐπισκέψεις στὸ φαράγγι μέρα καὶ νύχτα. Στὸ μεταξὺ ἔφθασαν κοντά τους καὶ ἄλλοι δυὸ ἱκανώτατοι σαμποτέρ: ὁ δεκανέας Τσάρλυ Μάτς καὶ ὁ λοχίας Μίκαελ Χούρι, ἕνας Παλαιστίνιος Ἄραβας ποὺ εἶχε ἤδη παρασημοφορηθῆ γιὰ τὴν συμμετοχή του στὴν ἐπιχείρησι Γοργοποτάμου.

Στὶς 16 Ἰουνίου, ὁ λοχαγὸς Σκότ, ὁ Μὰτς καὶ ὁ Χούρι κατέβηκαν μέρα μέσα στοὺς καταρράκτες, γιὰ νὰ κάνουν καὶ ἄλλη ἀναγνώρισι. Ὁλόκληρη ἡ περιοχὴ ἦταν γεμάτη ἐργάτες ποὺ ἔφτιαχναν σκαλωσιές, ἔρριχναν τσιμέντο, τοποθετοῦσαν συρματοπλέγματα. Τὴν ἑπομένη νύχτα ὁ Γκόρντον-Κρήντ ἔκανε καὶ ἄλλη ἀναγνώρισι ὁ ἴδιος, κάτω ἀπὸ τὴ γέφυρα. Εἶδε ἕνα ἀνηφορικὸ μονοπάτι ποὺ ὁδηγοῦσε στὶς σκαλωσιὲς πρὸς τ' ἀριστερά.

Ἡ ἀπόφασις ἐλήφθη νὰ γίνῃ ἡ «δουλειά» τὴν ἑπόμενη νύχτα.

Στὶς ἕξι καὶ μισὴ τὸ ἀπόγευμα, οἱ σαμποτὲρ ξεκίνησαν ἀπὸ τὶς κρυψῶνες τους, περίπου 350 μέτρα πέρα ἀπὸ τὴ γέφυρα.

Ὁ Γκόρντον-Κρήντ καὶ ὁ Σκὸτ διαπίστωσαν ὅτι οἱ ἐργάτες εἶχαν κάνει ὅ,τι ἦταν δυνατὸν γιὰ νὰ τοὺς βοηθήσουν. Εἶχαν ἀφήσει ἀνοίγματα στὰ συρματοπλέγματα στὴν κεντρικὴ περιοχὴ κάτω ἀπὸ τὴ γέφυρα. Εἶχαν ἀφήσει καὶ μιὰ ξύλινη σκάλα γιὰ νὰ μποροῦν νὰ φτάσουν στὶς σκαλωσιὲς καὶ τὶς βάσεις τῆς γέφυρας.

Κι' ἐνῶ οἱ Γερμανοὶ φρουροὶ βημάτιζαν ἀπὸ πάνω καὶ ἔρριχναν συνεχῶς τὰ φῶτα τῶν φανῶν τους πρὸς τὰ κάτω, οἱ Βρετανοὶ σαμποτὲρ προχώρησαν. Ἕναν ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς ποὺ φρουροῦσε κοντὰ στὸ σημεῖο τῆς βάσεως ποὺ θὰ ἔπρεπε νὰ τοποθετηθοῦν τὰ ἐκρηκτικά, τὸν «ἐξουδετέρωσε» χωρὶς κανένα θόρυβο καὶ μὲ πραγματικὴ μαεστρία ὁ Γκόρντον-Κρήντ, μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Σκότ.

Πέρασαν τὸ στενὸ μονοπάτι, ὁ θόρυβος τοῦ νεροῦ ἀπὸ κάτω τοὺς βοηθοῦσε νὰ μὴν ἀκούγωνται καθόλου. Χάρις στὸ φῶς τοῦ φεγγαριοῦ, ὁ Σκὸτ καὶ ὁ Μὰκ Ἰντάιρ τοποθέτησαν ἐκεῖ ποὺ ἔπρεπε τὶς ἐκρηκτικὲς τους ὕλες, μὲ ἀπόλυτη ἠρεμία καὶ μεθοδικότητα. Καὶ ἔβαλαν φυτίλια ποὺ θὰ προκαλοῦσαν τὴν ἔκρηξι σὲ μισὴ ὥρα μετὰ τὴν πυροδότησί τους. Λίγο μετὰ τὰ μεσάνυχτα εἶχαν τελειώσει. Περίμεναν ὅμως ἀρκετὴν ὥρα νὰ βεβαιωθοῦν ὅτι δὲν εἶχαν γίνει ἀντιληπτοί, ὅτι δὲν κινδύνευε ἡ ἐπιχείρησι. Ἔπειτα πυροδότησαν τὰ φυτίλια καὶ ξεκίνησαν προσεχτικὰ γιὰ τὴν ἐπιστροφὴ στὴ βάσι τους.

Στὶς 2.15 ἀκριβῶς καὶ ἐνῶ εἶχαν διασχίσει τὸ μισὸ δρόμο, ἡ τρομερὴ ἔκρηξι συνεκλόνισε τὴ γῆ. Ὁ Ντόναλντ Σκὸτ ποὺ ἦταν σὲ τέτοιο σημεῖο ὥστε μποροῦσε νὰ δῇ καλά, ἄρχισε νὰ χοροπηδᾷ, ὅταν εἶδε ὁλόκληρο τὸ κεντρικὸ τμῆμα τῆς γέφυρας νὰ καταρρέῃ, παρασύροντας καὶ τὸ ὑπόλοιπο.

Ὕστερα ἀπὸ ἕνα εἰκοσιτετράωρο, ἡ ὁμάδα τῶν σαμποτὲρ εἶχε ἐπιστρέψει στὴν βάσι της, χωρὶς τὴν παραμικρὴ ἀπώλεια. Ἀργότερα ἔγινε γνωστὸ ὅτι ὑπῆρχαν ἐκεῖ σαράντα Γερμανοὶ ὡπλισμένοι μὲ ἕξι βαρέα πολυβόλα καὶ πολλὰ αὐτόματα ὅπλα. Ἡ γερμανικὴ διοίκησι ἦταν τόσο σίγουρη ὅτι ἡ γέφυρα ἦταν ἀσφαλὴς καὶ ὅτι μόνο προδοσία ἀνάμεσα στοὺς δικούς της ἄνδρες ἦταν δυνατὸν νὰ ἐπιφέρῃ αὐτὴ τὴν καταστροφή, ὥστε ὁλόκληρη σχεδὸν ἡ φρουρὰ ἐτυφεκίσθη.

ΟΙ «ΦΟΒΟΙ» ΤΩΝ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΩΝ

Ὁ Εὔμαιος πῆγε μερικὲς ἡμέρες ἀργότερα στὸν ταξίαρχο Μάγιερς γιὰ νὰ τοῦ πῇ ὅτι ἡ Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ εἶχε τὴν πεποίθησι ὅτι ἡ βρετανικὴ κυβέρνησι εἶχε τὴν ἀπόφασι νὰ ἐγκαταστήσῃ ξανὰ στὴν Ἑλλάδα τὸν Βασιλέα, μὲ τὶς βρετανικὲς λόγχες. Κάτι τέτοιο θὰ προκαλοῦσε ζωηρὴ ἀντίδρασι στὴν Ἑλλάδα, εἶπε ὁ Εὔμαιος. Γιὰ νὰ ἔρθῃ ὁ Βασιλεὺς ἔπρεπε νὰ ζητηθῇ ἡ γνώμη τοῦ λαοῦ, νὰ γίνῃ πρῶτα δημοψήφισμα. Ὁ ταξίαρχος, ὅμως, εἶχε λάβει πρόσφατα τὴν πρώτη διαταγὴ μὲ ὁδηγίες πολιτικοῦ περιεχομένου ἀπὸ τὸ Κάιρο. Τὸ σῆμα τὸν πληροφοροῦσε ὅτι: «Ὁ Βασιλεὺς Γεώργιος τῆς Ἑλλάδος εἶναι καὶ θὰ συνεχίσῃ νὰ θεωρῆται ἀρχηγὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους, ὡς τὴν ἐποχὴ ποὺ θὰ ἀλλάξῃ τὸ Σύνταγμα τῆς χώρας, μετὰ ἀπὸ ἐλευθέραν ἔκφρασιν τῆς θελήσεως τοῦ λαοῦ της καὶ ὑπὸ συνθήκας ἠρεμίας. Ἡ κυβέρνησις τῆς Αὐτοῦ Βρετανικῆς Μεγαλειότητος ὀφείλει πολλὰ πρὸς τὸν Βασιλέα Γεώργιον τῶν Ἑλλήνων, πάρα πολλὰ διὰ τὴν σταθερὰν προσήλωσίν του πρὸς τοὺς Συμμάχους».

Στὴν ἀπάντησί του ὁ Μάγιερς ἐτόνισε ὅτι ἂν ἡ βρετανικὴ κυβέρνησις ἐπετύγχανε νὰ πείσῃ τὸν Ἕλληνα Βασιλέα νὰ δηλώσῃ δημοσίως ὅτι δὲν θὰ ἐπέστρεφε στὴν Ἑλλάδα ἐκτὸς καὶ ἐφ' ὅσον τὸ ἀποφάσιζε ὁ ἑλληνικὸς λαὸς μὲ δημοψήφισμα ἐλευθέρως καὶ ὑπὸ συνθήκας ἠρεμίας, τότε θὰ ἀφαιροῦσαν πολλὰ ἀπὸ τὴν βάσιν τῆς ἐαμικῆς προπαγάνδας.

Ὡπλισμένος μὲ τὶς νέες ὁδηγίες του, ὁ ταξίαρχος φρόντισε νὰ ἔλθῃ σὲ ἐπαφὴ καὶ μὲ τοὺς τρεῖς ποὺ συγκροτοῦσαν τὸ ἀρχηγεῖο τοῦ ΕΛΑΣ, τὸν Εὔμαιο, τὸν Σαράφη καὶ τὸν Βελουχιώτη. Καὶ φρόντισε, ἐπίσης, νὰ ἔχῃ προετοιμάσει μὲ προσοχὴ τὸ λόγο του.

Τοὺς εἶπε μεταξὺ ἄλλων:

—Ἡ κυβέρνησις τῆς Αὐτοῦ (Βρετανικῆς) Μεγαλειότητος ἐκφράζει τὴν δυσαρέσκειάν της διὰ τὴν ἐπίμονον πολιτικὴν τὴν ὁποίαν ἀκολουθεῖ τὸ ΕΑΜ τοὺς τελευταίους μῆνας. Ἀναφέρομαι εἰς τὰς προσπαθείας τοῦ ΕΑΜ νὰ ἐπικρατήσῃ διὰ τῆς βίας εἰς τὰ βουνὰ καὶ νὰ διαλύσῃ ὁμάδας ἀνταρτῶν φιλικὰς πρὸς τοὺς Συμμάχους καὶ πιστὰς πρὸς αὐτούς. Ἡ βρετανικὴ κυβέρνησις δὲν θεωρεῖ τὴν κατάστασιν αὐτὴν ὡς ἐσωτερικὴν ἑλληνικὴν ὑπόθεσιν, ἀλλὰ ζήτημα ἀφορῶν εἰς τὴν πολεμικὴν προσπάθειαν τῶν Συμμάχων. Δὲν ἔχει (ἡ κυβέρνησις τῆς Βρετανίας) τὴν πρόθεσιν νὰ ἐπιβάλῃ τὸν Βασιλέα παρὰ τὴν θέλησιν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Προτοῦ, ὅμως, ὑπογραφῇ οἱαδήποτε συμφωνία, εἶναι ἀπολύτως ἀπαραίτητον νὰ ἀνασυγκροτηθοῦν αἱ διαλυθεῖσαι Ἐθνικαὶ Ὁμάδες καὶ νὰ ἐλευθερωθοῦν ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι ἔχουν συλληφθῆ».

ΑΥΡΙΟΝ: Ἡ βελτίωσις τῆς καταστάσεως — «Ἐπιχείρησις ἀνιμαλς» — Συνάντησις Μάγιερς —Καραγιώργη — Οἱ ἀκαλύτεροι δυνατοὶ ἄσοι» — Ὁ Βασιλεὺς ὑπόσχεται δημοψήφισμα.

Ὁ Ἄρης Βελουχιώτης, παραμονὲς τῆς ἀπελευθερώσεως, στὸ στρατηγεῖο του, ἀπ' ὅπου διηύθυνε τὶς ὁμάδες του

Ἐπονιτάκια, κατὰ τὴν ἀπελευθέρωσι, μιμοῦνται τοὺς ἀντάρτες

Η ΒΕΛΤΙΩΣΙΣ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ — Η «ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΣ ΑΝΙΜΑΛΣ» — ΣΥΝΑΝΤΗΣΙΣ ΜΑΓΙΕΡΣ - ΚΑΡΑΓΙΩΡΓΗ — Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΥΠΟΣΧΕΤΑΙ ΔΗΜΟΨΗΦΙΣΜΑ — Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΕΑΜ ΕΙΣ ΤΗΝ ΜΕΣΗΝ ΑΝΑΤΟΛΗΝ — Η ΑΓΝΟΙΑ ΤΟΥ ΦΟΡΕ·Ι·Ν ΟΦΦΙΣ

ΣΥΝΔΕΣΙΣ ΜΕ ΤΑ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΑ

Μιὰ ἐντυπωσιακὴ σὲ ἀριθμὸ σκαφῶν νηοπομπὴ ἔφερε τὴν ἐξόριστο ἑλληνικὴ κυβέρνησι στὴν 'Αθήνα τὸν 'Οκτώβριο τοῦ 1944. 'Ο τότε πρωθυπουργὸς τῆς χώρας Γ. Παπανδρέου καὶ μέλη τῆς κυβερνήσεώς του ἐπέβαινον ἐπὶ τοῦ θρυλικοῦ θωρηκτοῦ «'Αβέρωφ». 'Ο ἀντιπρόσωπος τῆς βρεταννικῆς κυβερνήσεως Χάρολντ Μὰκ Μίλλαν ἐπέβαινε ἐπὶ τοῦ βρεταννικοῦ καταδρομικοῦ «'Ωρίων», ἐπὶ τοῦ ἰδίου σκάφους ἐπέβαινε καὶ ὁ ὑποστράτηγος Ρόναλντ Σκόμπυ, διοικητὴς τῆς βρεταννικῆς δυνάμεως (25.000 ἄνδρες περίπου) ποὺ ἐρχόταν γι ἀνὰ ἐγκαταστήση τὴν κυβέρνησι τῆς χώρας στὴν πρωτεύουσά της καὶ νὰ βοηθήση σὲ ζητήματα ἐπικοινωνιῶν καὶ ἐπισιτισμοῦ τὸν ἐπὶ τέσσερα χρόνια σκληρὰ δοκιμασμένο λαό της.

Οἱ Ἄγγλοι θεωροῦσαν πολὺ τυχερὸ τὸν ἑαυτό τους ποὺ ἔρχονταν στὴν 'Ελλάδα. Εἶχαν δοκιμασθῆ σκληρὰ σὲ τόσες καὶ τόσες μάχες. Γρήγορα ἀποδείχθηκε ὅτι δὲν ἦσαν καθόλου τυχεροί. Γιὰ νὰ τὸ ἀντιληφθοῦμε αὐτὸ πρέπει νὰ γυρίσουμε δυὸ χρόνια πρίν. Τὸν Σεπτέμβριο τοῦ 1942 ὅταν ἀνετέθη στὸν ταξίαρχο Ἔντυ Μάγιερς ἀπὸ τὴν ὀργάνωσι SOE ἡ ἐπιχείρησι τοῦ Γοργοποτάμου. Μετὰ τὴν ἐπιτυχία τῆς ἐπιχειρήσεως ὁ Μάγιερς περίμενε νὰ τοὺς πάρη ὑποβρύχιο. Κάτι τέτοιο δὲν ἔγινε. Πῆραν τὴν διαταγὴ νὰ μείνουν στὰ ἑλληνικὰ βουνὰ προκειμένου νὰ ὀργανώσουν τὸ κίνημα ἀντιστάσεως. Μὲ τὸν Ζέρβα ὁ Μάγιερς καὶ ὁ ἄμεσος συνεργάτης του ταγματάρχης, τότε, Κρὶς Γουντχάουζ, δὲν εἶχε κανένα πρόβλημα. 'Αλλὰ μὲ τὸν Βελουχιώτη καὶ τοὺ ἄνδρες τοῦ ΕΛΑΣ ἡ κατάστασι δὲν ἦταν καὶ τόσο ἀποσαφηνισμένη. Δὲν φαινόταν ὅτι εἶχαν βγῆ στὰ βουνά, ὅπως ὁ Ζέρβας, γιὰ νὰ πολεμήσουν τὸν ἐχθρό. Οἱ στόχοι τους ἦταν διαφορετικοί — πολιτικοί. Πίσω ἀπὸ τὸ ΕΑΜ, τὴν «μητρική» ὀργάνωσι τοῦ ΕΛΑΣ, ὅπως κατάλαβε γρήγορα ὁ Μάγιερς, κρυβόταν τὸ κομμουνιστικὸ κόμμα. 'Ο Μάγιερς ἔσπευσε νὰ πληροφορήση τὸ Κάιρο γιὰ ὅλα αὐτά. 'Αλλὰ ἡ στάσι τοῦ SOE καὶ τοῦ γενικοῦ στρατηγείου ἦταν περίεργη. Μάταια προσπαθεῖ νὰ πείση τὸ Κάιρο ὁ Μάγιερς γιὰ τὴν κατάστασι ποὺ ἐπικρατεῖ στὴν 'Ελλάδα καὶ τὸν ρόλο τοῦ ΕΑΜ.

6ον

'Ο ταξίαρχος, μόλις τέλειωσε τὸ λόγο του, χωρὶς νὰ περιμένη ἀπάντησι, ἔκανε μεταβολὴ καὶ ἔφυγε.

Ὕστερα ἀπὸ μερικὲς ὧρες ἐδέχθη τὴν ἐπίσκεψι τοῦ Εὐμαίου στὸ ἀρχηγεῖο του. 'Ο πολιτικὸς ἡγέτης τῆς «στρατιωτικῆς ἡγεσίας τοῦ ΕΛΑΣ» ρώτησε πολὺ εὐγενικὰ τὸν Μάγιερς ἂν μποροῦσε νὰ διαβιβάση τὰ ὅσα τοὺς εἶχε πεῖ, πρὶν ἀπὸ λίγο, στὴν Κεντρικὴ 'Επιτροπή. 'Ο ταξίαρχος τοῦ εἶπε, φυσικά, ὅτι μπορεῖ.

Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΒΕΛΤΙΩΝΕΤΑΙ

'Η ἀπάντησι τοῦ ΕΑΜ, ποὺ ἔφθασε σὲ λίγες μέρες, ἦταν κατηγορηματική: τὸ ΕΑΜ δὲν εἶχε καμμιὰ ἀπολύτως πρόθεσι νὰ ἐνεργήση πραξικόπημα. 'Εξέφραζε τὴν χαρὰ τοῦ μετώπου γιὰ τὴν ρητὴ διαβεβαίωσι ὅτι ἡ Βρεταννία δὲν εἶχε σκοπὸ νὰ ἐπιβάλη μὲ τὴν δύναμι τῶν ὅπλων τὸν Γεώργιο. Τὸ Κάιρο δέχθηκε πρόθυμα τὴν χεῖρα καλῆς θελήσεως ποὺ τοῦ ἔτεινε τὸ ΕΑΜ. 'Ο Ψαρὸς καὶ οἱ ἄλλοι κρατούμενοι ἀρχηγοὶ ἀνταρτικῶν σωμάτων ἀφέθησαν ἐλεύθεροι, γιὰ νὰ ξανασχηματίσουν τὶς ὁμάδες τους. 'Επιτέλους, συλλογίσθηκε ὁ Ἔντυ Μάγιερς, ἡ κατάστασι εἶχε ἀρχίσει νὰ βελτιώνεται. Καὶ μᾶλλον τὸ ΕΑΜ θὰ συνεργαζόταν στὶς προσπάθειες νὰ ἐκτελεσθοῦν οἱ ἐντολὲς τοῦ 'Αρχηγείου Μέσης 'Ανατολῆς.

ὅτι ἡ Βρεταννία δὲν εἶχε σκοπὸ νὰ ἐπιβάλη μὲ τὴν δύναμι τῶν ὅπλων τὸν Γεώργιο. Τὸ Κάιρο δέχθηκε πρόθυμα τὴν χεῖρα καλῆς θελήσεως ποὺ τοῦ ἔτεινε τὸ ΕΑΜ. 'Ο Ψαρὸς καὶ οἱ ἄλλοι κρατούμενοι ἀρχηγοὶ ἀνταρτικῶν σωμάτων ἀφέθησαν ἐλεύθεροι, γιὰ νὰ ξανασχηματίσουν τὶς ὁμάδες τους. 'Επιτέλους, συλλογίσθηκε ὁ Ἔντυ Μάγιερς, ἡ κατάστασι εἶχε ἀρχίσει νὰ βελτιώνεται. Καὶ μᾶλλον τὸ ΕΑΜ θὰ συνεργαζόταν στὶς προσπάθειες νὰ ἐκτελεσθοῦν οἱ ἐντολὲς τοῦ 'Αρχηγείου Μέσης 'Ανατολῆς.

«ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΣ ΑΝΙΜΑΛΣ»

Ἕνα ἱστορικὸ ἄκρως ἀπόρρητο σῆμα πληροφόρησε τὸν Μάγιερς ὅτι μιὰ ἀγγλοαμερικανικὴ δύναμις πολλῶν μεραρχιῶν θὰ ἔκανε ἀπόβασι στὴν Σικελία, στὸ τέλος τοῦ 'Ιουνίου. Γιὰ νὰ παραπλανηθῆ ὁ ἐχθρὸς καὶ νὰ νομίση ὅτι ἡ ἀπόβασις ποὺ —ὅπως θὰ τὸν εἶχαν πληροφορήσει οἱ πράκτορές του— προετοιμαζόταν ἤδη, θὰ εἶχε γιὰ στόχο τὴν 'Ελλάδα, ἦταν ἀπόλυτη ἀνάγκη νὰ ἐξαπολυθῆ μεγάλη ἐκστρατεία σαμποτὰζ πρὸς κάθε κατεύθυνσι. Τὸ Κάιρο εἶχε ὀνομάσει τὴν ἐπιχείρησι αὐτὴ μὲ τὸ κωδικὸ ὄνομα «Ἄνιμαλς» (δηλαδὴ «Ζῶα»).

'Ο ταξίαρχος ἔκανε, ὕστερα ἀπ' αὐτὸ τὸ τηλεγράφημα, μιὰ ἀκόμα προσπάθεια νὰ φέρη κοντὰ τὸν ΕΛΑΣ καὶ τὸν ΕΔΕΣ, νὰ τοὺς πείση νὰ ἐργασθοῦν ἀπὸ κοινοῦ. Ἔδωσε ὁδηγίες στὸν Κρὶς Γουντχάουζ νὰ καταφέρη τὸν Ζέρβα νὰ διαβῆ τὸν 'Αχελῶο γιὰ νὰ συναντηθῆ μὲ τὴν ἡγεσία τοῦ ΕΛΑΣ καὶ νὰ συζητήσουν τὶς διαφορές τους. 'Η ἡμερομηνία τῆς συναντήσεως θὰ καθοριζόταν τὴν 5ην 'Ιουνίου. Τελικὰ ἡ συνάντησις ἔγινε τὴν καθορισμένη ἡμέρα. 'Ο Μάγιερς ἄφησε νὰ ἐννοηθῆ ὅτι μιὰ συντονισμένη, σὲ πανεθνικὴ κλίμακα ἐκστρατεία τῶν ἀνταρτῶν, θὰ μποροῦσε νὰ ἐπιτύχη τὸ ποθούμενο ἀποτέλεσμα, τὴν ἀπομάκρυνσι τῶν Γερμανῶν καὶ τῶν 'Ιταλῶν ἀπὸ τὴν 'Ελλάδα. Πρότεινε νὰ σχηματισθῆ μιὰ τριμελὴς διοίκησι ὅλων τῶν 'Εθνικῶν 'Ομάδων, ποὺ νὰ τὴν ἀποτελοῦν ὁ Σαράφης, ὁ Ζέρβας καὶ ἐκεῖνος. 'Αλλὰ οἱ ἀντίπαλοι ἡγέτες δὲν συνεφώνησαν. 'Ο Μάγιερς ἀνέφερε τὴν ἀποτυχία τῶν προσπαθειῶν του στὸ Κάιρο.

ΣΥΝΑΝΤΗΣΙ ΜΑΓΙΕΡΣ — ΚΑΡΑΓΙΩΡΓΗ

'Ωστόσο, ὁ ταξίαρχος δὲν ἐγκατέλειψε τὶς προσπάθειές του. Ξεκίνησε πρὸς τὰ βόρεια, γιὰ νὰ συναντήση τὸν Καραγιώργη, στὸ γενικὸ στρατηγεῖο τοῦ ΕΛΑΣ. Ἔφτασε στὸ χωριὸ 'Αβδέλα, ὅπου ἦταν ὁ Καραγιώργης μαζὶ μὲ τὸν Βρεταννὸ σύνδεσμο στὸν ΕΛΑΣ, τὸν Ρούφους Σέππαρντ.

'Ο Νεοζηλανδὸς ἀξιωματικὸς Μπὸλ Τζόρνταν εἶπε, τὴν ἐποχὴ ἐκείνη γιὰ τὸν Σέππαρντ:

«Εἶχε πέσει μὲ τὸ ἀλεξίπτωτο στοὺς κομμουνιστὲς ἀπὸ τὴν ἀρχή. Κι' ἐκεῖνοι τὸν κατήχησαν στὴν κομμουνιστικὴ γραμμή, χωρὶς νὰ περιμένουν, ἴσως, ὅτι θὰ τὰ κατάφερναν τόσο καλά. Ὅμως, ἐκεῖνος πραγματικὰ ἔπεσε στὴν παγίδα τους. Καὶ φερόταν σχεδὸν ἐχθρικὰ στὸν ταξίαρχο Μάγιερς ποὺ τὸν ἔκρινε ἀπ' ὅσα τοῦ ἔλεγαν οἱ κομμουνιστές. 'Ανέφερε στὸ

Κάιρο ἀκριβῶς ἐκεῖνο ποὺ ἤθελαν οἱ κομμουνιστές, ὅτι δηλαδὴ ὁ Μάγιερς δὲν κάνει καλὰ τὴ δουλειά του, ὅτι ὁ Ζέρβας ἦταν ἕνας προδότης καὶ ἄλλα παρόμοια».

Ὁ Μάγιερς, στὴν συνάντησι μὲ τὸν Καραγιώργη, ὑποσχέθηκε στὸν ΕΛΑΣ τὰ δύο τρίτα ἀπὸ τὶς ἑβδομῆντα ρίψεις ποὺ θὰ γίνονταν τὸν ἐρχόμενο μῆνα, γιὰ νὰ μπορέση νὰ ἐπιτύχη τὴν ὑπογραφὴ τῆς συμφωνίας. Τελικά, ἐπέτυχε νὰ ὑπογράψη ὁ Σαράφης ἕνα ἔγγραφο ποὺ ἔθετε τὸν ΕΛΑΣ εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ Ἀρχηγοῦ Δυνάμεων Μέσης Ἀνατολῆς καὶ ποὺ ὑποσχόταν ὅτι οἱ ὁμάδες τοῦ ΕΛΑΣ θὰ ὑπάκουαν στὶς ἐντολὲς τῆς Γενικῆς Διοικήσεως Μέσης Ἀνατολῆς, ποὺ θὰ ἐξεδίδοντο, ὅμως, μόνο μέσω τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου τοῦ ΕΛΑΣ.

Ἐπίσης ὁ SOE Καΐρου μὲ σῆμα του ἔδωσε ἐξουσιοδότησι στὸν Μάγιερς νὰ ἐπιτύχη «τοὺς καλύτερους δυνατοὺς ὅρους ἀπὸ τὸν ΕΛΑΣ». Ἡ Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ τοῦ ΕΑΜ ἔφθασε τὴν 4 Ἰουλίου καὶ ὑπέγραψε καὶ ὁ Εὐμαῖος τὴν Συμφωνία. Ὑπέγραψε καὶ ὁ Ζέρβας τελικά, ἀλλὰ προσέθεσε καὶ τὶς σοβαρὲς ἀμφιβολίες καὶ ἀνησυχίες του.

Μερικὲς ἡμέρες ἀργότερα τὸ Γενικὸν Ἀρχηγεῖον Μέσης Ἀνατολῆς ἐξέδωσε ἐπίσημη περίληψι τῆς Ἐθνικῆς Συμφωνίας Ἀνταρτικῶν Ὁμάδων ἡ ὁποία κατέληγε ὡς ἑξῆς:

«Εἶναι, συνεπῶς, γεγονὸς ὁριστικὸν ὅτι ὅλαι αἱ ἑλληνικαὶ ἀνταρτικαὶ ὁμάδες ἔχουν συνασπισθῆ εἰς ἓν ἡνωμένον καὶ συντονισμένον ὄργανον διὰ τὴν προώθησιν τοῦ συμμαχικοῦ ἀγῶνος».

Στὸ μεταξύ, σ' ὁλόκληρη σχεδὸν τὴν Ἑλλάδα γίνονταν ἀποτελεσματικὲς ἐπιθέσεις ἐναντίον τῶν συγκοινωνιῶν τοῦ ἐχθροῦ. Οἱ Γερμανοὶ ἀνησύχησαν σοβαρότατα, ἔστειλαν ἐνισχύσεις ἀπὸ τὴν Ἀθήνα πρὸς τὴν Ἤπειρο καὶ διέταξαν νὰ κατέλθουν δυὸ ὁλόκληρες μεραρχίες ἀπὸ τὴν Γιουγκοσλαβία στὴν Ἑλλάδα. Οἱ κινήσεις τῶν γερμανικῶν δυνάμεων εἰς τὴν Βαλκανικὴν καὶ τὰ σχέδιά των γενικῶς ἄλλαξαν ριζικά, κατόπιν τῆς καταστάσεως ποὺ εἶχε δημιουργηθῆ. Ὁ ταξίαρχος, χάρις κυρίως στὴν στενὴ συνεργασία τῶν ἀξιωματικῶν - συνδέσμων συνέχισε τὰ σαμποτὰζ χωρὶς ἀνάπαυλα, ὡς τὴν 11ην Ἰουλίου, ποὺ ἔφθασαν οἱ εἰδήσεις γιὰ τὴν ἀπόβασι στὴ Σικελία.

Μὲ ἐντολὴ τοῦ Μάγιερς ἡ ἐπιχείρησι «Ἄνιμαλς» —τὸ σὲ ἐξουθενωτικὸ ρυθμὸ σαμποτὰζ σ' ὅλη τὴ χώρα— σταμάτησε ἀμέσως.

«Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΥΠΟΣΧΕΤΑΙ ΔΗΜΟΨΗΦΙΣΜΑ»

Στὸ μεταξύ, ὁ Μάγιερς εἶχε λάβει ἀπὸ τὸ Κάιρο ἕνα σῆμα μεγίστης πολιτικῆς σημασίας. Ὁ Βασιλεὺς τῆς Ἑλλάδος εἶχε μεταδόσει ἀπὸ τὸ ραδιόφωνο μήνυμα, τὴν 4ην Ἰουλίου, στὸ ὁποῖο ἔδιδε τὴν ὑπόσχεσι πρὸς τὸν λαὸ του ὅτι «μόλις ἐλευθερωθῆ ἡ Ἑλλὰς θὰ ἀποφασίσετε ἐσεῖς μὲ τὴν ἐλευθέραν ψῆφον σας τὸ εἶδος τοῦ πολιτεύματος... Εὐθὺς ὡς ἐγκατασταθῆ εἰς τὸ ἑλληνικὸν ἔδαφος, ἡ παροῦσα κυβέρνησις θὰ παραιτηθῆ».

Ὅμως, ἡ ἡγεσία τοῦ ΕΑΜ βρῆκε ἀμέσως ψεγάδι στὴν ὑπόσχεσι. Ὁ Γλύξμπουργκ — ὅπως τὸν ἔλεγαν εἰρωνικά, λόγω τῆς Γερμανικῆς καταγωγῆς του — θὰ γύριζε στὴν Ἑλλάδα καὶ θὰ ἔμενε στὴν χώρα ἕξι ὁλόκληρους μῆνες, δηλαδὴ τοὺς ζωτικοὺς μῆνες πρὸ τῶν ἐκλογῶν. Τί θὰ ἔκανε; ρωτοῦσε τὸ ΕΑΜ. Θὰ κανόνιζε να συλληφθοῦν τὰ ἡγετικὰ στελέχη τοῦ ΕΑΜ) ΕΛΑΣ ἀπὸ τοὺς μιλιταριστὰς - βασιλικοὺς ὑποστηρικτάς του καὶ θὰ «μαγείρευε» τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ δημοψηφίσματος.

Ὁ Μάγιερς ἔσπευσε νὰ τὰ μεταδώση αὐτὰ στὸ Κάιρο καὶ νὰ ζητήση νὰ ἀποσαφηνισθῆ καὶ αὐτὸ τὸ ζήτημα: Ὁ Βασιλεὺς ἔπρεπε νὰ ὑποσχεθῆ ὅτι δὲν εἶχε τὴν πρόθεσι νὰ ἐπανέλθη στὴν Ἑλλάδα πρὶν ψηφίση ὁ λαὸς καὶ ἀποφασίση ἂν θὰ πρέπει νὰ ἐπιστρέψη ἢ ὄχι.

Η ΑΦΙΞΙΣ ΤΟΥ ΟΥΑΛΛΑΣ

Ὑπενθύμισε στοὺς ἀνωτέρους του ὅτι ἦταν ἕνας μόνιμος ἀξιωματικός, χωρὶς πολιτικὴ ἐκπαίδευσι, χωρὶς ἐνδιαφέρον γιὰ τὴν πολιτική. Αὐτὸ εἶχε σὰν ἀποτέλεσμα νὰ ἐρωτηθῆ ἀπὸ τὸν SOE Καΐρου ἂν ἤθελε νὰ τοῦ στείλουν κάποιον ἀξιωματικὸ ποὺ νὰ ἔχη γνώσεις στὰ ζητήματα αὐτά, γιὰ νὰ ἀξιολογήση ἐκεῖνος τοὺς πολιτικοὺς κινδύνους καὶ τὰς ἐπιπτώσεις. Ὁ Μάγιερς χάρηκε πραγματικὰ γι' αὐτὴ τὴν πρότασι, τὴν δέχθηκε ἀμέσως. Καὶ μερικὲς ἑβδομάδες ἀργότερα ἐρρίφθη μὲ ἀλεξίπτωτο στὴν Ἑλλάδα ὁ ταγματάρχης Ντέηβιντ Οὐάλλας τῆς 60ῆς Τυφεκιοφόρων.

Ἡ πρώτη ἐντύπωσι ποὺ ἔκαναν στὸν Οὐάλλας ὁ Ζέρβας καὶ οἱ ὁμάδες του ἦταν πολὺ καλή. Δὲν ὑπῆρχε κανένας λόγος ἀνησυχίας ἀπ' αὐτὴ τὴν πλευρά.

Ὅμως, ὅταν ἦλθε σὲ ἐπαφὴ μὲ τὸν ΕΛΑΣ καὶ τὴν ἡγεσία του ὁ Οὐάλλας τὰ ἔχασε κυριολεκτικά.

Ὁ Μάγιερς ἔγραψε ἀργότερα:

«Ἦταν φανερὸ (ἀπὸ τὶς ἀντιδράσεις τοῦ Οὐάλλας) ὅτι οὔτε τὸ Κάιρο καὶ οἱ πολιτικοὶ ἐκεῖ, ἀλλὰ οὔτε καὶ τὸ Λονδῖνο, εἶχαν ἰδέα ὅτι τὸ ΕΑΜ καὶ οἱ ἔνοπλες δυνάμεις του — ὁ ΕΛΑΣ — εἶχαν ἐπιτύχει νὰ «πιάσουν» τόσο γερὰ τοὺς κατοίκους τῶν βουνῶν καὶ νὰ ἐπιτύχουν πολιτικὸ ἔλεγχο τῆς ἄκρας Ἀριστερᾶς παντοῦ».

Ὁ Οὐάλλας ἔστειλε μακροσκελεῖς ἀναφορὲς στὸν Ρέτζιναλντ Λήπερ, στὸ Κάιρο, ποὺ εἶχε διορισθῆ προσφάτως πρεσβευτὴς τῆς Βρεταννίας πλησίον τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ποὺ ἦταν ἐγκατεστημένη ἐκεῖ.

ΧΡΥΣΕΣ ΛΙΡΕΣ ΚΑΙ ΑΚΑΤΕΡΓΑΣΤΑ ΔΙΑΜΑΝΤΙΑ

Ὁ ΕΛΑΣ εἶχε συγκεντρώσει ἤδη κάπου 16.000 ἐνόπλους ἀντάρτες. Λιγώτεροι ἀπὸ τοὺς μισοὺς ἦσαν ἐξοπλισμένοι μὲ ἀγγλικὰ ὅπλα. Τὰ ὑπόλοιπα προέρχονταν ἀπὸ κρυμμένα ἑλληνικὰ ὅπλα ἢ εἶχαν πιασθῆ λάφυρα ἀπὸ τοὺς Γερμανούς. Ὁ ΕΔΕΣ εἶχε περίπου πέντε χιλιάδες ἐνόπλους. Οἱ τέσσερις χιλιάδες εἶχαν ἀγγλικὰ ὅπλα.

Ἐξ ἄλλου ὁ ΕΛΑΣ εἶχε καὶ πολὺ μεγάλες ἐφεδρεῖες, κάπου 16.000 ἄνδρες, μερικῶς ἐκπαιδευμένους. Περίπου ἄλλες πέντε χιλιάδες ἄνδρες εἶχε ἐφεδρεῖες ὁ ΕΔΕΣ. Οἱ ὁμάδες τῆς ΕΚΚΑ, ὑπὸ τὸν Ψαρὸν ἀνήρχοντο περίπου σὲ 1.000 ἄνδρες. Ἡ Βρεταννικὴ κυβέρνησι χορηγοῦσε μιὰ χρυσῆ λίρα γιὰ κάθε ἔνοπλο ἀντάρτη τὸ μῆνα. Μερικὲς φορὲς ἐρρίπτοντο μὲ ἀλεξίπτωτο καὶ ἀκατέργαστα διαμάντια, ἰδίως ἐκεῖ ποὺ χρειαζόταν νὰ γίνη κάποια σοβαρὴ δωροδοκία — πρὸς τὴν κατεύθυνσι τοῦ ἐχθροῦ ἰδίως. Ὁ χρυσὸς εἶχε τὸν προορισμὸ νὰ βοηθᾶ τοὺς ἄνδρες ποὺ ἦσαν στὰ βουνὰ νὰ ἀγοράζουν τρόφιμα γιὰ τὶς οἰκογένειές τους, ποὺ εἶχαν μείνει χωρὶς τὸν προστάτη τους. Ὅμως, οἱ περισσότερες λίρες τοῦ ΕΛΑΣ πήγαιναν εὐθὺς ἀμέσως στὸ στρατηγεῖο τοῦ ΕΑΜ, στὴν Ἀθήνα.

Ο ΜΑΓΙΕΡΣ ΦΕΥΓΕΙ ΓΙΑ ΤΟ ΚΑΙΡΟ

Ἡ ἀπόβασι στὴν Σικελία ἦταν πραγματικὸς θρίαμβος. Αὐτὸ ἔκανε τοὺς Ἕλληνες νὰ ἐλπίζουν ὅτι δὲν θὰ ἀργοῦσε καὶ μιὰ ἀπόβασις στὴν Ἑλλάδα. Τὴν ἐλπίδα αὐτὴ τὴν συμμεριζόταν καὶ ὁ Μάγιερς. Γι' αὐτὸ καὶ ἀπογοητεύθηκε ὅταν βεβαιώθηκε ὅτι δὲν ἦταν δυνατὸν νὰ γίνη κάτι τέτοιο πρὶν ἀπὸ τὸν ἑπόμενο χρόνο.

Ἡ ἀπογοήτευσι του εἶχε καὶ μεγάλη δόσι ἀνησυχίας. Τώρα πιὰ εἶχε καταλάβει καλὰ τὸ ΕΑΜ καὶ τὸν ΕΛΑΣ. Καὶ φοβόταν ὅτι θὰ ἀξιοποιοῦσαν τὸ διάστημα ποὺ θὰ μεσολαβοῦσε γιὰ νὰ ἐπιτύχουν τὸ σχέδιό τους καὶ νὰ διαλύσουν τὶς ἄλλες ἀνταρτικὲς ὁμάδες. Ἔκρινε ὅτι ἔπρεπε νὰ μεταβῆ ὁ ἴδιος στὸ Κάϊρο γιὰ νὰ πείση τοὺς ἀνωτέρους του ὅτι οἱ ἀνησυχίες του ἦσαν βάσιμες.

Τελικὰ κατάφερε νὰ πείση τοὺς ἀνωτέρους του γι' αὐτό. Κανονίσθηκε νὰ τὸν παραλάβη ἕνα ἀεροπλάνο, ἀπὸ κάποιο μυστικὸ διάδρομο, τὴν 7ην Αὐγούστου. Μαζὶ μὲ τὸν Μάγιερς ἦσαν ὁ Οὐάλλας, ὁ Σμίθ, ὁ Κομνηνὸς Πυρομάγλου, ἐκπρόσωπος τοῦ ΕΔΕΣ, ὁ Καρτάλης τῆς ΕΚΚΑ καὶ γιὰ τὸ ΕΑΜ)ΕΛΑΣ ἔφθασαν ἐκεῖ ὁ Εὐμαῖος συνοδευόμενος ἀπὸ τὸν Σιάντο, τὸν Ἠλία Τσιριμῶκο τῆς ΕΛΔ καὶ ἄλλους δυὸ — ἡγετικὰ στελέχη τοῦ ΚΚΕ, τὸν Πέτρο Ροῦσο καὶ τὸν Κωνσταντῖνο Δεσποτόπουλο.

Ὁ Μάγιερς δὲν ἤξερε ἂν θὰ μποροῦσε νὰ τοὺς πάρη ὅλους τὸ ἀεροπλᾶνο ποὺ θὰ τοῦ ἔστελναν. Τελικά, ὅταν ἔφθασε, **ὁ πιλότος εἶπε ὅτι μποροῦσε**

θαυμάσια νὰ τοὺς μεταφέρη ὅλους.

«ΤΟΥΣ ΚΑΛΥΤΕΡΟΥΣ ΔΥΝΑΤΟΥΣ ΟΡΟΥΣ»

Ἡ ἐξόριστος Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις καὶ ὁ Βασιλεὺς εἶχαν ἐγκατασταθῆ στὸ Κάϊρο ἀπὸ τὴν ἄνοιξι τοῦ 1943. Τὴν 23η Φεβρουαρίου, λίγο πρὶν ἀπὸ τὴν ἄφιξί της, τὸ ΕΑΜ ἐπέτυχε νὰ προκαλέση ἐξέγερσι μεταξὺ τῶν Ἑλληνικῶν στρατευμάτων στὴν Αἴγυπτο. Ὁ ΕΛΑΣ εἶχε ἐπιτύχει στὸ μεταξὺ τὸν ἔλεγχο τῶν ὁδῶν διαφυγῆς ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα. Καὶ τὸ ΕΑΜ εἶχε φροντίσει νὰ διοχετεύση πρὸς τὴν Αἴγυπτο τὰ κατάλληλα στελέχη του, γιὰ νὰ ἐπιτύχουν καὶ ἐκεῖ αὐτὸ ποὺ ἔκαναν στὴν Ἑλλάδα.

Ὁ στρατηγὸς Ἰωάννης Σορόκος, προσφάτως πρέσβυς τῆς Ἑλλάδος στὸ Λονδῖνο καὶ κατόπιν στὴν Οὐάσιγκτων, ἦταν ἀνθυπολοχαγὸς στὸν Ἑλληνικὸ στρατὸ τὴν ἐποχὴν ἐκείνη. Εἶχε πολεμήσει ἐναντίον τῶν φασιστικῶν δυνάμεων στὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Ἀλβανία, εἶχε τραυματισθῆ, ἀλλὰ εἶχε καταφέρει νὰ διαφύγη στὴν Μέσην Ἀνατολὴ γιὰ νὰ συνεχίση ἀπὸ κεῖ τὸν πόλεμο κατὰ τοῦ ἐχθροῦ τῆς πατρίδος του.

Σὰν μόνιμος Ἕλλην ἀξιωματικὸς αἰσθανόταν ὀργὴ καὶ πικρία ποὺ τὸν ἀποκαλοῦσαν «φασίστα» οἱ προπαγανδιστὲς τοῦ ΕΑΜ καὶ οἱ ἀριστεροὶ — ἢ ἀφελεῖς — δημοσιογράφοι στὴν Ἀγγλία καὶ τὴν Ἀμερικὴ ποὺ ἐπαναλάβαναν χωρὶς κανέναν ἔλεγχο τὶς συκοφαντίες τῶν κομμουνιστῶν. Στὴν πραγματικότητα, ὁ Σορόκος — ὅπως ὅλοι οἱ συνάδελφοί του ἀξιωματικοὶ — εἶχε φύγει ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα γιὰ νὰ πολεμήση στὸ πλευρὸ τῶν Ἄγγλων γιὰ τὴν ἀπελευθέρωσι τῆς χώρας του, ποὺ εἶχε ἤδη πολεμήσει τοὺς φασίστες Ἰταλοὺς ὅταν τὸ σύνθημα τῶν κομμουνιστῶν ἦταν: «Φαντάροι, σκοτῶστε τοὺς ἀξιωματικούς σας, πετάχτε τὰ ὅπλα σας καὶ ἐλᾶτε στὶς γραμμές μας». Οἱ «γραμμές» τους, τότε, ἦταν οἱ «γραμμὲς» τῶν Ἰταλῶν τοῦ Μουσολίνι, ἀφοῦ οἱ δυνάμεις τοῦ ἄξονος ἦσαν τότε σύμμαχοι μὲ τὴ Σοβιετικὴ Ρωσία.

Ὁ Σορόκος ἔβλεπε μὲ τρόμο τὴν διείσδυσι τῶν κομμουνιστῶν στὶς Ἑλληνικὲς ἔνοπλες δυνάμεις.

«Εἶχαν σταλῆ στὴν Μέση Ἀνατολή» θυμᾶται, «ὄχι γιὰ νὰ πολεμήσουν ἐναντίον τοῦ φασισμοῦ, ἀλλὰ γιὰ νὰ χρησιμοποιήσουν τὴν μαχητικὴν ἰσχὺ τοῦ στρατοῦ μας γιὰ τοὺς σκοπούς των, στὴν κατάλληλη στιγμή. Εἶχαν ἐγκαταστήσει δικούς τους ἀνθρώπους σ' ὅλες τὶς γραμμὲς ὑποδοχῆς, στὴν Τουρκία καὶ τὴ Συρία καὶ ἐδίωχναν πίσω ἄνδρες ποὺ προσπαθοῦσαν νὰ δραπετεύσουν προκειμένου νὰ πολεμήσουν μὲ τὸν Ἑλληνικὸ Στρατό, κοντὰ στοὺς Βρεταννούς, ἀφήνοντας τοὺς δικούς τους «ἀνατροπεῖς» νὰ περάσουν».

«Ἀντιφασιστικὲς Ἐπιτροπὲς» ἀπὸ ναῦτες καὶ στρατιῶτες ἀνελάμβαναν τὴν διοίκησι τῶν μονάδων καὶ τῶν πλοίων καὶ ἀπήλλασσαν τοὺς ἀξιωματικοὺς τῶν καθηκόντων τους. Ὡρισμένοι ἀντιβασιλικοὶ ἀξιωματικοὶ ἔπεισαν τὸν πρωθυπουργὸ Τσουδερὸ νὰ ἀντικαταστήση μέλη τῆς Κυβερνήσεώς του γιὰ νὰ πάρη καὶ «δημοκρατικούς». Ἀπομακρύνθηκαν ἀκριβῶς ἐκεῖνοι οἱ πολιτικοὶ ποὺ θὰ ἦσαν εἰς θέσι νὰ ματαιώσουν τὰ σχέδια τῶν κομμουνιστῶν. Τὸ καίριο κτύπημα ἐναντίον τοῦ κύρους τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἦταν ἡ παραίτησις κάπου διακοσίων φιλοβασιλικῶν ἀξιωματικῶν οἱ ὁποῖοι προέβησαν εἰς τὴν ἐνέργειαν αὐτὴν γιὰ νὰ διαμαρτυρηθοῦν ἐναντίον τῆς πολιτικῆς δραστηριότητος ἐν καιρῷ πολέμου.

Ἡ ἐξόριστος Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις εἶχε χάσει σχεδὸν πλήρως τὴν ἐπαφή της μὲ ὅσα συνέβαιναν στὰ Ἑλληνικὰ βουνά. Οἱ δεξιοὶ τῶν Ἀθηνῶν, στὸ μεταξύ, εἶχαν μείνει ἱκανοποιημένοι μὲ τὸ νὰ διατηροῦν ἐπαφὴ ταυτοχρόνως καὶ μὲ τὴν κυβέρνησι «κουΐσλινγκ» τῶν Ἀθηνῶν (ὑπὸ τὸν Ἰωάννην Ράλλην) καὶ μὲ τὴν ἐξόριστη Κυβέρνησι.

ΑΥΡΙΟΝ: **Οἱ προτάσεις τοῦ Μάγιερς — Ἡ ἄγνοια τοῦ Φόρεϊν Ὄφφις — Σὲ θέσι-κλειδὶ Ἄγγλος κομμουνιστής — Ἡ μεσολάβησις Ροῦσβελτ. Τσώρτσιλ.**

Ὁ βασιλεὺς Γεώργιος τῶν Ἑλλήνων ὑπεσχέθη δημοψήφισμα εἰς τὸν ἑλληνικὸν λαὸν διὰ νὰ ἐπιστρέψη εἰς τὴν χώραν του μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν

Λίγο καιρὸ πρὶν ἀπὸ τὴν ἀπελευθέρωσι, ὁ Ζέρβας, ὁ Τὸμ Μπάρνς καὶ ὁ Πυρομάγλου, κάπου στὰ βουνὰ τῆς Ἠπείρου

ΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΜΑΓΙΕΡΣ — Η ΑΓΝΟΙΑ ΤΟΥ ΦΟΡΕ.Ι.Ν ΟΦΦΙΣ — ΑΓΓΛΟΣ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΗΣ ΕΙΣ ΘΕΣΙΝ ΚΛΕΙΔΙ — Η ΜΕΣΟΛΑΒΗΣΙΣ ΤΣΩΡΤΣΙΛ - ΡΟΥΣΒΕΛΤ — ΡΑΓΔΑΙΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ — Η ΤΥΧΗ ΤΗΣ ΙΤΑΛΙΚΗΣ ΜΕΡΑΡΧΙΑΣ — ΑΓΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΩΝ ΓΕΡΜΑΝΩΝ — Ο ΜΑΓΙΕΡΣ ΣΤΟ ΛΟΝΔΙΝΟ

ΣΥΝΔΕΣΙΣ ΜΕ ΤΑ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΑ

Ἡ ἐξιστόρησις τῶν γεγονότων ἀρχίζει τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1944, ὅταν μιὰ ἐντυπωσιακη σὲ ἀριθμὸ σκαφῶν νηοπομπὴ ἔφερε τὴν ἐξόριστον ἑλληνικὴ κυβέρνησι — ὑπὸ τὸν Γ. Παπανδρέου — ἐπιβαίνουσαν τοῦ θωρηκτοῦ μας «Ἀβέρωφ». Ἐπὶ τοῦ καταδρομικοῦ «Ὠρίων» ἐπέβαινε ὁ ἐκπρόσωπος τῆς βρεταννικῆς κυβερνήσεως Χ. Μακμίλλαν καὶ ὁ διοικητὴς τῶν ἀγγλικῶν δυνάμεων στρατηγὸς Ρόναλντ Σκόμπυ.

Οἱ Ἄγγλοι στρατιῶτες θεωροῦσαν πολὺ τυχερὸ τὸν ἑαυτό τους ποὺ ἔρχονταν στὴν Ἑλλάδα. Ἦταν σὰν νὰ ἔκαναν τὴ «ἄδεια» τους. Τελικὰ ἀποδειχθηκε ὅτι δὲν ἦσαν καθόλου τυχεροί. Γιὰ ν' ἀντιληφθοῦμε τὸ γιατί, πρέπει νὰ ἐπιστρέψουμε δυὸ χρόνια πριν, τὸν Σεπτέμβριο τοῦ 1942, ὅταν ἀνετέθη ἀπὸ τὸν SOE — Καΐρου (μυστικὴ βρεταννικὴ ὑπηρεσία ὀργανώσεως τῶν κινημάτων ἀντιστάσεως στις κατεχόμενες χῶρες) εἰς τὸν Βρεταννὸ ταξίαρχον Μάγιερς ἡ ἐντολὴ νὰ μεταβῆ στὴν Ἑλλάδα προκειμένου νὰ ὀργανώση τὴν ἐπιχείρησι Γοργοποτάμου, τὴν ὁποιαν τὸ Στρατηγεῖο Μέσης Ἀνατολῆς θεωροῦσε ἐντελῶς ἀπαραίτητη. Μετὰ τὴν ἐπιτυχιαν τῆς ἐπιχειρήσεως ὁ Ἔντυ Μάγιερς ἔμεινε στὴν Ἑλλάδα μὲ μερικοὺς ἀπὸ τοὺς στενοὺς συνεργάτες του καὶ μὲ τὴν ἐντολὴ νὰ ἀναλάβη τὴν ὀργάνωσι τοῦ κινήματος ἀντιστάσεως. Μὲ τὸν Ζέρβα, ὁ Μάγιερς καὶ ὁ ἄμεσος συνεργάτης του Κρὶς (Μόντυ) Γουντχάουζ δὲν εἶχαν κανένα πρόβλημα. Ὁ στρατηγὸς εἶχε βγῆ στὰ βουνὰ μόνο γιὰ νὰ πολεμήση τοὺς Γερμανοὺς καὶ ἦταν ἀποφασισμένος νὰ συνεργασθῆ μὲ τοὺς συμμάχους. Ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμή, ὅμως, ἔγινε ἀντιληπτὸ ὅτι ὁ Ἄρης Βελουχιώτης (παλιός, δηλωσιας κομμουνιστής), εἶχε ἄλλους στόχους. Τὸ ΕΛΑΣ καὶ ἡ μητρικὴ ὀργάνωσι τὸ ΕΑΜ, ησαν ἀπολύτως ἐξηρτημένα ἀπο τὸ ΚΚΕ καὶ ὁ στόχος τοὺς ἦταν ἡ κατάληψι τῆς ἐξουσίας μετα τὴν ἀποχώρησι τῶν Γερμανῶν.

Παρὰ τὶς προειδοποιήσεις τοῦ Μάγιερς, παρὰ τὰ σήματά του πρὸς τὸ Κάιρο, οἱ πολιτικοὶ στὴν Ἀγγλία καὶ τὸ Στρατηγεῖο Μέσης Ἀνατολῆς, δὲν κάμουν τίποτε για νὰ ἀντιμετωπίσουν αὐτὴ τὴν κατάστασι Ἐκεῖνο ποὺ ἐνδιαφέρει τοὺς Βρεταννοὺς εἶναι «νὰ κερδηθῆ ὁ πόλεμος», δὲν τοὺς ἀπασχολεῖ ὁ «μακροπρόθεσμος κίνδυνος τοῦ κομμουνισμοῦ στὴν Ἑλλάδα». Ἔτσι ἐνισχύουν καὶ τὸν ΕΛΑΣ, ὅπως καὶ τὸν Ζέρβα καὶ τὸν Ψαρό. Ἔτσι περνοῦν οἱ μῆνες. Περνᾶ ἡ ἄνοιξι, ἔπειτα τὸ καλοκαίρι τοῦ 1943. Τὸν Σεπτέμβριο, ὁ Μάγιερς ξεκινὰ ἀπὸ ἕνα μυστικὸ ἀεροπορικὸ διάδρομο γιὰ τὸ Κάιρο. Μαζί του ἔχει ἐκπροσώπους τῶν ἀνταρτικῶν ὁμάδων. Ἐκεῖ διαπιστώνει κατάπληκτος ὅτι οἱ ἁρμόδιοι — ὅπως καὶ ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησι — δὲν ἔχουν ἰδέα τῆς καταστάσεως στὴν Ἑλλάδα.

7ον

Αὐτὴ ἦταν ἡ περιπεπλεγμένη κατάστασις κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἐπισκέψεως τοῦ Μάγιερς στὸ Κάιρο, μαζὶ μὲ τοὺς ἐκπροσώπους τῶν ἀνταρτῶν. Οἱ ἐκπρόσωποι τοῦ ΕΔΕΣ καὶ τῆς ΕΚΚΑ συμπεριεφέρθησαν ὅπως περίμενε κανεὶς σ' αὐτὴν τὴν ἀποστολή. Οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ ΕΛΑΣ, ὅμως, παρέβησαν τὰ ὅσα εἶχαν συμφωνηθῆ καὶ ἔθεταν διαφόρους ὅρους, ὅπως ἡ ἀπαγόρευσις στὸν Βασιλέα νὰ ἐπιστρέψη πρὶν ἀπὸ τὸ δημοψήφισμα.

Ὁ Μάγιερς ἔκρινε ὅτι τὸ «πρόβλημα» θὰ ἔπαυε νὰ ὑπάρχη στὴν περίπτωσι ποὺ ὁ Βασιλεὺς θὰ ἔκανε μιὰ δήλωσι ἐπ' αὐτοῦ.

Σύμφωνα μὲ τὴν ἐκδοχὴ τοῦ Λῆπερ — πρεσβευτοῦ τῆς Βρεταννίας, ὅπως ἀνεφέρθη, κοντὰ στὴν ἐξόριστη Ἑλληνικὴ Κυβέρνησι — ἡ ἄφιξις τοῦ Μάγιερς καὶ τῶν ἀντιπροσώπων τῶν ἀνταρτῶν ἦταν «κάτι ὁλότελα ἀπροσδόκητο γιὰ τὸν Βασιλέα καὶ τὸν Τσουδερὸ καὶ σχεδὸν ὡδήγησε εἰς τὴν διάλυσιν τῆς Κυβερνήσεως».

Ὁ Λῆπερ εἶπε ἀργότερα:

«Ὁμολογῶ ὅτι ἔμεινα κατάπληκτος ὅταν διεπίστωσα ὅτι τὸν ΕΛΑΣ τὸν ἐκπροσωποῦσαν τρεῖς κομμουνιστες καὶ ἕνας συνοδοιπόρος».

Ὁ Λῆπερ πῆρε τὸν Μάγιερς γιὰ νὰ τὸν παρουσιάση στὸν Βασιλέα Γεώργιο.

«Τοῦ ἐξήγησα τὴν κατάστασι μὲ ὅσο τὸ δυνατὸν μεγαλύτερη λεπτότητα ἀλλὰ καὶ ἀκρίβεια», γράφει ὁ Μάγιερς. «Εἶναι ἡ ταπεινή μου γνώμη, τοῦ εἶπα, ὅτι ἂν ἐπέμενε νὰ ἐπιστρέψη στὴν Ἑλλάδα ἐπικεφαλῆς τῶν δυνάμεών του, τότε τὸ ΕΑΜ θὰ ἐκηρύσσετο ἀνοικτὰ ἐναντίον του. Ὁ Ζέρβας θὰ πήγαινε, στὴν περίπτωσι αὐτή, μὲ τὸ μέρος τοῦ Βασιλέως. Ἄρα, τὸ ἄμεσο ἀποτέλεσμα θὰ ἦταν ἐμφύλιος πόλεμος».

Παρ' ὅλα αὐτὰ ὁ Βασιλεὺς ἐπέμενε νὰ ἐπιστρέψη ἐπικεφαλῆς τῶν στρατευμάτων ἀπελευθερώσεως, ὅταν ἐρχόταν ἐκείνη ἡ ἡμέρα καὶ δὲν ἤθελε νὰ περιμένη διενέργεια δημοψηφίσματος.

Ἐκεῖνο ποὺ ἀναστάτωσε περισσότερο τὸν Μάγιερς ἦταν τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ (Βρεταννικὴ) πρεσβεία ἐξακολουθοῦσε νὰ μὴν ἔχη ἰδέα σχετικὰ μὲ τὸ τί συνέβαινε πραγματικα στὴν Ἑλλάδα. Παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι εἶχε στείλει πολλὰ καὶ μακροσκελῆ κρυπτογραφημένα τηλεγραφήματα πρὸς τὸν Λῆπερ προσωπικῶς, μέσω τοῦ Ντέηβιντ Οὐάλλας. Μὲ πραγματικὴ φρίκη ὁ Οὐάλλας διαπίστωσε ὅτι πολλὰ ἀπὸ τὰ τηλεγραφήματα αὐτά... δὲν εἶχαν ἀποκρυπτογραφηθῆ ἀκομη! Ὁ Μάγιερς πληροφορήθηκε ὅτι πολλὰ ἀπὸ τὰ σήματα ποὺ εἶχε στείλει μὲ τὸν ἀσύρματο — καὶ ποὺ εἶχαν πολιτικὸ περιεχόμενο — εἶχαν τὴν ἴδια τύχη. Γιατί; Ἁπλούστατα δὲν ὑπῆρχαν ἀρκετοὶ ἀποκρυπτογράφοι καὶ δὲν προλάβαιναν!

Ἕνα ἀπὸ τὰ προβλήματα ποὺ ἀντιμετώπιζε ὁ SOE — Καΐρου ἦταν ὅτι, ἐνῶ ἐλάμβανε παραστρατιωτικὲς διαταγὲς ἀπὸ τὴν ἕδρα τῆς ὀργανώσεως τῆς Μπέηκερ Στρὴτ τοῦ Λονδίνου, ἐλάμβανε ἐπίσης καὶ ἐντολὲς ἀπὸ τὸν Ἀρχιστράτηγο Μέσης Ἀνατολῆς, οὐσιαστικὰ ἀπὸ τὸ ἐπιτελεῖο του καὶ ἀπὸ τὸν Πρεσβευτὴ Λῆπερ. Ὁ AD—3 (ὁ ἀρχηγὸς τοῦ SOE—Καΐρου) ἦταν διαρκῶς ἀπασχολημένος μὲ καθημερινὲς συναντήσεις μὲ ἀξιωματικοὺς τοῦ Ἐπιτελείου καὶ μὲ συμβούλους ἀπὸ τὴν Πρεσβεία. Δὲν εἶχε ἄλλον πλησιέστερο σύμβουλο ἐκτὸς ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν Λῆπερ, ποὺ κι' αὐτὸς δὲν εἶχε τὶς πληροφορίες ποὺ ἔπρεπε.

ΤΟ ΦΟΡΕ.Ι.Ν ΟΦΦΙΣ ΕΙΧΕ ΑΓΝΟΙΑΝ

Ὁ Μάγιερς διαπίστωσε ὅτι τὸ Φόρεϊν Ὄφφις δὲν εἶχε γνῶσιν τῆς καταστάσεως στὴν Ἑλλάδα.

«Τοὺς ἔστελνα συνεχῶς σήματα καὶ τοὺς ενημέρωνα γιὰ τοὺς κινδύνους που διέτρεχαν ἂν συνέχιζαν νὰ παρέχουν ὑποστήριξιν πρὸς τοὺς κομμουνιστάς», γράφει, «καὶ ἐκεῖνοι ἀπαντοῦσαν στερεότυπα: «Συνέχισε. Ὅσο πιὸ πολλὰ μπαμ τόσο καλύτερα». Γι' αὐτοὺς ἕνα μόνο εἶχε σημασία: Τὸ πῶς θὰ κερδηθῆ ὁ πόλεμος. Καὶ στὸ διάβολο ὁ μακροπρόθεσμος κίνδυνος τοῦ κομμουνισμοῦ στὴν Ἑλλάδα».

Περισσότερο φῶς στὴν σύγχυσι ποὺ ἐπικρατοῦσε μεταξὺ τοῦ SOE καὶ τοῦ Φόρεϊν Ὄφφις, ὅσον ἀφορᾶ τὸ πρόβλημα τῆς Ἑλλάδος τὴν ἐποχὴ ἐκείνη, ἔρριψε στὴν ὑπόθεσι αὐτήν, ὁ Μπίγκχαμ Σουὴτ - Ἔσκοτ ποὺ ἀνέλαβε τὸ «Γραφεῖο Βαλκανίων» στὴν Μπέηκερ Στρὴτ τὴν ἄνοιξι τοῦ 1943.

Ἔγραψε, ὕστερα ἀπὸ μερικὰ χρόνια:

Ὁ στρατηγός Ζέρβας παρασημοφορήθηκε γιά τήν δρᾶσι του κατά τήν ἀντίστασι καί τήν βοήθεια πού προσέφερε εἰς τούς Ἄγγλους σαμποτέρ κατά τήν γερμανικήν κατοχήν ἀπό ἀνώτερον ἀξιωματικόν τοῦ ἀγγλικοῦ στρατοῦ. Ἀνωτέρω στιγμιότυπον ἀπό τήν παρασημοφορίαν

«Τὸ Φόρεϊν Ὄφφις κατηγοροῦσε τὸν SOE ὅτι ἔβλαψε τὴν βρεταννικὴ πολιτικὴ μὲ τὸ νὰ κάμη ἀνεπιθυμήτους φίλους. Ἡ μόνη ἀπάντησι ποὺ μποροῦσε νὰ δώση ὁ SOE ἦταν ὅτι ὁ Ἀρχηγὸς τοῦ Ἐπιτελείου καὶ ἀργότερα οἱ τοπικοὶ ἀρχηγοὶ μονάδων ζητοῦσαν ἀπὸ τὸν SOE νὰ ἐπιτύχη ὡρισμένα ἀπο τελέσματα. Καὶ ὁ μόνος τρόπος ἦταν νὰ ὑποστηρίξουμε αὐτοὺς τοὺς ἀνεπιθύμητους φίλους».

Ὅταν ἐπεσκέφθη τὴν Βόρειο Ἀφρική, τὸν Ἰούλιο τοῦ 1943, ὁ Σουήτ - Ἔσκοτ τὰ ἔχασε κυριολεκτικὰ διαπιστώνοντας ὅτι ἕνας ἀπὸ τοὺς ἀξιωματικοὺς στὰ γραφεῖα τοῦ SOE—Καΐρου καὶ σὲ θέσι - κλειδὶ ἦταν ὁ ταγματάρχης Τζέημς Κλούγκμαν, μέλος τοῦ κομμουνιστικοῦ κόμματος (τῆς Μεγάλης Βρετανίας). Ὁ Κλούγκμαν εἶχε γίνει μέλος τοῦ Κόμματος ὅταν ἐσπούδαζε Σύγχρονες Γλῶσσες στὸ «Τρίνιτυ Κόλλετζ» τοῦ Καίμπριτζ. Εἶχε ἐγκαταλείψει τὴν πιθανότητα μιᾶς λαμπρῆς καριέρας γιὰ νὰ «δουλέψη γιὰ τὴν Ἐπανάστασι». Δὲν εἶναι κάτι ποὺ μπορεῖ νὰ παραβλεφθῆ τὸ γεγονὸς ὅτι ἕνας ἀπὸ τοὺς πιὸ στενοὺς φίλους τοῦ Κλούγκμαν στὸ «Τρίνιτυ Κόλλετζ» ἦταν ὁ Χάρολντ (Κίμ) Φίλμπυ, ποὺ ἔγινε διαβόητος σὰν ὁ «Τρίτος Ἄνθρωπος» στὴν ὑπόθεσι τῆς ἀποδράσεως στὴ Ρωσσία τῶν Μπάργκες καὶ Μακλήν. Ὕστερα ἀπὸ ἀρκετὰ χρόνια — μετὰ τὴν ἐποχὴ τῆς ἀφηγήσεώς μας — τὸ Ἀμερικανικὸ περιοδικὸ «Λάϊφ» ἔγραψε ὅτι «ὁ Κλούγκμαν ἦταν ὁ ἄνθρωπος ποὺ ἔκανε τὸν Φίλμπυ κομμουνιστή». Ἐπίσης ὅτι «ἐκεῖνος κατήχησε τοὺς Γκὺ Μπάργκες καὶ Ντόναλντ Μὰκ Λὴν στὸν κομμουνισμό, τότε ποὺ σπούδαζαν στὸ Καίμπριτζ».

Ὁ Μάγιερς διαπίστωσε γρήγορα ὅτι τόσο ὁ AD—3 ὅσο καὶ οἱ ἄλλοι ἡγέτες τοῦ SOE—Καΐρου ἦταν σὲ θέσι νὰ κατανοήσουν τὰ προβλήματά του καὶ νὰ τοῦ παρασταθοῦν στὸ ζήτημα τοῦ χειρισμοῦ τοῦ κινήματος ἀντιστάσεως. Ὅμως, δὲν βρῆκε τὴν ἴδια κατανόησι καὶ ἀνάμεσα στοὺς ἀξιωματικοὺς τοῦ Ἐπιτελείου. Ἐκεῖ ἡ μόνη σκέψι ἦταν τὸ πῶς θὰ κερδηθῆ ὁ πόλεμος. Ἔπειτα, σχηματίσθηκε ἡ γνώμη ὅτι ὁ Ἔντυ Μάγιερς «τὰ παράλεγε» ὑπερέβαλλε, γιατὶ ἦταν πολὺ κοντὰ καὶ γιὰ πολὺν καιρὸ στὴν Ἑλλάδα. Ἀλλὰ καὶ ἡ Βρεταννικὴ Κυβέρνησις συμπεριεφέρθη τὸ ἴδιο ἀφελῶς, μὲ τὴν ἴδια εὐπιστία, ὅπως καὶ οἱ στρατιωτικοί.

Ὅμως, τώρα, ὁ Λῆπερ ἀναγκάσθηκε νὰ ἀλλάξη στάσι, νὰ σκληρύνη τὴν γραμμή του. Ἐξ ἄλλου εἶχε γι' αὐτὸ καὶ εἰδικὴ διαταγὴ ἀπὸ τὸ Φόρεϊν Ὄφφις. Αὐτό, βέβαια, εἶχε σὰν συνέπεια νὰ δημιουργήση ἔντασι στὶς ὥς τώρα πολὺ φιλικὲς σχέσεις μεταξὺ τῆς Πρεσβείας καὶ τοῦ SOE.

Παράλληλα, ὁ Λῆπερ κατόπιν ἐπιμονῆς τοῦ Τσουδεροῦ, ἐπίεσε καὶ αὐτὸς τὸν Βασιλέα νὰ μὴν ἀπαντήση μὲ σκληρὸ τρόπο στοὺς κομμουνιστές. Ἔτσι ὁ Γεώργιος δὲν ἀπάντησε ἀμέσως στὶς προκλήσεις τῶν κομμουνιστῶν ἀλλὰ ἀπετάθη στὸν Ροῦζβελτ καὶ τὸν Τσῶρτσιλ γιὰ νὰ τοῦ ποῦν καὶ ἐκεῖνοι τὴν γνώμη τους.

ΤΗΝ ΤΡΙΤΗ: Ραγδαῖες ἐξελίξεις. — Ἡ τύχη τῆς Ἰταλικῆς Μεραρχίας. — Ἀγριότητες τῶν Γερμανῶν. — Ὁ Μάγιερς πηγαίνει στὸ Λονδῖνο.

Πῶς ἐσώθη ἡ Ἑλλάς τό 1944

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΣΚΟΜΠΗ

Ἡ τύχη τῆς ἰταλικῆς μεραρχίας — Ἀγριότητες τῶν Γερμανῶν — Ὁ Μάγιερς εἰς τό Λονδῖνο

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΤΗΣ

ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

ΣΥΝΔΕΣΙΣ ΜΕ ΤΑ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΑ

Παρὰ τὶς συνεχεῖς ἀναφορὲς τοῦ ταξιάρχου Ἔντυ Μάγιερς καὶ παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι συνεχῶς ἔφερναν προσκόμματα οἱ ἐλασῖτες στοὺς Βρεταννούς, ὁ SOE — Καΐρου καὶ τὸ Φόρεϊν Ὄφφις «δὲν εἶχαν ἰδέα» σχετικὰ μὲ τὸ τί συνέβαινε πραγματικὰ στὴν Ἑλλάδα. Ἐκεῖνο ποὺ ἐνδιέφερε τοὺς Βρεταννοὺς τὸ 1942 — 1943 ἦταν νὰ κερδηθῆ ὁ πόλεμος». Ὁ «μακροπρόθεσμος κίνδυνος τοῦ νὰ περιέλθη ἡ Ἑλλὰς στὸ κομμουνιστικὸ μπλόκ», ἦταν κάτι ποὺ δὲν τοὺς ἀπασχολοῦσε, τοὺς περισσοτέρους τουλάχιστον. Συνεχῶς ὑποχωροῦσαν στὶς ἀπαιτήσεις τοῦ ΕΑΜ) ΕΛΑΣ. Ἐξ ἄλλου, ἐκτὸς τῶν περιωρισμένων δυνατοτήτων τοῦ SOE, ἡ ἴδια ἡ μυστικὴ ὀργάνωσις εἶχε διαβρωθῆ ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς, ὅπως διεπιστώθη τὸ 1943. Ὅταν ἔφτασε, τὸν Σεπτέμβριο τοῦ 1943, στὸ Κάιρο, ὁ ταξίαρχος Μάγιερς, ἔμεινε κατάπληκτος μπροστὰ στὴν κατάστασι ποὺ διεπίστωσε ἐκεῖ.

8ον

Ἡ ἀπάντησι καὶ τῶν δυὸ ἦταν κοινή. Δὲν ἔπρεπε νὰ ἐνεργήση μὲ βιασύνη καὶ ἀπερισκεψία. Ἡ γνώμη καὶ τοῦ Προέδρου τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν καὶ τοῦ Πρωθυπουργοῦ τοῦ Ἡνωμένου Βασιλείου ἦταν ὅτι ἂν ἐνέδιδε στὶς ἀπαιτήσεις τῶν κομμουνιστῶν ἦταν σὰν νὰ ὑπέγραφε τὴν παραίτησί του ἀπὸ τὸ θρόνο.

Τελικά, ὁ Μάγιερς εἶπε στοὺς ἐκπροσώπους τοῦ ΕΑΜ ὅτι ὁ Ἀρχιστράτηγος Μέσης Ἀνατολῆς ἤθελε νὰ ἐπιστρέψουν «προσωρινὰ» στὴν Ἑλλάδα, ὥσπου νὰ δοθῆ χρόνος στὸ Βασιλέα νὰ ἀποφασίση. Ἐπίσης τους ἐδόθη ἡ ὑπόσχεσις ὅτι θὰ διευρύνετο ἡ Κυβέρνησις μὲ ἀντιπροσώπους τῆς Ἀντιστάσεως. (Ὁ Τζήμας, ἄλλωστε, εἶχε ζητήσει, καλύτερα εἶχε ἀπαιτήσει χωρὶς διάθεσι ὑποχωρήσεως τὰ βασικὰ Ὑπουργεῖα Στρατιωτικῶν, Ἐσωτερικῶν καὶ Δικαιοσύνης γιὰ τὸ ΕΑΜ).

Περὶ τὰ μέσα Σεπτεμβρίου καὶ ὁπωσδήποτε σὲ πολὺ καλύτερη ψυχικὴ κατάστασι, τώρα, οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς Ἀντιστάσεως πέταξαν πίσω πρὸς τὴν Ἑλλάδα. Μαζί τους ἦταν καὶ ἕνας νέος ἡγέτης τῆς ΕΚΚΑ, ὁ συνταγματάρχης Βακιρτζῆς. Ἦταν ἕνας δημοκρατικὸς ἀξιωματικὸς ποὺ εἶχε καταφέρει νὰ φύγη γιὰ τὴν Μέση Ἀνατολὴ τὸ 1942, γενναῖος μόνιμος ἀξιωματικὸς ποὺ εἶχε παρασημοφορηθῆ ἀπὸ τοὺς Ἄγγλους κατὰ τὸν Πρῶτο Παγκόσμιο Πόλεμο. Ἦταν σοσιαλιστής, ποὺ δὲν φοβόταν νὰ διακηρύττη τὶς πολιτικές του πεποιθήσεις.

Ὁ Μάγιερς δὲν ἐπέστρεψε μαζὶ μὲ τοὺς Ἕλληνες ἀντιπροσώπους. Πῆρε τὸ ἀεροπλάνο γιὰ τὸ Λονδῖνο, μαζὶ μὲ τὸν ἀρχηγὸ τοῦ SOE—Καΐρου. Τοὺς εἶχαν καλέσει νὰ μεταβοῦν στὴν Βρεταννικὴ πρωτεύουσα, ἀσφαλῶς γιὰ συνομιλίες ἐπὶ ἀνωτάτου ἐπιπέδου.

Ὁ Μάγιερς ξεκίνησε ἀπὸ τὸ Κάιρο μὲ τὸ ἀνήσυχο συναίσθημα ὅτι οἱ πολιτικοὶ στὸ Λονδῖνο δὲν εἶχαν καταλάβει ἀκόμα τὴν ἐπικίνδυνη κατάστασι ποὺ

Οἱ Ἄγγλοι ἐπιτελεῖς ποὺ εὑρίσκονται εἰς τὴν Ἑλλάδα κατὰ τὴν ἐποχὴ τῆς γερμανικῆς Κατοχῆς, συνέβαλαν στὴν ὀργάνωσιν τῆς ἐθνικῆς ἀντιστάσεως

ἐπικρατοῦσε στὴν Ἑλλάδα.

Στὸ μεταξὺ φρόντισε νὰ ἑτοιμάση μιὰ πλήρη καὶ λεπτομερῆ ἀναφορὰ σχετικὰ μὲ τὴν δημιουργία καὶ τὴν ἐξέλιξι τοῦ Ἑλληνικοῦ Κινήματος Ἀντιστάσεως. Χάρις στὸν Σαράφη, ποὺ ἦταν ἀρκετὰ ἱκανὸς μόνιμος ἀξιωματικὸς καὶ εἶχε τὴν δυνατότητα ὀργανώσεως, οἱ ὡς τώρα ἄγριες καὶ ἀνοργάνωτες ὁμάδες τοῦ ΕΛΑΣ εἶχαν ἀρχίσει νὰ παίρνουν τὸ σχῆμα καὶ τὴν δομὴ κανονικῶν στρατιωτικῶν ταγμάτων, ἀπὸ πεντακοσίους περίπου ἄνδρες τὸ καθένα. Τὰ τάγματα εἶχαν ἑνωθῆ σὲ συντάγματα καὶ ἐν συνεχείᾳ σὲ μεραρχίες. Ἐλάχιστα ἀπὸ τὰ τάγματα τοῦ ΕΛΑΣ εἶχαν γνῶσι τοῦ σκοποῦ γιὰ τὸν ὁποῖον ἑτοίμαζαν τὸν «στρατὸ» οἱ οὐσιαστικὰ ἄγνωστοι καὶ κρυμμένοι στὴν σκιὰ ἀφέντες τοῦ ΚΚΕ. Ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ ἤξεραν ὅτι ὁ «στρατός» τους ἦταν ἀκόμα πολὺ «ἄψητος» γιὰ νὰ εἶναι σὲ θέσι νὰ ἀναλάβη τὴν ἀρχὴ στὴν Ἑλλάδα, κυρίως γιατὶ ἔλειπαν σχεδὸν παντελῶς οἱ ἔμπειροι ἀξιωματικοί.

Γιὰ ν' ἀντιμετωπίση κι' αὐτὸ τὸ σοβαρὸ πρόβλημα, ὁ Σαράφης δημιούργησε ἐκ τῶν ἐνόντων Σχολὴ Ἀξιωματικῶν γιὰ τὸν ΕΛΑΣ.

ΡΑΓΔΑΙΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ

Ἐνῷ ὁ ΕΛΑΣ ὀργανωνόταν σὲ κανονικὸ σχεδὸν στρατό, τὰ γεγονότα εἶχαν προχωρήσει μὲ ραγδαία ταχύτητα στὸ Μέτωπο τῆς Μεσογείου. Οἱ Ἀγγλοαμερικανικὲς στρατιὲς τοῦ Μοντγκόμερυ καὶ τοῦ Πάττον εἶχαν προχωρήσει ἀκάθεκτες στὴν Σικελία καὶ εἶχαν ἤδη ἀποβιβασθῆ στὴν Ἰταλία. Ὅταν ἡ Ἰταλία ἀναγκάσθηκε νὰ συνθηκολογήση, τὸν Σεπτέμβριο τοῦ 1943, οἱ Γερμανοὶ κινήθηκαν γρήγορα. Στὴν Ἑλλάδα ἀπεμάκρυναν ἀμέσως τὰ Ἰταλικὰ στρατεύματα κατοχῆς, μὲ τὴν ἐξαίρεσι μιᾶς μεραρχίας, τῆς Πινέρλο, στὴν Θεσσαλία. Αὐτὴ ἡ πλήρως ἐξοπλισμένη μονὰς τῶν ἑπτὰ χιλιάδων ἀνδρῶν, μὲ διοικητὴ τὸν στρατηγὸ Ἰνφάντε, ἐζήτησε τὴν ἄδεια τῶν Συμμάχων νὰ πολεμήση τοὺς Γερμανούς.

Κατόπιν ἐπιμονῆς τοῦ ΕΑΜ, οἱ Ἰταλοὶ πῆραν ὁδηγίες νὰ χωρισθοῦν σὲ μικροὺς σχηματισμοὺς καὶ νὰ προχωρήσουν πρὸς τὰ βουνὰ «γιὰ νὰ βοηθήσουν τοὺς πλησιέστερους ἀντάρτες», στὴν περίπτωσι αὐτὴ τὸν ΕΛΑΣ.

Τὸν Ὀκτώβριο, ὁ ἴδιος ὁ Σιάντος ἔφθασε στὰ βουνά, γιὰ νὰ ἀναλάβη τὸν διοικητικὸ ρόλο στὸ ἀρχηγεῖο τοῦ ΕΛΑΣ. Εἶχαν ἀρχίσει πιὰ νὰ αἰσθάνωνται τόσο μεγάλη σιγουριὰ οἱ ἡγέτες τοῦ σκληροῦ πυρῆνα τοῦ ΚΚΕ, ὥστε δὲν τοὺς ἦταν πιὰ ἀπαραίτητη ἡ πρόφασι ὅτι ἔπρεπε νὰ προετοιμάζωνται γιὰ νὰ βοηθήσουν τοὺς Ἄγγλους νὰ διώξουν τοὺς Γερμανοὺς ἀπὸ τὴ χώρα.

Τὴν 12ην Ὀκτωβρίου, σχηματισμοὶ τοῦ ΕΛΑΣ, μεγάλης δυνάμεως, ἐπέπεσαν ἐναντίον πολὺ μικροτέρων ὁμάδων τοῦ ΕΔΕΣ στὰ βουνὰ βορείως τῆς Θεσσαλίας. Τὰ διασκορπισμένα τμήματα τῶν Ἰταλῶν τῆς Πινέρλο βρέθηκαν ξαφνικὰ περικυκλωμένα ἀπὸ τοὺς ἀντάρτες τοῦ ΕΛΑΣ. Παραδόθηκαν καὶ ἔτσι ὁ ΕΛΑΣ ἀπέκτησε ὁπλισμὸ μεραρχίας, μεταξὺ τῶν ὅπλων ὑπῆρχαν πολλὰ βαρέα πολυβόλα καὶ τουλάχιστον εἴκοσι ὀρεινὰ πυροβόλα.

Οἱ δύστυχοι Ἰταλοί, ποὺ ἤθελαν νὰ πολεμήσουν τοὺς Γερμανούς, βρέθηκαν σὲ διάφορα στρατόπεδα συγκεντρώσεως, σοβιετικῆς ἐμπνεύσεως, καὶ ὁ προορισμός τους ἦταν νὰ χρησιμοποιηθοῦν σὲ καταναγκαστικὰ ἔργα, ὑπὸ ἀπάνθρωπες συνθῆκες, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ πεθάνουν πολλοὶ ἀπ' αὐτούς. Σὲ μιὰ ἀπὸ τὶς περιοχὲς στὶς ὁποῖες εἶχαν ἐγκατασταθῆ χάθηκαν ἐντελῶς τὰ βατράχια καὶ ὅλες οἱ χελῶνες. Τὰ ἔφαγαν οἱ πεινασμένοι Ἰταλοί.

Χάρις στὴν προδοτικὴ αὐτὴ ἐνέργεια τὸ ΕΑΜ) ΕΛΑΣ ὄχι μόνο ἐξάρθρωσε μιὰ σημαντικὰ ἰσχυρὴ καὶ ὀργανωμένη στρατιωτικὴ μονάδα στὰ βουνὰ τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ ἀπέκτησαν καὶ ἀφθονίαν μοντέρνων ὅπλων. Αὐτὰ τὰ ὅπλα χρησιμοποιήθηκαν ἀπὸ μιὰ νέα μεραρχία τοῦ ΕΛΑΣ, ποὺ ἐβάδισε πρὸς τὰ βουνὰ τῆς Πίνδου ποὺ ἤθελε νὰ ἐξολοθρεύση τὶς δυνάμεις τοῦ Ζέρβα. Καὶ εἶχε τώρα στὴν διάθεσί της καὶ ὀρεινὸ πυροβολικό.

Ὑπῆρχε ἡ ἀνυπόστατη φήμη ὅτι ὁ Ἄρης Βελουχιώτης εἶχε κάνει συμφωνία μὲ τοὺς Γερμανοὺς — προσωρινὴ ἔστω — ποὺ τοῦ ἐπέτρεπε νὰ μετακινηθῆ ἀνενόχλητος, γιὰ νὰ ἐπιτεθῆ κατὰ τοῦ ΕΔΕΣ. Ἀλλὰ ὁ Ζέρβας εἶχε κάνει πολὺ καλὴ δουλειά. Εἶχε ἐκπαιδεύσει ἄριστα τοὺς ἄνδρες του, ποὺ ἦσαν ἐξοπλισμένοι μὲ σύγχρονα, τότε, Βρεταννικὰ ὅπλα. Καὶ ὁ ΕΛΑΣ, παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι διέθετε πολὺ περισσότερους ἄνδρες δὲν ἔκανε τίποτα τὸ ἀξιόλογο. Οἱ σχηματισμοὶ τοῦ Ζέρβα παρέμειναν ἰσχυροὶ στὴν Ἤπειρο, τὴ Ρούμελη καὶ τὴν Κεντρικὴ Ἑλλάδα.

ΑΓΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΩΝ ΓΕΡΜΑΝΩΝ

Οἱ ἡγέτες τοῦ ΕΑΜ) ΕΛΑΣ ἦταν σίγουροι ὅτι οἱ Γερμανοὶ δὲν θὰ τοὺς ἐνοχλοῦσαν καθόλου ἐφ' ὅσον θὰ περιώριζαν τὴ δραστηριότητά τους στὴν ἐξολόθρευσι Ἑλλήνων. Ἀλλά, ἀπὸ τὰ μέσα Ὀκτωβρίου, ὥς τὸ τέλος τοῦ ἔτους, Γερμανικὲς φάλαγγες ἄρχισαν νὰ κάνουν ἐπιδρομὲς στὰ βουνὰ καὶ στὰ διάφορα ὀχυρὰ τοῦ ΕΛΑΣ, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ καταφέρουν ἰσχυρὰ πλήγματα. Ἐπίσης ἄρχισαν νὰ ἐφαρμόζουν τὸ σύστημα τῶν φοβερῶν ἀντιποίνων, ἐναντίον τῶν κατοίκων τῶν χωριῶν ἐναντίον τῶν ὁποίων ὑπῆρχαν ὑπόνοιες ὅτι προσέφεραν ἄσυλο καὶ βοήθεια σὲ ἀντάρτες.

•ΑΥΡΙΟΝ: Ὁ Μάγιερς στὸ Λονδῖνο — Τσώρτσιλ: Ὁ Θεὸς νὰ σ' εὐλογῆ. — Τὸ Φόρεϊν Ὄφφις καταπιέζει τὸν Μάγιερς.

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΣΚΟΜΠΗ

Ὁ Μάγιερς στὸ Λονδῖνο. — Συνάντησις μὲ τὸν Τσῶρτσιλ. — Οἱ κατηγορίες τοῦ Φόρεϊν Ὄφφις

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΤΗΣ «ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΚΟΣΜΟΥ»

ΣΥΝΔΕΣΙΣ ΜΕ ΤΑ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΑ

Παρὰ τὶς συνεχεῖς ἀναφορὲς τοῦ ταξιάρχου Ἔντυ Μάγιερς καὶ παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι συνεχῶς ἔφερναν προσκόμματα οἱ ἐλασῖτες στοὺς Βρεταννούς, ὁ SOE — Καΐρου καὶ τὸ Φόρεϊν Ὄφφις «δὲν εἶχαν ἰδέα» σχετικὰ μὲ τὸ τί συνέβαινε πραγματικὰ στὴν Ἑλλάδα. Ἐκεῖνο ποὺ ἐνδιέφερε τοὺς Βρεταννοὺς τὸ 1942 — 1943 ἦταν νὰ κερδηθῆ ὁ πόλεμος». Ὁ «μακροπρόθεσμος κίνδυνος τοῦ νὰ περιέλθη ἡ Ἑλλὰς στὸ κομμουνιστικὸ μπλόκ», ἦταν κάτι ποὺ δὲν τοὺς ἀπασχολοῦσε, τοὺς περισσοτέρους τουλάχιστον. Συνεχῶς ὑποχωροῦσαν στὶς ἀπαιτήσεις τοῦ ΕΑΜ)ΕΛΑΣ. Ἐξ ἄλλου, ἐκτὸς τῶν περιωρισμένων δυνατοτήτων τοῦ SOE, ἡ ἴδια ἡ μυστικὴ ὀργάνωσις εἶχε διαβρωθῆ ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς, ὅπως διεπιστώθη τὸ 1943. Ὅταν ἔφτασε τὸν Σεπτέμβριο τοῦ 1943 ὁ Μάγιερς στὸ Κάιρο, προσεπάθησε νὰ ἐπισημάνη τὸν κίνδυνο. Ἐκλήθη ἔπειτα στὸ Λονδῖνο, γιὰ νὰ ἐκθέση τὴν κατάστασι ἐκεῖ.

9ον

Ἡ ἀγριότης τῶν Γερμανῶν ἐναντίον ἑνὸς χωριοῦ κοντὰ στὴν Ἄρτα (τὴν ἀρχαία πρωτεύουσα τοῦ Πύρρου) ἦταν τυπικὴ τῆς τακτικῆς τους. Ἐπετέθησαν μὲ ὅπλα, ὅλμους, χειροβομβίδες καὶ λόγχες, ἀκόμα καὶ μὲ πελέκεις, θανάτωσαν διακοσίους ὀγδόντα πέντε χωρικούς, καὶ δεκαέξι ἄτομα ποὺ ἔτυχε νὰ εἶναι ἐκεῖ, ἀπὸ γειτονικὰ χωριά, ἐβίασαν ὀκτὼ κορίτσια, ἔγδαραν ζωντανὸ τὸν ἱερέα τοῦ χωριοῦ καὶ ἔχωσαν ἀναμμένο στουπὶ μέσα στὰ στόματα νηπίων. Ἐλεηλάτησαν καὶ ἔκαψαν τὰ ἑκατὸν δέκα, ἀπὸ τὰ ἑκατὸν τριάντα τέσσερα σπίτια. Στὸ χωριὸ Λιγιάδες, κοντὰ στὰ Γιάννενα, ἔκλεισαν στὰ σπίτια τους ὀγδόντα ἑπτὰ ἀνθρώπους καὶ τοὺς ἔκαψαν ζωντανούς.

Αὐτὰ — ὅπως καὶ πολλὲς ἄλλες ἀγριότητες τῶν Γερμανῶν — φανέρωναν μεταξὺ ἄλλων καὶ ἕνα εἶδος ἀπελπισμένης ὀργῆς. Πραγματικὰ οἱ Γερμανοί, στὴν Ἑλλάδα, εἶχαν ἀρχίσει νὰ χάνουν τὴν αὐτοπεποίθησί τους, ἀφοῦ ἔπαιρναν συνεχῶς διαταγὲς νὰ στείλουν κι' ἄλλες μονάδες στὸ Ἰταλικὸ καὶ στὸ Ρωσικὸ Μέτωπο.

Γιὰ νὰ ἀντιμετωπίσουν τὴν δρᾶσι τῶν ἀνταρτῶν στὰ βουνὰ καὶ τῆς Ἀντιστάσεως στὶς πόλεις, ἔθεσαν σ' ἐφαρμογὴ ἕνα νέο σχέδιο: Ἐσχηματίσθησαν τὰ λεγόμενα Τάγματα Ἀσφαλείας, στὰ ὁποῖα ἀνετέθη ἡ διατήρησις τῆς τάξεως. Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς Ἕλληνες ποὺ συνεργάσθηκαν σ' αὐτὰ τὸ ἔκαναν γιατὶ εἶχαν τὸ φόβο ὅτι τὰ χωριά, οἱ πόλεις, ἴσως καὶ ἡ χώρα ὁλόκληρη νὰ περιήρχετο στοὺς κομμουνιστές. Διοικηταί τους ἦσαν μόνιμοι ἀξιωματικοί, ἀντικομμουνισταί, ποὺ ἔτρεμαν στὴν σκέψι ὅτι θὰ ἀνελάμβαναν τὴν ἐξουσία οἱ φανατικοὶ κομμουνισταὶ ἢ τῆς ἄκρας Ἀριστερᾶς. Πολὺ γρήγορα τὰ Ἑλληνικὰ Τάγματα Ἀσφαλείας κατάφεραν νὰ φέρουν κάποια ἡσυχία καὶ κάποια τάξι σὲ πολλὲς περιοχές.

Ἀλλά, εὐθὺς μετὰ τὴν δημιουργία τους, οἱ Κομμουνιστὲς τὰ κατήγγειλαν σὰν ἀντεθνικὰ καὶ σὰν «συνεργάτες τῶν Γερμανῶν», τὸ μῖσος ἐναντίον τους καλλιεργήθηκε μὲ κάθε τρόπο.

Ἐαμικὴ συγκέντρωσις κατὰ τὴν περίοδον τῆς ἀπελευθερώσεως. Διακρίνονται ἐξ ἀριστερῶν, ὁ Πυριόχος, ὁ Μάντακας, ὁ Νέστορας καὶ ὁ Παπαδάκης

Ο ΜΑΓΙΕΡΣ ΣΤΟ ΛΟΝΔΙΝΟ

Ἐνῶ στὴν Ἑλλάδα ἐπικρατοῦσαν αὐτὲς οἱ συνθῆκες καὶ αὐτὸ τὸ ἀνήσυχο κλῖμα, ὁ Μάγιερς ἔφθασε στὸ Λονδῖνο. Ὁ στρατάρχης Ἄλαν Μπρούκ τοῦ ἔδωσε συγχαρητήρια γιὰ τὴν «δουλειά του στὴν Ἑλλάδα», ἀλλὰ ὁ ταξίαρχος Ἔντυ Μάγιερς ἔμαθε τώρα ὅτι ἡ ἀπόφασι τῶν Βρετανῶν ἦταν νὰ σταλῆ στὴν Ἑλλάδα ÷ μικροτέρα δυνατὴ δύναμις ἀπελευθερώσεως καὶ μόνον ὅταν θὰ ἄρχιζαν νὰ ἀποσύρωνται ἀπὸ κεῖ οἱ Γερμανοί.

Ὁ Μάγιερς ἐξέφρασε τοὺς ζωηροὺς του φόβους γιὰ τὸ ἐνδεχόμενον αἱματηρῶν συγκρούσεων, στὴν περίπτωσι ποὺ ὁ Βασιλεὺς Γεώργιος θὰ ἐπεδίωκε νὰ ἐπιστρέψη στὴν χώρα ἐπικεφαλῆς τῶν δυνάμεων ἀπελευθερώσεως.

Ὕστερα ἀπὸ δική του ἐπιμονὴ τοῦ ἔκλεισαν μιὰ συνάντησι μὲ τὸν σὲρ Ὄρμε Σάρτζεντ, μόνιμο ὑφυπουργὸ Ἐξωτερικῶν. Ὁ σὲρ Ὄρμε, οὔτε λίγο οὔτε πολὺ κατηγόρησε τὸν Μάγιερς ὅτι ἐκεῖνος εἶχε βάλει στὸ μυαλὸ τῶν ἀνταρτῶν τὴν ἰδέα νὰ ἀπαιτήσουν ὑπουργεῖα στὴν Ἑλληνικὴ Κυβέρνησι. Ὁ Μάγιερς ἀρνήθηκε πολὺ ζωηρὰ αὐτὴ τὴν κατηγορία.

Μιὰ ἑβδομάδα ἀργότερα, ὁ Μάγιερς ἐκλήθη νὰ δώση μιὰ διαφωτιστικὴ διάλεξι στὸν κινηματογράφο Κῶρζον, ἐνώπιον μεγάλου ἀκροατηρίου ποὺ θὰ τὸ ἀποτελοῦσαν ὑπάλληλοι διαφόρων Ὑπουργείων.

Μὲ σεμνότητα ἀπέφυγε νὰ τοὺς μιλήση γιὰ τοὺς κινδύνους καὶ τὶς κακουχίες του, ἀντίθετα ἐκεῖνο ποὺ προσεπάθησε ἦταν νὰ τοὺς δώση νὰ ἀντιληφθοῦν τὴν σοβαρότητα τῶν προβλημάτων τὰ ὁποῖα ἀντιμετώπισε καὶ ἀντιμετώπιζε ἡ ἀποστολὴ στὴν Ἑλλάδα. Ἀλλά, στὴν προσπάθειά του αὐτή, ξέφυγε ἀπὸ τὰ ὅρια τῆς διπλωματίας καὶ ἔπειτα τὸν ἐπέπληξαν γιατὶ μὲ τὰ λόγια του εἶχε φέρει σὲ δύσκολη θέσι τὸν SOE ἀπέναντι στὸ Φόρεϊν Ὄφφις.

Παράλληλα εἶχε κληθῆ στὸ Ἀνάκτορο τοῦ Μπάκινγκχαμ γιὰ νὰ παρουσιασθῆ ἐνώπιον τοῦ Γεωργίου τοῦ 6ου. Ἡ συνομιλία τοῦ Βασιλέως μὲ τὸν ταξίαρχο ἦταν πολὺ φιλική. Τὰ εἶπαν μὲ τὴν ἡσυχία τους, καθισμένοι κοντὰ στὸ τζάκι. Ὁ Βασιλεὺς εἶπε στὸν ταξίαρχο νὰ τοῦ πῆ ἐλεύθερα τὶς ἀπόψεις του καὶ νὰ τοῦ ἀξιολογήση τὴν κατάστασι, πρᾶγμα ποὺ ἔκανε ὁ Μάγιερς. Ἀργότερα ὁ ταξίαρχος ἐκλήθη νὰ συναντηθῆ μὲ τὸν Οὐΐνστον Τσῶρτσιλ καὶ ἔπειτα μὲ τὸν ἀρχηγὸ τοῦ Φόρεϊν Ὄφφις, τὸν Ἄντονυ Ἤντεν. Ὁ πρωθυπουργὸς συνωμίλησε φιλικὰ μὲ τὸν ταξίαρχο, ἡ ὑποδοχὴ ποὺ τοῦ ἐπεφύλαξε ἦταν θερμή, ὅπως καὶ ὁ Βασιλεύς. Ἀλλά, ἀντίθετα ὁ ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν Ἤντεν ἦταν ψυχρὸς καὶ μᾶλλον αὐστηρός.

Ο ΘΕΟΣ ΝΑ Σ' ΕΥΛΟΓΗ

Καὶ στοὺς δυὸ πολιτικοὺς ὁ Μάγιερς εἶπε ὅτι ἡ ἐντύπωσι ποὺ ἐπικρατοῦσε αὐτὴ τὴ στιγμὴ στὴν Ἑλλάδα ἦταν ὅτι ἡ Βρετανικὴ Κυβέρνησις εἶχε τὴν πρόθεσι νὰ στείλη ὁπωσδήποτε τὸν Βασιλιά, ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὸ τί ἤθελε ὁ λαός. Ἦταν ἐντελῶς ἀπαραίτητο νὰ πεισθοῦν οἱ Ἕλληνες ὅτι αὐτὸ δὲν ἦταν σωστό.

Καθισμένος στὸ πλούσιο πάντα τραπέζι τοῦ Τσῶρτσιλ, τὸ Τσέκερς καὶ ἔχοντας μπροστά τους μπράντυ καὶ τὰ ἀπαραίτητα ποῦρα, ὁ ταξίαρχος δὲν δίστασε νὰ κατακρίνη τὸν πρόσφατο λόγο τοῦ πρωθυπουργοῦ στὸ Κεμπέκ, ὅτι περίμενε σὲ λίγο νὰ δῆ τὴν ἐπιστροφὴ τοῦ Βασιλέως τῶν Ἑλλήνων στὴν χώρα του.

Ὅταν, ὅμως, ἦρθε πιὰ ἡ ὥρα νὰ φύγη ὁ Ἔντυ Μάγιερς, τὰ λόγια ποὺ τοῦ εἶπε ὁ Τσῶρτσιλ ἦταν:

— Ὁ Θεὸς νὰ σ' εὐλογῆ— Μὴν ἀφήσης τοὺς Ἕλληνες νὰ κρίνουν ἀπὸ τώρα τὸ ζήτημα τοῦ βασιλιᾶ τους. Θέλω νὰ εἶμαι σίγουρος ὅτι δὲν θὰ ἀδικηθῆ».

Ὅταν ξανασκεφτόταν αὐτὴ τὴν συνάντησι, ὕστερα ἀπὸ ἀρκετὰ χρόνια, ὁ Μάγιερς πίστευε ὅτι σχεδὸν εἶχε φθάσει στὸ σημεῖο νὰ πείση τὸν Τσῶρτσιλ νὰ προβῆ σὲ δηλώσεις στὶς ὁποῖες θὰ ἔδιδε τὴν ὑπόσχεσι πὼς δὲν θὰ ἐπέβαλλε τὸν βασιλιὰ στοὺς Ἕλληνες.

— Ὅμως κάτι τέτοιο δὲν ἔγινε, εἶπε ὁ Μάγιερς, δὲν ἔγινε τότε, ἔγινε πολὺ ἀργότερα, πολύ, πάρα πολὺ ἀργά, κατόπιν ἐπιμονῆς τοῦ στρατηγοῦ Σκόμπη ποὺ εἶχε νὰ ἀντιμετωπίση ἕναν ἐμφύλιο πόλεμο.

ΤΟ ΦΟΡΕ·Ι·Ν ΟΦΦΙΣ ΚΑΤΗΓΟΡΕΙ ΤΟΝ ΜΑΓΙΕΡΣ

Ὅταν ὁ Μάγιερς ἐπέστρεψε στὸ Κάιρο στὶς 10 Ὀκτωβρίου, αἰσθάνθηκε πραγματικὴ πικρία, γιατὶ διαπίστωσε ὅτι ἡ κατάστασι στὴν Ἑλλάδα εἶχε χειροτερεύσει τόσο ραγδαῖα.

Γιὰ νὰ σιγουρευθοῦν ὅτι θὰ ἀφήσουν τὴ χώρα πίσω τους σὲ κατάστασι ἐμφυλίου πολέμου, πρᾶγμα ποὺ θὰ ἀνάγκαζε τοὺς Βρεταννοὺς νὰ χρησιμοποιήσουν στρατεύματά τους, οἱ Γερμανοὶ εἶχαν διασπείρει μὲ σατανικὸ τρόπο ὅτι ὁ Ζέρβας συνεργαζόταν μαζί τους. Ἐπίσης εἶχαν «ἀφήσει νὰ διαφύγη» ἡ πληροφορία ὅτι ἐσκόπευαν νὰ ἀποσυρθοῦν γιὰ νὰ ἀναγκασθοῦν νὰ ἐπισπεύσουν τὰ πράγματα οἱ κομμουνιστές, σὲ σημεῖο ποὺ νὰ ἐπαπειλῆται σύγκρουσις μὲ τὶς ἄλλες ὁμάδες.

Στὶς 19 Ὀκτωβρίου, ἐνῶ βρισκόταν στὴν Σχολὴ Ἐκπαιδεύσεως τοῦ SOE, στὴν Χάιφα, ὁ Μάγιερς ἔλαβε εἰδήσεις ὅτι εἶχε ἀρχίσει ἐμφύλιος πόλεμος στὴν Ἑλλάδα.

ΑΥΡΙΟΝ: Αἱματηρὸς χάος εἰς τὰ βουνά. — «Κοινωνία» καλῶν συντρόφων κλπ.

Πῶς ἐσώθη ἡ Ἑλλάς τό '44

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΣΚΟΜΠΗ

Αἱματηρό χάος εἰς τά βουνά. — Κοινωνία καλῶν συντρόφων — Ἡ Ἀγγλία ἀποφασίζει

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΤΗΣ «ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΚΟΣΜΟΥ»

ΣΥΝΔΕΣΙΣ ΜΕ ΤΑ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΑ

Ὁ ταξίαρχος Ἔντυ Μάγιερς, πού εἶχε ἔλθει στήν Ἑλλάδα γιά τήν ὀργάνωσι τῆς ἐπιχειρήσεως τοῦ Γοργοποτάμου καί ἔμεινε ὡς τόν Σεπτέμβριο τοῦ 1943, ἀντελήφθη ἐγκαίρως τόν κίνδυνο τοῦ ὀργανωμένου ἀπό τό ΚΚΕ ΕΛΑΣ, ἀλλά ἡ Μέση Ἀνατολή δέν ἔδιδε σημασία στίς ἀναφορές του. Τόν Σεπτέμβριο τοῦ 1943 ἔφυγε γιά τό Κάιρο μαζί μέ ἀντιπροσωπεία τῶν ἀνταρτικῶν ὁμάδων. Ἔμεινε κατάπληκτος μπροστά στήν ἔλλειψι ἐνημερώσεως τῶν πολιτικῶν ἁρμοδίων. Ἀκολούθως ἔφυγε γιά τό Λονδῖνο ὅπου συνειργάσθη μέ τούς ὑπηρεσιακούς παράγοντας τοῦ Φορεῖν Ὄφφις καί εἶχε συνάντησι μέ τόν βασιλέα τῆς Ἀγγλίας καί τόν Οὐΐνστων Τσώρτσιλ. Ὁ Τσώρτσιλ εἶχε ταχθῆ ὑπέρ τῆς ἐπανόδου τοῦ Γεωργίου Β' στήν Ἑλλάδα. Ὁ Μάγιερς τοῦ εἶπε ὅτι δέν ἦταν σωστό αὐτό. Καί ἐνδεχομένως θά προκαλοῦσε ἐμφύλιο πόλεμο. Ὁ Μάγιερς ἐπέστρεψε στό Κάιρο τόν Ὀκτώβριο καί διεπίστωσε μέ πικρία ὅτι ἡ κατάστασις ὅλο καί χειροτέρευε στήν Ἑλλάδα.

10ον

Ὅταν ἐπέστρεψε στό Κάιρο ἔμαθε ὅτι ὁ Κρίς Γούντχάουζ ἦταν τώρα ἐπικεφαλῆς τῆς Συμμαχικῆς Στρατιωτικῆς Ἀποστολῆς στήν Ἑλλάδα. Λίγο μετά πληροφορήθηκε ὅτι εἶχε ἀντικατασταθῆ καί ὁ AD-3. Παρ' ὅλα αὐτά, ὁ ἀρχιστράτηγος Μέσης Ἀνατολῆς ἤθελε νά φύγη ξανά ὁ Μάγιερς γιά τήν Ἑλλάδα γιά νά κάνη ὅ,τι μπορεῖ νά σταματήση τόν ἐμφύλιο πόλεμο, γιατί πίστευε ὅτι οἱ ὀργανώσεις τῶν ἀνταρτῶν τοῦ εἶχαν ἐμπιστοσύνη.

Ἐν τούτοις, ὁ Μάγιερς ἔμαθε ἀπό «τρίτα πρόσωπα» ὅτι ὑπῆρχαν ἀντιρρήσεις ἀπό πολιτικούς σχετικά μέ τήν ἐπιστροφή του στήν Ἑλλάδα, γιατί, θά πήγαινε ἐκεῖ «νά συνεχίση τήν φιλοεαμική πολιτική του»! Ἐπίσης ἔμαθε ὅτι ὁ Βασιλεύς Γεώργιος τῶν Ἑλλήνων, εἶχε ἀπειλήσει νά παραιτηθῆ ἀμέσως, «ἄν πατοῦσε τό πόδι του στήν Ἑλλάδα ὁ ταξίαρχος».

Ἔτσι ἀναγκάσθηκε νά δηλώση ὅτι «δέν ἔβλεπε πῶς θά τά κατάφερνε στό ἔργο τοῦ εἰρηνοποιοῦ, ἄν δέν εἶχε ἀπόλυτη ἐμπιστοσύνη σ' αὐτόν τό Φορεῖν Ὄφις».

ΑΙΜΑΤΗΡΟ ΧΑΟΣ ΣΤΑ ΒΟΥΝΑ

Στό χάος πού εἶχε ἐπικρατήσει τώρα στά βουνά τῆς Ἑλλάδος —αἱματηρό χάος— ἐφονεύθη ἐν ψυχρῷ ὁ Νεοζηλανδός ὑπολοχαγός Χάμπαρντ, σύνδεσμος κοντά στόν ΕΔΕΣ, ἀπό μιά συμμορία τοῦ ΕΛΑΣ, πού εἶχε φύγει ἀπό τήν περιοχή τοῦ Ροῦφους Σέππαρντ καί ἀπειλοῦσε τήν περιοχή τῶν ὁμάδων τοῦ ΕΔΕΣ.

Ὁ Μπίλ Τζόρνταν, πού ἦταν μαζί μέ τόν Χάμπαρντ, κατηγόρησε γι' αὐτό τούς ἐλασίτες.

— Τί θά πῆ ὁ Τσώρτσιλ, φώναξε, ἄν μάθη ὅτι δολοφονήσατε ἕναν ἀπό τούς ἀξιωματικούς του; Πῶς θά τά περάσετε, ἄν

Ὁ Ζέρβας μεταξύ τοῦ Ἀμερικανοῦ καί τοῦ Ἄγγλου, συνδέσμων του, μετά τήν ἀπελευθέρωσι, χαιρετοῦν κατά τήν ὑποστολή τῆς ἑλληνικῆς σημαίας, εἰς κάποιαν τελετήν

πέσουν Βρεταννοί ἀλεξιπτωτιστές, γιά νά πάρουν ἐκδίκησι;

Ἡ ἀπειλή αὐτή καί τό μαγικό —στά βουνά τῆς Ἑλλάδος τότε— ὄνομα τοῦ Τσώρτσιλ ἔσωσε τόν Τζόρνταν. Οἱ ἐλασίτες τόν ἀπελευθέρωσαν.

Οἱ ὁδηγίες πού εἶχε λάβει ὁ Τζόρνταν —καί ὅλοι οἱ ἄλλοι ἀξιωματικοί Βρεταννοί— ὅταν ἔγινε ἀντιληπτό ὅτι εἶχε ἐκσπάσει πόλεμος μεταξύ τῶν ἀνταρτῶν, ἦταν:

«Μείνετε σέ ἀπόστασι καί χαμογελᾶτε».

Σ' αὐτό ὁ Μπίλ Τζόρνταν ἀποκρίθηκε μέ πίκρα:

— Νά δῆτε πῶς χαμογελοῦσα ὅταν ἔθαβα τόν δύστυχο Χάμπαρντ!

«ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΛΩΝ ΣΥΝΤΡΟΦΩΝ»

Ὁ Ἄρης Βελουχιώτης ἔκανε προσπάθεια νά βγάλη ἀπό τή μέση τόν Θέμη Μαρῖνο. Εἶχε μεταβῆ στά Θεοδωριανά γιά νά συναντηθῆ μέ τόν Τόμ Μπάρνς. Ἐκεῖ συνελήφθη καί μεταφέρθη στό ἀρχηγεῖο τοῦ ΕΛΑΣ. Ἐκεῖ τόν κακοποίησαν μέ βούρδουλα ὁ Ἄρης καί τέσσερις ἀπό τούς προσωπικούς φρουρούς του πού φοροῦσαν ρώσικα καλπάκια ἀπό γούνα.

Τόν βλαστήμησαν, τόν εἶπαν προδότη, τόν εἶπαν «πουλημένο στούς Ἄγγλους καί στόν Βασιλιά». Ὁ Ἄρης καυχήθηκε ὅτι «δέν θά φύγης ζωντανός ἀπό τά χέρια μας», γιατί εἶχε ἐξασφαλίσει τό ὅτι δέν θά μάθαινε ἡ Συμμαχική Στρατιωτική Ἀποστολή τήν σύλληψί του.

Ἐπακολούθησαν σωματικά καί ψυχικά βασανιστήρια, γιά νά ὑπογράψη ὁ Θέμης Μαρῖνος μιά δήλωσι ὅτι ὁ Γούντχάουζ καί ἡ Ἀποστολή, συνωμοτοῦσαν μέ τόν Ζέρβα ἐναντίον τοῦ ΕΛΑΣ. Ἐπίσης θά ἐβεβαίωνε ὅτι ὁ Ζέρβας ἦταν καί συνεργάτης τῶν Γερμανῶν. Ὁ Μαρῖνος δέν ὑπέκυψε.

Ὁ Βελουχιώτης εἶχε ἐκμανῆ τόσο πολύ, ὥστε ἄφησε ἐλεύθερη τή γλῶσσα του. Μίλησε γιά τίς πραγματικές προθέσεις τοῦ ΚΚΕ καί τοῦ ΕΑΜ μέ κομπασμό. Εἶπε ὅτι πρῶτον ἦσαν ἀποφασισμένοι νά πάρουν στά χέρια τους, μέ κάθε θυσία τόν ἔλεγχο τῆς χώρας. Δέν θά γλύτωνε κανένας ἀπ' αὐτούς πού τούς ἀντιστέκονταν, ἔστω κι' ἄν αὐτό σήμαινε ὅτι θά ἔμενε ζωντανό τό ἕνα τέταρτο τοῦ πληθυσμοῦ.

— Θά γίνουμε μιά καλύτερη καί πιό εὐτυχισμένη κοινωνία μέ λιγώτερους ἀνθρώπους, ἀλλά ἀφωσιωμένους ὅλους στόν κομμουνισμό καί καλούς συντρόφους, εἶπε ὁ Βελουχιώτης.

Εἶπε ἐπίσης ὅτι καί νά ἀποβιβάζονταν οἱ Ἄγγλοι στήν Ἑλλάδα, δέν μποροῦσαν νά φέρουν μεγάλες δυνάμεις. Θά ἦταν μικρές καί θά δέχονταν τήν ἐπίθεσι τοῦ ΕΛΑΣ, πού τώρα ἦταν πολύ ἰσχυρός. Ἐκτός πιά ἄν ὑποσχόταν ὁ Τσώρτσιλ ὅτι δέν θά γύριζε ὁ βασιλιάς χωρίς δημοψήφισμα καί ἄν ἀναγνώριζε τόν ΕΛΑΣ σάν τόν μόνο νόμιμο στρατό τῆς χώρας.

— Κι' ἄν οἱ Ἄγγλοι τολμήσουν νά μᾶς πολεμήσουν, ἄν τολμήσουν νά τά βάλουν μαζί μας, τότε θά ἔχουν κάμει τό μεγαλύτερο σφάλμα τους, κόμπασε ὁ Βελουχιώτης.

Ὁ Ἄρης Βελουχιώτης ἔφτασε ὡς τό σημεῖο νά ὁμολογήση ὅτι ἄν ὁ ΕΛΑΣ εἶχε «σπαταλήσει τό χρόνο του πολεμώντας τούς Γερμανούς», τότε δέν θά εἶχε πραγματοποιήσει τό κυριώτερο καθῆκον του. Τό «καθῆκον» αὐτό ἦταν «νά ἐλευθερωθῆ ἡ Ἑλλάς ἀπό τούς καπιταλιστές».

Ἔπειτα ὁ Βελουχιώτης διέταξε νά φυλακίσουν τόν Μαρῖνο καί ἔβαλε φρουρούς καί μέσα στό δωμάτιο καί ἔξω ἀπό τή φυλακή του. Ὡστόσο, τόσο μεγάλη ἦταν ἡ ἐκτίμησι τῶν Ἑλλήνων χωρικῶν πρός τούς Βρεταννούς, πού ἔσπευσαν νά εἰδοποιήσουν τόν Τόμ Μπάρνς ὅτι ὁ Μαρῖνος διέτρεχε σοβαρώτατο κίνδυνο. Ὁ Μπάρνς —ἤδη συνταγματάρχης— κατέφθασε στό ἀρχηγεῖο τοῦ Βελουχιώτη, ὅταν ἐκεῖνος ἑτοιμαζόταν νά ἀπομακρύνη τόν Μαρῖνο, ἐνδεχομένως γιά νά τόν ἐκτελέση. Ὁ Ἄρης ὑποχρεώθηκε νά τόν ἐλευθερώση.

Κάπου ἕξι ἑβδομάδες μετά τήν ἀπελευθέρωσί του, ὁ Θέμης Μαρῖνος μετέβη ἀεροπορικῶς στό Κάιρο γιά νά ἀναφέρη προσωπικῶς ὅσα τοῦ εἶχε πεῖ ὁ ἡγέτης τοῦ ΕΛΑΣ.

«Ἡ ἀναφορά μου δέν εὐχαρίστησε καθόλου τούς στρατιωτικούς κύκλους τοῦ Καΐρου», θυμᾶται ὁ Μαρῖνος. «Τά σχέδια ἐπιχειρήσεων στήν κατεχομένη Ἑλλάδα θά ἀνατρέπονταν, ἄν λαμβάνονταν ὑπ' ὄψιν τά ὅσα ἀνέφερα καί οἱ ἀπόψεις πού ἐξέθεσα».

Καί συνεχίζει:

«Μοῦ ζήτησαν νά ἀνασκευάσω τήν ἀναφορά μου καί νά ἀφαιρέσω τούς καυστικούς χαρακτηρισμούς. Ἡ πίεσις ἦταν πολύ ἰσχυρή. Μέ ἀπείλησαν ἀκόμη ὅτι θά μέ στείλουν στήν Νότιο Ἀφρική ὡς τό τέλος τοῦ πολέμου. Χρειάσθηκε νά ἀγωνισθῶ σκληρά γιά νά πείσω τό Στρατηγεῖο ὅτι ἔπρεπε νά ἀναθεωρηθῆ ἡ πολιτική του».

Ἡ Συμμαχική Στρατιωτική Ἀποστολή δέν ἀπεσύρθη ἀπό τό ΕΑΜ. Ἀκόμα καί μέ κίνδυνο τῆς ζωῆς τους, οἱ Βρεταννοί ἀξιωματικοί ἔπρεπε νά κάνουν κάτι γιά νά ἐπηρεάσουν τήν κατάστασι καί νά σταματήσουν αὐτήν τήν φοβερή κατάστασι τῆς αἱματοχυσίας μεταξύ τῶν Ἑλλήνων.

Πραγματικά —καί πρέπει νά σημειώσουμε περιέργως— ὁ Κρίς Γουντχάουζ τά κατάφερε καί τόν Φεβρουάριο τοῦ 1944 ἐπέτυχε ἀνακωχή μεταξύ τοῦ Ζέρβα καί τοῦ ΕΑΜ, πού εἶναι γνωστή σάν Συμφωνία τῆς Πλάκας. Τό ΕΑΜ ἀνέλαβε τήν ὑποχρέωσι νά μήν ἐπιτίθεται ἐναντίον τῶν ὁμάδων τοῦ Ζέρβα, μέ τήν προϋπόθεσι ὅτι ὁ στρατηγός θά παρέμενε σέ μιά μικρή σχετικά περιοχή στήν Νότιο Πίνδο.

ΑΥΡΙΟ: Ὁ δύσκολος χειμώνας τοῦ 1944 — Οἱ ἀπαιτήσεις τῶν Γερμανῶν — Χωριά πού κάηκαν ἀπό τόν ΕΛΑΣ — Σφαγές χωρικῶν — Ἀνακαλέσεως τοῦ Μάγιερς ἀπό τό Κάιρο.

Πῶς ἐσώθη ἡ Ἑλλάς τό '44

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΣΚΟΜΠΗ

Ὁ ἄγριος χειμώνας τοῦ 1944. — Οἱ ἁρπαγές τῶν Γερμανῶν — Χωριά πού κάψαν ἀπό τόν ΕΛΑΣ

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΤΗΣ «ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΚΟΣΜΟΥ»

ΣΥΝΔΕΣΙΣ ΜΕ ΤΑ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΑ

Ὁ ταξίαρχος Ἔντυ Μάγιερς, πού εἶχε ἔλθει στήν Ἑλλάδα γιά τήν ὀργάνωσι τῆς ἐπιχειρήσεως τοῦ Γοργοποτάμου καί ἔμεινε ὥς τόν Σεπτέμβριο τοῦ 1943, ἀντελήφθη ἐγκαίρως τόν κίνδυνο τοῦ ὀργανωμένου ἀπό τό ΚΚΕ ΕΛΑΣ, ἀλλά ἡ Μέση Ἀνατολή δέν ἔδιδε σημασία στίς ἀναφορές του. Τόν Σεπτέμβριο τοῦ 1943 ἔφυγε γιά τό Κάιρο μαζί μέ ἀντιπροσωπεία τῶν ἀνταρτικῶν ὁμάδων. Ἔμεινε κατάπληκτος μπροστά στήν ἔλλειψι ἐνημερώσεως τῶν πολιτικῶν ἁρμοδίων. Ἀκολούθως ἔφυγε γιά τό Λονδῖνο ὅπου συνειργάσθη μέ τούς ὑπηρεσιακούς παράγοντας τοῦ Φόρεϊν Ὄφφις καί εἶχε συνάντησι μέ τόν βασιλέα τῆς Ἀγγλίας καί τόν Οὐΐνστων Τσῶρτσιλ. Ὁ Τσῶρτσιλ εἶχε ταχθῆ ὑπέρ τῆς ἐπανόδου τοῦ Γεωργίου Β' στήν Ἑλλάδα. Ὁ Μάγιερς τοῦ εἶπε ὅτι δέν ἦταν σωστό αὐτό. Καί ἐνδεχομένως θά προκαλοῦσε ἐμφύλιο πόλεμο. Ὁ Μάγιερς ἐπέστρεψε στό Κάιρο τόν Ὀκτώβριο καί διεπίστωσε μέ πικρία ὅτι ἡ κατάστασις ὅλο καί χειροτέρευε στήν Ἑλλάδα.

11ον

Ὁ ἄγριος χειμώνας τοῦ 1943 - 1944 δέν ἦταν μονάχα τρομακτικός γιά τόν λαό τῆς Ἑλλάδας (ἀφοῦ οἱ Γερμανοί ἐλεηλάτησαν κυριολεκτικά τήν χώρα, πῆραν τά πάντα: ζῶα, μηχανήματα, σοδειές, ὅ,τι ἤθελαν, ἔτσι ὥστε δέν ἀπόμεινε τίποτα στούς Ἕλληνες καί πέθαιναν κατά χιλιάδες ἀπό τήν πεῖνα), ἀλλά ἦταν καί μιά πικρή ἀπογοήτευσι γιά τό σκληρό πυρῆνα τοῦ ΕΑΜ - ΕΛΑΣ. Ὅταν ἀκριβῶς οἱ ἀρχηγοί τους εἶχαν φαντασθῆ ὅτι ἦσαν σέ θέσι νά ἀναλάβουν τήν ἡγεσία τῆς χώρας, οἱ ἐλπίδες τους διαλύθηκαν μέ τόν πιό σκληρό τρόπο. Οἱ μεραρχίες τοῦ ΕΛΑΣ ἀποδείχθηκαν ἀπίστευτα ἀνίκανες καί σέ μερικές περιπτώσεις τούς ἔλειπε ἡ ἀποφασιστικότης.

Οἱ σκληροί τοῦ ΚΚΕ στήν Ἀθήνα ἔκριναν ὅτι ὅλες αὐτές οἱ ἐλλείψεις ἔπρεπε νά ἐξαλειφθοῦν. Πρῶτα ἔγινε πλήρης ἐκκαθάρισις τῶν διοικητῶν μονάδων πού εἶχαν ἀποδειχθῆ ἀκατάλληλοι, οἱ «ἐκκαθαρίσεις» αὐτές φυσικά σήμαιναν «ἐκτελέσεις». Ἔτσι ἔγιναν πολλές θανατώσεις. Παράλληλα ἐκρίθη ὅτι ἔπρεπε νά «πυκνωθοῦν οἱ τάξεις τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ στρατοῦ» καί ἄρχισε στρατολογία στά βουνά. Εἰδικές συμμορίες τοῦ ΕΛΑΣ ἔθεταν τούς κατοίκους τῶν ὀρεινῶν περιοχῶν μπροστά στό δίλημμα ἤ ἄμεσος κατάταξις ἤ ἐκτέλεσις. Πολλοί θανατώθηκαν ἔτσι. Ἀλλά ἐκεῖνο πού προκαλοῦσε τό πραγματικό μένος τῶν στελεχῶν τοῦ ΕΑΜ - ΕΛΑΣ ἦταν ἡ ἀπόδρασις ἀνδρῶν τοῦ ΕΛΑΣ πρός τήν ΕΚΚΑ καί τόν ΕΔΕΣ. Ὅσοι ἀπό τούς ἀνθρώπους αὐτούς ἔπεφταν στά χέρια τοῦ ΕΛΑΣ ἀντιμετώπιζαν ὄχι ἁπλῶς θάνατο ἀλλά καί φοβερά βασανιστήρια.

Χωριά πού ἀρνήθηκαν νά βοηθήσουν τόν ΕΛΑΣ κάηκαν ἀπό τά θεμέλιά τους, ἄνδρες καί γυναῖκες ἐσφάγησαν ἀνηλεῶς «γιά παραδειγματισμό». Κι' ἄν δέν ἦσαν οἱ Βρεταννοί σύνδεσμοι νά «ἐπιβάλουν» τήν παρουσία τους στούς ἐλασίτες ἐκείνη τήν ἐποχή, ἡ βασιλεία τοῦ τρόμου θά ἐπεκτεινόταν σίγουρα σ' ὅλο τό ἔθνος.

Ὁ Ζέρβας μέ τόν Ἄγγλον σύνδεσμό του καί ἐπιτελεῖς του. Κατά τό 1943 κάπου στήν ἐλεύθερη Ἑλλάδα

Μέ ἀπεριόριστη ὑπομονή καί διατήρησι τῆς ψυχραιμίας της, ἡ Συμμαχική Στρατιωτική Ἀποστολή, ἐπέτυχε νά ἀναλάβη ὁ ΕΛΑΣ κάποια δρᾶσι ἐναντίον τῶν Γερμανῶν. Βέβαια, οἱ Βρεταννοί ἀξιωματικοί εἶχαν ἕνα σπουδαῖο μέσο ἀσκήσεως πιέσεως πρός τόν ΕΛΑΣ, τήν ἀποστολή ἐφοδίων καί ὅπλων. Ἀναγκάσθηκαν νά κάνουν σημαντικές ρίψεις ἐφοδίων καί ὅπλων πρός τόν ΕΛΑΣ, γιά νά ἐπιτύχουν ἀφ' ἑνός τήν εἰρήνευσι μέ τίς ἄλλες ἀνταρτικές ὁμάδες καί γιά νά πείσουν ἐπίσης τόν ΕΛΑΣ νά ἀναλάβη κάποια δρᾶσι κατά τῶν δυνάμεων κατοχῆς.

Ὁ ταξίαρχος Ἔντυ Μάγιερς ἔφυγε ἀεροπορικῶς ἀπό τό Κάιρο, πεπεισμένος ὅτι — τουλάχιστον — ἡ παρουσία τῶν Βρεταννῶν στήν Ἑλλάδα εἶχε ἀναγκάσει τούς ἐλασίτες νά δείξουν πολύ νωρίτερα ἀπ' ὅσο ἤθελαν καί ἀπ' ὅσο τούς συνέφερε τά χαρτιά τους.

Ὁ Σουήτ Ἔσκοτ ἐπέστρεψε ἐπίσης στό Λονδῖνο μέ τήν βεβαιότητα ὅτι τό ἑλληνικό πρόβλημα εἶχε ἀποσαφηνισθῆ. Δέν παρέμενε ἡ παραμικρή ἀμφιβολία ὅτι τό ἐλεγχόμενο ἀπό τούς κομμουνιστάς ΕΛΑΣ εἶχε στόχο του τήν διάλυσι κάθε ἄλλης ὁμάδος ἀντιστάσεως, γιά νά εἶναι εὔκολο ζήτημα ἡ κατάληψις τῆς ἐξουσίας μετά τήν ἀπομάκρυνσι τῶν Γερμανῶν.

Ὑπῆρχε, βέβαια, ἀκόμη μιά τροχοπέδη γιά τούς Βρεταννούς. Ἡ προπαγάνδα τους δέν μποροῦσε νά ἀποκηρύξη τό ΕΑΜ - ΕΛΑΣ, λόγω τῆς ἐπιπτώσεως πού θά εἶχε αὐτό στίς σχέσεις τοῦ Λονδίνου μέ τήν Μόσχα.

Σημειώνει ὁ Σουήτ - Ἔσκοτ:

«Ἔτσι ὅπως εἶχε ἐξελιχθῆ ἡ κατάστασις, οἱ Βρεταννοί, πού ὑπεστήριζαν τό Ζέρβα (ὁ ὁποῖος εἶχε ὑποχρεωθῆ νά δηλώση, ὅπως εἴδαμε ἤδη, ὅτι ὑποστηρίζει τήν ἐπάνοδο τοῦ Βασιλέως) ἐπιχειροῦσαν νά ἐπιβάλουν τόν Βασιλέα στόν ἑλληνικό λαό, πού δέν τόν ἤθελε».

Καί συνεχίζει:

«Αὐτή ἡ βασική παρανόησι ὡδήγησε κατά συνέπειαν σέ μιά πλήρη διαστρέβλωσι τῆς πραγματικότητος σχεδόν σ' ὅλον τόν Τύπο τοῦ ἐλευθέρου κόσμου».

Ἡ Συμφωνία τῆς Πλάκας τελικά ἀπεδείχθη ὅτι ἦταν ὑπέρ τοῦ ΕΛΑΣ. Εἶχαν ὑποσχεθῆ ὅτι δέν θά ἔκαναν ἐπιδρομές ἐναντίον τῶν 6.000 ἀνδρῶν τοῦ ΕΔΕΣ, ἐκεῖ πού ἦσαν, δηλαδή στήν μικρή περιοχή τους τῆς Νοτίου Ἠπείρου. Στό μεταξύ ὁ ΕΛΑΣ, πού εἶχε ἤδη συγκεντρώσει 30.000 περίπου ἐνόπλους στήν ὑπόλοιπη ὀρεινή Ἑλλάδα, κυριαρχοῦσε παντοῦ.

Ὁ στρατηγός (Σημ. Μεταφραστοῦ: Μέ τόν βαθμόν αὐτόν ἀναφέρεται ἀπό τόν συγγραφέα τώρα) Ψαρός μέ δυό χιλιάδες ἄνδρες στήν νότια Ρούμελη βρισκόταν σέ πολύ δυσχερῆ θέσι, ὑπό τάς συνεχεῖς πιέσεις καί ἐπιθέσεις τῶν ταγμάτων τοῦ ΕΛΑΣ πού περιέβαλλαν τίς δυνάμεις του. Πολλοί ἀπό τούς ἄνδρες του διέφυγαν πρός τάς Πάτρας, ὅπου σχημάτισαν Τάγματα Ἀσφαλείας. Ὁ ἡγέτης τους, ὁ Ψαρός, ἐδολοφονήθη.

Ἡ προδοσία τοῦ ΕΛΑΣ ἦταν προφανής στόν λοχαγό Φίλπ Νίντ, τῶν Τυφεκιοφόρων, πού εἶχε προσφάτως ριφθῆ μέ ἀλεξίπτωτο στήν Ἑλλάδα, μαζί μέ μικρό ἐπιτελεῖο, σ' ἕνα μικρό χωριό κοντά στά ἑλληνοαλβανικά σύνορα. Ὁ Νίντ σπούδαζε στήν Ὀξφόρδη τήν ἐποχή τῆς κηρύξεως τοῦ πολέμου καί ἦταν τοποθετημένος τόσο ἀριστερά, στίς πολιτικές του πεποιθήσεις, ὥστε εἶχε ἀρχίσει νά σκέφτεται νά ἐνταχθῆ στίς τάξεις τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος. Ἐκεῖνο πού ἦταν πεπρωμένο νά μάθη, ὅταν εἶδε τόν κομμουνισμό τήν πρᾶξι, τόν ἔκανε νά μετανοιώση γιά τίς προηγούμενες προθέσεις του.

Διεπίστωσε ὅτι, παρά τό γεγονός ὅτι εἶχε δημιουργηθῆ ἕνα κοινό ἐπιτελεῖο τοῦ ΕΛΑΣ καί τοῦ ΕΔΕΣ, ἦταν ἀδύνατο νά λειτουργήση, λόγω τοῦ ἀπύθμενου μίσους πού χώριζε τούς Ἕλληνες τῶν δύο παρατάξεων. Ἄλλωστε, ὁ ΕΛΑΣ δέν πειθαρχοῦσε στίς ἐντολές ἀπό τήν Μέση Ἀνατολή, παρά μόνο ὅταν ἐπιβεβαιώνονταν ἀπό τό δικό τους ἀρχηγεῖο.

Ἔχει ἰδιαίτερη σημασία νά ἀναφέρωμε ἐδῶ ἀποσπάσματα τῶν ἐκθέσεων πού ἔγραψε ὁ Νίντ ἐκείνη τήν ἐποχή. Ὁ στρατιωτικός διοικητής τοῦ ΕΛΑΣ, ἀναφέρει, ἦταν κάποιος ταγματάρχης Κλεισούρας, «ἕνας σκληρός ἄνδρας, γερός πότης, ἀξιωματικός τοῦ τακτικοῦ στρατοῦ, πού εἶχε προσχωρήσει στόν ΕΛΑΣ, κατά τό παράδειγμα τοῦ Σαράφη». Ἦταν ἐπίσης καί δυό ἀδελφοί Σκεύη, δάσκαλοι, φανατικοί κομμουνιστές. Τόν νεώτερο ἀπ' αὐτούς τούς δυό, ὁ Νίντ τόν περιγράφει σάν «τόν πιό ἐπικίνδυνο ἄνθρωπο πού γνώρισα στήν Ἑλλάδα». Πιό κάτω συμπληρώνει: «Ἦταν ἕνας πραγματικός σαδιστής, καί εἶχε πολλά ἐγκλήματα στό παθητικό του».

Ὁ Νίντ εἶδε ἀρκετά πτώματα —κατακρεουργημένα— ἔργο τοῦ Σκεύη. Καί μίλησε μέ πολλούς πού εἶχαν παρακολουθήσει τόν Σκεύη αὐτόν «ἐπί τό ἔργον».

Ἐκτελῶντας τίς διαταγές πού εἶχε λάβει γιά τήν ἐκτέλεσι τῆς ἀποστολῆς του, ὁ Νίντ ζήτησε καί ἀπό τίς δυό παρατάξεις 30 ἄνδρες γιά νά τούς ἐκπαιδεύση κομμάντος. Ὁ ΕΛΑΣ δέν συμμορφώθηκε. Ὁ ΕΔΕΣ ἔδωσε ἀμέσως τριάντα ἄνδρες του. Στό μεταξύ, ὅμως, ξέσπασε ἡ σύγκρουσι ἀνάμεσα στόν ΕΛΑΣ καί στίς ἄλλες ὁμάδες. Ὅταν ἄκουσε νά βάλλουν πολυβόλα, ὁ Νίντ ἔτρεξε νά δῆ τί συμβαίνει καί διαπίστωσε ὅτι οἱ ὑπό ἐκπαίδευσιν κομμάντος του εἶχαν συλληφθῆ ἀπό τούς ἐλασίτες καί τούς ἔπαιρναν.

ΑΥΡΙΟΝ: Βοήθεια πρός τόν Ἰνφάντε — Ἡ ἐγκατάστασις κυβερνήσεως τοῦ Κ.Κ.Ε. στά βουνά — Νέες ταραχές.

Πῶς ἐσώθη ἡ Ἑλλάς τό '44

ΣΥΝΔΕΣΙΣ ΜΕ ΤΑ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΑ

Ὁ ταξίαρχος Ἔντυ Μάγιερς, πού εἶχε ἔλθει στήν Ἑλλάδα γιά τήν ὀργάνωσι τῆς ἐπιχειρήσεως τοῦ Γοργοποτάμου καί ἔμεινε ὥς τόν Σεπτέμβριο τοῦ 1943, ἀντελήφθη ἐγκαίρως τόν κίνδυνο τοῦ ὀργανωμένου ἀπό τό ΚΚΕ ΕΛΑΣ, ἀλλά ἡ Μέση Ἀνατολή δέν ἔδιδε σημασία στίς ἀναφορές του. Τόν Σεπτέμβριο τοῦ 1943 ἔφυγε γιά τό Κάιρο μαζί μέ ἀντιπροσωπεία τῶν ἀνταρτικῶν ὁμάδων. Ἔμεινε κατάπληκτος μπροστά στήν ἔλλειψι ἐνημερώσεως τῶν πολιτικῶν ἁρμοδίων. Ἀκολούθως ἔφυγε γιά τό Λονδῖνο ὅπου συνειργάσθη μέ τούς ὑπηρεσιακούς παράγοντας τοῦ Φόρεϊν Ὄφφις καί εἶχε συνάντησι μέ τόν βασιλέα τῆς Ἀγγλίας καί τόν Οὐΐνστων Τσῶρτσιλ. Ὁ Τσῶρτσιλ εἶχε ταχθῆ ὑπέρ τῆς ἐπανόδου τοῦ Γεωργίου Β' στήν Ἑλλάδα. Ὁ Μάγιερς τοῦ εἶπε ὅτι δέν ἦταν σωστό αὐτό. Καί ἐνδεχομένως θά προκαλοῦσε ἐμφύλιο πόλεμο. Ὁ Μάγιερς ἐπέστρεψε στό Κάιρο τόν Ὀκτώβριο καί διεπίστωσε μέ πικρία ὅτι ἡ κατάστασις ὅλο καί χειροτέρευε στήν Ἑλλάδα.

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΣΚΟΜΠΗ

Νά βοηθηθῆ ὁ Ἰνφάντες — Ἡ ἐγκατάστασις κυβερνήσεως τοῦ ΚΚΕ στά βουνά.

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΤΗΣ «ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΚΟΣΜΟΥ»

Ὁ Ἰνφάντι μέ τόν Ζέρβα καί δύο Ἄγγλους συνδέσμους

12ον

Ἔσπευσε νά κάνη παράπονα καί παρατηρήσεις πρός τό ἀρχηγεῖο τοῦ ΕΛΑΣ. Τοῦ ἀποκρίθηκαν ξερά ὅτι εἶχαν ἐντολή νά ἐξολοθρεύσουν τόν ΕΔΕΣ. Ἀγωνίσθηκε δυό ὁλόκληρα εἰκοσιτετράωρα, μέ κάθε μέσον νά γλυτώση τούς μαθητάς του. Τελικά πῆρε ἐντολή ἀπό τό Κάιρο ὅτι ὅλοι οἱ «BLOS» —οἱ Βρεταννοί ἀξιωματικοί σύνδεσμοι— ἔπρεπε νά κάθωνται παράμερα, νά χαμογελοῦν εὐχάριστα καί νά καταπίνουν τίς προσβολές».

Τήν ἴδια περίπου ἐποχή, ὁ Νίντ πῆρε διαταγή ἀπό τό Κάιρο νά βοηθήση τόν στρατηγό Ἰνφάντε, διοικητή τῆς μεραρχίας Πινέρλο —πού εἶχε τόσο κακή τύχη— νά φτάση στά σύνορα τῆς Ἀλβανίας. Ἐξετέλεσε τή διαταγή. Στό δρόμο βρέθηκε ἀνάμεσα στά πυρά συμπλεκομένων μονάδων τοῦ ΕΛΑΣ καί τοῦ ΕΔΕΣ. Τελικά, ὅμως, κατάφερε νά ὁδηγήση τόν στρατηγό στήν Ἀλβανία.

Ὅταν ἐπέστρεψε στό χωριό πού εἶχε σάν ἕδρα του, ὁ Νίντ βρῆκε ἐκεῖ τά πληρώματα δυό ἀεροσκαφῶν πού τά ἀεροπλάνα τους εἶχαν καταρριφθῆ στήν Ἑλλάδα: τό ἕνα ἦταν 10 ἄνδρες ἀπό βομβαρδιστικό «Φρούριο» (ἀμερικανικό) καί τό ἄλλο ἀπό ἐπίσης βομβαρδιστικό «Χάλιφαξ» ἑπτά ἄνδρες (Βρεταννοί). Ὁ Νίντ ἀποφάσισε νά τούς βγάλη ἀπό τήν Ἑλλάδα ἀπό ἕνα δρόμο πού θεωροῦσε ἀσφαλῆ ὁ ΕΛΑΣ. Τήν τελευταία στιγμή ὁ Νίντ ἀνακάλυψε ὅτι αὐτός ὁ δρόμος ἦταν γεμάτος Γερμανούς. Ὁ Νίντ ἦταν σίγουρος ὅτι ὁ ΕΛΑΣ τό εἶχε κάνει ἐπίτηδες, ὅτι θέλησε νά τούς ρίξη στά χέρια τῶν Γερμανῶν, ἐκεῖνον, τούς δικούς του ἄνδρες καί τούς 17 ἀεροπόρους.

Τήν 26ην Μαρτίου 1944 τό ΚΚΕ ἀνήγγειλε τήν ἐγκατάστασι δικῆς του κυβερνήσεως στά βουνά, σέ ἀντικατάστασι τῆς ἐξορίστου ἑλληνικῆς κυβερνήσεως. Ἡ «κυβέρνησι» αὐτή ἔφερε τό ὄνομα ΠΕΕΑ (Πολιτική Ἐπιτροπή Ἐθνικής Ἀπελευθέρωσης). Γιά νά κρύψη τό γεγονός ὅτι ἡ ΠΕΕΑ δέν ἦταν τίποτε περισσότερο ἀπό ἄλλο ἕνα ὄργανο τοῦ ΚΚΕ, τό κόμμα ἔπαιξε ἔξυπνα μέ τήν ματαιοδοξία τοῦ συνταγματάρχη Βακιρτζῆ καί τόν κατάφερε νά γίνη ὁ πρῶτος της πρόεδρος. Ἐπίσης κατάφεραν νά ἐπιτύχουν τήν συμμετοχήν καί ἄλλων μή κομμουνιστῶν πολιτικῶν.

Καί —πολύ χαρακτηριστικό βέβαια αὐτό— ἡ σοβιετική κυβέρνησις ἔσπευσε ἀμέσως νά ἀναγνωρίση τήν ΠΕΕΑ σάν τήν νόμιμη κυβέρνησι τῆς Ἑλλάδος, ἐνῶ ὡς τότε ἀνεγνώριζε τήν ἐξόριστη κυβέρνησι τοῦ Καΐρου.

Ἡ δημιουργία τῆς νέας κυβερνήσεως ἦταν τό ἔναυσμα γιά τήν δημιουργία καί ἄλλων ταραχῶν μεταξύ τῶν ἑλληνικῶν δυνάμεων στήν Μέσην Ἀνατολή. Τήν 31ην Μαρτίου 1944, μιά ὁμάς ἀξιωματικῶν τοῦ Στρατοῦ, τοῦ Ναυτικοῦ καί τῆς Ἀεροπορίας ἀνάγκασε τόν πρωθυπουργό Τσουδερό νά ὑποβάλη τήν παραίτησί του. Τήν 4ην Ἀπριλίου ὀρεινή ταξιαρχία, πού εἶχε ἐκπαιδευθῆ ἀπό τούς Βρεταννούς γιά νά μετάσχη τῶν μαχῶν στήν Ἰταλία, ἔκανε κίνημα. Εἶχε πολεμήσει θαυμάσια στό Ἑλ Ἀλαμέιν καί ὑποσχόταν ὅτι θά προσέφερε πολλά καί στήν Ἰταλία.

Ἔπειτα, στήν Ἀλεξάνδρεια, πέντε πολεμικά τοῦ ἑλληνικοῦ στόλου ἔκαναν ἀνταρσία καί ζήτησαν τήν παραίτησι τῆς κυβερνήσεως τοῦ Καΐρου.

Ὅταν ἡ δύναμις 4.500 ἀνδρῶν ἑλληνική ταξιαρχία ἔλαβε θέσεις ἀμύνης γύρω ἀπό τό χῶρο στρατοπεδεύσεώς της, ὁ Τσῶρτσιλ ἔστειλε προσωπικό τηλεγράφημα πρός τόν στρατηγό Πέητζετ νά χρησιμοποιήση μεγάλον ἀριθμό βρεταννικῶν δυνάμεων γιά νά συλλάβη τούς κινηματίες.

Ἕνα δεκαπενθήμερο μετά τήν περικύκλωσί τους ἀπό ἰσχυρότατες βρεταννικές μονάδες, οἱ ἄνδρες τῆς ταξιαρχίας παραδόθησαν.

Τά σαράντα τρία ἑλληνικά σκάφη πού εἶχαν στασιάσει —ἀνάμεσά τους ἦσαν καί ἐμπορικά πλοῖα— ἐπανδρώθησαν μέ πιστά στήν κυβέρνησι τους ἑλληνικά πληρώματα. Αὐτό ἐπετεύχθη μέ πενήντα περίπου νεκρούς καί τραυματίας. Τό καταδρομικό Αἴας, πού εἶχε λάβει μέρος στήν περίφημη ναυμαχία τοῦ Ρίο ντέ Λά Πλάτα, ἔσπευσε στήν σκηνή γιά νά ἀντιμετωπίση τήν δύσκολη κατάστασι. Ὅλοι οἱ ἀρχηγοί τοῦ κινήματος συνελήφθησαν καί ἀντιμετώπισαν στρατοδικεῖο. Ὁ Τσουδερός ἀντικατεστάθη ἀπό τόν Γεώργιο Παπανδρέου, ἀρχηγό τοῦ Δημοκρατικοῦ Σοσιαλιστικοῦ Κόμματος, ὁ ὁποῖος ἔφθασε γιά τόν λόγον αὐτό στό Κάιρο ἀπό τήν Ἀθήνα.

Ὁ Παπανδρέου ἐκάλεσε ἀμέσως σέ διάσκεψι ὅλα τά κόμματα, περιλαμβανομένου καί τῶν ἡγετῶν τῶν ἀνταρτῶν. Ἡ διάσκεψις ἔγινε, χάρι στήν βοήθεια τῶν ἀεροπλάνων τῆς Ρ.Α.Φ., στόν Λίβανο, τόν Μάιο, ὑπό τήν προεδρίαν τοῦ Παπανδρέου. Ἐπετεύχθη τελικῶς συμφωνία. Ἡ ΠΕΕΑ θά εἶχε πέντε ὑπουργεῖα στήν ἀνασχηματισθεῖσαν ἑλληνική κυβέρνησι.

Ἡ ἐξέγερσις στό στρατό εἶχε σάν ἀρχηγό της κάποιον στρατιώτη Ἀνδριώτη, ἕναν ἄξεστο νεαρό χωρικό πού ἀνέλαβε τόν ρόλο ταξιάρχου! Δέν τόν ἐνοχλοῦσε, βέβαια, τό γεγονός ὅτι γιά τήν καταστολή τοῦ κινήματός του εἶχε ἀπασχολήσει βρεταννικές μονάδες πού ἔπρεπε νά μάχωνται τούς Γερμανούς. Παρά τό γεγονός ὅτι ὁ Ἀνδριώτης καί οἱ ἄλλοι ἀρχηγοί τῆς ἀνταρσίας κατεδικάσθησαν σέ θάνατο ἀπό τά στρατοδικεῖα, δέν ἐξετελέσθη ἡ ποινή τους, ἀφοῦ οἱ πραγματικοί ἔνοχοι, ἐκεῖνοι πού τούς εἶχαν στείλει νά κάνουν τήν ἀνατρεπτική τους «ἐργασία», ἦσαν ἐλεύθεροι στήν Ἑλλάδα. Στό μεταξύ, ἡ ταξιαρχία ξεκαθαρίσθηκε καί ἔμειναν περίπου τρεῖς χιλιάδες πεντακόσιοι ἄνδρες πού μποροῦσαν νά τούς ἐμπιστεύωνται, τώρα, οἱ Σύμμαχοι.

Ὁ Ρίτσαρντ Κάπελλ, ἀνταποκριτής, τότε, τοῦ «Ντέηλυ Τέλεγκραφ» στό Κάιρο, ἔγραψε μερικά χρόνια μετά:

«Ἡ ντροπή τῶν ἑλληνικῶν κινημάτων στήν Μέση Ἀνατολή δέν ἔγινε ἀντιληπτή στόν ὑπόλοιπο κόσμο, πού ἦταν τότε ἀπόλυτα ἀπορροφημένος στόν ἀγῶνα γιά τήν ὕπαρξί του. Μόνο ἡ ἀνεκτικότης καί ἡ ἄφεσις ἁμαρτιῶν —ἀπό τό τμῆμα ἐκεῖνο τῶν ἀνθρώπων πού τά καταφέρνουν πάντα νά διακηρύττουν τήν ἐλευθερία, χωρίς νά διακινδυνεύουν τίποτε γι' αὐτήν— ἔκανε τούς μεγάλους τίτλους στόν Τύπο τοῦ ἐλευθέρου κόσμου. Οἱ ἄνθρωποι αὐτοί φωνασκοῦσαν γιά τόν βιασμό τῆς δημοκρατίας καί τῶν ἀρχῶν της, χωρίς νά κάνουν τόν κόπο νά ἀναζητήσουν τήν ἀλήθεια».

Ὁ Κάπελλ στό σχόλιό του αὐτό μαστιγώνει τούς ἀνταποκριτάς τῶν ἐφημερίδων, τότε, στό Κάιρο. Στήν «Αἴθουσα Τύπου» τοῦ Καΐρου, τότε, λέει ὁ Κάπελλ, ὑπῆρχαν πολύ περισσότεροι ἀπ' ὅσο ἔπρεπε, «ὑπερασπισταί τοῦ δημοκρατικοῦ ἰδεώδους».

Ὅπως καί ἄν ἔχη τό ζήτημα, οἱ δημοσιογράφοι τοῦ Καΐρου, ἐκείνης τῆς ἐποχῆς, ἐπέτυχαν νά ἐμφανισθῆ στίς ἀγγλικές καί τίς ἀμερικανικές ἐφημερίδες μιά ἐπικίνδυνα παραμορφωμένη εἰκόνα καί ἑρμηνεία τῶν γεγονότων.

Ἡ γνώμη τοῦ Κάπελλ σχετικά μέ τήν «Αἴθουσα Τύπου» στό Κάιρο, τότε, ἔχει ἰδιαίτερη σημασία, σέ σχέσι μέ ὅσα θά συνέβαιναν σέ λίγο στήν Ἑλλάδα. Περιγράφει τούς δημοσιογράφους ἐκείνους ὅτι γενικῶς ἦσαν τόσο «προοδευτικοί» ὥστε τό μόνο πού τούς ἔκανε νά ἀνατριχιάζουν ἦταν ἡ ὑπεράσπισις τῶν μοναρχικῶν θεσμῶν. Ὅλα τά ἄλλα τά ἀνέχονταν. Ἦταν κάτι σάν «διαστροφή» αὐτή ἡ κατάστασι.

ΑΥΡΙΟΝ: Ἀμερικανοί δημοσιογράφοι στό Κάιρο κατηγοροῦν τούς Βρεταννούς. — Ὁ Σαράφης ἀρχιστράτηγος τοῦ ΕΛΑΣ.

Πῶς ἐσώθη ἡ Ἑλλάς τὸ '44

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΣΚΟΜΠΗ

Βοήθεια πρός τόν ᾿Ιταλό ᾿Ινφάντε — Ἡ ἐγκατάστασις κυβερνήσεω ςτοῦ ΚΚΕ στά βουνά

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΤΗΣ «ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΚΟΣΜΟΥ»

ΣΥΝΔΕΣΙΣ ΜΕ ΤΑ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΑ

Οἱ Ἄγγλοι ἀξιωματικοί — σύνδεσμοι πού εἶχαν σταλῆ στήν Ἑλλάδα ἀπό τόν Ὀκτώβριο τοῦ 1942 εἶχαν διαπιστώσει ἀπό πολύ νωρίς τίς πραγματικές διαθέσεις τοῦ ΕΛΑΣ καί τήν πλήρη ἐξάρτησί του ἀπό τό ΚΚΕ. Παρ' ὅλα αὐτά τόσο τό Στρατηγεῖο Μέσης Ἀνατολῆς, ὅσο καί οἱ εἰδικές ὑπηρεσίες τοῦ Φόρεϊν Ὄφφις, δέν ἔδιναν σημασία στίς ἐπανειλημμένες ἀναφορές τοῦ ταξιάρχου Μάγιερς. Ἐκεῖνο πού τούς ἐνδιέφερε ἦταν ἡ διεξαγωγή τοῦ πολέμου καί ὄχι ὁ «μακροπρόθεσμος κίνδυνος τῆς καταλήψεως τῆς Ἑλλάδος ἀπό τούς κομμουνιστάς». Ὁ ἀρχηγός τῶν Βρεταννῶν συνδέσμων ἀξιωματικῶν, ταξίαρχος Μάγιερς μετέβη στό Κάιρο τό 1943 γιά νά ἐνημερώση τό Στρατηγεῖο, ἀλλά καί νά ἐπιτύχη συνεργασία ὅλων τῶν ἀνταρτικῶν ὁμάδων. Τελικῶς μετέβη καί στό Λονδῖνο, ὅπου εἶχε συνάντησι τόσο μέ τόν ἴδιο τόν Ἄγγλο βασιλέα, ὅσο καί μέ τόν Τσῶρτσιλ. Παρ' ὅλα αὐτά οἱ ἐλασσῖτες συνέχισαν νά ὀργανώνωνται καί νά προετοιμάζωνται γιά τόν τελικό τους στόχο, τήν κατάληψι τῆς ἐξουσίας.

13ον

Οἱ συνάδελφοί του ἀνταποκριτές θεωροῦσαν σάν «ἐκκεντρική» τουλάχιστον τήν δική του ἄποψι ὅτι «οἱ Βρεταννοί θά ἦσαν ἀχάριστοι πρός τόν Γεώργιο Β΄ τῶν Ἑλλήνων, ἄν δέν εἶχαν κάποια προτίμησι γι' αὐτόν, ἀφοῦ καθόμαστε ἄνετα καί ὄμορφα στό Κάιρο, χάρις σ' ἐκεῖνον, τουλάχιστον ὡς ἕνα σημεῖο. Ἄν στήν κυβέρνησι τῶν Ἀθηνῶν, τήν ἐποχή τῆς ἐπιδρομῆς τῶν Ἰταλῶν, ἦσαν οἱ ἀριστεροί, τότε δέν θά προέβαλλε ἀντίστασι στήν ἐπιδρομή τοῦ Ἄξονος ἡ Ἑλλάς».

Οἱ Ἀμερικανοί ἰδίως δημοσιογράφοι, στό Κάιρο, κατηγοροῦσαν ἀναφανδόν τούς Βρεταννούς γιά τήν πολιτική τους στό ἑλληνικό ζήτημα. Ἴσως γιατί δέν τούς ἄρεσε καθόλου ὁ Λῆπερ, συμπεραίνει ὁ Κάπελλ. Ὁ Λῆπερ, πάντως, ὅπως ἐξηγεῖ ὁ Κάπελλ, ἦταν «ἐξαιρετικά λογικός», τουλάχιστον εἰς τό ὅτι δέν εἶχε καμμιά πρόθεσι νά διαλέξη ἐκεῖνος γιά λογαριασμό τῶν Ἑλλήνων τήν τελική μορφή τῆς διακυβερνήσεώς τους.

Μιά πολύ σημαντική καί ἀποκαλυπτική γνώμη γιά τούς ἀνταποκριτάς στό Κάιρο, πού θά διεδραμάτιζαν ἕναν τόσο ἀξιοκατάκριτο ρόλο στήν ἐπικείμενη ἑλληνική τραγωδία, ἦταν ἐκείνη τοῦ Κρίς (Μόντυ) Γουντχάουζ. Ἀπόφοιτος τῆς Ὀξφόρδης ὁ ἴδιος, γενναῖος καί ἱκανός μαχητής, εἶχε ζήσει ἀπό κοντά ὅλες τίς φάσεις σχεδόν τοῦ ἀνταρτοπολέμου στήν Ἑλλάδα καί γνώριζε ἀπό «πρῶτο χέρι» τήν ἀλήθεια. Συνεπῶς πολύ λίγοι εἶναι τό ἴδιο κατάλληλοι, ὅπως ὁ Γουντχάουζ, γιά νά κρίνουν καί νά ἔχουν γνώμη.

Ἔγραψε ἀργότερα:

«Ἡ αἴθουσα Τύπου στό Κάιρο ἦταν ὄχι καί τόσο καλῆς ποιότητος ἀπό πλευρᾶς ἀνθρώπινου ὑλικοῦ. Ἡ Μέση Ἀνατολή εἶχε παύσει νά εἶναι θέατρο πολέμου πρίν ἀπό τό τέλος τοῦ 1943. Οἱ κυριώτερες ἐφημερίδες τοῦ κόσμου δέν κρατοῦσαν τούς καλύτερους ἀνταποκριτάς των στό Κάιρο. Οἱ περιωρισμένες δυνατότητές των ἔκαναν πολύ ἐπικίνδυνο τό νά τούς ἀνταγωνίζεσαι καί νά τούς κρύβης πληροφορίες, νά τούς στερῆς τήν δυνατότητα νά στείλουν ἀνταποκρίσεις μέ ἐνδιαφέρον. Ἡ ἀπόφασις νά μή τούς ἐμπιστευόμαστε ἐλήφθη ἀκόμη καί πρίν ἀποδειχθῆ ὅτι δέν εἶναι ἱκανοί ἐμπιστοσύνης. Κατά συνέπειαν, ὅταν οἱ βρεταννικές ἀρχές εὑρέθησαν σέ δύσκολους μπελάδες κατά τό τέλος τοῦ 1944 ὁ Τύπος ὁλοκλήρου σχεδόν τοῦ κόσμου καταχάρηκε. Οἱ κυριώτερες ἐξαιρέσεις, ὁ κ. Κάπελλ τοῦ «Νταίηλυ Τέλεγκραφ», ὁ κ. Σέτζγουϊκ, τοῦ «Νιού Γυόρκ Τάιμς» καί ὁ κ. Σαλίσμπουρυ, τοῦ «Νταίηλυ Χέραλντ» ἦσαν μιά τόσο ἀσήμαντη μειοψηφία, πού ἦταν ὕποπτοι «αἱρέσεως».

Φεύγοντας γιά τήν Ἰταλία μέσω Ἠπείρου, ὁ Ἰταλός στρατηγός Ἰνφάντι, συναντήθηκε μέ τόν στρατηγό Ζέρβα. Στή φωτογραφία, διακρίνεται καί ὁ Ἄγγλος σύνδεσμός του, πού τόν βοήθησε στήν ἀναχώρησί του

Λίγο μετά τίς ἐξεγέρσεις τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, ὁ Σαράφης ἔγινε ἀντιστράτηγος καί ὀνομάσθηκε ἀρχιστράτηγος τοῦ ΕΛΑΣ. Ὁ Ἄρης ἔγινε ἕνα εἶδος πολιτικοῦ κομισσάριου. Παράλληλα ἔγινε πλήρης ἀναδιάρθρωσι τοῦ ΕΛΑΣ μέ τρόπο ὥστε κάθε σχηματισμός νά ἔχη τόν σκληρό του πυρῆνα ἀπό δοκιμασμένους κομμουνιστές.

Μεγαλύτερη ἀκόμα σημασία ἔχει ἡ δομή τοῦ ἀναδιωργανωμένου ΕΛΑΣ πού ἔφτιαξε ὁ Σαράφης. Ἵδρυσε τό δικό του ἀρχηγεῖο καί σέ κάθε μεραρχία, ὅσο τοῦ τό ἐπέτρεπαν τά ἐφόδιά του, ἔφτιαξε ἕνα τάγμα βαρέων ὅπλων. Ὁ ὁπλισμός αὐτῶν τῶν ταγμάτων ἦταν πυροβολικό, ὅλμοι καί βαρέα πολυβόλα, μέ ἀξιωματικούς καταλλήλως ἐκπαιδευμένους.

Γιά νά αὐξηθῆ ὁ ρυθμός ἐκπαιδεύσεως τῶν ἀνδρῶν καί τῶν βαθμοφόρων, ὁ ΕΛΑΣ ἔσπευσε να χρησιμοποιήση σάν ἐκπαιδευτάς τούς εἰδικούς στά κανόνια καί στά ἄλλα ὅπλα, ἀπό τίς 15.000 τῶν αἰχμαλώτων πού εἶχε τώρα ὁ ΕΛΑΣ. Οἱ περισσότεροι ἦσαν Ἰταλοί, ἀλλά ὑπῆρχαν καί μερικοί Γερμανοί καί Βούλγαροι. Φυσικά, ὅλοι ἐδέχθησαν γιά νά γλυτώσουν τίς κακουχίες τῆς αἰχμαλωσίας.

Ὅλες οἱ προσπάθειες ἔτειναν πρός τήν δημιουργίαν ἑνός στρατοῦ, πού θά μποροῦσε νά πολεμήση σάν στρατός. Καί ἐφ' ὅσον δέν τόν ἔρριχναν σέ μάχες μέ τούς Γερμανούς, ἄρα εἶχαν τόν στόχο νά τόν χρησιμοποιήσουν γιά νά πολεμήσουν τούς Ἄγγλους, ὅταν θά ἀποβιβάζονταν.

Ἐνῶ ὁ ΕΔΕΣ τοῦ Ζέρβα καί ἡ ΕΚΚΑ (πού τώρα δέν εἶχε οὐσιαστικά ἔνοπλα σώματα) ἐδέχθησαν νά συνενωθοῦν σ' ἕναν ἐθνικό στρατό, ὁ Σαράφης δέν δέχθηκε κάτι τέτοιο καί γιά τόν ΕΛΑΣ. Ἡ στάσις τῶν Βρεταννῶν τελικῶς ἐσκλήρυνε καί σταμάτησαν νά ἀποστέλλωνται ἐφόδια καί ὅπλα. Ἐν τούτοις, ἡ Συμμαχική Στρατιωτική Ἀποστολή διετήρησε τίς ἐπαφές της.

Καί μέσα σ' αὐτήν τήν τόσο τεταμένη κατάστασι, ἐνεφανίσθησαν ἐντελῶς ἀπροσδόκητα δέκα Ρῶσοι ἀξιωματικοί. Οἱ ὀκτώ ἔπεσαν μέ ἀλεξίπτωτο στό ἀρχηγεῖο τοῦ ΕΑΜ)ΕΛΑΣ καί οἱ ἄλλοι δυό ἀνάμεσα στούς ἀντάρτες τοῦ ΕΛΑΣ τῆς Μακεδονίας. Ὡς ἐκείνη τή στιγμή τό ἑλληνικό Κομμουνιστικό Κόμμα δέν εἶχε ἐπαφές μέ τό Κρεμλῖνο καί δέν εἶχε νεώτερες ἐντολές μετά τό 1941. Ὁ Στάλιν εἶχε ὁριστικοποιήσει αὐτή τήν κατάστασι τό 1943, μέ τήν ἐπίσημη διάλυσι τῆς Κομιντέρν, δηλαδή τόν μηχανισμό, μέσω τοῦ ὁποίου ἐξέδιδε ἡ Μόσχα τίς ἐντολές της πρός τά Κ.Κ. τοῦ ἐξωτερικοῦ. Οἱ Ρῶσοι ἀξιωματικοί εἶχαν σταλῆ γιά νά ἐκτιμήσουν τήν μαχητική ἰσχύ τοῦ ΕΛΑΣ. Τελικῶς συνέστησαν στήν Μόσχα νά μή στείλη στρατιωτική βοήθεια γιατί ὁ ΕΛΑΣ δέν ἦταν τίποτα περισσότερο ἀπό «ἕνα συνονθύλευμα ἐνόπλων ἀνδρῶν».

Κατά τήν πρώτη ἑβδομάδα τοῦ Σεπτεμβρίου τοῦ 1944 ἔγινε σαφές ὅτι οἱ Γερμανοί ἑτοιμάζονταν νά ἐγκαταλείψουν τήν Ἑλλάδα, καθώς ὁ Ἐρυθρός Στρατός προχωροῦσε μαχόμενος βαθιά μέσα στήν Βουλγαρία. Ἐκεῖνοι πού ἐσχεδίαζαν τήν βρεταννική ἀπόβασι, θεωροῦσαν ὅτι αὐτό πού προεῖχε ἦταν ἡ παροχή τροφίμων καί ἡ βοήθεια πρός τόν ἑλληνικό πληθυσμό. Ἀλλά ἀκόμη πιό ἐπεῖγον ἦταν ἡ ἀποκατάστασις τῆς τάξεως καί ἡ ἐγκατάλειψις τῶν αἱματηρῶν διαφωνιῶν μεταξύ τῶν κομμουνιστῶν, τῶν βασιλοφρόνων καί τῶν δημοκρατικῶν.

Σέ μιά προσπάθεια νά εὑρεθῆ ἡ λύσις (ἤ τουλάχιστον γιά ἀνακωχή) ἀπεφασίσθη νά συγκροτηθῆ σύσκεψις τήν 26ην Σεπτεμβρίου στήν Καζέρτα τῆς Ἰταλίας, στήν ὁποία ἐκλήθησαν καί οἱ Σαράφης καί Ζέρβας. Στήν Καζέρτα εἶχε ἐγκατασταθῆ ἤδη ἡ ἐξόριστος ἑλληνική κυβέρνησις τοῦ Γ. Παπανδρέου. Οἱ ἀρχηγοί τῶν ἀνταρτῶν μετεφέρθησαν ἐκεῖ μέ ἀεροπλάνο τῆς ΡΑΦ. Ἐκεῖ συνάντησαν γιά πρώτη φορά τόν στρατηγό Σκόμπη. Τούς ἐζητήθη νά θέσουν τίς δυνάμεις τους ὑπό τάς διαταγάς του.

ΤΗΝ ΤΡΙΤΗΝ: Ὁ στρατηγός Μαίητλαντ Οὔιλσων καί οἱ συνομιλίες τῆς Καζέρτας. — Τί συνεφωνήθηκε κι' ἀπό τίς δύο πλευρές.

Πῶς ἐσώθη ἡ Ἑλλάς τό '44

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΣΚΟΜΠΗ

Ὁ Σαράφης καί ὁ Ζέρβας ὑπό τάς διαταγάς τοῦ Σκόμπη — Διαχωρισμός εὐθυνῶν — Μάκ Βῆ: «Ὅλα φαίνονται ρόδινα...»

ΣΥΝΔΕΣΙΣ ΜΕ ΤΑ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΑ

Οἱ Ἄγγλοι ἀξιωματικοί — σύνδεσμοι πού εἶχαν σταλῆ στήν Ἑλλάδα ἀπό τόν Ὀκτώβριο τοῦ 1942 εἶχαν διαπιστώσει ἀπό πολύ νωρίς τίς πραγματικές διαθέσεις τοῦ ΕΛΑΣ καί τήν πλήρη ἐξάρτησί του ἀπό τό ΚΚΕ. Παρ' ὅλα αὐτά τόσο τό Στρατηγεῖο Μέσης Ἀνατολῆς, ὅσο καί οἱ ειδικές ὑπηρεσίες τοῦ Φόρεϊν Ὄφφις, δέν ἔδιναν σημασία στίς επανειλημμένες ἀναφορές τοῦ ταξιάρχου Μάγιερς. Ἐκεῖνο πού τούς ἐνδιέφερε ἦταν ἡ διεξαγωγή τοῦ πολέμου καί ὄχι ὁ «μακροπρόθεσμος κίνδυνος τῆς καταλήψεως τῆς Ἑλλάδος ἀπό τούς κομμουνιστάς». Ὁ ἀρχηγός τῶν Βρεταννῶν συνδέσμων ἀξιωματικῶν, ταξίαρχος Μάγιερς μετέβη στό Κάιρο τό 1943 γιά νά ἐνημερώση τό Στρατηγεῖο, ἀλλά καί νά ἐπιτύχη συνεργασία ὅλων τῶν ἀνταρτικῶν ὁμάδων. Τελικῶς μετέβη καί στό Λονδῖνο, ὅπου εἶχε συνάντησι τόσο μέ τόν ἴδιο τόν Ἄγγλο βασιλέα, ὅσο καί μέ τόν Τσώρτσιλ. Παρ' ὅλα αὐτά οἱ ἐλασίτες συνέχισαν νά ὀργανώνωνται καί νά προετοιμάζωνται γιά τόν τελικό τους στόχο, τήν κατάληψι τῆς ἐξουσίας.

14ον

Μετά ἀπό τήν συζήτησι μαζί τους, ὁ Σκόμπη εἶπε ὅτι «ἡ συζήτησις ἦταν ἱκανοποιητική». Καί οἱ δυό ἀρχηγοί τῶν ἀνταρτικῶν σωμάτων συνεφώνησαν στίς σφαῖρες ἐπιρροῆς τους καί ἡ συμφωνία ἐνεκρίθη.

Ὁ στρατηγός Μαίητλαντ Οὐίλσων, πού εἶχε τήν πρωτοβουλία τῶν συνομιλιῶν τῆς Καζέρτας, εἶχε καταφέρει νά ἔλθουν σέ ἐπαφή ὁ Παπανδρέου, ὁ Σαράφης, ὁ Ζέρβας, ὁ Χάρολντ Μακμίλλαν (ἐκπρόσωπος τῆς βρεταννικῆς κυβερνήσεως στό θέατρο τῆς Μεσογείου) καί ὁ Ρέτζιναλντ Λήπερ (Βρεταννός πρεσβευτής πλησίον τῆς ἐξορίστου ἑλληνικῆς κυβερνήσεως). Οἱ δυό τελευταῖοι θά χρησιμοποιοῦσαν τήν ἐπιρροή τους προκειμένου νά ἐπιτύχουν νά πείσουν τούς ἀνταγωνιζομένους νά συνεργασθοῦν τόσο μέ τίς βρεταννικές δυνάμεις, ὅσο καί μέ τόν τακτικό ἑλληνικό στρατό. Ὁ στρατηγός Σκόμπη θά εἶχε τόσο στρατιωτική ὅσο καί πολιτική ἐξουσιοδότησι, σάν διοικητής ὅλων τῶν δυνάμεων στήν Ἑλλάδα. Τό Στρατηγεῖο Μέσης Ἀνατολῆς ἔκρινε ὅτι ἄξιζε τόν κόπο νά γίνη ἄλλη μιά προσπάθεια ν ἀπεισθῆ ὁ ΕΛΑΣ νά δεχθῆ νά θέση τίς μονάδες του ὑπό τήν στρατιωτική διοίκησι τοῦ Ἀρχηγείου.

Ὅμως, ὁ Σουήτ - Ἔσκοτ εἶπε στόν Μακμίλλαν ὅτι ἔπρεπε νά τό ξέρη ἐκεῖνος καλύτερα ἀπό κάθε ἄλλον, ὅτι τό Φόρεϊν Ὄφφις εἶχε ἀπορρίψει αὐτό τό σχέδιο.

— Τό ξέρεις, τοῦ ἀποκρίθηκε ὁ Μακμίλλαν μέ κοροϊδευτικό ὕφος, ὅτι ἐγώ δέν εἶμαι διπλωμάτης, εἶμαι πολιτικός. Εἶμαι σίγουρος ὅτι ἐσεῖς ἔχετε δίκιο καί δέχθηκα νά προχωρήσω. Ἄν δέν τούς ἀρέση στό Λονδῖνο, τότε εἶμαι ἕτοιμος νά γυρίσω στήν πατρίδα καί νά καθίσω στό σπίτι μου...

Ἡ Συμφωνία τῆς Καζέρτας ὑπέγραφη ἀπ' ὅλους τούς ἐνδιαφερομένους. Τό πιό σημαντικό της σημεῖο ἦταν ἡ ὑποχρέωσις πού ἀνέλαβαν τόσο ὁ Σαράφης ὅσο καί ὁ Ζέρβας νά τεθοῦν ἀμέσως ὑπό τάς διαταγάς τοῦ Σκόμπη. Δέκα ἡμέρες προηγουμένως, ὁ Λίνκολν Μάκ Βῆ, ὁ Ἀμερικανός πού εἶχε διορισθῆ πρεσβευτής τῶν ΗΠΑ πλησίον τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως καί ἦταν τότε στό Κάιρο, ἐσημείωνε στό προσωπικό του ἡμερολόγιο:

Ὁ Ἄρης Βελουχιώτης, ἔξω ἀπό τά Τρίκαλα τό 1943, ἐνῶ συνομιλεῖ μέ τόν ἀπεσταλμένο τοῦ Ἰταλοῦ στρατηγοῦ Ἰνφάντε, γιά τούς ὅρους τῆς μεταστάσεως τῆς μεραρχίας Πινερόλο. Τό ΕΛΑΣ, ὡς γνωστόν, ἔφερε πολλά ἐμπόδια στήν ὑποχώρησι τῶν Ἰταλῶν στρατιωτῶν

«Ἔλαβα τηλεγράφημα ἀπό τήν Οὐάσιγκτων σύμφωνα μέ τό ὁποῖο οἱ Βρεταννοί ἔχουν πληροφορήσει τόσο τόν ΕΛΑΣ ὅσο καί τόν ΕΔΕΣ ὅτι ὡς τμήματα τῶν ἑλληνικῶν ἐθνικῶν δυνάμεων εὑρίσκονται ὑπό τάς διαταγάς τῆς Ἀνωτάτης Διοικήσεως Μέσης Ἀνατολῆς».

Τήν 9ην Σεπτεμβρίου, ὁ Μάκ Βῆ ἐσημείωνε ἤδη:

«Ὁ στρατηγός Οὐίλσων ἔχει προτείνει ὅπως ὁ διοικητής τοῦ Σώματος πού θά σταλῆ εἰς τήν Ἑλλάδα («τάσκ φόρς») θά πρέπει νά ἔχη τόν τίτλο «Ἀρχηγός τῶν Συμμαχικῶν Δυνάμεων». Ἀμέσως ἔστειλα ἔντονον διαμαρτυρίαν, ἐφ' ὅσον ὅπως ἐγνώριζα δέν θά ἐλάμβαναν μέρος ἀμερικανικά στρατεύματα εἰς στρατιωτικάς ἐπιχειρήσεις εἰς τά Βαλκάνια καί ὑπεγράμμισα ὅτι, ἐάν δέν θέλωμεν νά ἀναλάβωμεν τήν εὐθύνην δι' ἀποφάσεις καί ἀναπόφευκτα σφάλματα δι' ἐνεργείας ἐπί τῶν ὁποίων δέν ἔχομεν ἔλεγχον, αὐτή ἡ κακή χρῆσις τοῦ ὅρου «συμμαχικῶν» εἶναι ἀνάγκη νά ἐμποδισθῆ πάση θυσία».

Ἡ Συμφωνία τῆς Καζέρτας ἐδήλωνε ἐπίσης: «Οἱ ἀρχηγοί τῶν ἑλληνικῶν ἀνταρτικῶν σωμάτων δηλοῦν ὅτι θά ἀπαγορεύσουν εἰς ὁμάδας ὑπό τάς

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΤΗΣ «ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΚΟΣΜΟΥ»

διαταγάς τους νά λάβουν τόν νόμον εἰ χεῖρας των. Ἐφ' ὅσον τά Τάγματα Ἀσφαλείας δέν θά παραδοθοῦν θά τύχουν τῆς μεταχειρίσεως ἐχθρικῶν σχηματισμῶν».

Ἐπιχειρησιακή διαταγή ἐκδοθεῖσα ὑπό τοῦ στρατηγοῦ Σκόμπη εἰς τήν Καζέρτα (ἐνσωματωθεῖσα εἰς τήν Συμφωνίαν) καθώριζεν ὅτι ὁ στρατηγός Ζέρβας θά συνέχιζε νά δρᾶ ἐντός τῶν ὁρίων τῶν ὁρισθέντων ὑπό τῆς Συμφωνίας τῆς Πλάκας, διά νά παρενοχλῆ τήν ἀποχώρησιν τῶν Γερμανῶν. Ὁ στρατηγός Σαράφης θά συνέχιζε τήν δρᾶσιν του εἰς τήν ὑπόλοιπον Ἑλλάδα, ἐξαιρουμένης τῆς περιοχῆς Ἀττικῆς, τῆς Πελοποννήσου καί τῆς Θράκης, περιλαμβανομένης καί τῆς Θεσσαλονίκης.

Ὁ Μάκ Βῆ ἔλαβε τίς εἰδήσεις τῆς ὑπογραφῆς τῆς Συμφωνίας μέ μεγάλην ἔκπληξιν. Ἔγραψε: «Οἱ Ἕλληνες ἀρχηγοί τῶν ἀνταρτῶν —ὁ Ζέρβας τοῦ ΕΔΕΣ καί ὁ Σαράφης τοῦ ΕΛΑΣ— συνηντήθησαν μετά τοῦ Οὐίλσων εἰς τήν Ἰταλίαν καί συνεφώνησαν νά ὑπηρετήσουν ὑπό τάς διαταγάς του καί τάς διαταγάς τοῦ στρατηγοῦ Σκόμπη. Ὅλα φαίνονται ρόδινα. Καί μόνο τό γεγονός ὅτι κατάφεραν τόν Ζέρβα καί τόν Σαράφη νά συναντηθοῦν, πολύ δέ περισσότερο νά συμφωνήσουν εἰς ὁτιδήποτε, εἶναι πραγματικά ἐκπληκτικό».

Ἡ ἀπόφασις ἀποστολῆς ἐκστρατευτικοῦ σώματος στήν Ἑλλάδα ἀνεκοινώθη ἐπισήμως ἀπό τόν Οὐίνστων Τσώρτσιλ στό τέλος τοῦ Αὐγούστου, κατά τήν ἐπίσκεψί του στήν Ἰταλία. Οἱ μαχόμενοι ἐκεῖ Βρεταννοί εἶχαν ἀπογοητευθῆ πολύ ἀπό τήν ἀμερικανική ἐπιμονή νά γίνη ἐπίθεσις κατά τῆς Νοτίου Γαλλίας, πρᾶγμα πού ἔκοψε τήν ὁρμήν τῆς ἐπιθέσεως εἰς τήν Γοτθικήν Γραμμήν. Ὅμως, ὁ πραγματικός λόγος τῆς ἐπισκέψεως τοῦ Τσώρτσιλ στήν Ἰταλίαν ἦταν ἡ ἐπικειμένη κρίσις στήν Ἑλλάδα.

Ὁ Ἕλλην Βασιλεύς εἶχε παραπονεθῆ ὅτι μέσα σέ δυό μῆνες πονηροῦ μανουβραρίσματος, τό ΚΚΕ εἶχε καταφέρει νά ὑπερακοντίση τήν Συμφωνία τοῦ Λιβάνου καί νά ἐπιτύχη ὅπως ἡ βρεταννική κυβέρνησις δεχθῆ νά παράσχη πλήρη τήν ὑποστήριξίν της εἰς τήν κυβέρνησιν Παπανδρέου. Ἡ ἀπόφασις τῶν ἀρχηγῶν τοῦ Κοινοῦ Ἐπιτελείου νά μή διεξαχθοῦν ἐπιχειρήσεις εἰς τήν Ἑλλάδα εἰς βάρος τῶν ἐπιχειρήσεων εἰς τήν Ἰταλίαν ἐσήμαινε ὅτι ἡ δύναμις πού θά ἀποτελοῦσε τό ἐκστρατευτικό σῶμα εἰς τήν Ἑλλάδα θά ἦταν ἁπλῶς «ὅ,τι περίσσευε».

Ὁ Τσώρτσιλ καθώρισε ὅτι ἡ ἑλληνική ἐξόριστος κυβέρνησις ἔπρεπε νά προετοιμασθῆ νά εἰσέλθη εἰς τάς Ἀθήνας καί νά ἀναλάβη ἀμέσως τήν ἐξουσία. Ὁ Παπανδρέου καί οἱ ὑπουργοί του ἐγκατεστάθησαν σέ μία βίλλα κοντά στήν Καζέρτα γιά νά ἐπεξεργασθοῦν τό σχέδιο τῆς ἐγκαταστάσεώς του μαζί μέ τούς νέους ὑπουργούς τοῦ ΕΑΜ.

Περί τά μέσα Σεπτεμβρίου, τά ὑπό τόν Σκόμπη στρατεύματα ἐτέθησαν εἰς ἑτοιμότητα, ὅπως καί ἡ 15η Μοῖρα Καταδρομικῶν, τά ναρκαλιευτικά της καθώς καί τά ἀεροπλάνα τῆς ΡΑΦ καί τά ἀμερικανικά μεταγωγικά ἀεροσκάφη.

Παράλληλα, ὁ Τσώρτσιλ ξεκίνησε γιά τήν Μόσχα, ἀποφασισμένος νά ξεκαθαρίση τό ζήτημα καί νά καθορίση ὁριστικά ὅτι ἡ Ἑλλάς ἀνήκει στήν βρεταννική σφαῖρα ἐπιρροῆς.

Ἔφθασε στήν Μόσχα τήν 9η Ὀκτωβρίου συνοδευόμενος ἀπό τόν Ἄντονυ Ἤντεν. Ἔγινε δεκτός μέ πολλή θερμότητα. Ἐπακολούθησαν ἐπίσημες συνομιλίες μέ τόν Στάλιν καί τόν Μολότωφ.

ΑΥΡΙΟΝ: Συνεχίζονται αἱ συγκρούσεις καί τά προβλήματα. — Αἱ εἰσηγήσεις τοῦ Τσώρτσιλ...

Πῶς ἐσώθη ἡ Ἑλλάς τὸ 44

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΣΚΟΜΠΗ

Συνεχίζονται αἱ συγκρούσεις καὶ τὰ προβλήματα. — Αἱ εἰσηγήσεις τοῦ Τσῶρτσιλ...

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΤΗΣ «ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΚΟΣΜΟΥ»

ΣΥΝΔΕΣΙΣ ΜΕ ΤΑ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΑ

Χάρις στὴν πεῖρα τῶν κομμουνιστῶν ὅσον ἀφορᾶ τὸν σχηματισμὸ «λαϊκῶν μετώπων» καὶ λόγω τῆς ἀδιαφορίας τῆς εἰδικῆς ὀργανώσεως ὑποστηρίξεως κινημάτων ἀντιστάσεως τοῦ Καΐρου, καθὼς καὶ τοῦ βρεταννικοῦ Στρατηγείου Μέσης Ἀνατολῆς, ὁ ΕΛΑΣ ἐπέτυχε ὄχι μόνο νὰ ἀνδρωθῇ ἀλλὰ καὶ νὰ ἀποκτήσῃ τὴν ἰσχὺ ποὺ χρειαζόταν, προκειμένου νὰ θέτῃ ὅρους στοὺς Ἄγγλους. Παρὰ δὲ τὰ διαβήματα τοῦ Μάγιερς καὶ τῶν ἄλλων ἀξιωματικῶν — συνδέσμων δὲν ἔγινε τίποτα. Παρὰ τὶς συμφωνίες τοῦ Λιβάνου καὶ τῆς Καζέρτας ὁ ΕΛΑΣ καὶ τὸ ΕΑΜ ἐξακολουθοῦσαν νὰ προχωροῦν μὲ σίγουρα, μελετημένα βήματα πρὸς τὸ στόχο τους ποὺ ἦταν ἡ κατάληψις τῆς ἐξουσίας. Τὸν Σεπτέμβριο τοῦ 1944 ὁ Τσῶρτσιλ καθώρισε ὅτι θὰ ἐπέστρεφε στὴν Ἑλλάδα ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις τὸν Ὀκτώβριο. Καὶ ἑτοιμάσθηκε νὰ ξεκινήσῃ γιὰ τὴν Μόσχα γιὰ νὰ συνεννοηθῇ μὲ τὸν Στάλιν.

15ον

Ὅπως ἔγραψε ὁ Τσῶρτσιλ: «Ἡ στιγμὴ ἦταν κατάλληλη γιὰ δουλειὰ γι' αὐτὸ εἶπα:

—Ἂς ξεκαθαρίσουμε τὶς ὑποθέσεις μας στὰ Βαλκάνια... Λοιπόν, ὅσον ἀφορᾶ τὴν Βρεταννία καὶ τὴ Ρωσία, τί θὰ λέγατε ἂν εἴχατε 90 τοῖς ἑκατὸ προτεραιότητα στὴ Ρουμανία καὶ γιὰ μᾶς, ἂς ποῦμε 90 τοῖς ἑκατὸ προτεραιότητα στὴν Ἑλλάδα καὶ νὰ κανονίσουμε πενῆντα καὶ πενῆντα τοῖς ἑκατὸ στὴν Γιουγκοσλαβία;

Καὶ ἐνῷ μεταφραζόταν αὐτό, ἔγραψα σ' ἕνα κομμάτι χαρτί:

«Ρουμανία: Ρωσία 90 τοῖς ἑκατό. Ἄλλοι 10 τοῖς ἑκατό.

Ἑλλάς: Ἀγγλία (ἐν συνεργασίᾳ μὲ τὰς ΗΠΑ) 90 τοῖς ἑκατό. Ρωσία 10 τοῖς ἑκατό.

Γιουγκοσλαβία: 50 καὶ 50 τοῖς ἑκατό.

Οὑγγαρία: 50 καὶ 50 τοῖς ἑκατό.

Βουλγαρία: Ρωσία 75 τοῖς ἑκατό. Ἄλλοι 25 τοῖς ἑκατό».

Ἔδωσα τὸ χαρτὶ στὸν Στάλιν ποὺ εἶχε ἀκούσει στὸ μεταξὺ τὴν μετάφρασι. Ἀκολούθησε μικρὴ παῦσι. Ἔπειτα πῆρε τὸ μπλὲ μολύβι του, ἔκανε ἕνα μεγάλο τσεκάρισμα πάνω στὸ χαρτὶ καὶ μοῦ τὸ ἔδωσε πίσω. Τακτοποιήθηκαν ὅλα σὲ χρόνο ἐλάχιστον, ὅσον χρειάσθηκε γιὰ νὰ τὰ γράψω αὐτά.

Ὕστερα ἀπὸ ἀρκετὴν ὥρα σιωπῆς εἶπα:

— Μήπως θὰ φανῇ κυνικὸ τὸ ὅτι, ἔτσι ὅπως ἐμφανίζονται τὰ πράγματα, κανονίζουμε τὴν τύχη ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων, μὲ τέτοιο τρόπο, τόσο ἁπλά; Ἂς κάψουμε αὐτὸ τὸ χαρτί.

—Ὄχι, φύλαξέ το, εἶπε ὁ Στάλιν».

Ἀμέσως ἐστάλη κοινὸ μήνυμα πρὸς τὸν Ροῦζβελτ ποὺ ἔδιδε λεπτομέρειες τῆς συμφωνίας. Ὁ Τσῶρτσιλ φρόντισε νὰ στείλη ἰδιαίτερη ἐνημερωτικὴ ἀναφορὰ πρὸς τὸν Ἀμερικανὸ πρόεδρο.

«Εἶναι ἀπολύτως ἀπαραίτητο νὰ προσπαθήσουμε νὰ συμφωνήσουμε γιὰ τὰ Βαλκάνια, γιὰ νὰ ἐμποδίσουμε τὴν ἔκρηξι ἐμφυλίου πολέμου σὲ ἀρκετὲς χῶρες ἐκεῖ, ὅταν πιθανῶς ἐσὺ καὶ ἐγὼ εἴμαστε ὑπὲρ τῆς μιᾶς πλευρᾶς καὶ ὁ Θ.Ι. (Θεῖος Ἰωσὴφ) ὑπὲρ τῆς ἄλλης».

Ὁ πρεσβευτὴς Μὰκ Βῆ, στὸ μεταξὺ ἐξακολουθοῦσε νὰ εἶναι ἀνήσυχος.

Τὴν 27η Σεπτεμβρίου ἔγραφε στὸ ἡμερολόγιό του: «Τὰ νέα ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα ἀναφέρουν ὅτι συνεχίζονται οἱ συγκρούσεις καὶ τὰ προβλήματα, μὲ τοὺς ἀντάρτες, ἰδίως στὴν περιοχὴ τῶν Ἀθηνῶν. Λέγεται ὅτι ἐκεῖ, ὁ Σκόμπη ἔχει διορίσει κάποιον στρατηγὸ Σπηλιωτόπουλο «Διοικητὴ Φρουρᾶς» καὶ ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς δέχεται σφοδρὲς ἐπιθέσεις τῶν ἀριστερῶν καὶ κατηγορεῖται ὅτι εἶναι φίλος τοῦ καθεστῶτος τοῦ Ράλλη. Ὑπάρχει ἐπίσης ἡ φήμη ὅτι ὁ Σκόμπη εἶπε στὸν ΕΛΑΣ νὰ μὴ πλησιάσῃ στὴν περιοχὴ τῶν Ἀθηνῶν, ὅπου σκοπεύουν νὰ ἀποβιβασθοῦν οἱ Βρεταννοί. Ἀλλὰ ὁ ΕΛΑΣ ἀπάντησε διατυπώνοντας τὴν ἀπαίτησι νὰ ἀφήσουν τὴν Ἑλλάδα νὰ κανονίσῃ ἡ ἴδια τὸ ζήτημα τῆς ἀπελευθερώσεώς της. Δὲν εἶναι περίεργη (αὐτὴ ἡ ἀπαίτησι) ἀφοῦ οἱ Ἄγγλοι ἔκαναν τόσο λίγα ὡς τώρα γιὰ τὴν Ἑλλάδα»!

Ἀφωπλισμένοι ἐλασῖτες στὴν Λάρισα, μετὰ ἀπὸ τὴν συμφωνία τῆς Βάρκιζας

Ἐξηγήσεις σχετικὰ μὲ τὶς συμφωνίες του μὲ τὸν Στάλιν ἔστειλε ὁ Τσῶρτσιλ πρὸς τὴν κυβέρνησι τῆς Μεγάλης Βρεταννίας. Ἔγραφε:

«Στὸν πόλεμο αὐτόν, ἡ Μεγάλη Βρεταννία ἔχασε τριάντα χιλιάδες ἄνδρες εἰς τὴν προσπάθειάν της νὰ ἀντισταθῆ κατὰ τῆς εἰσβολῆς τῶν Ἰταλῶν - Γερμανῶν καὶ ἐπιθυμεῖ νὰ διαδραματίσῃ κύριον ρόλον εἰς τὸ νὰ ὁδηγηθῇ ἡ Ἑλλὰς μακρὰν ἀπὸ τοὺς παρόντας κινδύνους καὶ τὰ προβλήματά της, διατηροῦσα καὶ ἐδῶ πλήρη συμφωνίαν μετὰ τῶν ΗΠΑ, ἡ ὁποία χαρακτηρίζει τὴν ἕως τώρα ἀγγλοαμερικανικὴν πολιτικήν. Ἡ Βρεταννία νὰ ἀναλάβῃ τὴν ἡγεσίαν, ἀπὸ στρατιωτικὴν ἄποψιν καὶ θὰ προσπαθήσῃ νὰ βοηθήσῃ τὴν ὑφισταμένην ἑλληνικὴν βασιλικὴν κυβέρνησιν νὰ ἑδραιωθῇ ἐπὶ μιᾶς ὅσον τὸ δυνατὸν εὐρυτέρας καὶ ἡνωμένης βάσεως. Ἡ Σοβιετικὴ Ρωσία θὰ δεχθῇ προθύμως τὴν θέσιν αὐτὴν καὶ τὰς ἐνεργείας τῆς Μεγ. Βρεταννίας».

Τὰ πρῶτα βρεταννικὰ στρατεύματα ἔφθασαν, στὴν πραγματικότητα, στὴν Ἑλλάδα τὴν 24 Σεπτεμβρίου 1944.

Ἀπεφασίσθη ἡ κατάληψις τοῦ ἀεροδρομίου τοῦ Ἀράθου, στὴ Βόρειο Πελοπόννησο, ἀπ' ὅπου εἶχαν ἀρχίσει ἤδη νὰ ἀποχωροῦν οἱ γερμανικὲς μονάδες. Ἀεροπλάνα τῆς ΡΑΦ θὰ ἐκάλυπταν τὴν ἐπιχείρησι.

Ὁ διοικητὴς τῆς προκαταρκτικῆς χερσαίας ἐπιχειρήσεως ποὺ θὰ κατελάμβανε τὸ ἀεροδρόμιο καὶ θὰ ἔκανε στὴ συνέχεια τὴ μαχητικὴ ἀναγνώρισι ἦταν ὁ ταγματάρχης Ἔρλ Τζέλικο, τῆς «Σπέσιαλ Μπόουτ Σέρβις» (Εἰδικῆς Ὑπηρεσίας ἐλαφρῶν Σκαφῶν). Ἦταν ἕνας κομμάντος ποὺ εἶχε ἤδη ἀποκτήσει μεγάλη φήμη στὸ ἑλληνικὸ θέατρο ἐπιχειρήσεων καὶ εἶχε καταστῆ ὁ τρόμος τῶν γερμανικῶν φρουρῶν μὲ τὶς τύπου κομμάντος ἐπιδρομές του. Οἱ ἄνδρες του τὸν σέβονταν καὶ τὸν ἐκτιμοῦσαν. Καὶ ἦταν γνωστὸς μὲ τὰ ψευδώνυμα ὁ «Κόμης», ὁ «Αἰδεσιμώτατος» ἢ ἁπλῶς ὁ «Κατσαρομάλλης».

Οἱ Γερμανοὶ ἔφευγαν ἤδη ἀπὸ τὴν Νότιο Πελοπόννησο — κατευθύνονταν πρὸς τὰς Πάτρας — ὅταν οἱ πενῆντα ὀκτὼ ἀλεξιπτωτισταὶ τοῦ Τζέλικο ἐρρίφθησαν γιὰ νὰ καταλάβουν τὸν Ἄραξο. Ἡ ἐπιχείρησις ἔγινε χωρὶς νὰ προβληθῇ καμμιὰ ἀντίστασι. Οἱ κάτοικοι τῆς περιοχῆς τοὺς ἐπεφύλαξαν κάτι περισσότερο ἀπὸ ἐνθουσιώδη ὑποδοχή.

Τὴν ἑπομένη, ὁ Τζέλικο ἔφθασε μὲ μιὰ «Ντακότα» καὶ σὲ λίγο κατέφθασαν καὶ θαλάσσιες μονάδες του. Γιὰ νὰ διατηρήσῃ τὴν πρωτοβουλία δράσεως, ὁ Τζέλικο ἔστειλε τὸν ταγματάρχη Ἄιαν Πάττερσον, μὲ δυὸ περιπόλους δυνάμεως 62 ἀνδρῶν κατὰ μῆκος τῶν ἀκτῶν πρὸς τὴν κατεύθυνσι τῶν Πατρῶν.

Τὸ λιμάνι ἦταν σχεδὸν πλήρως περικυκλωμένο ἀπὸ ἀντάρτες τοῦ ΕΛΑΣ, μὲ μιὰ γερμανικὴ φρουρὰ ἐννιακοσίων ἀνδρῶν ποὺ εἶχε μαζί της καὶ κάπου 1600 ἄνδρες τῶν Ταγμάτων Ἀσφαλείας. Ὁ Τζέλικο ἐπετέθη κατὰ τῶν Γερμανῶν, μὲ τέτοιο τρόπο καὶ ἀπὸ διάφορες κατευθύνσεις, ὥστε νὰ δώσῃ τὴν ἐντύπωσι ὅτι ἡ γελοία σὲ ἀριθμὸ ἀνδρῶν δύναμί του ἦταν πολὺ μεγαλύτερη.

Παράλληλα ζήτησε τὴν ἄμεσο παράδοσι τῶν ταγμάτων ἀσφαλείας, ποὺ εἶχαν κάθε λόγο νὰ φοβοῦνται ὅτι οἱ ἐλασῖτες θὰ τοὺς πετσόκοβαν, ἂν ἔπεφταν στὰ χέρια τους.

Φυσικά, δὲν αἰσθάνθηκε καὶ τόσο ἄνετα ὅταν καὶ οἱ χίλιοι ἑξακόσιοι ἄνδρες τῶν ταγμάτων ἀσφαλείας παρεδόθησαν ἀμέσως. Πάντως, ἀφοῦ φρόντισε γιὰ τὸν ἀφοπλισμό τους, τοὺς ἔκλεισε ἀμέσως σ' ἕνα πρόχειρο στρατόπεδο αἰχμαλώτων.

ΑΥΡΙΟΝ: Ἡ κατάληψις τῶν Πατρῶν. — Ἡ ὑποδοχὴ ποὺ ἐπεφυλάχθη εἰς τοὺς Βρεταννούς. — Ὁ Τζέλικο κάντοο ἀφαντάστου θαυμασμοῦ.

Πῶς ἐσώθη ἡ Ἑλλάς τό '44

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΣΚΟΜΠΗ

Ἡ κατάληψις τῶν Πατρῶν. — Ἡ ὑποδοχή πού ἐπεφυλήχθη εἰς τούς Βρεταννούς — Ὁ Τζέλικο κέντρο ἀφαντάστου θαυμασμοῦ

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΤΗΣ «ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΚΟΣΜΟΥ»

ΣΥΝΔΕΣΙΣ ΜΕ ΤΑ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΑ

Ἡ πεῖρα τῶν κομμουνιστῶν ἀφ' ἑνὸς στὴν δημιουργία «λαϊκῶν μετώπων» καὶ ἡ ἀδιαφορία τῶν Βρεταννῶν ποὺ τοὺς ἐνδιέφερε, βασικά, ἡ νίκη καὶ τίποτε περισσότερο, τὸ ΕΑΜ ἐπέτυχε ὄχι μόνο νὰ ἰσχυροποιήση τὸν ΕΛΑΣ, ἀλλὰ καὶ νὰ τὸν καταστήση ἱκανὸ νὰ ὑπαγορεύη τοὺς ὅρους του. Βέβαια οἱ Βρεταννοὶ ἀξιωματικοὶ — σύνδεσμοι κοντὰ στις ἑλληνικὲς ἀνταρτικὲς ὁμάδες ἔβλεπαν ἀπὸ πολὺ νωρὶς τὴν πραγματικότητα, ἀλλὰ οἱ εἰδοποιήσεις τους δὲν ἔφεραν ἀποτελέσματα. Μετὰ τὴν ἀπόφασιν διὰ τὴν ἐπιστροφὴν τῆς ἐξορίστου ἑλληνικῆς κυβερνήσεως, τὸν Σεπτέμβριο τοῦ 1944, ὁ Τσῶρτσιλ, συνοδευόμενος ἀπὸ τὸν Ἤντεν μετέβη στὴν Μόσχα καὶ καθώρισαν τὶς «σφαῖρες ἐπιρροῆς» στὰ Βαλκάνια. Ἡ Ἑλλὰς καθορίσθηκε νὰ ἀνήκη κατὰ 90 τοῖς ἑκατὸ στὴν βρεταννικὴ ἐπιρροή.

16ον

Στὴν συνέχεια, ὁ Τζέλικο ἔστειλε κάπου εἴκοσι ἄνδρες τῆς δυνάμεώς του καὶ τῆς ΡΑΦ μέσα σὲ θωρακισμένα ὀχήματα καὶ σὲ τζὶπ (μὲ τοὺς προβολεῖς ἀναμμένους γιὰ να ἐντυπωσιάσουν τὸν ἐχθρὸ) γιὰ νὰ καταλάβουν τὴν Πάτρα. Αὐτὴ τὴν ἐνέργεια τὴν ἀκολούθησε ὁλοήμερος βολὴ μὲ ὅλμους τῶν θέσεων ἀμύνης τῶν Γερμανῶν ὥσπου ὁ ἐχθρὸς —ποὺ ἦταν πολὺ ὑπέρτερος σὲ ἀριθμοὺς— ἑτοιμάσθηκε νὰ ὑποχωρήση.

Τὴν αὐγὴ τῆς ἑπομένης ἡμέρας κατελήφθη ἡ πόλις καὶ τὸ λιμάνι τῶν Πατρῶν, χωρὶς νὰ προκαλέσουν καμμιὰ ζημιὰ οἱ Γερμανοί. Κατὰ τὶς ἐπιχειρήσεις κατελήφθη ἕνα κανόνι τῶν 77 χιλ. ποὺ ἦταν τοποθετημένο σὲ ἐπίκαιρη θέσι, ἐστράφη πρὸς τοὺς Γερμανοὺς καὶ ἐβύθισε ἕνα φέρρυ μπὼτ γεμᾶτο ἄνδρες τοῦ ἐχθροῦ.

Ἡ ὑποδοχὴ ποὺ ἐπεφύλαξαν στοὺς Βρεταννοὺς οἱ κάτοικοι τῶν Πατρῶν ξεπερνᾶ κάθε περιγραφή. Ὁ Τζέλικο εἶχε γίνει τὸ κέντρο ἀφάνταστου θαυμασμοῦ καὶ πραγματικῆς λατρείας. Παρ' ὅλα αὐτὰ διαισθάνθηκε γύρω του μιὰ παράξενη ἀνησυχία, ποὺ ἔφθανε στὰ σύνορα τοῦ φόβου.

Θυμᾶται: «Ὁ λόγος εἶναι ὅτι μπῆκα μέσα στὴν Πάτρα μαζὶ μὲ τὸν Ἄρη, ποὺ ἦταν ὁ διοικητὴς τῆς μεραρχίας τοῦ ΕΛΑΣ ἐκεῖ. Τότε δὲν εἴχαμε ἰδέα, ἀλλὰ μάθαμε ἀργότερα ὅτι ὁ ΕΛΑΣ εἶχε κάνει φρικτὲς σφαγὲς κοντὰ στὴν Καλαμάτα καὶ στὸν Πύργο, φονεύοντας βασιλόφρονες, ἀτούς, ἄνδρες τῶν ταγμάτων ἀσφαλείας, κάθε ἄνθρωπο, τέλος πάντων, ποὺ ἦταν ἐκδηλωμένος ἀντικομμουνιστής».

Ὕστερα ἀπὸ δυὸ νύκτες φρικης, ὁ Τζέλικο ἀποφάσισε νὰ σταματήση ἀμέσως αὐτὴ τὴν κατάστασι καὶ ὑπὸ τὴν ἰδιότητά του τοῦ στρατιωτικοῦ διοικητοῦ τῆς Βορείου Πελοποννήσου ἐπέβαλε ἀπαγόρευσι τῆς κυκλοφορίας μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου.

Ὁ Ἄρης Βελουχιώτης σὲ ὁμιλία του ἀπὸ τὸν ἐξώστη τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης Λαμίας. Ἀριστερά, ὁ καθηγητὴς Σημίτης

Ἀκολούθησαν βίαιες διαμαρτυρίες τοῦ Ἄρη πρὸς τὸν στρατηγὸ Οὐίλσων καὶ ἀκολούθησαν αὐστηρὰ τηλεγραφήματα ἀπὸ τὸν Ἀνώτατον Στρατιωτικὸν Διοικητὴ Συμμαχικῶν Δυνάμεων Μεσογείου, πρὸς τὸν Τζέλικο.

«Αὐτὸ σήμαινε ὅτι ἐκεῖ πέρα δὲν ἤξεραν τίποτε σχετικὰ μὲ τὸ τί συμβαίνει πραγματικὰ στὴν Ἑλλάδα», λέει ὁ Τζέλικο.

Ὁ Οὐίλσων ἔστειλε ἀμέσως μὲ εἰδικὸ ἀεροσκάφος ἕναν ταξίαρχο γιὰ νὰ ἐλέγξη τὴν κατάστασι. Ἡ ἀναφορὰ ποὺ ὑπέβαλε ὁ ταξίαρχος, μετὰ τὴν ἔρευνά του, ἦταν πλήρης δικαίωσις τῶν ἀποφάσεων τοῦ Τζέλικο.

«Εἰλικρινά, δὲν εἶχα ἀκούσει τίποτα γιὰ τὸν Ἄρη, λίγες μόνο ὧρες πρὶν εἰσέλθω στὴν Πάτρα», θυμᾶται ὁ Τζέλικο. «Ἐφ' ὅσον ἦταν ἐπισήμως σύμμαχός μας, ἔκρινα ὅτι ἦταν σωστὸ νὰ μπῶ μαζί του στὴν πόλι μὲ μιὰ παράταξι ἀπὸ τζίπ. Παρὰ τὴν ἀγριότητά του, βρῆκα ὅτι ὁ Ἄρης εἶχε ἀρκετὴ γοητεία».

Ἡ ἀποφασιστικότητα τοῦ Τζέλικο καὶ ἡ ἄμεσος λῆψις ἀποφάσεως ἔσωσε τὴ ζωὴ πολλῶν ἀνδρῶν, ποὺ ἦσαν προηγουμένως ἀντάρτες τῆς ΕΚΚΑ.

Τοὺς ἄνδρες τῶν ταγμάτων ἀσφαλείας τοὺς φύλαγαν μὲ προσοχή, σ' ἕνα πρόχειρο στρατόπεδο αἰχμαλώτων, ὅπως θυμᾶται ὁ Ρόναλντ Χουάιτ, λοχίας τότε τῆς «Εἰδικῆς Ὑπηρεσίας Ἐλαφρῶν Σκαφῶν», ἐνῶ οἱ ἀντάρτες τοὺς ἔβριζαν καὶ τοὺς ἐχλεύαζαν συνεχῶς.

Τὴν 7ην Ὀκτωβρίου μιὰ περίπολος τοῦ Τζέλικο κατάφερε νὰ προχωρήση ὡς τὴν Κόρινθο. Μιὰ ἄλλη μικρὴ περίπολος πέρασε μὲ καΐκια στὸν κόλπο τῆς Σαλαμῖνος καὶ ἀπεβιβάσθη στὸν Πειραιᾶ. Ἀλλὰ ἡ ἐπιχείρησις αὐτὴ ἦταν, οὐσιαστικά, ἀνόητη καὶ χωρὶς περιεχόμενο.

Ὅταν οἱ Γερμανοὶ ἀποφάσισαν νὰ προβάλουν ἀντίστασι στὴν περιοχὴ τῶν Μεγάρων, τότε μόνο οἱ Βρεταννοὶ συνειδητοποίησαν τὸ πόσο μικρὲς ἦταν οἱ δυνάμεις τους. Ἐρρίφθη τελικῶς ἕνας λόχος τῆς 2ας Ἀνεξαρτήτου Ταξιαρχίας Ἀλεξιπτωτιστῶν στὰ Μέγαρα, παρὰ τὸν δυσμενῆ ἄνεμο. Ἡ κακὴ κατάστασι τοῦ καιροῦ ἔγινε ἀφορμὴ νὰ ἔχουν σημαντικὲς ἀπώλειες οἱ ἀλεξιπτωτισταί. Ὅμως, χωρὶς νὰ δώσουν μάχη καὶ μόνο τὸ γεγονὸς ὅτι ἐρρίφθησαν ἦταν ἀρκετὸ νὰ ἐπισπεύση τὴν ἀποχώρησι τῶν Γερμανῶν.

Διοικητὴς τῆς 2ας Ἀνεξαρτήτου Ταξιαρχίας Ἀλεξιπτωτιστῶν ἦταν ὁ ταξίαρχος Τσάρλς Πρίτσαρντ, ἕνας ἱκανώτατος μόνιμος ἀξιωματικὸς καὶ ἡ μονάδα του ἦταν ἀπὸ ἐπίλεκτα στελέχη. Ἡ ταξιαρχία εἶχε ριφθῆ στὴ Γαλλία γιὰ νὰ ἀποτελέση τὴν προφυλακὴ τῆς συμμαχικῆς ἀποβάσεως ἀπὸ τὴν Ἰταλία. Ὁ Πρίτσαρντ ἦταν σίγουρος ὅτι ἡ ἀποστολή του στὴν Ἑλλάδα θὰ τέλειωνε μέσα σὲ μιὰ βδομάδα τὸ πολύ.

Τὸ κύριο σῶμα τῆς ταξιαρχίας ἔπεσε μέσα σὲ θύελλα σχεδόν, εἶχε σημαντικὲς ἀπώλειες, ἀλλὰ κατάφερε νὰ συγκεντρωθῆ γρήγορα σὲ κανονικοὺς σχηματισμοὺς καὶ νὰ βαδίση πρὸς τὴν κατεύθυνσι τῶν Ἀθηνῶν. Ἐπίσης περίπολοι μὲ τζίπ, τῶν δυνάμεων τοῦ Τζέλικο, κατευθύνονταν τὴν ἴδια ὥρα πρὸς τὴν Ἀθήνα.

Ἄλλωστε, τώρα, ὁ Τζέλικο εἶχε δεχθῆ ἐπίσκεψι τοῦ Γουντχάουζ, ποὺ εἶχε σπεύσει γιὰ νὰ τὸν κατατοπίση σχετικὰ μὲ τὴν κατάστασι ποὺ ἐπικρατοῦσε στὴν Ἑλλάδα.

Ὁ Σκόμπη, στὸ μεταξύ, ἔγραψε στὸ ἡμερολόγιό του, μὲ ἡμερομηνία 11 Ὀκτωβρίου:

«Μακροσκελὲς σῆμα ἀπὸ τὸν Σέππαρντ μεταφέρον τὰς προτάσεις τῶν Γερμανῶν σχετικῶς μὲ εἰρηνικὴν ἀπομάκρυνσίν των ἀπὸ τὰς Ἀθήνας, χωρὶς καταστροφάς. Ἡ πρότασις φαίνεται ἐνδιαφέρουσα. Τὸ στρατηγεῖο δὲν θέλει ἀνακωχήν. Ἔστειλα σῆμα στὸν Σέππαρντ».

Ὁ στρατηγὸς δὲν εἶχε ἰδέα τότε, ὅτι ὁ ΕΛΑΣ εἶχε ἤδη συνάψει συμφωνία ἀνακωχῆς μὲ τοὺς Γερμανούς. Ὁ Ροῦφους Σέππαρντ (ὁ σύνδεσμος μὲ τὸν ΕΛΑΣ ἀπὸ τὸ 1942) μὲ τὰ κατάξανθα μαλλιά του βαμμένα μαῦρα, κατοικοῦσε ἤδη στὴν Ἀθήνα, σ' ἕνα διαμέρισμα τοῦ κτιρίου ὅπου εἶχε τὰ γραφεῖα του τὸ τμῆμα προπαγάνδας τῶν Γερμανῶν.

Ὁ Τζέλικο πῆρε ἐντολὴ νὰ προχωρήση πρὸς τὴν Ἀθήνα, γιὰ νὰ προβῆ σὲ ἀναγνώρισι. Μαζὶ μὲ τὸν ταγματάρχη Ἄλαν Πάττερσον καὶ τὸν Σὰν Σέτζγουϊκ τοῦ «Νιοὺ Γυὸρκ Τάιμς» (ὁ δημοσιογράφος ἤξερε ἑλληνικὰ καὶ θὰ ἔκανε τὸν διερμηνέα) ξεκίνησαν μὲ καΐκι καὶ ἔφθασαν στὸν Σκαραμαγκᾶ. Ἐκεῖ ὁ Τζέλικο καὶ ὁ Πάττερσον, μὲ κλεμμένα ποδήλατα, κατευθύνθηκαν πρὸς τὴν Ἀθήνα, μέσω Ἐλευσῖνος καὶ Δαφνιοῦ, γιὰ νὰ διαπιστώσουν ὅτι εἶχαν ἀρχίσει νὰ ἀποσύρωνται καὶ οἱ τελευταῖοι Γερμανοί.

Μὲ τόν... «ἐντυπωσιακό αὐτὸ τρόπο», πάνω σὲ δυὸ κλεμμένα ποδήλατα, εἰσῆλθε ἡ... ἐμπροσθοφυλακὴ τῶν Βρεταννῶν στὴν ἀπελευθερουμένη Ἀθήνα, τὴν ἴδια σχεδὸν ὥρα τῆς ἀποχωρήσεως τῶν γερμανικῶν μηχανοκινήτων μονάδων.

Ὁ Τζέλικο ἔσπευσε νὰ εἰδοποιήση τὴν μονάδα του καὶ τὸ βράδυ ὁλόκληρη ἡ δύναμις τῶν κομμάντος τοῦ Τζέλικο (πενῆντα πέντε ἄνδρες) εἶχε ἐγκατασταθῆ στὸ καλύτερο ξενοδοχεῖο τῶν Ἀθηνῶν, τὴν «Μεγάλη Βρεταννία».

ΑΥΡΙΟΝ: Ὁ Τζέλικο συναντᾶ τὸν στρατηγὸ Σπηλιωτόπουλο. — Οἱ Ἀθηναῖοι τὸν χειροκροτοῦν. — Οἱ πορεῖες τοῦ Ε.Α.Μ. — Ε.Λ.Α.Σ. στοὺς κεντρικοὺς δρόμους.

Πῶς ἐσώθη ἡ Ἑλλάς τό '44

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΣΚΟΜΠΗ

Ὁ Τζέλικο συναντᾶ τόν στρατηγό Σπηλιωτόπουλο — Οἱ Ἀθηναῖοι τόν χειροκροτοῦν — Οἱ πορεῖες τοῦ Ε.Α.Μ. - Ε.Λ.Α.Σ. στούς κεντρικούς δρόμους

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΤΗΣ «ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΚΟΣΜΟΥ»

ΣΥΝΔΕΣΙΣ ΜΕ ΤΑ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΑ

Ἡ πεῖρα τῶν κομμουνιστῶν ἀφ' ἑνός στήν δημιουργία «λαϊκῶν μετώπων» καί ἡ ἀδιαφορία τῶν Βρεταννῶν πού τούς ἐνδιέφερε, βασικά, ἡ νίκη καί τίποτε περισσότερο, τό ΕΑΜ ἐπέτυχε ὄχι μόνο νά ἰσχυροποιήση τόν ΕΛΑΣ, ἀλλά καί νά τόν καταστήση ἱκανό νά ὑπαγορεύη τούς ὅρους του. Βέβαια οἱ Βρεταννοί ἀξιωματικοί — σύνδεσμοι κοντά στίς ἑλληνικές ἀνταρτικές ὁμάδες ἔβλεπαν ἀπό πολύ νωρίς τήν πραγματικότητα, ἀλλά οἱ εἰδοποιήσεις τους δέν ἔφεραν ἀποτελέσματα. Μετά τήν ἀπόφασιν διά τήν ἐπιστροφήν τῆς ἐξορίστου ἑλληνικῆς κυβερνήσεως, τόν Σεπτέμβριο τοῦ 1944, ὁ Τσῶρτσιλ, συνοδευόμενος ἀπό τόν Ἤντεν μετέβη στήν Μόσχα καί καθώρισαν τίς «σφαῖρες ἐπιρροῆς» στά Βαλκάνια. Ἡ Ἑλλάς καθορίσθηκε νά ἀνήκη κατά 90 τοῖς ἑκατό στήν βρεταννική ἐπιρροή.

17ον

Ἐκεῖνο τό βράδυ, ὁ Τζέλικο συναντήθηκε μέ τόν Φράνκ Μακάσκη, τόν ἡρωικό Βρεταννό μυστικό πράκτορα, πού εἶχε συλληφθῆ δυό φορές στήν Ἑλλάδα, πού εἶχε καταδικασθῆ δυό φορές εἰς θάνατον καί εἶχε καταφέρει καί τίς δυό φορές ν' ἀποδράση. Τόν Μακάσκη τόν εἶχε κρύψει ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Δαμασκηνός, ἕνας ψηλός, ἐπιβλητικός, ἡλικιωμένος ἄνδρας, πού εἶχε κερδίσει τόν θαυμασμό τοῦ λαοῦ μέ τήν ἀγέρωχη στάσι του πρός τούς Γερμανούς.

Ὁ Μακάσκη, πού εἶχε παρακολουθήσει τήν ἀποχώρησι τῶν Γερμανῶν ἀπό τό μπαλκόνι τῆς κατοικίας τοῦ Ἀρχιεπισκόπου, πῆρε τόν Τζέλικο γιά νά ἐπισκεφθοῦν τόν στρατηγό Σπηλιωτόπουλο, τόν ἀξιωματικό πού εἶχε διορισθῆ ἀπό τόν Σκόμπη στρατιωτικός διοικητής τῆς περιοχῆς Ἀττικῆς.

Μ' ὅλο πού ἀκόμη δέν εἶχε στρατό στήν διάθεσί του, διοικοῦσε τίς ἀστυνομικές δυνάμεις μέ τόν διευθυντή τῆς Ἀστυνομίας Ἀθηνῶν Ἄγγελον Ἔβερτ ὑπό τάς διαταγάς του.

(Ὁ Ἔβερτ εἶχε σώσει εἰκοσιέξι Βρεταννούς πράκτορες καί ἀποδράσαντες αἰχμαλώτους καί εἶχε δώσει μυστικό σωματοφύλακα στόν Μακάσκη).

— Δέν νομίζω ὅτι τά κατάφερα νά σπάσω τόν πάγο μέ τόν στρατηγό Σπηλιωτόπουλο, διηγεῖται ὁ Τζέλικο. Μοῦ εἶχαν δώσει ἐξ ἀπονομῆς, προσωρινῶς τόν βαθμό τοῦ ταξιάρχου, γιά νά ἔχω τό ἀπαραίτητο κῦρος στίς συνομιλίες μου μέ τούς ἀνωτάτους Ἕλληνες ἀξιωματικούς, ἐφ' ὅσον θά ἤμουν ὁ ἀνώτερος Βρεταννός ἀξιωματικός, πρός τό παρόν, στήν Ἑλλάδα.

(Σημ. Μεταφρ.: Οἱ βρεταννικές Ἔνοπλες Δυνάμεις ἔχουν τήν δυνατότητα νά προάγουν «προσωρινῶς» ἕναν ἀξιωματικό σέ ὁποιονδήποτε βαθμόν καί νά τόν μεταφέρουν στόν κανονικό του βαθμό εὐθύς μετά τήν ἐκτέλεσι τῆς ἀποστολῆς).

— Ὅταν παρουσιασθήκαμε, μαζί μέ τόν Μακάσκη, ἀργά ἐκείνη τή νύχτα στόν στρατηγό, συνεχίζει ὁ Τζέλικο, φούσκωνα τό στῆθος μου ἀπό ὑπερηφάνεια. Ἤμουν ταξίαρχος στά εἰκοσιέξι χρόνια μου! Ἐνῶ πρίν ἀπό λίγες μόνο μέρες ἤμουν ἕνας ταγματαρχίσκος! Συστήθηκα στά γαλλικά, πού ὁ στρατηγός μιλοῦσε εὐχερῶς, εἶπα «Λέ Μπριγκαντιέ Τζελικό», μέ τό ἀνάλογο ὕφος. Δέν φάνηκε νά ἐντυπωσιάσθηκε καθόλου. Ἀντίθετα μέ κοιτοῦσε σάν νά εἶχε μπροστά του κανένα δεκανέα. Ἀργότερα θυμήθηκα ὅτι «μπριγκαντιέ» στά γαλλικά σημαίνει... ἐνωμοτάρχης!

Λίγο ἀργότερα, τήν ἴδια νύχτα, ὁ Μακάσκη πῆγε τόν Τζέλικο στόν Ἀρχιεπίσκοπο. Ὁ Δαμασκηνός ἔκανε ζωηρή ἐντύπωσι στόν νεαρό ταξίαρχο.

Ἔπειτα, οἱ δυό Βρεταννοί ἀξιωματικοί πῆγαν γιά ἕνα ποτό στήν «Μεγάλη Βρεταννία» πού πρίν ἀπό λίγες ὧρες μόνο ἦταν τό στρατηγεῖο τῶν Γερμανῶν.

Ὁ Τζέλικο ἀποφάσισε νά φρεσκαρισθῆ λιγάκι καί ἀνέβηκε στό δωμάτιό του, πού ἔβλεπε πρός τήν πλατεῖα Συντάγματος. Ξυριζόταν ὅταν ἄκουσε φωνές ἀπ' ἔξω. Οἱ φωνές ὅλο καί πλήθαιναν καί δυνάμωναν. Τελικῶς κατάλαβε ὅτι ἀφοροῦσαν αὐτόν.

— Ζήτω ὁ Ζέλικων, ζήτω ὁ Ζέλικων! κραύγαζαν τά πλήθη.

Βγῆκε στό μπαλκόνι του, ἀπό περιέργεια περισσότερο. Καί πέρασαν ἀρκετά λεπτά γιά νά ἀντιληφθῆ ὅτι δέν εἶχε σκουπίσει τίς σαπουνάδες ἀπό τό πρόσωπό του.

Αὐτή ἦταν ἡ πρώτη γεῦσι τῆς ὑποδοχῆς πού ἤθελαν νά κάνουν οἱ Ἕλληνες στούς Βρεταννούς, στό πρόσωπο τοῦ προσωρινοῦ διοικητοῦ τους, πού εἶχε σαπουνάδες καί εἶχε μπεῖ στήν Ἀθήνα καβάλλα σ' ἕνα κλεμμένο ποδήλατο.

Ἡ γεμάτη ἀγάπη ὑποδοχή καί ὅσα εἶχε διαπιστώσει στόν Ἄραξο καί μετά στήν Πάτρα, ἔκαναν τόν Ἔρλ Τζέλικο νά ἀποφασίση νά κάνη ὅσο τό δυνατόν περισσότερο αἰσθητή τήν παρουσία τῶν Βρεταννῶν στήν Ἀθήνα.

Τήν ἑπομένη μέρα, αὐτός καί ὅλοι οἱ ἄλλοι, ἐλάχιστοι ἀκόμα, Βρεταννοί, ἀνέβηκαν ἐν στολῇ στήν Ἀκρόπολι, πού ἦταν ἀπαγορευμένη στούς Ἕλληνες κατά τήν κατοχή, λόγω τῆς συμβολικῆς σημασίας πού εἶχαν οἱ ἐπισκέψεις στήν Ἀκρόπολι ἀπό τούς Ἀθηναίους.

Ἐκεῖνος πού ἀνέλυσε τήν τρομερά μεγάλη σημασία τῆς παρουσίας τῶν Βρεταννῶν στήν Ἀθήνα στόν Τζέλικο, ἦταν ὁ Μακάσκη. Εἶχε ἀρκετή πεῖρα, γνῶσι τῶν πραγμάτων, γιά νά εἶναι σίγουρος ὅτι οἱ κομμουνιστές σχεδίαζαν πραξικόπημα γιά τήν κατάληψι τῆς ἀρχῆς. Αὐτήν του τήν πεποίθησι, ὁ Μακάσκη τήν εἶχε ἀποκομίσει ἀπό τίς κινήσεις τοῦ Ὀρέστη, τοῦ διοικητοῦ τῆς 2ας Μεραρχίας τοῦ ΕΛΑΣ, μέ τόν ὁποῖον εἶχε πολλές ἐπαφές κατά τήν μυστική του δρᾶσι στήν περιοχή τῆς πρωτευούσης.

Ὁ Ὀρέστης, ἐξήγησε ὁ Μακάσκη, ἦταν ἄλλοτε ναύτης, ὑπάλληλος κινηματογράφου καί γκαρσόνι σέ καφενεῖο. Ὡστόσο ἦταν διαβολεμένος καί περίμενε τώρα, ἁπλῶς τό σύνθημα ἀπό τά ἀφεντικά του τοῦ Κ.Κ. γιά νά κινηθῆ καί νά καταλάβη τήν Ἀθήνα.

Οἱ παρατηρήσεις πού εἶχε κάνει στήν Ἀθήνα, ἀπό τό 1943 ὡδήγησαν τόν Μακάσκη στό νά εἶναι σίγουρος ὅτι ἡ συμμετοχή στήν Ἀντίστασι ἦταν ἁπλῶς προετοιμασία γιά τήν βίαιη κατάληψι τῆς ἀρχῆς, μετά τήν ἀποχώρησι τῶν Γερμανῶν. Τουλάχιστον αὐτό εἶχαν σάν βασική τους ἐπιδίωξι οἱ ἄνθρωποι τοῦ Κ.Κ. πού εἶχαν καί τόν ἔλεγχον τοῦ ΕΛΑΣ. Τήν παραμονή τῆς ἀναχωρήσεως τῶν Γερμανῶν, ὁ Μακάσκη εἶχε πληροφορηθῆ ἀπό σίγουρες πηγές ὅτι μονάδες τοῦ Ὀρέστη εἶχαν κινηθῆ πρός τήν πρωτεύουσα ἀπό τόν δρόμο τῶν Θηβῶν, μέ κάθε μυστικότητα καί μέσα στήν κάλυψι τοῦ σκοταδιοῦ.

Δέν θά ἦταν καθόλου περίεργο νά εἶχε ἤδη καταλάβει τά κυβερνητικά κτίρια τῆς πρωτευούσης ὁ Ὀρέστης καί νά εἶχε διακηρύξει ὅτι ἡ Ἀθήνα ἦταν ὑπό τό ΕΑΜ, ἄν δέν εἶχαν προλάβει ὁ Τζέλικο καί οἱ ἄνδρες του.

Πάντως, ὁ ΕΛΑΣ δέν φαινόταν καθόλου τίς πρῶτες ἡμέρες, τότε πού ὁ Τζέλικο καί οἱ ἐλάχιστοι ἄνδρες του ἦσαν ἡ μόνη βρεταννική παρουσία στήν Ἀθήνα. Ὅμως, λίγο ἀργότερα, ἕνα νέο, καθόλου εὐχάριστο στοιχεῖο, ἔκανε τήν πρώτη ἐμφάνισί του.

ΑΥΡΙΟΝ: Ὁ Τσάντλερ διαπιστώνει ὅτι ὁ ΕΛΑΣ δέν εἶχε διάθεσι νά πολεμήση τούς Γερμανούς. — Ἡ μάχη τοῦ Προφήτη Ἠλία στήν Κοζάνη.

Ὁ Ζαχαριάδης, ὁμιλῶν σέ ἐαμική συγκέντρωσι, κατά τήν ἀπελευθέρωσι

Πῶς ἐσώθη ἡ Ἑλλὰς τὸ 44

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΣΚΟΜΠΗ

Ὁ Τσάντλερ διαπιστώνει ὅτι ὁ ΕΛΑΣ δὲν εἶχε διάθεσι νὰ πολεμήση τοὺς Γερμανοὺς — Ἡ μάχη τοῦ Προφήτη Ἠλία

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΤΗΣ «ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΚΟΣΜΟΥ»

ΣΥΝΔΕΣΙΣ ΜΕ ΤΑ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΑ

Ἡ ἀνεπάρκεια τῶν βρεταννικῶν ὑπηρεσιῶν ὀργανώσεως τῆς ἀντιστάσεως στὶς κατεχόμενες χῶρες καὶ τὸ γεγονὸς ὅτι τοὺς Ἄγγλους ἐνδιέφερε μόνο νὰ κερδηθῆ ὁ πόλεμος μὲ κάθε θυσία, ἔδωσαν τὶς δυνατότητες στὸ ΕΑΜ νὰ ἀνδρώση τὸν ΕΛΑΣ, νὰ ἐπικρατήση καὶ νὰ ἐπιβάλη σχεδὸν τοὺς ὅρους του, ἀπὸ τὸ 1943. Ἡ κατάστασις ποὺ ἀντιμετώπισε ὁ Σκόμπυ ὅταν ἔφθασε στὴν Ἑλλάδα τὸν Ὀκτώβριο τοῦ 1944, ὑπὸ τὴν ἰδιότητα τοῦ διοικητοῦ τῶν συμμαχικῶν δυνάμεων — συνοδεύων τὴν ἑλληνικὴν κυβέρνησι — ἦταν ἐντελῶς ἰδιόμορφη. Ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ἔδειξε μεγάλη ἀγάπη στοὺς Ἄγγλους. Ἀλλὰ ὁ ΕΛΑΣ κυριαρχοῦσε σχεδὸν στὴν ὕπαιθρο καὶ τὸ ΕΑΜ δημιουργοῦσε συνεχῶς προβλήματα. Ὁ στόχος τους, ὅπως ἄρχισε νὰ διαφαίνεται ἦταν ἡ κατάληψις τῆς ἐξουσίας.

18ον

Ἄρχισαν μεγάλες καὶ πολὺ θορυβώδεις πορεῖες στοὺς κεντρικοὺς δρόμους τῶν Ἀθηνῶν, μὲ σημαῖες καὶ πλακὰτ ποὺ ἔφεραν τὰ γράμματα ΕΑΜ-ΕΛΑΣ. Ὅμως, πορεῖες δὲν ἔκαναν μόνον ὀπαδοὶ τοῦ ΕΑΜ, ἀλλὰ καὶ οἱ ἀντιφρονοῦντες. Καὶ αὐτὸ ὡδήγησε σὲ συγκρούσεις ποὺ μεγάλωναν κάθε στιγμὴ τὴν ἔντασι.

Ὁ ταξίαρχος Πρίτσαρντ, ποὺ εἶχε ἤδη φθάσει μὲ τοὺς ἀλεξιπτωτιστές του στὴν Ἀθήνα, εἶχε σειρὰ συσκέψεων μὲ τὸν Ἄγγελο Ἔβερτ σχετικὰ μὲ τὸ ποιὰ ἦταν τὰ ζωτικὰ σημεῖα ποὺ ἔπρεπε νὰ φρουρηθοῦν.

Ὁ Πρίτσαρντ ἤξερε πάρα πολὺ καλὰ ὅτι οἱ δυνάμεις του ἦταν ἀνεπαρκεῖς γιὰ νὰ προλάβουν μιὰ γενικὴ ἐξέγερσι.

Κατὰ τὴν διάρκεια τῆς συσκέψεως τῶν δυὸ ἀνδρῶν, στὸ ξενοδοχεῖο «Εὐρώπη», δυὸ ἀντίπαλες διαδηλώσεις ἀπ' ἔξω ἄρχισαν νὰ συγκρούωνται.

— Τί νομίζετε ὅτι πρέπει νὰ γίνη τώρα; ρώτησε ὁ ταξίαρχος.

— Δὲν ἔχετε παρὰ νὰ βγῆτε στὸ μπαλκόνι, νὰ τοὺς κινήσετε τὰ χέρια καὶ θὰ σταματήσουν, συμβούλευσε ὁ ἀρχηγὸς τῆς ἀστυνομίας.

Ἀπεδείχθη ὅτι ὁ Ἔβερτ εἶχε δίκιο. Ὁ ταξίαρχος ἀκολούθησε τὴν συμβουλὴ καὶ οἱ ταραχὲς σταμάτησαν.

Ὅμως, αὐτὸ ἦταν κάτι τὸ προσωρινό. Ὁ ταξίαρχος ἀναγκάσθηκε νὰ ξαναβγῆ στὸ μπαλκόνι νὰ τοὺς κάνη νὰ ἡσυχάσουν. Καὶ οἱ συμπλεκόμενοι ἡσύχασαν ξανά.

Καὶ ὅταν ἄρχισε καὶ πάλι φασαρία, ἡ τρίτη ἐμφάνισι τοῦ ταξιάρχου δὲν εἶχε κανένα ἀποτέλεσμα.

— Πρὶν ἀπὸ τὴν ἀποβίβασι τοῦ Σκόμπη, θυμᾶται ὁ Πρίτσαρντ, ἔπρεπε νὰ καταβάλουμε κάθε προσπάθεια γιὰ νὰ ἀποφύγουμε κάθε σύγκρουσι.

Μὲ πραγματικὴ λύπη του, ἀναγκάσθηκε νὰ ἐκδώση διαταγὴ ποὺ ἀπαγόρευε τὶς πορεῖες καὶ τὶς συγκεντρώσεις.

Στὸ μεταξὺ ὁ Ἔρλ Τζέλικο, μετὰ τὴν ἐγκατάστασι τοῦ Πρίτσαρντ στὴν Ἀθήνα, ξεκίνησε πρὸς βορρᾶν ἐπικεφαλῆς ἰσχυρᾶς δυνάμεως ποὺ τὴν ἀποτελοῦσαν ἕνα τάγμα ἀλεξιπτωτιστῶν, ἕνα τμῆμα μηχανικοῦ (ἀερομεταφερομένου), τὸ μὴ ἱπτάμενο προσωπικὸ μιᾶς μοίρας τῆς ΡΑΦ καὶ μιὰ πυροβολαρχία τῶν 77 χιλ. Εἶχε ἐπίσης ἕνα τμῆμα Ἀμερικανῶν κομμάντος μαζί του, ὑπὸ τὸν συνταγματάρχη Οὐὲστ «διὰ πλευρικὴν δρᾶσιν». Ἡ δύναμις αὐτὴ συνεκέντρωνε κάπου 950 ἄνδρες καὶ ἀκολούθησε τοὺς ἀπερχομένους Γερμανοὺς μὲ θωρακισμένα ὀχήματα καὶ τζίπ.

Ὀκτώβριος 1944, ἡ εἴσοδος τοῦ Ἄρη Βελουχιώτη εἰς Λαμίαν

Προχώρησε ταχύτατα, παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι οἱ Γερμανοὶ κατέστρεφαν τὶς ὁδικὲς ἀρτηρίες πίσω τους. Βορείως τῆς Λαμίας εἶχαν κάποια ἐπαφὴ μὲ τὶς ὀπισθοφυλακὲς τοῦ ἐχθροῦ. Ἀλλὰ ἐκεῖ ποὺ ἔγιναν μάχες ἦταν στὰ ὑψώματα τῆς Κοζάνης.

Οἱ Βρεταννοὶ δέχθηκαν καταιγισμὸ πυρὸς ἀπὸ ἕνα ὑψηλὸ βουνὸ ποὺ λέγεται Προφήτης Ἠλίας. Τμῆμα τῶν γραμμῶν τοῦ ἐχθροῦ τὸ κρατοῦσε ἕνα ἀπὸ τὰ Τάγματα Ἀσφαλείας. Παρὰ τὶς ἐπανειλημμένες ἐκκλήσεις τῶν Βρεταννῶν οἱ ἄνδρες τοῦ τάγματος ἐκείνου δὲν παρεδόθησαν (μὲ ἀποτέλεσμα νὰ τὸ πληρώσουν, οἱ περισσότεροι, μὲ τὴ ζωή τους αὐτό, ὅταν ἔπεσαν ἀργότερα στὰ χέρια τῶν ἐλασιτῶν).

Τὴν ἑπομένη ἡμέρα, οἱ ἀλεξιπτωτισταὶ ἐπετέθησαν, γιὰ νὰ ἐπακολουθήση σφοδρὴ μάχη. (Οἱ Γερμανοὶ ἔχασαν 20 ἄνδρες).

Ἡ μάχη αὐτὴ εἶναι ἰδιαίτερα χαρακτηριστική.

Τὴν παρακολούθησε ἕνας νεαρὸς σύνδεσμος - ἀξιωματικός, ὁ λοχαγὸς Τζόφρεϋ Τσάντλερ, ἀπόφοιτος τοῦ Καίμπριτζ, ποὺ εἶχε σταλῆ πρόσφατα στὴ Μακεδονία. (Προηγουμένως ὑπηρετοῦσε στὸ Τμῆμα Πολιτικοῦ Πολέμου στὸ στρατηγεῖο τοῦ Καΐρου). Ἐκεῖ ἐπὶ ἕξι μῆνες περίπου διάβαζε ἐπείγοντα σήματα ἀπὸ τοὺς Ἄγγλους συνδέσμους - ἀξιωματικοὺς ποὺ ὑπηρετοῦσαν στὰ ἑλληνικὰ βουνὰ καὶ πληροφοροῦσαν τὸ στρατηγεῖο ὅτι ὁ ΕΛΑΣ ἦταν κομμουνιστικὸς στρατός, μὲ στόχο νὰ καταλάβη τὴν ἐξουσία μετὰ τὴν ἀποχώρησι τῶν Γερμανῶν.

Ὅταν πῆρε τὴν διαταγὴ νὰ ἑτοιμασθῆ νὰ πέση μὲ ἀλεξίπτωτο στὴν Ἑλλάδα, ὁ «εἰδικὸς» τοῦ SOE ποὺ τὸν «ἐνημέρωσε» τοῦ εἶχε πεῖ ἐπὶ λέξει ὅτι «αὐτοὶ ποὺ στέλνουν τὰ ἀνησυχητικὰ σήματα εἶναι ἄνδρες ποὺ ἔμειναν πολὺν καιρὸ ἐκεῖ πέρα μὲ ἀποτέλεσμα νὰ μὴν ἔχουν ἰσορροπημένη ἀντίληψι τῆς πραγματικότητος».

Ὅμως, πολὺ γρήγορα ὁ Τσάντλερ διεπίστωσε ὅτι ὁ ΕΛΑΣ δὲν εἶχε διάθεσι — ἢ πρόθεσι — νὰ πολεμήση τοὺς Γερμανούς.

Ὅταν ἡ δύναμις τοῦ Τζέλικο (ποὺ εἶχε τὸ συνθηματικὸ ὄνομα «Πόμπφορς») ἐπετέθη ἐναντίον τῆς ὀπισθοφυλακῆς τῶν Γερμανῶν στὸν Προφήτη Ἠλία τῆς Κοζάνης, ὁ Τσάντλερ εἶδε ἰσχυρὲς δυνάμεις τοῦ ΕΛΑΣ νὰ μένουν ἀδρανεῖς ἐκεῖ κοντά. Μετὰ τὴν πλήρη ἀποχώρησι τῶν Γερμανῶν ἀπὸ τὴν Κοζάνη, τὰ ἀναμένοντα τμήματα τοῦ ΕΛΑΣ εἰσῆλθαν θριαμβευτικὰ μέσα στὴν πόλη. Λίγες δὲ ὧρες ἀργότερα, ἡ ἐφημερίδα τοῦ ΕΑΜ στὴν Μακεδονία, ἡ «Ἐλευθερία», ἐδημοσίευσε τὴν δραματικὴ ἱστορία τῆς «Μάχης τῆς Κοζάνης».

Μεταξὺ ἄλλων ἀνέφερε:

«Σφοδρὲς μάχες ἔλαβαν χώρα τὴν 26η καὶ 27η Ὀκτωβρίου στὰ ὑψώματα πάνω ἀπὸ τὴν Κοζάνη, ὅπου οἱ μονάδες μας, ἀφοῦ συνέτριψαν τὴν ἀντίστασι τοῦ ἐχθροῦ κατέλαβαν τὴν Προφήτη Ἠλία, τὸ ὕψωμα ποὺ δεσπόζει τῆς πόλεως. Στὴ μάχη αὐτὴ οἱ ἀντάρτες μας πολέμησαν μὲ πρωτοφανῆ ἡρωισμὸ καὶ ἀδάμαστη ἀποφασιστικότητα. Ὕστερα ἀπὸ πεντάωρη μάχη, ἡ Κοζάνη κατελήφθη καὶ ὁ ἐχθρὸς ἀποσύρεται πρὸς τὰ βόρεια. Οἱ ἀπώλειες τοῦ ἐχθροῦ στὴν μάχη αὐτὴ ἦσαν βαρύτατες».

Ἡ περιγραφὴ τοῦ Ἔρλ Τζέλικο σχετικὰ μὲ τὴ μάχη αὐτὴ εἶναι ἐντελῶς διαφορετική.

«Προσπαθήσαμε νὰ ἀποκόψουμε τὶς ὀπισθοφυλακὲς τοῦ ἐχθροῦ, ἀλλὰ εἴχαμε δαγκώσει πολὺ περισσότερο ἀπ' ὅσο μπορούσαμε νὰ μασήσουμε. Ἄλλωστε, ἔπεσε ἔπειτα καὶ ὁμίχλη καὶ ἐμπόδισε τὶς παρατηρήσεις γιὰ βολὴ πυροβολικοῦ. Ὁ ΕΛΑΣ δὲν μᾶς προσέφερε καμμιὰ βοήθεια, ὅμως, ἔκαναν μιὰ μεγαλοπρεπῆ, ἐντυπωσιακὴ εἴσοδο στὴν πόλι, ὅταν ἔφυγαν οἱ Γερμανοί».

Μετὰ τὴν ἀποβίβασι τῆς ὑπὸ τὸν Γ. Παπανδρέου κυβερνήσεως καὶ τοῦ στρατηγοῦ Σκόμπη στὸν Πειραιᾶ, τὰ τμήματα τῆς 23ης τεθωρακισμένης ταξιαρχίας, ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ ταξιάρχου Ἄρκράιτ, ἄρχισαν νὰ ἐγκαθίστανται στοὺς στρατῶνες καὶ τοὺς καταυλισμοὺς ποὺ εἶχαν ἀφήσει οἱ Γερμανοί. Παντοῦ γίνονταν δεκτοὶ οἱ Βρεταννοὶ μὲ ἐκδηλώσεις πραγματικῆς λατρείας. Ὅμως, ἀνάμεσα στὶς ἑλληνικὲς καὶ ἀγγλικὲς σημαῖες, οἱ στρατιῶτες τῶν βρεταννικῶν τμημάτων πρόσεξαν καὶ ἄλλες σημαῖες μὲ κόκκινο χρῶμα καὶ μὲ τὰ γράμματα ΕΑΜ, ΕΛΑΣ καὶ ΚΚΕ. Ἀνάμεσα στὶς ζητωκραυγὲς ξεχώριζαν καὶ τὰ ἐπίμονα συνθήματα. Ἐκεῖνο δὲ ποὺ ἀκουγόταν περισσότερο ἦταν τὸ «Κάπα Κάπα Ἔψιλον».

Τὰ ἴδια ἔγιναν καὶ κατὰ τὴν ὁμιλία τοῦ πρωθυπουργοῦ Παπανδρέου ἀπὸ τὸ μπαλκόνι τοῦ ξενοδοχείου τῆς «Μεγάλης Βρεταννίας». Οἱ ὀπαδοὶ τοῦ ΚΚΕ τὸν διέκοπταν συνεχῶς γιὰ νὰ τοῦ κραυγάζουν τὰ δικά τους συνθήματα καὶ νὰ διατυπώνουν ἀπαιτήσεις.

Οἱ Βρεταννοί, ὅμως, δὲν ἔβλεπαν τίποτα τὸ ἀνησυχητικὸ σ' αὐτά. Ἦταν σίγουροι «ὅτι θὰ περνοῦσαν πολὺ ὄμορφα» στὴν Ἑλλάδα.

ΑΥΡΙΟΝ Ἐντυπώσεις τῶν Βρεταννῶν ἀπὸ τὴν ἄφιξί τους στὴν Ἀθήνα. — Ὁ ΕΛΑΣ ἐδολοφόνησε 10.000 ἀνθρώπους στὴν Πελοπόννησο — Οὐδετερότητα τῶν Βρεταννῶν στὶς διενέξεις.

Πῶς ἐσώθη ἡ Ἑλλὰς τὸ '44

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΣΚΟΜΠΗ

Οἱ ἐντυπώσεις τῶν Βρεταννῶν ἀπὸ τὴν ἄφιξί τους στὴν Ἀθήνα — Τὰ θύματα τῶν Κομμουνιστῶν

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΤΗΣ «ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΚΟΣΜΟΥ»

ΣΥΝΔΕΣΙΣ ΜΕ ΤΑ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΑ

Ἡ ἀνεπάρκεια τῶν βρεταννικῶν ὑπηρεσιῶν ὀργανώσεως τῆς ἀντιστάσεως στὶς κατεχόμενες χῶρες καὶ τὸ γεγονὸς ὅτι τοὺς Ἄγγλους ἐνδιέφερε μόνο νὰ κερδηθῆ ὁ πόλεμος μὲ κάθε θυσία, ἔδωσαν τὶς δυνατότητες στὸ ΕΑΜ νὰ ἀνδρώση τὸν ΕΛΑΣ, νὰ ἐπικρατήση καὶ νὰ ἐπιβάλη σχεδὸν τοὺς ὅρους του, ἀπὸ τὸ 1943. Ἡ κατάστασις ποὺ ἀντιμετώπισε ὁ Σκόμπυ ὅταν ἔφθασε στὴν Ἑλλάδα τὸν Ὀκτώβριο τοῦ 1944, ὑπὸ τὴν ἰδιότητα τοῦ διοικητοῦ τῶν συμμαχικῶν δυνάμεων — συνοδεύων τὴν ἑλληνικὴν κυβέρνησι — ἦταν ἐντελῶς ἰδιόμορφη. Ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ἔδειξε μεγάλη ἀγάπη στοὺς Ἄγγλους. Ἀλλὰ ὁ ΕΛΑΣ κυριαρχοῦσε σχεδὸν στὴν ὕπαιθρο καὶ τὸ ΕΑΜ δημιουργοῦσε συνεχῶς προβλήματα. Ὁ στόχος τους, ὅπως ἄρχισε νὰ διαφαίνεται ἦταν ἡ κατάληψις τῆς ἐξουσίας.

19ον

Ὅπως ὅλοι οἱ Ἄγγλοι στρατιῶτες, ἔτσι καὶ ὁ διαβιβαστὴς Χαίηντ Πέττυ, ἀπὸ τὸ Γοώτερφορντ τοῦ Χέρτφορντσάιρ, ἔμεινε κατενθουσιασμένος ἀπὸ τὸ νέο περιβάλλον του. Ὑπηρετοῦσε στὸ πεζικὸ ἀπὸ τὸ 1940 καὶ πρὶν ἀπὸ λίγον καιρὸ εἶχε γίνει διαβιβαστής. Εἶχε πολεμήσει στὴ Συρία, στὸ Τομπρούκ, τὸ Ἔλ Ἀλαμέιν καὶ στὴν Ἰταλία. Εἶχε τοποθετηθῆ τώρα στὸ Λιμεναρχεῖο Πειραιῶς ἡ δουλειά του ἐκεῖ ἦταν εὔκολη καὶ ἄνετη. Καὶ ἐπὶ πλέον τοῦ εἶχαν ἐξασφαλίσει δωμάτιο σὲ σπίτι, ἐκεῖ κοντά. Ὅταν ἔφυγε ἀπὸ τὸ δωμάτιο ἐκεῖνο, ἔμεινε κατάπληκτος ἀπὸ τὴν στενοχώρια τῶν ἰδιοκτητῶν τοῦ σπιτιοῦ ποὺ τὸν φιλοξένησε. Ἔγραψε στοὺς δικούς του:

«Ἔκλαιγαν σὰν νὰ ἔχαναν τὸ γιό τους»!

Σὲ μιὰ ἄλλη ἐπιστολὴ πρὸς τοὺς οἰκείους του ὁ Πέττυ ἔγραψε:

«Δὲν μπορῶ νὰ βρῶ κατάλληλα λόγια γιὰ νὰ περιγράψω τὸ πῶς μᾶς βλέπουν οἱ ἄνθρωποι ἐδῶ... Ἰδίως τὰ παιδιά. Φαίνεται ὅτι οἱ Ἕλληνες γονεῖς, σ' ὅλη τὴ διάρκεια τοῦ τρόμου θὰ ἔλεγαν στὰ παιδιά τους ἱστορίες γιὰ τοὺς ἀτρόμητους ἱππότες ποὺ φοροῦν «μπάτλντρες», ποὺ θὰ ἔρχονταν κάποτε γιὰ νὰ διώξουν τοὺς μισητοὺς Γερμανούς, νὰ φέρουν τὴν ἐλευθερία, νὰ φέρουν τρόφιμα. Τώρα τὰ παιδιὰ τρέχουν πρὸς τὸ μέρος μας, ἔτσι γιὰ νὰ μᾶς ἀγγίξουν, γιὰ νὰ μᾶς περιεργασθοῦν, σὰν νὰ εἴμαστε τὰ βασιλόπουλα καὶ οἱ ἥρωες παραμυθιῶν».

Ὅταν, ὅμως, ἄρχισαν νὰ ἀκούγωνται οἱ πρῶτοι κοχλασμοὶ τοῦ καζανιοῦ ποὺ ἔβραζε, ὁ Πέττυ ἔγραφε στοὺς δικούς του:

«Θὰ ἔχετε διαβάσει, ἴσως, στὶς ἐφημερίδες γιὰ τὴν ἔντασι ποὺ ἐπικρατεῖ ἐδῶ. Μὴν ἀνησυχεῖτε. Δὲν ἔχουν σχέσι αὐτὰ μὲ τὸν βρεταννικὸ στρατό. Ὁ λαὸς εἶναι μαζί μας ἑκατὸ τὰ ἑκατό. Ἡ ἔχθρα χωρίζει δυὸ πολιτικὲς ὁμάδες. Ἡ μιὰ εἶναι οἱ κομμουνισταί. Δὲν ἔχω ἰδέα ποιοὶ εἶναι οἱ ἄλλοι, μ' ὅλο ποὺ σίγουρα δὲν εἶναι οἱ βασιλόφρονες».

Ὅταν ὁ Ρίτσαρντ Κάπελλ, τοῦ «Νταίηλυ Τέλεγκραφ» ἔφθασε, μαζὶ μὲ τοὺς ἄλλους ἀνταποκριτάς, στὸ ξενοδοχεῖο «Μεγάλης Βρεταννίας», τὸ πρῶτο πρᾶγμα ποὺ τοῦ ἔκανε ἐντύπωσι ἦταν τὸ πόσο φωτισμένη ἦταν ἡ Ἀθήνα, τὴ νύχτα. Ὅμως, ὁ πληθωρισμός, ποὺ γινόταν κάθε στιγμὴ καὶ περισσότερο ἀφόρητος —παρ' ὅλο ποὺ στὶς βιτρίνες τῶν καταστημάτων ὑπῆρχαν κοσμήματα, φωτογραφικὲς μηχανὲς καὶ ἄλλα πράγματα— φανέρωνε ὅτι ἡ εἰκόνα ποὺ ἐνεφάνιζε ἡ Ἀθήνα ἦταν ἀπατηλή.

«Μόνο τὸ χρυσάφι εἶχε ἀνταλλακτικὴ ἀξία καί, ὅπως ἔδειχναν τὰ πράγματα, τὸ χρυσάφι ἦταν στὰ χέρια τῶν ἡγετῶν τοῦ ΕΑΜ-ΕΛΑΣ», ἔγραψε ὁ Κάπελλ.

Λίγο μετὰ τὴν ἄφιξι τοῦ Κάπελλ στὴν Ἀθήνα, ἐπέστρεψε ἀπὸ τὴν Πελοπόννησο ὁ Παναγιώτης Κανελλόπουλος, ὑπουργὸς τῆς κυβερνήσεως Παπανδρέου. Ὁ Κάπελλ ποὺ τὸν ἀντίκρυσε τὸν περιγράφει σὰν «ἄνθρωπο ποὺ ὑπέστη τρομερὸ σόκ». Ἀνέφερε ὅτι στὴν Πελοπόννησο ὁ ΕΛΑΣ εἶχε δολοφονήσει κάπου δέκα χιλιάδες ἀνθρώπους.

Ὁ Κάπελλ ἔγραψε ὅτι αὐτὲς οἱ τρομερὲς βαρβαρότητες ἀποδίδονταν στὸν Ἄρη, «τὸν μάγο-γιατρὸ τῆς Ἀντιστάσεως». Ἡ σταύρωσις, ἔλεγαν, ἦταν μιὰ ἀπὸ τὶς εἰδικότητές του καὶ πολλοὶ ἦσαν ἐκεῖνοι ποὺ ὑποστήριζαν ὅτι ἦταν προσωπικὰ ὑπεύθυνος γιὰ δυὸ χιλιάδες τουλάχιστον φόνους. Ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς περιλαμβάνονταν σύζυγοι καὶ παιδιά, γονεῖς καὶ ἀδέλφια ἀνδρῶν ποὺ εἶχαν ὑπηρετήσει στὰ τάγματα ἀσφαλείας.

Ἀλλά, ὅλες αὐτὲς οἱ «ἀταξίες», γιὰ τοὺς ἄνδρες τῆς 23ης Τεθωρακισμένης, ἦταν κάτι ποὺ ἀφοροῦσε τὸ παρελθόν. Ἐκεῖνοι εἶχαν ἀρχίσει τὸν —ἐλάχιστα στρατιωτικὸ— ρόλο τους, νὰ βοηθοῦν στὴν ἀνοικοδόμησι τῆς σκληρὰ δοκιμασμένης χώρας.

Οἱ ἀξιωματικοὶ ἦταν ἀναγκασμένοι νὰ ἀσχοληθοῦν μὲ ζητήματα πολιτικά, οἰκονομικά, κοινωνικά, ἰατρικά, παράλληλα μὲ τὴν ἀποκατάστασι τῆς τάξεως καὶ τῶν ἐπικοινωνιῶν.

Δὲν ἦταν καθόλου προετοιμασμένοι γι' αὐτὸ ποὺ θὰ ἐπακολουθοῦσε. Τὸ μόνο, ὄχι ἰδιαίτερα σημαντικό, πρόβλημα ποὺ ἀντιμετώπιζαν, ἦσαν οἱ ἄνδρες τῆς Ε.Π. (Ἑλληνικῆς Πολιτοφυλακῆς), ποὺ ἦταν παρακλάδι τοῦ ΕΑΜ, ἀλλὰ τοὺς ἔβλεπαν καὶ τοὺς ἄνδρες αὐτοὺς σὰν «ἐνοχλητικὰ παιδιά».

Πάντως, οἱ ἐντολὲς ποὺ εἶχαν οἱ Βρεταννοὶ τότε ἦσαν ὅτι ἔπρεπε νὰ διατηροῦν πλήρη οὐδετερότητα στὶς διενέξεις. Καὶ σύμφωνα μὲ διάταξι τῆς συμφωνίας τῆς Καζέρτας δὲν ἐπέτρεπαν συλλήψεις ἀπὸ τὴν Ε.Π. (ποὺ συχνὰ δὲν ἦσαν τίποτε περισσότερο ἀπὸ ἐκτελεστικὰ ἀποσπάσματα τύπου Γκεστάπο). Ἂν ὑπῆρχαν πειστικὲς ἀποδείξεις ὅτι μερικοὶ Ἕλληνες ἦσαν πραγματικὰ συνεργάτες τῶν Γερμανῶν καὶ ὄχι ἁπλῶς ἀντίπαλοι τοῦ ΕΑΜ, τότε ἐδίδετο ἡ ἄδεια γιὰ τὴν σύλληψι, ἀλλὰ μόνον ἐφ' ὅσον ἦταν παρὼν καὶ Βρεταννὸς στρατιωτικός. Ἐπίσης γινόταν τακτικὰ ἔλεγχος στὶς φυλακὲς ἀπὸ τοὺς Ἄγγλους.

Ὡστόσο, στὴν ἀρχή, τὸ μόνο ποὺ ἐνοχλοῦσε πραγματικὰ τοὺς Ἄγγλους στὴν Ἀθήνα ἦσαν οἱ νυκτερινοὶ πυροβολισμοί. Κανένας δὲν φαινόταν νὰ τοὺς προσέχη. Κανένας δὲν εἶχε ἰδέα ἀπὸ ποῦ προέρχονταν. Πτώματα πολὺ σπάνια ἀνευρίσκονταν, δὲν πήγαιναν στὰ νοσοκομεῖα τραυματίες, δὲν ὑπῆρχε αἷμα σὲ τοίχους ἢ σὲ πεζοδρόμια. Κι' ὅμως, οἱ πυροβολισμοὶ ἀκούγονταν, σχεδὸν κάθε νύχτα.

Στὸ ἡμερολόγιο τῆς ταξιαρχίας ἀναφέρεται τὸ ἑξῆς:

«Φαίνεται ὅτι μερικοὶ Ἕλληνες φαίνονται ἀποφασισμένοι νὰ ἐκτελέσουν συμπατριώτας των, ἀλλὰ ἐφ' ὅσον τὸ ἑπόμενο πρωὶ ὅλοι ἦσαν εὐγενικοὶ καὶ χαμογελαστοί, ἐκρίθη ὅτι αὐτὴ ἡ ὑπόθεσις ἦταν ἀπολύτως ἰδιωτική».

Ὁ Κάπελλ εἶχε παρατηρήσει ὅτι ἡ Ἀθήνα ἦταν γεμάτη ἐνόπλους. Καὶ ὅτι «τὴ νύχτα ἀκούγονταν περισσότεροι πυροβολισμοὶ ἀπ' ὅσο φαινόταν ἀνεκτό».

Ἐξ ἄλλου, ἐκτὸς ἀπὸ τὰ κινούμενα ὁπλοστάσια τοῦ ΕΛΑΣ ὁ Κάπελλ ἔβλεπε καὶ τοὺς ἐπίσης σὰν ἀστακοὺς ὡπλισμένους ἄνδρες τῆς «Χ», τοὺς δεξιοὺς (βασιλόφρονες) τῶν ὁποίων ἀρχηγὸς ἦταν «κάποιος συνταγματάρχης Γρίβας».

Κάθε μέρα πο ὑπερνοῦσε φανέρωνε ὅτι ἡ ἔντασις κορυφωνόταν. Κάτι τρομερὸ ἑτοιμαζόταν. Ἀλλὰ ἀπὸ ποιὸν καὶ ἐναντίον ποιοῦ;

Μέσα σ' αὐτὸ τὸ δυσοίωνο πλαίσιο, ὁ Σκόμπη πῆρε τὶς νέες ἐντολές του ἀπὸ τὸν στρατηγὸ Οὐίλσων, στὸ νέο του στρατηγεῖο στὴν Ἀθήνα. Κατ' ἀρχὴν ὁ Οὐίλσων πληροφοροῦσε τὸν Σκόμπη ὅτι θὰ τοῦ ἔστελνε τὴν 4η Μεραρχία Ἰνδῶν ἀπὸ τὴν Ἰταλία. Ὅταν θὰ ἔφθανε ἡ μεραρχία θὰ ἔστελνε μιὰ ταξιαρχία της στὴν Θεσσαλονίκη, γιὰ νὰ ἀντικαταστήση τὴν 2αν Ἀλεξιπτωτιστῶν, ποὺ ἔπρεπε νὰ ἐπιστρέψη ἀμέσως στὴν Ἰταλία.

Στὸ μεταξύ, τὸ πόσο δύσκολος καὶ περίπλοκος ἦταν ὁ ρόλος τοῦ Σκόμπη φαίνεται ἀπὸ ἕνα τηλεγράφημα τοῦ ὑφυπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν ποὺ καθώριζε τὴν διπλῆ του εὐθύνη:

«α) Αἱ ἐπαφαί σας μετὰ τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως ὑπὸ τὴν ἰδιότητά σας ὡς διοικητοῦ τῶν χερσαίων (βρεταννικῶν) δυνάμεων θὰ πραγματοποιοῦνται μέσω τῆς βρεταννικῆς πρεσβείας.

β) Αἱ ἐπαφαί σας μετὰ τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως ὑπὸ τὴν ἰδιότητά σας ὡς συμμαχικοῦ διοικητοῦ, ὑπευθύνου διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν προγραμμάτων βοηθείας, θὰ πραγματοποιοῦνται μέσω τῶν πρεσβειῶν Βρεταννίας καὶ Ἡνωμ. Πολιτειῶν».

Ἡ περιπλοκὴ αὐτὴ τοῦ διπλοῦ πολιτικο - στρατιωτικοῦ ρόλου τοῦ Σκόμπη ὑπογραμμίζεται στὸ προσωπικό του ἡμερολόγιο: Τὴν 18ην Ὀκτωβρίου σημειώνει: «Τρομερὴ ἡμέρα». Εἶχε ἀνεβεῖ στὴν Ἀκρόπολι μαζὶ μὲ τὸν Παπανδρέου «ἐνῶ τὰ πλήθη ἐζητωκραύγαζον». Τὴν 19ην Ὀκτωβρίου σημειώνει ὅτι διέταξε τὸν Τζέλικο νὰ προελάση προκειμένου νὰ ἐπιτύχη ἐπαφὴν μὲ τοὺς ἀποχωροῦντας Γερμανοὺς καὶ τὸν Πρίτσαρντ νὰ κινηθῆ πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας ἀπὸ τὰς ἀκτὰς τοῦ Βόλου. Τὴν 20ὴν Ὀκτωβρίου μετέβη εἰς τὸ ἐργοστάσιον παραγωγῆς ἠλεκτρισμοῦ τοῦ Πειραιῶς καὶ μίλησε «πρὸς ἀντιπροσωπείαν τῶν ἐργαζομένων ἐκεῖ, γιὰ νὰ ἐκφράση τὰ συγχαρητήριά του διὰ τὴν ματαίωσιν τοῦ σαμποτὰζ ὑπὸ τῶν Γερμανῶν».

Ἐπίσης γράφει ὅτι ἀπέστειλε «ἐπεῖγον τηλεγράφημα πρὸς τὸ ὑπουργεῖον Πολέμου εἰς τὸ ὁποῖον ζητοῦσε: 1ον Διακόσιες χιλιάδες χρυσὲς λίρες «ποὺ ἦταν ἀπαραίτητον νὰ ἀποσταλοῦν ἀμέσως». 2ον Αἱ κυβερνήσεις Βρεταννίας καὶ ΗΠΑ ἔπρεπε νὰ ἐγγυηθοῦν ἐπειγόντως οὐσιῶδες δάνειον πρὸς τὴν ἑλληνικὴν κυβέρνησιν.

Ἐπίσης ἔδωσε ἐντολὴν νὰ δίδωνται τρόφιμα ἔναντι τῶν ἀποδοχῶν τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων καὶ ἰδίως τῶν ἐργατῶν.

ΤΗΝ ΤΡΙΤΗΝ: Ὁ Σκόμπυ σὲ μονάδες τοῦ ΕΛΑΣ. — Τί ἔγραφον οἱ ἐφημερίδες τοῦ Κ.Κ.Ε.

Πῶς ἐσώθη ἡ Ἑλλάς τὸ '44

ΣΥΝΔΕΣΙΣ ΜΕ ΤΑ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΑ

Ἡ ἀνεπάρκεια τῶν βρεταννικῶν ὑπηρεσιῶν ὀργανώσεως τῆς ἀντιστάσεως στὶς κατεχόμενες χῶρες καὶ τὸ γεγονὸς ὅτι τοὺς Ἄγγλους ἐνδιέφερε μόνο νὰ κερδηθῆ ὁ πόλεμος μὲ κάθε θυσία, ἔδωσαν τὶς δυνατότητες στὸ ΕΑΜ νὰ ἀνδρώση τὸν ΕΛΑΣ, νὰ ἐπικρατήση καὶ νὰ ἐπιβάλη σχεδὸν τοὺς ὅρους του, ἀπὸ τὸ 1943. Ἡ κατάστασις ποὺ ἀντιμετώπισε ὁ Σκόμπυ ὅταν ἔφθασε στὴν Ἑλλάδα τὸν Ὀκτώβριο τοῦ 1944, ὑπὸ τὴν ἰδιότητα τοῦ διοικητοῦ τῶν συμμαχικῶν δυνάμεων — συνοδεύων τὴν ἑλληνικὴν κυβέρνησι — ἦταν ἐντελῶς ἰδιόμορφη. Ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ἔδειξε μεγάλη ἀγάπη στοὺς Ἄγγλους. Ἀλλὰ ὁ ΕΛΑΣ κυριαρχοῦσε σχεδὸν στὴν ὕπαιθρο καὶ τὸ ΕΑΜ δημιουργοῦσε συνεχῶς προβλήματα. Ὁ στόχος τους, ὅπως ἄρχισε νὰ διαφαίνεται ἦταν ἡ κατάληψις τῆς ἐξουσίας.

20ὸν

Τὴν 21ην Ὀκτωβρίου σημειώνει στὸ ἡμερολόγιό του τὴν συζήτησι στὸ ὑπουργικὸ Συμβούλιο τῆς Ἑλλάδος γιὰ τὴν «κρίσιν τὴν ὀφειλομένην εἰς τὸν πληθωρισμὸν καὶ τὰς ἐπαπειλουμένας ἀπεργίας, λόγω τῆς ἀδυναμίας τῶν ἐργαζομένων νὰ ἀγοράσουν βασικὰ εἴδη διατροφῆς». Ἀναφέρει ἐπίσης, ὅτι ἔκανε διαβήματα στὸν Ἑλβετικὸ Ἐρυθρὸ Σταυρὸ νὰ φέρη τρόφιμα.

Τὴν ἑπομένη ἡμέρα ἀναφέρει ὅτι βρῆκε σπίτι γιὰ νὰ ἐγκατασταθῆ. Ἦταν ἕνα σπίτι τοῦ Ψυχικοῦ, ποὺ τὸ χρησιμοποιοῦσε σὰν κατοικία ἕνας Γερμανὸς στρατηγός.

Τὴν 23ην Ὀκτωβρίου, ὁ Σκόμπη πῆγε στὴν Κόρινθο γιὰ νὰ μιλήση σὲ μονάδες τοῦ ΕΛΑΣ. Σὲ μιὰ κοινότυπη ὁμιλία, τοὺς συνεχάρη «διὰ τὸν θαυμάσιον ἀγῶνα τους ἐναντίον τοῦ κοινοῦ ἐχθροῦ» καὶ τοὺς ὑπενθύμισε ὅτι ἡ Ἐθνική τους Κυβέρνησις τοῦ εἶχε ἀναθέσει τὴν διοίκησιν ὅλων τῶν ἑλληνικῶν δυνάμεων εἰς τὴν χώραν. Καὶ προσέθεσε τὴν προειδοποίησιν: «Οἱ στρατιῶτες δὲν εἶναι καὶ δὲν πρέπει νὰ εἶναι πολιτικοί —οἱ Ἄγγλοι στρατιῶτες δὲν εἶναι— εἶναι οἱ ὑπηρέτες τοῦ κράτους καὶ τοῦ ἔθνους». Τέλος τοὺς ὑπενθύμισε ὅτι θὰ πήγαιναν στὰ σπίτια τους μετὰ τὴν πλήρη ἀποχώρησι τῶν Γερμανῶν, ἀλλὰ ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι ἐπιθυμοῦσαν νὰ ὑπηρετήσουν τὴν πατρίδα τους θὰ κατατάσσονταν στὸν νέο ἐθνικὸ στρατό.

Ὅταν τὸ γραφεῖο τοῦ στρατηγοῦ συνέλεξε τὰ ἀποκόμματα τῶν ἐφημερίδων ποὺ εἶχαν δημοσιεύσει τὸ λόγο του καὶ σχόλια ἐπ' αὐτοῦ, διεπιστώθη ὅτι ἡ ἀντίδρασι τοῦ ἑλληνικοῦ Τύπου ἦταν πολὺ χαρακτηριστική.

Ὁ «Ριζοσπάστης», τὸ ὄργανο τοῦ ΚΚΕ ἔγραφε: «Ὁ τιτάνιος ἀγώνας ποὺ διεξήγαγε ὁ θρυλικὸς ΕΛΑΣ, τὰ τρία τελευταῖα χρόνια, βρῆκε τὴν ἐπίσημη δικαίωσί του στὶς ἐνθουσιαστικὲς δηλώσεις τοῦ Ἄγγλου στρατηγοῦ Σκόμπη, στὴν Κόρινθο».

Ἡ δεξιὰ ἐφημερὶς «Ἐλευθερία», ἀντιθέτως, ἔγραφε: «Ὁ στρατηγὸς Σκόμπη ἄρχισε τὸ

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΣΚΟΜΠΗ

Ὁ Σκόμπη σὲ μονάδες τοῦ ΕΛΑΣ — Τί ἔγραφαν οἱ ἐφημερίδες τοῦ Κ.Κ.Ε.

Ὁ Σαράφης, ὁ Σιάντος, ὁ Παρτσαλίδης σὲ φωτογραφία τῆς ἐποχῆς, ὅταν ἀποτελοῦσαν τὴν ἐπιτροπὴ τοῦ ΕΛΑΣ.

λόγο του μὲ τὸ νὰ τοὺς συγχαρῆ (τὸν ΕΛΑΣ) γιὰ τὴν δρᾶσιν των καὶ κατόπιν τοὺς συνέστησε νὰ ἐπιστρέψουν στὰ εἰρηνικὰ τῶν ἔργα».

Ὁ τίτλος τοῦ ρεπορτὰζ τῆς ἐφημερίδος τοῦ ΕΑΜ «Ἀπελευθερωτής» ἦταν: «Ὁ στρατηγὸς Σκόμπη πρὸς τὸν ΕΛΑΣ: Θὰ ἀπελευθερώσωμε μαζὶ τὴν Θεσσαλονίκη». Καὶ ἡ ἐφημερὶς «Δημοκρατικὴ Σημαία» τοῦ ΕΔΕΣ ἔγραψε: «Ἕλληνες, μακριὰ ἀπὸ τὴν πολιτική»!

Παράλληλα, ὁ Κάπελλ τοῦ «Τέλεγκραφ» αἰσθάνθηκε πραγματικὴ ἀπογοήτευσι ὅταν διάβασε τὸ ρεπορτὰζ ποὺ εἶχε δημοσιευθῆ στὸ «Νιοὺ Στέητσμαν» καὶ δὲν ἦταν παρὰ ἕνας διθύραμβος γιὰ τὸν ρόλο ποὺ εἶχε διαδραματίσει ὁ ΕΛΑΣ στὴν ἀπομάκρυνσι τῶν Γερμανῶν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα.

Τὸ ρεπορτὰζ αὐτὸ ἔκανε θηρίο τὸν Φίλιπ Νίντ, τὸν ἀξιωματικὸ ποὺ εἶχε ζήσει ἀπὸ κοντὰ τὴν προδοσία τοῦ ΕΛΑΣ στὴν Ἤπειρο, τόσο ποὺ ἀποφάσισε νὰ ἐπιτύχη συνάντησι μὲ τὸν Κίγκσλεϋ Μάρτιν, τὸν διευθυντὴ - ἐκδότη τοῦ «Νιοὺ Στέητσμαν», γιὰ νὰ τοῦ ἐξηγήση προσωπικὰ τί συνέβαινε, ὅτι δηλαδὴ ὁ ΕΛΑΣ ἀπέφευγε συστηματικὰ νὰ ἐπιτεθῆ κατὰ τῶν Γερμανῶν, ἀντίθετα ἔκανε ἐπιθέσεις κατὰ τοῦ ΕΔΕΣ, ποὺ πολεμοῦσε τοὺς Γερμανούς.

Ἡ ἀποστολὴ τοῦ Φίλιπ Νίντ εἶχε λήξει στὴν Ἑλλάδα, τοῦ εἶχε ἀνατεθῆ ἄλλη ἀποστολὴ καὶ εἶχε πάρει στὸ μεταξὺ ἄδεια γιὰ νὰ ξεκουρασθῆ, γιὰ λίγο, στὴν Ἀγγλία. Γράφει σχετικὰ μὲ τὴν συνάντησί του μὲ τὸν Μάρτιν: «Συνεφώνησε νὰ μὲ δῆ, ἐφ' ὅσον ὑπῆρχε καὶ κάποιος ἄλλος παρὼν κατὰ τὴν συνάντησιν. Ἀλλά, στὸ τέλος, δὲν ἔδωσε καμμιὰ συνέχεια στὸ ζήτημα αὐτό». Ὅπως φαίνεται τὰ ὅσα τοῦ εἶπε ὁ Νίντ τὸν ἔπεισαν ὅτι δὲν τὸν συνέφερε νὰ ἀσχοληθῆ περισσότερο μὲ τὸν κομμουνισμὸ στὴν Ἑλλάδα.

Λίγες μέρες ἀργότερα, ὁ Σκόμπη ἔλαβε ἀναφορὰ τῆς Ὑπηρεσίας Πληροφοριῶν τοῦ ἐπιτελείου του ἰδιαίτερα ἀποκαλυπτική: Ἀνέφερε τὴν ἀνακωχὴ τοῦ ΕΛΑΣ μὲ τοὺς Γερμανοὺς καὶ τὴν συμφωνία τους νὰ μὴ «πειράξη ὁ ἕνας τὸν ἄλλον. Αὐτὴ ἡ συμπαιγνία τοῦ ΕΛΑΣ μὲ τοὺς Γερμανοὺς προκάλεσε «κατάπληξιν στὸν πληθυσμό».

Μόλις ἀπεχώρησαν οἱ Γερμανοὶ ἀπὸ τὴν Θεσσαλονίκη, ἡ πόλις εὑρέθη στὰ χέρια τοῦ ΕΛΑΣ καὶ τῶν τμημάτων του. Στὴν συνέχεια οἱ κομμουνισταὶ συγκέντρωσαν, μὲ ἀπειλὲς καὶ ἐκφοβισμὸ χρήματα «γιὰ νὰ χρηματοδοτηθῆ ὁ ἑορτασμὸς τῆς ἀπελευθερώσεως».

Τὴν 1η Νοεμβρίου, ὅταν οἱ κάτοικοι ξεχύθηκαν στοὺς δρόμους ὑπὸ τοὺς ἤχους τῶν κωδωνοκρουσιῶν, τὸ ΚΚΕ καὶ τὸ ΕΑΜ τοὺς ἀνάγκασαν νὰ παρελάσουν μὲ κόκκινες σημαῖες καὶ κομμουνιστικὰ σύμβολα. Καὶ νὰ χαιρετοῦν μὲ ὑψωμένες γροθιές. Δὲν ἐπετράπησαν ζητωκραυγὲς ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ἢ τῆς Βρεταννίας. Μεταξὺ τῶν ἀποσπασμάτων ποὺ παρήλασαν καὶ ποὺ ἦταν ἀναγκασμένοι οἱ κάτοικοι νὰ ζητωκραυγάσουν ἦσαν Γερμανοὶ καὶ Ἰταλοὶ (αἰχμάλωτοι) ποὺ εἶχαν κομμουνιστικὲς σημαῖες. Ἐπίσης ὅσοι τόλμησαν νὰ ἀναρτήσουν στὰ μπαλκόνια τους ἑλληνικὴ ἢ ἀγγλικὴ σημαία, ἀναγκάσθηκαν

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΤΗΣ «ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΚΟΣΜΟΥ»

ἀπὸ τοὺς κομμουνιστὲς νὰ τὶς βγάλουν ἀμέσως.

Ἕνας ἀπὸ τοὺς πρώτους Βρεταννοὺς ποὺ πῆγαν τότε στὴν Θεσσαλονίκη ἦταν καὶ ὁ Τζέημς Κένυδν, λοχίας τοῦ Μηχανικοῦ, ποὺ κατοικεῖ τώρα στὸ Οὐέλλιγκτον τῆς Νέας Ζηλανδίας. Θυμᾶται τὸν ἐνθουσιασμὸ τοῦ πλήθους, ὅταν ἔγινε ἡ παρέλασι τῶν βρεταννικῶν τμημάτων. Ἐνῶ ἡ ὑποδοχὴ ποὺ ἔγινε στὸν ΕΛΑΣ ἦταν ἐντελῶς διαφορετική. Συμπληρώνει: «Οἱ κάτοικοι παρακολουθοῦσαν μὲ μιὰ παράξενη σιωπὴ τὰ τμήματα τοῦ ΕΛΑΣ νὰ παρελαύνουν στοὺς κεντρικοὺς δρόμους. Ἀλλὰ καὶ γιὰ μᾶς οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ —ὑπῆρχαν καὶ πολλὲς γυναῖκες στὸν ΕΛΑΣ— προκαλοῦσαν κάποια ἀνησυχία. Ἤμαστε πολὺ λίγοι καὶ αὐτοὶ ἦσαν πολλοί».

Ἡ δύναμις τοῦ ταξιάρχου Πρίτσαρντ ἦταν ἡ πρώτη ἀξιόλογη βρεταννικὴ στρατιωτικὴ παρουσία στὴν Θεσσαλονίκη. (Εἶχε ὑπὸ τὰς διαταγάς του τὸ 5ο τάγμα Σκώτων ἀλεξιπτωτιστῶν καὶ ἕνα τάγμα κομμάντος). Τὸν εἶχε καθυστερήσει στὴν ἀποβίβασί του ἕνα ναρκοπέδιο στὸν Θερμαϊκό. Ξαφνικά, ὁ Πρίτσαρντ πρόσεξε ἕνα σύννεφο σκόνης στὰ ὑψώματα πάνω ἀπὸ τὴν πόλι.

— Νὰ πάρη ὁ διάβολος, φώναξε ὁ ταγματάρχης ποὺ ἦταν πλάι στὸν ταξίαρχο. Ἔρχονται οἱ παλιορῶσοι!

—Ὁ μόνος τρόπος νὰ ἀντιμετωπίσουμε τοὺς Ρώσους, εἶπε ψύχραιμα ὁ Πρίτσαρντ, εἶναι νὰ βρεθοῦμε ἐκεῖ, ὅταν θὰ φτάσουν αὐτοί.

Πραγματικὰ τὸ σύννεφο τῆς σκόνης ἦταν μιὰ σειρὰ ἀμαξιῶν μὲ Ρώσους στρατιῶτες.

«Βγῆκα καὶ συνάντησα τὸν ἐπικεφαλῆς ἀξιωματικό τους», θυμᾶται ὁ Πρίτσαρντ.

(Εἶχε φροντίσει ἐν τῷ μεταξὺ νὰ ἀποβιβάση τὶς δυνάμεις του καὶ νὰ καταλάβη ἐπίκαιρες θέσεις).

Καὶ συνεχίζει:

«Παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι δὲν καταλαβαίναμε λέξι οὔτε ἐκεῖνος οὔτε ἐγὼ ἀπ' αὐτὰ ποὺ λέγαμε, ἡ ἀτμόσφαιρα ἦταν πολὺ φιλική. Τοῦ ἔδειξα τὶς δυνάμεις μου τριγύρω. Ἐκεῖνος χαμογέλασε καὶ κούνησε τὸ κεφάλι του καταφατικά. Ἔπειτα ἀπ' αὐτὸ ἀνέβηκαν στὰ μεταφορικά τους μέσα καὶ ξεκίνησαν ξανὰ πρὸς τὰ βουνά. Κανένας δὲν μοῦ εἶχε πεῖ ὅτι ἔπρεπε νὰ περιμένω νὰ παρουσιασθοῦν καὶ Ρῶσοι. Κανένας δὲν μοῦ εἶχε πεῖ τί ἔπρεπε νὰ κάνω σ' ἕνα τέτοιο ἐνδεχόμενο. Γι' αὐτὸ καὶ ἐγὼ ἔκανα αὐτὸ ποὺ ἔκρινα καλύτερο».

ΑΥΡΙΟΝ: Οἱ κομμουνισταὶ ἐναντίον τοῦ Γεωργ. Παπανδρέου καὶ τῆς βρεταννικῆς κυβερνήσεως.

Πώς εσώθη ή Ελλάς τό 44

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΣΚΟΜΠΗ

Οἱ κομμουνισταί ἐναντίον τοῦ Γεωρ. Παπανδρέου καί τῆς βρεταννικῆς κυβερνήσεως

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΤΗΣ «ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΚΟΣΜΟΥ»

ΣΥΝΔΕΣΙΣ ΜΕ ΤΑ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΑ

Ἡ ἀνεπάρκεια τῶν βρεταννικῶν ὑπηρεσιῶν ὀργανώσεως τῆς ἀντιστάσεως στίς κατεχόμενες χῶρες καί τό γεγονός ὅτι τούς Ἄγγλους ἐνδιέφερε μόνο νά κερδηθῆ ὁ πόλεμος μέ κάθε θυσία, ἔδωσαν τίς δυνατότητες στό ΕΑΜ νά ἀνδρώση τόν ΕΛΑΣ, νά ἐπικρατήση καί νά ἐπιβάλη σχεδόν τούς ὅρους του, ἀπό τό 1943. Ἡ κατάστασις πού ἀντιμετώπισε ὁ Σκόμπυ ὅταν ἔφθασε στήν Ἑλλάδα τόν Ὀκτώβριο τοῦ 1944, ὑπό τήν ἰδιότητα τοῦ διοικητοῦ τῶν συμμαχικῶν δυνάμεων — συνοδεύων τήν ἑλληνικήν κυβέρνησι — ἦταν ἐντελῶς ἰδιόμορφη. Ὁ ἑλληνικός λαός ἔδειξε μεγάλη ἀγάπη στούς Ἄγγλους. Ἀλλά ὁ ΕΛΑΣ κυριαρχοῦσε σχεδόν στήν ὕπαιθρο καί τό ΕΑΜ δημιουργοῦσε συνεχῶς προβλήματα. Ὁ στόχος τους, ὅπως ἄρχισε νά διαφαίνεται ἦταν ἡ κατάληψις τῆς ἐξουσίας.

21ον

Ὡστόσο, ὁ ταξίαρχος εἶχε ἔντονη τήν αἴσθησι ὅτι ἦταν ἀπομονωμένος, περικυκλωμένος ἀπό ἰσχυρές δυνάμεις. Λίγο ἀργότερα, συνοδευόμενος ἀπό ἀξιωματικούς τοῦ ἐπιτελείου του παρεκάθησε σέ γεῦμα μέ τόν στρατηγό Βακιρτζῆ, τόν διοικητή τοῦ ΕΛΑΣ.

«Ἦταν κυριολεκτικά ἕνα ὄργιο φαγητοῦ καί ποτοῦ, πέραν ἀπό κάθε ἔλεγχο», θυμᾶται. «Κρασί καί οὖζο καί ἄλλο κρασί καί ἄλλο οὖζο! Ὅμως τό ἔβλεπα ὅτι τό στρῶμα τοῦ πάγου ἦταν πολύ λεπτό καί ὅτι αὐτή ἡ φιλία ἦταν μόνο ἐπιφανειακή. Ἔβλεπα ὅτι δέν μᾶς λογάριαζαν καί τόσο πολύ. Ἄν πίναμε ἕνα ποτήρι παραπάνω, ἄν ριχνόταν ἔστω καί ἕνας πυροβολισμός, τά πάντα θά μποροῦσαν νά συμβοῦν. Μόλις τά κατάφερα νά φύγω, χωρίς νά προκαλέσω φασαρία, ἀποχώρησα».

Στήν ἀρχή ὅλες οἱ ἀποφάσεις τῆς κυβερνήσεως εἶχαν τήν σύμφωνον γνώμη καί τοῦ ΕΑΜ. Ἀλλά, μέρα μέ τήν ἡμέρα ἡ κατάστασις χειροτέρευε. Οἱ κομμουνιστές ἄρχισαν βίαιες ἐκδηλώσεις στούς δρόμους ἐναντίον τοῦ Παπανδρέου καί τῆς βρεταννικῆς διοικήσεως. Κι' ὅμως, ὁ Πρίτσαρντ, μέ τούς ἀλεξιπτωτιστές του πῆρε διαταγή νά ἐπιστρέψη στήν Ἰταλία. Παρ' ὅλα αὐτά καί ἐνῶ ὁ ταξίαρχος καί τό ἐπιτελεῖο του ἔφυγαν γιά τήν Ἰταλία στίς 15 Νοεμβρίου, ἡ κατάστασις στήν Δράμα εἶχε γίνει τόσο ἔκρυθμη, ὥστε τό 5ο τάγμα ἀλεξιπτωτιστῶν ἐστάλη ἐκεῖ.

Στό μεταξύ, ὁ πρεσβευτής τῶν ΗΠΑ στήν Ἀθήνα Μάκ Βῆ ἔγραψε στό ἡμερολόγιό του ὑπό τήν ἡμερομηνίαν 3 Νοεμβρίου: «Ὁ Σκόμπη μοῦ εἶπε ὅτι ἡ 4η μεραρχία Ἰνδῶν δέν θά χρησιμοποιηθῆ μόνο στήν Μακεδονία, ἀλλά καί στήν Πελοπόννησο. Περιλαμβάνει, μοῦ εἶπε, πολλούς λευκούς ἀξιωματικούς καί εἶναι «τό καλύτερα πειθαρχημένο» ἀπό τά Ἰνδικά στρατεύματα. Ἐπίσης εἶναι «πολύ κουρασμένοι» καί ἔτσι δέν νομίζει ὅτι θά προκαλέσουν φασαρίες!!... Ὁ Σκόμπη μοῦ εἶπε ὅτι ἡ ἑλληνική ταξιαρχία πού ἔρχεται ἀπό τήν Ἰταλία ἀποτελεῖται ἀπό «δεξιούς». Αὐτό βέβαια εἶναι ἕνα πρόβλημα. Πάντως, καί ἐκεῖνος (ὁ Σκόμπη) καί ἡ ἑλληνική κυβέρνησις πιστεύουν ὅτι εἶναι χρήσιμος ἡ ἔλευσίς της ὑπό τάς παρούσας συνθήκας. Σκοπεύει νά προειδοποιήση τούς ἀξιωματικούς ὅτι δέν ἐπιτρέπεται νά ἀναμιγνύωνται στά πολιτικά ζητήματα. Αὐτό εἶναι σωστό. Ἕνας Ἄγγλος τήν ἀντιλαμβάνεται τή λογική του, ἀλλά ἕνας Ἕλληνας;...»

Εἶναι γεγονός ὅτι ἡ πολιτική διάθεσι τοῦ Ἕλληνα καί ἄλλα βασικά γνωρίσματα τῶν Ἑλλήνων —πού εἶναι γι' αὐτούς πολύ σοβαρά— δέν ἔγιναν ἐγκαίρως ἀντιληπτά καί ἀντικείμενο προσοχῆς ἀπό τούς Βρεταννούς.

Στό Μετοχικό Ταμεῖο Στρατοῦ —ἕνα πραγματικό φρούριο στό κέντρο τῶν Ἀθηνῶν, ὅπως τό περιέγραψε ἕνας Βρεταννός ἀξιωματικός τότε— εἶχαν τά γραφεῖα τους οἱ περισσότερες ὑπηρεσίες τῆς βρεταννικῆς διοικήσεως. Ὁ συνταγματάρχης Οὐΐλλιαμ Ὄλιβερ εἶχε τήν διεύθυνσι τοῦ γραφείου Προπαγάνδας καί Ἐκδόσεων.

Σ' ἕνα γράμμα πρός τήν σύζυγό του, στά μέσα τοῦ Νοεμβρίου, ὁ Ὄλιβερ ἔγραψε: «Ρυθμίζω τό ζήτημα διανομῆς μερικῶν ἐκδόσεων. Εἶναι πολύ ἀστεῖο! Ὅλοι οἱ Ἕλληνες ὀρκίζονται ὅτι ὅλοι οἱ ἄλλοι ἦταν συνεργάτες τῶν Γερμανῶν καί συνεπῶς μόνο ἐκεῖνοι πρέπει νά ἀναλάβουν τίς ἐκδόσεις. Καί ἔπειτα, διαπίστωσα ὅτι ἐνῶ εἴχαμε συμφωνήσει τήν τιμή σέ ἕξι δισεκατομμύρια δραχμές, οἱ ἐκδόσεις πουλιοῦνται στά περίπτερα δώδεκα δισεκατομμύρια τό ἀντίτυπο ἤ καί περισσότερα!»

Καί πιό κάτω γιά νά δώση μιά πιό ζωντανή εἰκόνα τοῦ ἀναστατωμένου κόσμου μέσα στόν ὁποῖον ζοῦσε, ὁ συνταγματάρχης Ὄλιβερ, συμπληρώνει, σάν νά τό θυμήθηκε ἐκείνη τή στιγμή:

«Προχθές, τήν ὥρα πού ἔβγαινα ἀπό τό γραφεῖο μου, ἀκούστηκαν πυροβολισμοί ἀπό τήν ἄλλη πλευρά τοῦ δρόμου. Τέσσερις ἄνδρες σήκωσαν ἀπό κάτω ἕνα σῶμα καί ἔτρεξαν μέσα σ' ἕνα καφενεῖο. Ἦταν ἕνας «συνεργάτης τῶν Γερμανῶν». Ἀλλά αὐτό, βέβαια, εἶναι ἕνας χαρακτηρισμός πού δίδεται στούς προσωπικούς ἐχθρούς ἐδῶ».

Τήν ἴδια ἐποχή ὁ Σκόμπη, στίς προσωπικές του σημειώσεις φανέρωνε ὅλο καί περισσότερη ἀπογοήτευσι γιά τόν διπλό του ρόλο καί τά προβλήματά του.

Τήν 25ην Ὀκτωβρίου ἔγραψε: «Γεῦμα στήν πρεσβεία. Πολλά ἄτομα, μεταξύ τῶν ὁποίων καί ὁ Ἄντονυ Ἦντεν, ὁ στρατηγός Οὐΐλσων, ὁ ναύαρχος Κάννιγκαμ. Μετά τό γεῦμα εἴχαμε στρατιωτικό συμβούλιο καί ἔπειτα οἰκονομικό συμβούλιο. Τό δεύτερο κράτησε πάνω ἀπό δυό ὧρες. Πολλές ἄχρηστες θεωρίες συζητήθηκαν. Ὁ Λόρδος Μόυν, μᾶλλον ἀόριστος καί καθόλου πρακτικός. Βρῆκα δυσκολίες στό νά τούς κρατήσω στό ζωτικό ζήτημα, πού εἶναι ἡ σταθεροποίησις τοῦ νομίσματος στίς λίγες προσεχεῖς ἑβδομάδες».

Στίς 29 Ὀκτωβρίου ὁ Σκόμπη σημειώνει μέ φανερή ἀνακούφισι:

«Ὁ Ἦντεν μοῦ ὑποσχέθηκε ἕνα διπλωμάτη οἰκονομικό ἐμπειρογνώμονα, εἰδικό νομισματικό ἐμπειρογνώμονα καί, ἴσως, εἰδικόν ἐπί τῶν τροφίμων προκειμένου νά σχηματισθῆ συμβουλευτική ἐπιτροπή ὑπό τάς διαταγάς μου».

Αὐτή τήν ἐποχή ὁ Κάπελλ σημείωνε: «Βλέπω αὐτόν τόν ἄνθρωπο (τόν Σκόμπη) σάν ἕνα βράχο μέσα στήν ἄμμο».

Ἡ εἴσοδος τοῦ στρατηγοῦ Μάρκου τοῦ ΕΛΑΣ στήν Θεσσαλονίκη κατά τήν ἀπελευθέρωσι.

ΑΥΡΙΟΝ: Βαθύ χάσμα μεταξύ ΕΛΑΣ καί ΕΔΕΣ. — Οἱ ἀξιώσεις τῶν κομμουνιστῶν. — Συνομιλία τοῦ Σκόμπη μέ τόν Σιάντο καί Ζεῦγο.

Πῶς ἐσώθη ἡ Ἑλλὰς τὸ 44

ΣΥΝΔΕΣΙΣ ΜΕ ΤΑ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΑ

Ἡ ἀνεπάρκεια τῶν βρεταννικῶν ὑπηρεσιῶν ὀργανώσεως τῆς ἀντιστάσεως στὶς κατεχόμενες χῶρες καὶ τὸ γεγονὸς ὅτι τοὺς Ἄγγλους ἐνδιέφερε μόνο νὰ κερδηθῇ ὁ πόλεμος μὲ κάθε θυσία, ἔδωσαν τὶς δυνατότητες στὸ ΕΑΜ καὶ ἀνδρῶσι τὸν ΕΛΑΣ, νὰ ἐπικρατήσῃ καὶ νὰ ἐπιβάλῃ σχεδὸν τοὺς ὅρους του, ἀπὸ τὸ 1943. Ἡ κατάστασις ποὺ ἀντιμετώπισε ὁ Σκόμπυ ὅταν ἔφθασε στὴν Ἑλλάδα τὸν Ὀκτώβριο τοῦ 1944, ὑπὸ τὴν ἰδιότητα τοῦ διοικητοῦ τῶν συμμαχικῶν δυνάμεων — συνοδεύων τὴν ἑλληνικὴν κυβέρνησι — ἦταν ἐντελῶς ἰδιόμορφη. Ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ἔδειξε μεγάλη ἀγάπη στοὺς Ἄγγλους. Ἀλλὰ ὁ ΕΛΑΣ κυριαρχοῦσε σχεδὸν στὴν ὕπαιθρο καὶ τὸ ΕΑΜ δημιουργοῦσε συνεχῶς προβλήματα. Ὁ στόχος τους, ὅπως ἄρχισε νὰ διαφαίνεται ἦταν ἡ κατάληψις τῆς ἐξουσίας.

22ον

Ὁ Γκραῖγκ Ντόναλντ, ἀπὸ τὸ Γουώρτσεστερ, ἕνας ἑλληνομαθὴς ἀξιωματικὸς τοῦ ἐπιτελείου τοῦ Σκόμπη, ποὺ ἦταν ὁ διερμηνεὺς τοῦ στρατηγοῦ κατὰ τὶς συναντήσεις του μὲ τοὺς Ἕλληνες πολιτικούς, θυμᾶται ὅτι, πρὶν ἀκόμα γίνῃ φανερὸ —στοὺς Ἄγγλους— πόσο βαθὺ ἦταν τὸ χάσμα ἀνάμεσα στοὺς πατριῶτες καὶ τὸν ΕΛΑΣ, ὁ ταξίαρχος Ρόμπιν Σπρίγκχωλ, ἀρχηγὸς τοῦ ἐπιτελείου τοῦ Σκόμπη, εἶπε ὅτι μποροῦσαν νὰ τακτοποιήσουν τὶς διαφορές τους, ὁ ΕΛΑΣ καὶ ὁ ΕΔΕΣ, σ' ἕνα... ποδοσφαιρικὸ ματς!

«Ὅμως, συμπληρώνει ὁ Ντόναλντ, τὸ χάσμα εἶχε καταστῇ πολὺ βαθύ, γιὰ νὰ εἶναι πρόσφορη μιὰ τόσο ἐγγλέζικη λύσις»!

Τὴν 5ην Νοεμβρίου, ὁ Σκόμπη ἀνέφερεν ἐπισήμως στὸν πρωθυπουργὸ Παπανδρέου ὅτι «ἡ Ἑλλὰς ἔχει ἀπελευθερωθῆ πλήρως ἀπὸ ἔνοπλα σώματα γερμανικῶν μονάδων». Τρεῖς ἡμέρες ἀργότερα, ὁ Ἄντονυ Ἤντεν πληροφοροῦσε τὸ ἀγγλικὸ Κοινοβούλιο ὅτι στὸν λιμένα τοῦ Πειραιῶς ἐκφορτώνονταν 3.000 τόννοι ἐφοδίων ἡμερησίως.

Ὁ Παπανδρέου ἀπεκάλυψε ὅτι οἱ κομμουνιστὲς τοῦ εἶχαν προβάλει τὴν ἀξίωσι ὅτι γιὰ νὰ ἀφοπλισθῇ ὁ ΕΛΑΣ ἔπρεπε νὰ διαλυθῇ καὶ ἡ 3η Ὀρεινὴ Ταξιαρχία.

Τὴν ἴδια ἡμέρα, ὁ Σκόμπη ἔλαβε ἀναφορά, σύμφωνα μὲ τὴν ὁποία εἶχαν ἀποδράσει ἀπὸ τὶς φυλακὲς Συγγροῦ 720 κατάδικοι. Ἐπίσης ὅτι οἱ κομμουνιστὲς προετοίμαζαν μεγάλες διαδηλώσεις γιὰ τὴν 7ην Νοεμβρίου (ἐπέτειο τῆς ρωσικῆς ἐπαναστάσεως). Τέλος ὅτι θὰ γινόταν ἐνδεχομένως καὶ ἀπόπειρα «νὰ ἀνοιχθοῦν οἱ φυλακὲς Ἀβέρωφ».

Ὁ Σκόμπη ζήτησε ἀμέσως ἀπὸ τὴν κυβέρνησι: 1) Ἄμεση σύλληψι καὶ παραπομπὴ σὲ δίκη τοῦ διευθυντοῦ τῶν φυλακῶν Συγγροῦ. 2) Τὴν ἄμεση παραπομπὴ σὲ στρατοδικεῖο τῶν ἀξιωματικῶν τῆς χωροφυλακῆς ποὺ ἦσαν ὑπεύθυνοι ἀσφαλείας στὶς φυλακὲς Συγγροῦ. 3) Τὴν ἰσχυροποίησι τῆς φρουρᾶς τῶν φυλακῶν Ἀβέρωφ. (Ἀνέλαβε τὴν ὑποχρέωσιν νὰ στείλῃ ἕνα τμῆμα Βρεταννῶν ἐκεῖ). 4) Ἐπιβεβαίωσιν ὅτι ἡ κυβέρνησις εἶχεν ἀπαγορεύσει τὶς διαδηλώσεις στὴν Ἀθήνα. 5) Ὅτι θὰ εἰδοποιοῦσαν τοὺς κ.κ. Σάντο καὶ Ζεῦγο νὰ μεταβοῦν στὸ γραφεῖο τοῦ στρατηγοῦ τὴν ἑπομένη ἡμέρα.

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΣΚΟΜΠΗ

Βαθὺ χάσμα μεταξὺ ΕΛΑΣ καὶ ΕΔΕΣ — Οἱ ἀξιώσεις τῶν κομμουνιστῶν — Συνομιλία τοῦ Σκόμπη μὲ τοὺς Σιάντο καὶ Ζεῦγο

Ὁ Ἄρης Βελουχιώτης μὲ τὸν Παναγιώτη Κανελλόπουλο στὴν Πάτρα.

Αὐτὲς περίπου τὶς ἡμέρες, ὁ συνταγματάρχης Ὄλιβερ ἔγραφε στὴν σύζυγό του:

«Πρὶν ἀπὸ λίγο πέρασε ἀπὸ μπροστά μου ἕνα πλῆθος κόσμου ποὺ ἐκραύγαζε. Συνώδευαν τρία πτώματα πάνω σὲ φορεῖα. Μοῦ εἶπαν ὅτι μόλις πρὶν ἀπὸ λίγο εἶχαν δολοφονηθῆ. Τὸ ΕΑΜ-ΕΛΑΣ, ποὺ προφανῶς εἶναι ὑπεύθυνα, εἶναι δύσκολο νὰ τεθοῦν ὑπὸ ἔλεγχον, τουλάχιστον ἀπὸ μιὰ τόσο ἀσταθῆ κυβέρνησι».

Ὁ Κάπελλ δίνει μιὰ ἄλλη εἰκόνα: «Οἱ θρηνοῦσες γυναῖκες περπατοῦσαν πρὸς τὰ πίσω, κοιτώντας πρὸς τὰ πτώματα μὲ τὰ γκρίζα πρόσωπα, ξεφωνίζοντας καὶ κουνώντας τὶς γροθιές τους». Τοῦ ἔδωσε τὴν ἐντύπωσι «κάποιας τελετουργίας» αὐτὸ τὸ θέαμα. Οἱ γυναῖκες ἔμοιαζαν περισσότερο σὰν «ἱέρειες σὲ καταληψία» παρὰ σὰν γυναῖκες ποὺ θρηνοῦσαν δικούς τους.

Τὴν 6ην Νοεμβρίου, ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ ἔντασις αὐξάνεται εἰς τὴν Ἑλλάδα», ἐδημοσίευαν ἀνταπόκρισιν τοῦ εἰδικοῦ ἀπεσταλμένου τους στὴν Ἀθήνα οἱ «Τάιμς» τοῦ Λονδίνου:

«Οἱ ἐκδηλώσεις τοῦ εἴδους αὐτοῦ ἀλλάζουν, τώρα, χαρακτῆρα. Χθὲς κάπου ὀκτακόσιοι ὀπαδοὶ τοῦ ΕΑΜ παρήλασαν στοὺς κεντρικοὺς δρόμους τῶν Ἀθηνῶν, ἔχοντας ἐπικεφαλῆς τῆς παρελάσεώς τους τρία πτώματα καὶ ἐκραύγαζαν ὅτι εἶχαν δολοφονηθῆ ἀπὸ «δεξιὲς ὀργανώσεις» καὶ ἀπαιτοῦσαν νὰ λάβῃ ἡ κυβέρνησις τὰ ἀπαραίτητα μέτρα».

Ὁ συνταγματάρχης Ὄλιβερ ἔγραψε ἐπίσης στὴν σύζυγό του:

«Ἡ ρωσικὴ στρατιωτικὴ ἀποστολὴ ἔχει καταλύσει σὲ δωμάτια τοῦ ξενοδοχείου «Μεγάλη Βρεταννία», ἀκριβῶς ἀπέναντι στὸ γραφεῖο μου. Βγαίνουν στὸ μπαλκόνι τους καὶ χαμογελοῦν σαρδόνια στὶς διάφορες παρελάσεις καὶ ἐκδηλώσεις. Ἀναρωτιέμαι τί νὰ σκέπτωνται, ἄραγε, γιὰ ὅλα αὐτά».

Σίγουρα θὰ ἔθετε τὴν ἴδια ἐρώτησι στὸν ἑαυτό του, μερικὲς ἡμέρες ἀργότερα, ὅταν παρήλασε στὴν Ἀθήνα ἡ Ἑλληνικὴ Ὀρεινὴ Ταξιαρχία, ποὺ ἔφθασε ἀπὸ τὴν Ἰταλία. Πολὺ χαρακτηριστικὸ εἶναι τὸ ὅτι τὸ γεγονὸς αὐτὸ χαιρετίσθηκε μὲ τὸ σχίσιμο ἑνὸς πελώριου «πόστερ» τοῦ Στάλιν, ποὺ ἔβλεπε στὴν πλατεῖα Συντάγματος.

«Καταπληκτικὴ ὑποδοχὴ ἔγινε στὴν Ὀρεινὴ Ταξιαρχία, ἔγραψε ὁ Ὄλιβερ. Παρήλασαν μέσα σὲ πυκνὰ πλήθη ποὺ παραληροῦσαν, ποὺ ζητωκραύγαζαν καὶ χειροκροτοῦσαν. Λέγεται ὅτι ἡ ἐπιστροφὴ τῶν τακτικῶν στρατευμάτων θὰ σημάνῃ τὸ τέλος τῆς βασιλείας τοῦ ΕΑΜ. Οἱ Ἕλληνες τὸ ἔχουν βαρεθῆ, τὸ ἔχουν σιχαθῆ τὸ ΕΑΜ, ἀλλὰ δὲν μποροῦν νὰ κάνουν τίποτε γιατὶ εἶναι πολὺ ἰσχυρό».

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΤΗΣ «ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΚΟΣΜΟΥ»

Ὁ Νικόλαος Μπρούμας, ὑπολοχαγὸς τῆς Ταξιαρχίας καὶ προσφάτως πρεσβευτὴς τῆς Ἑλλάδος στὸ Λονδῖνο, ἦταν σημαιοφόρος στὸ πλευρὸ τῆς παρατάξεως. Ἄνδρες καὶ γυναῖκες προσπαθοῦσαν νὰ φτάσουν τὴν ἐθνική τους σημαία καὶ νὰ τὴ φιλήσουν κι' ἐπειδὴ δὲν τὸ κατώρθωναν φιλοῦσαν ἐκεῖνον. «Σίγουρα θὰ πρέπει νὰ ἤμουν ὁ ἄνθρωπος ποὺ εἶχε φιληθῆ περισσότερο στὴν Ἀθήνα ἐκείνη τὴν ἡμέρα», λέει ὁ Ν. Μπρούμας. «Οἱ ἄνθρωποι ζητοῦσαν κάτι τὸ πραγματικὰ ἐθνικό, γιὰ νὰ τοὺς βγάλῃ ἀπὸ τὴ σύγχυσι τοῦ κομμουνισμοῦ».

Ὁ Σκόμπη εἶχε μιὰ συζήτησι «στὰ ἴσια» μὲ τὸ Σιάντο καὶ τὸν Ζεῦγο. Τοὺς μίλησε ἁπλὰ καὶ ἔξω ἀπὸ τὰ δόντια:

— Δὲν μ' ἐνδιαφέρει ἐμένα ἂν ἡ κυβέρνησις τῆς χώρας εἶναι δεξιά, ἀριστερὴ ἢ τοῦ κέντρου, εἶπε. Ἐφ' ὅσον εἶναι ἡ νόμιμος κυβέρνησις τοῦ τόπου εἶναι ὑποχρέωσίς μου νὰ τὴν ὑποστηρίξω.

Τοὺς ὑπενθύμισε ὅτι τὸ βρεταννικὸ ἔθνος, παρὰ τὶς ὑποχρεώσεις καὶ τὶς ἀνάγκες ποὺ εἶχε σὲ πολλὰ ἄλλα σημεῖα τοῦ κόσμου, ἦταν ἀποφασισμένο νὰ κάνῃ κάθε τι ποὺ ἦταν μέσα στὶς δυνατότητές του γιὰ νὰ βοηθήσῃ τὴν Ἑλλάδα.

— Τώρα θὰ σᾶς μιλήσω μὲ πλήρη εἰλικρίνεια, συνέχισε. Ἐγὼ καὶ οἱ ἄνδρες μου ἔχουμε σιχαθῆ τὶς συνεχεῖς ἐκδηλώσεις καὶ τὶς φωνασκίες καὶ τὰ πολιτικὰ συνθήματα. Τὸ βρίσκουμε συγχρόνως γελοῖο καὶ ἐνοχλητικό, καθὼς καὶ προσβλητικό. Ὅλοι μας πολεμήσαμε σχεδὸν πέντε χρόνια. Ἀντὶ νὰ ἐπιστρέψουμε στὴν πατρίδα μας ἤρθαμε ἐδῶ γιὰ νὰ βοηθήσουμε τὸ λαὸ αὐτῆς τῆς χώρας καὶ δὲν περιμέναμε τέτοια μεταχείρισι.

Ἐπίσης, ὁ Σκόμπη εἶπε στοὺς δυὸ ἀρχηγοὺς τῶν κομμουνιστῶν, ὅτι εἶχε σιχαθῆ μὲ τὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο μανουβράριζαν τὸν Τύπο τους καὶ προκαλοῦσαν ἀνησυχίες στὸ λαό. Τοὺς δήλωσε ἀκόμη ὅτι ἤξερε τὴν τρομοκρατικὴ δρᾶσι τῆς ἀστυνομίας τοῦ ΕΑΜ, τῆς ΕΠ καὶ τὴν καλλιεργουμένην ἐχθρότητα ἀπὸ τὸ ΕΑΜ πρὸς τὰ στρατεύματά του.

ΑΥΡΙΟΝ: Τὸ ἡμερολόγιο τοῦ Λίνκολν Μὰκ Βῆ. — Ἡ σύσκεψις τῶν ἀρχηγῶν ἑνὸς τμήματος τοῦ Ε.Α.Μ. στὴν Πλάκα.

Πῶς ἐσώθη ἡ Ἑλλάς τὸ 44

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΣΚΟΜΠΗ

Τὸ ἡμερολόγιο τοῦ Λίνκολν Μὰκ Βῆ — Ἡ σύσκεψις τῶν ἀρχηγῶν ἑνὸς τμήματος τοῦ ΕΑΜ στὴν Πλάκα

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΤΗΣ «ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΚΟΣΜΟΥ»

ΣΥΝΔΕΣΙΣ ΜΕ ΤΑ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΑ

Ἀπὸ τὸ 1942 ὁ ΕΛΑΣ ἀξιοποίησε κατὰ τὸν καλύτερο δυνατὸ τρόπο τὴν ἀνεπάρκεια καὶ ἀδιαφορία τῶν Βρεταννῶν τοῦ Στρατηγείου τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, ἀνδρώθηκε καὶ ἐπέτυχε νὰ διαδραματίζῃ κύριον ρόλον γιὰ τὴν ἐπιβολὴ τῶν ἀξιώσεων τοῦ ΕΑΜ, ποὺ ἐπέτυχε νὰ ἐπιβάλῃ τὶς περισσότερες. Μετὰ τὴν ἐγκατάστασιν τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως, τὸν Ὀκτώβριο τοῦ 1944 στὴν Ἀθήνα, οἱ Βρεταννοὶ περίμεναν ὅτι ἡ παρουσία τους θὰ ἦταν ἀρκετὴ γιὰ νὰ ξαναφέρουν τὴν ἀπελευθερωθεῖσαν χώρα στὸν κανονικὸ ρυθμὸ ζωῆς καὶ νὰ ἐπιβάλουν τὴν πραγμάτωσιν τῶν συμφωνιῶν τῆς Καζέρτας. Ἀλλὰ τὸ ΕΑΜ ποὺ κατευθυνόταν ἀπὸ τὸ ΚΚΕ ἔφερε διαρκῶς προσκόμματα καὶ ἡ ἔντασις κορυφωνόταν.

23ον

— Εἶναι φανερὸ ὅτι μιὰ ἔνοπλος μειοψηφία προσπαθεῖ νὰ ἐπιβάλῃ τὶς δικές της θελήσεις στὴν κυβέρνησι καὶ στὸ λαό, κατηγόρησε ὁ Σκόμπη. Ἐπίσης ἔχω τὴν πληροφορία ὅτι ὑπάρχουν ἀκόμα ἀρκετοὶ ἄνδρες τοῦ ἐχθροῦ ἐλεύθεροι καὶ ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν ὀργανώσεών σας.

Ἡ ἀναφορὰ ποὺ ὑπέβαλε ὁ στρατηγὸς Σκόμπη, σχετικὰ μὲ τὴν συνομιλία αὐτή, σημειώνει ὅτι «ὕστερα ἀπὸ πολλὲς ὑπεκφυγές, ὁ κ. Σιάντος ἔδωσε διαβεβαιώσεις ὅτι δὲν θὰ γίνουν ἐκδηλώσεις τὴν 7ην Νοεμβρίου καὶ ὅτι θὰ σταλοῦν ἀμέσως ὁδηγίες πρὸς τὴν ἀστυνομία τοῦ ΕΑΜ νὰ συνεργασθῇ πλήρως μετὰ τῶν Βρεταννῶν. Ἐπίσης ὅτι ὅλες οἱ ὀργανώσεις θὰ κάμουν τὸ πᾶν προκειμένου νὰ ἀνακαλυφθοῦν οἱ ἄνδρες τοῦ ἐχθροῦ καὶ νὰ παραδοθοῦν ἀμέσως στοὺς Βρεταννούς».

Ἐξ ἄλλου, στὶς προσωπικές του σημειώσεις, ὁ Σκόμπη ἔγραψε μὲ κάποια ἀνακούφισι:

«Εἶδα τοὺς κ.κ. Σιάντο καὶ Ζεῦγο καὶ τοὺς τὰ εἶπα ἀπὸ τὴν καλή. Τελικὰ μοῦ ὑπεσχέθησαν πλήρη συνεργασία. Τοὺς πληροφόρησα τὴν ἀπόφασι τοῦ πρωθυπουργοῦ νὰ ἀντικαταστήσῃ τὴν τοπικὴ ἀστυνομία μὲ νέαν ἐθνικὴ φρουρὰ τὴν 1ην Δεκεμβρίου καὶ νὰ ἀφοπλίσῃ ὅλα τὰ ἀνταρτικὰ σώματα τὴν 10ην Δεκεμβρίου. Κατόπιν εἶδα τὸν συνταγματάρχη Ποπὼφ τῆς ρωσικῆς στρατιωτικῆς ἀποστολῆς».

Ἡ αὐξανομένη ἀνατρεπτικὴ δραστηριότης καὶ ὁ συνεχῶς αὐξανόμενος ρυθμὸς τῶν ἐκδηλώσεων στοὺς δρόμους τῶν κομμουνιστῶν, προκαλοῦσε ἐπίσης καὶ τὶς ἀνησυχίες τοῦ Ἀμερικανοῦ πρεσβευτοῦ Λίνκολν Μὰκ Βῆ. Τὴν 5ην Νοεμβρίου ἔγραψε στὸ ἡμερολόγιό του:

«Μετέβην εἰς τὴν βρεταννικὴν πρεσβείαν καὶ εἶχον μακρὰν συνομιλίαν μὲ τὸν Λῆπερ, ὁ ὁποῖος ὑπεσχέθη νὰ πῇ στὸν Σκόμπη νὰ προστατεύσῃ τὸ προξενεῖο μας εἰς τὴν Θεσσαλονίκην».

Τὴν 6ην Νοεμβρίου ὁ Μὰκ Βῆ ἔγραφε:

«Ἡ θέσι τοῦ Σκόμπη ἀσφαλῶς δὲν εἶναι ἀξιοζήλευτη, μὲ τόσο μικρὲς δυνάμεις εἰς τὴν διάθεσίν του καὶ μὲ τοὺς Ἕλληνας νὰ ἀποδεικνύεται ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ τοὺς ἐμπιστευθῇς».

Τὸ κινητὸ ἀρχηγεῖο τῆς συμμαχικῆς στρατιωτικῆς ἀποστολῆς στὴν Ἤπειρο, κατὰ τὸ τέλος τοῦ 1944. Στὸ κέντρο ὁ Κρὶς καὶ ὁ Οὐάϊνς.

Τὴν 7ην Νοεμβρίου ὁ Μὰκ Βῆ γράφει:

«Ὁ Σκόμπη ἐδήλωσε σήμερον ὅτι ἔχει ἀπαγορεύσει ὅλας τὰς ἐκδηλώσεις διὰ τὸν ἑορτασμὸν τῆς Ὀκτωβριανῆς Ἐπαναστάσεως. Ἐπίσης πιστεύει ὅτι τὸ ΕΑΜ δὲν θὰ ἀντιταχθῇ εἰς τὴν διάλυσιν τῶν ἀνταρτῶν τὴν 10ην Δεκεμβρίου».

Ὅμως, ἀκριβῶς μία ἑβδομάδα ἀργότερα, ὁ συνταγματάρχης Ὄλιβερ ἔγραφε στὴν σύζυγό του:

«Ἀκούω πυροβολισμοὺς τὶς νύκτες καὶ ὑπάρχουν συνεχῶς ὁμάδες ἀνθρώπων ποὺ συζητοῦν ζωηρὰ μεταξύ τους στὴν πλατεῖα Συντάγματος».

Ἡ ἔντασις ἦταν τώρα τόσο ἔντονη, ὥστε γινόταν εὐκολώτατα ἀντιληπτή. Χειρότερα ἦταν τὴ νύκτα, γιατὶ σὲ κάθε γωνιὰ φανταζόταν κανεὶς ὅτι ἦταν κρυμμένοι αἱμοδιψεῖς δολοφόνοι...

Ὁ Ἔρλ Τζέλικο, ποὺ πέρασε γιὰ λίγο ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, πρὶν συνεχίσῃ τὶς ἐπικίνδυνες ἀποστολές του κάπου ἀλλοῦ, ἦταν παρὼν σὲ μιὰ τέτοια «μαζικὴ ἐκδήλωσι».

«Ἦταν σχεδὸν κάτι ποὺ προκαλοῦσε φόβο», θυμᾶται. «Δὲν εἶχε τύχει νὰ ξαναδῶ μιὰ ἀπ' αὐτὲς τὶς ἐκδηλώσεις τοῦ προλεταριάτου. Εἶχαν σχηματίσει φάλαγγα ποὺ εἶχε πλάτος 30 ἢ 40 ἄτομα, κατὰ τὸ πλεῖστον ἐργάτες ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ. Ἐβάδιζαν καὶ ἔψαλλαν τὰ πραγματικὰ μελωδικὰ ἐμβατήρια τοῦ ΕΑΜ. Ἦταν πραγματικὰ μιὰ πρώτης τάξεως ἐπίδειξις πειθαρχίας καὶ ἐνθουσιασμοῦ».

Στὸ προσωπικό του ἡμερολόγιο ὁ Σκόμπη ὑπογραμμίζει ἐπίσης ὅτι ἔβλεπε καὶ ἐκεῖνος τὴν ἔντασι ποὺ μεγάλωνε συνεχῶς.

«Πῆγα στὴ Θήβα, γράφει. Ὁ ΕΛΑΣ φαινόταν ἐχθρικὸς καὶ ὁ πληθυσμὸς φοβισμένος. Πίσω στὶς 5 μ.μ. Ἔφθασε ἀνησυχητικὴ ἀναφορὰ ἀπὸ τὴν «ἰντέλλιτζενς» (γραφεῖο μυστικῶν ὑπηρεσιῶν) σχετικῶς μὲ ἕνα ἐνδεχόμενο πραξικόπημα στὸ ἐγγὺς μέλλον. Ἔστειλα προσωπικὸ μήνυμα στὸν Τζάμπο (στρατηγὸ Οὐίλσων) καὶ ζητοῦσα νὰ κρατηθοῦν ὅλα τὰ βρεταννικὰ στρατεύματα, τοὐλάχιστον πρὸς τὸ παρόν».

Ἡ ἀνησυχητικὴ ἀναφορὰ τῆς «Ἰντέλλιτζενς» ποὺ εἶχε λάβει ὁ Σκόμπη, ἀνέφερε ὅτι τὴν 15 Νοεμβρίου εἶχε γίνει σύσκεψις τῶν ἀρχηγῶν ἑνὸς τμήματος τοῦ ΕΑΜ στὴν ὁδὸ Τριπόδων στὴ συνοικία τῆς Πλάκας. Ἔλαβαν μέρος καὶ τρεῖς καπετάνιοι τοῦ ΕΛΑΣ ποὺ ἦσαν γνωστοὶ μὲ τὰ ὀνόματα Ἀντώνης, Βαρβάκης καὶ Χίου. Εἶχαν δηλώσει ὅτι ἂν ἦταν ἀπαραίτητο τότε θὰ χτυποῦσαν τοὺς Ἄγγλους σὲ μιὰ «μάχη γιὰ τὴ λευτεριά». Ἐπίσης ἔγινε ἄλλη σύσκεψι στὸν ἀριθμὸ 18 τῆς ὁδοῦ Ἑσπερίδων, στὴν ὁποία ἔλαβαν μέρος ἡ θετὴ κόρη τοῦ Παπανδρέου, ἔνθερμη θαυμάστρια τοῦ ΕΑΜ καὶ ὁ Ἰωάννης Τσιριμῶκος, ἰδιαίτερος γραμματεύς του. Στὴν σύσκεψι ἐκείνη ἀπεφασίσθη:

«1. Νὰ καταβληθῇ κάθε προσπάθεια προκειμένου νὰ πεισθῇ ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ὅτι οἱ Ἄγγλοι δὲν θὰ ἐκπληρώσουν τὶς ὑποσχέσεις τους γιὰ τὴν ἀποστολὴ ἐφοδίων.

2. Ἡ παροῦσα κατάστασις τῶν ἐκδηλώσεων φιλίας πρὸς τοὺς Ἄγγλους πρέπει νὰ ἀλλάξῃ.

3. Πρέπει νὰ ἀναλάβουν πράκτορες τὴν διασπορὰν κομμουνιστικῆς προπαγάνδας ἀνάμεσα στὶς βρεταννικὲς δυνάμεις. Ἡ Στέλλα Ξενοπούλου ἀνέλαβε νὰ ὀργανώσῃ ἕνα γυναικεῖο τμῆμα γιὰ τὸ σκοπὸ αὐτόν».

Ἴσως ἀκόμα πιὸ ἀνησυχητικὸ ἦταν τὸ γεγονὸς ὅτι εἶχε ἐξακριβωθῆ ἡ ἄφιξις στὴν Ἀθήνα κάποιου Ἕλληνος ρωσικῆς καταγωγῆς, ποὺ λεγόταν Γαβριηλίδης, ποὺ ἐθεωρεῖτο σὰν «ἀνατροπεὺς τοῦ πιὸ ἐπικινδύνου τύπου».

Ἐξ ἄλλου πληροφορίες ἀπὸ τὴν Μάνδρα (ποὺ ἀπέχει κάπου 25 χιλιόμετρα ἀπὸ τὴν Ἀθήνα) ἀνέφεραν ὅτι ἄρχισαν νὰ συγκεντρώνωνται ἐκεῖ σημαντικὲς δυνάμεις τοῦ ΕΛΑΣ.

«Σημαντικὲς δυνάμεις συγκεντρώνονται ἐπίσης καὶ σὲ ἄλλα σημεῖα πέριξ τῶν Ἀθηνῶν», ἔγραφε ἡ ἀναφορά. «Ὑπάρχει ἡ πληροφορία ὅτι ὁ ΕΛΑΣ θὰ ὑποβάλῃ σειρὰν ἀξιώσεων εἰς τὴν κυβέρνησιν τῆς Ἑλλάδος καὶ τοὺς Βρεταννοὺς καὶ ὅτι θὰ ἐπιβάλῃ τὴν θέλησίν του διὰ τῆς βίας, ἐφ' ὅσον δὲν γίνουν ἀποδεκταὶ αἱ ἀξιώσεις».

Οἱ δυνάμεις αὐτὲς τοῦ ΕΛΑΣ περιελάμβαναν Γερμανούς, Ἰταλοὺς καὶ Ρώσους ἀξιωματικοὺς καὶ ἄνδρες ὡπλισμένους μὲ τυφέκια, πιστόλια, αὐτόματα «Μπρέντα», ὅλμους καὶ γερμανικὲς καὶ ἰταλικὲς χειροβομβίδες.

Ἐφ' ὅσον εἶχε καθορισθῆ νὰ διαλυθῇ ὁ ΕΛΑΣ τὴν 10ην Δεκεμβρίου, τὸ ΕΑΜ θὰ ἔχανε τὰ πάντα. Ἔτσι εἶχε ἀποφασισθῆ νὰ καταβληθῇ προσπάθεια ὥστε νὰ ματαιωθῇ κάτι τέτοιο. Ἡ ἀναφορὰ ποὺ εἶχε στὰ χέρια του ὁ Σκόμπη ὑπεστήριζε ὅτι ἐνδεχομένως ὁ ΕΛΑΣ θὰ ἐπιχειροῦσε νὰ καταλάβῃ τὴν Ἀθήνα, πρὶν προλάβουν νὰ προετοιμασθοῦν οἱ Βρεταννοί.

«Ἂν ἐπιτύχῃ ὁ ΕΛΑΣ νὰ καταλάβῃ τὰ καίρια σημεῖα, ὅπως τὴν ἕδρα τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως, τὸ φράγμα τοῦ Μαραθῶνος, τὶς τράπεζες, τὸν σταθμὸ ἠλεκτροπαραγωγῆς τοῦ Πειραιῶς, τὰ ταχυδρομεῖα, τὸ κτίριο τῶν τηλεφώνων, τότε θὰ εἶναι σὲ ἀρκετὰ ἰσχυρὴ θέσι νὰ ὑποβάλουν τοὺς δικούς τους ὅρους».

ΑΥΡΙΟΝ: Οἱ προτάσεις τοῦ Σκόμπη. — Οἱ προτάσεις τοῦ ΕΛΑΣ

Πῶς ἐσώθη ἡ Ἑλλάς τὸ '44

ΣΥΝΔΕΣΙΣ ΜΕ ΤΑ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΑ

Ἀπὸ τὸ 1942 ὁ ΕΛΑΣ ἀξιοποίησε κατὰ τὸν καλύτερο δυνατὸ τρόπο τὴν ἀνεπάρκεια καὶ ἀδιαφορία τῶν Βρετανῶν τοῦ Στρατηγείου τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, ἀνδρώθηκε καὶ ἐπέτυχε νὰ διαδραματίζῃ κύριον ρόλον γιὰ τὴν ἐπιβολὴ τῶν ἀξιώσεων τοῦ ΕΑΜ, ποὺ ἐπέτυχε νὰ ἐπιβάλῃ τὶς περισσότερες. Μετὰ τὴν ἐγκατάστασιν τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως, τὸν Ὀκτώβριο τοῦ 1944 στὴν Ἀθήνα, οἱ Βρεταννοὶ περίμεναν ὅτι ἡ παρουσία τους θὰ ἦταν ἀρκετὴ γιὰ νὰ ξαναφέρουν τὴν ἀπελευθερωθεῖσαν χώρα στὸν κανονικὸ ρυθμὸ ζωῆς καὶ νὰ ἐπιβάλουν τὴν πραγματοποίησιν τῶν συμφωνιῶν τῆς Καζέρτας. Ἀλλὰ τὸ ΕΑΜ ποὺ κατευθυνόταν ἀπὸ τὸ ΚΚΕ ἔφερε διαρκῶς προσκόμματα καὶ ἡ ἔντασις κορυφωνόταν.

24ον

Μετὰ τὴν ἀνάγνωσι τῆς ἀναφορᾶς, ὁ Σκόμπη κάλεσε τὸν Σαράφη καὶ ὅπως ἔγραψε στὸ ἡμερολόγιό του τοῦ «τὰ ἔψαλε γιὰ καλὰ» καὶ τὸν προειδοποίησε ὅτι ἡ βία θὰ ἀντιμετωπισθῇ μὲ βία, ἂν χρειασθῇ.

Ἀλλὰ ὁ Σκόμπη ἤξερε καλὰ ὅτι ἡ διατήρησις αὐτῆς τῆς «Πὰξ Μπριτάννικα» σ' ὅλη τὴν Ἑλλάδα, τὸ ἄνοιγμα τῶν δρόμων καὶ ἡ μεταφορὰ τροφίμων στοὺς πεινασμένους κατοίκους τῆς χώρας, ἦταν κάτι τὸ φοβερὰ δύσκολο, ἀφοῦ εἶχε στὴ διάθεσί του μόνο 26.500 ἄνδρες ὅλους κι' ὅλους (Βρεταννοὺς καὶ Ἰνδούς), καὶ πέντε μοῖρες ἀεροσκαφῶν. Ἐνῶ ὁ Σαράφης, ὅπως εἶχε καυχηθῆ, διέθετε ἐννέα μεραρχίες πεζικοῦ καὶ μιὰ ταξιαρχία ἱππικοῦ, ποὺ ξεπερνοῦσαν τὶς 50.000 πλήρως ἐξοπλισμένων καὶ ἐκπαιδευμένων ἀνδρῶν καὶ εἶχε ἐπίσης μὴ κινητοποιημένες ἐφεδρεῖες 100.000 ἀνδρῶν.

Στὴν συνέντευξι Τύπου ποὺ τὰ ἀνέφερε αὐτά, ὁ Σαράφης εἶχε πλάι του τὸν Παρτσαλίδη καὶ τὸν Μάντακα.

Ὁ δημοσιογράφος Κάπελλ βρῆκε τὸν Παρτσαλίδη (τὸν κομμουνιστὴ γραμματέα τῆς κεντρικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Ε.Α.Μ.) «ἕναν γοητευτικό, μὲ λαμπερὰ μάτια μικρόσωμο ἄνδρα, ποὺ τὰ ἔβλεπε ὅλα καὶ τὰ ἀντιλαμβανόταν ὅλα». Τὸν Μάντακα τὸν περιγράφει σὰν «μεγαλόσωμο καὶ γεροδεμένο Κρητικὸ στρατηγό, ποὺ καθόταν ἐκεῖ, χωρὶς νὰ λέῃ τίποτα».

Ὁ ἀνταποκριτὴς τοῦ «Ντέηλυ Τέλεγκραφ», διέκρινε ἐπίσης «ἐπιθετικότητα καὶ ἐκνευρισμὸ στὸ χαμόγελο τοῦ Σαράφη», ποὺ τὰ ἀπέδωσε στὸ γεγονὸς ὅτι ἦταν «κάτω ἀπὸ τὴν ἐπίβλεψι τῶν πιὸ ἀφοσιωμένων στὸν κομμουνισμὸ ἀφεντικῶν του».

Ὁ Παρτσαλίδης τοῦ ἔδινε συνεχῶς συμβουλές, τὴν ὥρα ποὺ μεταφράζονταν οἱ ἐρωτήσεις τῶν δημοσιογράφων.

Ἐπίσης ὁ Κάπελλ περιέγραψε τὴν ὁμιλία τοῦ Σιάντου σὲ ἕνα πλῆθος τριάντα χιλιάδων καὶ πλέον λαοῦ, στὴν πλατεία Συντάγματος. «Ὁ μεγαλόσωμος, εὔτραφής, μὲ βαθουλωμένα μάτια Σιάντος φαινόταν νὰ

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΣΚΟΜΠΗ

Οἱ προτάσεις τοῦ Σκόμπη — Οἱ προτάσεις τοῦ ΕΛΑΣ

Ὁ Πυρομάγλου (δεξιὰ στὴν φωτογραφία) κατὰ τὴν ἄφιξίν του στὴν Μέση Ἀνατολὴ γιὰ νὰ ἀντιπροσωπεύσῃ τὸ ΕΔΕΣ στὴν συνδιάσκεψι τοῦ Λιβάνου.

ἔχῃ αἰχμαλωτίσει τὸ πλῆθος μὲ τὴν ρητορική του», ἔγραφε. «Ὅλοι οἱ γύρω δρόμοι εἶχαν γεμίσει πλήθη ποὺ κρατοῦσαν σημαῖες καὶ πανὼ μὲ συνθήματα. Ἡ πραγματικὰ ἐντυπωσιακὴ πειθαρχία τοῦ πλήθους ἔκανε τὸν Τζὼφρεϋ Χόαρ (τῶν «Τάιμς») νὰ παρατηρήσῃ:

— Δὲν νομίζεις ὅτι ὅλοι εἶναι πολὺ ὑποτακτικοὶ καὶ πρόθυμοι;

Ὁ Κάπελλ, ὅμως, δὲν ἔβλεπε τὸ λόγο γιατί νὰ μὴν εἶναι.

—Ὄχι μόνο ἔχει (ὁ Σιάντος) δυὸ δικά του μέλη στὴν κυβέρνησι, ἀλλὰ ἔχει καὶ τὴν πλήρη ὑποστήριξι ἄλλων τεσσάρων Ἐαμιτῶν ὑπουργῶν. Ἐξ ἄλλου ἔξω ἀπὸ τὴν Ἀθήνα αὐτὸς εἶναι ἡ ἐξουσία. Αὐτὸς εἰσπράττει τοὺς φόρους στὰ τέσσερα πέμπτα τῆς χώρας καὶ μέσω τοῦ Σβώλου, τοῦ ὑπουργοῦ Οἰκονομικῶν τοῦ Παπανδρέου, ὑποβάλλει τὶς δικές του οἰκονομικὲς ἰδέες στὴν τρομαγμένη κυβέρνησι τῶν Ἀθηνῶν.

Ἐπειδὴ τὸ κύριο ἔργο τους ἦταν νὰ βοηθήσουν τὴν Ἑλλάδα νὰ ξαναβρῇ τὸν κανονικὸ ρυθμὸ τῆς ζωῆς καὶ νὰ μεταφέρουν τρόφιμα καὶ ἐφόδια παντοῦ, οἱ μονάδες τῆς 23ης Ταξιαρχίας σκόρπισαν σ' ὅλη σχεδὸν τὴν χώρα.

Ὁ Οὐίνστων Τσῶρτσιλ εἶπε νὰ παραμείνῃ πρωθυπουργὸς ὁ Παπανδρέου καὶ «νὰ τοὺς ἀγνοήσῃ ὅλους αὐτούς». Ὅμως, πολὺ γρήγορα ἔγινε σαφὲς ὅτι οἱ κομμουνιστὲς δὲν εἶχαν τὴν πρόθεσι νὰ ἀφήσουν τὶς προθέσεις τους καὶ νὰ φύγουν ἀπὸ τοὺς στόχους τους, ἐπειδὴ τὸ ἔλεγε ὁ Παπανδρέου ἢ ἐπειδὴ τὸ ἤθελε μιὰ μικρὴ δύναμις Βρεταννῶν.

Ἤδη ἦταν φανερὸ ὅτι ἕνας μεγάλος ἀριθμὸς πρακτόρων τοῦ ΕΑΜ εἶχε συρρεύσει στὴν Ἀθήνα καὶ μαζί τους εἶχε ἔλθει ἕνας ἀκόμα μεγαλύτερος ἀριθμὸς ἐλασιτῶν μὲ πολιτικά, ἀλλὰ μὲ πλήρη ὁπλισμό.

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΤΗΣ «ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΚΟΣΜΟΥ»

Παράλληλα ἄρχισε συστηματικὴ κοινωνικὴ ἀναταραχή, ποὺ εἶχε σκοπὸ τὴν δημιουργία ἐκρύθμου καταστάσεως.

Ἡ πρώτη ἐνέργεια ἦταν ἡ πλήρης ἐξάπλωσις τῆς «μαύρης ἀγορᾶς» τὴν ὁποία ἐκμεταλλευόταν μὲ πραγματικὴ μαεστρία τὸ ΕΑΜ, γιὰ νὰ φέρνῃ σὲ ἀδιέξοδο τὴν κυβέρνησι. Αὐτὸ καὶ ἡ φρικτὴ ἀνέχεια καὶ ἡ πεῖνα ποὺ ἐμάστιζε τὶς τάξεις τῶν ἐργαζομένων περιεῖχαν ἀσφαλῶς τοὺς σπόρους τῆς ἐξεγέρσεως.

Οἱ «ἀνατροπεῖς» ἔκαναν σπουδαία δουλειὰ ἰδίως μέσα στοὺς κύκλους τῶν ἐργαζομένων στὰ λιμάνια καὶ στὶς χερσαῖες μεταφορές. Οἱ ἀπεργίες ποὺ προκαλοῦσαν εἶχαν σὰν ἀποτέλεσμα νὰ γίνεται ἀκόμα πιὸ ἀπελπιστικὸ τὸ πρόβλημα τοῦ ἐφοδιασμοῦ τοῦ πληθυσμοῦ μὲ τὰ βασικώτερα εἴδη διατροφῆς καὶ φυσικὰ ἡ μαύρη ἀγορὰ ὠργίαζε.

Οἱ κομμουνιστὲς χρησιμοποιῶντας μὲ σατανικὴ μαεστρία τὰ «ὅπλα» αὐτά, ἄρχισαν νὰ ξεσηκώνουν τὸν κόσμο κατὰ τῆς κυβερνήσεως. Ἡ γραμμὴ τὴν ὁποίαν ἐπίσης χρησιμοποίησαν μὲ διαβολικὴ ἐξυπνάδα καὶ πειστικότητα οἱ εἰδικοὶ «ἀνατροπεῖς» τῶν κομμουνιστῶν, ἦταν ὅτι ἡ κυβέρνησις Παπανδρέου ὑπεστήριζε τοὺς συνεργάτες τῶν Γερμανῶν καὶ ὅτι τοὺς ἔδινε τὶς καλύτερες δουλειές, ἐνῶ ἀγνοοῦσε ἐκείνους ποὺ εἶχαν πολεμήσει γιὰ τὴν ἀπελευθέρωσι τῆς χώρας, δηλαδὴ τὰ μέλη τοῦ ΕΑΜ.

Ὁ Σκόμπη κατάλαβε γρήγορα ὅτι αὐτὸ ἦταν κάτι τὸ πολὺ ἐπικίνδυνο καὶ ὅτι ἡ κυβέρνησις δὲν εἶχε τὴν δυνατότητα νὰ τὸ καταπολεμήσῃ, ἐφ' ὅσον ἡ ἐξουσία της ἦταν σκιώδης καὶ βασιζόταν μόνο εἰς τοὺς Βρεταννούς. Γι' αὐτὸ ἔκρινε ὅτι ἔπρεπε νὰ δημιουργηθῇ μὲ τὴν μεγαλύτερη δυνατὴ ταχύτητα πραγματικὸς ἐθνικὸς στρατός, ἀστυνομία ἐξαρτωμένη πλήρως ἀπὸ τὴν κυβέρνησι καὶ χωροφυλακή.

Ὑπέβαλε τὴν πρότασι νὰ σχηματισθῇ ἀμέσως μιὰ μεγάλη μεραρχία ἑλληνικοῦ στρατοῦ δυνάμεως περίπου 40.000 ἀνδρῶν, ποὺ θὰ περιελάμβανε μιὰ ταξιαρχία τοῦ ΕΛΑΣ, ἕνα τάγμα τοῦ ΕΔΕΣ, τὶς ὑπόλοιπες δυνάμεις τοῦ Ἐλευθέρου Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ καὶ μερικοὺς κληρωτούς. Ὅταν θὰ γίνοταν αὐτό, ὅλοι οἱ ἀντάρτες, κάθε ἀποχρώσεως, θὰ ἀφοπλίζονταν.

ΑΥΡΙΟΝ: Ὁ Γ. Παπανδρέου ἀρνεῖται στὸν Σαράφη τὴν θέσι τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου.

Πῶς σώθηκε ἡ Ἑλλὰς τὸ 44

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΣΚΟΜΠΥ

ΣΥΝΔΕΣΙΣ ΜΕ ΤΑ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΑ

Ἀπὸ τὸ 1942 ὁ ΕΛΑΣ ἀξιοποίησε κατὰ τὸν καλύτερο δυνατὸ τρόπο τὴν ἀνεπάρκεια καὶ ἀδιαφορία τῶν Βρεταννῶν τοῦ Στρατηγείου τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, ἀνδρώθηκε καὶ ἐπέτυχε νὰ διαδραματίζη κύριον ρόλον γιὰ τὴν ἐπιβολὴ τῶν ἀξιώσεων τοῦ ΕΑΜ, ποὺ ἐπέτυχε νὰ ἐπιβάλη τὶς περισσότερες. Μετὰ τὴν ἐγκατάστασιν τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως, τὸν Ὀκτώβριο τοῦ 1944 στὴν Ἀθήνα, οἱ Βρεταννοὶ περίμεναν ὅτι ἡ παρουσία τους θὰ ἦταν ἀρκετὴ γιὰ νὰ ξαναφέρουν τὴν ἀπελευθερωθεῖσαν χώρα στὸν κανονικὸ ρυθμὸ ζωῆς καὶ νὰ ἐπιβάλουν τὴν πραγμάτωσιν τῶν συμφωνιῶν τῆς Καζέρτας. Ἀλλὰ τὸ ΕΑΜ ποὺ κατευθυνόταν ἀπὸ τὸ ΚΚΕ ἔφερε διαρκῶς προσκόμματα καὶ ἡ ἔντασις κορυφωνόταν.

25ον

Ὁ Γ. Παπανδρέου ἀρνεῖται στὸν Σαράφη τὴν θέσι τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ Γ. Ἐπιτελείου

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΤΗΣ «ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΚΟΣΜΟΥ»

Ὁ ΕΛΑΣ ὑπέβαλε ἀντιπροτάσεις ὅτι ἔπρεπε νὰ ἀφοπλισθοῦν ὅλες οἱ δυνάμεις μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ἡ Ὀρεινὴ Ταξιαρχία καὶ ὁ Ἱερὸς Λόχος. Ἀλλὰ ὁ Σκόμπη εἶπε ὅτι ὁ τακτικὸς Ἑλληνικὸς Στρατὸς ἦταν ἀπαραίτητος γιὰ τὴν συνέχισι τοῦ πολέμου στὴν Ἰταλία.

Ὁ στρατηγὸς Μάντακας ἔκανε μιὰ πονηρὴ προσπάθεια νὰ πείση τὸν Σκόμπη νὰ στείλη τὴν Ὀρεινὴ Ταξιαρχία στὴν Κρήτη.

«Ἀναρωτιέμαι ἂν ἐκεῖνο ποὺ θέλει νὰ ἐπιτύχη», σημειώνει ἀφελῶς ὁ Σκόμπη στὸ προσωπικό του ἡμερολόγιο, «εἶναι νὰ ἀπομακρύνη (ὁ Μάντακας) τὴν Ἑλληνικὴ Ταξιαρχία ἀπὸ τὴν Ἀθήνα».

Ἐπίσης ἐκφράζει ζωηρὲς ὑποψίες ὅτι ὁ ΕΛΑΣ ἂν παρέδιδε τὸν ὁπλισμό του, σίγουρα θὰ ἔδιδε ἕνα μέρος του καὶ θὰ εἶχε ἄφθονα ὅπλα κρυμμένα γιὰ νὰ ἐπανεξοπλισθῆ ὅταν θὰ ἔκρινε κατάλληλη τὴ στιγμὴ νὰ ἀναγκάση τὴν —χωρὶς στρατό— κυβέρνησι νὰ ὑποταχθῆ.

Μιὰ ἄλλη πρότασι τοῦ ΕΛΑΣ προκάλεσε τὴ δυσπιστία τοῦ Σκόμπη: ἡ πρότασι νὰ γίνουν μικτὰ τμήματα ἀπὸ ἐθνικόφρονες καὶ ἐλασίτες. Ἀλλὰ οἱ ἀνταρσίες καὶ τὰ κινήματα τῆς Μέσης Ἀνατολῆς φανέρωναν τὸν κίνδυνο μιᾶς τέτοιας ἀποφάσεως.

Ἔγινε εὐρεῖα σύσκεψι στὴν ὁποίαν τελικῶς ἐλήφθη ἡ ἀπόφασις νὰ γίνη μιὰ μικτὴ μεραρχία, ὅπως τὴν ζητοῦσαν οἱ Βρεταννοί. Τελικά, μὲ πολὺ μεγάλη δυσκολία οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ ΕΛΑΣ δέχθηκαν νὰ ἀφοπλισθοῦν ὅλοι οἱ ἀντάρτες ποὺ δὲν θὰ ὑπήγοντο στὴν δύναμι αὐτῆς τῆς μεραρχίας. Παράλληλα θὰ σχηματιζόταν μιὰ νέα Ἐθνοφυλακὴ ποὺ θὰ ἀποκαθιστοῦσε τὴν τάξι. Ὅλοι οἱ μόνιμοι Ἕλληνες ἀξιωματικοὶ ποὺ ἦσαν μὲ τοὺς ἀντάρτες, ὁποιασδήποτε παρατάξεως, θὰ ἐπανήρχοντο κανονικὰ στὶς τάξεις τοῦ στρατοῦ καὶ οἱ ἀξιωματικοὶ τῶν ἀνταρτῶν, ποὺ εἶχαν ὀνομασθῆ σὲ διαφόρους βαθμούς, ἀπὸ τοὺς ἀρχηγούς τους, θὰ εἶχαν τὴν εὐκαιρία νὰ εἰσέλθουν σὲ σχολὲς γιὰ νὰ ἐκπαιδευθοῦν καὶ νὰ γίνουν κανονικοὶ ἀξιωματικοὶ τοῦ τακτικοῦ στρατοῦ.

Ὁ Σαράφης κατὰ τὴν ἄφιξί του στὴν Μέση Ἀνατολὴ γιὰ νὰ παραστῆ στὴν συνδιάσκεψι τοῦ Λιβάνου.

Ὅμως, ὅταν ἔγινε ἡ πρότασις νὰ ἀνατεθῆ στὸν Σαράφη ἡ θέσις τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου, ὁ Παπανδρέου ἔμεινε ἀκλόνητος στὴν ἄρνησί του. Ἐξ ἄλλου, ἐνῶ τὸ ΕΑΜ καὶ ὁ ΕΛΑΣ φαίνονταν ὅτι ἦσαν πρόθυμοι νὰ συνεργασθοῦν στὴν ἀποκατάστασι τῆς κανονικῆς ζωῆς στὴ χώρα, στὶς τάξεις τῶν ἐνόπλων ἰδίως ὑπῆρχε ὁλοφάνερη ἀπροθυμία συνεργασίας τόσο μὲ τὸν τακτικὸ στρατό, ὅσο καὶ μὲ τὶς δυνάμεις τοῦ Ζέρβα. Καὶ ἦταν ὁλοφάνερη ἡ ἐχθρικὴ διάθεσις τῶν ἐλασιτῶν ὅπου ἐμφανίζονταν βρεταννικὲς μονάδες.

Τὴν 15ην Νοεμβρίου, ὁ Σκόμπη ἔλαβε ἄκρως ἀπόρρητες ὁδηγίες νὰ εἶναι ἕτοιμος νὰ ἀναλάβη πολεμικὴν δρᾶσιν στὴν περίπτωσι κατὰ τὴν ὁποία ὁ ΕΛΑΣ θὰ ἐπιχειροῦσε νὰ καταλάβη τὴν ἀρχή. Γιὰ νὰ ἰσχυροποιηθῆ κάπως ἡ βρεταννικὴ δύναμις στὴν Ἑλλάδα ἀπεστάλησαν ἀεροπορικῶς δυὸ ταξιαρχίες τῆς 4ης Ἰνδικῆς Μεραρχίας, μιὰ στὴν Θεσσαλονίκη καὶ μιὰ ἄλλη στὴν Πάτρα.

Τὴν 29ην Νοεμβρίου, ὁ Σαράφης ἀνεκοίνωσε χωρὶς περιστροφές, ὅτι ὁ ΕΛΑΣ δὲν θὰ ἀφοπλιζόταν. Δυὸ μέρες ἀργότερα οἱ ἡγέτες τοῦ ΕΑΜ ἐδήλωσαν ὅτι δὲν θὰ διαλύσουν τὴν Πολιτοφυλακή τους.

Ὅλες οἱ ἐνδείξεις φανέρωναν ὅτι ὁ σκληρὸς πυρήνας τῶν κομμουνιστῶν εἶχε πάρει ὁριστικὰ τὴν ἀπόφασί του νὰ κάνη τὴν «τελικὴ ἐξόρμησι» γιὰ τὴν κατάληψι τῆς ἀρχῆς. Οἱ βρεταννικὲς δυνάμεις ἦσαν ἀσφαλῶς ἀνεπαρκεῖς νὰ τοὺς ἐμποδίσουν. Τὸ ΚΚΕ εἶχε ἀντιληφθῆ ὅτι οἱ Βρεταννοὶ εἶχαν ἐξαντλήσει καὶ τὴν τελευταία τους δυνατότητα σὲ ἔμψυχο ὑλικό, ἀφοῦ ἐξακολουθοῦσαν νὰ μετέχουν σὲ αἱματηρὲς ἐκστρατεῖες στὴν Βορειοδυτικὴ Εὐρώπη, στὴν Ἰταλία, στὴν Βιρμανία, ὕστερα ἀπὸ ἕναν πόλεμο ποὺ εἶχε ἀρχίσει ἀπὸ τὸ 1939. Προφανῶς ἡ ὥρα μηδὲν πλησίαζε.

Ἡ ταξιαρχία ποὺ ἔφθασε στὴν Πάτρα ἦταν ἡ 11η Ἰνδικὴ ὑπὸ τὸν ταξίαρχο Τζὼν Χάντ. Λόγω τοῦ γεγονότος ὅτι ἡ Πελοπόννησος εἶναι πιὸ εὔφορη ἀπὸ πολλὲς ἄλλες περιοχὲς τῆς κατὰ κανόνα ὀρεινῆς Ἑλλάδος καὶ οἱ Ἰταλοὶ εἶχαν φερθῆ πιὸ ἀνεκτικὰ ἐδῶ καὶ εἶχαν ἀφήσει τοὺς κατοίκους ἀπερίσπαστους στὴν προσπάθειά τους νὰ καλλιεργήσουν τὴ γῆ, ἡ πεῖνα δὲν ἦταν τόσο μεγάλη καὶ αὐτὸ ἀσφαλῶς ἦταν ἕνας ἀπὸ τοὺς λόγους ποὺ δὲν βρῆκε τόσο πρόσφορο ἔδαφος ἡ κομμουνιστικὴ ἐξάπλωσις ἐδῶ. Αὐτὸ ἔκανε τὸν Σκόμπη νὰ διασκορπίση τὰ στρατεύματά του στὴν Πελοπόννησο, γιὰ λόγους ποὺ ἐξυπηρετοῦσαν τὸν σκοπὸ τῶν Βρεταννῶν, δηλαδὴ τὴν βοήθεια πρὸς τὸν πληθυσμό.

Ὁ Τζὼν Χάντ, ὅμως, μόλις ἔφθασε στὴν Πάτρα διετύπωσε τὶς ἀνησυχίες του σχετικὰ μὲ τὸν διασκορπισμὸ τῶν δυνάμεών του. (Εἶχε τὴν ὑποχρέωσι νὰ καλύπτη τὴν Πελοπόννησο, τὴν Δυτικὴ Ἑλλάδα, ὡς τὴν Κέρκυρα, μὲ μιὰ μόνο ταξιαρχία Ἰνδῶν).

Ὅταν ἀνεκοινώθη ὅτι ἡ Ἐθνοφρουρὰ θὰ ἀνελάμβανε τὴν πλήρη εὐθύνη στὴν Πάτρα ἀπὸ τὴν 1ην Δεκεμβρίου, ὁ συνταγματάρχης Τσικλιτήρας, ὁ διοικητὴς τοῦ ΕΛΑΣ, ἀρνήθηκε κατηγορηματικὰ νὰ παραδώση τὸν ὁπλισμό του, ὅπως εἶχε συμφωνηθῆ. Εὐθὺς ἀμέσως, ὁ διοικητὴς τοῦ ΕΛΑΣ στὸ Μεσολόγγι ἐδήλωσε ὅτι δὲν θὰ διέλυε τὰ τμήματά του. Ὁ Χάντ δὲν ἔχασε καθόλου χρόνο. Ἐξέδωσε διαταγὲς καὶ κοινοποίησε ἐπιχειρησιακὸ σχέδιο μὲ προβλέψεις ἀμύνης καὶ ἐπιθέσεως.

Καὶ γιὰ ν' ἀποκλείση ἐνδεχόμενη κατηγορία ὅτι χρησιμοποιοῦσε ἐγχρώμους γιὰ νὰ ὑποτάξη τὸν ἑλληνικὸ λαό, διέταξε ὅτι σὲ ἐνδεχόμενες ἐπιχειρήσεις θὰ ἔπρεπε νὰ χρησιμοποιηθοῦν πρῶτα μόνο Βρεταννοὶ στρατιῶτες. Ἰνδοὺς θὰ χρησιμοποιοῦσαν μόνο καὶ ἐφ' ὅσον οἱ Ἄγγλοι ἀντιμετώπιζαν τὸ φάσμα τῆς ἐξοντώσεως.

Ταυτόχρονα συνέχισαν νὰ καταφθάνουν ἀναφορὲς ὅτι ὁ ΕΛΑΣ εἶχε ἐγκαταστήσει φοβερὴ τρομοκρατία στὰ νησιὰ τοῦ Ἰονίου, τὴν Αἰτωλία, τὴν Ἠλεία καὶ τὴν Ἀχαΐα. Ἀλλά, στὴν Πάτρα, παρὰ τὶς ἀπειλὲς τῶν ἐλασιτῶν, ὁ λαὸς φανέρωνε μὲ κάθε τρόπο τὴν χαρά του γιὰ τὴν βρεταννικὴ παρουσία.

Μιὰ ἀξιολόγησις ποὺ ἔγινε (ἀπὸ τοὺς ἐπιτελεῖς τοῦ Σκόμπη) σχετικὰ μὲ τὶς δυνατότητες τοῦ ΕΑΜ, ἦταν ἰδιαίτερα ἀνησυχητική. Ἀπέδειξε ὅτι τὸ ΕΑΜ εἶχε τὶς δυνατότητες καὶ κατεῖχε ἕνα ἀπὸ τὰ βασικὰ σημεῖα προκειμένου νὰ καταλάβη τὴν ἀρχή, ὅταν ἐρχόταν ἡ στιγμὴ τῆς συγκρούσεως. Στὴν ἴδια τὴν περιοχὴ τῶν Ἀθηνῶν ἦσαν ὀκτὼ πλήρως ἐξωπλισμένα τμήματα τοῦ ΕΛΑΣ, ποὺ τὸ καθένα εἶχε περίπου τριακοσίους ἄνδρες. Εἶχαν φροντίσει νὰ ἐξασφαλίσουν μεγάλα ἀποθέματα τροφῶν —ποὺ προορίζονταν γιὰ τοὺς πεινασμένους κατοίκους τῶν διαφόρων περιοχῶν— καὶ χρυσάφι. Στὰ βουνά, ἐξ ἄλλου, εἶχαν συγκεντρωθῆ μεγάλα ἀποθέματα τροφίμων. Ἐπίσης, ἡ ἀναφορὰ ἐπιβεβαίωνε τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ Ἀθήνα ἦταν κυριολεκτικὰ πολιορκημένη ἀπὸ στρατεύματα τοῦ ΕΛΑΣ, συγκεντρωμένα στὰ βουνὰ βορείως μιᾶς γραμμῆς μεταξὺ τῶν Μεγάρων καὶ τῆς Μάνδρας, στὴν Ἐλευσῖνα, τὴν Πάρνηθα καὶ στὸν Ὑμηττό. Μικρότερα τμήματα εἶχαν ἐγκατασταθῆ μέσα σὲ σχολικὰ κτίρια στὰ προάστια, ὅπως στὸ Περιστέρι, τὸν Κολωνό, τὸ Κατσιπόδι, τὸν Κοπανᾶ, τὸν Βύρωνα, τὴν Καισαριανή, τὰ Καμπόνια καὶ στὰ Τουρκοβούνια.

ΤΗΝ ΤΡΙΤΗΝ: Ἐπιγραφήματα τοῦ Σκόμπη πρὸς τὸν Οὐΐλσων.

Πῶς ἐσώθη ἡ Ἑλλὰς τὸ '44

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΣΚΟΜΠΥ

Ἐπεῖγον σῆμα τοῦ Σκόμπη πρὸς τὸν Οὐίνστων Τσώρτσιλ

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΤΗΣ «ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΚΟΣΜΟΥ»

ΣΥΝΔΕΣΙΣ ΜΕ ΤΑ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΑ

Ἀπὸ τὸ 1942 ὁ ΕΛΑΣ ἀξιοποίησε κατὰ τὸν καλύτερο δυνατὸ τρόπο τὴν ἀνεπάρκεια καὶ ἀδιαφορία τῶν Βρεταννῶν τοῦ Στρατηγείου τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, ἀνδρώθηκε καὶ ἐπέτυχε νὰ διαδραματίζη κύριον ρόλον γιὰ τὴν ἐπιβολὴ τῶν ἀξιώσεων τοῦ ΕΑΜ, ποὺ ἐπέτυχε νὰ ἐπιβάλη τὶς περισσότερες. Μετὰ τὴν ἐγκατάστασιν τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως, τὸν Ὀκτώβριο τοῦ 1944 στὴν Ἀθήνα, οἱ Βρεταννοὶ περίμεναν ὅτι ἡ παρουσία τους θὰ ἦταν ἀρκετὴ γιὰ νὰ ξαναφέρουν τὴν ἀπελευθερωθεῖσαν χώρα στὸν κανονικὸ ρυθμὸ ζωῆς καὶ νὰ ἐπιβάλουν τὴν πραγμάτωσιν τῶν συμφωνιῶν τῆς Καζέρτας. Ἀλλὰ τὸ ΕΑΜ ποὺ κατευθυνόταν ἀπὸ τὸ ΚΚΕ ἔφερε διαρκῶς προσκόμματα καὶ ἡ ἔντασις κορυφωνόταν.

26ον

Μετὰ τὴν ἀνάγνωσι αὐτῆς τῆς ἀξιολογήσεως, ὁ Σκόμπη ἔστειλε ἐπεῖγον σῆμα «ἀπολύτως προσωπικὸν διὰ τὸν Οὐίλσων».

«Ἐλήφθη ἄκρως ἀνησυχητικὴ ἀναφορὰ σχετικῶς μὲ τὴν κατάστασιν ἀσφαλείας. Θὰ ἦτο σκόπιμον νὰ σκεφθῆτε τὴν ἀναβολὴν ἀναχωρήσεως βρεταννικῶν τμημάτων καὶ παραλλήλως νὰ προβῆτε εἰς διπλωματικὰ διαβήματα πρὸς τὴν Ρωσία (νὰ ἀποκηρύξη τὸ Κ.Κ.Ε.) μέσω τοῦ Φόρεϊν Ὄφφις».

Ὁ Σκόμπη παραλλήλως ἐτόνισε ὅτι θὰ ἦταν σκόπιμον νὰ ἐπιστρέψουν οἱ ἄνδρες τῆς ταξιαρχίας τῶν ἀλεξιπτωτιστῶν καὶ οἱ μοῖρες τῶν μαχητικῶν ἀεροσκαφῶν στὴν Ἑλλάδα. Ζητοῦσε, τέλος, ἐξουσιοδότησιν νὰ παρέμβη μὲ ὅλας τὰς βρεταννικὰς δυνάμεις καὶ τὴν ἑλληνικὴν Ὀρεινὴν Ταξιαρχίαν ἐὰν ἐπεχειρεῖτο πραξικόπημα τῶν ἐαμιτῶν.

Τέλος ὁ Σκόμπη συναντήθηκε μὲ τὸν Σαράφη καὶ τοῦ εἶπε παγερά:

—Ὅταν ἕνας διοικητὴς δίδη διαταγὴν σὲ ὑφιστάμενό του διοικητή, ὁ δεύτερος μπορεῖ βέβαια νὰ ἐκφράση ἀντιρρήσεις καὶ διαμαρτυρίες, ἀλλὰ ὅταν δὲν γίνουν δεκτὲς οἱ ἀντιρρήσεις του, ὀφείλει νὰ δεχθῆ τὴν ἀπόφασιν ἢ νὰ παραιτηθῆ. Ἐσεῖς, γιατί ἀντὶ νὰ ἀναλάβετε τὰ καθήκοντα ποὺ σᾶς ἀναθέσαμε, ἐπιστρέφετε στὴν Λαμία;

Ὁ Σαράφης δικαιολογήθηκε ὅτι «δὲν εἶχε διορισθῆ ἐπισήμως». Ἀλλὰ ὁ Σκόμπη τοῦ εἶπε ὅτι ἦταν διοικητὴς μονάδων καὶ ὅτι ὑπῆρχε ἤδη καὶ ἀρχηγὸς τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου. Ὁ Σαράφης ρώτησε ποιὸν ἐννοεῖ. Καὶ ὁ Σκόμπη ἀποκρίθηκε:

— Εἶναι ὁ στρατηγὸς Βεντήρης.

(Ὁ Βεντήρης, ἕνας θαυμάσιος ἀξιωματικός, ἦταν ἐκδηλωμένος βασιλόφρων).

Ὁ Σαράφης εἶπε χωρὶς κανένα δισταγμό:

— Δὲν μπορῶ νὰ συνεργασθῶ μὲ τὸν στρατηγὸ Βεντήρη.

Ὁ Βρεταννὸς διοικητής, τότε, τοῦ εἶπε χωρὶς περιστροφές:

—Ἔχω βαρεθῆ μὲ τὰ προσωπικά σας στὶς ὑποθέσεις τῆς Ἑλλάδος. Ὅπως εἴδατε ἐφρόντισα νὰ σᾶς γίνη ἐγκάρδιος ὑποδοχὴ στὸ Γενικὸ Ἐπιτελεῖο καὶ ἀσφαλῶς θὰ ἐπιθυμῆτε νὰ σχηματισθῆ ἐπὶ τέλους Ἑλληνικὸς Στρατός.

Ὁ Σαράφης ἀποκρίθηκε μὲ ὕφος ἀπότομο ὅτι δὲν θεωροῦσε ὅτι ἦταν δυνατὸν νὰ συγκροτηθῆ Ἑλληνικὸς Στρατὸς ὑπὸ τὸν Βεντήρη.

Στὴν συνέχεια τῆς συζητήσεως, ὁ Σκόμπη εἶπε στὸν Σαράφη ὅτι δὲν θέλει νὰ ἔχη καμμιὰν σχέσιν μὲ τὸν στρατηγὸ Ἄρη.

—Ἔχω πολλὲς ἀποδείξεις ἐναντίον του ὅτι πρόκειται γιὰ ἐγκληματία. Ὁ Ἀνώτατος Συμμαχικὸς Διοικητὴς τὸν θεωρεῖ ἐγκληματία, προσέθεσε. Συνεπῶς, ὄχι μόνο μὲ ἐξέπληξε, ἀλλὰ καὶ μοῦ προεκάλεσε δυσφορίαν τὸ γεγονὸς ὅτι ἕνα σπουδαῖο σῆμα ἀπὸ τὸ ἀρχηγεῖο τοῦ ΕΛΑΣ ποὺ ἦλθε σὲ μένα ἔφερε τὶς ὑπογραφὲς «Σαράφης καὶ Ἄρης».

Ἐπίσης, ὁ Σκόμπη παραπονέθηκε ὅτι οἱ ἐλασίτες ἀνάγκαζαν τοὺς κατοίκους τῶν χωριῶν νὰ δείχνουν ἐχθρότητα πρὸς τοὺς Βρεταννούς.

— Τὰ στρατεύματά μας ἔγιναν δεκτὰ μὲ ἐνθουσιασμὸ κατὰ τὴν προέλασί τους πρὸς βορρᾶν, εἶπε. Καὶ ἔγινε φανερόν, ὅτι οἱ χωρικοὶ ἐξηναγκάσθησαν νὰ μὴ εἶναι φιλικοὶ κατὰ τὴν ἐπιστροφὴ τῶν ἀνδρῶν μας. Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς κατοίκους τῶν χωριῶν ἦσαν σαφῶς τρομοκρατημένοι.

Ὁ Σαράφης εἶπε ὅτι δὲν μποροῦσε νὰ τὸ «καταλάβη» αὐτό.

— Τότε δὲν ἔχετε παρὰ νὰ κάνετε μιὰ βόλτα μόνος σας γιὰ νὰ διαπιστώσετε τί συμβαίνει, εἶπε παγερὰ ὁ Σκόμπη.

Φρόντισε νὰ δώση στὸν Σαράφη σαφῆ ἐντύπωσι ὅτι οἱ ὑπηρεσίες πληροφοριῶν τῶν Βρεταννῶν εἶχαν κάνει καλὰ τὴν δουλειά τους, ἦσαν πλήρεις καὶ εἶχαν συλλέξει ἀνησυχητικὲς πληροφορίες.

Τέλος, εἶπε στὸν Σαράφη, χωρὶς καμμιὰ περιστροφή, ὅτι, ἐφ' ὅσον δεχόταν πρόκλησιν θὰ χρησιμοποιοῦσε τὰ ἴδια «ὅπλα εἰς τὸ μάξιμουμ».

Τὴν ἑπομένη μέρα, ὁ Σκόμπη ἔλαβε τὴν καθησυχαστικὴ διαβεβαίωσι ἀπὸ τὸν Οὐίλσων ὅτι ὅλα τὰ βρεταννικὰ στρατεύματα καὶ οἱ μονάδες τῆς ΡΑΦ, ποὺ ἦσαν αὐτὴ τὴν στιγμὴ στὴν Ἑλλάδα, θὰ παρέμεναν ἐκεῖ.

Ἐπίσης στὸ σῆμα τοῦ Οὐίλσων περιλαμβάνονταν καὶ τὰ ἑξῆς:

«Ἔχετε τὴν πλήρη ἐξουσιοδότησίν μου νὰ διατάξετε τὸν Σαράφην νὰ ἀπομακρύνη ὅλα τὰ στρατεύματα τοῦ ΕΛΑΣ. Ἐφ' ὅσον ἀντιμετωπίσετε ἄρνησιν, ἔχετε τὴν ἐξουσιοδότησίν μου νὰ χρησιμοποιήσετε τὰς ἀπαραιτήτους δυνάμεις διὰ νὰ συντρίψετε τὸν ΕΛΑΣ».

Ὁ Σκόμπη ἐξέδωσε ἀμέσως διαταγὴ πρὸς τὴν 23ην Τεθωρακισμένην Ταξιαρχίαν ὅτι κάθε περίπολον ἀνταρτῶν ποὺ θὰ συναντοῦσαν οἱ Βρεταννοὶ θὰ τὴν ἀφώπλιζαν ἀμέσως καὶ θὰ συνελάμβαναν τοὺς ἄνδρας της.

«Ἐφ' ὅσον ἔνοπλα ἄτομα ἀρνηθοῦν νὰ ὑπακούσουν», συνέχιζε ἡ διαταγὴ τοῦ Σκόμπη, «τὰ βρεταννικὰ στρατεύματα ἔχουν διαταγὴν νὰ πυροβολήσουν, ἐφ' ὅσον ὅλα τὰ ἄλλα μέσα πειθοῦς δὲν ἀποδώσουν».

Παράλληλα ἐτοποθετήθησαν ὁδοφράγματα εἰς τὰς ὁδοὺς προσπελάσεως τῶν Ἀθηνῶν προκειμένου νὰ ἐλέγχεται ἡ κίνησις τῶν τροχοφόρων καὶ τῶν ἀνδρῶν.

Ὁ Σκόμπη ἐπίσης ἐξέδωσε ἡμερησίαν διαταγὴν πρὸς ὅλους τοὺς ἀντάρτες:

«Ἐπέστη ἡ στιγμή, μετὰ τὴν λῆξιν τῆς ἐπιτυχοῦς καὶ ἡρωικῆς ἀντιστάσεως καὶ τοῦ ἀγῶνος σας κατὰ τοῦ Γερμανοῦ ἐπιδρομέως, νὰ ἀναλάβη τὴν εὐθύνην τῆς διατηρήσεως τῆς τάξεως καὶ τοῦ νόμου εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα ἡ Ἐθνικὴ Φρουρά. Εἶσθε ἐλεύθεροι νὰ ἐπιστρέψετε μὲ ὅλας τὰς τιμὰς εἰς τὰς οἰκίας σας».

Ἐκείνη τὴν ἴδια νύκτα, ὁ Σκόμπη συνεκάλεσε σύσκεψιν —στὴν ὁποία παρέστησαν καὶ οἱ Σβῶλος καὶ Ζεῦγος— μὲ τὸν πρεσβευτὴ Λῆπερ καὶ τὸν Χάρολντ Κάσσια (ποὺ ἦταν ὁ πολιτικὸς σύμβουλος τοῦ στρατιωτικοῦ διοικητοῦ). Ὁ Χάρολντ Κάσσια ἦταν ἐπίσης καὶ ὁ σύνδεσμος τοῦ Σκόμπη μὲ τὸν ἀντιπρόσωπο τῆς βρεταννικῆς κυβερνήσεως στὸ θέατρο τῆς Μεσογείου.

Ὁ Σκόμπη ἄρχισε μὲ τὴν ἔκφρασιν λύπης διότι δὲν ἦταν παρὼν ὁ Σιάντος καὶ συνέχισε:

—Ἀπὸ ὅλα τὰ σημεῖα τῆς Ἑλλάδος ἔρχονται εἰδήσεις ὅτι γίνεται τρομοκρατία, ἐνεργεῖται καταπίεσις τοῦ Τύπου, τῆς σκέψεως καὶ τῆς ζωῆς. Καὶ αὐτὸ εἶναι ὅ,τι ἀποκαλεῖται «ἐλευθερία» ἀπὸ τὴν ὀργάνωσίν σας. Ὁ ΕΛΑΣ παραβαίνει τὶς διαταγές μου. Μὲ τὰ λόγια ὑπακούουν, ἀλλὰ στὴν πραγματικότητα ὄχι. Ἐμφανίζονται τμήματα τοῦ ΕΛΑΣ τὰ ὁποῖα καταλαμβάνουν σπίτια καὶ συλλαμβάνουν ἀνθρώπους παρανόμως. Καὶ ἤδη ἔχω ἀποδείξεις ὅτι διαπράττονται καὶ ἐγκλήματα. Πρόκειται περὶ ἀνδρῶν οἱ ὁποῖοι εὑρίσκονται ὑπὸ τὸν ἰδικόν σας ἔλεγχον καὶ τοῦ κ. Σιάντου καὶ εἶσθε καὶ ἐσεῖς καὶ ἐκεῖνος, ἀναμφιβόλως ὑπεύθυνοι.

Στρεφόμενος πρὸς τοὺς Σβῶλον καὶ Ζεῦγον, ὁ στρατηγὸς συνέχισε:

Ἀντάρτες τοῦ ΕΛΑΣ ποὺ κατέφθασαν στὰ προάστια τῶν Ἀθηνῶν ὕστερα ἀπὸ τὴν φυγὴ τῶν Γερμανῶν.

ΑΥΡΙΟΝ: Ἀποκαλυπτικὸν γράμμα τοῦ Ζέρβα πρὸς τὸν Σκόμπη.

ΟΤΑΝ ΟΛΟΙ ΕΠΙΣΤΕΥΑΝ ΟΤΙ ΕΙΧΕ ΧΑΘΗ

Πῶς ἐσώθη ἡ Ἑλλὰς τὸ '44

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΣΚΟΜΠΥ

Ἀποκαλυπτικὴ ἐπιστολὴ Ζέρβα πρὸς τὸν Σκόμπη

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΤΗΣ «ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΚΟΣΜΟΥ»

ΣΥΝΔΕΣΙΣ ΜΕ ΤΑ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΑ

Ἀπὸ τὸ 1942 ὁ ΕΛΑΣ ἀξιοποίησε κατὰ τὸν καλύτερο δυνατὸ τρόπο τὴν ἀνεπάρκεια καὶ ἀδιαφορία τῶν Βρεταννῶν τοῦ Στρατηγείου τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, ἀνδρώθηκε καὶ ἐπέτυχε νὰ διαδραματίζη κύριον ρόλον γιὰ τὴν ἐπιβολὴ τῶν ἀξιώσεων τοῦ ΕΑΜ, ποὺ ἐπέτυχε νὰ ἐπιβάλη τὶς περισσότερες. Μετὰ τὴν ἐγκατάστασιν τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως, τὸν Ὀκτώβριο τοῦ 1944 στὴν Ἀθήνα, οἱ Βρεταννοὶ περίμεναν ὅτι ἡ παρουσία τους θὰ ἦταν ἀρκετὴ γιὰ νὰ ξαναφέρουν τὴν ἀπελευθερωθεῖσαν χώρα στὸν κανονικὸ ρυθμὸ ζωῆς καὶ νὰ ἐπιβάλουν τὴν πραγμάτωσιν τῶν συμφωνιῶν τῆς Καζέρτας. Ἀλλὰ τὸ ΕΑΜ ποὺ κατευθυνόταν ἀπὸ τὸ ΚΚΕ ἔφερε διαρκῶς προσκόμματα καὶ ἡ ἔντασις κορυφωνόταν.

27ον

—Ἐσᾶς, κ. Σβῶλο, σᾶς θεωρῶ τίμιο καὶ εἰλικρινῆ ἄνθρωπο καὶ πατριώτη. Ἐν τούτοις, ὑποστηρίζετε αὐτὴν τὴν κατάστασιν. Γιὰ σᾶς, κ. Ζεῦγο, γνωρίζω ὀλιγώτερα. Ἂν ἀγαπᾶτε πραγματικὰ αὐτὴ τὴν χώρα, τώρα εἶναι ἡ στιγμὴ νὰ δείξετε τὴν ἀγάπη σας. Ἀντιλαμβάνομαι ὅτι ὁ κ. Σιάντος ἔχει μεγαλύτερον ἔλεγχον ὅσον ἀφορᾶ εἰς τὴν διαμόρφωσιν τῆς πολιτικῆς τῆς ὀργανώσεως. Σᾶς παρακαλῶ, κ. Ζεῦγο, νὰ διαβιβάσετε τοῦτο εἰς τὸν κ. Σιάντο: ἡ κατάστασις αὐτή, ἡ ἀκολουθουμένη πολιτικὴ ἐμφανίζεται νὰ ἐπιτρέπη τρομοκράτησιν, δημιουργίαν θυμάτων, παρανόμους συλλήψεις καὶ ἐγκλήματα. Καὶ τὸν θεωρῶ κυρίως ὑπεύθυνον. Θὰ ὑποβάλω καὶ εἰς τοὺς δύο τὴν ἐρώτησιν: Ἐγκρίνετε τὰς ἀθλιότητας αὐτὰς τὰς ὁποίας ἐκτελεῖ τὸ Κ ΚΕ) ΕΑΜ;

Βεβαίως, ὁ Σκόμπη δὲν περίμενε σαφῆ ἀπάντησι στὸ ἐρώτημα αὐτό. Καὶ δὲν ἔλαβε.

Ὁ Σβῶλος εἶπε:

— Δὲν δύναμαι νὰ ἐγκρίνω τὰς φρικαλεότητας αὐτάς, ἀλλὰ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀποδειχθῆ εἰς ποῖον ἀνήκει ἡ εὐθύνη.

Ὁ Ζεῦγος συνεπλήρωσε:

— Συμφωνῶ μὲ τὴν ἀπάντησι τοῦ κ. Σβώλου. Ἄλλωστε εἶναι γεγονὸς ὅτι τὸ μεγαλύτερο μέρος αὐτῶν τῶν ἐγκλημάτων εἶναι ἔργο τῶν ἐνόπλων στοιχείων τῆς Ἄκρας Δεξιᾶς.

Ὁ Σκόμπη, ἔπειτα ἀπ' αὐτὸ τοὺς ἔφερε σὲ πραγματικὰ δύσκολη θέσι μὲ τὸ νὰ τοὺς ρωτήση ἂν αὐτὸ ποὺ ἰσχυρίζονταν τὸ πίστευαν. Ἐφ' ὅσον τὸ πίστευαν, τότε δὲν θὰ εἶχαν ἀντίρρησι νὰ στείλουν ἀμέσως ἐνυπόγραφον δήλωσιν πρὸς τὸν Τύπον εἰς τὴν ὁποίαν θὰ διεκήρυτταν:

1. Ὅτι ἦσαν εἰς πλήρη συμφωνίαν μὲ τὴν πολιτικὴν τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως.

2. Ὅτι ἡ πολιτική τους δεχόταν τὴν πλήρη ἐλευθερία τοῦ λόγου καὶ τοῦ Τύπου.

Ἀπὸ τὴν σφαγὴ τῶν διυλιστηρίων τῆς Οὔλεν. Στὸ μέσον τῆς φωτογραφίας ὁ Λιόλιος ὁ ὁποῖος πρωτοστάτησε τότε στὴν σφαγὴ μὲ τσεκούρι.

3. Ὅτι κατεδίκαζαν τὶς συλλήψεις ποὺ ἐγίνοντο χωρὶς τὴν ἔγκρισιν τῆς νομίμου κυβερνήσεως καὶ τὰς μαζικὰς τιμωρίας ἄνευ κανονικῆς δίκης.

Ἐπίσης θὰ ἔπρεπε νὰ σταματήση ἀμέσως ἡ προσπάθεια ἐκφοβισμοῦ καὶ καταπιέσεως τῶν ἀγροτῶν καὶ ὅτι κανένας δὲν ἔπρεπε νὰ τιμωρῆται διὰ τὸ ὅτι δείχνει φιλία πρὸς τὰ βρετανικὰ στρατεύματα.

Ὁ Ζεῦγος, μὲ μιὰ σειρὰ παρατηρήσεων, ποὺ φανέρωναν ὅτι μᾶλλον τὰ εἶχε χαμένα, ἐπέμεινε ὅτι ἡ ἐπιδείνωσις τῆς καταστάσεως ἦταν ἀποτέλεσμα τῆς δράσεως τῆς «Ἄκρας Δεξιᾶς». Ἐπίσης ὑπεστήριξε ὅτι τὸ ΕΑΜ καὶ ὁλόκληρος ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ἔδειξαν τὰ εἰλικρινέστερα φιλικὰ αἰσθήματα πρὸς τοὺς Βρεταννούς».

Τὸ μόνο ποὺ εἶπε ὁ Σβῶλος ἦταν ὅτι εἶχε ἀποφασισθῆ σύσκεψις προκειμένου νὰ «συζητηθοῦν τὰ μέτρα γιὰ τὸν περιορισμὸ τῆς ἀναστατώσεως στὴν Ἀθήνα».

Ἀλλά, ὁ Σκόμπη μίλησε ἀκόμα πιὸ σκληρά:

—Ἔχω τὶς δικές μου πληροφορίες σχετικὰ μὲ τὸ τί συμβαίνει. Θέλω ἀπάντησι στὶς ἐρωτήσεις μου προτοῦ προβῶ εἰς ἀναφορὰν πρὸς τὴν κυβέρνησίν μου.

Αὐτὸ εἶχε σὰν ἀποτέλεσμα νὰ ἀπαντήση ὁ Ζεῦγος:

— Πρέπει καὶ ἐγὼ νὰ συμβουλευθῶ τὴν κυβέρνησί μου, πρὶν προβῶ σὲ ὁποιαδήποτε δήλωσι ἐπὶ τοῦ προκειμένου.

Ἡ ἀπάντησι τοῦ Σκόμπη ἦταν:

— Εἶναι ἰδιαιτέρως σημαντικὸν νὰ προβῆ ὁ κ. Σιάντος εἰς δηλώσεις πρὸς τὸν Τύπον. Εἶμαι ἕτοιμος νὰ περιμένω ὣς αὔριο στὶς ἕξι.

Τὴν ἑπομένη ἡμέρα, ὁ Σκόμπη ἔλαβε ἕνα ἀποκαλυπτικὸ γράμμα ἀπὸ τὸν Ζέρβα, ποὺ εἶχε τὴν ἕδρα του στὰ Ἰωάννινα. Ὁ Ζέρβας ἐδήλωνε:

«Τὰ ἐθνικὰ ἀνταρτικὰ τμήματα ὑπὸ τὰς διαταγάς μου θὰ διαλυθοῦν τὴν 10ην Δεκεμβρίου 1944. Εἶμαι τῆς γνώμης ὅτι τὸ ΕΑΜ, ὁ ΕΛΑΣ καὶ τὸ ΚΚΕ, μετὰ τὴν ἀποτυχίαν των νὰ ἐπιβάλουν τὴν πολιτικήν των διὰ τῆς δυνάμεως τῶν ὅπλων πρὸ τῆς ἀπελευθερώσεως, ἔχουν χαράξει τώρα νέαν γραμμὴν δράσεως, νὰ μετέχουν ἀπὸ τὴν μιὰ εἰς τὴν κυβέρνησιν, προκειμένου νὰ φαίνωνται εἰς τοὺς συμμάχους καὶ τὸν ἑλληνικὸ λαὸ ὅτι ὑπακούουν καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη νὰ προετοιμάζωνται δι' ἔνοπλον ἀγῶνα εἰς τὴν ἐπαρχίαν. διὰ νὰ δημιουργηθῆ ἡ ἐντύπωσις ὅτι ὁ ἑλληνικὸς λαὸς δὲν ἐγκρίνει τὴν δοθεῖσαν λύσιν ἡ ὁποία ἔχει δοθῆ ἰδίως ὑπὸ τῆς Μεγάλης Βρεταννίας καὶ ὅτι ὁ βρεταννικὸς στρατὸς παρεμβαίνει εἰς τὰ ἐσωτερικὰ τῆς χώρας. Τὰ βρεταννικὰ στρατεύματα θὰ εὑρεθοῦν εἰς τὴν δυσάρεστον θέσιν νὰ ἀντιμετωπίσουν ὅπλα, τὰ ὁποῖα παρεδόθησαν εἰς τοὺς Ἕλληνας διὰ νὰ πολεμήσουν τοὺς ἐπιδρομεῖς. Ὁ ἑλληνικὸς λαὸς θὰ φθάση στὸ σημεῖο νὰ πιστεύη ὅτι τὸ ΕΑΜ) ΚΚΕ ἀγωνίζεται ἐναντίον τῆς παρεμβάσεως ξένων εἰς τὰς ἐθνικὰς ὑποθέσεις».

Τὴν 17ην Νοεμβρίου, ὁ Σκόμπη ἐνέταξε στὴν δύναμί του καὶ μερικὲς ἀκόμη ἑλληνικὲς ἔνοπλες δυνάμεις. Ὁ Λίνκολν Μὰκ Βῆ ἔγραψε:

«Δύο μοῖρες «Σπιτφάιαρ» καὶ μία «Μπάλτιμορς» (τριάντα ἕξι συνολικῶς ἀεροσκάφη) ἀνήκουσαι εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Ἀεροπορίαν ἔφθασαν ἀπὸ τὴν Ἰταλία. Ὁ Λῆπερ μοῦ εἶπε ὅτι ἀνησυχεῖ σοβαρῶς διὰ τὴν ἔλλειψιν συνεργασίας μεταξὺ τῆς ἄκρας ἀριστερᾶς καὶ τῶν ἄλλων στοιχείων εἰς τὴν κυβέρνησιν καὶ ὅτι ὁ Σκόμπη ἐκάλεσε χθὲς τοὺς Ζεῦγον, Πορφυρογένη καὶ Σιάντο, τὴν ἡγεσία τοῦ κομμουνιστικοῦ κόμματος καὶ τοὺς εἶπε ὅτι ἐὰν δὲν ἀποφασίσουν νὰ συνεργασθοῦν περισσότερο, τότε θὰ εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ ἐπιβάλη στρατιωτικὸ νόμο... Δὲν εἶναι σὲ θέσι νὰ πῆ κανεὶς ἀκόμη ἂν πράγματι τὸ ΕΑΜ θὰ διακινδυνεύση ἀναμέτρησιν, πάντως οἱ κινήσεις τους εἶναι ἀπειλητικὲς καὶ οἱ ἐνέργειες τοῦ Σκόμπη δὲν εἶναι μόνο ἀναγκαῖες γιὰ νὰ διατηρηθῆ ἡ τάξις, ἀλλὰ τείνει ὅλο καὶ περισσότερο εἰς τὸ νὰ κάμη τοὺς ἀριστεροὺς νὰ δοκιμάσουν αὐτὸ ποὺ οἱ ἴδιοι ἀποκαλοῦν «ξένην παρέμβασιν εἰς τὰς ἐλευθερίας τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ».

Ἡ ἀπάντησι στὴν αἴτησι τοῦ Σκόμπη νὰ γίνουν διπλωματικὲς παραστάσεις προκειμένου νὰ ἀποκηρύξη ἡ Ρωσία τὸ ΚΚΕ ἐλήφθη τὴν 19ην Νοεμβρίου. Τὸ Φόρεϊν Ὄφφις εἰς τὴν σχετικὴν ἐπιστολή του ἔγραφε:

«Ἡ Ρωσία συνεφώνησε νὰ ἀφήση τὰς ἑλληνικὰς ὑποθέσεις εἰς τὰς χεῖρας μας καὶ θὰ ἦτο ὁμολογία ἀποτυχίας ἐὰν ἐζητούσαμε τὴν βοήθειάν της. Δὲν εἶναι, ἐξ ἄλλου, καθόλου βέβαιον ὅτι θὰ συμφωνοῦσαν νὰ κάμουν δηλώσεις ἱκανοποιητικῶς σαφεῖς διὰ νὰ ἔχουν ἀποτέλεσμα».

Τὴν 22αν Νοεμβρίου, ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις καὶ ὁ Σκόμπη ἀπεφάσισαν νὰ ὀργανώσουν ἐπίδειξιν ποὺ νὰ ἀποδεικνύη ὅτι ὑπῆρχαν ἄνθρωποι πιστοὶ εἰς τὴν κυβέρνησί τους. Ἔγινε παρέλασις τῶν προσφάτως ἀφιχθέντων ἀνδρῶν τῆς ἑλληνικῆς ἀεροπορίας καὶ τὰ ἀεροπλάνα ἔκαναν πτήσεις ὑπεράνω τῶν Ἀθηνῶν. Ἕνα ἐκπληκτικὸ εἰς ἔκτασιν πλῆθος συνέρρευσε εἰς τὴν πλατεῖαν Συντάγματος καὶ τοὺς γύρω δρόμους. Δὲν ὑπῆρχαν καθόλου κομμουνιστικαὶ σημαῖαι καὶ πανώ».

Ὁ συνταγματάρχης Ὄλιβερ ἔγραψε στὴν σύζυγό του:

«Μόλις τώρα ἐπέστρεψε στὴν χώρα ἡ Ἑλληνικὴ Ἀεροπορία. Ἀεροπλάνα πετοῦσαν χαμηλὰ καὶ ἔρριχναν προκηρύξεις, ποὺ ἔμοιαζαν σὰν ἀσημένιες σπίθες στὸν οὐρανό. Μιὰ θαυμάσια μπάντα τὴν ὑποδέχθηκε τοποθετημένη κάτω ἀπὸ γαλάζιες τέντες. Μεγάλα πλήθη — καὶ ἀεροπόροι ποὺ πετοῦσαν χρυσάνθεμα...»

ΑΥΡΙΟΝ: Αὐξάνεται ἡ δημοτικότης τοῦ στρατηγοῦ Σκόμπη.

Πῶς ἐσώθη ἡ Ἑλλὰς τὸ '44

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΣΚΟΜΠΥ

ΣΥΝΔΕΣΙΣ ΜΕ ΤΑ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΑ

Ἀπὸ τὸ 1942 ὁ ΕΛΑΣ ἀξιοποίησε κατὰ τὸν καλύτερο δυνατὸ τρόπο τὴν ἀνεπάρκεια καὶ ἀδιαφορία τῶν Βρεταννῶν τοῦ Στρατηγείου τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, ἀνδρώθηκε καὶ ἐπέτυχε νὰ διαδραματίζῃ κύριον ρόλον γιὰ τὴν ἐπιβολὴ τῶν ἀξιώσεων τοῦ ΕΑΜ, ποὺ ἐπέτυχε νὰ ἐπιβάλῃ τὶς περισσότερες. Μετὰ τὴν ἐγκατάστασιν τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως, τὸν Ὀκτώβριο τοῦ 1944 στὴν Ἀθήνα, οἱ Βρεταννοὶ περίμεναν ὅτι ἡ παρουσία τους θὰ ἦταν ἀρκετὴ γιὰ νὰ ξαναφέρουν τὴν ἀπελευθερωθεῖσαν χώρα στὸν κανονικὸ ρυθμὸ ζωῆς καὶ νὰ ἐπιβάλουν τὴν πραγμάτωσιν τῶν συμφωνιῶν τῆς Καζέρτας. Ἀλλὰ τὸ ΕΑΜ ποὺ κατευθυνόταν ἀπὸ τὸ ΚΚΕ ἔφερε διαρκῶς προσκόμματα καὶ ἡ ἔντασις κορυφωνόταν.

Αὐξάνεται ἡ δημοτικότης τοῦ στρατηγοῦ Σκόμπυ

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΤΗΣ «ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΚΟΣΜΟΥ»

28ον

Στὸ ἡμερολόγιό του ὁ Σκόμπη σημείωνε:

«Τρομερὸς ἐνθουσιασμός, τὸ πλῆθος σχεδὸν μὲ ἔπνιξε κατὰ τὴν ἐπιστροφή».

Πραγματικά, ὁ ἑλληνικὸς λαὸς εἶχε σαφῆ ἐπίγνωσι ὅτι ὁ Βρεταννὸς γενικὸς διοικητὴς ἀντιπροσώπευε τὴν πιὸ σίγουρη ἀσπίδα του κατὰ τοῦ κομμουνιστικοῦ κινδύνου καὶ τὸν ὑποδεχόταν παντοῦ μὲ οὐρανομήκεις ζητωκραυγὲς καὶ ἔξαλλον ἐνθουσιασμό, πρᾶγμα ποὺ τὸν ἔφερνε μονίμως σὲ μεγάλη ἀμηχανία.

Αὐτὴ τὴν μεγάλη δημοτικότητα τοῦ Σκόμπη τὴν σημειώνει καὶ ὁ Λίνκολν Μὰκ Βῆ στὸ δικό του ἡμερολόγιο. «Οἱ Ἕλληνες βλέπουν τὸν στρατιωτικὸ διοικητὴ σὰν πρῶτον ἀνάμεσά μας καὶ ἐπικεφαλῆς ὅλων μας ἐδῶ».

Δυὸ μέρες ἀργότερα, ὁ Σκόμπη μετέβη ἀεροπορικῶς στὴν Θεσσαλονίκη, τὴν πόλι ποὺ ἦταν πλησιέστερα πρὸς τοὺς Ρώσους καὶ πιθανῶς πρὸς τὴν ρωσικὴν ἐπίδρασιν. Ὁ ὑποστράτηγος Χολγουώρθυ, διοικητὴς τῆς 4ης Ἰνδικῆς Μεραρχίας, ἦταν ἄρρωστος καὶ ἔτσι ὁ Σκόμπη συναντήθηκε μὲ τὸν ὑποδιοικητή της ταξίαρχο Λόβετ. Ἐπίσης εἶχε συνομιλίες μὲ τὸν Ἀβραμίδη, τὸν διωρισμένο στρατιωτικὸ διοικητή, τὸν Μπακιρτζῆ, διοικητὴ τοῦ ΕΛΑΣ καὶ τὸν Βρετανὸ πρόξενο Ράππ.

«Ρώτησα τὸν στρατηγὸ Μπακιρτζῆ», γράφει ὁ Σκόμπη, «γιατί δὲν φοροῦσε τὰ παράσημά του. Ἴσως δὲν τολμᾶ νὰ τὰ φορέσῃ».

Ἡ αἰτία ἦταν ἀναμφιβόλως ὁ ἐπικίνδυνος Μᾶρκος Βαφειάδης, ὁ πρώην καπνεργάτης, ποὺ ἦταν τώρα κομισάριος τῶν κομμουνιστῶν στὴν Θεσσαλονίκη. Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς εἶχε καταφέρει νὰ τὸν τρέμῃ ὁ σκληρός, παλιὸς στρατιώτης. Ὁ Μᾶρκος ἦταν πίσω ἀπὸ πολλὲς «ἐκκαθαρίσεις» ἐκείνων ποὺ θὰ μποροῦσαν νὰ θέσουν σὲ ἀμφισβήτησι τὴν κυριαρχία τοῦ ΕΛΑΣ. Ἂν δὲν εἶχε φθάσει ὁ Τζέ-

Ἀναμνηστικὴ φωτογραφία, κάπου στὴν Ἤπειρο. Ἀξιωματοῦχοι τοῦ ΕΔΕΣ τὴν ἐποχὴ ποὺ ἀποχωροῦσαν ἀπὸ τὰ ἠπειρωτικὰ βουνά.

λικο μὲ τὶς δυνάμεις του στὴν πόλι αὐτὴ πρὶν φύγουν καλά-καλὰ οἱ Γερμανοί, καὶ οἱ ἀλεξιπτωτιστὲς τοῦ Πρίτσαρντ εὐθὺς μετά, οἱ φρικαλεότητες τοῦ ΕΛΑΣ ἐκεῖ θὰ ἦσαν πολὺ περισσότερες.

Ἡ βασικὴ ἐπιδίωξι τοῦ Σκόμπη κατὰ τὴν ἐπίσκεψί του στὴν Θεσσαλονίκη ἦταν νὰ ἐπιτύχῃ προσέγγισι τοῦ Μπακιρτζῆ μὲ τὸν Ἀβραμίδη. Ὅταν, ὅμως, μπῆκε στὴν αἴθουσα τοῦ ξενοδοχείου, ὅπου εἶχε καθορισθῆ νὰ γίνῃ ἡ συνάντησις, εἶδε τοὺς δυὸ στρατηγοὺς στὶς ἀντίθετες ἄκρες μιᾶς πελώριας αἴθουσας χοροῦ. Ἄλλωστε, μπροστὰ στὸν μεγαλόσωμο καὶ ἐπιβλητικὸ (εἶχε ἀνάστημα σχεδὸν ἕνα καὶ ἐνενήντα) Μπακιρτζῆ, ὁ μικρόσωμος (ἕνα καὶ ἑξήντα) Ἀβραμίδης φαινόταν ἐντελῶς ἀσήμαντος. Ὡστόσο καὶ οἱ δυὸ εἶχαν ἐξαίρετη στρατιωτικὴ φήμη.

Παρὰ τοὺς οἰωνοὺς ποὺ δὲν ἦσαν καθόλου αἴσιοι, ὁ Σκόμπη ἔκανε ὅ,τι μποροῦσε γιὰ νὰ τοὺς πείσῃ νὰ συνεργασθοῦν μὲ βάσι ἕνα «μίνιμουμ» συνεργασίας.

Ὁ ταξίαρχος Τζόφρεϋ Χόμπς μᾶς ἀναφέρει ὡς ἑξῆς τὰ διατρέξαντα:

«Περίπου δυὸ ὧρες μίλησε ξεχωριστὰ πότε μὲ τὸν ἕνα καὶ πότε μὲ τὸν ἄλλον στρατηγό, ἀλλὰ ἐκεῖνοι ἐξακολουθοῦσαν νὰ μὴ θέλουν νὰ μιλήσουν μεταξύ τους. Τελικὰ βρῆκε (ὁ Σκόμπη) μερικὰ σημεῖα ἐπὶ τῶν ὁποίων μποροῦσαν νὰ συμφωνήσουν. Ἔπειτα κατάφερε νὰ τοὺς πλησιάσῃ σὲ ἀπόστασι ποὺ μποροῦσαν νὰ ἀκούσθοῦν ὁ ἕνας ἀπὸ τὸν ἄλλον. Ὕστερα ἀπὸ τρίωρη προσπάθεια ἐπέτυχε νὰ τοὺς κάμῃ νὰ συμφωνήσουν ἐπὶ μερικῶν, μᾶλλον ἐλαστικῶν, σημείων καὶ τελικὰ τὰ κατάφερε νὰ τοὺς κάμῃ νὰ δώσουν τὰ χέρια».

Ὁ ταξίαρχος Χόμπς ὑπογραμμίζει ὅτι ἡ ἐπιτυχία αὐτὴ τοῦ Σκόμπη ἦταν μεγάλης σπουδαιότητος καὶ φανέρωνε τὶς διπλωματικὲς ἱκανότητες τοῦ στρατηγοῦ. Ἐπίσης, ἡ γνώμη του εἶναι ὅτι ἡ συνάντησις Μπακιρτζῆ καὶ Ἀβραμίδη εἶχε οὐσιαστικὴ ἐπίδρασι στὰ μετέπειτα γεγονότα τῆς Βορείου Ἑλλάδος, τὴν ἐποχὴ ποὺ ὁ ἐμφύλιος πόλεμος εἶχε ξεσπάσει στὴν περιοχὴ τῶν Ἀθηνῶν.

Ὁ Κάπελλ τοῦ «Τέλεγκραφ», ποὺ ἦταν τώρα στὴν Θεσσαλονίκη, σημειώνει ὅτι στοὺς δρόμους καὶ στὰ χωριὰ ποὺ πέρασε, οἱ ἄνθρωποι καὶ τὰ παιδιὰ δέχονταν τοὺς Βρεταννοὺς μὲ φωνὲς χαρᾶς καὶ ἐκδηλώσεις ἐνθουσιασμοῦ. Ἀλλὰ οἱ νεαροὶ ἔνοπλοι ἀντάρτες τοῦ ΕΛΑΣ, ποὺ ὑπῆρχαν σχεδὸν παντοῦ, τὸν γιουχάιζαν, παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι φοροῦσε βρεταννικὴ στολή.

Τὴν 25ην Νοεμβρίου οἱ Βρεταννοὶ ἀντήλλαξαν διακοινώσεις μετὰ τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως, ὅπως μᾶς πληροφορεῖ στὸ ἡμερολόγιό του ὁ Μὰκ Βῆ, ἀναφορικῶς μὲ τὸν ρόλο τῶν βρεταννικῶν δυνάμεων στὴν Ἑλλάδα.

«Οἱ κομμουνισταί, γράφει ὁ Μὰκ Βῆ, ἀρνοῦνται νὰ δεχθοῦν τὰς προτάσεις τῆς κυβερνήσεως διὰ τὴν ἀναδιοργάνωσιν τοῦ στρατοῦ, ἂν δὲν πληροφορηθοῦν προηγουμένως τὸν πραγματικὸ ρόλο τοῦ Σκόμπη καὶ τῶν δυνάμεών του».

Τὴν ἴδια μέρα καὶ μὲ τὸν τίτλον «Ἔντασις εἰς τὴν Ἑλλάδα», ὁ εἰδικὸς ἀπεσταλμένος τῶν «Τάιμς» στὴν Ἑλλάδα, ὁ Χόαρ, ἔγραφε:

«Ἡ ἔντασις κορυφοῦται συνεχῶς ἐδῶ... Ὑποστηρικταὶ τοῦ ΕΛΑΣ ἐφόνευσαν ἕνα νεοδιορισθέντα ἀξιωματικὸν τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ. Τὸν κατέβασαν ἀπὸ τὴν μοτοσυκλέττα του, μπροστὰ εἰς τὸ κτίριο τοῦ ὑπουργείου Ἐμπορίου καὶ τὸν ἐστραγγάλισαν ἐπὶ τόπου».

Ἐκείνην ἀκριβῶς τὴν ἡμέρα, οἱ Λαϊκοὶ καὶ οἱ Φιλελεύθεροι ποὺ μετεῖχαν τῆς κυβερνήσεως Παπανδρέου ἀπείλησαν παραίτησι λόγῳ τῶν ὑπερβολικῶν παραχωρήσεων τοῦ Παπανδρέου πρὸς τοὺς ἀριστερούς.

Ἐπ' αὐτοῦ ὁ Σκόμπη γράφει στὸ ἡμερολόγιό του:

«Ὁ κ. Παπανδρέου εἶχε κρίσιμον ὑπουργικὸν συμβούλιον σχετικῶς μὲ τὸ πρόβλημα τοῦ ἀφοπλισμοῦ. Ἂν πρόκειται νὰ γίνῃ τελικῶς ἀναμέτρησις προτιμᾶ νὰ ἐξοπλισθῇ πρῶτα ἡ Ἐθνοφρουρά. Τοῦ ἔδωσα τὴν πληροφορίαν ὅτι τοῦτο δύναται νὰ γίνῃ ὡς τὴν Τετάρτη».

Τὴν ἄλλη μέρα, ὁ ραδιοσταθμὸς τοῦ Μπὶ Μπὶ Σὶ μετέδωσε τὴν εἴδησι ὅτι ὁ Τζάμπο Οὐΐλσων εἶχε τοποθετηθῆ στὴν Οὐάσιγκτων καὶ ὅτι ὁ Ἀλεξάντερ εἶχε προαχθῆ εἰς στρατάρχην καὶ εἶχε ἀναλάβει τὴν διοίκησιν τῶν δυνάμεων τῆς Μεσογείου.

Ὁ Σκόμπη εἶχε φιλικὴ συνάντησι μὲ τὸν Σαράφη ποὺ τοῦ ἔδωσε τὴν ὑπόσχεσι νὰ διευκολύνῃ τὴν δημιουργία τῆς Ἐθνοφρουρᾶς. Ὅλα φαίνονταν, ξαφνικά, ρόδινα. Ὁ Σκόμπη μαζὶ μὲ τὸν κ. καὶ τὴν κ. Παπανδρέου —ὅπως γράφει στὸ ἡμερολόγιό του— παρέστη εἰς τὴν πρεμιέρα τοῦ κινηματογραφικοῦ ἔργου «Νίκη τῆς Ἐρήμου». Ἦσαν ἐπίσης ὁ Λῆπερ καὶ ἄλλοι ἐπίσημοι.

«Τρομερὴ ὑποδοχή», γράφει ὁ Σκόμπη, «ἔξω καὶ μέσα στὸν κινηματογράφο. Τοὺς πῆρα μαζί μου στὴν «Μεγάλη Βρετανία» γιὰ φαγητό. Ὁ Παπανδρέου σὲ πολλὰ κέφια. Πολλὲς φορὲς μοῦ εἶπε: «ζ' αἲ σωβαὶ λὰ Γκρὲς» (ἔχω σώσει τὴν Ἑλλάδα)».

Ἀλλά, τελικά, ἀπεδείχθη ὅτι οἱ κομμουνιστὲς ἦσαν ἀδιάλλακτοι. Τὴν 28ην Νοεμβρίου, οἱ κομμουνιστὲς καὶ οἱ φιλελεύθεροι ὑπουργοὶ διεφώνησαν ἐπὶ ὡρισμένων σημείων τοῦ διατάγματος τοῦ ἀφοπλισμοῦ.

Ὁ Σκόμπη γράφει:

«Ὁ Ζεῦγος, παρὰ τὸ ὅτι εἶναι ἕνας ἀπὸ τοὺς τρεῖς (μαζὶ μὲ τὸν Σβῶλο καὶ τὸν Τσιριμῶκο) ποὺ συνέταξαν αὐτὸ τὸ ἔγγραφο, θέλει τώρα νὰ γίνῃ ἕνα νέο σχέδιο».

ΑΥΡΙΟΝ: Σκόμπη: «Ἀναμένεται ἔκρηξις ἐμφυλίου πολέμου τὴν 2αν ἢ 3ην Δεκεμβρίου. Ἡ κρίσις πλησιάζει».

ΟΤΑΝ ΟΛΟΙ ΕΠΙΣΤΕΥΑΝ ΟΤΙ ΕΙΧΕ ΧΑΘΗ

Πῶς ἐσώθη ἡ Ἑλλάς τὸ '44

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΣΚΟΜΠΥ

ΣΥΝΔΕΣΙΣ ΜΕ ΤΑ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΑ

Ἀπὸ τὸ 1942 ὁ ΕΛΑΣ ἀξιοποίησε κατὰ τὸν καλύτερο δυνατὸ τρόπο τὴν ἀνεπάρκεια καὶ ἀδιαφορία τῶν Βρεταννῶν τοῦ Στρατηγείου τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, ἀνδρώθηκε καὶ ἐπέτυχε νὰ διαδραματίζη κύριον ρόλον γιὰ τὴν ἐπιβολὴ τῶν ἀξιώσεων τοῦ ΕΑΜ, ποὺ ἐπέτυχε νὰ ἐπιβάλη τὶς περισσότερες. Μετὰ τὴν ἐγκατάστασιν τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως, τὸν Ὀκτώβριο τοῦ 1944 στὴν Ἀθήνα, οἱ Βρεταννοὶ περίμεναν ὅτι ἡ παρουσία τους θὰ ἦταν ἀρκετὴ γιὰ νὰ ξαναφέρουν τὴν ἀπελευθερωθεῖσαν χώρα στὸν κανονικὸ ρυθμὸ ζωῆς καὶ νὰ ἐπιβάλουν τὴν πραγμάτωσιν τῶν συμφωνιῶν τῆς Καζέρτας. Ἀλλὰ τὸ ΕΑΜ ποὺ κατευθυνόταν ἀπὸ τὸ ΚΚΕ ἔφερε διαρκῶς προσκόμματα καὶ ἡ ἔντασις κορυφωνόταν.

Σκόμπη: «2α ἢ 3η Δεκεμβρίου πλησιάζει ἡ κρίσις...»

Ἀριστερά: Ἡ ἠθοποιὸς Ἑλένη Παπαδάκη τὴν ὁποίαν οἱ Κομμουνισταὶ ἔσφαξαν κατὰ ἄγριον τρόπο στὰ Δεκεμβριανά. Δεξιά: Ὁ Σιάντος τοῦ ΕΛΑΣ.

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΤΗΣ «ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΚΟΣΜΟΥ»

29ον

Τὴν ἑπομένη μέρα γράφει:

«Στὴν πρωινὴ συνεδρίασι τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου ἀρνήθηκαν νὰ ὑπογράψουν οἱ Ζεῦγος καὶ Πορφυρογένης (ΚΚΕ). Ὅλα τὰ ἄλλα μέλη ἦσαν πρόθυμα. Ἔχει καθορισθῆ νέα συνεδρίασι τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου γιὰ τὴν 5ην μ.μ. κατὰ τὴν ὁποία τὰ μέλη τοῦ ΚΚΕ θὰ πρέπει ἢ νὰ ὑπογράψουν ἢ νὰ παραιτηθοῦν. Ἡ κατάστασις εἶναι ἀνησυχητική».

Τὴν 30ὴν Νοεμβρίου ὁ Μὰκ Βῆ ἔγραψε:

«Οἱ κομμουνιστὲς μᾶλλον θὰ παραιτηθοῦν. Τὸ πρόβλημα εἶναι τί θὰ κάνουν οἱ ἐαμικοὶ ὑπουργοὶ μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν Σβῶλο. Ἂν ἀκολουθήσουν τοὺς κομμουνιστές, τότε, ὁ ΕΛΑΣ δὲν θὰ ὑπακούση στὶς διαταγὲς τοῦ Σκόμπη σχετικῶς μὲ τὸν ἀφοπλισμό. Καὶ τὸ ἀριστερὸ πραξικόπημα ποὺ περιμένουν οἱ Βρεταννοὶ ἀπὸ καιρὸ θὰ ἔλθη ὑπὸ τὴν μορφὴ τοῦ ἐμφυλίου πολέμου...».

Ὁ Σκόμπη ἔστειλε, τώρα, τὸ πιὸ δυσοίωνο ὡς τώρα μήνυμα πρὸς τὸν στρατάρχη Ἀλεξάντερ:

«Διαφαίνεται ὅτι τὰ δυὸ κομμουνιστικὰ μέλη τῆς κυβερνήσεως δὲν θὰ ὑπογράψουν τὴν διαταγὴν ἀφοπλισμοῦ. Τοῦτο θὰ σημάνη καὶ τὴν ἀποχώρησίν των ἀπὸ τὴν κυβέρνησι καὶ ἐνδεχομένως θὰ ἔχη ὡς ἀποτέλεσμα τὸν ἐμφύλιον πόλεμο. Εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν ἔχω τὴν ἐξουσιοδότησιν νὰ κηρύξω «στρατιωτικὰς περιοχὰς» συμφώνως πρὸς τὴν Συμφωνίαν μὲ τὴν ἑλληνικὴν κυβέρνησιν;»

Ἡ ἀπάντησι ἀπὸ τὸ στρατηγεῖο τοῦ Ἀλεξάντερ ἦρθε τρεῖς ὧρες ἀργότερα. Ἦταν καταφατική.

Τὴν ἑπομένη ἡμέρα —1η Δεκεμβρίου— μιὰ ἀνησυχητικὴ ἀνακοίνωσις τοιχοκολλήθηκε σ' ὅλους τοὺς τοίχους τῶν Ἀθηνῶν, μὲ τὴν ὑπογραφὴ τῆς «Ἐπιτροπῆς Πόλης τῆς Κομμουνιστικῆς Ὀργάνωσης τῶν Ἀθηνῶν».

«Λαὲ τῆς Ἀθήνας, μεγάλος καὶ ἄμεσος κίνδυνος ἀπειλεῖ τὴν πατρίδα μας. Ἡ Ἀντίδρασι ὀργανώνει πραξικόπημα γιὰ νὰ ξαναφέρη τὸ Γεώργιο Γλύξμπουργκ καὶ νὰ ἐγκαθιδρύση πάλι μοναρχοφασιστικὴ δικτατορία. Ἕνα ἀκατανίκητο ἐμπόδιο γιὰ τὴ διάπραξη αὐτοῦ τοῦ ἐγκλήματος σὲ βάρος τοῦ λαοῦ μας εἶναι ὁ ΕΛΑΣ. Αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος ποὺ θέλουν νὰ τὸν διαλύσουν. Λαὲ τῆς Ἀθήνας, ἐπαγρύπνησε μὲ τὸ ὅπλο σου. Ὁ κίνδυνος εἶναι μεγάλος ἀλλὰ ἡ δύναμη τοῦ λαοῦ εἶναι τρομερὴ καὶ ἀνίκητη. Ζήτω ὁ ΕΛΑΣ, ὁ φρουρὸς τῆς Ἐλευθερίας τοῦ Λαοῦ».

Ὁ Σκόμπη ἔσπευσε νὰ πληροφορήση τὸν Ἀλεξάντερ ὅτι ἡ κατάστασις ἦταν κρίσιμη. Ἤδη τὸν πίεζαν νὰ ἀφήση τοὺς ἀλεξιπτωτιστὰς νὰ ἐπιστρέψουν στὴν Ἰταλία. Ἐδήλωσε ὅτι θὰ τὸ ἔκανε μόνο ἂν ἔφθαναν ἐγκαίρως διὰ θαλάσσης ἄλλες μονάδες γιὰ νὰ τοὺς ἀντικαταστήσουν.

Ἀνεκοίνωσε τὰ σχέδιά του κατὰ τὴν περίπτωσι ποὺ θὰ ἐκήρυττε τὴν περιοχὴν Ἀθηνῶν - Πειραιῶς «στρατιωτικὴν περιοχήν». Θὰ περιώριζε ὅλες τὶς ἑλληνικὲς δυνάμεις στοὺς καταυλισμούς των καὶ θὰ ἀστυνόμευε τὴν περιοχὴν μὲ τὴν «πτωχὴν εἰς ἄνδρας» ἀστυνομικὴν δύναμιν καὶ τὴν χωροφυλακήν, ποὺ θὰ εἶχαν τὴν ὑποστήριξιν τῶν βρεταννικῶν μονάδων. Θὰ ἐπέβαλλε ἀπαγόρευσιν νυκτερινῆς κυκλοφορίας, θὰ ἔκλεινε ὅλες τὶς ἐφημερίδες ἐκτὸς τῶν κυβερνητικῶν καὶ ὅλες τὶς τηλεγραφικὲς καὶ τηλεφωνικὲς ἐπικοινωνίες. Θὰ ἀπαγόρευε ἐπίσης τὶς συγκεντρώσεις καὶ τὶς διαδηλώσεις. Θὰ ἀφώπλιζε τόσο τὸν ΕΛΑΣ ὅσο καὶ τὶς δεξιὲς ἔνοπλες ὁμάδες μὲ τὴν βία, ἂν ἦταν ἀπαραίτητο.

Ἔγραψε: «Ἡ πρόθεσίς μου εἶναι νὰ ἀποφύγω συγκρούσεις μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων καὶ τὴν ἔκρηξιν ἐμφυλίου πολέμου».

Ἡ ἀπάντησί του στὸ αἴτημά του νὰ κρατήση τοὺς ἀλεξιπτωτιστὲς —ποὺ ἦρθε μερικὲς ὧρες ἀργότερα— ἦταν πραγματικὰ ἀπογοητευτική.

Ὁ Σκόμπη διάβασε μὲ τρόμο: «Οἱ κίνδυνοι ἐξυγιάσθησαν, ἀνελύθησαν καὶ ἐξετιμήθησαν δεόντως. Ἡ ἀπόφασις νὰ μετακινηθῆ ἡ ταξιαρχία τῶν ἀλεξιπτωτιστῶν ἰσχύει».

Ὁ στρατηγὸς Σκόμπη ἀπήντησε ἀμέσως:

«Οἱ κίνδυνοι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐκτιμηθοῦν σωστὰ παρὰ μόνον ἀπὸ τὸν ἐπὶ τόπου διοικητήν. Ὁ Ἕλλην πρωθυπουργὸς ἀναμένει τὴν ἔκρηξιν ἐμφυλίου πολέμου τὴν 2αν ἢ 3ην Δεκεμβρίου. Ἡ κρίσις πλησιάζει».

Εὐθὺς ἀμέσως ὁ Σκόμπη ἐξέδωσε τὴν ἀκόλουθη ἀνακοίνωσι:

«Εἶμαι ἐναντίον τῆς τρομοκρατίας καὶ τῆς βίας ἀπὸ ὁποιαδήποτε πλευρὰ καὶ ἂν προέρχωνται. Εἶμαι πεπεισμένος γιὰ τὰ φιλικὰ αἰσθήματα τῆς μεγάλης πλειοψηφίας τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ πρὸς ἐμᾶς. Εὑρίσκομαι σταθερῶς εἰς τὸ πλευρὸν τῆς παρούσης συνταγματικῆς κυβερνήσεως ἕως ὅτου τὸ ἑλληνικὸν κράτος ἀποκτήση νόμιμον στρατὸν καὶ καταστῆ δυνατὸν νὰ διεξαχθοῦν ἐλεύθερες ἐκλογές. Θὰ προστατεύσω ἐσᾶς καὶ τὴν κυβέρνησί σας ἐναντίον κάθε προσπαθείας πραξικοπήματος».

Αὐτὴν τὴν κρίσιμη ὥρα, ὁ Σκόμπη ἔγραψε στὸ ἡμερολόγιό του:

«Ὁ πρωθυπουργὸς ὑπέγραψε τὴν διαταγὴν τοῦ ἀφοπλισμοῦ τῶν ἀνταρτῶν μέχρι τῆς 10ης Δεκεμβρίου, ποὺ ἐπίσης ἀναφέρει ὅτι πᾶς ὁπλοφορῶν μετὰ τὴν ἡμερομηνίαν αὐτὴν θὰ συλλαμβάνεται. Περίφημα! Διέταξα νὰ τυπωθῆ αὐτὸ καὶ νὰ ριφθῆ ἀπὸ τὰ ἀεροπλάνα. Ὁ πρέσβυς ἦλθε νὰ μὲ δῆ τὴν 12.00 ὥραν. Μέλη τῆς Ἄκρας Ἀριστερᾶς τὸν ἐπληροφόρησαν ὅτι θὰ ὑπογράψουν ἂν δεχθῶ νὰ ἐνσωματωθῆ ἡ Ὀρεινὴ Ταξιαρχία εἰς μίαν μεραρχίαν μὲ τὸν ΕΛΑΣ κλπ. Ἀρνήθηκα χωρὶς συζήτησι. Πρόκειται ἁπλῶς περὶ προσπαθείας νὰ ἐξουδετερωθῆ ὁ μόνος πιστὸς στὴν κυβέρνησι στρατιωτικὸς σχηματισμός... Εἶδα τὸν Ζέρβα στὶς 17.30. Μοῦ ἔκανε ἀόριστους ὑπαινιγμοὺς ὅτι ὁ ΕΛΑΣ ἄρχισε νὰ κινητοποιῆται καὶ νὰ εἰσέρχεται λαθραῖα στὴν πόλι. Ἐπίσης ὅτι εἶχαν τοποθετηθῆ πολυβόλα σὲ ὀροφὲς στὰ προάστια, ὅτι ἐξορύσσονται χαρακώματα κλπ... Εἶδα τὸν Χωλούορθ, διοικητὴ τῆς 4ης Ἰνδικῆς Μεραρχίας, τὸ βράδυ. Φαινόταν στενοχωρημένος σχετικὰ μὲ τὴν δύσκολη κατάστασι στὴν Θεσσαλονίκη».

Καὶ ὁ Λίνκολν Μὰκ Βῆ στὸ ἡμερολόγιό του, τὴν ἴδια ἐκείνη ἡμέρα, γράφει:

«Ὁ στρατηγὸς Σκόμπη ἐξέδωσε διακήρυξι ὅτι θὰ ὑποστηρίξη τὴν συνταγματικὴ κυβέρνησι δι' ὅλων τῶν μέσων ὥσπου νὰ καταστῆ δυνατὸν νὰ διεξαχθοῦν ἐλεύθερες ἐκλογές. Ἀλλὰ «τὰ μέσα του» δὲν εἶναι καὶ τόσο ἰσχυρὰ καὶ ἡ φράσις «ἐλεύθερες ἐκλογὲς» ἔχει ἕνα ἀπόηχο πολὺ οὐτοπιστικό».

Ἡ συγκρότησις τῆς Ἐθνοφρουρᾶς εἶχε ἀρχίσει. Ἡ στρατολόγησις φαινόταν ἱκανοποιητική, οἱ καλούμενοι ὑπὸ τὰ ὅπλα πήγαιναν νὰ καταταγοῦν μὲ προθυμία. Οἱ Ἕλληνες ἀξιωματικοὶ ποὺ θὰ ἀναλάμβαναν τὴν διοίκησι τῶν μονάδων, ἔπρεπε ἀρχικῶς νὰ ἐγκριθοῦν ἀπὸ εἰδικὴ ἐπιτροπή, ὅπως εἶχε ἀπαιτήσει τὸ ΕΑΜ. Στὴν προσπάθειά τους νὰ φέρουν κάθε εἴδους δυσχέρεια —καὶ τελικὰ νὰ ματαιώσουν— τὴν προσπάθεια τῆς δημιουργίας Ἐθνοφρουρᾶς, τὰ κομμουνιστικὰ μέλη τῆς ἐπιτροπῆς ἔφερναν κάθε εἴδους ἐμπόδια καὶ διαφωνοῦσαν συνεχῶς. Σὲ μιὰ μόνο περίπτωσι ἀπέκλεισαν τοὺς 260 ἀπὸ τοὺς 270 συνολικῶς κριθέντας ἀξιωματικούς. Ἀναφορὲς ποὺ ἔφθαναν ἀπὸ τὶς εἰδικὲς ὑπηρεσίες στὸν Σκόμπη, τὸν πληροφοροῦσαν ὅτι ἡ (κομμουνιστική) πολιτοφυλακὴ τρομοκρατοῦσε ὅσους ἤθελαν νὰ καταταγοῦν.

ΑΥΡΙΟΝ: Ὁ ὁπλισμὸς δὲν παραδίδεται. — Ἡ σύγκρουσις εἶναι ἀναπόφευκτος. — Ἀνησυχητικὲς ἀναφορές.

Πῶς ἐσώθη ἡ Ἑλλὰς τὸ '44

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΣΚΟΜΠΥ

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΤΗΣ «ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΚΟΣΜΟΥ»

ΣΥΝΔΕΣΙΣ ΜΕ ΤΑ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΑ

Ἀπὸ τὸ 1942 ὁ ΕΛΑΣ ἀξιοποίησε κατὰ τὸν καλύτερο δυνατὸ τρόπο τὴν ἀνεπάρκεια καὶ ἀδιαφορία τῶν Βρεταννῶν τοῦ Στρατηγείου τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, ἀνδρώθηκε καὶ ἐπέτυχε νὰ διαδραματίζη κύριον ρόλον γιὰ τὴν ἐπιβολὴ τῶν ἀξιώσεων τοῦ ΕΑΜ, ποὺ ἐπέτυχε νὰ ἐπιβάλη τὶς περισσότερες. Μετὰ τὴν ἐγκατάστασιν τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως, τὸν Ὀκτώβριο τοῦ 1944 στὴν Ἀθήνα, οἱ Βρεταννοὶ περίμεναν ὅτι ἡ παρουσία τους θὰ ἦταν ἀρκετὴ γιὰ νὰ ξαναφέρουν τὴν ἀπελευθερωθεῖσαν χώρα στὸν κανονικὸ ρυθμὸ ζωῆς καὶ νὰ ἐπιβάλουν τὴν πραγμάτωσιν τῶν συμφωνιῶν τῆς Καζέρτας. Ἀλλὰ τὸ ΕΑΜ ποὺ κατευθυνόταν ἀπὸ τὸ ΚΚΕ ἔφερε διαρκῶς προσκόμματα καὶ ἡ ἔντασις κορυφωνόταν.

30όν

Ἀπὸ τὴν στιγμὴ αὐτή, ὁ Τζόφρεϋ Χὸμπς βεβαιώθηκε ὁριστικὰ ὅτι ἦταν ἀδύνατο νὰ ἀποφευχθῆ τελικὰ ὁ ἐμφύλιος πόλεμος. Τάγματα τῆς Ἐθνοφρουρᾶς εἶχαν συγκροτηθῆ εἰς τὴν Κόρινθο, τὸ Κορωπὶ καὶ τὰ Μέγαρα. Σ' ὅλα εἶχαν διεισδύσει οἱ κομμουνιστές. Στὴν Κόρινθο, ὁ Χὸμπς κατηγόρησε τὸν Ἄρη Βελουχιώτη ὅτι προσπαθοῦσε νὰ ἐκφοβίση τοὺς ἄνδρες τῆς Ἐθνοφρουρᾶς. Σὲ συζήτησί του μὲ τὸν Βελουχιώτη, ὁ Χὸμπς εἶπε ὅτι θὰ ἔχη νὰ ἀντιμετωπίση (ὁ Βελουχιώτης) «ὁλόκληρη τὴ δύναμι τοῦ στρατηγοῦ Σκόμπη».

Τότε ὁ Βελουχιώτης ὑποσχέθηκε ὅτι «δὲν πρόκειται νὰ ἀναμιχθῆ πιά».

—Ἦταν μιὰ ὑπόσχεσι ποὺ ἤξερα πολὺ καλὰ ὅτι δὲν εἶχε καμμιὰ πρόθεσι νὰ τηρήση, θυμᾶται ὁ Χὸμπς. Ἄλλωστε, οἱ κομμουνιστὲς εἶχαν ἀρχίσει νὰ πείθωνται, κάθε μέρα καὶ περισσότερο, γιὰ τὴν στρατιωτικὴ τους ἀνωτερότητα.

Ἡ τύχη τοῦ 108 Τάγματος Ἐθνοφρουρᾶς τῶν Πατρῶν ἦταν χαρακτηριστική. Ὁ συνταγματάρχης Τσικλιτήρας, διοικητὴς τῆς 3ης Μεραρχίας τοῦ ΕΛΑΣ, βεβαίωσε τὸν ταξίαρχο Χὰντ ὅτι θὰ προσφέρη κάθε δυνατὴ βοήθεια. Ἡ προσέλευσι τῶν Ἑλλήνων στὴν Πάτρα ἦταν ἐκπληκτικὴ σὲ ἔκτασι καὶ προθυμία γιὰ τὴν συγκρότησι τῆς Ἐθνοφρουρᾶς. Παρουσιάσθηκαν γιὰ κατάταξι 900 νέοι ἄνδρες. Ὁ Τσικλιτήρας συνεφώνησε νὰ παραδώση τὴν ἀρχὴ στὴν Ἐθνοφρουρὰ τὴν 1η Δεκεμβρίου. Ἀλλὰ ὅταν ἔφθασε ἡ συμφωνηθεῖσα ἡμερομηνία ἀρνήθηκε. Ὕστερα ἀπὸ ἀντεγκλήσεις καὶ κατηγορίες καὶ ἀπὸ τὶς δυὸ πλευρές, συνεφωνήθη νὰ ἀναβληθῆ ἡ παράδοσις τῆς στρατιωτικῆς διοικήσεως τῆς πόλεως στὴν Ἐθνοφρουρὰ τὴν 4ην Δεκεμβρίου.

Ἀκολούθως, οἱ διοικητὲς τῶν μονάδων τοῦ ΕΛΑΣ στὸ Μεσολόγγι, τὸ Ἀγρίνιο καὶ τὸν Πύργο ἐδήλωσαν χωρὶς περιστροφὲς στὸν Χὰντ ὅτι δὲν εἶχαν τὴν πρόθεσι νὰ παραδώσουν τὸν ὁπλισμό τους καὶ νὰ διαλυθοῦν. Ἔπειτα ἀπ' αὐτό, ἰσχυρότατες δυνάμεις τοῦ ΕΛΑΣ περιεκύκλωσαν τὰ στρατόπεδα τῆς Ἐθνοφρουρᾶς καὶ ἀφώπλισαν τὰ τάγματα στὴν Πάτρα καὶ στὸν Πύργο. Γιὰ νὰ ἀποφευχθῆ ἡ ἀναπότρεπτη σύγκρουσις μὲ τὸν ΕΛΑΣ ὅλοι οἱ Βρεταννοὶ τῶν Πατρῶν εἶχαν λάβει διαταγὴ νὰ μείνουν στοὺς καταυλισμούς τους, ἐκτὸς ἐκείνων ποὺ ἐκτελοῦσαν ὑπηρεσία φρουρᾶς στὰ γραφεῖα τοῦ ἐκπροσώπου τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως καὶ στὰ γραφεῖα τοῦ Τάγματος Ἐθνοφρουρᾶς.

Ἀνησυχητικὲς ἀναφορές - Ἀναπόφευκτος ἡ σύγκρουσις

Ὁ Ἄρης Βελουχιώτης ἀνάμεσα στοὺς συντρόφους του κατὰ τὴν πρώτη περίοδο τοῦ ΕΛΑΣ. Πρῶτος ἀριστερὰ ὁ Σωτήρης Δράκος. Δίπλα στὸν Βελουχιώτη ὁ Παπακουμπούρας, ἀπὸ τοὺς πιὸ φανατικοὺς ὀπαδοὺς καὶ θαυμαστές του.

Ἕνα μεγάλο, ἀπειλητικὸ πλῆθος συγκεντρώθηκε ἔξω ἀπὸ τὸ κτίριο τοῦ ἀρχηγείου τοῦ Χὰντ καὶ ἐκραύγαζε συνθήματα κατὰ τῆς κυβερνήσεως τῶν Ἀθηνῶν. Ὁ Χάντ, ἐν τούτοις, χωρὶς νὰ ἐντυπωσιασθῆ ἀπ' ὅλα αὐτὰ ἔδωσε ἀμέσως διαταγὴ νὰ ἐπιστραφοῦν τὰ «κλεμμένα ὅπλα τῆς Ἐθνοφρουρᾶς». Καὶ πραγματικὰ ἐπεστράφησαν ἀπὸ τὸν ΕΛΑΣ ἑκατὸ περίπου τυφέκια.

Στὸν Πύργο, ὁ ἀντισυνταγματάρχης Α. Τζ. Νόμπλ, διοικητὴς τοῦ τάγματος τῶν «Κάμερον», ἔκανε τὴν πρόταση νὰ πραγματοποιηθῆ παρέλασι τῆς Ἐθνοφρουρᾶς. Ὅλοι δέχθηκαν μὲ ἐνθουσιασμὸ τὴν ἰδέα, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν ταγματάρχη Μαντοῦκο τοῦ ΕΛΑΣ. Τελικά, ἔγινε συμφωνία νὰ παρελάσουν πρῶτα οἱ δυνάμεις τοῦ ΕΛΑΣ καὶ στὴ συνέχεια τῆς Ἐθνοφρουρᾶς. Τελικὰ (καὶ παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι τὸ ΕΑΜ εἶχε παρατάξει ἕνα πλῆθος ποὺ ὁ ἴδιος ὁ Νόμπλ ἐχαρακτήρισε σὰν «ἐπαγγελματίες κλακαδόρους»), ἡ ὑποδοχὴ ποὺ ἔκανε ὁ λαὸς στὴν Ἐθνοφρουρὰ ἦταν μεγαλειώδης.

Οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ ΕΑΜ, ὕστερα ἀπ' αὐτὸ —ποὺ προφανῶς δὲν τὸ περίμεναν— ἄρχισαν νὰ «λαμβάνουν δραστικώτερα μέτρα», κατὰ τὴν περιγραφὴ τοῦ Νόμπλ. Γέμισαν τὴν πόλι μὲ «φρουρὲς» τοῦ ΕΛΑΣ καὶ ἐκάλυψαν ὅλα τὰ κτίρια ὅπου εἶχαν ἐγκατασταθῆ οἱ «Κάμερον» τοῦ Νόμπλ μὲ πολυβόλα ἀπὸ διάφορα γειτονικὰ κτίρια. Μὲ ὁλοφάνερο στόχο νὰ ἐκφοβίσουν τὸν πληθυσμό, ἀλλὰ καὶ τοὺς Βρεταννούς.

Ὁ ἀντ)ρχης Νόμπλ ἔστειλε νὰ καλέσουν ἀμέσως στὸ γραφεῖο του τὸν Μαντοῦκο, γιὰ νὰ τοῦ παράσχη ἐξηγήσεις, ἀλλὰ ὁ διοικητὴς τοῦ ΕΛΑΣ διεμήνυσε ὅτι ἦταν ἄρρωστος. Ὁ Νόμπλ, ὅμως, δὲν δίστασε οὔτε στιγμή. Ἔστειλε κομμάντος τῆς ΡΑΦ καὶ σὲ λίγο τοῦ ἔφεραν καὶ τὸν Μαντοῦκο καὶ τὸν πολιτικό του κομισάριο.

Στὸ μεταξύ, ὅμως, τὰ μεγάφωνα τοῦ ΕΛΑΣ περιέρχονταν στοὺς δρόμους τοῦ Πύργου καὶ πληροφοροῦσαν τοὺς κατοίκους ὅτι ἡ Ἐθνοφρουρὰ εἶχε ἀφοπλισθῆ σ' ὅλη τὴν Ἑλλάδα, ὅτι ἡ κυβέρνησι τῶν Ἀθηνῶν εἶχε πέσει καὶ ὅτι τὸ ΕΑΜ εἶχε καταλάβει τὴν ἐξουσία. Μεγάλος ἀριθμὸς ἐαμιτῶν εἶχε ἀρχίσει νὰ συγκεντρώνεται ἐμπρὸς στὰ γραφεῖα τοῦ Νόμπλ. Ἀλλὰ ἐκεῖνος εἶχε ἕτοιμο ἀπόσπασμα ἀμέσου ἐπεμβάσεως καὶ διέταξε νὰ διαλυθοῦν ἀμέσως οἱ συγκεντρωθέντες. Αὐτὸ ἔγινε μέσα σὲ πέντε λεπτά. Οἱ ἐαμίτες διαλύθηκαν μὲ κομμουνιστικὰ τραγούδια.

Ὁ ἀντισυνταγματάρχης, ξαναγύρισε στὸ γραφεῖο του, γιὰ νὰ δῆ τί ἔχει νὰ τοῦ πῆ ὁ Μαντοῦκος καὶ ὁ κομισάριός του.

Ἀλλὰ διεπίστωσε ὅτι δὲν ἦταν καθόλου εὔκολο νὰ συνεννοηθῆ. Ἔπειτα ἀπ' αὐτό, ὁ Νόμπλ ἀναγκάσθηκε νὰ χρησιμοποιήση πολὺ πιὸ ἀποτελεσματικὰ μέσα:

«Δὲν τὸν ἀπείλησα μ' ὁποιον τρόπο μποροῦσα μόνο», γράφει, «ἀλλὰ καὶ τὸν ταπείνωσα, τὸν προσέβαλα μὲ τὸ νὰ τὸν χτυπήσω στὸ στομάχι μὲ τὸ ραβδάκι ποὺ κρατοῦσα».

Ὁ Νόμπλ εἶπε στὸν Μαντοῦκο ὅτι εἶχε προσβάλει βαρύτατα τὴν βρεταννικὴ κυβέρνησι μὲ τὴν κλοπὴ τῶν ὅπλων τῆς Ἐθνοφρουρᾶς. Ἡ στάσι αὐτὴ τοῦ Βρεταννοῦ διοικητῆ ἦταν κάτι ποὺ δὲν τὸ περίμενε καθόλου ὁ διοικητὴς τοῦ ΕΛΑΣ. Τὰ ἔχασε τελείως. (Φαίνεται ὅτι ἄλλα τοῦ εἶχαν πεῖ νὰ περιμένη οἱ ἀνώτεροί του). Ἄρχισε τὶς δικαιολογίες. Εἶπε ὅτι «νόμιζε πὼς τὰ ὅπλα αὐτὰ ἦσαν ἑλληνικά».

Ἀφοῦ ὁ Νόμπλ ἀνάγκασε τὸν Μαντοῦκο νὰ ἀποσύρη τὰ πολυβόλα του ἀπὸ τὶς στέγες ὅπου τὰ εἶχε ἐγκαταστήσει, τὸν ἄφησε ἐλεύθερο.

★

Οἱ ἀναφορὲς ποὺ ἔφθαναν συνεχῶς στὸν Σκόμπη, στὸ μεταξύ, ἦσαν κάθε ἄλλο παρὰ εὐχάριστες. Ἔνοπλοι πολῖτες κυκλοφοροῦσαν τὴν ἡμέρα στοὺς δρόμους τῶν Ἀθηνῶν καὶ τοῦ Πειραιῶς. Τὶς νύκτες ἔκαναν τὴν ἐμφάνισί τους κανονικὲς περίπολοι. Βρεταννοὶ ἀξιωματικοὶ ποὺ ἔπεφταν ἐπάνω σὲ τέτοιες περιπόλους ἐνόπλων πολιτῶν ἀναγκάζονταν νὰ σταματήσουν καὶ νὰ δεχθοῦν κανονικὴ «ἀνάκρισι». Οἱ πυροβολισμοὶ —ποὺ εἶχαν ἀραιώσει κάπως, στὸ προηγούμενο δεκαήμερο— εἶχαν ἀρχίσει νὰ πυκνώνουν ἀνησυχητικὰ ὄχι μόνο στοὺς δρόμους, ἀλλὰ τώρα ἀκούγονταν καὶ μέσα ἀπὸ σπίτια.

Ἀναφορὲς τῆς ἀστυνομίας πληροφοροῦσαν τοὺς Βρεταννοὺς γιὰ φόνους Ἑλλήνων μονίμων ἀξιωματικῶν καὶ πολιτῶν ποὺ ἦσαν δεξιοί, ἐπίσης ἀνέφεραν ἀπαγωγὲς ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, τέλος ἀνέφεραν «καταλήψεις» σπιτιῶν ἰδίως στὰ προάστια ἀπὸ ἐνόπλους τοῦ ΕΛΑΣ.

Ὁ τρόμος ἄρχισε νὰ κυριαρχῆ στὴν Ἀθήνα καὶ τὸν Πειραιᾶ, ἰδίως τὴν νύχτα, καὶ ἡ ἔντασις ὅλο καὶ μεγάλωνε.

(Συνεχίζεται)

Πῶς ἐσώθη ἡ Ἑλλὰς τὸ '44

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΣΚΟΜΠΥ

31ον

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΤΗΣ «ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΚΟΣΜΟΥ»

Τὸ Γενικὸ Στρατηγεῖο τοῦ ΕΛΑΣ στὴν Λαμία μετὰ τὸ τέλος τοῦ 1944. Στὸ κέντρο ὁ Ἄρης καὶ ὁ Σαράφης.

Ὁ Σκόμπη ἐξέδωσε διαταγὴ πρὸς τὸν ΕΛΑΣ ἀπ' εὐθείας, τώρα —ὑπὸ τὴν ἰδιότητα τοῦ Συμμαχικοῦ Διοικητοῦ— καὶ τὸν πληροφοροῦσε ὅτι οἱ Βρεταννοὶ θὰ συνελάμβαναν ἀμέσως ὅποιον ὁπλοφοροῦσε. Ὅποιος δὲν συμμορφωνόταν καὶ προσπαθοῦσε νὰ ἀποφύγη τὴν σύλληψι, θὰ φονευόταν ἐπὶ τόπου.

Ἡ διαταγὴ αὐτὴ ἔφερε ἄμεσο ἀποτέλεσμα. Οἱ σκιὲς στοὺς νυκτερινοὺς δρόμους χάθηκαν. Οἱ πυροβολισμοὶ σταμάτησαν. Ἀλλὰ ἡ ἔντασι κορυφωνόταν ὅλο καὶ περισσότερο.

Πάντως, οἱ «ὁμάδες ἐκτελέσεων» συνέχισαν τὴ δρᾶσι τους. Ὁ Μωρὶς Ἃς —ἀξιωματικὸς ὑπηρεσίας μιὰ νύχτα στὸ ἐπιτελεῖο τῆς 23ης Τεθωρακισμένης Μεραρχίας— ἄκουσε τὸ τηλέφωνό του νὰ χτυπᾶ καὶ σήκωσε τὸ ἀκουστικό.

Ἦταν προφανῶς κάποιος Ἕλληνας στὴν ἄλλη ἄκρη τοῦ σύρματος. Λαχανιασμένος, μὲ σπασμένα ἀγγλικά, κατάφερε νὰ πῆ ἐκεῖνο ποὺ ἤθελε. Ἡ ζωή του βρισκόταν σὲ ἄμεσο κίνδυνο.

«Ὡστόσο, δὲν μποροῦσα νὰ καταλάβω καλὰ τί ἤθελε. Ἀνάμεσα στ' ἄλλα ἀνέφερε καὶ τὸν Βασιλέα», θυμᾶται ὁ Ἃς. «Ἔπρεπε νὰ εἶναι βασιλόφρων καὶ τηλεφωνοῦσε ἀπὸ τὴν συνοικία τῆς Πλάκας.

—Ἔχετε καθῆκον νὰ ἔλθετε νὰ μᾶς σώσετε! παρακαλοῦσε ὁ ἄγνωστος ἀπὸ τὸ τηλέφωνο.

Ἦταν ἡ πρώτη φορὰ ποὺ ἐρχόταν γιὰ τοὺς Βρεταννοὺς στὴν ἐπιφάνεια κάτι τέτοιο: Ὅτι, δηλαδή, ὑπῆρχε σύγκρουσι γιὰ τὸ ζήτημα τοῦ Βασιλέως καὶ ὅτι οἱ ἐλασίτες τρομοκρατοῦσαν ἢ δολοφονοῦσαν τοὺς βασιλόφρονες.

Τὸ τέλος αὐτοῦ τοῦ ἐπεισοδίου, ὅπως θυμᾶται ὁ Ἃς, πρέπει νὰ ἦταν τραγικό. Ἀκούστηκαν πυροβολισμοὶ καὶ ἡ γραμμὴ ἔκλεισε πρὶν ὁ ἄγνωστος τελειώση αὐτὸ ποὺ ἤθελε νὰ πῆ. «Ἄλλωστε, δὲν ἔβλεπα τί μποροῦσα νὰ κάνω σ' αὐτὴ τὴν περίπτωσι, ἔτσι ἢ ἀλλιῶς», συμπληρώνει ὁ Μωρὶς Ἃς.

Ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖον εἶχαν «δεμένα τὰ χέρια τους» οἱ Βρεταννοί, γιὰ νὰ μὴ δώσουν λαβὲς κατηγοριῶν ὅτι παρενέβαιναν στὶς ἐσωτερικὲς ὑποθέσεις τῆς Ἑλλάδος, φαίνεται ἀνάγλυφα ἀπὸ μιὰν ἄλλη ἐμπειρία τοῦ Μωρὶς Ἃς ἐκεῖνες τὶς ἡμέρες.

Ὑπὸ τὴν ἰδιότητά του ὡς ἀξιωματικοῦ τοῦ ἐπιτελείου ἐκλήθη προκειμένου νὰ ἀντιμετωπίση ἕνα «ἐπεισόδιο» ποὺ εἶχε λάβει χώραν στὴν Ἀθήνα.

«Ἕνα ἀπόσπασμα ὑπὸ ἀξιωματικὸν εἶχε συλλάβει κάποιον. Εἶχαν πεισθῆ ὅτι ὁ ἄνθρωπος [illegible] κάτι εἶχε κάνει καὶ ὅτι [illegible] ἐπικίνδυνος. Ἡ κατάστασις στὸ δρόμο ἦταν ἐκρηκτική. Εἶπα στὸν ἀξιωματικὸ ὅτι δὲν μποροῦσε νὰ κρατήση τὸν ἄνθρωπο αὐτόν, ἀφοῦ δὲν εἶχε ἐπαρκεῖς δικαιολογίες γιὰ τὴν ἐνέργειά του αὐτήν. Οἱ ἄνδρες τοῦ ἀποσπάσματος μοῦ φέρθηκαν ἐχθρικὰ γιὰ τὴν παρέμβασί μου. Ἀλλὰ δὲν μποροῦσε νὰ γίνη διαφορετικά. Οἱ Βρεταννοὶ στρατιῶτες δὲν μποροῦσαν νὰ ἀναλάβουν καθήκοντα ἀστυνομικά».

★

Τὴ νύκτα τῆς 1ης Δεκεμβρίου, ὁ Παπανδρέου ὑπέγραψε τὸ διάταγμα διαλύσεως τῆς Πολιτοφυλακῆς. Τὸ διάταγμα εἶχαν συνυπογράψει καὶ ὅλοι οἱ ὑπουργοί, ἐκτὸς τῶν δύο τοῦ ΚΚΕ καὶ τῶν τεσσάρων τοῦ ΕΑΜ. Εἶχε δηλωθῆ, ὡστόσο, στοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ ΕΑΜ καὶ τοῦ ΚΚΕ στὴν κυβέρνησι, ὅτι ἐὰν δὲν ὑπέγραφαν θὰ ἔπρεπε νὰ παραιτηθοῦν.

Σὲ μιὰ ἄκρως ἀπόρρητη ἀναφορὰ τῶν μυστικῶν του ὑπηρεσιῶν, ὁ Σκόμπη διάβαζε:

«Ὁ πρωθυπουργὸς δὲν ἀναμένει ὅτι θὰ ὑπογράψουν. Καὶ τότε ἡ ἀποχώρησίς τους εἶναι βεβαία».

Τὴν νύκτα τῆς 1ης πρὸς τὴν 2αν Δεκεμβρίου, ὁ ταξίαρχος Νίκολσον, προσωρινὸς ἀρχηγὸς τῆς Βρεταννικῆς Ἀποστολῆς στὴν Ἑλλάδα, σὲ μεταμεσονύκτιον συνάντησι μὲ τοὺς δημοσιογράφους ἐδήλωσε ὅτι ἐφ' ὅσον ἐκσπάσουν ταραχὲς στὴν Ἀθήνα, ὁ στρατηγὸς Σκόμπη «θὰ λάβη ὅλα τὰ ἐνδεικνυόμενα μέτρα προκειμένου νὰ διαφυλάξη τὴν εἰρήνη».

Στὸ μεταξύ, πολὺ μακριά, στὸ Οὐεστμίνστερ —τὴν ἕδρα τοῦ Ἀγγλικοῦ Κοινοβουλίου— ὁ ἐργατικὸς βουλευτὴς Τζώρτζ Στράους, κατηγοροῦσε τὴν κυβέρνησι τῆς χώρας του διότι «καταπίεζε τὰς νέας προοδευτικὰς δυνάμεις τῆς Ἑλλάδος», ποὺ μόλις ἀναδύονταν καὶ ποὺ «ἀποτελοῦσαν τὸν κορμὸ τοῦ κινήματος ἀντιστάσεως». Καὶ ἐνετόπισε τὴν ἐπίθεσί του κυρίως ἐναντίον τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν Ἄντονυ Ἦντεν, ὁ ὁποῖος «μαζὶ μὲ τὸν πρωθυπουργό, ὄχι μόνο κατηγορεῖ τὸν ΕΛΑΣ καὶ τὸ ΕΑΜ, ἀλλὰ καὶ ρίπτει συκοφαντίας ἐναντίον τους».

Στὶς κατηγορίες αὐτὲς ὁ Ἦντεν ἀποκρίθηκε:

«Καὶ ποιὸς ἄλλος ἐκτὸς ἀπὸ μᾶς —νομίζει ὁ ἐντιμότατος κ. βουλευτής— ἐξώπλιζε αὐτοὺς τοὺς ἄνδρες τῶν κινημάτων ἀντιστάσεως;»

Ἡ ἀπάντησι τοῦ Στράους, ἐν ὄψει τῶν ὅσων ἔμελλε νὰ συμβοῦν σὲ λίγο στὴν Ἑλλάδα, θὰ προκαλοῦσε τὸ σαρκαστικὸ γέλιο τῶν ἀνδρῶν ποὺ ὑπηρετοῦσαν ἐδῶ, ἂν τὸν ἄκουγαν:

«Μάλιστα, καὶ δὲν καταφέραμε νὰ τοὺς ἐξοπλίσουμε ἀποτελεσματικά», ἀποκρίθηκε.

Τὰ κομμουνιστικὰ ἔντυπα τῆς 2ας Δεκεμβρίου ἐξαπέλυσαν βιαιοτάτην ἐπίθεσι κατὰ τοῦ Σκόμπη. Καὶ ἰδίως κατὰ τοῦ «Μηνύματός» του πρὸς τὸν ἑλληνικὸν λαόν, τὴν πρόσφατη δηλαδὴ ἀνακοίνωσί του. Ἡ ἐφημερὶς τοῦ ΕΑΜ «Ἐλεύθερη Ἑλλάδα» ἔγραψε:

«Ὁ στρατηγὸς Σκόμπη ἔπεσε θῦμα τῶν σκοτεινῶν δολοπλοκιῶν καὶ τῶν κακόπιστων ὑποδείξεων τῆς Μαύρης Ἀντίδρασης. Διέταξε μονομερῆ ἀφοπλισμό... Ἐδήλωσε ὅτι ἂν δὲν ἐκτελεσθοῦν οἱ διαταγές του, «τὸ νόμισμα δὲν θὰ σταθεροποιηθῆ καὶ ὁ λαὸς δὲν θὰ ἔχη τρόφιμα». Ἀλλὰ πρέπει νὰ ξέρη ὅτι δὲν μπορεῖ νὰ ποδοπατῆται ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ποὺ πολέμησε γιὰ τὰ ἰδανικά του ὡς τὴν τελευταία στιγμή».

Ἀκολούθησε σύντομη δήλωσι στὸν Τύπο τοῦ Ζεύγου:

«Πρὶν ἀπὸ λίγες μέρες μᾶς ἐκάλεσε (ὁ Σκόμπη) στὸ γραφεῖο του, ἐμένα καὶ τὸν ὑπουργὸ Οἰκονομικῶν κ. Σβῶλο καὶ μᾶς ζήτησε μέσα σὲ χρονικὸ διαστημα 24 ὡρῶν νὰ ἐκδώσουμε ἐπίσημη δήλωσι ὅτι δὲν ἐγκρίνουμε τὶς βίαιες μεθόδους. Δὲν χρειάζεται νὰ πῶ ὅτι σὰν ὑπουργοὶ μιᾶς κυβερνήσεως ξένης (πρὸς τὸν στρατηγὸ Σκόμπη) ἀρνηθήκαμε νὰ συζητήσουμε αὐτὸ τὸ ζήτημα. Ἄλλες ἐνέργειες τοῦ στρατηγοῦ Σκόμπη κατέστησαν σαφὲς τὸ ὅτι ὁ στρατηγὸς εἶναι ἀποφασισμένος σὲ μονομερῆ δημιουργία τῆς Ἐθνοφρουρᾶς βασισμένης σὲ πυρῆνες ποὺ δὲν εἶναι δημοκρατικοί. Ὅλες αὐτὲς οἱ ἐνέργειες ποὺ σίγουρα δὲν τὶς ἐγκρίνει ἡ σύμμαχός μας Μεγάλη Βρεταννία, βοηθοῦν νὰ δημιουργηθῆ αὐτὸ τὸ παρὸν πολιτικὸ ἀδιέξοδο στὴ χώρα μας μὲ τὶς τραγικὲς συνέπειες ποὺ εἶναι ἀπολύτως φανερές».

Ὁ «Ριζοσπάστης» τοῦ ΚΚΕ λυσσομανοῦσε:

«Οἱ μαῦροι ἄνθρωποι τῆς Πέμπτης Φάλαγγας προετοιμάζονται γιὰ τὴ βίαιη κατάληψι τῆς ἐξουσίας καὶ τὴν ἐπιβολὴ δικτατορίας. Ἐδῶ καὶ ἀρκετὲς μέρες οἱ Γονατάδες (ὁ στρατηγὸς Γονατᾶς ἦταν ὁ πολιτικὸς ἐκπρόσωπος τοῦ ΕΔΕΣ στὴν Ἀθήνα), οἱ πρατωριανοὶ τοῦ Γλύξμπουργκ, οἱ πράχτορες τῶν Γερμανῶν καὶ τῶν Ἰταλῶν... κινοῦνται γιὰ πραξικόπημα... γιὰ τὴν διάλυσι τοῦ ΕΛΑΣ καὶ γιὰ μαζικὲς συλλήψεις καὶ δολοφονίες τῶν λαϊκῶν ἀγωνιστῶν».

Ὅταν ἔπαιρνε τὴν ἀπόφασι νὰ κάμη τὴν ἔνοπλη ἐξέγερσί του τὸ ΚΚΕ πίστευε σίγουρα, ὅτι ἂν ὁ ΕΛΑΣ κτυποῦσε πρῶτος, κτυποῦσε γερὰ καὶ ἀποφασιστικά, πρὶν προλάβουν οἱ Βρεταννοὶ νὰ φέρουν ἀρκετὲς ἐνισχύσεις, τότε ἡ Ρωσία θὰ εἶχε τὴν «ντὲ φάκτο» κατάστασι ποὺ τῆς χρειαζόταν καὶ θὰ ἀπαγόρευε στοὺς Βρεταννοὺς νὰ ἀνατρέψουν τὸ κομμουνιστικὸ καθεστὼς ποὺ θὰ εἶχε ἐγκατασταθῆ στὴν Ἑλλάδα. Ἐκεῖνοι ποὺ εἶχαν ὀργανώσει τὴν ἐξέγερσι ἦσαν —ὁλοφάνερα— σίγουροι γιὰ μιὰ γρήγορη καὶ ἐντυπωσιακὴ ἐπικράτησι.

Βάσει μελετημένου σχεδίου, οἱ μεραρχίες τοῦ ΕΛΑΣ κατέφθαναν ἀπ' ὅλες τὶς κατευθύνσεις πρὸς τὴν Ἀθήνα. Χωρὶς νὰ ἔχουν ἰδέα γιὰ τὸν ἐπικείμενο τρομερὸ κίνδυνο, οἱ ἀρχὲς συνέχιζαν τὶς προσπάθειες τοῦ σχηματισμοῦ τῆς Ἐθνοφρουρᾶς, μ' ὅλο ποὺ ἦταν φανερὸ ὅτι ἡ δύναμις αὐτὴ δὲν θὰ εἶχε οὔτε τὴν ὀργάνωσι οὔτε τὴν δύναμι ποὺ χρειαζόταν γιὰ νὰ ἀντιμετωπίση τὴν ἐξέγερσι.

(Συνεχίζεται)

ΟΤΑΝ ΟΛΟΙ ΕΠΙΣΤΕΥΑΝ ΟΤΙ ΕΙΧΕ ΧΑΘΗ

Πῶς ἐσώθη ἡ Ἑλλὰς τὸ '44

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΣΚΟΜΠΥ

32ον

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΤΗΣ «ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΚΟΣΜΟΥ»

Τὸ ὅτι «κάτι» θὰ γινόταν καὶ πολὺ σύντομα, φάνηκε ὁλοκάθαρα τὴν 1ην Δεκεμβρίου ὅταν ὑπεβλήθη ἡ παραίτησις τῶν ἕξι μελῶν τῆς πρώην «Κυβερνήσεως τοῦ βουνοῦ» τῆς ΠΕΕΑ, ἀπὸ τὴν κυβέρνησι Παπανδρέου. Τὸ ΕΑΜ ἀπεφάσισε νὰ προετοιμασθῇ προκειμένου νὰ καταλάβῃ τὴν ἐξουσία σὲ μιὰ συνεδρίασι τῆς νέας Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς στὸ ἀρχηγεῖο τοῦ ΕΛΑΣ στὴν Λαμία. Ἴσως ἡ πιὸ σημαντικὴ ἀπόφασις ἦταν γιὰ τὸν διαχωρισμὸ σὲ δυὸ τμήματα τοῦ ἀνταρτικοῦ στρατοῦ. Τὸ ἕνα τμῆμα, τοῦ Νότου, διέθετε 18.000 καλῶς ἐξωπλισμένους μαχίμους καὶ θὰ ἦταν ὑπὸ τὴν ἄμεση διοίκησι τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς. Τὸ βόρειο τμῆμα, ποὺ ἦταν ὑπὸ τὴν διοίκησι τοῦ στρατηγείου τοῦ ΕΛΑΣ (ὑπὸ τὸν Σαράφη, δηλαδή, καὶ τὸν Βελουχιώτη) εἶχε μαχητικὴ ἰσχὺ 23.000 ἀνδρῶν. Ἔτσι, ἐνῶ τὸ νότιο τμῆμα, ὑπὸ τὸν Μάντακα θὰ ἔστρεφε τὴν προσοχή του πρὸς τὴν Ἀθήνα, τὸ βόρειο τμῆμα θὰ ἔκλεινε ὅλους τοὺς δρόμους προσπελάσεως πρὸς τὴν ἑλληνικὴ πρωτεύουσα τῶν δυνάμεων τοῦ Ζέρβα. Θὰ τὶς ἀνάγκαζε νὰ ἐμπλακοῦν σὲ μάχη καὶ θὰ τὶς διέλυε.

Μετὰ τὴν ἀπόφασι αὐτή, τὰ τάγματα τοῦ ΕΛΑΣ ἄρχισαν νὰ κινοῦνται ἀπὸ τὴ Λαμία πρὸς τὰ Τρίκαλα. Ἡ Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ τοῦ ΕΛΑΣ, ἐξ ἄλλου, ἀποφάσισε νὰ ἐγκαταστήσῃ τὸ νέο ἐπιχειρησιακὸ ἀρχηγεῖο της στὴ Θήβα.

«Ὁ πρωθυπουργὸς εἶναι τῆς γνώμης ὅτι ἡ Ἀριστερὰ θὰ ἀποχωρήσῃ καὶ ὅτι τὸ ἀποτέλεσμα θὰ εἶναι ἡ ἔκρηξις ἐμφυλίου πολέμου», ἔγραφε ὁ Σκόμπυ στὸ ἡμερολόγιό του τὴν 1ην Δεκεμβρίου.

Καὶ μὲ τὸ βρεταννικὸ φλέγμα ἔγραψε τὴν ἑπομένη, τὴν παραμονὴ τῆς ἐνάρξεως τῆς μεγάλης σφαγῆς:

«Καὶ οἱ τέσσερις ὑπουργοὶ τοῦ ΕΑΜ, ὅπως καὶ οἱ δύο τοῦ ΚΚΕ (φανατικοὶ κομμουνισταὶ) ὑπέβαλαν τὶς παραιτήσεις τους. Ἐκάλεσα σὲ γεῦμα τὴν πριγκίπισσα Νικολάου, δύο κυρίας ἐπὶ τῶν τιμῶν, τὸν ναύαρχον Μάνσφηλντ καὶ τὸν Φλάγκς. Εἴδαμε τὸ φίλμ «Θεσπέσια Κορμιά» (Χέντυ Λαμάρ). Ἦταν πολὺ μέτριο, ἀλλὰ περάσαμε ἕνα εὐχάριστο βράδυ...».

Καὶ συμπληρώνει πιὸ κάτω, σὰν νὰ τὸ σκέφθηκε ἐκείνη τὴ στιγμή:

«Κατὰ τὴν διάρκεια τῆς προβολῆς τοῦ φίλμ ἔφθασε ἡ εἴδησις ὅτι ὁ ΕΛΑΣ ἀφώπλισε τὴν Ἐθνοφρουρὰ στὰ Μέγαρα».

Κανένας ἀπολύτως δὲν ἦταν ἕτοιμος πραγματικὰ γιὰ νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὴν ξαφνικὴ καὶ πλήρως ὠργανωμένη ἐξέγερσι, ὅταν ξέσπασε μὲ τὴν ὁρμὴ καὶ τὴν ταχύτητα θυέλλας, σ' ὅλη τὴ χώρα.

Στὸ μεταξύ, ἐπειδὴ εἶχαν τὴν

Μία χαρακτηριστικὴ φωτογραφία τοῦ «Ἐθνικοῦ Συμβουλίου» τῆς Ἐαμικῆς Κυβερνήσεως τοῦ Βουνοῦ, τὴν ἄνοιξι τοῦ 1944 στοὺς Κορυσχάδες. Διακρίνονται: Σιάντος, Γαβριηλίδης, Κοζάνης, Ν. Γρηγοριάδης καὶ ὁ Ε. Μπακιρτζῆς

πεποίθησι ὅτι οἱ ἀγγλικὲς δυνάμεις δὲν θὰ παρέμβουν τελικά, οἱ ἀντάρτες τοῦ ΕΛΑΣ ἐξακολουθοῦσαν νὰ μεταχειρίζωνται σὰν «φιλαράκια» τοὺς Ἄγγλους στρατιωτικοὺς ἀνάμεσά τους.

Γιὰ νὰ εἶναι ὅσο τὸ δυνατὸν μεγαλύτερη ἡ σύγχυσι, τὴν ὥρα ποὺ τὰ στρατεύματα τοῦ ΕΛΑΣ συνέχιζαν τὴν ἐπιχείρησι «κυκλώσεως τῶν Ἀθηνῶν», τὸ ΚΚΕ ἔβγαλε τὶς μάζες τῶν ὀπαδῶν του σὲ μεγάλες διαδηλώσεις στοὺς δρόμους τῶν Ἀθηνῶν καὶ παράλληλα ἐκήρυξε γενικὴ ἀπεργία. Οἱ ἀντικειμενικοὶ στόχοι τῶν ἐνεργειῶν αὐτῶν ἦσαν μελετημένοι, διαβολικὰ ἔξυπνοι καὶ στρατηγικὰ σωστοί: α) Νὰ σταματήσουν οἱ ἐπικοινωνίες παντοῦ. β) Νὰ σταματήσουν οἱ διανομὲς τῶν ἀπαραιτήτων ἐφοδίων τῆς ΟΥΝΡΡΑ. Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ θὰ μεγάλωναν τὴν δυσφορία τοῦ πληθυσμοῦ κατὰ τῆς κυβερνήσεως καὶ τῶν Βρεταννῶν ὑποστηρικτῶν της.

Ἡ ἔντασι ἰδίως στὴν Ἀθήνα καὶ τὸν Πειραιᾶ εἶχε φθάσει πιὰ στὸ κατακόρυφο. Αὐτὲς τὶς δυσοίωνες ὧρες, καὶ ἐνῶ οἱ φῆμες κυκλοφοροῦσαν ἐπίμονες καὶ ἀνεξέλεγκτες, ἡ ἐσωτερικὴ ἀσφάλεια ὁλόκληρης τῆς Ἀττικῆς εἶχε ἀνατεθῆ στὴν 23η Τεθωρακισμένη (ὅπως ἀναφέραμε μόνο κατ' ὄνομα Τεθωρακισμένη, ἀφοῦ εἶχε μετατραπῆ πρὶν ἀπὸ τὴν ἄφιξί της στὴν Ἑλλάδα τὸν Ὀκτώβριο σὲ ταξιαρχία πεζικοῦ).

Ἐξ ἄλλου, μεταξὺ τῶν μαχίμων μονάδων ποὺ εἶχαν τεθῆ ὑπὸ τὸν στρατηγὸ Χάρρυ Ἀρκράιτ, ἡ πιὸ σημαντικὴ ἦταν ἡ 2α (ἀνεξάρτητος) ταξιαρχία ἀλεξιπτωτιστῶν καὶ στοιχεῖα τῆς 139ης ταξιαρχίας πεζικοῦ. Τὴν ταξιαρχία ἀλεξιπτωτιστῶν ποὺ τὴν ἀποτελοῦσαν μόνο τὰ 4ο καὶ 6ο τάγματα (τὸ 5ο ἦταν στὴν Θεσσαλονίκη) τὴν εἶχαν ἑτοιμάσει σχεδὸν προκειμένου νὰ τὴν μεταφέρουν στὸ Ἰταλικὸ Μέτωπο. Καὶ τὰ στρατεύματα ποὺ θὰ τὴν ἀντικαθιστοῦσαν, ἡ 139η τῆς 4ης Μεραρχίας, ἦσαν ἀκόμα «στὸ δρόμο», ἔρχονταν γιὰ νὰ «ἀναπαυθοῦν», ὕστερα ἀπὸ μιὰ περίοδο κουραστικῶν μαχῶν στὴν Ἰταλία.

Ἀλλά, τουλάχιστον, τὰ βρεταννικὰ στρατεύματα, ἤξεραν τί ἔπρεπε νὰ κάνουν τώρα. Ὑπῆρχε ὑπηρεσιακὸ σχέδιο. Ὅμως, ὁ ἐχθρὸς ἦταν οὐσιαστικὰ ἄγνωστος, οἱ διαστάσεις του συγκεχυμένες καὶ δὲν ἦταν καθόλου βέβαιο ποῦ, πότε καὶ πῶς θὰ χτυποῦσε. Τέλος οἱ δυνάμεις τῆς 23ης Τεθωρακισμένης Ταξιαρχίας ἦσαν διασκορπισμένες σὲ διάφορα σημεῖα. Ἔτσι οἱ ἄνθρωποι ποὺ κατέστρωσαν τὰ ἐπιχειρησιακὰ σχέδια ἀντιμετώπιζαν τρομερά, σχεδὸν ἄλυτα προβλήματα.

Ἀπὸ τὶς διαθέσιμες μαχητικὲς μονάδες ὑπῆρχαν μόνο δυὸ τάγματα πεζικοῦ στὴν Ἀθήνα, ἐνισχυμένα μὲ δυὸ μοῖρες μηχανοκινήτων καὶ μιὰ πυροβολαρχία τῶν 25 λιβρῶν. Στὸ ζωτικὸ χῶρο τοῦ λιμανιοῦ τοῦ Πειραιῶς —ἀπ' ὅπου θὰ ἀνεφοδιαζόταν ἡ δύναμις τῶν Ἀθηνῶν— ὑπῆρχε περίπου δύναμις ἑνὸς τάγματος. Δύο κύριες ὁδικὲς ἀρτηρίες συνέδεαν τὴν Ἀθήνα μὲ τὸν Πειραιᾶ. Ἡ μιά, ἐπειδὴ περνοῦσε μέσα ἀπὸ πυκνοκατοικημένες περιοχὲς θὰ γινόταν τρομερὰ ἐπικίνδυνη στὴν περίπτωσι συγκρούσεων ἐντὸς τῆς πόλεως. Ἡ ἄλλη, ἀπὸ τὸ Φάληρο, προσέφερε περισσότερη ἀσφάλεια, ἀφοῦ περνοῦσε ἀπὸ μᾶλλον ἀνοικτὲς περιοχές. Ἔτσι διασκορπίσθηκαν ἐκεῖ ἄλλα τρία τάγματα. Ὅμως, αὐτὸ εἶχε γίνει ὄχι γιὰ ἐπιχειρησιακοὺς λόγους, ἀλλὰ ἐπειδὴ στὴν λεωφόρο αὐτὴ ὑπῆρχαν κατάλληλοι χῶροι καταυλισμοῦ. Ἐξ ἄλλου, σ' ὅλη τὴν περιοχὴ τῶν Ἀθηνῶν, ἦσαν διασκορπισμένες διάφορες ὑπηρεσίες, ποὺ ἦσαν τρομερὰ εὐπρόσβλητες. Παραδείγματος χάριν τὸ 97ο Γενικὸ Νοσοκομεῖο στὸ Ψυχικὸ ἦταν στρατιωτικῶς ἀπροστάτευτο.

Τὸ μόνο ποὺ μποροῦσε νὰ κάνῃ τὸ ἐπιτελεῖο τῆς 23ης Τεθωρακισμένης ἦταν νὰ ζητήσῃ ἀπὸ τὰ διασκορπισμένα τμήματά της νὰ συγκεντρωθοῦν στὸ κέντρο τῆς πόλεως ἢ νὰ ὀργανώσουν, ὅσο ἦταν δυνατὸν καλύτερα τὴν ἄμυνά τους.

Στὸ μεταξύ, τὰ ἄλλα στρατεύματα ποὺ ἦσαν διασκορπισμένα στὴν Ἑλλάδα συνέχιζαν τὰ εἰρηνικά τους ἔργα, κυρίως τὴν μεταφορὰ τροφίμων, ἐνδυμάτων καὶ φαρμάκων καὶ τὴν ἀποκατάστασι τῶν ἐπικοινωνιῶν.

Στρατεύματα ἦσαν διασκορπισμένα σ' ὅλες σχεδὸν τὶς βασικὲς πόλεις καὶ οἱ «φρουρὲς» κυμαίνονταν μεταξὺ τῶν 50 καὶ 70 ἀνδρῶν.

★

Οἱ ἐπιθέσεις κατὰ τοῦ Σκόμπυ μὲ τὶς ἐφημερίδες καὶ τὰ χωνιὰ συνεχίζονταν. Ὁ κομμουνιστικὸς Τύπος καλοῦσε τοὺς ὀπαδοὺς τοῦ κόμματος σὲ διαδηλώσεις τὴν Κυριακή, ἐνῶ ἡ κυβέρνησι εἶχε ἀποφασίσει νὰ μὴ τὶς ἐπιτρέψῃ. Ἡ ἄμεσος ἀπειλὴ «ἐμφυλίου πολέμου» ἐμφανιζόταν σὲ μεγάλους τίτλους στὴν πρώτη σελίδα τοῦ «Ριζοσπάστη». Ἐπίσης ἔφθασαν ἀναφορὲς ὅτι εἶχε ἀφοπλισθῆ ἡ Χωροφυλακὴ στὴν Ἁγία Παρασκευή, στὸ Κορωπὶ καὶ ὅτι ὁλόκληρο τὸ 3ο Τάγμα Ἐθνοφρουρᾶς εἶχε ἀφοπλισθῆ ἐπίσης ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς. Παραλλήλως, Ἐθνοφρουρὰ καὶ Χωροφυλακὴ εἶχαν περικυκλωθῆ ἀπὸ πολὺ μεγαλύτερες δυνάμεις τοῦ ΕΛΑΣ στὸ Μαρούσι καὶ τὴν Κηφισιά. Στὸν Πειραιᾶ ἔγινε γενικὴ ἀπεργία. Καὶ ἀκολούθησε στὴν Ἀθήνα. «Χωνιὰ» διέτρεχαν τοὺς δρόμους τῆς Ἀθήνας γιὰ νὰ πληροφορήσουν τὸν κόσμο ὅτι «Ἔρχεται στὴν Ἀθήνα ὁ Ὀρέστης μὲ τὴν 2α Μεραρχία Ἀνταρτῶν».

Καὶ ὁ Κάπελλ τοῦ «Τέλεγκραφ» ἔγραψε:

«Κάτι ἑτοιμάζει τὸ ΚΚΕ καὶ δὲν εἶναι καθόλου ἄσχημη ἡ εἴδησις ὅτι, ἐπιτέλους, ἡ 23η Τεθωρακισμένη θὰ ἀποκτήσῃ καὶ μιὰ ντουζίνα τάνκς».

Ἐπίσης ὑπεγράμμιζε τὸ γεγονὸς ὅτι οἱ κομμουνιστὲς καὶ οἱ ἐαμῖτες ἀποκαλοῦσαν τοὺς ἄνδρες τῆς Ὀρεινῆς Ταξιαρχίας «μοναρχοφασίστες».

(Συνεχίζεται)

ΟΤΑΝ ΟΛΟΙ ΕΠΙΣΤΕΥΑΝ ΟΤΙ ΕΙΧΕ ΧΑΘΗ

Πῶς ἐσώθη ἡ Ἑλλὰς τὸ '44

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΣΚΟΜΠΥ

33ον

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΤΗΣ «ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΚΟΣΜΟΥ»

Στὸ μεταξὺ ὁ Σκόμπη ἔλαβε τὴν πληροφορία, ἀπὸ τὴν ἀστυνομία, ὅτι τὰ μέλη τοῦ ΚΚΕ ποὺ μετεῖχαν στὴν κυβέρνησι δὲν εἶχαν ἐμφανισθῆ πουθενὰ μετὰ τὴν παραίτησί των. Ἐξ ἄλλου, ἡ συνδυασμένη ἐπίθεσις ὅλου τοῦ ἀριστεροῦ Τύπου κατὰ τοῦ Σκόμπη καὶ τοῦ Ἔβερτ φανέρωνε ὅτι οἱ κομμουνιστὲς εἶχαν ἐξαπολύσει πολεμικὴ κατὰ τῆς βρεταννικῆς «παρεμβάσεως στὰ ἐσωτερικὰ τῆς χώρας». Καὶ τὰ χωνιὰ ἄρχισαν τώρα νὰ ἀναφέρωνται στὸν Σκόμπη μὲ τὸ ἐπίθετο «φονιάς». Ἔγινε φανερὸ ὅτι ἡ ἡγεσία τοῦ κομμουνιστικοῦ κόμματος εἶχε ἀποφασίσει νὰ χαρακτηρίση «ἐχθρούς» τοὺς Βρεταννούς, στὴν περίπτωσι παρεμβάσεώς των καὶ τὴν χώραν «κάτω ἀπὸ νέα κατοχή».

Ὁ Σκόμπη ἔσπευσε νὰ ἐκδώση ἐπιχειρησιακὲς ὁδηγίες μὲ τὴν προειδοποίησι ὅτι δὲν ἀποκλειόταν νὰ ἀρχίσουν πολὺ γρήγορα ἐχθροπραξίες. Τὸ βρεταννικὸ Ναυτικὸ καὶ ἡ ΡΑΦ θὰ παρέμεναν ὑπὸ τὰ Ἐπιτελεῖα των στὴν Ἀθήνα καὶ τὸν Πειραιᾶ καὶ θὰ ἀναλάμβαναν τὴν ἄμυνά των μὲ τοὺς ἰδικούς των διαθέσιμους ἄνδρες. Ἡ διαταγὴ προέβλεπε ἀπαγόρευσι τῆς κυκλοφορίας καὶ τὴν ἡμέρα. Ἡ ἀστυνομία καὶ ἡ χωροφυλακὴ θὰ ἐτίθεντο ὑπὸ τὴν διοίκησιν τῆς 23ης Τεθωρακισμένης Ταξιαρχίας καὶ ὅλα τὰ ἑλληνικὰ τακτικὰ καὶ ἀνταρτικὰ σώματα θὰ περιορίζονταν στοὺς καταυλισμούς των. Τὸ Μετοχικὸν Ταμεῖον καὶ ἡ κατοικία τοῦ Σκόμπη στὸ Ψυχικὸ θὰ ἦσαν ὑπὸ τὴν εὐθύνην τοῦ Λόχου Ἀμύνης τοῦ 3ου Σώματος.

Αὐτὴ τὴν κρίσιμη στιγμή, κι' ἐνῶ ἡ κατάστασι γινόταν κάθε στιγμὴ καὶ περισσότερο δυσοίωνη, ὁ Σκόμπη ἔλαβε ἕνα ἀνησυχητικὸ τηλεγράφημα ἀπὸ τὸν Ἀλεξάντερ:

«Ἐκτιμᾶται ἡ σοβαρότης τῆς καταστάσεως, ἀλλὰ ἡ Ταξιαρχία τῶν Ἀλεξιπτωτιστῶν πρέπει νὰ ἀναχωρήση ὅπως ἔχει ἀποφασισθῆ. Ὁ περιωρισμένος ἀριθμὸς δυνάμεων πρέπει νὰ ἀντικατασταθῆ δι' ἀποφασιστικῆς δράσεως».

Ὁ πρωθυπουργὸς Παπανδρέου ὑπεχώρησε στὶς πιέσεις καὶ ἔδωσε ἄδεια νὰ πραγματοποιηθῆ ἡ συγκέντρωσι τοῦ ΕΑΜ τὴν Κυριακὴ 3η Δεκεμβρίου στὴν Ἀθήνα, βέβαιος ὅτι δὲν θὰ ὑπῆρχε ἐκτροπὴ καὶ βιαιότητες, λόγω τῆς παρουσίας τῶν Ἄγγλων. Ἡ ἀστυνομία, ὅμως, δὲν εἶχε τὴν ἴδια σιγουριὰ καὶ ἀπεφάσισε νὰ ἀπαγορεύση τὴν συγκέντρωσι. Παρ' ὅλα αὐτὰ ἔγινε. Μεγάλο πλῆθος ἀνθρώπων, κατάλληλα προετοιμασμένων ἀπὸ τοὺς «διαφωτιστὲς» των, ἄρχισε νὰ συρρέη ἀπ' ὅλες τὶς κατευθύνσεις πρὸς τὴν Πλατεῖα Συντάγματος. Ἐπίσης ὅλο αὐτὸ τὸ πλῆθος ἦταν «διανθισμένο» —εἶναι ἡ κατάλληλη λέξι— μὲ γυναικόπαιδα. Πολλὰ γυναικόπαιδα καὶ ἀνάμεσά τους οἱ σκληροὶ πυρῆνες ἐκείνων ποὺ ἦσαν ἕτοιμοι καὶ ἀποφασισμένοι νὰ «δράσουν».

Μία χαρακτηριστικὴ φωτογραφία μὲ τὸν Ναπ. Ζέρβα δεξιὰ τὸν Τὸμ Μπάρνες καὶ τὸν Γ. Ἄγορο.

Ἐκεῖνο τὸ κυριακάτικο πρωὶ ἡ Ἀθήνα ἦταν πολὺ ὄμορφη, λουσμένη στὴν χειμωνιάτικη ἀττικὴ λιακάδα. Στὴν Πλατεῖα Συντάγματος εἶχαν ἀρχίσει νὰ συγκεντρώνωνται οἱ ἀστυφύλακες μὲ τὶς γκρίζες στολές τους. Δὲν ἦσαν καὶ τόσο πολλοὶ ὅμως. Ὁ πρεσβευτὴς Ρέτζιναλντ Λῆπερ ἦταν στὸ γραφεῖο του (στὴν πρεσβεία) ποὺ τὸ παράθυρό του ἔβλεπε πρὸς τὴν λεωφόρο Κηφισίας. Ἀπὸ κεῖ θὰ περνοῦσαν οἱ διαδηλωτὲς γιὰ νὰ φθάσουν στὴν Πλατεῖα Συντάγματος. Ὅταν ἐμφανίσθηκαν οἱ διαδηλωτὲς πρόσεξε ὅτι κρατοῦσαν τὰ «συνηθισμένα» πανὼ καὶ ὅτι ἐκραύγαζαν τὰ «γνωστὰ» συνθήματα. Ἐπίσης παρατήρησε ὅτι ἦσαν «πειθαρχημένοι» καὶ «ὑπὸ τὸν πλήρη ἔλεγχο» τῶν ἀρχηγῶν τους.

Ξαφνικὰ ἀκούστηκε μιὰ ἔκρ(θι. Ἔπειτα μιὰ ἄλλη. Ἀκολούθως τὸ «ρὰτ-τὰτ-τὰτ» πολυβόλου ἀντήχησε στὸν ἀέρα. Ὁ Λῆπερ ὑπελόγισε ὅτι οἱ ἐκρήξεις προέρχονταν ἀπὸ τὸ σημεῖο ὅπου ἦταν τὸ διαμέρισμα τοῦ Παπανδρέου, στὴν ἴδια λεωφόρο. Τί εἶχε συμβῆ; Ἀπόπειρα δολοφονίας κατὰ τοῦ πρωθυπουργοῦ. Εἶχε ἐπιτύχει ἄραγε; Ἀκολούθησαν μερικὰ λεπτὰ ἀγωνίας καὶ ἀβεβαιότητας. Κι' ἔπειτα, σὲ ἀρκετὴ ἀπόστασι, ἀπὸ τὴν κατεύθυνσι τῆς Πλατείας Συντάγματος, ἀκούστηκαν, ὅπως ἔγραψε ὁ Λῆπερ, «πυκνοὶ πυροβολισμοί». Ἂν πυροβολοῦσαν στὴν πλατεῖα οἱ ἀστυνομικοὶ κατὰ τῶν διαδηλωτῶν, αὐτὸ θὰ ἦταν τὸ «ἔναυσμα» (καὶ ἡ ἀφορμὴ) γιὰ τὴν ἔκρηξι τοῦ ἐπαπειλουμένου ἐδῶ καὶ τόσον καιρὸ ἐμφυλίου πολέμου.

Πολὺ κοντὰ στὴν σκηνὴ ἦταν ὁ ἀντιστράτηγος Τσάρλς Φέρθ, κάτοικος τώρα τοῦ Γουίλτσαϊρ. Τότε ἦταν ἀρχηγὸς τῆς βρεταννικῆς στρατιωτικῆς ἀποστολῆς στὴν Ἑλλάδα. Κατευθυνόταν πρὸς τὰ γραφεῖα τοῦ Ἑλληνικοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου μαζὶ μὲ τὸν στρατηγὸ Λιόση, τὸν Ἕλληνα σύνδεσμο στὸ ἀρχηγεῖο τοῦ Σκόμπη.

Ὁ Φέρθ περιγράφει ὡς ἑξῆς τὴ σκηνή:

«Ἔπρεπε νὰ διασχίσουμε τὴν πλατεῖα Συντάγματος καὶ καθὼς πλησιάζαμε διακρίναμε ἕνα μεγάλο πλῆθος περιέργων ἀπὸ τὴν μιὰ πλευρὰ τῆς διπλῆς ζώνης τῶν ἀστυνομικῶν. Ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρὰ ἀκούγονταν φωνὲς καὶ φασαρία καὶ παρουσιάσθηκε ἕνα μεγάλο πλῆθος ποὺ εἶχε σημαῖες καὶ πανὼ καὶ εἶχε σηκωμένες τὶς γροθιές, σὲ κομμουνιστικὸ χαιρετισμό. Ἐμεῖς συνεχίσαμε τὸν δρόμο μας, ἀνάμεσα στὶς δυὸ γραμμὲς τῶν ἀστυνομικῶν ποὺ κατελάμβαναν ὅλο τὸ μῆκος τῆς πλατείας. Ὅταν εἴχαμε προχωρήσει κάπου εἴκοσι μέτρα, ἀκούσαμε δυὸ ἢ τρεῖς πυροβολισμούς. Τὸ πλῆθος τῶν περιέργων ἔπεσε κάτω γιὰ ν' ἀποφύγη τὶς σφαῖρες.

»Εὐθὺς ἀμέσως ἄρχισαν νὰ ἀκούγωνται πυκνοὶ πυροβολισμοί, τόσο ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῆς πλατείας, ὅσο καὶ ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῶν ἀστυνομικῶν. Συνεχίσαμε τὸ δρόμο μας. Ἂν οἱ πυροβολισμοὶ αὐτοὶ προέρχονται ὅλοι ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῶν ἀστυνομικῶν, τότε οἱ νεκροὶ σ' ἕνα τόσο πυκνὸ πλῆθος θὰ ἔπρεπε νὰ ἀνέλθουν σὲ πολλὲς ἑκατοντάδες. Οἱ πρῶτοι - πρῶτοι πυροβολισμοὶ πρέπει νὰ προῆλθαν ἀπὸ κάπου πρὸς τὰ πίσω μας. Καί, ἂς μὴ ξεχνᾶμε ὅτι ἤμαστε ἀνάμεσα στὶς γραμμὲς τῶν ἀστυνομικῶν. Ἦταν ἀραιοὶ πυροβολισμοί. Ἔπειτα ἀπ' αὐτό, ὠργανωμένες ὁμάδες διαδηλωτῶν ξεχύθηκαν στοὺς πλάγιους δρόμους μὲ κραυγὲς καὶ συνθήματα, σὰν νὰ εἶχαν ὀργανωθῆ εἰδικὰ γι' αὐτὸ τὸ λόγο».

Ἕνας ἄλλος αὐτόπτης μάρτυς τῆς μοιραίας ἐκείνης σκηνῆς ἦταν ὁ Φρὰνκ Τζάιλς, τοῦ Συντάγματος Ὑποστηρίξεως Καταδρομῶν.

Θυμᾶται:

«Εἶναι σὰν νὰ ἔγινε μόλις χθές. Βλέπω ἀκόμα μπροστά μου τὸ μεγάλο πλῆθος νὰ κατέρχεται πρὸς τὴν πλατεῖα μὲ φωνὲς καὶ φασαρία. Ἐγὼ πλησίαζα πρὸς τὴν πλατεῖα ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρά. Ξαφνικὰ ἄκουσα ἕναν πυροβολισμό. Ἀκολούθησαν εὐθὺς ἀμέσως πολλοί. Κάποιος εἶχε πυροβολήσει μπροστὰ ἀπὸ τὶς ἀστυνομικὲς δυνάμεις. Καὶ ἂς μὴ ξεχνᾶμε ὅτι ἐγὼ ἤμουν πίσω ἀπὸ τὶς δυνάμεις τῶν ἀστυνομικῶν ἐκείνη τὴ στιγμή. Ἤμουν συνηθισμένος στὸ νὰ ἀκούω πυροβολισμοὺς καὶ ἡ κατεύθυνσι ἀπὸ τὴν ὁποία ἦρθε ὁ πρῶτος πυροβολισμὸς μὲ ἔπεισε ὅτι δὲν προερχόταν ἀπὸ τοὺς ἀστυνομικούς».

Ὁ Γουόλτερ Χόμπσον, ἀπὸ τὸ Μπάτλεϋ τοῦ Γιόρκσαϊρ, ἦταν ἐπίσης πολὺ κοντά. Μέσα στὸ θωρακισμένο ὄχημά του. Εἶχε λάβει διαταγὴ νὰ κατευθυνθῆ ὅσο τὸ δυνατὸ πιὸ γρήγορα στὸ ἀρχηγεῖο τοῦ Σώματος. Ἕνα μεγάλο πλῆθος διαδηλωτῶν κατερχόταν τὴν ὁδὸ Πανεπιστημίου πρὸς τὸ μέρος του. Ἦσαν κυριολεκτικά, ὅλοι τους σὲ ἔξαλλη κατάστασι. Κρατοῦσαν μιὰ σημαία ποὺ ἔσταζε αἷμα. Κραύγαζαν καὶ τραγουδοῦσαν καὶ κουνοῦσαν τὶς γροθιές τους. Ὁ Χόμπσον κατάλαβε ὅτι ἔκαναν βόλτες γύρω ἀπὸ τὸ ἀρχηγεῖο καὶ κάθε φορὰ ποὺ ἐμφανίζονταν ἦσαν ὅλο καὶ σὲ πιὸ ἔξαλλη κατάστασι. Ὁ Χόμπσον δὲν ἦταν ἀπόλεμος. Εἶχε πολεμήσει τοὺς Γερμανοὺς πρὶν ἀπὸ τὴν Δουνκέρκη, εἶχε ζήσει ἀπὸ κοντὰ τὶς μάχες στὴν Βόρειο Ἀφρικὴ καὶ στὴν Ἰταλία. Δὲν ἦταν κάτι καινούργιο γι' αὐτὸν ἡ αἱματοχυσία.

(Συνεχίζεται)

ΟΤΑΝ ΟΛΟΙ ΕΠΙΣΤΕΥΑΝ ΟΤΙ ΕΙΧΕ ΧΑΘΗ

Πῶς ἐσώθη ἡ Ἑλλὰς τὸ '44

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΣΚΟΜΠΥ

34ον

—Ὅμως, ὁμολογεῖ, ποτέ μου δὲν εἶχα γνωρίσει κάτι τόσο τρομακτικὸ ὅπως αὐτό. Αὐτὸ τὸ πλῆθος τῶν ἀνθρώπων ἦταν σὲ κατάστασι παραληρήματος.

Ἄλλος ἕνας Βρεταννός, ποὺ γνωρίζει καλὰ τὰ μοιραῖα ἐκεῖνα γεγονότα, εἶναι ὁ Τσάρλς Μὰκ Ὤλεϋ, ὁδηγός, ἀπὸ τὸ Γκράνθαμ τοῦ Λινκολνσάιρ.

—Ἀκούστηκε πρῶτα ἕνας πυροβολισμός. Κι' ἀπὸ κεῖ καὶ πέρα ξαμολύθηκαν ὅλοι οἱ διάβολοι τῆς Κολάσεως, περιγράφει. Ἡ ἄποψί μου εἶναι ὅτι μερικοὶ διαδηλωτὲς συνεπλάκησαν μὲ τοὺς ἀστυνομικούς, ἢ μὲ κάποιον ἀστυνομικὸ καὶ κάποιο ὅπλο πῆρε φωτιὰ ἀπὸ σύμπτωσι. Τὸ πλῆθος νόμισε ὅτι οἱ ἀστυνομικοὶ εἶχαν ἀνοίξει πῦρ καὶ μιὰ ποὺ πολλοὶ ἀπὸ τοὺς διαδηλωτὲς ἦσαν ὡπλισμένοι, ἄρχισαν νὰ πυροβολοῦν. Φυσικά, οἱ ἀστυνομικοὶ ἔκριναν ἀπαραίτητο νὰ ἀμυνθοῦν. Ὅταν ἔφθασαν ἐπὶ τόπου οἱ ἀλεξιπτωτιστές μας, τὰ πλήθη διαλύθηκαν ἀμέσως.

Λίγο μετὰ τὴν ἐρήμωσι τῆς πλατείας Συντάγματος διαπιστώθηκε ὅτι εἶχαν ζωγραφισθῆ πολλὰ σφυροδρέπανα στὶς πλάκες τῆς πλατείας, μὲ αἷμα.

Ὁ Κάπελλ μᾶς πληροφορεῖ ὅτι ὁλόκληρη τὴν προηγούμενη νύχτα δὲν ἔπαψαν καθόλου νὰ ἀκούγονται οἱ καμπάνες ἐκκλησιῶν, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ δημιουργοῦν ὅλο καὶ μεγαλύτερη ψυχολογικὴ ἔντασι. Μὲ τὸ πρῶτο φῶς τῆς αὐγῆς οἱ ἄνδρες καὶ οἱ γυναῖκες μὲ τὰ χωνιὰ εἶχαν ξεχυθῆ στοὺς δρόμους γιὰ νὰ πείσουν τοὺς πολῖτες νὰ τρέξουν πρὸς τὴν πλατεῖα Συντάγματος. Νοικιάσθηκαν ἢ ἐπιτάχθηκαν λεωφορεῖα γιὰ νὰ μεταφέρουν κόσμο ἀπὸ τὰ προάστια καὶ ἰδίως ἀπὸ τὶς συνοικίες ποὺ εἶχαν ὑπὸ τὸν πλήρη ἔλεγχό τους οἱ κομμουνιστές, δηλαδὴ τὴν Κοκκινιὰ καὶ τὴν Καλλιθέα. Ἔφεραν ἀπὸ κεῖ κυρίως γυναῖκες καὶ παιδιά. Ὅταν ἄρχισαν οἱ πυροβολισμοί, τὰ γυναικόπαιδα ἔπεσαν χάμω, μπροστὰ στὸ Μνημεῖο τοῦ Ἀγνώστου Στρατιώτου. Πενήντα μέτρα μακριὰ ἀπὸ τὸ ξενοδοχεῖο τῆς Μεγάλης Βρεταννίας ἕνα ἀγόρι ποὺ πουλοῦσε τσιγάρα κλονίσθηκε καὶ ἔπεσε στὴν ἀγκαλιὰ ἑνὸς Ἄγγλου ἀξιωματικοῦ, γιὰ νὰ ξεψυχήσῃ.

Σύμφωνα πάντα μὲ τὴν περιγραφὴ τοῦ Κάπελλ ἀκολούθησε σύντομο διάλειμμα ἡσυχίας καὶ ἔπειτα ἄλλο ἕνα ξέσπασμα ταραχῶν. Σύντομο καὶ φοβερό.

«Γυναῖκες ἐξαγριωμένες ἔτρεχαν ἐκεῖ ποὺ γυάλιζε αἷμα, γιὰ νὰ βάψουν μ' αὐτὸ τὶς σημαῖες ποὺ κρατοῦσαν. Ἔπειτα τὶς κουνοῦσαν μπροστὰ στὰ μάτια τῶν κατάπληκτων Βρεταννῶν στρατιωτῶν», λέει ὁ Κάπελλ. «Ὡστόσο, ἡ πρώτη αἱματοχυσία δὲν ἔγινε στὴν πλατεῖα Συντάγματος, ἀλλὰ ἔξω ἀπὸ τὴν κατοικία τοῦ πρωθυπουργοῦ Παπανδρέου, ὅπου εἶχαν ριφθῆ δυὸ χειροβομβίδες στὴν ἐξώπορτα μὲ ἀποτέλεσμα νὰ φονευθῆ ἕνας περαστικὸς καὶ νὰ τραυματισθῆ σοβαρὰ ἕνας ἀστυνομικός».

Μία χαρακτηριστικὴ φωτογραφία τοῦ Σαράφη μὲ τὸν Ἄρη Βελουχιώτη. Ὄπισθεν τοῦ Βελουχιώτη διακρίνεται ὁ Θ. Μακρίδης.

«Βέβαια, αὐτὰ ποὺ συνέβαιναν στὴν Ἀθήνα ἦσαν συγκριτικῶς ἀσήμαντα μπροστὰ στοὺς φόνους ποὺ εἶχαν προηγηθῆ σ' ἄλλα σημεῖα τῆς Ἑλλάδος», σημείωνε ὁ Κάπελλ. «Τὰ μαχαίρια τῶν ἀνδρῶν τοῦ ΕΛΑΣ εἶχαν χύσει τὸ αἷμα χιλιάδων ἀνδρῶν, γυναικῶν καὶ παιδιῶν. Ἀλλὰ ὅλα αὐτὰ ἡ σχεδὸν ὅλα εἶχαν γίνει πολὺ μακριὰ ἀπὸ τὰ μάτια τῶν ἀνταποκριτῶν τῶν ἐφημερίδων. Ἡ σημασία τῶν γεγονότων τῶν Ἀθηνῶν ἦταν ὅτι ἔγιναν μπροστὰ στὰ μάτια τῶν πολεμικῶν ἀνταποκριτῶν τῶν ἀμερικανικῶν καὶ βρεταννικῶν ἐφημερίδων».

Ὁ Κάπελλ εἶπε ὅτι ὁ συνάδελφός του Χόαρ τῶν «Τάιμς» εἶχε τόσο συγκλονισθῆ ὥστε πέντε ὧρες ἀργότερα δὲν εἶχε ἀκόμα συνέλθει γιὰ νὰ εἶναι σὲ θέσι νὰ γράψῃ τὴν ἀνταπόκρισί του».

Ὁ ἀνταποκριτὴς τοῦ «Τέλεγκραφ» εἶχε προβλέψει ὅτι ἡ «Ἑλληνικὴ Ὑπόθεσις» θὰ ἔπαιζε τὸ ρόλο τῆς ἀχιλλείας πτέρνας τοῦ Τσῶρτσιλ γιὰ τοὺς ἀριστεροὺς καὶ ἀριστερίζοντας στὴν Ἀγγλία, ποὺ ἤθελαν νὰ τὸν ρίξουν.

«Τὰ βέλη τοῦ Χάρολντ Λάσκι, γράφει ὁ Κάπελλ, ἀπλούστατα ἔσπαζαν πάνω στὴν πανοπλία του (τοῦ Τσῶρτσιλ) ὅλα αὐτὰ τὰ χρόνια. Ὅμως, τώρα ἡ κατάστασι ἦταν διαφορετική. Μήπως ἡ ἀστυνομία στὴν πλατεῖα δὲν ἦταν τοῦ Παπανδρέου; Καὶ δὲν εἶναι ὁ Παπανδρέου ἄνθρωπος τοῦ Λήπερ καὶ τοῦ Τσῶρτσιλ; Ποιὸς στὴν Δύσι δίνει δεκάρα γιὰ τὸ Κιλκὶς καὶ γιὰ τὴν Καλαμάτα; Βέβαια, ἐκεῖ ἔγινε χαλασμὸς ἀπὸ τὸν ΕΛΑΣ καὶ οἱ νεκροὶ ἦσαν χιλιάδες. Ἀλλὰ αὐτὰ ποιὸς τὰ εἶδε;»

Ἡ ἀναφορὰ τοῦ συνταγματάρχου Ἔβερτ (ἀρχηγοῦ τῆς Ἀστυνομίας) ἐξηγοῦσε ὅτι ἡ βία προεκλήθη ἀπὸ μιὰ ὠργανωμένη ὁμάδα ἡ ὁποία εἶχε ἐπιτεθῆ ἐναντίον μιᾶς φρουρᾶς ἀστυνομικῶν στὴν νοτιοανατολικὴ γωνία τῆς πλατείας, προσπαθῶντας νὰ ἀφοπλίσῃ καὶ νὰ συλλάβῃ τοὺς ἀστυφύλακες. Οἱ ἐπιτιθέμενοι εἶχαν πάρει τρία τυφέκια καὶ ἕνα ρεβόλβερ ἀπὸ τοὺς ἀστυνομικοὺς πρὶν ἀρχίσουν οἱ πυροβολισμοί. Καὶ αὐτὸ ἔγινε μόνο μετὰ τὴν ἔκρηξι χειροβομβίδας ἀνάμεσα στοὺς ἀστυνομικοὺς ποὺ εἶχε σὰν ἀποτέλεσμα τὸν θάνατο ἑνὸς ἀρχιφύλακα καὶ τὸν τραυματισμὸ τριῶν ἀνδρῶν. Κάτι τέτοιο δὲν μποροῦσε νὰ μὴν ἐξαγριώσῃ μιὰ δύναμι μόνο 2.000 ἀνδρῶν ποὺ εἶχε ἤδη 70 νεκροὺς καὶ ἄνω τῶν 100 βαρέως τραυματισμένους.

Ἡ βεβαιότης ὅτι τοὺς μοιραίους πυροβολισμοὺς τοὺς ἔριξαν οἱ κομμουνιστές, κατόπιν σχεδίου, εἶναι κάτι ποὺ φαίνεται στὴν ἀφήγησι τοῦ Χάρρυ Τζόνστον, ἀπὸ τὸ Χέρτφορντσάιρ, ποὺ ἦταν τότε δεκανεὺς διαβιβάσεων:

— Εἶδα ἕνα κομμουνιστὴ νὰ πυροβολῆ μέσα ἀπὸ τὰ πόδια μιᾶς γυναίκας, διηγεῖται. Ἡ γυναίκα στεκόταν στὴν πόρτα ἑνὸς σπιτιοῦ.

Τὴν ἴδια ἐποχή, ὁ συνταγματάρχης Ὄλιβερ ἔγραφε στὴν σύζυγό του:

«Πολλοὶ πυροβολισμοὶ ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῆς πλατείας. Οἱ Βρεταννοὶ δὲν θὰ εἶναι καὶ τόσο λαοφιλεῖς ἐδῶ. Δηλαδὴ δὲν εἶναι λαοφιλεῖς πρὸς τὶς φωνασκοῦσες μειοψηφίες. Ἀλλὰ π ρ έ π ε ι νὰ ὑποστηρίξουμε αὐτὴν τὴν κυβέρνησι ποὺ, ὅσο καὶ ἂν εἶναι ἀδύνατη καὶ ἀσταθής, ἐκπροσωπεῖ ὁπωσδήποτε τὸ μεγαλύτερο τμῆμα τοῦ λαοῦ τῆς Ἑλλάδος».

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΤΗΣ «ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΚΟΣΜΟΥ»

Ὁ στρατηγὸς Σκόμπη ἔγραψε στὸ ἡμερολόγιό του:

«Λίγο μετὰ τὴν ἄφιξί μου στὸ γραφεῖο ἄκουσα ἐπίμονους πυροβολισμοὺς ἀπὸ τὴν κατεύθυνσι τῆς πλατείας. Κάπου εἴκοσι ἦσαν τὰ θύματα στὴν ἀρχὴ τῆς πλατείας καθὼς εἰσερχόταν ἡ διαδήλωσις. Διέταξα νὰ κινηθοῦν τὰνκς καὶ θωρακισμένα ὀχήματα προκειμένου νὰ βοηθήσουν τὴν ἀστυνομία νὰ ἐπιβάλῃ τὴν τάξιν. Δὲν ἐρρίφθη πυροβολισμὸς ἀπὸ τὰς ἰδικάς μας δυνάμεις. Ἐκεῖνο ποὺ νομίζω ὅτι συνέβη εἶναι τὸ ἑξῆς: Ἡ αὐτοαποκαλουμένη εἰρηνικὴ πορεία ἔρριξε καθ' ὁδὸν δυὸ χειροβομβίδες ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι τοῦ πρωθυπουργοῦ σκοτώνοντας δυὸ ἀστυνομικούς. Ὅταν ἔφθασε στὴν εἴσοδο τῆς πλατείας τὴν πορεία σταμάτησε σῶμα ἀστυνομικῶν ὡπλισμένων μὲ καραμπίνες. Νομίζω, ὅμως, ὅτι τὰ πυρομαχικά τους ἦσαν ἄσφαιρα. Ὅταν οἱ διαδηλωταὶ θέλησαν νὰ διασπάσουν τὶς γραμμὲς τῶν ἀστυνομικῶν, αὐτοὶ ἄνοιξαν πῦρ, ἀλλὰ ἐσκόπευσαν ψηλά. Ὅμως, οἱ διαδηλωταὶ στὶς συγκρούσεις μὲ τοὺς ἀστυνομικοὺς ἄρχισαν νὰ ἁρπάζουν ὅπλα τῶν ἀστυφυλάκων. Στὸ σημεῖο αὐτό, ἕνας Ἕλλην ἀξιωματικός, ποὺ ἦταν κρυμμένος ἐκεῖ κοντά, ἐνεφανίσθη ξαφνικὰ μὲ ἕνα «τόμμυγκαν» καὶ ἄρχισε νὰ βάλλῃ κατὰ τοῦ πλήθους. Αὐτὸς προεκάλεσε τοὺς περισσοτέρους νεκρούς, ὄχι ὅμως ὅλους».

Καὶ ὁ Μὰκ Μίλλαν εἶχε πεισθῆ ὅτι δὲν εὐθυνόταν ἡ ἀστυνομία γιὰ τὶς ταραχές.

Ἔγραψε:

«Σοβαρώτατοι λόγοι μᾶς πείθουν ὅτι οἱ μοιραῖοι πυροβολισμοὶ ἐρρίφθησαν ἀπὸ κομμουνιστὰς προβοκάτορας». Ἀφοῦ δὲ ἀντέκρουσε τὸ εὐρύτατα ὑποστηριζόμενο ὅτι ὁ ἐμφύλιος πόλεμος προεκλήθη ἀπὸ τὰ αἱματηρὰ γεγονότα τῆς πλατείας Συντάγματος, προσέθεσε:

«Ἡ κομμουνιστικὴ ἐξέγερσις ἦταν τὸ ἀποτέλεσμα ὁριστικῆς ἀποφάσεως ληφθείσης ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς, ἤγετας Σιάντο καὶ Ἰωαννίδη, φυλακιστον πρὶν ἀπὸ πέντε ἡμέρες».

Ὅμως, μιὰ ἐντελῶς διαφορετικὴ ἱστορία ἐγράφη τὴν ἴδια ἡμέρα ἀπὸ τὸν Τζόφρεϋ Χόαρ τῶν «Τάιμς»: Ἡ ἑρμηνεία ποὺ ἔδωσε στὰ γεγονότα τῆς πλατείας Συντάγματος τῆς Κυριακῆς ἐκείνης ἦταν σατανικὴ στὸ ἔπακρον.

Οἱ «Τάιμς» τῆς Δευτέρας, 4 Δεκεμβρίου, πληροφοροῦσαν τὸ κατάπληκτο κοινὸ στὴν Βρεταννία:

(Συνεχίζεται)

ΟΤΑΝ ΟΛΟΙ ΕΠΙΣΤΕΥΑΝ ΟΤΙ ΕΙΧΕ ΧΑΘΗ

Πῶς ἐσώθη ἡ Ἑλλὰς τὸ '44

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΣΚΟΜΠΥ

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΤΗΣ «ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΚΟΣΜΟΥ»

35ον

Εἰς τὸ μέσον τῆς φωτογραφίας εἰκονίζεται ὁ στρατηγὸς Λεωνίδας Σπαῆς, ὑφυπουργὸς Στρατιωτικῶν κατὰ τὸν Δεκέμβριον τοῦ '44.

«Οἱ σπόροι τοῦ ἐμφυλίου πολέμου ἔπεσαν σὲ πολὺ καλὸ ἔδαφος, τοὺς ἔσπειρε σήμερα τὸ πρωὶ ἡ ἀστυνομία, ὅταν ἔσπευσε νὰ ἀνοίξη πῦρ ἐναντίον διαδηλώσεως παιδιῶν καὶ νεαρῶν. Ἕνα τμῆμα τῶν διαδηλωτῶν, ἀποτελούμενο κυρίως ἀπὸ κορίτσια καὶ νεαροὺς καὶ μὲ λίγους ἐνήλικες, ἄρχισε νὰ ἐγκαταλείπη τὴν πλατεῖα προφανῶς γιὰ νὰ κατευθυνθῆ πρὸς τὸ ὑπουργεῖο Ἐξωτερικῶν, ὅπου ἔχει τὸ γραφεῖο του ὁ πρωθυπουργός. Ἡ ἀστυνομία ἄνοιξε πῦρ μὲ τυφέκια καὶ «τόμμυγκαν». Τὸ πλῆθος ἔπεσε στὸ ἔδαφος γιὰ νὰ ἀποφύγη τὶς σφαῖρες, ἀλλὰ οἱ ἀστυνομικοὶ συνέχισαν νὰ πυροβολοῦν. Ὅταν σταμάτησαν, οἱ διαδηλωτὲς σηκώθηκαν καὶ ἄρχισαν νὰ μαζεύουν τοὺς νεκροὺς καὶ τοὺς τραυματίες. Τότε ἡ ἀστυνομία ἄρχισε καὶ πάλι νὰ πυροβολῆ.

»Τὸ πῦρ ἦταν ἄγριο καὶ ἐπίμονο καὶ κράτησε περίπου μιὰ ὥρα, σποραδικῶς. Τὸ πλῆθος δὲν ἦταν πιὰ εὔθυμο, ὅπως θὰ παρέμενε ἂν δὲν εἶχαν χάσει τὴν ψυχραιμία τους οἱ ἀστυνομικοί. Κανένας Βρεταννὸς στρατιωτικὸς δὲν διεδραμάτισε ρόλο γιὰ νὰ μὴ γίνη αὐτὴ ἡ ἐπίθεσις καὶ ἡ παρουσία τῶν μονάδων μας ἐξυπηρέτησε μόνο εἰς τὸ νὰ συνδεθῆ τὸ ὄνομα τῆς Βρεταννίας μὲ ὅ,τι καταδικάζεται παντοῦ σὰν «φασιστικὴ δρᾶσις». Αὐτὸ προεκάλεσε σοβαρὰ τραύματα στὴν ἀγγλοελληνικὴ φιλία».

Κοντὰ στὸν Τζόφρεϋ Χόαρ, τότε ποὺ «εἶδε» τὰ γεγονότα καὶ εἶχε τὴν ἐμπειρία ποὺ τὸν ἔκανε νὰ στείλη αὐτὴ τὴν ἀνταπόκρισι, βρισκόταν καὶ ἡ κ. Κραίηγκ Ντόναλντ. Εἶχε φθάσει μόλις τότε στὴν Ἀθήνα, προκειμένου νὰ ἐργασθῆ στὴν καντίνα «Τὸκ Χ» καὶ νὰ εἶναι κοντὰ στὸν σύζυγό της, ποὺ ὑπηρετοῦσε στὸ ἐπιτελεῖο τοῦ Σκόμπη. Διηγεῖται:

—Ἤμουν ἔξω στὴν πλατεῖα ὅταν ἄρχισαν ὅλα. Θυμᾶμαι ὅτι μὲ κατέλαβε αἴσθημα πανικοῦ, ἔπειτα εἶδα τὸν Τζόφρεϋ Χόαρ νὰ ἀπομακρύνεται τρέχοντας, μ' ὅλη του τὴν δύναμι. Ἦταν κατάξανθος καὶ εἶχε ἕνα μουστάκι φουντωτὸ σὰν ὀδοντόβουρτσα. Καθὼς ἔτρεχε, κυμάτιζε ἕνα μπλὲ μαντήλι τοῦ λαιμοῦ πίσω του. Ἔτρεχε σὰν λαγὸς τρομοκρατημένος, ὅσο πιὸ μακριὰ μποροῦσε ἀπὸ τοὺς πυροβολισμούς...

Ὁ σύζυγός της, ὁ Κραίηγκ Ντόναλντ, ἐκείνη τὴ στιγμὴ ἦταν στὸ μπαλκόνι του γραφείου του, στὸ Μετοχικὸ Ταμεῖο Στρατοῦ.

—Ἀπέναντί μου, στὸ μπαλκόνι του, ἦταν ὁ ἀρχηγὸς τῆς ρωσικῆς ἀποστολῆς συνταγματάρχης Γρηγόρης Ποπώφ. Κάναμε νοήματα ὁ ἕνας πρὸς τὸν ἄλλον, ρωτῶντας τί συμβαίνει.

Ἀνάμεσα σ' ἐκείνους ποὺ αἰσθάνθηκαν φρίκη καὶ λύπη γιὰ τὴν κακοποίησι τῆς ἀλήθειας ἀπὸ τὸν Χόαρ καὶ τοὺς ἄλλους ἀνταποκριτάς, ἰδίως μερικοὺς Ἀμερικανούς, ἦταν καὶ ὁ πρεσβευτὴς Λῆπερ. Ἔγραψε:

«Ὁ κόσμος εἶχε τὴν ἐντύπωσι ὅτι ἡ φασιστικὴ ἀστυνομία τῶν Ἀθηνῶν εἶχε ἀνοίξει πῦρ ἐναντίον ἀόπλου πλήθους. Αὐτὲς οἱ γραφομηχανὲς προσέφεραν στὸ ΕΑΜ τὴ μεγαλύτερη νίκη του, ἐκείνη τὴν ἡμέρα. Εἶδα ἀρκετοὺς ἀνταποκριτὰς καὶ τοὺς διηγήθηκα τὸ ἐπεισόδιο μπροστὰ στὸ σπίτι τοῦ Παπανδρέου, πρὶν ἀρχίση ὁποιοδήποτε ἐπεισόδιο στὴν πλατεῖα. Καὶ ἐξέφρασα τὴν γνώμη ὅτι ἦταν ἐντελῶς ἀπίθανο ὅτι τὸ πλῆθος ἦταν ἄοπλο».

Οἱ κομμουνιστὲς πάντως ἐφρόντισαν νὰ βαδίσουν καὶ πρὸς τὴν βρεταννικὴ πρεσβεία. Ὁλόκληρος ὁ κόσμος εἶχε γεμίσει ἀπὸ ἀνήσυχα πλήθη ποὺ κραύγαζαν ἔξαλλα. Ὁ Λῆπερ εἶχε διατάξει νὰ κλειδωθοῦν καλὰ οἱ σιδερένιες αὐλόπορτες καὶ ἡ μικρὴ φρουρὰ τῶν Ἄγγλων στρατιωτῶν παρετάχθη ἀντίκρυ στὸ πλῆθος. Μπροστὰ-μπροστά, οἱ διαδηλωτὲς ἔσειαν μιὰ μεγάλη σημαία ποὺ ἦταν βαμμένη μὲ αἷμα καὶ εἶχε γραμμένες τὶς λέξεις «ΘΑΝΑΤΟΣ ΣΤΟΝ ΣΚΟΜΠΗ».

Ὁ Λῆπερ δέχθηκε νὰ παρουσιασθῆ μπροστά του ἀντιπροσωπεία τῶν διαδηλωτῶν, ἀφοῦ πρῶτα τοὺς ἔδωσε «λογικὸ χρόνο γιὰ νὰ φωνάξουν καὶ νὰ ξεθυμάνουν». Τελικὰ οἱ ἐκπρόσωποι τῶν διαδηλωτῶν ἀποδείχθηκε ὅτι «εἶχαν γλωσσοδέτη», δὲν εἶχαν τίποτα τὸ λογικὸ νὰ ποῦν. Τὸ μόνο ποὺ ἔκαναν ἦταν νὰ ξεφωνίζουν καὶ νὰ ἀπειλοῦν.

Τὴν ἑπομένη ἡμέρα ἐπληροφόρησαν τὸν Λῆπερ ὅτι οἱ χειροβομβίδες μπροστὰ στὴν πόρτα τοῦ Παπανδρέου ἐρρίφθησαν τὴ στιγμὴ ποὺ ἔβγαινε ἀπὸ τὴν πόρτα τῆς πολυκατοικίας ὁ ὑπουργὸς Δικαιοσύνης Θεμιστοκλῆς Τσάτσος.

Ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖο ἄρχισε ὁ «πόλεμος τῶν πόλεων» γιὰ τὸν Οὐίλλιαμ Κήρναν, ἀπὸ τὸ Λάνκασάιρ, ποὺ ἦταν τότε στρατιώτης ὁδηγὸς αὐτοκινήτου, εἶναι χαρακτηριστικὰ τυπικὸς γιὰ ὅλους τοὺς Ἄγγλους ποὺ ὑπηρετοῦσαν στὴν Ἑλλάδα τὸ 1944.

Ἔκανε συχνὰ τὸ «δρομολόγιο» μεταξὺ τοῦ ἀρχηγείου τῆς ΡΑΦ τῆς Κηφισιᾶς καὶ τοῦ ἀεροδρομίου στὸ Καλαμάκι καὶ εἶχε δεῖ ὅτι οἱ δρόμοι ἦταν γεμάτοι ἀπὸ σημαῖες καὶ πανὼ ποὺ φανέρωναν ὅτι ἐρχόταν ἡ σύγκρουσι. Διηγεῖται:

«Εἰδοποιοῦσαν τοὺς Βρεταννοὺς στρατιῶτες στὴν πιὸ ἁπλῆ γλῶσσα ὅτι ὅταν θὰ ἄρχιζαν οἱ φασαρίες δὲν ἦταν κάτι ποὺ μᾶς ἀφοροῦσε. Ἡ σύγκρουσι ποὺ ἐρχόταν ἦταν κάτι τόσο διατυμπανισμένο, ποὺ εἶναι ἀπίστευτο τὸ πῶς μᾶς αἰφνιδίασε. Ξαφνικά, ἄρχισαν νὰ βάλλουν ἐναντίον μας ἀπὸ ἕνα παράθυρο μὲ αὐτόματα. Ὁ ἀξιωματικός μου μὲ διέταξε νὰ γυρίσω πρὸς τὰ πίσω μὲ τὸ φορτηγό μου».

Ἕνας ἀπὸ ἐκείνους ποὺ δὲν παραξενεύθηκαν ὅταν ἄρχισε τὸ κακό, ἦταν ὁ Μπίκχαμ Σουήτ-Ἔσκοτ, ὁ ἀρχηγὸς τοῦ SOE Μέσης Ἀνατολῆς, τοῦ ὁποίου ὁ ρόλος στὴν ἐπικειμένη τραγῳδία εἶχε τελειώσει. Ἦταν ἕτοιμος νὰ φύγη ἀεροπορικῶς ἀπὸ τὴν Ἀθήνα τὸ ἀπόγευμα τῆς 3ης Δεκεμβρίου. Εἶχε ἀνεβῆ στὴν Ἀκρόπολι, γιὰ νὰ θαυμάση ἀπὸ κεῖ πάνω τὴν ὀμορφιὰ τῶν Ἀθηνῶν, ὅταν εἶδε μεγάλα πλήθη νὰ συρρέουν ἀπ' ὅλες τὶς πλευρὲς πρὸς τὸ κέντρον τῆς πόλεως. Ἀναγκάσθηκε νὰ κατεβῆ ὅσο τὸ δυνατὸν γρηγορώτερα.

Λέει: «Ἡ δεύτερη ἀπόπειρα τῶν κομμουνιστῶν νὰ πάρουν ἐκεῖνοι τὸν ἔλεγχο στὰ χέρια τους ἄρχιζε. Ἀνέβηκα σ' ἕνα λεωφορεῖο καὶ ἔφυγα γρήγορα-γρήγορα. Μὲ ἀποχαιρέτησαν ἄφθονες σφαῖρες καθὼς περνούσαμε τὴν πλατεῖα τῆς Ὁμονοίας».

Ὁ τρόμος ἐκείνου ποὺ ἄρχιζε ἄρχισε νὰ συσσωρεύεται σὰν βαρὺ σύννεφο πάνω ἀπὸ τὴν Ἀθήνα ὅταν ἔγινε γνωστὸ ὅτι ὡπλισμένοι ἀντάρτες παρουσιάσθηκαν στὰ προάστια. Αὐτὸ ποὺ ἐρχόταν ἐρήμωσε τοὺς δρόμους, ἔκλεισε τὰ καταστήματα καὶ ἔκανε νὰ σωπάσουν τὰ συνήθως θορυβώδη καφενεῖα τῆς Ἀθήνας. Οἱ πυροβολισμοὶ ποὺ ἀκούγονταν συνεχῶς ἔμοιαζαν νὰ πλησιάζουν ὅλο καὶ περισσότερο. Οἱ ἐλασῖτες εἶχαν ἀρχίσει νὰ πυροβολοῦν ἀδιακρίτως καὶ οἱ δυνάμεις ἀσφαλείας ἀπαντοῦσαν στοὺς πυροβολισμούς.

Ὁ ἐμφύλιος πόλεμος εἶχε ἀρχίσει.

Ἡ πρώτη πραγματικὴ ἐκδήλωσί του ἔγινε τὴν ἑπομένη ἡμέρα, ὅταν ἕνα βαρέως ὡπλισμένο μεγάλο τμῆμα τοῦ ΕΛΑΣ κατέλαβε τὴν ἀστυνομικὴ διεύθυνσι Πειραιῶς. Ἐπακολούθησε σειρὰ ἐπιθέσεων ἐναντίον τῶν ἀστυνομικῶν τμημάτων τῶν Ἀθηνῶν. Δεκαπέντε ἀστυνομικὰ τμήματα κατελήφθησαν ἀπὸ τοὺς ἐλασῖτες.

Φυσικά, ὁ Σκόμπη δεχόταν ἀπροκάλυπτη πρόκλησι μ' ὅλα αὐτά. Ἦταν ἐνέργειες πολεμικὲς καὶ ἦταν ἀναγκασμένος νὰ τὶς ἀντιμετωπίση μὲ ἀνάλογο τρόπο. Φρόντισε νὰ στείλη διαταγὴ στὸ ἀρχηγεῖο τοῦ ΕΛΑΣ μὲ αὐστηρὸ περιεχόμενο καὶ μὲ ὕφος τελεσιγραφικό: Ὁ ΕΛΑΣ ἔπρεπε νὰ ἀποσυρθῆ ἀπὸ τὴν Ἀθήνα καὶ τὴν περιοχή της ὡς τὸ μεσονύκτιον τῆς 6ης Δεκεμβρίου. Παράλληλα, παρὰ τὶς ἐντολὲς ποὺ εἶχε, σταμάτησε τὸ καράβι ποὺ θὰ ἔπαιρνε τοὺς ἀλεξιπτωτιστὰς στὴν Ἰταλία καὶ ἐμπόδισε τὴν ἐπιβίβασι τῆς ὑπολοίπου Ταξιαρχίας.

Ἕνα ἄκρως ἀπόρρητο τηλεγράφημα ποὺ ἔστειλε ὁ Σκόμπη μὲ τὴν σημείωσι «μόνον διὰ τὸν στρατάρχη Ἀλεξάντερ», ἔγραφε: «Ὁ ΕΛΑΣ πέριξ τῶν Ἀθηνῶν δείχνει σαφῆ σημεῖα ὅτι θὰ βαδίση κατὰ τῆς πόλεως. Ἤδη ὑπάρχουν ἀποδείξεις ὅτι ὁ ΕΛΑΣ θὰ προβάλη ἔνοπλον ἀντίστασιν ἐὰν ἐπιμείνωμεν νὰ ἐφαρμόσωμεν κατὰ γράμμα τὰς διαταγάς».

Ἡ ἀπάντησι στὸ τηλεγράφημα αὐτὸ ἦταν:

«Ὁ Βρεταννὸς πρωθυπουργὸς ἐπιθυμεῖ νὰ γνωρίζετε ὅτι αἱ ἐνέργειαι αἱ προτεινόμεναι εἰς τὸ ὑμέτερον GO 876 τυγχάνουν τῆς πλήρους ἐγκρίσεώς του καθὼς καὶ τῆς ἐγκρίσεως τῶν Ἀρχηγῶν τοῦ Ἐπιτελείου».

(Συνεχίζεται)

ΟΤΑΝ ΟΛΟΙ ΕΠΙΣΤΕΥΑΝ ΟΤΙ ΕΙΧΕ ΧΑΘΗ

Πῶς ἐσώθη ἡ Ἑλλὰς τὸ '44

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΣΚΟΜΠΥ

36ον

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΤΗΣ «ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΚΟΣΜΟΥ»

Τὴν ἴδια ἡμέρα, ὁ Σκόμπη ἔλαβε ἕνα ἄκρως ἀπόρρητο σῆμα ἀπ' εὐθείας ἀπὸ τὸν Τσῶρτσιλ: «Αὐτὴ εἶναι ἡ στιγμὴ κατὰ τὴν ὁποίαν ἐπιθυμῶ νὰ σᾶς ἀποστείλω τὰ συγχαρητήριά μου διὰ τὸν τρόπον μὲ τὸν ὁποῖον ἐκτελεῖτε τὸ δυσχερὲς ἔργον σας καὶ νὰ ἐκφράσω τὴν ἐμπιστοσύνην μου ὅτι ὁ συνδυασμὸς ψυχραίμου καὶ σταθερᾶς δράσεως θὰ προσφέρῃ ὑπηρεσίας μεγίστης σημασίας εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ εἰς τὴν χώραν μας».

Ὅμως, στὴν Βουλὴ ἡ κατάστασις δὲν ἐμφανιζόταν ἔτσι. Ὅσα εἶχαν γράψει οἱ «Τάιμς» εἶχαν ἐξαγριώσει τοὺς ἀριστερούς. Ὁ δρ Χέηντεν Γκέστ, ἐργατικὸς βουλευτὴς ἀπὸ τὸ Ἴλιγκτον Νόρθ, ὑπέβαλεν ἐπερώτησιν «νὰ πληροφορήσῃ ὁ κ. πρωθυπουργὸς τὸ Σῶμα ἐπὶ τῶν συμβάντων εἰς Ἀθήνας τὴν Κυριακὴν 3ην Δεκεμβρίου, ὅταν ἡ ἑλληνικὴ ἀστυνομία, ὅπως ἀναφέρεται, ἤνοιξε πῦρ ἐναντίον διαδηλώσεως νέων καὶ παιδιῶν».

Ὁ Τσῶρτσιλ ἀπάντησε διεξοδικά. Ἀνέφερε ὅτι κατὰ τὰς ταραχὰς εἶχαν φονευθῆ ἕνδεκα διαδηλωταὶ καὶ εἶχαν τραυματισθῆ περὶ τοὺς ἑξήντα, εἶχε φονευθῆ ἕνας ἀστυνομικὸς καὶ εἶχαν τραυματισθῆ τρεῖς.

Καὶ ὁ Τσῶρτσιλ ἐδήλωσε ἀπεριφράστως: «Τὸ ἂν οἱ Ἕλληνες θὰ ἔχουν μοναρχίαν ἢ δημοκρατίαν, αὐτὸ εἶναι κάτι ποὺ ἐκεῖνοι θὰ τὸ ἀποφασίσουν. Ἀλλά, ἕως ὅτου εἶναι σὲ θέσι νὰ λάβουν ἀπόφασιν, δὲν θὰ διστάσωμεν νὰ χρησιμοποιήσωμε τὰς σημαντικὰς ἤδη δυνάμεις μας εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ νὰ τὰς ἐνισχύσωμεν, διὰ νὰ δυνηθῶμεν νὰ ἐπιβάλωμεν τὸν νόμον καὶ τὴν τάξιν».

Ὁ δρ Γκέστ ἔκανε ἀμέσως ἀντεπίθεσι:

«Εἶναι ἢ δὲν εἶναι γεγονὸς ὅτι ἡ διαδήλωσις ποὺ ἐδέχθη τὰ πυρὰ τῆς ἀστυνομίας ἀπετελεῖτο ἀπὸ διακόσια περίπου ἄοπλα παιδιὰ καὶ νέους; Εἶναι ἢ δὲν εἶναι γεγονὸς ὅτι οἱ πυροβολισμοὶ διήρκεσαν μίαν ὥρα περίπου, μὲ ἀγριότητα καὶ βιαιότητα; Ἀναγινώσκω ἀπὸ τοὺς «Τάιμς». Μήπως εἶναι ἄραγε καιρὸς νὰ ἀφοπλισθῇ ἀμέσως ὁλόκληρος ἡ ἀστυνομικὴ δύναμις τῶν Ἀθηνῶν, ἐφ' ὅσον ἔδειξε ὅτι δὲν εἶναι ἱκανὴ νὰ διατηρήσῃ τὴν εἰρήνη;»

Ὁ Τσῶρτσιλ ἀπεκρίθη:

«Πρέπει, ἐπίσης, νὰ κατακρίνωμεν τὴν συνάθροισιν καὶ τὴν χρησιμοποίησιν ἑνὸς μεγάλου ἀριθμοῦ ἀόπλων παιδιῶν εἰς διαδήλωσιν ἡ ὁποία εἶχε ἀπαγορευθῆ ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως, εἰς μίαν πόλιν γεμάτην ἀπὸ ἐνόπλους, εἰς τὴν ὁποίαν εἶναι ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν δυνατὸν νὰ ριφθοῦν πυροβολισμοί».

Καὶ ὁ Ἀνιούριν Μπῆβαν (διακεκριμένο στέλεχος τῆς ἀριστερᾶς πτέρυγος τῶν Ἐργατικῶν) ἔρριξε τὸ «καρφί» του στὸν Τσῶρτσιλ:

«Δύναμαι νὰ τονίσω ὅτι εἰς τὴν χώραν μας ὑπάρχει μεγάλη ἀναταραχὴ ἐπὶ τοῦ ζητήματος αὐτοῦ καὶ μεγίστη ἀνησυχία εἰς τὰς Ἐνόπλους Δυνάμεις ἐφ' ὅσον ἐνδέχεται νὰ χρησιμοποιηθοῦν διὰ σκοποὺς διὰ τοὺς ὁποίους δὲν ἔχουν ἐπιστρατευθῆ».

Τὸ κλίμα δὲν ἦταν καθόλου εὐνοϊκὸ γιὰ τὸν Τσῶρτσιλ.

★

Τὸ πρῶτο σοβαρὸ ἐπεισόδιο μεταξὺ ἀγγλικῆς μονάδος καὶ ἐλασιτῶν ἔγινε τὴν νύκτα μετὰ τοὺς πυροβολισμοὺς στὴν πλατεία Συντάγματος. Παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι ἐκείνη τὴν ἡμέρα, ὅπως ἤδη ἀνεφέρθη, δὲν ἔπαψαν νὰ ἀκούγωνται πυροβολισμοὶ καθὼς οἱ ὁπλοφόροι τοῦ ΕΛΑΣ εἶχαν ἀρχίσει τὶς «ἐκκαθαρίσεις» τῶν ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν ποὺ ἔκριναν ἐμπόδιο στὸ «ἔργο» τους καὶ ταυτόχρονα ἐξαπέλυσαν ἐπιθέσεις ἐναντίον ἀστυνομικῶν σταθμῶν τῶν προαστίων, ἐλάχιστοι ἦσαν οἱ πυροβολισμοὶ ποὺ ἐρρίφθησαν κατὰ τῶν Ἄγγλων.

Μετὰ τὶς ἐννιὰ τὸ βράδυ, ὅμως, ὅταν ἐπετάθησαν οἱ φῆμες ὅτι μεγάλος σχηματισμὸς τοῦ ΕΛΑΣ δυνάμεως τάγματος μὲ πλήρη ἐξοπλισμὸ κατευθυνόταν πρὸς τὸ κέντρο ἀπὸ τὴν Κηφισιά, τότε ἐκρίθη ἀπαραίτητο ὅτι κάτι ἔπρεπε νὰ κάνουν οἱ Ἄγγλοι. Οἱ ἀντάρτες, ὡπλισμένοι μὲ ὅλμους καὶ ἄλλα βαρέα ὅπλα, εἶχαν τὴν πρόθεσι νὰ μποῦν μέσα στὴν ἀποστρατιωτικοποιημένη ζώνη.

Ἐξεδόθη ἀμέσως διαταγὴ ἀπὸ τὸ ἀρχηγεῖο τῆς 23ης Τεθωρακισμένης νὰ κινητοποιηθῇ μονὰς Ἄγγλων ὑπὸ δύο ἀξιωματικοὺς τοῦ Ἐπιτελείου —ὁ ἕνας ἀπ' αὐτοὺς ἦταν ὁ Μωρὶς Ἄς— προκειμένου νὰ σταματήσῃ τὴν φάλαγγα ποὺ προήλαυνε.

Οἱ ἐπικεφαλῆς τῆς μονάδος Βρεταννοὶ ἀξιωματικοὶ ἐπέτυχαν νὰ συναντηθοῦν καὶ νὰ συνομιλήσουν μ' ἕνα πρώην συνταγματάρχη τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ (ποὺ στὸ πηλήκιό του εἶχε ἀκόμα τὴν κορώνα!). Μαζί του ἦταν ἕνας «ὠργισμένος» νεαρός, ποὺ ὅλοι τὸν ἀποκαλοῦσαν «καπετάνιο». Ἦταν ὁ πολιτικὸς κομισάριος τοῦ τέως συνταγματάρχη, ὁ ἄνθρωπος ποὺ ἔπαιρνε τὶς ἀποφάσεις.

Ὅταν τοῦ τόνισαν —οἱ Βρεταννοὶ— ὅτι βρισκόταν σὲ ζώνη ποὺ εἶχε καθορισθῆ σὰν ἀποστρατιωτικοποιημένη, ὁ νεαρὸς «καπετάνιος» ἀποκρίθηκε περιφρονητικά:

— Δὲν μ' ἐνδιαφέρουν τὰ λόγια, μόνο ἡ πραγματικότητα μ' ἐνδιαφέρει.

Συμπλήρωσε δὲ ὅτι ἡ πραγματικότητα ποὺ τὸν ἐνδιέφερε ἦταν ἡ «ἐκκαθάρισι μερικῶν φασιστικῶν στοιχείων ἐκεῖ κοντά».

Ἔτσι οἱ Βρεταννοὶ ἀναγκάσθηκαν νὰ βάλουν σὲ ἐνέργεια τὰ «μεγάλα μέσα».

—Ἐὰν ἀποδειχθῆ ὅτι πρόκειται γιὰ ἐξέγερσι, σκεφθῆτε τί θὰ συμβῆ, ἂν ἀποφασίσῃ ὁ στρατάρχης Ἀλεξάντερ νὰ καταπνίξῃ αὐτὴ τὴν ἐξέγερσι.

Ὁ πολεμοχαρὴς «καπετάνιος» ἔκρινε, ἔπειτα ἀπ' αὐτό, ὅτι ἦταν προτιμότερο νὰ διατάξῃ τὸ τάγμα του νὰ βγῆ ἀπὸ τὸ δρόμο νὰ περιμένῃ στὰ χωράφια, γιὰ νὰ γίνουν κι' ἄλλες διαβουλεύσεις. Ἡ κρίσις εἶχε περάσει.

Κι' ὅταν ἔφθασε ἐπὶ τόπου τὸ 6ο τάγμα Ἀλεξιπτωτιστῶν, δὲν ἔγινε, ὅπως ἀνέμεναν πολλοί, μάχη. Ὁ Φαρὰρ Χόκλεϋ, ποὺ ἦταν ἐκεῖ, εἶχε συναντήσει κι' ἄλλες φορὲς πρὶν αὐτοὺς τοὺς ἀντάρτες ποὺ προέρχονταν ἀπὸ τὴν Θήβα.

«Ὁ τοπικὸς ἀρχηγός, γράφει, ἦταν ἕνας ἡλικιωμένος μόνιμος ἀξιωματικὸς τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ, ὁ συνταγματάρχης Παπαζήσης, μὲ μιὰ πελώρια γενειάδα καὶ ἀπίθανο κόρδωμα! Ἦταν ἕνας γέρος ἀνόητος. Πολὺ γρήγορα ἀντιλαμβανόταν κανεὶς ὅτι αὐτὸς ἦταν ἡ βιτρίνα καὶ ὅτι ἡ πραγματικὴ δύναμις ἦταν στὰ χέρια ἑνὸς ἄλλοτε μαθητοῦ τῆς Σχολῆς Ἀξιωματικῶν ποὺ ἀποκαλοῦσε τὸν ἑαυτό του Νικηφόρο. Στὴν ἀρχὴ διατηρούσαμε φιλικὲς σχέσεις μ' αὐτούς. Μάλιστα παίξαμε καὶ ἕνα ποδοσφαιρικὸ μάτς».

Ὅμως, ὅταν ἔγινε φανερὸ ὅτι τὸ τάγμα τοῦ ΕΛΑΣ τῶν Θηβῶν ἦταν ἀποφασισμένο νὰ βαδίσῃ πρὸς τὴν Ἀθήνα, οἱ Βρεταννοὶ ἄφησαν στὴν ἄκρη τὴ «φιλία» τους. Τὸ τάγμα τῶν Ἀλεξιπτωτιστῶν παρετάχθη εἰς τὰ πλευρὰ τοῦ δρόμου καὶ ὁ ἐπικεφαλῆς ἀξιωματικός, ὁ συνταγματάρχης Μπάρλοου, διέταξε τοὺς ἀρχηγοὺς τῶν ἀνταρτῶν νὰ παραδώσουν ἀμέσως τὸν ὁπλισμό τους.

Οἱ συζητήσεις πῆραν καὶ ἔδωσαν γύρω ἀπὸ μιὰ μεγάλη φωτιὰ ποὺ εἶχαν ἀνάψει οἱ ἀντάρτες. Ὁ διοικητὴς τοῦ τάγματος τοῦ ΕΛΑΣ δὲν δεχόταν μὲ κανένα τρόπο νὰ ὑπακούσῃ στὴν διαταγή.

Ξαφνικὰ ἐνεφανίσθη ὁ νεαρὸς «καπετάνιος» ἔξαλλος ἀπὸ ὀργὴ καὶ ζήτησε νὰ μάθῃ γιατί οἱ Ἄγγλοι εἶχαν στραφῆ ἐναντίον τῶν γενναίων συμμάχων τους ποὺ εἶχαν σώσει τὴν Ἑλλάδα. Ὁ συνταγματάρχης Μπάρλοου εἶπε ἤρεμα:

— Δὲν ἔχουμε νὰ ποῦμε περισσότερα. Αὐτὲς εἶναι οἱ διαταγὲς τῆς συμμαχικῆς κυβερνήσεως.

Ἡ ἔντασις εἶχε κορυφωθῆ. Ὅλα ἔδειχναν ὅτι ὁ «καπετάνιος» θὰ ἔδιδε τὴ διαταγὴ ποὺ θὰ σήμαινε ἔναρξι τῆς αἱματοχυσίας.

Ξαφνικά, ὁ διοικητὴς ἑνὸς λόχου Ἄγγλων, ποὺ ἦταν μαζὶ μὲ τὸν συνταγματάρχη, φώναξε:

— Λόχος, ἐφ' ὅπλου λόγχη!

Μέσα σὲ ἐλάχιστες στιγμὲς οἱ δυνάμεις τοῦ ΕΛΑΣ εἶχαν περικυκλωθῆ. Σὲ λίγο ἀκούστηκε ὁ θόρυβος τοῦ πρώτου ὅπλου ποὺ ἔπεφτε στὸ ἔδαφος. Τὸν ἀκολούθησαν πολλοί. Σὲ λίγο ὅλοι οἱ ἄνδρες τοῦ ΕΛΑΣ εἶχαν πετάξει τὰ ὅπλα τους.

(Συνεχίζεται)

Στιγμιότυπον ἀπὸ μίαν παρέλασιν εἰς τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα τῶν Ἑλλήνων ἀνταρτῶν τοῦ Ζέρβα κατὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν.

ΟΤΑΝ ΟΛΟΙ ΕΠΙΣΤΕΥΑΝ ΟΤΙ ΕΙΧΕ ΧΑΘΗ

Πῶς ἐσώθη ἡ Ἑλλὰς τὸ '44

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΣΚΟΜΠΥ

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΤΗΣ «ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΚΟΣΜΟΥ»

37ον

Ὁ νεαρὸς «καπετάνιος» ἔφυγε τρέμοντας ἀπὸ θυμό, μὲ μεγάλα βήματα. Δὲν τὸν ξαναεῖδαν ζωντανὸ οἱ Ἄγγλοι. Τὸ πτῶμα του ἀναγνωρίσθηκε ἀνάμεσα στοὺς νεκροὺς μιᾶς μάχης τῶν Ἀθηνῶν, ἀρκετὲς ἑβδομάδες ἀργότερα.

Οἱ ἀξιωματικοὶ τοῦ ΕΛΑΣ ὡδηγήθησαν στὶς φυλακὲς Ἀβέρωφ καὶ οἱ ὑπόλοιποι ἀντάρτες διετάχθησαν «νὰ πᾶνε στὰ σπίτια τους».

★

Τὴν ἴδια ἐκείνη νύχτα —τῆς Κυριακῆς 3ης Νοεμβρίου— ὁ Σκόμπη ἔγραφε στὸ ἡμερολόγιό του:

«Ἡ κατάστασι χειροτερεύει ραγδαῖα. Ὁ ΕΛΑΣ κατέλαβε ἀστυνομικοὺς σταθμοὺς τοῦ Πειραιῶς καὶ ἐπετέθη κατὰ τοῦ ἡνωμένου Ἀρχηγείου Βρεταννικοῦ καὶ Ἑλληνικοῦ Ναυτικοῦ».

Πραγματικὰ οἱ δυνάμεις τῶν Βρεταννῶν στὸ λιμάνι τοῦ Πειραιῶς ἦσαν ἐλάχιστες. Ἡ μικρὴ δύναμις ποὺ εἶχε ἀναλάβει τὴν φύλαξιν τοῦ ἀσυρμάτου στο Νέο Φάληρο δέχθηκε ἐπίθεσι μὲ αὐτόματα ὅπλα καὶ μὲ τυφέκια ἀπὸ ἀκροβολιστές.

Ἕνας ναύτης στὸ μικρὸ «Ἔμ-Ἔλ» 846 ποὺ ἦταν ἀραγμένο στὸν Πειραιᾶ, θυμᾶται πῶς ἄρχισε ἡ μάχη ἐκεῖ.

—Πήγαινα πρὸς τὸν ἠλεκτρικό, ὅταν ἔτσι ξαφνικά, διαπίστωσα ὅτι κάτι δὲν πάει καλά. Οἱ δρόμοι ἐρημώθηκαν. Ξαφνικὰ ἀκούστηκε ἕνας πυροβολισμὸς ἀπὸ κάπου μπροστά μου. Ἀκολούθησε βολὴ αὐτομάτου ὅπλου. Βρέθηκα ἀνάμεσα σὲ διασταυρούμενα πυρά. Γύρισα ἀμέσως πίσω, γιὰ νὰ φτάσω στὸ καράβι μου, περνώντας κοντὰ ἀπὸ σώματα ποὺ κείτονταν στοὺς δρόμους».

Λίγο πρὶν ἀρχίσουν οἱ μάχες, ἕνας ἄλλος ναύτης, ὁ Ἄλμπερτ Μούρ, «κοιτοῦσε μὲ ἀνησυχία νὰ ἑτοιμάζουν οἱ ἐλασίτες πολυβολεῖα, γύρω ἀπὸ τὶς ἐγκαταστάσεις τῶν καυσίμων». Ἀλλὰ οἱ διαταγὲς ποὺ εἶχαν ἦσαν σαφεῖς. Δὲν ἔπρεπε νὰ ἀναμιχθοῦν σὲ τίποτα καὶ τὸ μόνο ποὺ εἶχαν τὴν ὑποχρέωσι νὰ κάνουν ἦταν νὰ ἀμυνθοῦν ὅταν δέχονταν ἐπίθεσι.

Ὁ διαβιβαστὴς Πέρρυ —ποὺ τὸν ἔχουμε ἤδη ἀναφέρει μερικὲς φορὲς— εἶχε ἀρχίσει να ἀντιλαμβάνεται, τὸν τελευταῖο καιρό, ψυχρότητα τοῦ κόσμου στὸν Πειραιᾶ πρὸς τοὺς Βρεταννούς. Τοῦ εἶχαν δώσει, ὅπως σ' ὅλους τοὺς ἄλλους Ἄγγλους, προκηρύξεις τοῦ ΕΛΑΣ ποὺ ἔλεγαν ὅτι «δὲν ἦταν δουλειὰ τῶν Ἄγγλων νὰ ἀνακατευθοῦν στὶς διενέξεις μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων».

Ὅμως, παρ' ὅλα αὐτά, κι' αὐτός, ὅπως καὶ οἱ περισσότεροι φίλοι του, αἰφνιδιάστηκαν μὲ τὴν ἔκρηξι. Ἀπὸ τὸ παράθυρο τοῦ δωματίου του, ἐκεῖ κοντὰ στὸ λιμάνι, εἶδε νὰ περικυκλώνουν ἕνα ἀστυνομικὸ τμῆμα οἱ ἐλασίτες, ἐνῶ οἱ πυροβολισμοὶ ἔπεφταν βροχή. «Οἱ ἀστυνομικοὶ ἄρχισαν νὰ βγαίνουν ἔξω μὲ τὰ χέρια ψηλά. Ἕνα πολυβόλο ἄρχισε νὰ βάλλη πρὸς τὸ μέρος μας καὶ οἱ σφαῖρες ἔπεσαν στοὺς τοίχους καὶ τὴν ὀροφὴ τοῦ σπιτιοῦ μας», ἀφηγεῖται. Καὶ συνεχίζει:

Μεταξὺ τοῦ πρωθυπουργοῦ Νικολάου Πλαστήρα καὶ τοῦ ὑπουργοῦ Στρατιωτικῶν Λεωνίδα Σπαῆ, διακρίνεται ὁ Ἄγγλος στρατηγὸς Φέρθ. Ἐκείνη τὴν ἐποχὴ ἔγινε ἀνακωχὴ καὶ ἀργότερα τὸν Φεβρουάριο τοῦ '45 ἔγινε ἡ συμφωνία τῆς Βάρκιζας.

«Ὅλοι ὅσοι ἤμαστε σ' αὐτὸ τὸ σπίτι σπεύσαμε ἀμέσως πρὸς τὴν ἕδρα τῆς μονάδας μας. Δὲν μᾶς ἐνόχλησε κανένας. Ὅμως, ὁμάδες ἐλασιτῶν μᾶς κοιτοῦσαν ἄγρια. Ξαφνικά, ὁλόκληρος ὁ Πειραιᾶς πῆρε φωτιά. Ὁ ΕΛΑΣ εἶχε ἀρχίσει τὴν ἐπιχείρησι καταλήψεως τῆς πόλεως».

Τὴν ἴδια περίπου ἐποχή, ὁ Χέυντν Πέττυ ἔγραφε στοὺς δικούς του:

«Αὐτὴ ἡ περιοχὴ μεταμορφώθηκε ἀπὸ τὴ μιὰ στιγμὴ στὴν ἄλλη, ἀπὸ «Παράδεισος» ποὺ ἦταν γιὰ μᾶς, σὲ σωστὴ «Κόλασι», σὲ κάτι ποὺ μοιάζει περισσότερο μὲ φυλακή. Τί εἴμαστε; Τί ρόλο παίζουμε; Καθόμαστε καὶ παρακολουθοῦμε ἀπὸ τὰ παράθυρά μας ἐρασιτέχνες στρατιῶτες μὲ πολιτικά, ἄνδρες καὶ γυναῖκες ποὺ σκοτώνονται μεταξύ τους μὲ κάθε εἴδους ὅπλο ποὺ μποροῦν νὰ ἐξοικονομήσουν: ἀντιαρματικὰ κανόνια, τυφέκια, χειροβομβίδες, τσεκούρια, σουγιάδες, στιλέττα. Ὁ ΕΛΑΣ παρήλασε εἰς τοὺς δρόμους μὲ ἐπικεφαλῆς μιὰ γριὰ ποὺ κουνοῦσε ἕνα τσεκούρι πιὸ μεγάλο ἀπὸ τὸ μπόι της. Στὴν παρέλασι μερικὲς σημαῖες ἦταν ματωμένες».

Στὸ μεταξύ, ἕνα τάγμα τοῦ Ντάρχαμ εἶχε μεταφερθῆ ἀπὸ τὴν Ἰταλία στὴν Ἀθήνα μὲ τὴν ἀποστολὴ νὰ καταλάβη τοὺς ἀστυνομικοὺς σταθμοὺς καὶ ἄλλα ζωτικῆς σημασίας κτίρια.

Ἡ ἐντολὴ ἦταν: Νὰ μὴ πυροβολῆτε παρὰ μόνο ἂν δεχθῆτε πυρά. Ἀλλὰ αὐτὸ δὲν κράτησε πολύ. Ἄλλωστε γρήγορα ἀπεδείχθη ὅτι οἱ δυνάμεις ποὺ διέθεταν οἱ ἐλασίτες ἦσαν πολὺ περισσότερες καὶ πολὺ καλύτερα ἐξωπλισμένες.

Παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι οὔτε ὁ Σκόμπη οὔτε οἱ ἄνδρες του τὸ εἶχαν συνειδητοποιήσει πλήρως, ἡ κατάστασι γινόταν περισσότερο ἀπὸ κρίσιμη.

Ἡ 2α μεραρχία (Ἀττικῆς) τοῦ ΕΛΑΣ εἶχε ἀρχίσει νὰ συγκλίνη ὅλο καὶ περισσότερο στὰ προάστια τῆς πόλεως. Καὶ πολὺ λίγα χιλιόμετρα πρὸς τὰ νότια, ἡ 3η (Πελοποννήσου) ἔπαιρνε ἐπίκαιρες θέσεις ἐλέγχουσες τὸν λιμένα τοῦ Πειραιῶς. Ὁ Σκόμπη διέταξε ὅλες τὶς μονάδες καὶ τὰ ἀποσπάσματα τοῦ ΕΛΑΣ νὰ ἀποσυρθοῦν ἀπὸ τὴν περιοχὴ τῶν Ἀθηνῶν ἐντὸς 48 ὡρῶν καὶ παράλληλα ἔδωσε ὁδηγίες στὰ διασκορπισμένα σ' ὅλη τὴν Ἑλλάδα στρατεύματά του —ποὺ ἐξακολουθοῦσαν τὸ ἔργο βοηθείας τοῦ πληθυσμοῦ— νὰ σπεύσουν καὶ νὰ συγκεντρωθοῦν στὴν Ἀθήνα, τὴν Θεσσαλονίκη καὶ τὸν Βόλο.

Ἡ διαταγὴ τοῦ Σκόμπη ἀπερρίφθη ἀμέσως ἀπὸ τοὺς ἡγέτας τοῦ ΕΛΑΣ. Ἀκολούθησε διακήρυξι τοῦ ΕΛΑΣ ποὺ διετύπωνε τὴν πρόθεσι νὰ δημιουργηθῆ «Κυβέρνησις Ἐθνικῆς Ἑνότητας». Ὁ Παπανδρέου ὑπέβαλε τὴν παραίτησί του στὸν Σκόμπη. Ἀλλὰ ὁ Βρεταννὸς διοικητὴς δὲν ἤθελε οὔτε νὰ ἀκούση κάτι τέτοιο.

«Πῆγα στὴν «Μεγάλη Βρεταννία» γιὰ νὰ δῶ τὸν πρωθυπουργὸ στὶς 11.30, ἔγραψε στὸ ἡμερολόγιό του. Βρῆκα αὐτὸν καὶ τὸ ὑπουργικὸ συμβούλιον εἰς κατάστασιν σχεδὸν πανικοῦ. Εἶχε ἔλθει τηλεγράφημα τοῦ Οὐίνστων Τσῶρτσιλ πρὸς τὸν πρεσβευτὴ ποὺ ἔλεγε ὅτι πρὸς τὸ παρὸν ἔπρεπε νὰ μείνη ὁ κ. Παπανδρέου. Ὁ κ. Σοφούλης εἶχε τὴν πρόθεσι νὰ ἀποσύρη τὴν ὑποστήριξι τῶν Φιλελευθέρων, κάτι ποὺ θὰ ἦταν μοιραῖο. Πῆγα νὰ δῶ τὸν Σοφούλη, μαζὶ μὲ τὸν Χάρολντ Κόσσια. Καὶ ἔπειτα ἀπὸ μιᾶς ὥρας ἐξαντλητικὴ συζήτησι τὸν ἔπεισα νὰ μείνη μὲ τοὺς Φιλελευθέρους του εἰς τὴν κυβέρνησιν».

Λακωνικά, ὁ Σκόμπη σημείωσε ἐπίσης: «Πῆρα τὸν Τζόφρεϋ Τάττλ στὸ σπίτι μου γιὰ φαγητό. Τὰ στρατεύματα τοῦ ΕΛΑΣ φαίνονται στοὺς λόφους πίσω μας. Μετέβην στὶς 5 τὸ ἀπόγευμα στὴν «Μεγάλη Βρεταννία», περνώντας ἀπὸ κοντὰ ἀπὸ ἕνα σημεῖο συγκρούσεων ἀπέναντι ἀπὸ τὸ ἀρχηγεῖο τῆς 23ης Τεθωρακισμένης ταξιαρχίας».

Παραδέχθηκε μόνος του ὅτι «τὸ τηλεγράφημα τοῦ Τσῶρτσιλ ἦταν ἐνθαρρυντικό. Βάσει αὐτοῦ σταμάτησα τὴν ἐπιβίβασι τῆς 2ας ταξιαρχίας ἀλεξιπτωτιστῶν στὰ πλοῖα».

Τὴν ἴδια τόσο γεμάτη ἀπὸ γεγονότα ἡμέρα, ὁ Σκόμπη σημείωσε ἐπίσης: «Κατελάβαμε τὴν κεντρικὴ πλατεῖα μὲ μία ἐπιλαρχία ἁρμάτων μάχης. Δὲν μπορούμε νὰ τὰ βγάλουμε πέρα χωρὶς τὴν βοήθεια τῆς ἑλληνικῆς Ὀρεινῆς Ταξιαρχίας. Διέταξα νὰ ἐξέλθη ἀπὸ τὸν καταυλισμό της στὸ Γουδὶ καὶ κατέστρωσα τὰ σχέδια γιὰ συνδυασμένη ἐκκαθάρισι τῆς πόλεως τὴν ἑπομένη μέρα».

Πιὸ κάτω ἔγραψε:

«Εἶδα τὸν Χόαρ τῶν «Τάιμς» καὶ τοῦ μίλησα γιὰ τὴν φοβερή του ἀνταπόκρισι».

Ἡ προφορικὴ «κατσάδα» ἀπὸ τὸν Σκόμπη δὲν ἦταν ἡ μόνη ποὺ «ἔφαγε» ὁ Χόαρ. Ὁ Κάπελ σχολιάζοντας τὴν φράσι τοῦ Χόαρ στοὺς «Τάιμς» ὅτι «εἶχαν σπαρῆ οἱ σπόροι τοῦ ἐμφυλίου πολέμου» ἀπὸ τὴν ἀστυνομία τῶν Ἀθηνῶν ὅταν ἄνοιξε πῦρ ἐναντίον διαδηλώσεως νέων καὶ παιδιῶν, παρατήρησε μὲ καυστικὴ εἰρωνεία στὸ «Τέλεγκραφ»:

«Ὁ ἀγαπητὸς Τζόφρεϋ θὰ πρέπει νὰ ξύπνησε τὸ πρωὶ ἐκείνης τῆς Κυριακῆς ἀπὸ ἕναν ὕπνο διαρκείας. Οἱ σπόροι τοῦ ἐμφυλίου πολέμου εἶχαν φυτρώσει καὶ εἶχαν βγάλει φύλλα καὶ ἄνθους πολὺ πρὶν φθάσουμε ἐμεῖς στὴν Ἀθήνα».

Ὁ Κάπελ τρομοκρατήθηκε ἐπίσης ἀπὸ τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ Ἀμερικανὸς ἀπεσταλμένος ἐφημερίδων Φράνκ Γκερβάζι εἶχε γράψει ἕνα κομμάτι ποὺ τὸ χαρακτήρισε σὰν «ἐπιτομὴ τῆς προπαγάνδας τοῦ ἀρχηγείου τοῦ ΕΑΜ στὴν Ἀθήνα».

«Οἱ Ἀμερικανοί, ἔγραφε ὁ Κάπελ, δὲν δείχνουν κανένα οἶκτο γιὰ τὴν τραγωδία μας στὴν Ἑλλάδα».

(Συνεχίζεται)

ΟΤΑΝ ΟΛΟΙ ΕΠΙΣΤΕΥΑΝ ΟΤΙ ΕΙΧΕ ΧΑΘΗ

Πῶς ἐσώθη ἡ Ἑλλάς τό '44

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΣΚΟΜΠΥ

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΤΗΣ «ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΚΟΣΜΟΥ»

38ον

Καί καθώς ἡ ἡμέρα ἐκείνη προχωροῦσε μέ συνεχεῖς ἐπιθέσεις κατά τῶν ἀστυνομικῶν τμημάτων, ἔγινε φανερό ὅτι ὁ πρῶτος στόχος τῶν κομμουνιστῶν ἦταν ἡ ἐξουδετέρωσις τῶν δυνάμεων τῆς κυβερνήσεως καί ἡ ἐγκατάστασις «ἰσχυρῶν σημείων» τοῦ ΕΛΑΣ στήν πόλι.

Ὁ πανικός πού εἶχε ἐπικρατήσει μεταξύ τοῦ λαοῦ φάνηκε ἀπό τίς συνεχεῖς τηλεφωνικές ἀναφορές σχετικῶς μέ τήν δραστηριότητα τοῦ ΕΛΑΣ. Τρομοκρατημένοι πολῖτες τηλεφωνοῦσαν στίς βρεταννικές ἀρχές καί ἀνέφεραν μεγάλες συγκεντρώσεις «ἀγρίων γενειοφόρων ἀπό τά βουνά», ἐνῶ στήν πραγματικότητα στά σημεῖα αὐτά εἶχαν ἐμφανισθῆ ἐλάχιστοι ἐλασίτες.

Οἱ φῆμες πού κυκλοφοροῦσαν ἀνεξέλεγκτες δέν περιορίζονταν μόνο μεταξύ τοῦ ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ. Τό Μετοχικόν Ταμεῖον Στρατοῦ ἐξεκενώθη σέ χρόνο ρεκόρ ἀπό ὅλες τίς ὑπηρεσίες τῶν Ἄγγλων ὅταν διαδόθηκε ἀστραπιαῖα ὅτι ὁ ΕΛΑΣ θά ἀνετίναζε τό κτίριο. Τήν «εἴδησι» αὐτή τήν εἶχαν μεταδώσει «ἔγκυρες πηγές».

Στό μεταξύ, οἱ Ἄγγλοι ἐξακολουθοῦσαν νά ἐκδίδουν συνεχῶς τήν στερεότυπη διαταγή: Δέν θά πυροβολοῦσαν ἄν δέν ἐδέχοντο ἐπίθεσιν. Ἡ συνηθισμένη τακτική τῆς «εἰρηνικῆς παρεμβάσεως» εἶχε υἱοθετηθῆ ἀπό τούς Ἄγγλους. Εἶχαν διαταχθῆ ὅλες οἱ διαθέσιμες δυνάμεις νά κυκλοφοροῦν στούς κεντρικούς δρόμους γιά νά «ἀποκαρδιώνουν» τίς μονάδες τοῦ ΕΛΑΣ. Οἱ Ἄγγλοι προσπαθοῦσαν νά «τονίσουν τήν παρουσία τους» καί νά ἐμποδίσουν νά πλησιάσουν στό κέντρο τῆς πόλεως ὁμάδες διαδηλωτῶν, κυρίως νά μή τούς ἀφήσουν νά φτάσουν ἔξω ἀπό τήν «Μεγάλη Βρεταννία», ὅπου ἦταν ἡ ἕδρα τῶν ὑπολοίπων τῆς κυβερνήσεως Παπανδρέου.

Ἔτσι, ὡς τήν νύκτα τῆς 4ης Δεκεμβρίου, μόνο οἱ ἀλεξιπτωτιστές στίς φυλακές Συγγροῦ εἶχαν ἐμπλακῆ σέ μάχη. Σ' ὅλη τήν ὑπόλοιπη περιοχήν τῶν Ἀθηνῶν, ἰδίως στά προάστια καί στόν Πειραιᾶ, εἶχαν καταληφθῆ ἀστυνομικά τμήματα, εἶχαν συλληφθῆ ἀστυνομικοί καί εἶχαν συλληφθῆ καί ἐκτελεσθῆ πολλά ἄτομα.

Στόν Πειραιᾶ μιά βρεταννική περίπολος πού θέλησε νά «ἐπιβάλη τήν παρουσία της», σύμφωνα μέ τήν διαταγή, ὑπέστη φοβερό ἐξευτελισμό. Ἰσχυρή δύναμις τοῦ ΕΛΑΣ πέρασε μπροστά ἀπό τήν περίπολο, κουβαλῶντας ἀρκετούς ἀπό τούς αἰχμαλώτους, ἰδίως ἀστυνομικούς. Κι' ἔπειτα, οἱ ἐλασίτες ἄρχισαν νά βγάζουν τά μάτια τῶν αἰχμαλώτων τους, μπροστά στούς Ἄγγλους, νά τούς ἀποκόπτουν τά χέρια μέ τσεκούρια πρίν τούς σκοτώσουν.

Ἦταν φανερό ὅτι ἡ «ὥρα μηδέν» εἶχε φθάσει. Οἱ Ἄγγλοι ἔπρεπε ἤ νά ἀντιμετωπίσουν τούς ἐπιδρομεῖς ἀπό τά βουνά ἤ νά ἀποσυρθοῦν καί νά ἀφήσουν τούς Ἕλληνες νά «τά βγάλουν πέρα μόνοι τους». Ἡ ἀπόφασι δέν ἦταν εὔκολο νά ληφθῆ. Οἱ Βρεταννοί ἦταν ἐλάχιστοι.

Ὁ Σκόμπη, ὕστερα ἀπό πολλούς δισταγμούς πῆρε τήν ἀπόφασι νά παρέμβη, ἀλλά καί πάλι ὄχι δυναμικά. Ἔδωσε διαταγή νά «καταληφθοῦν» οἱ ἀστυνομικοί σταθμοί ἀπό τούς Ἄγγλους καί νά κρατηθοῦν, ὥσπου νά βρεθῆ τρόπος νά τούς ἀντικαταστήσουν ἱκανοποιητικά ἐξωπλισμένοι ἀστυνομικοί.

Πίστευε ἀκόμη, ὅμως, βάσει τῶν εἰσηγήσεων τῶν ἐπιτελῶν του, ὅτι ἦταν δυνατόν νά ἐπιτευχθῆ αὐτό χωρίς σύγκρουσι. Ὅτι ἦταν δυνατόν νά «ἀπομακρυνθοῦν μέ τήν πειθώ» οἱ ἀντάρτες ἀπό τά ἀστυνομικά τμήματα πού εἶχαν καταλάβει.

Γρήγορα, ὅμως, κατέστη σαφές ὅτι ὁ ΕΛΑΣ δέν εἶχε τήν πρόθεσι νά ἐγκαταλείψη τά «ἰσχυρά σημεῖα» του, παρά τό γεγονός ὅτι, σέ μερικά σημεῖα εἶχε ἐπιτυχία αὐτή ἡ τακτική, ἀλλά στά σημεῖα αὐτά οἱ διοικηταί τῶν τμημάτων τοῦ ΕΛΑΣ δέν ἦταν σκληροτράχηλοι κομμουνισταί.

Τό πρωί τῆς ἑπομένης ἡμέρας ὁ Σκόμπη ἔδωσε στούς ἀντιπροσώπους τῶν ἐφημερίδων καί τῶν εἰδησεογραφικῶν πρακτορείων μετάφρασι τῆς διακηρύξεως τοῦ ΕΛΑΣ πού τήν μετέδιδαν τά χωνιά ὅλη τή νύχτα. Ἔλεγε:

«Σύντροφοι. Ἡ Ἐθνοφρουρά παρέδωσε τά ὅπλα της καί διακήρυξε τήν ἕνωσί της μέ τό λαό καί τόν ΕΛΑΣ. Σᾶς καλοῦμε νά ἑνωθῆτε μαζί μας, ἄν εἶναι δυνατό μέ τά ὅπλα σας. Ὅσοι μείνουν πίσω θά θεωρηθοῦν προδότες τοῦ λαοῦ καί φασίστες».

Τό ξερό χιοῦμορ τοῦ Σκόμπη φαίνεται καθαρά σέ μιά μικρή σημείωσι στό ἡμερολόγιό του ἐκείνη τήν ἡμέρα. Ἔγραψε μέ πολλή σοβαρότητα:

«Ὁ συνταγματάρχης Παρώφ τῆς ρωσικῆς στρατιωτικῆς ἀποστολῆς μοῦ ζήτησε ἔνοπλο βρεταννική προστασία! Τοῦ ἔδωσα ἕνα στρατιώτη!»

★

Ἡ πρώτη πραγματική μάχη στήν Ἀθήνα ἔγινε στήν περιοχή τοῦ Θησείου. Συνεκρούσθησαν ἐκεῖ ἀντάρτες τοῦ ΕΛΑΣ καί τοῦ ΕΔΕΣ. Καί οἱ δυό πλευρές ἦσαν ἀποφασισμένες νά καταλάβουν τό ναό τοῦ Θησείου καί τήν Ἀκρόπολι.

Ὁ Τζέημς Ρέχιλ, ἀπό τό Λίβερπουλ, δεκανέας τότε στόν καταυλισμό τῶν Βρεταννῶν στό Ρούφ, θυμᾶται:

«Μέ ξύπνησαν τά ξημερώματα πυκνοί πυροβολισμοί καί ἐκρήξεις ὅλμων. Γινόταν μάχη στήν περιοχή τῆς Ἀκροπόλεως. Ἦταν μιά πολύ παράξενη εἰκόνα, μέσα στό ἀχνό φῶς τῆς αὐγῆς, μέ τίς κίτρινες καί τίς κόκκινες λάμψεις ἀπό τήν κατεύθυνσι τῆς συγκρούσεως. Ὅσο ξημέρωνε καί βλέπαμε καλύτερα, διακρίναμε ἀνθρώπους νά τρέχουν σκυφτοί. Κάποτε οἱ πυροβολισμοί σταμάτησαν καί εἴδαμε νά ὑψώνεται κόκκινη σημαία στήν Ἀκρόπολι».

Αὐτήν τήν ὥρα πού ἡ κρίσι ὅλο καί κορυφωνόταν, ὁ Σκόμπη ἔλαβε ἕνα πολύ ἐνθαρρυντικό τηλεγράφημα ἀπό τόν ἴδιο τόν Οὐίνστων Τσῶρτσιλ:

«Ἔχω δώσει ὁδηγίας νά παραμείνουν πλησίον σας ὅλαι αἱ δυνάμεις καί νά σᾶς ἀποσταλοῦν ὅσον τό δυνατόν περισσότεραι ἐνισχύσεις».

Στό ἴδιο τηλεγράφημα ὁ Οὐίνστων Τσῶρτσιλ ἔσπευδε νά προειδοποιήση:

«Φυσικά ὁ ΕΛΑΣ θά προσπαθήση νά τοποθετήση γυναῖκας καί παιδιά μεταξύ σας καί τῶν ἀνταρτῶν, ὅπου θά γίνη σύγκρουσις. Πρέπει νά ἐνεργήσετε μέ ἔξυπνο τρόπο καί νά ἀποφύγετε τά σφάλματα. Ἀλλά δέν πρέπει νά διστάσετε νά πυροβολήσετε ἐναντίον παντός ὡπλισμένου ἄρρενος εἰς τάς Ἀθήνας, μέ αἱματοχυσίαν, ἄν κριθῆ ἀναγκαῖον».

Σέ μιάν ἀνεπίσημη σύσκεψι ὁ Σκόμπη ὑπεγράμμισε τό γεγονός ὅτι δέν ἦταν παρά στρατιωτικός καί ὅτι ἦταν στήν Ἑλλάδα γιά νά ἐκτελέση τίς διαταγές τῆς κυβερνήσεώς του.

«Αὐτό πού ἀντιμετωπίζουμε τώρα, εἶπε, εἶναι μία προσπάθεια νά ἐπιτευχθῆ, διά τῆς βίας, λύσις σέ ἕνα πολιτικό πρόβλημα. Ἄν δέν ἦταν ἐδῶ τά βρεταννικά στρατεύματα, τό ζήτημα θά προχωροῦσε, βιαίως, πρός τήν λύσιν του καί θά ἐπακολουθοῦσε μεγάλη αἱματοχυσία. Θά εἶναι εἰς τό ἔπακρον ἀπεχθές νά χρησιμοποιήσουν βίαν τά βρεταννικά στρατεύματα ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων συμμάχων τους. Ἀπό καθαρῶς τεχνικῆς ἀπόψεως, οἱ ἔνοπλοι τοῦ ΕΛΑΣ στήν περιοχή τῶν Ἀθηνῶν εἶναι στρατεύματα στασιάσαντα. Συνεπῶς ἔχω τό δικαίωμα νά λάβω τά πιό αὐστηρά μέτρα».

Τά μέτρα πού ἔλαβε ὁ Σκόμπη καί πού τά εἶχε ἐγκρίνει ὁ Τσῶρτσιλ, προκάλεσαν ἀνησυχητική ἀντίδρασι στήν Ἀμερική. Αὐτά καί οἱ ἀνακριβεῖς ἀνταποκρίσεις τοῦ Τύπου σχετικά μέ τά γεγονότα τῆς πλατείας Συντάγματος τό πρωί τῆς Κυριακῆς, ἔπεισαν τόν Ἀμερικανό ὑπουργό Ἐξωτερικῶν Στεττίνιους, ὅτι ὁ βρεταννικός ἰμπεριαλισμός ἐπιζητοῦσε νά ἐπιβάλη τήν θέλησί του σ' ἕνα λαό τοῦ ὁποίου ὁ ἡρωικός ἀγῶνας διά τήν ἐλευθερία του ἀντιπροσωπευόταν ἀπό τήν γενναία καί ἰδεαλιστική κίνησι τοῦ ΕΑΜ)ΕΛΑΣ.

Ὁ Στεττίνιους ἔκανε δηλώσεις καί ἐπέκρινε μέ δριμύτητα τήν Βρεταννία διότι δέν ἐφήρμοζε τά συμφωνηθέντα, ὅτι δηλαδή «οἱ ἀπελευθερούμενοι λαοί θά εἶχαν τήν ἐλευθερία νά ἐπιλύουν τά προβλήματα διακυβερνήσεώς τους, χωρίς ἐπιδράσεις ἀπό τό ἐξωτερικό».

(Συνεχίζεται)

Ὁ στρατηγός Σαράφης μέ τούς ἐπιτελεῖς του καί τό προσωπικόν τοῦ Γενικοῦ Στρατηγείου τοῦ ΕΛΑΣ, στή Φουρνά τῆς Εὐρυτανίας. Διακρίνονται οἱ, συνταγματάρχης Προκάκης, Κ. Δεσποτόπουλος, πολιτικός σύμβουλος τοῦ Γ' Στρατηγείου, Σαράφης, συνταγματάρχης Πετρουλάκης, ἐπιτελάρχης Γ' Στρατηγείου, συνταγματάρχης Μπαροδέσης, διευθυντής τοῦ γραφείου, ταγματάρχης Μακρίδης κ.ἄ.

ΟΤΑΝ ΟΛΟΙ ΕΠΙΣΤΕΥΑΝ ΟΤΙ ΕΙΧΕ ΧΑΘΗ

Πῶς ἐσώθη ἡ Ἑλλὰς τὸ '44

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΣΚΟΜΠΥ

39ον

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΤΗΣ «ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΚΟΣΜΟΥ»

Ὑπῆρχε κάτι τὸ σατανικὰ ἔξυπνο σ' ὅλα αὐτά, ἐκ μέρους τῶν κομμουνιστῶν. Πρὶν ξεκινήσουν ὁτιδήποτε, εἶχαν «ἐξασφαλίσει τὰ νῶτα τους» ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῶν Ἀμερικανῶν. Ἡ Ἀμερικὴ τοὺς ὑπεστήριζε, οὐσιαστικά, στὴν προσπάθειά τους νὰ καταλάβουν τὴν Ἑλλάδα μὲ λουτρὸ αἵματος.

Ὁ πρόεδρος Ροῦσβελτ, παρὰ τὸ ὅτι παλαιότερα ἦταν σχεδὸν πάντα σύμφωνος μὲ τὸν Τσῶρτσιλ καὶ εἶχαν συνεργασθῆ ἁρμονικά, εἶχε πεισθῆ ἤδη ὅτι ἡ Βρεταννία εἶχε «ἰμπεριαλιστικὲς βλέψεις στὴν Ἑλλάδα».

Ὁ Ροῦσβελτ εἶχε ἐξαπατηθῆ σὲ τέτοιο βαθμὸ ὥστε εἶχε φαντασθῆ ὅτι «εὕρισκε περισσότερη κατανόησι στὸν Στάλιν», ὅτι ὁ Ρῶσος ἡγέτης ἀντιπροσώπευε περισσότερο ἀπὸ τὸν Τσῶρτσιλ τὴν ἀμερικανικὴ ἀντίληψι γιὰ πραγματικὴ δημοκρατία. Ἀποτέλεσμα αὐτῆς τῆς ἀντιλήψεως ἦταν, κατὰ κανόνα, κάθε φορὰ ποὺ ὁ κομμουνισμὸς ἔκανε μιὰ προσπάθεια νὰ καταλάβη μιὰ χώρα μὲ τὴ δύναμι τῶν ὅπλων, νὰ παίρνουν οἱ Ἀμερικανοὶ μιὰ στάσι ποὺ δὲν ἦταν μόνο οὐδέτερη, ἀλλὰ καὶ εὐνοϊκὴ γιὰ τοὺς κομμουνιστάς. Τὰ στρατεύματα τῶν Ἀμερικανῶν στὴν Ἑλλάδα εἶχαν αὐστηρὲς διαταγὲς νὰ μὴ βοηθήσουν καθόλου τοὺς Βρεταννούς.

Τὸ χαρακτηριστικὸ σ' αὐτὴ τὴν Ἱστορία εἶναι ὅτι ἐνῶ τόσο ὁ ἀγγλικός, ὅσο καὶ ὁ ἀμερικανικὸς Τύπος ἔκανε γεμάτες χολὴ ἐπιθέσεις κατὰ τοῦ «ἀγγλικοῦ παρεμβατισμοῦ» εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὁ ρωσικὸς Τύπος δὲν ἔκανε τέτοιες ἐπιθέσεις. Ὁ Στάλιν —τουλάχιστον ἐπιφανειακὰ— τηροῦσε τὰ συμφωνημένα μὲ τὸν Τσῶρτσιλ.

Ἡ βρεταννικὴ Βουλὴ ἔμαθε μὲ φρίκη ὅτι οἱ ἄκρως ἀπόρρητες ὁδηγίες τοῦ Τσῶρτσιλ πρὸς τὸν Σκόμπη εἶχαν δημοσιευθῆ στὸν ἀμερικανικὸ Τύπο καὶ εἶχαν προκαλέσει ἐχθρικὰ αἰσθήματα.

—Αὐτὸ μοῦ τὸ ἔστειλαν ἀπὸ τὴν Ἀμερική, φώναξε ὁ βουλευτὴς τῶν Ἐργατικῶν Σέυμουρ Κόκς, ἀπὸ τὸ Μπρόξτοου, κουνῶντας ἕνα ἀπόκομμα ἐφημερίδος.

Πληροφόρησε τὸ Σῶμα ὅτι ἔγραφε: «Ὁ Τσῶρτσιλ εἶχε διατάξει τὸν Σκόμπη νὰ μὴ διστάση νὰ δράση. Σὰν νὰ εὑρίσκεται εἰς κατεκτημένην πόλιν».

Ὅταν τὸν ἐρώτησαν ἀπὸ ποιὰ ἐφημερίδα εἶναι τὸ ἀπόκομμα, ὁ Κὸκς εἶπε:

—Ἀπὸ μιὰ ἀμερικανικὴ ἐφημερίδα — τοῦ Ντριοῦ Πήρσον.

Καὶ συνέχισε:

—Ὑπάρχει ἕνα χάσμα ἀπὸ τὴν κορυφὴ ὡς τὴν βάσιν, ἐπὶ τῆς πολιτικῆς μας εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ὅλοι γνωρίζομε ὅτι ἡ ἑνότης τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν δὲν εἶναι ἐκείνη ποὺ ἦταν. Ἕνα κῦμα ὀργῆς ἔχει σηκωθῆ εἰς ὅλον τὸν ἀμερικανικὸν Τύπον διὰ τὴν πολιτικήν μας εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Στὸ μεταξύ, τόσο ἡ βρεταννικὴ κυβέρνησις ὅσο καὶ ἡ στρατιωτικὴ ἡγεσία τῶν Ἄγγλων, ἀναστατώθηκαν ἀπὸ τὸ γεγονὸς ὅτι ἀπόρρητο σῆμα τοῦ πρωθυπουργοῦ πρὸς ἕνα διοικητὴ μονάδος κατάφερε νὰ φθάση ὡς τὶς ἐφημερίδες. Οἱ ὑπόνοιες, ὅπως ἦταν φυσικό, στράφηκαν ἐναντίον τῶν Ἀμερικανῶν ἀποκρυπτογράφων ποὺ ὑπηρετοῦσαν στὸ Συμμαχικὸ Στρατηγεῖο τῆς Ἰταλίας.

★

Ἡ κυριαρχία τῶν ἐλασιτῶν στὴν Ἀθήνα καὶ τὸν Πειραιᾶ γινόταν ὅλο καὶ περισσότερη. Ἦταν φανερὸ ὅτι ἔπρεπε νὰ ληφθοῦν ἀμέσως δραστικὰ μέτρα. Ἂν ἐπετύγχανε στοὺς στόχους του τὸ ΕΑΜ δὲν θὰ μποροῦσε νὰ τεθῆ ζήτημα «ἀνατροπῆς τῆς δημιουργηθείσης καταστάσεως μὲ ἰσχυροτέρας μονάδας». Ἔτσι τὸ πρόβλημα ἦταν: Τώρα ἢ ποτέ. Ἔτσι, τὴν 5ην Δεκεμβρίου, ὁ Σκόμπη διέταξε πλήρη ἐπιθετικὴ δρᾶσι.

Ἐκείνη τὴν ἡμέρα ὁ συνταγματάρχης Ὄλιβερ ἔγραψε:

«Ὁ σ.τ. (στρατιωτικὸς διοικητὴς — δηλαδὴ ὁ Σκόμπη. Σημ. μεταφρ.) ἔκρινε ὅτι εἶχε ἐξαντληθῆ ἡ ὑπομονή του. Καὶ φαντάζομαι ὅτι θὰ γίνη τώρα πραγματικὴ προσπάθεια νὰ διώξουμε τὸν ΕΛΑΣ».

Ὁ Σκόμπη, στὸ μεταξύ, ἔγραψε στὸ ἡμερολόγιό του, ὅτι «κοιμήθηκε στὸ σπίτι του», δηλαδὴ στὴ βίλλα τοῦ Ψυχικοῦ, ἐνῶ ἐκεῖ κοντὰ εἶχαν ἀρχίσει νὰ συγκεντρώνωνται οἱ ἐλασίτες.

Μεγάλης σημασίας ἦταν ἡ σύσκεψις τῆς 5ης Δεκεμβρίου ποὺ εἶχε ὁ Σκόμπη μὲ ἐκπροσώπους τοῦ ἑλληνικοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου. Αὐτὸ σήμαινε ὅτι ὁ στρατηγὸς ἀνεγνώριζε ὅτι ὑπῆρχε κατάστασις ἐμφυλίου πολέμου στὴν χώρα. Ἡ βρεταννικὴ δύναμις κρούσεως ὀνομάσθηκε «Ἄρκφορς», ἀπὸ τὸ ὄνομα τοῦ διοικητῆ της, τοῦ ταξιάρχου Ρ. Χ. Μπ. (Χάρρυ) Ἀρκράιτ, τῆς 23ης Τεθωρακισμένης, στὸν ὁποῖον θὰ ἀπενέμετο —προσωρινῶς— ὁ βαθμὸς τοῦ ὑποστρατήγου.

Ὑπῆρχε διάχυτη ἡ ἐλπίδα ὅτι ὅταν διαπίστωναν ὅτι «οἱ φίλοι τους οἱ Ἄγγλοι» ἦσαν ἕτοιμοι νὰ πολεμήσουν, μὲ ὅλα τὰ μέσα ποὺ διέθεταν, αὐτὸ θὰ εἶχε σὰν ἀποτέλεσμα νὰ ἀποκαρδιώση τὸν ΕΛΑΣ.

Οἱ διαταγὲς πρὸς τὴν 23η Τεθωρακισμένη καὶ τὴν 2αν Πεζικοῦ ἦταν νὰ γίνη ἀμέσως ἐκκαθάρισις τοῦ κέντρου τῶν Ἀθηνῶν, ἡ 2α Ἀλεξιπτωτιστῶν θὰ ἀνελάμβανε τὸ βόρειο τμῆμα τῆς πόλεως καὶ ἡ 3η Ὀρεινὴ Ταξιαρχία, ἡ ἑλληνικὴ μονάδα, θὰ ἀνελάμβανε νὰ απομακρύνη τοὺς ἐλασίτες ἀπὸ τὴ νότιο περιοχὴ τῶν Ἀθηνῶν. Τὸν Πειραιᾶ καὶ τὸ Φάληρο θὰ τὰ ἀναλάμβαναν ἡ 139 ταξιαρχία μαζὶ μὲ τὸ 64ο σύνταγμα καὶ ἡ 20902 Μοῖρα τοῦ Συντάγματος τῆς ΡΑΦ. Σὲ κάθε περιοχὴ θὰ διετίθεντο καὶ μερικὰ τάνκς ἀπὸ τὰ ἐλάχιστα ποὺ διέθετε ἡ 64η μοῖρα.

Τὸ πρῶτο εἰς τὸ ὁποῖο ἀπέβλεπε ἡ ἐκδοθεῖσα ἐπιχειρησιακὴ διαταγὴ ἦταν νὰ ἐκκαθαρισθοῦν ἀμέσως οἱ δυὸ κεντρικοὶ δρόμοι τῶν Ἀθηνῶν ἀπὸ τὴν 50ὴ μοῖρα τῶν τάνκς καὶ ἡ κατάληψις τῶν ἀρχηγείων τοῦ ΕΑΜ/ΕΛΑΣ στὴν περιοχὴν αὐτήν.

Ἐκείνη ἡ βαρειὰ νύχτα μόλις εἶχε ἀρχίσει νὰ κατεβαίνη στὴν πόλι ἀπὸ τὴν Πεντέλη, τὴν Πάρνηθα καὶ τὸν Ὑμηττό, τὰ τρία βουνὰ ποὺ περιβάλλουν τὸ λεκανοπέδιο τῶν Ἀθηνῶν, ὅταν ἄρχισαν νὰ χτυπᾶν οἱ καμπάνες σ' ὅλη τὴ νότια πόλι καὶ στὰ προάστια. Τὸ ἄγριο καὶ ἐπίμονο χτύπημά τους σήμαινε τὴν κήρυξι τοῦ ἐμφυλίου πολέμου. Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸν ὁ ΕΛΑΣ καλοῦσε ὑπὸ τὰ ὅπλα τοὺς ὀπαδούς του.

Ἡ Ὀρεινὴ Ταξιαρχία ἄρχισε νὰ περιπολῆ στοὺς δρόμους καὶ ἐπακολούθησαν σφοδρὲς μάχες. Ὁ Σκόμπη εἶχε φέρει μέσα στὴν πόλι τὴν Ὀρεινὴ Ταξιαρχία γιατὶ τὸ στρατόπεδο στὸ Γουδὶ ἐλεγχόταν ἀπὸ τὸν ΕΛΑΣ ποὺ εἶχε ἐγκατασταθῆ στὰ ὑψώματα πάνω ἀπὸ τὴν περιοχὴ αὐτή. Καὶ τὰ κτίρια ἦσαν ἐκτεθειμένα σὲ βολὲς ὅλμων καὶ ἀκροβολιστῶν. Ὁ Σκόμπη ἔδωσε στὴν Ταξιαρχία μιὰ ὡρισμένη ἐπιχείρησι νὰ φέρη σὲ πέρας καὶ τὴν ὑπεστήριξε μὲ ἀεροπλάνα «Σπίτφαϊρς» καὶ «Μπωφάιτερς», ποὺ ἔκαναν ἐπιθέσεις μὲ μεγάλη ἀκρίβεια.

Τὰ ἀρχηγεῖα τοῦ ΕΑΜ καὶ τοῦ ΕΛΑΣ ἔπεσαν εὔκολα ὕστερα ἀπὸ μερικὲς βολὲς ἀπὸ ἕνα τάνκ.

«Εἶχαν ἀρχίσει ἕναν ἐμφύλιο πόλεμο», θυμᾶται ὁ Σύριλ Ἔπσταϊν, ἀπὸ τὸ Μπρίστολ, ποὺ ἦταν δεκανέας τῆς 50ῆς Μοίρας. «Κι' ὅμως, εἶχαν τὸ ἀρχηγεῖο τους σ' ἕνα κατάστημα παπουτσιῶν, στὸ κέντρο τῆς πόλεως. Φέρονταν —ἤθελαν νὰ δείξουν ὅτι φέρονται— μὲ ὅλη τους τὴν ἄνεσι. Οἱ ἐλασίτες ποὺ ἦσαν ἐκεῖ μέσα ἔτρωγαν τὸ πρωινό τους, ὅταν ἐμφανίσθηκε ἕνα «Σέρμαν» μαζὶ μὲ μιὰ μεγάλη ὁμάδα ἀνδρῶν.

«Μὲ μιὰ βολὴ ἀπὸ τὸ μεγάλου σχετικῶς διαμετρήματος κανόνι τοῦ «Σέρμαν» ἡ διπλὴ πόρτα τοῦ καταστήματος θρυμματίσθηκε. Ἦταν πολὺ λίγοι ἄνθρωποι μέσα. Καὶ τοὺς συλλάβαμε ὅλους. Ἔπειτα ἀπ' αὐτό, ὅλοι μας ἀποκτήσαμε καινούργια παπούτσια!».

Οἱ Βρεταννοί, σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο, αἰσθάνονταν φοβερὰ ἄσχημα ποὺ ἦσαν ἀναγκασμένοι νὰ χρησιμοποιήσουν τάνκ. Ἀργότερα, ὅταν ἕνας φανατισμένος καὶ ἔξαλλος νεαρὸς ἔσχισε τὸ πουκάμισό του καὶ ζητοῦσε νὰ τὸν πυροβολήσουν, τὸ τάνκ ἀπεμακρύνθη.

Εἰς τὴν ἄλλοτε ἀριστοκρατικὴ συνοικία τοῦ Κολωνακίου —τὸ Μαίηφεαρ τῶν Ἀθηνῶν— τὰ ἀποσπάσματα συνάντησαν μόνο ἐλάχιστους ἐλεύθερους σκοπευτάς. Ἐχθρικὲς θέσεις ποὺ ἐπεσημάνθησαν σὲ ἀνοικτὲς περιοχὲς πυροβολήθηκαν ἀποτελεσματικὰ ἀπὸ μαχητικὰ ἀεροσκάφη τῆς ΡΑΦ, τῶν ὁποίων ὁ βόμβος καὶ οἱ πολυβολισμοὶ ὑπεγράμμισαν περισσότερο ἀπ' ὁτιδήποτε ἄλλο τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ Ἀθήνα εἶχε ἐμπλακῆ σὲ ἐμφύλιο πόλεμο. Ὁ Χάαρ τῶν «Τάιμς» ἔγραφε:

(Συνεχίζεται)

ΟΤΑΝ ΟΛΟΙ ΕΠΙΣΤΕΥΑΝ ΟΤΙ ΕΙΧΕ ΧΑΘΗ

Πῶς ἐσώθη ἡ Ἑλλὰς τὸ '44

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΣΚΟΜΠΥ

40όν

«Ὁ ἀνταποκριτής σας διέσχισε τὰς ὁδοὺς Πανεπιστημίου καὶ Σταδίου καθὼς καὶ τὴ λεωφόρο Βασιλίσσης Σοφίας καὶ κατ' ἐπανάληψιν ὑποχρεώθηκε νὰ καλυφθῆ γιὰ νὰ ἀποφύγη πυκνὰ πυρά».

Οἱ ἀλεξιπτωτιστὲς ἐμπλέκονταν ὅλο καὶ περισσότερο σὲ μάχες. Ἕνα τάγμα ἐστάλη στὴν περιοχὴ τῶν φυλακῶν Συγγροῦ προκειμένου νὰ ἐνισχύση τὴν δεχομένην ἰσχυρὴ πίεσιν Ὀρεινὴ Ταξιαρχία. Ἕνα ἄλλο ἐκινήθη ἀπὸ τοὺς στρατῶνες τοῦ Ρούφ πρὸς τὸ Σύνταγμα καὶ ἕνα τρίτο πρὸς τὴν πλατεῖα Ὁμονοίας. Οἱ διαταγές του ἦσαν νὰ ἐξασφαλίσουν ὅσον τὸ δυνατὸν μεγαλύτερο τμῆμα τοῦ κέντρου τῆς πόλεως καὶ νὰ καταλάβουν τὰ ὑψώματα τῆς Ἀκροπόλεως καὶ τοῦ Λυκαβηττοῦ. Παρὰ τὸ ὅτι ἐπίμονη ἀντίστασι ἐμπόδισε τὴν προέλασι πρὸς τὴν Ἀκρόπολι ὡς τὴν ἑπόμενη ἡμέρα, τὴν 7η Δεκεμβρίου εἶχε ἐπιτευχθῆ ὁ πρῶτος ἀντικειμενικὸς στόχος τῆς καταλήψεως τοῦ κέντρου τῆς πόλεως. Ὅμως, μὲ τὴν σύγχυσι ποὺ ἐπικρατοῦσε καὶ τὶς ξαφνικὲς ἐμφανίσεις σ' ὅλα τὰ σημεῖα μαχίμων μονάδων, ἡ κατάστασι ἦταν κάτι περισσότερο ἀπὸ σοβαρή.

Διηγεῖται ὁ στρατηγὸς Φαρρὰρ - Χόκλεϋ (λοχαγὸς τότε):

—Ἐπειδὴ ἤμαστε ἕτοιμοι νὰ ἀναχωρήσουμε γιὰ τὴν Ἰταλία, δὲν εἴχαμε λάβει θέσεις μάχης, εἴχαμε πολλὲς ἀπώλειες καθὼς προσπαθούσαμε νὰ λάβωμε θέσεις. Ἔπειτα ἡ περίμετρος ἔκλεισε καὶ ὁ ΕΛΑΣ πίεζε σκληρὰ τὶς γραμμές μας. Κάναμε ἐπιθέσεις, προκειμένου νὰ ἐξασφαλίσουμε τὶς ἀμυντικὲς θέσεις τῆς περιμέτρου μας καὶ νὰ ἐλαττώσουμε τὴν πίεσι τοῦ ἐχθροῦ. Καταλάβαμε ὅτι ὁ ΕΛΑΣ εἶχε δημιουργήσει κλοιὸ γύρω ἀπὸ τὴν Ἀθήνα καὶ προχωροῦσε σταθερὰ συσφίγγοντας τὸν κλοιό. Ὁ λόχος μου κρατοῦσε θέσεις ἀπὸ τὴν πλατεῖα Ὁμονοίας πρὸς τὴν ὁδὸ Πειραιῶς, κάπου ἑνὸς μιλίου βάθος. Ἕνας ἄλλος λόχος κρατοῦσε θέσεις ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἀπὸ τὴν Ὁμόνοια πρὸς τὴν πλατεῖα Συντάγματος καὶ τὰ Ἀνάκτορα. Εἶχα πολεμήσει, ὡς τότε, σὲ πολλὲς μάχες. Ἀλλὰ αὐτὴ ἡ μάχη ἦταν πολὺ ἀλλιώτικη. Ὑπῆρχαν χιλιάδες ἀντάρτες μέσα στὴν πόλι καὶ κατέφθαναν συνεχῶς καὶ ἄλλοι. Στὶς πρῶτες φάσεις δὲν ἦταν δυνατὸν νὰ ξεχωρίσης τὸν ἐχθρὸ ἀπὸ τὸν φίλο.

Ὁ ΕΛΑΣ εἶχε σταθεροποιηθῆ μὲ ἰσχυρὲς δυνάμεις στὶς νότιες περιοχὲς τῆς πόλεως. Ἐπίσης κατεῖχε ἰσχυρὲς θέσεις στὰ βόρεια καὶ τὰ ἀνατολικὰ τοῦ Λυκαβηττοῦ, ὅπου οἱ κατοικημένες περιοχὲς εἶχαν στενοὺς δρόμους. Τὸ γραφικὸ ὕψωμα, μὲ τὸ ἄσπρο ἐκκλησάκι τοῦ Ἁγίου Γεωργίου στὴν κορυφή του, ἦταν ἀκριβῶς στὸ κέντρο τῆς περιοχῆς εὐθύνης τῆς 23ης Τεθωρακισμένης. Πρὸς τὰ δυτικά, ἀνάμεσα σὲ μιὰ θάλασσα ἀπὸ σπίτια, ἦταν ἡ συνοικία τοῦ Κολωνακίου, πέραν ἀπὸ ἐκεῖ ἡ πλατεῖα Συντάγματος. Νοτίως τοῦ ἀποτόμου ὑψώματος ἦσαν οἱ στρατῶνες τοῦ πεζικοῦ, ὅπου εἶχαν ἐγκατασταθῆ τὰ γραφεῖα διοικήσεως τῆς 23ης Τεθωρακισμένης. Πρὸς τὰ βόρεια καὶ τὰ ἀνατολικὰ ὑπῆρχαν κι' ἄλλα «δάση» ἀπὸ σπίτια καὶ καταστήματα, ὅπου ἦσαν κρυμμένοι περισσότεροι σχηματισμοὶ τοῦ ΕΛΑΣ.

Ἰούλιος τοῦ 1944, στὴν Σπλάντζα, κοντὰ στὴν Πάργα. Ὁ Ζέρβας καὶ ὁ Σταῦρος Μεταξᾶς παραλαμβάνουν πολεμικὸ ὑλικὸ ποὺ μετέφεραν οἱ Ἄγγλοι ἀπὸ τὴν Ἰταλία μὲ ταχύπλοα σκάφη. Διακρίνεται καὶ ὁ Γιάννης Παπαδάκης, ὑπασπιστὴς τοῦ Ζέρβα

Ἡ «Ἄρκφορς» μποροῦσε νὰ ὑπολογίζη στὸ νὰ κρατήση μόνο ἕνα μικρὸ τμῆμα τοῦ κέντρου τῶν Ἀθηνῶν ποὺ θὰ τὸ ἀποτελοῦσαν ἡ Ὁμόνοια, οἱ φυλακὲς Ἀβέρωφ, ἡ ἀνατολικὴ πλευρὰ τοῦ Λυκαβηττοῦ μαζὶ μὲ τοὺς στρατῶνες, ἡ βρεταννικὴ πρεσβεία, ἀπὸ κεῖ —σὲ ἡμικύκλιο— ἡ Ἀκρόπολις καὶ τέλος, σὲ ἄλλο ἡμικύκλιο, πρὸς τὰ βόρεια, ξανὰ πρὸς τὴν Ὁμόνοια. Στὸ μέσον αὐτῆς τῆς σχεδὸν κυκλικῆς περιοχῆς ἦταν τὸ Μετοχικὸν Ταμεῖον Στρατοῦ καὶ τὸ ξενοδοχεῖον τῆς «Μεγάλης Βρεταννίας» ὅπου ἦσαν τὰ ζωτικὰ ἀρχηγεῖα στρατοῦ καὶ οἱ πολιτικὲς ἀρχές.

Οἱ συγκρούσεις τῆς δευτέρας ἡμέρας ἀπέδειξαν, κατὰ τρόπον ἀνησυχητικόν, ὅτι οἱ βρεταννικὲς μονάδες ἦσαν ἐπικίνδυνα διασκορπισμένες, ἀνάμεσα σὲ μιὰ ἀνήσυχη θάλασσα ἐξεγερθέντων. Τὸ μόνο ποὺ εἶχε ἐπιτευχθῆ ὡς τὴν δεύτερη ἡμέρα ἦταν τὸ ξεκαθάρισμα τῆς περιοχῆς δυτικῶς καὶ νοτίως τοῦ Λυκαβηττοῦ. Πρὸς τὰ βόρεια καὶ πέραν τῆς ξεκαθαρισθείσης περιοχῆς ἰσχυρὲς δυνάμεις ἀνταρτῶν εἶχαν καταλάβει σταθερὲς θέσεις. Ἐνῶ πρὸς τὰ νότια, ἡ Ὀρεινὴ Ταξιαρχία μαχόταν μὲ πολυάριθμο ἐχθρό, ἐξωπλισμένο μὲ γερμανικὰ «σπαντάου».

Παράλληλα, οἱ στρατῶνες πεζικοῦ, ἡ κυριωτέρα βάσις ἀνεφοδιασμοῦ τῶν Βρεταννῶν, ἦσαν ἐκτεθειμένες σὲ συνεχεῖς βολὲς σκοπευτῶν.

«Μιὰ ἄλλη ἡμέρα μαχῶν, μὲ σταθερὴ ἀλλὰ πολὺ ἀργὴ πρόοδο, σημείωνε ὁ Σκόμπη στὸ ἡμερολόγιό του. Ἐπεσκέφθην τὴν πριγκίπισσα Νικολάου. Ἦταν ἀπολύτως ψύχραιμη καὶ ἄφοβη. Ἀλλὰ δὲν μοῦ ἄρεσε ἡ κατάστασις ἐκεῖ. Ἡ φρουρὰ ἀπὸ Ἕλληνες χωροφύλακες ἦταν ἐξωπλισμένη μόνο μὲ καραμπίνες, οἱ ἄνδρες της ἦσαν ἀνήσυχοι καὶ σφαῖρες χτυποῦσαν τὸ σπίτι. Κατόπιν ἐπιμονῆς μου τὴν ἔπεισαν νὰ μεταφερθῆ εἰς τὸ σπίτι τῆς πριγκιπίσσης Ἀνδρέου, τὸ ὁποῖο καλυπτόταν ἀπὸ βρεταννικὰ στρατεύματα».

«Ἀργότερα, συνεχίζει, πῆγα στὴν ταράτσα τοῦ κτιρίου τοῦ ΚΚΕ, ποὺ κατέχεται ἀπὸ ἕνα τμῆμα τῆς 2ας ταξιαρχίας ἀλεξιπτωτιστῶν, προκειμένου νὰ μπορέσω νὰ δῶ ἀπὸ ψηλὰ τὴν κατάστασι. Ἄρχισαν διαπραγματεύσεις ἀπὸ τὸν Σβῶλο, μέσω ἑνὸς μεσολαβητοῦ. Τοῦ ἔδωσα ἕνα πολιτικὸ αὐτοκίνητο καὶ ἄδεια ποὺ λήγει αὔριο τὸ μεσημέρι».

Στὸ μεταξὺ ἐπέστρεψε στὴν πόλι ὁ 1238 λόχος πεζικοῦ καὶ ἐνίσχυσε ἀμέσως τοὺς Στρατῶνες τοῦ Πεζικοῦ. Καὶ ἐνῶ ὁ ρυθμὸς τῶν μαχῶν γινόταν ὅλο καὶ πιὸ ἔντονος, τὰ λίγα διαθέσιμα τὰνκς καὶ τὰ θωρακισμένα αὐτοκίνητα ἐστάλησαν νὰ λάβουν μέρος σὲ ἐπικίνδυνες ἀποστολές. Ὠργάνωσαν τὴν ἐπιχείρησι ποὺ ἔγινε γνωστὴ μὲ τὸ ὄνομα «Ταξὶ-σέρβις» κατὰ μῆκος τῆς ὁδοῦ Ἀθηνῶν — Πειραιῶς, μέσω Φαλήρου.

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΤΗΣ «ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΚΟΣΜΟΥ»

Ἀπὸ τὴν κατεύθυνσι τῶν Θηβῶν ἔφθαναν συνεχῶς πρὸς τὴν Ἀθήνα ὅλο καὶ περισσότερες μονάδες τοῦ ΕΛΑΣ. (Μιὰ μεγάλη ὁμάδα εἶχε καὶ δύο πεδινὰ πυροβόλα).

Ὁ Σκόμπη σημειώνει στὸ ἡμερολόγιό του τὴν ἀποβίβασι τῆς 1/4ης ταξιαρχίας τοῦ Ἔσσεξ καὶ συμπληρώνει ὅτι ζήτησε νὰ τοῦ σταλῆ καὶ τὸ ὑπόλοιπο τῆς 46ης Μεραρχίας, ἕνα σύνταγμα ἐλαφρῶν ἁρμάτων καὶ 36 τὰνκς «Σέρμαν».

«Εἶδα τὸν Σέντζουϊκ. Θαυμάσιος Ἀμερικανὸς ἀνταποκριτής. Ἐπίσης συναντήθηκα μὲ τὸν Καρτάλη ποὺ διατηρεῖ ἐπαφὰς καὶ ἐλπίζει νὰ ἔχη προτάσεις ἴσως ὡς αὔριο. Τίποτε ἀπὸ τὸν Σβῶλο».

Ἡ προσπάθεια τῶν Βρεταννῶν νὰ κάνουν ἐπίδειξι δυνάμεως προκειμένου νὰ κρύψουν τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ ἀριθμός τους ἦταν πολὺ περιωρισμένος, εἶχε σὰν ἀποτέλεσμα νὰ προκληθοῦν σοβαρὲς συμπλοκές.

Στὸν Πειραιᾶ οἱ ἀντάρτες τοῦ ΕΛΑΣ πραγματοποίησαν ἐπίθεσι κατὰ τοῦ Ναυτικοῦ Ἀρχηγείου —Κοινοῦ Ἀγγλοελληνικοῦ— ποὺ εἶχε βρεταννικὴ φρουρά. Ὕστερα ἀπὸ ἐπίμονη μάχη ἀναγκάστηκαν νὰ ἀποσυρθοῦν. Οἱ συγκρούσεις ἔγιναν συχνότερες καὶ πιὸ ἐπίμονες, ὅσο κατέφθαναν καὶ περισσότεροι σχηματισμοὶ τοῦ ΕΛΑΣ στὴν Ἀθήνα. (Πρὸς τὸ παρὸν ὁ κύριος στόχος τους ἦταν τὰ ἀστυνομικὰ τμήματα). Στὶς σκληρὲς μάχες ποὺ ἔγιναν, συχνὰ σῶμα πρὸς σῶμα, οἱ ἀστυνομικὲς δυνάμεις εἶχαν περὶ τετρακοσίους νεκροὺς καὶ ἀγνοουμένους. Οἱ πυροβολισμοί, ποὺ στὴν ἀρχὴ ἀκούγονταν σποραδικὰ στὴν πόλι, ἔγιναν τώρα «μόνιμη κατάστασι». Ἀντηχοῦσαν συνεχῶς πυρὰ ἀπὸ ὅλες τὶς κατευθύνσεις.

Στὸν Πειραιᾶ οἱ ἐλασῖτες ξαναγύρισαν μὲ ἰσχυρότατες δυνάμεις στὸ Ἀρχηγεῖο Ναυτικοῦ μὲ ἀποτέλεσμα, αὐτὴ τὴ φορὰ νὰ τὸ καταλάβουν. Παράλληλα, ὁ ΕΛΑΣ ἔστελνε ὅλο καὶ περισσότερες μονάδες στὴν ζωτικὴ ἀρτηρία ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ πρὸς τὴν Ἀθήνα, μέσω Φαλήρου. Ὁ Σκόμπη δὲν μποροῦσε νὰ ὑπολογίζη πιὰ ὅτι θὰ μποροῦσαν νὰ ἔρχωνται ἄνετα καὶ εὔκολα τὰ ἐφόδια ποὺ θὰ ἀποβιβάζονταν στὸ λιμάνι.

Στὴν Ἀθήνα, τώρα, οἱ Βρεταννοί, οἱ ἄνδρες τῶν σωμάτων ποὺ ἦσαν πιστὰ στὴν κυβέρνησί τους καὶ οἱ ἀστυνομικοὶ ἦσαν οὐσιαστικὰ πολιορκημένοι ἀπὸ πολὺ ἰσχυρότερες δυνάμεις καὶ τὸ μόνο ποὺ μποροῦσαν νὰ ἐλπίζουν ἦταν νὰ φθάσουν ἐνισχύσεις, πρὶν εἶναι πολὺ ἀργά.

(Συνεχίζεται)

ΟΤΑΝ ΟΛΟΙ ΕΠΙΣΤΕΥΑΝ ΟΤΙ ΕΙΧΕ ΧΑΘΗ

Πῶς ἐσώθη ἡ Ἑλλὰς τὸ '44

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΣΚΟΜΠΥ

41ον

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΤΗΣ «ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΚΟΣΜΟΥ»

Στὸ μεταξύ, στὸ Λονδῖνο, στὴν Βουλὴ τῶν Κοινοτήτων, ὁ βουλευτὴς Σέυμουρ Κὸκς ἐκραύγαζε μὲ δραματικὸ ὕφος:

— Σήμερα, στὸ ἱερὸ χῶμα τῶν Ἀθηνῶν, κάτω ἀπὸ τὴν σκιὰ τῆς Ἀκροπόλεως, Βρεταννοὶ φαντάροι καὶ Ἕλληνες πατριῶτες κείτονται νεκροί, πλάι - πλάι, μὲ συμμαχικὲς σφαῖρες στὴν καρδιά τους. Ζητῶ ἀπὸ τὴν κυβέρνησι νὰ θέση ἀμέσως τέρμα σ' αὐτὴ τὴν φατριαστικὴ αἱματοχυσία. Ἐπιθυμῶ νὰ ὑπογραμμίσω ὅτι τὸ ΕΑΜ δὲν εἶναι ἕνα κομμουνιστικὸ κόμμα. Ὑποστηρίζεται ἀπὸ τὸ ἐνενήντα τοῖς ἑκατὸ τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἑλλάδος, συμφώνως πρὸς τοὺς «Τάιμς». Ὁ στρατιωτικός του κλάδος, ποὺ εἶναι γνωστὸς ὡς ΕΛΑΣ, πολέμησε σκληρὰ καὶ ἀποτελεσματικὰ ἐναντίον τῶν Γερμανῶν».

Ἀκολούθως, ὁ Κὸκς ἔδωσε τὴν δική του παραλλαγὴ τῶν γεγονότων στὴν πλατεῖα Συντάγματος τῆς Κυριακῆς 3ης Δεκεμβρίου:

— Τὸ πλῆθος ἦταν ἄοπλο (τὸ βεβαιώνει αὐτὸ ὁ ἀνταποκριτὴς τῶν «Τάιμς»). Τὸ ἀποτελοῦσαν κυρίως ἀγόρια καὶ κορίτσια. Ἡ ἀστυνομία ἄνοιξε πῦρ μὲ τυφέκια, μὲ τόμμυγκαν. Καὶ τὸ πῦρ, ὅπως μάθαμε, ἦταν ἄγριο καὶ φοβερὸ καὶ κράτησε μιὰ ὥρα περίπου. Ἦταν μιὰ ἄλλη σφαγὴ Πέτερλου ἡ ὁποία δικαιολογεῖ τὴν ἔλλειψι ἐμπιστοσύνης τοῦ λαοῦ πρὸς τὶς δυνάμεις τῆς ἀστυνομίας. Καὶ ἄρχισε κάτι ποὺ μοιάζει μὲ τὴν ἔκρηξι ἐμφυλίου πολέμου. Ἡ παρουσία τῶν Βρεταννῶν —λέει ὁ ἀνταποκριτὴς τῶν «Τάιμς»— ἐξυπηρέτησε μόνον εἰς τὸ νὰ συνδέση τὴν Βρεταννία μὲ αὐτὸ ποὺ διεθνῶς καταδικάζεται σὰν «φασιστικὴ δρᾶσις». Ὁ πρωθυπουργὸς εἶναι μιὰ μεγάλη ἐθνικὴ φυσιογνωμία. Εἶμαι ἕνας ταπεινὸς βουλευτάκος. Ἀλλὰ θὰ προτιμοῦσα νὰ κόψω τὸ δεξί μου χέρι παρὰ νὰ ὑπογράψω διαταγὴ πρὸς τοὺς Βρεταννοὺς στρατιωτικοὺς νὰ ἀνοίξουν πῦρ ἐναντίον τῶν ἐργατῶν τῆς Ἑλλάδος».

Ὁ Κὸκς τέλειωσε τὴν ὁμιλία του μὲ τὴν ἀπαίτησι νὰ ἀποσυρθοῦν ἀμέσως οἱ Βρεταννοὶ ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα.

Ὁ Τσῶρτσιλ σηκώθηκε γιὰ νὰ ἀπαντήση στὸν Σέυμουρ Κόκς, τὸ Φιλελεύθερο βουλευτὴ σὲρ Ρίτσαρντ Ἄκλαντ καὶ τοὺς ἄλλους ποὺ κατηγοροῦσαν τὴν πολιτικὴ τῆς παρεμβάσεως στὴν Ἑλλάδα. Εἶπε:

— Ἡ κυβέρνησις τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητος θὰ ἦταν ἀναξία ἐμπιστοσύνης ἂν χρησιμοποιοῦσε τὶς ἔνοπλες δυνάμεις τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητος γιὰ νὰ ἀφοπλίση τοὺς φίλους τῆς Δημοκρατίας εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ὅμως, προβάλλει τὸ ἐρώτημα: ποιοὶ εἶναι οἱ φίλοι τῆς Δημοκρατίας; Τὸ τελευταῖο πρᾶγμα ποὺ ὁμοιάζει πρὸς δημοκρατίαν εἶναι ὁ νόμος τοῦ ὄχλου, οἱ συμμορίες ληστῶν ἐξωπλισμένων μὲ φοβερὰ ὅπλα, ποὺ μπαίνουν μέσα στὶς μεγάλες πόλεις, καταλαμβάνουν τὰ ἀστυνομικὰ τμήματα καὶ τὰ καίρια σημεῖα, προσπαθῶντας νὰ ἐπιβάλουν ἕνα ὁλοκληρωτικὸν καθεστὼς μὲ σιδερένια πυγμή. Ἡ Δημοκρατία δὲν εἶναι μιὰ πόρνη ποὺ τὴν μαζεύει ἀπὸ τὸ δρόμο ἕνας ἄνδρας ποὺ κρατᾶ τόμμυγκαν.

Τελικά, ἡ πολιτικὴ τῆς κυβερνήσεως στὴν Ἑλλάδα ἐνεκρίθη ἀπὸ τὴ Βουλὴ μὲ συντριπτικὴ πλειοψηφία.

Ὁ Μακμίλλαν ἔγραψε τότε ὅτι, ἐφ' ὅσον τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ Β' Παγκοσμίου Πολέμου δὲν ἦταν πιὰ κάτι τὸ ἀμφίβολο, «οἱ σκέψεις τῶν φιλοδόξων πολιτικῶν στρέφονταν ὅλο καὶ περισσότερο πρὸς τὶς εὐκαιρίες ποὺ θὰ ἔδινε ἡ εἰρήνη». Χειροκροτοῦσε τὴν ἀκλόνητη πίστι τοῦ Ἔρνεστ Μπέβιν πρὸς τὸν Τσῶρτσιλ, τοῦ ὁποίου ἡ ἐμπνευσμένη ὑποστήριξις τῆς πολιτικῆς τῆς κυβερνήσεως εἶχε οὐσιαστικὰ ἀποτελέσματα.

«Διάβασες γιὰ τὴν χθεσινὴ συζήτησι στὴ Βουλή;», ἔγραψε ὁ συνταγματάρχης Ὄλιβερ εἰς τὴν σύζυγό του. «Τέτοιες ἀνοησίες ἀπὸ τὸ στόμα τῶν βουλευτῶν! Τελικὰ φαίνεται ὅτι ὁ Τσῶρτσιλ εἶναι ὁ μόνος ποὺ ἔχει σωστὴ ἀντίληψι τοῦ τί γίνεται ἐδῶ καὶ τὸ γιατί γίνεται. Ἀλήθεια, τὸ Ἐργατικὸ Κόμμα, γιὰ τὸ ὁποῖο τρέφω κάποια συμπάθεια, πρέπει, ἐπὶ τέλους, νὰ ἀνακαλύψη μερικοὺς ἀνθρώπους ποὺ νὰ ἔχουν καὶ λιγάκι κοινὸν νοῦ».

Ἐπίσης συμβούλευε τὴ γυναῖκα του νὰ μὴ δίνη σημασία σ' αὐτὰ ποὺ ἔγραφαν οἱ ἐφημερίδες, σχετικὰ μὲ τὰ γεγονότα τῶν Ἀθηνῶν καὶ συνεπλήρωνε:

«Βέβαια, μερικοὶ Ἀμερικανοὶ ἀνταποκριταὶ βρίσκουν τὴν εὐκαιρία νὰ πατοῦν γερὰ τὴν οὐρὰ τοῦ βρεταννικοῦ λέοντα».

Γιὰ τὴν ἴδια περίπτωσι ὁ Κάπελ σημειώνει:

«Ἕνας ἀπὸ τοὺς ἀπεσταλμένους ἐφημερίδας τοῦ Σικάγου ἔστειλε τὴν ἀνταπόκρισι ὅτι... τὰ κανόνια τῶν βρεταννικῶν τάνκς συνέτριψαν ἀθώους Ἕλληνες στὴν πλατεῖα. Εὐτυχῶς, ἡ στρατιωτικὴ λογοκρισία ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ παρεμβαίνη ὅταν πρόκειται γιὰ τέτοια φοβερὰ καὶ ἐπικίνδυνα ψέματα».

Ἡ πλατεῖα Συντάγματος, μὲ τὸ Μετοχικὸ Ταμεῖο καὶ τὴν «Μεγάλη Βρεταννία» ἦταν οὐσιαστικὰ τὸ «φρούριο» μέσα στὸ ὁποῖο, σύμφωνα μὲ τὸ σχέδιο τῶν κομμουνιστῶν, θὰ ἔκλειναν τοὺς Ἄγγλους καὶ θὰ τοὺς ἀπέκοπταν ἀπὸ τὰ κέντρα ἐφοδιασμοῦ. Λόγω τοῦ ὅτι εἶχαν πολὺ περισσότερους ἄνδρες, ἀφθονία αὐτομάτων ὅπλων, ὅλμων καὶ χειροβομβίδων, οἱ «ἀντάρτες τῶν πόλεων» εἶχαν τὴν βεβαιότητα ὅτι τελικὰ θὰ ἔκαμπταν τὴν ἀντίστασί τους.

Ἀπὸ τὰ διασκορπισμένα τμήματα, σὲ περισσότερο δύσκολη θέσι ἦταν τὸ ἀρχηγεῖο τῆς ΡΑΦ στὴν Κηφισιά, τὸ ἀριστοκρατικὸ προάστιο τῶν Ἀθηνῶν, δέκα περίπου μίλια βορείως τῆς πόλεως.

Τὸ στρατηγεῖο τοῦ Σκόμπη, τὸ Μετοχικὸ Ταμεῖο ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Πανεπιστημίου, ἐδέχθη δυὸ μεγάλες ἐπιθέσεις τοῦ ΕΛΑΣ, τὴ μιὰ ἀπὸ τὴν κατεύθυνσι τῶν πτωχοτέρων συνοικιῶν, πέραν τῆς Ὁμονοίας καὶ τὴν ἄλλην ἀπὸ τὸ Κολωνάκι. Στὸ μεταξὺ οἱ ἀντάρτες εἶχαν καταλάβει πολλὰ μεγάλα κτίρια. Παραδείγματος χάριν τὸ ἐργοστάσιο Φίξ, ἐπὶ τῆς λεωφόρου ποὺ ἑνώνει τὴν Ἀθήνα μὲ τὸν Πειραιᾶ. Αὐτὴ ἡ ζωτικὴ ἀρτηρία ἐφοδιασμοῦ τῶν Βρεταννῶν ἦταν ὑπὸ τὸν ἔλεγχο τῶν ὅπλων τοῦ ΕΛΑΣ. Καὶ οἱ κύριοι στόχοι ἦσαν: τὸ ἀρχηγεῖο τοῦ Σκόμπη, τὸ ἀρχηγεῖο τῆς «Ἄρκφορς» καὶ ἡ «Μεγάλη Βρεταννία», τὸ καταφύγιο τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως καὶ πολλῶν προσωπικοτήτων τῆς ἑλληνικῆς ζωῆς.

Πολὺ γρήγορα ἔγινε σαφὲς ὅτι στόχος τοῦ ΕΛΑΣ ἦταν καὶ ἡ βρεταννικὴ πρεσβεία, ἐπὶ τῆς λεωφόρου Βασιλίσσης Σοφίας, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἄρχισαν νὰ ἀσκοῦν ἔλεγχο οἱ ἐλασίτες. Σὲ λίγο ἄρχισαν νὰ χτυποῦν σφαῖρες στοὺς ρὸζ τοίχους τοῦ κτιρίου.

Δὲν ἦταν μυστικὸ ὅτι οἱ ἐφημερίδες τοῦ ΕΑΜ ἀποκαλοῦσαν τὸν Λήπερ, ὅπως καὶ τὸν Σκόμπη, «δολοφόνο» καὶ ὅτι καὶ ὁ Λήπερ, ὅπως καὶ ὁ Σκόμπη, ἦταν μεταξὺ τῶν πρώτων στὸν κατάλογο τῶν ἐχθρῶν τοῦ ΕΛΑΣ.

Οἱ Ἀμερικανοὶ διευκόλυναν τὸν ΕΛΑΣ μὲ τὸ νὰ δηλώσουν ὅτι ἦσαν «οὐδέτεροι». Ζωγράφισαν πελώρια ἀστέρια καὶ σήματα στὰ αὐτοκίνητά τους καὶ φοροῦσαν περιβραχιόνια μὲ τὰ χρώματα τῆς σημαίας τους.

«Αὐτὴ ἡ οὐδετερότης χρησιμοποιήθηκε στὸ ἔπακρον ἀπὸ τὸν ΕΛΑΣ καὶ τὴν προπαγάνδα του. Ἦταν ἕνα πρώτης τάξεως τονωτικὸ γι' αὐτούς», παραπονεῖται ὁ Λήπερ. «Οἱ περισσότεροι Ἀμερικανοὶ ἀνταποκριταὶ —ὁ κ. Σέντγουικ ἦταν μιὰ ἀξιοπρόσεκτη ἐξαίρεσις— κατηγοροῦσαν τοὺς Ἄγγλους καὶ ὑποστήριζαν τὸν ΕΛΑΣ. Ἐξ ἄλλου δὲν μᾶς συμπαθοῦσαν καθόλου καὶ οἱ Ἄγγλοι πολεμικοὶ ἀνταποκριταί.

(Συνεχίζεται)

Μακεδονία: Κατὰ τὴν ἀποχώρησιν τῶν Γερμανῶν οἱ Ἐλασῖται συναδελφώθησαν μὲ τοὺς Βουλγάρους, μὲ τοὺς ὁποίους εἰκονίζονται ἀνωτέρω

ΟΤΑΝ ΟΛΟΙ ΕΠΙΣΤΕΥΑΝ ΟΤΙ ΕΙΧΕ ΧΑΘΗ

Πῶς ἐσώθη ἡ Ἑλλὰς τὸ '44

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΣΚΟΜΠΥ

42ον

Τὰ τηλεγραφήματά τους στὸ Λονδῖνο, ὅταν τὰ διαβάζαμε στὴν Ἀθήνα, προκαλοῦσαν μεγάλη ὀργὴ στοὺς Βρεταννοὺς στρατιῶτες, ποὺ γρήγορα εἶδαν πολὺ καθαρὰ ποῦ βρισκόταν τὸ πρόβλημα».

Εἶναι πολὺ χαρακτηριστικὸ τῆς πεποιθήσεως τοῦ ΕΛΑΣ ὅτι οἱ Ἄγγλοι δὲν θὰ εἶχαν, τελικῶς, ἐνεργὸ ρόλο καὶ ὅτι θὰ κάθονταν μὲ σταυρωμένα τὰ χέρια, ὅταν θὰ ἔκανε τὸ ΕΑΜ τὴν τελικὴ ἐπίθεσι γιὰ τὴν κατάληψι τῆς ἐξουσίας, εἶναι καὶ τὸ παρακάτω ἐπεισόδιο:

Ὅλα σχεδὸν τὰ ἐφόδια τῶν Βρεταννῶν εἶχαν τοποθετηθῆ σὲ ἀποθῆκες, σχεδὸν στὸ κέντρο τῆς περιοχῆς ποὺ ἤλεγχαν πλήρως οἱ ἀντάρτες.

Οἱ Βρεταννοὶ ἀποφάσισαν νὰ κάνουν μιὰ ἀπελπισμένη «μπλόφα». Ἔστειλαν ἐκεῖ μιὰ μεγάλη φάλαγγα φορτηγῶν αὐτοκινήτων τριῶν τόννων, χωρὶς ἔνοπλη συνοδεία. Ὁ ἐπικεφαλῆς ἀξιωματικὸς ζήτησε —θρασύτατα— ἀπὸ τὸν πλησιέστερο διοικητὴ τοῦ ΕΛΑΣ νὰ τοῦ δώση ἄνδρες νὰ βοηθήσουν γιὰ τὸ φόρτωμα. Τὰ κατάφερε. Ἄγριοι καὶ γενειοφόροι ἀντάρτες ἄφησαν χάμω τὰ ὅπλα τους καὶ ἄρχισαν τὸ φόρτωμα. Ἡ ἀνακούφισι καὶ ἡ χαρὰ τῶν Βρεταννῶν ἦταν ἀπόλυτα δικαιολογημένες ὅταν ἡ ἀποστολὴ ἐξετελέσθη κατὰ τὸν πιὸ ἀπροσδόκητο τρόπο.

★

Παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι δὲν εἶχαν ἀρχίσει ἀκόμα ἐχθροπραξίες στὸν Βορρᾶ, ἡ βρεταννικὴ ταξιαρχία στὴν Θεσσαλονίκη ἦταν ἐπικίνδυνα κυκλωμένη ἀπὸ πολλαπλάσιες δυνάμεις ἀνταρτῶν, ποὺ ἔκαναν συνεχῶς ἐπίδειξι τῆς ἀναμφισβητήτου δυνάμεώς τους. Καὶ μ' ὅλο ποὺ δὲν εἶχαν στρέψει ἀκόμα τὰ ὅπλα τους ἐναντίον τῶν Βρεταννῶν, συνέχιζαν ἀνενόχλητοι τὴν «ἐξουδετέρωσι» ὅλων ἐκείνων τῶν συμπατριωτῶν τους οἱ ὁποῖοι θὰ μποροῦσαν νὰ θέσουν ὑπὸ ἀμφισβήτησιν τὴν ἐξουσία τους. Ἡ 7η Ἰνδικὴ ταξιαρχία εἶχε ἀποβιβασθῆ στὴν Θεσσαλονίκη ὑπὸ τὴν κάλυψι ἀλεξιπτωτιστῶν καὶ κομμάντος.

Στὸ μεταξύ, ἡ ἀνησυχία στὴν πρωτεύουσα τῆς Μακεδονίας ὅλο καὶ μεγάλωνε καὶ ὁ στρατηγὸς Ἀβραμίδης, ὁ στρατιωτικὸς διοικητὴς τῆς κυβερνήσεως ἐκεῖ, ἔσπευσε νὰ ἀναφέρη συλλήψεις ποὺ ἔκανε ὁ ΕΛΑΣ, κυρίως ἐφέδρων Ἑλλήνων ἀξιωματικῶν, τοὺς ὁποίους θὰ καλοῦσε πολὺ πιθανὸν ὑπὸ τὰ ὅπλα ἡ κυβέρνησις. Ἡ ἔντασις ἔφθασε σὲ σημεῖο ποὺ πλησίαζε τὴν ἔκρηξι ὅταν ὁ ἀριστερὸς μητροπολίτης Κοζάνης ἔκανε ἕνα ἐμπρηστικὸ κήρυγμα. Οἱ δρόμοι γέμισαν ἐξωργισμένο ὄχλο ποὺ ἐξεδήλωνε ἐχθρικὰ αἰσθήματα κατὰ τῆς κυβερνήσεως τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν Ἄγγλων. Αὐτὴ τὴν τόσο ἐκρηκτικὴ στιγμή, ἡ 7η Ἰνδικὴ ταξιαρχία ἔλαβε διαταγὴ νὰ ἀφοπλίση τὸν ΕΛΑΣ.

Ὁ στρατηγὸς Μπακιρτζῆς ἀρνήθηκε χωρὶς περιστροφὲς νὰ παραδώση τὰ ὅπλα τῶν ἀνδρῶν του.

Ἡ φυλάκισις ἑνὸς πράκτορος τοῦ ΕΛΑΣ ὁ ὁποῖος προσεπάθησε νὰ συλλάβη ἕναν ἀξιωματικὸ τοῦ Ἀβραμίδη φαινόταν ὅτι θὰ εἶχε σὰν ἀποτέλεσμα νὰ προκαλέση τὴν ἀνάφλεξι. Ὁ Ἀβραμίδης ἔφυγε γιὰ τὴν Ἀθήνα. Τὴν τελευταία στιγμὴ ἔφθασαν οἱ ἐνισχύσεις τῆς ταξιαρχίας Ἱππικοῦ Κεντρικῆς Ἰνδίας καθὼς καὶ τοῦ τάγματος πολυβόλων Ρατζπουδάν. Αὐτὸ ἐπέτρεψε στοὺς κομμάντος νὰ σπεύσουν στὴν Δράμα, ὅπου ἔσωσαν τοὺς ἀπειλουμένους ἀντάρτες τοῦ ΕΔΕΣ.

Ὅπου εἶχαν τὸν ἔλεγχο τῆς καταστάσεως οἱ ἐλασῖτες ἔδιναν δελτία τροφίμων μόνο σ' ἐκείνους ποὺ ἦσαν ἐκδηλωμένοι ὑποστηρικταὶ τοῦ ΕΛΑΣ. Ἐπίσης ἐφυλάκιζαν τοὺς καταστηματάρχες ποὺ δὲν δέχονταν νὰ πληρώσουν τὸ «μεριδιό» τους. Γονεῖς, ὑπὸ τὴν ἀπειλὴ τῶν ὅπλων ἀναγκάζονταν νὰ συγκεντρώσουν τὰ παιδιά τους. Σχηματίσθηκε ἔτσι μιὰ μεγάλη συγκέντρωσις παιδιῶν ποὺ ὁδηγήθηκε στὸ ἐπιτελεῖο τῆς Ρόαγιαλ Ἔσσεξ. Ἐκεῖ τὰ παιδιὰ πέταξαν πέτρες.

Ὅταν τὸ πλήρωμα ἑνὸς βρεταννικοῦ ναρκαλιευτικοῦ ἔπαιζε ἕνα μὰτς ποδοσφαίρου μὲ μιὰ ἑλληνικὴ ὁμάδα, οἱ ἐλασῖτες μὲ τὰ τόμμυγκάν τους ἀνάγκασαν ὅλους τοὺς θεατὰς νὰ σχηματίσουν πολιτικὴ διαδήλωσι.

Ὁ Ἔντμουντ Χάυμανς, ταγματάρχης τότε τοῦ Μηχανικοῦ, ἀπὸ τὸ Κλίφτοβιλ τοῦ Κέντ θυμᾶται:

—Ἡ πρώτη φορὰ ποὺ ἄρχισα νὰ ἀντιλαμβάνωμαι ὅτι θὰ ἔχουμε φασαρίες ἦταν ὅταν ἦρθαν οἱ ἀγρότες ἀπὸ τὰ γύρω χωριά, ποὺ μᾶς ἔφερναν τακτικὰ αὐγὰ καὶ λαχανικά, γιὰ νὰ συμπληρώνουμε τὰ συσσίτιό μας. Εἶχαν τὸ μισὸ φορτίο ἀπὸ τὸ κανονικὸ ποὺ μᾶς ἔφερναν συνήθως. Μᾶς εἶπαν ὅτι ἔπρεπε νὰ πληρώσουμε τὰ ἴδια χρήματα γιὰ τὰ μισὰ αὐγὰ καὶ λαχανικά. Γιατὶ τὰ ἄλλα μισὰ τὰ εἶχαν κατάσχει τὰ «παλληκάρια τοῦ ΕΛΑΣ».

Καὶ συνεχίζει:

—Λίγες μέρες ἀργότερα ἀρχίσαμε νὰ ἀντιλαμβανώμεθα τὸν ἀντίκτυπο τῶν γεγονότων στὴν Ἀθήνα. Ἀρκετὲς ἑκατοντάδες ἀγροτῶν πέρασαν ἀπὸ τὸ δρόμο καὶ ἐκραύγαζαν ἀντιβρεταννικὰ συνθήματα. Ἦταν πολὺ λυπηρὸ νὰ βλέπης τοὺς ἁπλοὺς χωρικοὺς νὰ ἐπαναλαμβάνουν μηχανικὰ ἐκεῖνα ποὺ φώναζε μὲ τὸ χωνὶ ὁ ἀρχηγός τους. Ἕνας Ἕλληνας ἔμπορος κάπνου, πολὺ καλός μου φίλος, μὲ πληροφόρησε, θυμᾶμαι, ὅτι τοὺς ἔδιναν γι' αὐτὴ τὴ δουλειὰ ποσὸ ποὺ ἀντιστοιχοῦσε περίπου μὲ ἕνα σελλίνι. (Ἴσως τὰ χρήματα αὐτὰ νὰ προέρχονταν ἀπὸ τὸ χρυσάφι ποὺ εἶχαν ρίξει λίγον καιρὸ πρὶν οἱ Βρεταννοί). Ἔπειτα ἔζωσαν τὴν Θεσσαλονίκη μὲ κανόνια τῶν 88 χιλιοστῶν. Ἦταν ἀπ' αὐτὰ ποὺ εἶχαν ἀφήσει φεύγοντας οἱ Γερμανοί.

Ὅταν ἐκηρύχθη ἡ γενικὴ ἀπεργία στὴν Θεσσαλονίκη, ὁ δόκτωρ Στεφανίδης (γιὰ τὸν ὁποῖον γίνεται λόγος καὶ ἐνωρίτερα στὴν ἀφήγησι αὐτή) παρετήρησε ὅτι ὅσοι ἐργάζονταν στὸ νοσοκομεῖο ἀπήργησαν γιατὶ ἀντιμετώπιζαν ὄχι μόνο τὴν φυλάκισι ἀλλὰ καὶ τὸν θάνατο. Ὁ γιατρὸς ἄκουσε ἀνθρώπους νὰ παραπονιοῦνται ὅτι εἶχαν ἀλλάξει ἁπλῶς τὴ μιὰ μορφὴ τυραννίας (τῶν Ναζὶ) μὲ τὴν ἄλλη.

Μετὰ τὴν ἀνατίναξι τοῦ Γοργοπόταμου, οἱ ἄνδρες τοῦ Ζέρβα καὶ τοῦ Βελουχιώτη ἔχουν στήσει χορὸ μὲ τοὺς Ἐγγλέζους σ' ἕνα μέρος τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος. Εἰς τὴν ἄκρη τῆς φωτογραφίας, διακρίνεται ὁ ἀρχηγὸς τῶν Ἄγγλων κομμάντος

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΤΗΣ «ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΚΟΣΜΟΥ»

—Πήραμε διαταγὴ νὰ φορᾶμε περιβραχιόνιο μὲ τὸ σῆμα τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ εἰς τοὺς δρόμους. Τὸ βρῆκα αὐτὸ πολὺ λυπηρό, ἀφοῦ τὴν τελευταία φορὰ ποὺ ἔκανα κάτι τέτοιο ἦταν κατὰ τὴν διάρκεια τῆς ὑποχωρήσεως στὴν Κρήτη. Τότε τὸ ἔκανα γιατὶ ὑπῆρχε ἡ ἀπειλὴ τῶν Ναζί. Ἡ μόνη ἐφημερίδα ποὺ ἐπιτρεπόταν ἡ κυκλοφορία της στὴν Θεσσαλονίκη ἦταν ἡ «Ἐλευθερία», ποὺ δὲν ἔκανε τίποτ' ἄλλο ἀπὸ τὸ νὰ δημιουργῆ, μὲ κάθε τρόπο, ἐχθρικὰ αἰσθήματα πρὸς τοὺς Ἄγγλους. Ἀλλὰ ἡ προπαγάνδα αὐτὴ εἶχε ἐλάχιστη ἀπήχησι. Ἀεροπλάνα ἀπὸ τὴν Ἀθήνα ἔρριχναν κάθε τόσο προκηρύξεις μὲ τὴν ἐκδοχὴ τῆς κυβερνήσεως σχετικὰ μὲ ὅσα συνέβαιναν. Καὶ τὶς προκηρύξεις αὐτὲς ὁ κόσμος τὶς διάβαζε μὲ βουλιμία.

Ὁ δόκτωρ Στεφανίδης δέχθηκε μὲ δικαιολογημένη ἔκπληξι μιὰ πρόσκλησι γιὰ τσάι ἀπὸ τὸν στρατηγὸ Μπακιρτζῆ. Στὸν Πρῶτο Παγκόσμιο Πόλεμο ὁ γιατρὸς εἶχε ὑπηρετήσει σὰν πυροβολητὴς στὸ Μακεδονικὸ Μέτωπο, εἶχε ἀξιωματικό του τὸν Μπακιρτζῆ καὶ ἀπὸ τότε εἶχαν συναντηθῆ πολλὲς φορὲς στὴν Ἀθήνα. Ἀλλὰ μιὰ (ἀγγλικοῦ στὺλ) πρόσκλησι γιὰ τσάι στὸ ἀρχηγεῖο τῶν κομμουνιστῶν, ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν διοικητὴ τοῦ ΕΛΑΣ ἦταν τὸ τελευταῖο πρᾶγμα ποὺ μποροῦσε νὰ περιμένη ὁ Στεφανίδης.

Θυμᾶται:

—Μὲ ὑποδέχθηκε μὲ μεγάλη ἐγκαρδιότητα, μ' ὅλο ποὺ στὴν ἀρχὴ δὲν τὸν ἀναγνώρισα. Εἶχε ἀλλάξει πολύ, εἶχε παχύνει, εἶχε γκριζάρει γιὰ καλὰ καὶ ἦταν πολὺ καταβεβλημένο ἀπὸ ἔγνοιες τὸ πρόσωπό του. Σιγά-σιγά, ὡστόσο, ἡ συζήτησι ἔφθασε στὴν παροῦσα κατάστασι. Ὁ στρατηγὸς Μπακιρτζῆς βρισκόταν στὴν τρομερὴ θέσι ποὺ ἀντιμετωπίζει ὁ κάθε ἔντιμος ἄνθρωπος ὅταν ἀρχίζη νὰ ἀμφιβάλλη γιὰ τὴν σοβαρότητα τοῦ σκοποῦ ποὺ ὑπηρετεῖ, ἀλλὰ ποὺ δὲν ἔχει τὸ θάρρος ἢ τὴν ψυχικὴ δύναμι νὰ τὸ παραδεχθῆ. Ἴσως, ἡ αὐτοκτονία τοῦ στρατηγοῦ Μπακιρτζῆ τὸ 1946 νὰ ὀφειλόταν στὸ γεγονὸς ὅτι εἶχε ἐπιτέλους ἀντιμετωπίσει κατάματα αὐτὴ τὴν ἀναγνώρισι.

(Συνεχίζεται)

ΟΤΑΝ ΟΛΟΙ ΕΠΙΣΤΕΥΑΝ ΟΤΙ ΕΙΧΕ ΧΑΘΗ

Πῶς ἐσώθη ἡ Ἑλλὰς τὸ '44

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΣΚΟΜΠΥ

43ον

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΤΗΣ «ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΚΟΣΜΟΥ»

»Τὸν ἐρώτησα ἂν ἔκρινε ὅτι ἦταν κατάλληλος ὁ χρόνος γιὰ μιὰ ἐξέγερσι τοῦ ΕΑΜ, ὅταν συνεχιζόταν ἀκόμη ὁ πόλεμος κατὰ τῶν Γερμανῶν, μιὰ ἐποχὴ κατὰ τὴν ὁποία ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ἐξακολουθοῦσε νὰ ὑποφέρῃ τόσο πολλά, ὕστερα ἀπὸ τὰ δεινὰ τῆς κατοχῆς. Ἐπίσης ἐρώτησα ἂν οἱ ἐξτρεμιστὲς τοῦ ΚΚΕ δὲν ἐπιθυμοῦσαν νὰ ἐπιβάλουν μιὰ δικτατορία ποὺ θὰ διέφερε ἐλάχιστα, ἂν διέφερε, ἀπὸ τὴν φασιστικὴ δικτατορία τοῦ Μεταξᾶ.

»Μοῦ ἀποκρίθηκε ὅτι οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς κομμουνιστὰς ἤθελαν μιὰ φιλελεύθερη δημοκρατία. Ἄλλωστε, τὰ μέλη τῆς ἄκρας ἀριστερᾶς ἦσαν μιὰ μικρὴ μόνο μειοψηφία. Ὅταν τοῦ εἶπα ὅτι ὁ Κερένσκυ εἶχε παρόμοιες ἀντιλήψεις, κάποτε, στὴ Ρωσία, μὲ καταστρεπτικὲς συνέπειες, ὁ στρατηγὸς ἀντέτεινε ὅτι οἱ συνθῆκες στὴν Ἑλλάδα, αὐτὴ τὴ στιγμή, ἦσαν πολὺ διαφορετικὲς ἀπὸ ἐκεῖνες τῆς Ρωσίας τὸ 1917. Ὑπεστήριξε ὅτι ὁ ΕΛΑΣ δὲν εἶχε τὴν πρόθεσι νὰ ἀρχίσῃ τὸν πόλεμο. Χαρακτήρισε σὰν πολὺ «βιαστικὴ» τὴν παρέμβασι τοῦ στρατηγοῦ Σκόμπη καὶ εἶπε ὅτι ἤξερε ὅτι ἦταν φοβερὰ δύσκολο γιὰ τὸν Σκόμπη, τώρα πιά, νὰ ἀλλάξῃ πολιτική, χωρὶς νὰ ταπεινωθῇ. (Αὐτὸ γιὰ τοὺς Ἕλληνες εἶναι κάτι τὸ βαρὺ καὶ τραγικό, ὅπως καὶ γιὰ τοὺς Κινέζους). Ὁ στρατηγὸς Μπακιρτζῆς εἶπε ὅτι ἔτρεφε πολὺ μεγάλο θαυμασμὸ γιὰ τὸν κ. Τσώρτσιλ, ἀλλὰ ὅτι τοῦ εἶχαν προσφέρει πολὺ κακὲς ὑπηρεσίες οἱ ἄνθρωποι ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἔπαιρνε τὶς πληροφορίες του γιὰ τὰ ἑλληνικὰ πράγματα. Θὰ ἦταν προτιμότερο γιὰ ὅλους, ἂν ἡ βρεταννικὴ κυβέρνησι ἔστελνε τὸν Βασιλέα Γεώργιο Β' κάπου στὴν Νότιο Ἀφρικὴ καὶ φρόντιζε νὰ σχηματισθῇ μιὰ πραγματικὰ φιλελεύθερη ἑλληνικὴ κυβέρνησι.

»Σὲ λίγο ἕνας νεαρὸς μᾶς σερβίρησε τὸ τσάι, πρᾶγμα ποὺ ἦταν μιὰ σπάνια πολυτέλεια τότε στὴν Θεσσαλονίκη. Σὲ λίγο ἦρθε καὶ ὁ πολιτικὸς κομισάριος τοῦ Μπακιρτζῆ, ὁ Μάρκος Βαφειάδης, στὸν ὁποῖο μὲ συνέστησε ὁ στρατηγός. Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς εἶχε πονηρὰ καὶ ἄγρυπνα μάτια, σὰν τοῦ φιδιοῦ καὶ ἕνα μουστάκι ποὺ ἔπεφτε πρὸς τὰ κάτω, πρᾶγμα ποὺ τὸν ἔκανε νὰ μοιάζῃ σὰν ἕνας νεαρὸς Στάλιν. Ἦταν εὐγενικός, ἀλλὰ παγερὸς στοὺς τρόπους του. Τὸν ἀντιπάθησα ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμὴ καὶ ἡ γνώμη ποὺ σχημάτισα ἦταν ὅτι ἐπρόκειτο γιὰ ἕνα φανατικό, ἀρκετὰ ἔξυπνο, ποὺ ἦταν ἕτοιμος νὰ θυσιάσῃ καὶ τὴν ἴδια τὴ μάννα του γιὰ τὸ «σκοπό». Ἡ παρουσία του φάνηκε ὅτι εἶχε ἐπηρεάσει τὸν στρατηγό.

Ὁ Ζέρβας, φορώντας ἀλεξίπτωτο, κατὰ τὴν μετάβασί του εἰς τὴν Καζέρτα, τὸν Σεπτέμβριο τοῦ 1944

Ἡ πολιορκία τῶν κυκλωμένων βρεταννικῶν δυνάμεων εἰς τὴν Ἀθήνα γινόταν ὅλο καὶ πιὸ στενή. Ὁ ΕΛΑΣ ἔφερνε συνεχῶς ἐνισχύσεις καὶ μαζὶ ὅλμους καὶ πυροβολικό. Δὲν εἶχαν, οἱ ἀντάρτες, μεγάλους ἐφοδιασμοὺς νὰ μετατρέψουν τὴν Ἀθήνα σὲ ἐρείπια. Οἱ βομβαρδισμοί τους συνοδεύονταν ἀπὸ μαζικὲς ἐπιθέσεις πεζικοῦ, οἱ ὁποῖες —κατὰ κανόνα— ἀποκρούονταν μὲ ἀποτελεσματικὰ πυρὰ ἐκ μέρους τῶν ἀμυνομένων. Μ' ὅλο ποὺ ἀρκετὲς φορὲς οἱ συγκρούσεις κατέληγαν σὲ μάχες σῶμα πρὸς σῶμα, δὲν ἦσαν τόσο μεγάλος κίνδυνος γιὰ τοὺς ἐμπειροπόλεμους Βρεταννούς. Ὁ σπουδαιότερος κίνδυνος ἦσαν οἱ χωρὶς στολὲς ἐλεύθεροι σκοπευταὶ τοῦ ΕΛΑΣ. Ἦταν σχεδὸν ἀδύνατο στὶς ὁδομαχίες καὶ στὶς μάχες μέσα στὰ σπίτια, νὰ διακρίνῃς ποιοὶ ἦταν οἱ ἐχθροὶ καὶ ποιοὶ οἱ φιλειρηνικοὶ κάτοικοι τῶν διαφόρων συνοικιῶν.

—Οἱ στρατιῶτες μας ἦσαν ἀπὸ τοὺς καλύτερους, θυμᾶται ὁ Φαρράρ-Χόκλεϋ. Ἀλλά, παρ' ὅλα αὐτὰ ἦσαν σὲ μειονεκτικὴ θέσι. Ὁ ΕΛΑΣ χρησιμοποιοῦσε παιδιὰ καὶ γυναῖκες γιὰ νὰ μεταφέρουν ὅπλα καὶ πυρομαχικά. Ἐπίσης, παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι οἱ ἄνδρες μας δέχονταν πυρὰ ἐκ μέρους γυναικῶν, δὲν εἶχαν τὸ κουράγιο νὰ ἀνταποδώσουν αὐτὰ τὰ πυρά. Φυσικά, συγκεντρώναμε τὰ πυρά μας κατὰ τῶν ἀνταρτῶν, ὅταν δεχόμεθα ἐπιθέσεις των. Οἱ δυνάμεις των συγκεντρώνονταν στὴν ἄκρη ἑνὸς οἰκοδομικοῦ τετραγώνου καὶ ἄρχιζαν νὰ ἐπιτίθενται, ἐνῶ ἄλλοι ἔρχονταν ἀπὸ τὴν ἀντίθετη κατεύθυνσι, κατὰ τὴν διάρκεια τῆς νύκτας. Ὅμως, στὶς συγκρούσεις αὐτὲς εἶχαν τόσο μεγάλες ἀπώλειες, ὥστε ἀναγκάζονταν νὰ ἐγκαταλείπουν τὶς προσπάθειες. Ἀλλά, ὅπως καὶ νὰ τὸ κάνουμε, ἦταν μιὰ περίεργη ἐμπειρία τὸ νὰ πολεμᾶς μέσα σὲ μιὰ μεγάλη πόλι. Μιὰ ἥσυχη νύχτα μποροῦσες νὰ μπῇς σὲ ἕνα μπάρ, νὰ πιῇς ἕνα ποτό, νὰ μιλήσῃς μὲ μιὰ ὄμορφη κοπέλλα καὶ ἀκόμα (σὲ μερικὰ κέντρα) καὶ νὰ χορέψῃς. Ἔχω τὴν γνώμη ὅτι ἐκεῖνοι ποὺ ἐξακολουθοῦσαν νὰ εἶναι κοντά μας, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, εἶχαν ἀπόλυτη ἐμπιστοσύνη σὲ μᾶς καὶ δὲν εἶχαν τὴν παραμικρὴ ἀμφιβολία ὅτι δὲν θὰ ἔσπαζαν οἱ γραμμές μας. Ἦταν ἕνα ἀπίθανο γεγονός, χωρὶς προηγούμενο, αὐτὸ ποὺ συνέβαινε, τότε στὴν Ἀθήνα. Τὸ μέτωπο ἦταν μέσα στὴν πόλι. Ἔφευγες γιὰ λίγο ἀπὸ τὴν πρώτη γραμμὴ τοῦ πυρός, ξεκουραζόσουν γιὰ μερικὲς ὧρες, διασκέδαζες. Καὶ ξανὰ πάλι στὴ μάχη.

Ὁ Σύριλ Μώντεσλυ, ποὺ κατοικεῖ τώρα στὸ Σάουθφηλντ τοῦ Μίτσιγκαν (ΗΠΑ) ἦταν τότε δεκανεὺς στὸ Οὐαλλικὸ τάγμα Ἀλεξιπτωτιστῶν. Θυμᾶται πόσο δύσκολο ἦταν τὸ νὰ μάχεται κανεὶς ἐναντίον ἐχθροῦ ποὺ δὲν φοροῦσε στολή.

—Οἱ κομμουνιστές, μὲ πολιτικά, μᾶς χαιρετοῦσαν φιλικά, καθὼς μπαίναμε σ' ἕνα δρόμο. Ἀλλά, σὲ λίγο, ἡ περίπολός μας εἶχε «μποτιλιαρισθῆ» καὶ δεχόταν πυρὰ ἀπὸ κρυμμένους ἐλεύθερους σκοπευτές. Κάποτε, στὴν πλατεία τῆς Ὁμονοίας δεχθήκαμε πυκνὰ πυρὰ ἀπὸ ἕνα ξενοδοχεῖο ποὺ ἦταν γεμάτο ἀπὸ Ἀμερικανοὺς παρατηρητὰς καὶ ὅπου κυμάτιζε ἡ ἀμερικανικὴ σημαία. Βλέπαμε πρόσωπα στὰ παράθυρα. Πήραμε ἐντολὴ νὰ πυροβολήσουμε ἐναντίον τοῦ ξενοδοχείου. Αὐτὸ προκάλεσε δριμύτατες διαμαρτυρίες ἐκ μέρους τῶν Ἀμερικανῶν ἀλλὰ τὸ ξενοδοχεῖο ἐκκαθαρίσθηκε ἀπὸ τοὺς ἐλεύθερους σκοπευτές.

»Οἱ ἐπιχειρήσεις τους ἦσαν ξαφνικές. Οἱ κομμουνιστὲς χτυποῦσαν καὶ ἔφευγαν ἀμέσως καὶ προκαλοῦσαν στὶς τάξεις μας τόσες ἀπώλειες, ὅσες δὲν θὰ προκαλοῦσε οὔτε ἕνας μήνας μαχῶν μὲ τοὺς Γερμανούς, σὲ μιά τους μόνο ἐπίθεσι.

Ὁ Χόκλεϋ θυμᾶται ὅτι τὸ τάγμα του ἔχασε 117 ἀπὸ τοὺς 538 ἄνδρες τους. Οἱ περισσότερες ἀπώλειες προέρχονταν ἀπὸ πυροβολισμοὺς ἢ ἐκρήξεις χειροβομβίδων σὲ συγκρούσεις σῶμα πρὸς σῶμα.

—Ἦταν κάτι τὸ φοβερὰ δύσκολο καὶ δυσάρεστο. Χάναμε ἄνδρες συνεχῶς.

Τὴν 9ην Δεκεμβρίου ἕνα τάγμα —οὐσιαστικὰ μιὰ διλοχία— ἀναγκάσθηκε νὰ συμπτυχθῇ ἀπὸ τὰ προάστια πρὸς τὸ κέντρο τῆς πόλεως. Ἡ σύμπτυξις ἔγινε κάτω ἀπὸ συνθῆκες σκληρῶν μαχῶν. Οἱ συγκεντρώσεις τοῦ ΕΛΑΣ ἦταν μεγάλες βορείως τοῦ Λυκαβηττοῦ καὶ τῆς Σχολῆς Εὐελπίδων. (Ἐκεῖ ἦσαν τὰ ἅρματα μάχης τῆς 46ης ἐπιλαρχίας, τὰ ἐλάχιστα «Σέρμαν»).

Ἡ Σχολὴ εὑρέθη κάτω ἀπὸ πυκνά, ἐνοχλητικὰ πυρά. Μιὰ ἐπιτυχὴς ἔξοδος τῶν τὰνκς ἔκανε τὰ πυρὰ νὰ σιγήσουν. Ἔτσι ὁ ἄμεσος κίνδυνος φάνηκε νὰ παρέρχεται. Ὅμως, μετὰ τὸ πρῶτο σκοτάδι τῆς νύκτας, οἱ ἐλασίτες ἄρχισαν νὰ συγκεντρώνωνται σὲ σημαντικοὺς ἀριθμούς. Στὶς 9 τὸ βράδυ τῆς 9ης Δεκεμβρίου, ἄρχισαν τὰ πυρὰ ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρὰ τοῦ αὐλότοιχου, ὅπου ἦσαν τὰ ἅρματα μάχης. Ἡ ἐπικοινωνία μέσω ἀσυρμάτου μὲ τὸ ἐπιτελεῖο τῆς ταξιαρχίας εἶχε διακοπῆ. Τὰ πάντα μποροῦσε τώρα νὰ τὰ περιμένῃ κανείς.

Ὁ Λήοναρντ Οὐώλλιγκ εἶχε τὴν εὐθύνη τῆς τηλεφωνικῆς ἐπικοινωνίας μεταξὺ τῶν διαφόρων κτιρίων τῆς Σχολῆς καὶ τοῦ ἀρχηγείου τῆς «Ἄρκφορς».

Θυμᾶται:

—Ἤμαστε σὲ ἕνα μπλὸκ κτιρίων τριγυρισμένο ἀπὸ ψηλὸ τοῖχο. Στὸ πίσω μέρος ὑπῆρχαν πυκνὰ δέντρα καὶ ἀπὸ πάνω μας ἦταν ἕνας ψηλὸς λόφος. Ἐνῶ ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρὰ ὑπῆρχαν ψηλὰ κτίρια. Ἀκούγαμε νὰ πλησιάζουν ὅλο καὶ περισσότερο οἱ πυροβολισμοί. Κάποτε ἄρχισε ἡ ἐπίθεσι στὸν καταυλισμό μας. Τότε σκέφθηκα τὰ φίλμ μὲ Ἰνδιάνους, μὲ τοὺς λευκοὺς ποὺ σχηματίζουν κλοιὸ μὲ τὰ κάρρα τους γύρω-γύρω, ἐνῶ οἱ Ἰνδιάνοι πλησιάζουν. Τὸ πῦρ προερχόταν κυρίως ἀπὸ τὰ ψηλὰ κτίρια καὶ τὰ ὑψώματα μὲ τὰ δέντρα. Ἀνταποδώσαμε τὰ πυρὰ καὶ ἄναψε ἡ μάχη. Εἶδα ἕναν ἐλασίτη νὰ κρέμεται μισὸς ἔξω ἀπὸ ἕνα παράθυρο ψηλοῦ κτιρίου.

(Συνεχίζεται)

ΟΤΑΝ ΟΛΟΙ ΕΠΙΣΤΕΥΑΝ ΟΤΙ ΕΙΧΕ ΧΑΘΗ

Πῶς ἐσώθη ἡ Ἑλλὰς τὸ '44

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΣΚΟΜΠΥ

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΤΗΣ «ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΚΟΣΜΟΥ»

44ον

»'Ο ΕΛΑΣ ἔκοψε τὶς τηλεφωνικὲς γραμμὲς μας καὶ ἡ μόνη μας ἐπικοινωνία ἦταν μέσω ἀσυρμάτων. Τὰ τάνκς καὶ τὰ θωρακισμένα αὐτοκίνητα βγῆκαν ἔξω ἀπὸ τὶς πύλες καὶ βοήθησαν στὴν μάχη. Θυμᾶμαι ὅτι ἔξω ἀπὸ τὸ δωμάτιό μου ὁ διάδρομος εἶχε γεμίσει φορεῖα μὲ νεκροὺς καὶ τραυματίες. 'Ανάμεσα στοὺς νεκροὺς ἦταν καὶ ὁ Τζίντζερ Τόμας, ἕνας κοκκινομάλλης, ποὺ εἶχε καταταγῆ στὸ τάγμα μας πρὶν ἀπὸ πέντε χρόνια, μαζί μου.

★

'Ωστόσο, ἐκεῖνο ποὺ ἦταν ἰδιαίτερα ἀνησυχητικὸ ἦταν τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ ΕΛΑΣ εἶχε ἀρχίσει νὰ ναρκοθετῆ τοὺς δρόμους προσπελάσεως τῶν ἁρμάτων μάχης πρὸς τὸν καταυλισμό τους. Ἕνα τὰνκ καὶ ἕνα θωρακισμένο αὐτοκίνητον ὑπέστησαν σοβαρὲς ζημίες ἀπὸ νάρκες.

Τὸ ἐνδεχόμενο νὰ χάση τὶς ὑπηρεσίες τῶν λίγων «Σέρμαν» της ἡ δύναμις τοῦ Σκόμπη ἦταν κάτι τὸ τρομερὰ ἀνησυχητικό. Δὲν ἔπρεπε νὰ μείνουν ἔξω ἀπὸ τὸ κέντρο τῆς πόλεως τὰ τάνκς καὶ ἡ ἐπιλαρχία διετάχθη νὰ φύγη ἀπὸ τὴν Σχολὴ Εὐελπίδων. Τὸ 11ο τάγμα ἔφθασε ἐγκαίρως γιὰ νὰ βοηθήση στὴν προσπάθεια αὐτήν. Ἐπίσης ἡ ΡΑΦ πολυβολοῦσε τὰ σημεῖα συγκεντρώσεως ἰσχυρῶν δυνάμεων τοῦ ΕΛΑΣ. Τελικά, τὰ ἅρματα μάχης ἀπεσύρθησαν σῶα. 'Αλλὰ αὐτό, δικαιολογημένα ἴσως, θεωρήθηκε σοβαρὴ νίκη τοῦ ΕΛΑΣ.

Ἐπίσης, ἐστάλησαν ἰσχυρὲς σχετικῶς δυνάμεις γιὰ νὰ ἐπιτεθοῦν πρὸς τὶς βόρειες πλευρὲς τοῦ Λυκαβηττοῦ. Εἶχε κριθῆ ὅτι ἦταν ἀπὸ τακτικῆς πλευρᾶς ἀπολύτως οὐσιαστικὸ νὰ κρατηθῆ τὸ ὕψωμα αὐτὸ σὰν ἀπόρθητο φρούριο, μέσα στὴν θάλασσα τοῦ ΕΛΑΣ. Ἕνα ἄλλο τάγμα (δύναμις διλοχίας) κρατήθηκε σὰν τακτικὴ ἐφεδρεία γιὰ ἀντεπιθέσεις σ' αὐτὴ τὴν περιοχή.

Στὴν νότιο πλευρά, ἐξ ἄλλου, ἡ πλειονότης τῶν ἀνταρτῶν ἐκεῖ, ἔκαναν ἐπιθέσεις κατὰ τῆς ἑλληνικῆς 'Ορεινῆς Ταξιαρχίας. Οἱ μάχες ἐκεῖ ἀποτελοῦσαν τὴν κορύφωσι τῆς τραγωδίας. Γιατί, σ' αὐτὴ τὴν περιοχὴ μαχόταν —κυριολεκτικά— ἀδελφὸς ἐναντίον ἀδελφοῦ.

Λόγω τῆς μυστικότητος πού, ἀρχικά, εἶχε ἐπιβληθῆ στὶς ὀργανώσεις ἀντιστάσεως, ὁ ἕνας ἀδελφὸς θὰ μποροῦσε θαυμάσια νὰ ὀργανωθῆ στὸ ΕΑΜ καὶ ὁ ἄλλος σὲ ἐθνικὴ ὀργάνωσι, χωρὶς νὰ λένε ὁ ἕνας στὸν ἄλλον τί συνέβαινε. Ἐπίσης, κάποιος νέος Ἕλληνας, ποὺ εἶχε καταφέρει νὰ φύγη στὴν Μέση 'Ανατολὴ καὶ νὰ καταταγῆ στὶς δυνάμεις ἐκεῖ, δὲν μποροῦσε νὰ ξέρη τί ἔκανε ὁ ἀδελφός του, ποὺ εἶχε μείνει στὴν Ἑλλάδα. Ἄλλωστε, ἀκριβῶς τὸ γεγονὸς ὅτι εἶχε φύγει ἐκεῖνος θὰ μποροῦσε νὰ κάμη τὸν ἀδελφό του νὰ καταταγῆ σὲ κάποια ἀπὸ τὶς ἀντιστασιακὲς ὀργανώσεις.

'Αλλὰ τώρα, ὁ ἐμφύλιος πόλεμος ἀνάμεσα στὶς δυὸ πλευρές, τοὺς ἔκανε νὰ βρεθοῦν στὰ ἀντίθετα στρατόπεδα, ἐχθροί.

'Ο πρεσβευτὴς Μπρούμας διηγεῖται:

—Ἦταν σκληρὲς οἱ μάχες. Πολεμούσαμε (μὲ τὴν 'Ορεινὴ Ταξιαρχία) στὴν περιοχὴ ποὺ οἱ κομμουνισταὶ εἶχαν ὀνομάσει «Μικρὸ Στάλινγκραντ». Οἱ μάχες γίνονταν ἀπὸ σπίτι σὲ σπίτι, ἀπὸ τὸ ἕνα δωμάτιο στὸ ἄλλο. Παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι κλείναμε τοὺς δρόμους ποὺ καταλαμβάναμε, τὸ ἑπόμενο πρωὶ διαπιστώναμε ὅτι οἱ ἐλασίτες ἔβγαιναν μέσα ἀπὸ τοὺς ὑπονόμους, πίσω μας.

«'Η Ἑλληνικὴ Ταξιαρχία εἶχε σημαντικὲς ἐπιτυχίες, ἐπέφερε ἀξιόλογες ἀπώλειες στὸν ἐχθρό», ἀναφέρει στὸ ἡμερολόγιό του ὁ Σκόμπη. «'Ο ἐχθρὸς συνεχίζει τὴν διείσδυσιν εἰς τὰ προάστια ἀπὸ ἔξω. Εἶναι δύσκολο διὰ τὶς δυνάμεις μας νὰ διακρίνουν τοὺς ἐλασίτες ἀπὸ τοὺς πολίτες. Γυναῖκες τοῦ ΕΛΑΣ περνοῦν μέσα ἀπὸ τὶς γραμμές μας μεταφέροντας χειροβομβίδες μέσα στὰ φορέματά τους».

'Η Ὑπηρεσία Πληροφοριῶν τοῦ Ἐπιτελείου τοῦ στρατηγοῦ μὲ ἀναφορά της προειδοποίησε ὅτι, ἐνδεχομένως, γυναῖκες θὰ ἐπιχειροῦσαν νὰ εἰσέλθουν στὸ ἀεροδρόμιο μὲ χειροβομβίδες στὰ ἐσώρουχά τους. Ἔτσι γινόταν σχολαστικὴ ἔρευνα τῶν γυναικῶν ποὺ πλησίαζαν ἀπ' ἔξω στὶς βρεταννικὲς γραμμές. 'Ο Τσάρλς Μὰκ Ὤλεϋ, ποὺ εἶχε δωμάτιο κοντὰ στὸ ἀρχηγεῖο τοῦ Σκόμπη, ἀναφέρει τὸ περιστατικὸ μιᾶς γυναίκας, ἡλικιωμένης, ποὺ ἐπέμενε ὅτι μετέφερε τρόφιμα στὸ καλάθι της. Τελικὰ ἀποδείχθηκε ὅτι τὰ «τρόφιμα» ἦσαν χειροβομβίδες.

Ἕνα κορίτσι, κάτω ἀπὸ εἴκοσι χρόνων, περπατοῦσε μὲ περίεργο τρόπο. Οἱ Βρεταννοὶ διαπίστωσαν ὅτι εἶχε στερεωμένα δυὸ περίστροφα στοὺς μηρούς της.

'Αλλὰ τὸ μεγάλο πρόβλημα γιὰ τοὺς Βρεταννοὺς ἦταν ὁ ἔλεγχος τῆς ζωτικῆς ἀρτηρίας 'Αθηνῶν - Πειραιῶς. Τὰ αὐτοκίνητα ποὺ περνοῦσαν δέχονταν ἐξοντωτικὰ πυρὰ ἀπὸ τὸ ἐργοστάσιο μπύρας τοῦ Φίξ, ποὺ εἶχε καταληφθῆ ἀπὸ ἰσχυρὲς δυνάμεις ἀνταρτῶν. Τὰ συνεργεῖα τῆς ταξιαρχίας, ποὺ ἦσαν λίγο πιὸ κάτω, κάπου ἑκατὸ μέτρα μόνο μακριά, εὑρίσκονταν σὲ δύσκολη θέσι. Ἔλαβαν ὁδηγίες νὰ εἶναι σὲ αὐστηρὴ ἐπιφυλακή, ἀλλὰ νὰ μὴ κάνουν τίποτε ποὺ νὰ θεωρηθῆ πρόκλησις.

'Η κατάστασις, πάντως, εἶχε γίνει τόσο κρίσιμη, ὥστε ὁ Σκόμπη ἐζήτησε ἐπειγόντως ἐνισχύσεις. Τὸ ἀρχηγεῖο του εὑρίσκετο ὑπὸ τὰ πυρὰ πυροβολικοῦ.

«Τέσσερα βλήματα τῶν 75 χιλ. ἔπληξαν τὸ στρατηγεῖο μας τὴν 12.00 ὥραν περίπου», σημειώνει στὸ ἡμερολόγιό του. «Ἐβλήθη μιὰ γωνιά, ἀλλὰ δὲν εἴχαμε ἀπώλειες ἢ ζημίες. Μία γυναίκα στὸν δρόμο ἐφονεύθη».

Τὸ γράμμα τοῦ συνταγματάρχη Ὄλιβερ πρὸς τὴν σύζυγό του ἐκείνη τὴ νύχτα τὴν πληροφοροῦσε:

«Πρὶν ἀπὸ λίγο μὲ σκέπασαν σχεδὸν σπασμένα γυαλιά. Ἕνα βλῆμα τῶν 75 χιλ. ἔπληξε τὸν τοῖχο ἀντίκρυ στὸ γραφεῖο μου καὶ ἔκανε θρύψαλλα τὸ παράθυρο κοντὰ στὸ ὁποῖο καθόμουν. Εὐτυχῶς δὲν ἔπαθα τίποτα. Χτύπησαν δυὸ φορὲς τὸ κτίριο τοῦ Σώματος Στρατοῦ, ἀλλὰ δὲν τοῦ προκάλεσαν μεγάλες ζημίες.

»Κυκλοφοροῦν διάφορες φῆμες. 'Ο ΕΛΑΣ συγκεντρώνει σχεδὸν ὅλες του τὶς δυνάμεις γιὰ νὰ βαδίση κατὰ τῶν 'Αθηνῶν. 'Ο Σαράφης —ὁ διοικητής τους— ἐδήλωσε ὅτι θεωρεῖ τὸν ἑαυτό του ὑπὸ τὸν Σκόμπη. 'Αλλὰ αὐτὸ εἶναι φοβερὸ ψέμα, ἀφοῦ οἱ πληροφορίες μας ἀναφέρουν ὅτι εἶπε: «Ἐμπρός, παιδιά, τσακίστε τους!»

Καὶ γιὰ νὰ δώση λίγο εὔθυμο τόνο στὴν ἀφήγησί του ὁ Ὄλιβερ προσθέτει:

«Κυκλοφοροῦν καὶ ἀστεῖες ἱστορίες. 'Η ἀκόλουθη ἱστορία μᾶς ἦρθε ἀπὸ μιὰ περιοχή: 'Ο ΕΛΑΣ καὶ ὁ ΕΔΕΣ εἶχαν ἐμπλακῆ σὲ σύγκρουσι. Τράβηξαν τὰ μαχαίρια τους. Ἐμφανίσθηκε τότε ἕνας ποὺ τρόχιζε μαχαίρια καὶ ἀνέλαβε νὰ τροχίση τὰ μαχαίρια καὶ ἀπὸ τὶς δυὸ πλευρές, μὲ αὐστηρὴ οὐδετερότητα καί, φυσικά, ἔναντι ἀμοιβῆς».

Βέβαια, τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ ἐχθρὸς χρησιμοποιοῦσε μαχαίρια ἦταν κάτι ποὺ δὲν μποροῦσε νὰ τὸ ἀμφισβητήση κανείς. Οἱ ἄνδρες ποὺ φύλαγαν σκοπιὰ τὴ νύχτα, στὰ ζωτικὰ σημεῖα τῶν 'Αθηνῶν, ἔτρεμαν περισσότερο ἀπ' ὁτιδήποτε ἄλλο, τὸ μαχαίρι τοῦ φονιᾶ ποὺ θὰ πλησίαζε ἀθέατος καὶ σιωπηλός, μέσα στὸ σκοτάδι γιὰ νὰ πλήξη μὲ τὸ μαχαίρι του.

'Ωστόσο, τὸ μεγάλο πρόβλημα ἐξακολουθοῦσε νὰ παραμένη ἡ ζωτικὴ ἀρτηρία ἐφοδιασμοῦ ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ. Φάλαγγες αὐτοκινήτων ἐκινοῦντο μόνο τὴ νύχτα καὶ περνοῦσαν ὅσο μποροῦσαν πιὸ γρήγορα ἀπὸ τὰ ἐπικίνδυνα σημεῖα, ὑπὸ τὰ πυκνὰ πυρὰ τῶν ἐλασιτῶν.

Πρὶν ξεκινήση μιὰ φάλαγγα, θωρακισμένα αὐτοκίνητα καὶ ναρκοσυλλέκτες ἔκαναν περιπολία, ἔβαλλαν ἐναντίον ὅλων τῶν θέσεων ποὺ ἦσαν ὕποπτες. Καὶ ἔτσι τὰ αὐτοκίνητα τῆς φάλαγγος ἐδέχοντο μόνο πυρὰ ἀπὸ τυφέκια καὶ βόμβες ἀπὸ βενζίνη. Αὐτὴ ἡ ἐπικίνδυνη καὶ δύσκολη γραμμὴ ἐφοδιασμοῦ κρατήθηκε, μὲ τὰ δόντια, γιὰ νὰ ἐφοδιάζεται ἡ πολιορκημένη βρεταννικὴ φρουρὰ τῶν 'Αθηνῶν ὀκτὼ μέρες καὶ νύκτες.

Τὰ θωρακισμένα ὀχήματα, ἐξ ἄλλου, ἔπαιξαν τὸ ρόλο «ταξὶ» καὶ γιὰ Βίπ!

'Ο στρατάρχης 'Αλεξάντερ ἔφθασε στὸ ἀεροδρόμιο τοῦ Καλαμακίου ('Ελληνικό) τὴν 11η Δεκεμβρίου. Ἔσπευσε νὰ ἐπισκεφθῆ τὸ πεδίο τῆς μάχης, μετὰ τὸ SOS τοῦ Σκόμπη. Συνοδευόταν ἀπὸ τὸν ἀντιπρόσωπο τοῦ Τσῶρτσιλ στὸ θέατρο τῆς Μεσογείου, τὸν Μακμίλλαν.

'Αντάρτης τοῦ Ζέρβα, κάπου στὴν ἐλεύθερη 'Ελλάδα, κατὰ τὴν ἐποχὴ τῆς ἀντιστάσεως

(Συνεχίζεται)

ΟΤΑΝ ΟΛΟΙ ΕΠΙΣΤΕΥΑΝ ΟΤΙ ΕΙΧΕ ΧΑΘΗ

Πῶς ἐσώθη ἡ Ἑλλὰς τὸ '44

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΣΚΟΜΠΥ

45ον

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΤΗΣ «ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΚΟΣΜΟΥ»

Σεπτέμβριος 1944, κατὰ τὴν ἀπελευθέρωσι τῆς Κερκύρας. Διακρίνονται ὁ μητροπολίτης Κερκύρας, ὁ Ζέρβας, ὁ Τὸμ Μπάρνες καὶ ἄλλοι

Τὸ πρόβλημα, τώρα, ἦταν πῶς θὰ μεταφερθοῦν οἱ «Βὶπ» στὴν Ἀθήνα. Τελικὰ ξεκίνησαν μέσα σὲ δυὸ θωρακισμένα ὀχήματα «Στάγκχαουντ».

Ἡ ἐπικίνδυνη διαδρομὴ ἔγινε. Ὁ Μωρὶς Ἄς ἦταν μέσα στὸ πρῶτο ὄχημα, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐπέβαινε ὁ Ἀλεξάντερ. Ἦταν ἀργὰ τὸ ἀπόγευμα καὶ εἶχε ἀρχίσει πιὰ νὰ πέφτη τὸ σκοτάδι. Τὸ πρῶτο ὄχημα πέρασε ἀπὸ τὸ ἐργοστάσιο Φὶξ μὲ μεγάλη ταχύτητα. Καὶ δὲν ἐδέχθη οὔτε μιὰ βολή.

Ὅλα τὰ πυρὰ τῶν ἐλασιτῶν συγκεντρώθηκαν στὸ δεύτερο ὄχημα ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐπέβαινε ὁ Χάρολντ Μακμίλλαν. Τὸ πλήρωμα τοῦ ὀχήματος τὸ ἀποτελοῦσαν κανονικὰ πέντε ἄτομα. Στὸ «Σταγκχάουντ» ἦσαν μόνο δύο, ἐκείνη τὴ στιγμή.

— Διάβολε, δὲν ὑπάρχει χῶρος ἐδῶ μέσα, εἶπε ὁ παχὺς καὶ μεγαλόσωμος Μακμίλλαν.

— Εἶστε τυχερός, ἐσεῖς κάνετε μιὰ σύντομη διαδρομή, τοῦ εἶπε ὁ ἐπικεφαλῆς τοῦ ὀχήματος. Ἐμεῖς ζοῦμε σχεδὸν ὅλη τὴ μέρα ἐδῶ μέσα.

Ὅταν περνοῦσαν ἀπὸ τὸ ἐργοστάσιο Φὶξ καὶ ἄρχισαν νὰ χτυποῦν οἱ σφαῖρες τὰ πλευρὰ τοῦ ὀχήματος, ὁ ἐπικεφαλῆς του εἶπε στὸν Μακμίλλαν:

— Αὐτὸ συμβαίνει μονίμως. Ἀλλὰ δὲν μποροῦν νὰ μᾶς πειράξουν ἐδῶ μέσα.

Στὸ μεταξύ, στὸ ἀρχηγεῖο τοῦ Σκόμπη, ἡ ὑποδοχὴ ποὺ ἐπεφυλάχθη στὸν Ἀλεξάντερ δὲν ἦταν ἡ συνηθισμένη, γιὰ ἕναν ἀνώτατο στρατιωτικὸ διοικητή. Δὲν τὸν ὑποδέχθηκε ἀπόσπασμα ποὺ θὰ ἀπέδιδε τιμές, ἀλλὰ ἕνα πτῶμα. Κάποιος εἶχε σκοτωθῆ στοὺς πρόσφατους βομβαρδισμοὺς μὲ ὄλμους καὶ μετέφεραν ἐκείνη τὴ στιγμὴ τὸ πτῶμα του.

Ὁ Ἀλεξάντερ διαπίστωσε μὲ τὰ μάτια του ὅτι ὁ Σκόμπη ἦταν κυκλωμένος μέσα σ' ἕνα χῶρο ἑνὸς περίπου τετραγωνικοῦ χιλιομέτρου στὸ κέντρο τῆς πόλεως, μὲ χιλιάδες ἀνταρτῶν γύρω του καὶ μὲ τὸ κέντρο ἀνεφοδιασμοῦ του, τὸν λιμένα τοῦ Πειραιῶς, νὰ ἀπειλῆται.

Παρὰ τὰ προβλήματα ποὺ ἀντιμετώπιζε ὁ στρατάρχης — τὸ ἕνα τέταρτο τῆς δυνάμεώς του εἶχε μεταφερθῆ στὴν Νότιο Γαλλία — ἔκρινε ὅτι ἦταν ἐπιβεβλημένο νὰ ἔλθουν ἐνισχύσεις στὸν Σκόμπη. Ἀπεφάσισε νὰ ἀποσταλῆ τὸ ταχύτερο ἡ 4η (Βρεταννική) Μεραρχία. Εὐτυχῶς ὑπῆρχε κάποια ἡσυχία στὸ ἰταλικὸ μέτωπο.

Τὸ πόσο ἐπικίνδυνη ἦταν ἡ κατάστασι, ὑπογραμμίσθηκε ἀπὸ τὰ ἐπίμονα πυρὰ ὁπλοπολυβόλων στὸ δρόμο, ἔξω σχεδὸν ἀπὸ τὰ γραφεῖα τοῦ ἐπιτελείου.

Ὁ Σκόμπη φάνηκε πολὺ ἀνήσυχος. Μήπως εἶχαν ἀνακαλύψει οἱ ἐλασίτες ὅτι εἶχε ἔρθει ὁ στρατάρχης καὶ ἔκαναν ἐπίθεσι αὐτοκτονίας;

Ὁ Ἀλεξάντερ τὸν ρώτησε τί συμβαίνει καὶ ἐκεῖνος ἀποκρίθηκε:

— Δὲν ξέρω.

Τελικὰ διαπιστώθηκε ὅτι τὰ πυρὰ προέρχονταν ἀπὸ ἕνα θωρακισμένο ὄχημα τῶν Βρεταννῶν, ποὺ ἔβαλλε κατὰ λάθος.

Ὁ Ἀλεξάντερ πῆγε στὴν βρεταννικὴ πρεσβεία καὶ εἶχε συνομιλίες μὲ τὸν Λῆπερ.

Εἶπε στὸν πρεσβευτή:

— Εὑρίσκεσθε πράγματι σὲ πολὺ δύσκολη κατάστασι. Ἔχετε ἀποκοπῆ ἀπὸ τὸν λιμένα καὶ στὸ ἀεροδρόμιο μπορεῖ νὰ φθάση κανεὶς μόνο μὲ θωρακισμένο ὄχημα. Εἶστε ἐνώπιον πολυαριθμοτέρου ἐχθροῦ, οἱ ἀποθῆκες σας εἶναι περικυκλωμένες καὶ ἔχετε πυρομαχικὰ τριῶν ἡμερῶν μόνο. Ἔχω τὴν δυνατότητα νὰ ἀνατρέψω αὐτὴ τὴν κατάστασι, ἀλλὰ θὰ χρειασθῆ ἕνα δεκαπενθήμερο. Θὰ ἀπαιτηθῆ νὰ ἔλθουν ἀπὸ τὴν Ἰταλία δυὸ Μεραρχίες. Τὰ βαρέα ὅπλα τους θὰ χρειασθῆ νὰ ἀποβιβασθοῦν σὲ ἀνοικτὲς παραλίες, ὅπως τοῦ Φαλήρου καὶ ὁ Δεκέμβριος δὲν εἶναι ὁ καλύτερος μῆνας γιὰ κάτι τέτοιο.

Πραγματικά, ἐλάχιστοι ἦσαν οἱ διοικητὲς μονάδων ποὺ ἀντιμετώπισαν τόσο δύσκολη κατάστασι, ὅπως ὁ Σκόμπη στὴν Ἀθήνα, ἀφοῦ ἦταν κυκλωμένος μέσα σὲ περιοχὴ ποὺ κατεῖχε γερὰ ὁ ἐχθρός. Ἀλλὰ ἦταν ἔμπειρος. Ἦταν βετερᾶνος τοῦ Τομπρούκ καὶ τῆς Μάλτας. Ἦταν κατάλληλος γιὰ διοικητὴς πολιορκημένων.

Ὁ λόρδος Κάσσια, ὁ πολιτικός του σύμβουλος, τότε, θυμᾶται:

— Ἐξακολουθοῦσε νὰ δίνη σ' ὅλους ἕναν ἀέρα σιγουριᾶς καὶ εὐθυμίας. Ἦταν τὸ πρότυπο τοῦ Ἐγγλέζου ἀξιωματικοῦ, ὅπως τὸν φαντάζονται οἱ Ἕλληνες. Ψηλός, λεπτός, ψύχραιμος, ἀσυγκίνητος μπροστὰ σ' ὁτιδήποτε. Ἦταν σπουδαῖο γιὰ ὅλους νὰ τὸν ἔχουμε κοντά μας. Ἦταν κάτι σὰν τὸν Μπάυρον καὶ τὸν ἀγαποῦσαν ὅλοι οἱ Ἕλληνες. Δὲν ἔδειχνε ποτὲ τὸν παραμικρὸ δισταγμὸ μπροστὰ στὶς δύσκολες καταστάσεις. Καὶ αὐτὲς ἔρχονταν ἡ μιὰ μετὰ τὴν ἄλλη.

Ὁ Γκραίηγκ Ντόναλντ διηγεῖται:

— Ἤμαστε τυχεροὶ ποὺ εἴχαμε τὸν κατάλληλο ἄνθρωπο, στὴν κατάλληλη θέσι, τὴν κατάλληλη στιγμή. Εἴχαμε ἐπίσης καὶ θαυμάσιους ἄνδρες. Ἐμπειροπόλεμους, ἱκανούς. Ὁ Σκόμπη διατηροῦσε σὲ κάθε περίπτωσι τὴν ἀταραξία του. Πολλὲς φορές, ὅταν ἐμφανιζόταν στοὺς δρόμους, πλῆθος Ἑλλήνων συγκεντρωνόταν καὶ φώναζε «Σκόμπη! Σκόμπη»! Ἐκεῖνος περνοῦσε, τοὺς χαιρετοῦσε μὲ τὸ χέρι, ἀτάραχος, σὰν νὰ μὴ συνέβαινε τίποτα τὸ ἰδιαίτερο.

Ὁ Σκόμπη διέσχιζε κάθε μέρα ἀρκετὲς φορὲς τὸν δρόμο ἀνάμεσα στὸ στρατηγεῖο του καὶ τὴν «Μεγάλη Βρεταννία», ἀδιάφορος γιὰ τὶς σφαῖρες ποὺ γύριζαν γύρω του.

Σημειώνει, πολὺ χαρακτηριστικά, στὸ ἡμερολόγιό του, ὑπὸ τὴν ἡμερομηνία 12 Δεκεμβρίου:

«Ἀρκετὲς ὀβίδες γύρω ἀπὸ τὸ γραφεῖο μας σήμερα τὸ πρωί. Μερικὲς ἀπώλειες. Ὁ ἐχθρὸς ἔχει τοποθετήσει πυροβόλα στὰ ὑψώματα. Δὲν φαίνεται νὰ τὸν ἐνδιαφέρη ποὺ θὰ καταστρέψη τὴν Ἀθήνα μὲ ὀβίδες καὶ δυναμίτη. Ἐμεῖς, βεβαίως, δὲν ἔχουμε τὴν δυνατότητα νὰ ρίξουμε ὀβίδες, οὔτε βόμβες ἀεροπλάνων μέσα στὴν πόλι. Ὁ κ. Ματσουέλδης (Μανουηλίδης;) μοῦ ζήτησε, ἐκ μέρους τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως, μὲ παρακάλεσε νὰ ἀλλάξω δωμάτια, λόγῳ τοῦ ὅτι αὐτὰ ποὺ ἔχω εἶναι πολὺ ἐκτεθειμένα. Προηγουμένως εἶχα ἀρνηθῆ πολλὲς φορές, μ' ὅλο ποὺ ἐπέμεινε ὁ διευθυντὴς τοῦ ξενοδοχείου. Ἀλλὰ τώρα, κατόπιν τῆς παρεμβάσεως τῆς κυβερνήσεως, ἔκρινα ὅτι ἔπρεπε νὰ συμφωνήσω. Θὰ ἀλλάξω διαμέρισμα αὔριο.

Σὲ λίγες μέρες, τὸ παλιὸ διαμέρισμά του ἐβλήθη ἀπὸ ὄλμο.

Ὅσο μεγάλωνε ὁ θαυμασμὸς τῶν Ἀθηναίων γιὰ τὸν Σκόμπη, τόσο φούντωνε τὸ μῖσος τῶν κομμουνιστῶν. «Ὁ φασίστας Σκόμπη», τὸ «φίδι ὁ Σκόμπη». Μ' αὐτὰ καὶ μὲ ἄλλα παρόμοια ἐπίθετα τὸν «στόλιζαν» οἱ ἐφημερίδες τους, τὰ χωνιά, οἱ προκηρύξεις στοὺς δρόμους, οἱ ἐκπομπὲς τοῦ ραδιοφώνου.

Οἱ γελοιογραφίες τους τὸν παρίσταναν ἄγριο καὶ λυσσαλέο, μὲ τὰ χέρια του νὰ στάζουν αἷμα.

Οἱ Βρετανοὶ τῶν Ἀθηνῶν πῆραν τὸν τίτλο «Οἱ χασάπηδες τοῦ Σκόμπη».

Καὶ ὁ Χόαρ τῶν «Τάιμς» συνέχιζε νὰ «χορεύη στὸν σκοπὸ τῶν κομμουνιστῶν». Στὶς ἀνταποκρίσεις του εἶχε ἁπλουστεύσει τὰ πράγματα: Ὑποστήριζε ὅτι τώρα οἱ μάχες περιορίζονταν ἀνάμεσα στοὺς δεξιοὺς καὶ τοὺς ἀριστερούς. Καὶ ὅλους τοὺς δεξιοὺς τοὺς χαρακτήριζε σὰν «συνεργάτες τῶν Γερμανῶν».

«Ὑπάρχει ἀκλόνητη πεποίθησις μεταξὺ τῶν στοιχείων τῆς ἀριστερᾶς, ἔγραφε, ὅτι ἡ στάσις τῶν Βρεταννῶν ἐπηρεάζεται ἀπολύτως ἀπὸ τοὺς δεξιούς, τοὺς πρώην συνεργάτες τῶν Γερμανῶν».

Τὸ τηλεγράφημα ποὺ ἔστειλαν ὁ Ἀλεξάντερ καὶ ὁ Μακμίλλαν πρὸς τὸν Τσῶρτσιλ ἦταν κοινό, γιὰ νὰ ὑπογραμμισθῆ τὸ γεγονὸς ὅτι οἱ ἀπόψεις τοῦ στρατάρχη καὶ τοῦ πολιτικοῦ του συμβούλου ἦσαν ἀπολύτως ταυτισμένες.

Ἔλεγαν στὸν Τσῶρτσιλ ὅτι οἱ ἄνδρες τοῦ Σκόμπη θὰ μποροῦσαν θαυμάσια νὰ πεθάνουν ἀπὸ τὴν πεῖνα, πρὶν προλάβουν νὰ φθάσουν ἐνισχύσεις καὶ ζητοῦσαν ἐπίσης τὸν ἄμεσον διορισμὸ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Δαμασκηνοῦ στὴν θέσι τοῦ Ἀντιβασιλέως, γιὰ νὰ ἐξουδετερωθῆ ἀμέσως τὸ πρόσχημα τῶν κομμουνιστῶν ὅτι οἱ Βρεταννοὶ ἐπιζητοῦσαν νὰ ἐπιβάλουν τὴν μοναρχία στὴν Ἑλλάδα.

(Συνεχίζεται)

ΟΤΑΝ ΟΛΟΙ ΕΠΙΣΤΕΥΑΝ ΟΤΙ ΕΙΧΕ ΧΑΘΗ

Πῶς ἐσώθη ἡ Ἑλλὰς τὸ '44

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΣΚΟΜΠΥ

46ον

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΤΗΣ «ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΚΟΣΜΟΥ»

Ὁ Τσώρτσιλ συνεφώνησε μὲ τὰ στρατιωτικὰ μέτρα ποὺ ζητοῦσαν οἱ συνεργάτες του, ἀλλὰ εἶπε ὅτι ὁ Βασιλεὺς Γεώργιος δὲν ἤθελε διορισμὸ Ἀντιβασιλέως.

Ὁ στρατάρχης Ἀλεξάντερ ἐπέστρεψε στὴν Ἰταλία, ἀφοῦ διεπίστωσε προσωπικὰ τί συμβαίνει καὶ ὑποσχέθηκε στὸν Σκόμπη δυὸ πλήρεις μεραρχίες.

—Ἤμουν ἀναγκασμένος νὰ τὸν πάω ἐγὼ στὸ ἀεροδρόμιο, μέσα σ' ἕνα «Σταγκχάουντ», θυμᾶται ὁ Μωρὶς Ἄς. Ἐπειδὴ ἤμουν ἐγὼ ἐκεῖνος ποὺ τὸν εἶχε παραλάβει ἀπὸ τὸ ἀεροδρόμιο γιὰ νὰ τὸν φέρη στὴν Ἀθήνα, μὲ κοίταξε περίεργα, σὰν νὰ ἔλεγε: «Ὁ ἴδιος εἶναι;»

Πρὶν φύγη, ὁ στρατάρχης ἐπέστησε τὴν προσοχὴ τοῦ Σκόμπη καὶ στὶς δυσκολίες ποὺ ἀντιμετώπιζε καὶ ἀπὸ πολιτικῆς πλευρᾶς. Ἐπίσης τοῦ ὑπεσχέθη νὰ τοῦ στείλη καὶ «ἕναν πολὺ καλὸ στρατηγό», τὸν ὑποστράτηγο Τζ. Λ. Ι. Χόουκσουωρθ, διοικητὴ τοῦ 10ου Σώματος Στρατοῦ στὴν Ἰταλία.

Ἡ ἄφιξις τοῦ Ἀλεξάντερ, ὅταν ἔγινε γνωστὴ στοὺς κομμουνιστάς, τοὺς ἔκανε νὰ ἀνησυχήσουν. Συνεπέραναν ὅτι ὁπωσδήποτε θὰ ἐλάμβανε τὴν ἀπόφασι νὰ ἐνισχύση σοβαρὰ τὸν Σκόμπη. Ἡ κατάληψις τοῦ δημαρχείου τῶν Ἀθηνῶν, ἐκείνη τὴν ἡμέρα (12 Δεκεμβρίου) ὕστερα ἀπὸ αἱματηρὴ μάχη σῶμα πρὸς σῶμα, εἶχε ὑπογραμμίσει τὸ γεγονὸς ὅτι μιὰ νίκη τοῦ ΕΛΑΣ δὲν ἦταν κάτι τὸ ἀπίθανο. Ἀντιθέτως. Ἔκαναν, κατόπιν αὐτοῦ, ἕνα τακτικὸ ἑλιγμό, γιὰ νὰ ἐλαττώσουν, ὅσον τὸ δυνατόν, τὴν δικαιολογημένη ἀνησυχία τοῦ Ἀλεξάντερ, μὲ τὸ νὰ φανοῦν ὅτι ζητοῦν διαπραγματεύσεις.

Μὲ τὰ χωνιά τους ἀνήγγειλαν ὅτι ἔχουν ἤδη ἀρχίσει διαπραγματεύσεις καὶ ὅτι «θὰ ἀναλάβη τὴν ἐξέτασι τῆς καταστάσεως μιὰ μικτὴ ἀγγλο-ἀμερικανο-ρωσικὴ ἐπιτροπή».

Ἐπίσης, τὴν 12ην Δεκεμβρίου, μιὰ ἀντιπροσωπεία τοῦ ΕΛΑΣ, μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν Πορφυρογένη, ἐπέτυχε νὰ ἔχη ἐπαφὴ μὲ τὸν Σκόμπη. (Πλησίασαν τὶς θέσεις τῶν Βρεταννῶν μὲ λευκὴ σημαία). Ὁ Σκόμπη, ὅμως, δὲν ὑπεχώρησε οὔτε βῆμα ἀπὸ τὶς θέσεις του, στὶς προτάσεις ποὺ τοῦ ἔκανε ὁ Πορφυρογένης γιὰ συνομιλίες. Ὁ Σκόμπη ζήτησε πρῶτα τὴν ἐφαρμογὴ τῆς συνθήκης τῆς Καζέρτας, τὴν ἄμεση κατάπαυσι τοῦ πυρός, τὴν πλήρη ἀποχώρησι ὅλων τῶν δυνάμεων τοῦ ΕΛΑΣ ἀπὸ τὴν Ἀττική.

Ὁ Πορφυρογένης ζήτησε νὰ ἀποσυρθῆ ἡ Ὀρεινὴ Ταξιαρχία, νὰ ἀφοπλισθῆ καὶ νὰ διαλυθῆ ἡ ἀστυνομία καὶ νὰ παύσουν νὰ ἀναμιγνύωνται οἱ Βρεταννοὶ στρατιωτικῶς στὰ ἑλληνικὰ πράγματα. Ὁ Σκόμπη σημειώνει στὸ ἡμερολόγιό του:

«Ὁ κ. Πορφυρογένης εἶπε ὅτι ἐκπροσωπεῖ ὁλόκληρο τὸ κομμουνιστικὸ κόμμα. Τοῦ εἶπα τοὺς δικούς μου ὅρους. Ἀπεκρίθη ὅτι δὲν ἐνόμιζε ὅτι θὰ γίνονταν δεκτοὶ καὶ τότε τοῦ εἶπα: Χαίρετε».

Οἱ μαχόμενοι τοῦ ΕΛΑΣ καὶ ὁ ἀρχηγός τους Μάντακας, ἀσφαλῶς εἶχαν κάθε λόγο νὰ εἶναι ἱκανοποιημένοι. Οἱ ἄγριοι, γενειοφόροι ἀντάρτες τῶν βουνῶν εἶχαν προσαρμοσθῆ ἀρκετὰ καλὰ στὸν ἰδιότυπο πόλεμο μέσα στὴν πόλι. Βέβαια, δὲν μποροῦσαν νὰ συγκριθοῦν μὲ τοὺς ἔμπειρους καὶ ἄριστα πειθαρχημένους Βρεταννούς, ἀλλὰ ἦσαν τόσο πολλοί, ὥστε γέμιζαν τὰ κτίρια καὶ τοὺς δρόμους, γύρω ἀπὸ τὴν μικρὴ περιοχή, μέσα στὴν ὁποία εἶχαν «κλείσει» τοὺς Ἄγγλους.

Ὁ Μάντακας, τώρα, ἄρχισε αὐτὸ ποὺ θεωροῦσε σὰν «τελικὴ φάσι»: τὴν πλήρη ἀποστέρησι πυρομαχικῶν καὶ ἐφοδίων ἀπὸ τοὺς πολιορκημένους, καθὼς καὶ τὴν πλήρη ἐξόντωσι τοῦ ἀρχηγείου τῆς ΡΑΦ στὴν Κηφισιά. Ὁ ΕΛΑΣ ἐνισχύθηκε καὶ μὲ ἄλλα τμήματα ἐξωπλισμένα κυρίως μὲ ὅλμους. Ὁ Μάντακας, ἐπίσης, ἔφερε ὅλο τους τὸ πυροβολικό, ποὺ ἀριθμοῦσε περίπου 70 κανόνια. Ὅλα ἔλαβαν θέσεις στὰ ὑψώματα γύρω ἀπὸ τὴν Ἀθήνα.

Ἡ νύκτα τῆς 12ης πρὸς τὴν 13η Δεκεμβρίου ἦταν γεμάτη ἀγωνία καὶ ἔντασι. Ἀναγνωριστικὲς πτήσεις τῆς ΡΑΦ εἶχαν ἀποκαλύψει κινήσεις μονάδων τοῦ ΕΛΑΣ ἐξαιρετικὰ ὕποπτες, ποὺ σήμαιναν προφανῶς γενικὴ ἐπίθεσι.

Τελικὰ ἐξεδηλώθη ἰσχυροτάτη ἐπίθεσις κατὰ τῶν στρατώνων Πεζικοῦ κοντὰ στὴν βρεταννικὴ πρεσβεία. Ὁ Μὰκ Μίλλαν ἔγραψε ὅτι «οἱ σφαῖρες ἔμπαιναν ἀπὸ τὸ παράθυρο μέσα στὸ γραφεῖο τοῦ πρεσβευτοῦ, ἀλλὰ ὑπῆρχε μιὰ γωνιά, ὅπου μποροῦσε νὰ καθίση κανεὶς χωρὶς μεγάλο κίνδυνο».

Ἀναμενόταν ἰσχυρὴ ἐπίθεσις στὴν περιοχὴ τοῦ Παναθηναϊκοῦ Σταδίου, ἀλλὰ αὐτὴ ἀνεκόπη ἀπὸ τὰ ἀεροπλάνα τῆς ΡΑΦ.

Στὶς πρῶτες πρωινὲς ὧρες τῆς 13ης Δεκεμβρίου, ἄρχισαν πυκνὰ πυρὰ ὅλμων στὴν ἐπικίνδυνα ἐκτεταμένη περιοχὴ τῶν στρατώνων Πεζικοῦ. Στὰ χαμηλὰ καὶ σκόρπια ἐκεῖνα κτίρια εἶχαν ἀποθηκευθῆ καὶ τὰ ἐφόδια καὶ τὰ ζωτικὰ ὅπλα τῆς φρουρᾶς τῶν Ἀθηνῶν. Ἦταν ἐπίσης ἐκεῖ τὸ ἀρχηγεῖο τῆς 23ης Τεθωρακισμένης καὶ ἡ μοῖρα διαβιβάσεων, ὁ 331 λόχος «Ράσκ», ὁ 1238 λόχος «ΡΕ», ἡ 463 πυροβολαρχία «RHA», ἡ διμοιρία ὅλμων τῆς 11ης KRRC.

Ἡ ἐπίθεσις ἄρχισε μὲ χίλιους περίπου ἀντάρτες τοῦ ΕΛΑΣ. Ὕστερα ἀπὸ τρομακτικὲς ἐκρήξεις δυναμίτιδος στοὺς τοίχους τῶν περιβόλων, ἕνα πολυάριθμο τμῆμα ἐλασιτῶν ἐπετέθη κατὰ τῶν τηλεφωνικῶν ἐγκαταστάσεων καὶ τὶς κατέστρεψε, ἀφοῦ ἐφόνευσε ὅλους τοὺς χειριστάς, ἐκτὸς ἀπὸ ἕνα μόνο.

Ὡστόσο, πέρασαν πολὺ κοντὰ ἀπὸ τοὺς θαλάμους τῶν ἀσυρμάτων, ὅπου οἱ χειρισταὶ ἐξακολουθοῦσαν νὰ διατηροῦν ἐπαφὴ μὲ τὸ ἀρχηγεῖο. Ὡστόσο, μετὰ τὴν καταστροφὴ τοῦ τηλεφωνικοῦ τους κέντρου, δὲν μποροῦσε πιὰ νὰ γίνη λόγος γιὰ συνδυασμένη ἄμυνα μέσα στοὺς στρατῶνες. Στὰ διάφορα κτίρια, οἱ Βρεταννοὶ προέβαλαν λυσσώδη ἀντίστασι. Ἀλλά, τὸ ἕνα μετὰ τὸ ἄλλο τὰ πυρπολοῦσαν οἱ ἀντάρτες καὶ πυροβολοῦσαν ἢ συνελάμβαναν αἰχμαλώτους τοὺς ἄνδρες ποὺ ἔβγαιναν σὰν τὰ ποντίκια ἀπὸ μέσα.

Ἔπειτα ἀπὸ λίγη ὥρα τεράστιες φλόγες ἔφεραν πλήρη σύγχυσι στὶς θέσεις τῶν Βρεταννῶν. Ἡ κεντρικὴ ἀποθήκη καυσίμων εἶχε πάρει φωτιὰ καὶ ἀναμμένη βενζίνη ξεχυνόταν μέσα σ' ὅλο τὸν περίβολο τῶν στρατώνων.

Ἐκείνη τὴν ἴδια νύχτα εἶχε ληφθῆ ἡ ἀπόφασις τῆς μεταφορᾶς τῶν πυρομαχικῶν ἀπὸ τοὺς στρατῶνες τοῦ Ρούφ πρὸς τὴν πιὸ «ἀσφαλῆ» περιοχὴ τῶν στρατώνων Πεζικοῦ. Ὁ δεκανεὺς Ρεχὶλ εἶχε σταλῆ μὲ ἑπτὰ φορτηγὰ καὶ μὲ μιὰ μικρὴ συνοδεία ἀπὸ κομμάντος, ἀλεξιπτωτιστὲς καὶ ὁδηγοὺς τῆς «RASK», μαζὶ μὲ ὑποστήριξι θωρακισμένων ὀχημάτων.

Ὁ Ρεχὶλ περιγράφει ὡς ἑξῆς τὸν ἐφιάλτη ποὺ ἀκολούθησε:

—Μὲ τὰ μάτια τεντωμένα περάσαμε τοὺς κατασκότεινους δρόμους. Ἐπικρατοῦσε σιωπὴ τάφου. Τὰ ὀχήματά μας θὰ ἑνώνονταν μὲ τὴν γενικὴ φάλαγγα, ἀλλὰ εἴχαμε μείνει ἀρκετὰ πίσω. Ἦταν, ὅπως περίπου στὶς καουμπόυκες ταινίες. Οἱ δρόμοι ἦσαν κλεισμένοι μὲ καμμένα τραμ καὶ λεωφορεῖα. Καὶ κρέμονταν καλώδια κομμένα. Καταφέραμε νὰ διασχίσουμε ἔτσι τὴν καρδιὰ τῆς ἐλεγχομένης ἀπὸ τὸν ΕΛΑΣ περιοχῆς καὶ νὰ φτάσουμε στὸ ξενοδοχεῖο τῆς «Μεγάλης Βρεταννίας». Ἀπὸ κεῖ πήραμε ἐντολὴ νὰ κατευθυνθοῦμε πρὸς τοὺς στρατῶνες Πεζικοῦ, ἐκεῖ ποὺ ἦταν ἡ 23η Ταξιαρχία, μερικὲς μόνο ἑκατοντάδες μέτρα πιὸ πάνω.

»Ἡ μικρή μας φάλαγγα πέρασε τὴν πύλη, ἀνεβήκαμε ἕνα μικρό, στενό, ἀνηφορικὸ δρομάκο μέσα στὸν περίβολο τῶν στρατώνων. Μαζὶ μ' ἕναν κομμάντος πήγαμε νὰ παρουσιασθοῦμε στὸν ἀξιωματικὸ ὑπηρεσίας. Ἦταν βαθὺ σκοτάδι παντοῦ. Ἀκούγαμε σφαῖρες νὰ σφυρίζουν πάνω ἀπὸ τὰ κεφάλια μας.

»Ὁ κομμάντος εἶπε: «Μοῦ φαίνεται ὅτι εἴμαστε ἀνάμεσα σὲ διασταυρούμενα πυρά». Ἔπειτα ἀκούστηκε τρομακτικὴ ἔκρηξι, τὴν ἀκολούθησε ἕνας σχετικὰ μαλακὸς θόρυβος γυαλιῶν ποὺ ἔσπαζαν. Κάπου πενῆντα μέτρα πιὸ πέρα ἀκούστηκε ἡ φωνὴ ἑνὸς φρουροῦ ποὺ φώναζε τὸ λοχία του.

Ὁ ταγματάρχης Γ. Βλάσσης, μὲ ξένους συνδέσμους, κατὰ τὴν ἐποχὴ τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Ἑλλάδος

(Συνεχίζεται)

ΟΤΑΝ ΟΛΟΙ ΕΠΙΣΤΕΥΑΝ ΟΤΙ ΕΙΧΕ ΧΑΘΗ

Πῶς ἐσώθη ἡ Ἑλλάς τὸ '44

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΣΚΟΜΠΥ

47ον

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΤΗΣ «ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΚΟΣΜΟΥ»

»Ἔπειτα ξαμολύθηκαν ὅλοι οἱ δαίμονες τῆς κολάσεως. Δυνατὲς ἐκρήξεις, πυροβολισμοί. Τρέξαμε πίσω στὰ ὀχήματά μας καὶ τὰ τοποθετήσαμε μὲ τέτοιο τρόπο, ὥστε νὰ εἴμαστε ἕτοιμοι νὰ δεχθοῦμε ἐπίθεσι. Ἕνα ἀπὸ τὰ φορτηγὰ ἦταν φορτωμένο μὲ χειροβομβίδες. Καὶ θυμᾶμαι ὅτι συλλογιζόμουν ἂν θὰ μὲ περνοῦσαν ἀπὸ στρατοδικεῖο, ἂν χρησιμοποιοῦσα μερικὲς χωρὶς νὰ συμπληρώσω τὸ ἔντυπο «108»! Ἡ ἐπίθεσις γινόταν ὁλοένα καὶ πιὸ σφοδρὴ καὶ ἀπ' ὅ,τι κατάλαβα, ἰσχυρὴ δύναμις εἶχε ἐπιτεθῆ ἀπὸ τὴν ἀριστερὴ πλευρὰ τῶν στρατώνων, δηλαδὴ ἀπὸ τὸ πιὸ ὑψηλὸ σημεῖο, ἀφοῦ ὅπως εἶχα καταλάβει οἱ στρατῶνες ἦσαν χτισμένοι σὲ ἔδαφος ἀνηφορικό. Βρισκόμαστε κατὰ μῆκος ἑνὸς χαμηλοῦ τοίχου, ἐνῶ ἐκεῖ κοντὰ ὑψωνόταν ἕνα κτίριο. Ὑπῆρχε ἕνα μικρὸ πέρασμα πρὸς τὰ δεξιά μας. Τροχιοδεικτικὰ βλήματα ἔπεφταν κοντά μας στὴ μαλακὴ γῆ. Ἀκούγαμε ἐκρήξεις ἀπὸ τὰ δεξιά μας. Ἦταν μᾶλλον ἰταλικὲς χειροβομβίδες. Νόμισα ὅτι εἶδα σκιὲς νὰ κατευθύνωνται πρὸς τὸ μέρος μας καὶ ἄρχισα νὰ βάλλω μὲ τὸ αὐτόματό μου.

»Οἱ ἐπιτιθέμενοι φάνηκαν νὰ ὑποχωροῦν. Ἀπὸ τὰ δεξιά μας ἄκουγα, τώρα, ἰσχυρότερες καὶ πιὸ πυκνὲς ἐκρήξεις. Φαινόταν ὅτι οἱ ἐπιτιθέμενοι τὰ εἶχαν καταφέρει καλύτερα ἀπὸ ἐκεῖ. Προσπάθησα νὰ ζυγίσω τὴν κατάστασι. Βρισκόμαστε μέσα σὲ ἄγνωστή μας περιοχή, ποὺ δεχόταν ἰσχυροτάτη ἐπίθεσι. Ἤμουν ὑπεύθυνος γιὰ τὸ φορτίο ἑπτὰ μεγάλων φορτηγῶν μὲ πυρομαχικά. Ἔπρεπε νὰ φροντίσω, μὲ κάθε θυσία, νὰ μὴ περιέλθουν στὰ χέρια τῶν ἐχθρῶν αὐτὰ τὰ πυρομαχικά.

»Οἱ ἐκρήξεις καὶ ἡ ἀνταλλαγὴ πυρῶν συνεχιζόταν. Ἕνα ἀεροπλάνο ἄρχισε νὰ κάνη βόλτες πάνω ἀπὸ τὰ κεφάλια μας καὶ νὰ ρίχνη φωτιστικὲς φωτοβολίδες. Κάτω ἀπὸ τὸ φῶς τῶν φωτοβολίδων ποὺ ἔμεναν γιὰ λίγο κρεμασμένες στὸν οὐρανὸ κατάφερα νὰ διακρίνω σκηνὲς ἀφάνταστα ἐφιαλτικές. Ἄνδρες, στὸ ὕψωμα ποὺ ἔτρεχαν γιὰ νὰ καλυφθοῦν. Μιὰ κοπέλλα μὲ πηλήκιο τοῦ ΕΛΑΣ καὶ μὲ γούνινη ζακέττα ἔτρεχε πρὸς τὴν κατηφοριὰ κρατώντας μιὰ χειροβομβίδα μὲ μακριὰ ξύλινη λαβή. Θὰ πρέπει νὰ χτυπήθηκε ἀπὸ σφαῖρα. Γονάτισε, ἔμεινε γιὰ λίγο ἀκίνητη, ἔπειτα ἡ χειροβομβίδα ποὺ κρατοῦσε ἐξερράγη στὰ χέρια της. Ἦταν τέτοια ἡ φρίκη μου ποὺ ἔκρυψα τὸ πρόσωπό μου μέσα στὰ χέρια μου. Ἕνας Ἄγγλος φαντάρος φώναξε «Ὤ, ὤ» καθὼς τὸ χέρι του τιναζόταν καμμένο ἀπὸ τὸν καρπό. Ἔπειτα ἄκουσα τὴν χαρακτηριστικὴ φωνὴ ἑνὸς Ἰνδοῦ στρατιώτη ποὺ φώναξε: «Στάσου, Τζόννυ, στάσου Τζόννυ», σὲ κάποιον ἐλασίτη. Ἔπειτα τοῦ ἔρριξε.

Γ. Ἀγόρος καὶ Δ. Γεωργιάδης (ἀντιστράτηγος), κάπου στὴν ἐλεύθερη Ἑλλάδα

»Ἄκουσα ἀνθρώπους πίσω μας. Στράφηκα καὶ φώναξα νὰ σταματήσουν, μὲ προτεταμένο τὸ ὅπλο. Μιὰ φωνὴ ἀγγλικὴ εἶπε: «Φίλοι. Ἄσε νὰ περάσουν, εἶναι Ἕλληνες ἀστυνομικοί». Ἦταν μιὰ μικρὴ ὁμάδα ἀνδρῶν. Φοροῦσαν ἑλληνικὰ κράνη καὶ βραχεῖες. Καθὼς περνοῦσαν εἶχα τὴν ἐντύπωσι ὅτι ἦταν ψεύτικοι. Ἐξαφανίσθηκαν πρὸς τὰ δεξιά μας. Ἕνα αὐτοκίνητο, κάπου τριάντα μέτρα πιὸ πέρα, πῆρε φωτιά. Φώτισε τὰ πάντα γύρω. Ἔπειτα ἄρχισαν νὰ ἐκρήγνυνται τὰ πυρομαχικὰ ποὺ ἦσαν φορτωμένα στὸ αὐτοκίνητο.

»Ὁ στρατιώτης Χουάιτ, ἀπὸ τὴν ὁμάδα μου, ποὺ εἶχε φτάσει ὡς τὸ δρόμο γιὰ νὰ δῆ τί γινόταν ἐκεῖ, γύρισε καὶ εἶπε: Εἶναι πολλοὶ πληγωμένοι ἐκεῖ. γίνεται μακελλειό. Καθὼς βελτιωνόταν τὸ φῶς, ἄρχιζε νὰ θαμποφέγγη ἡ αὐγή, ἦρθε ἀπὸ πάνω μας ἕνα μαχητικὸ ἀεροπλάνο. Ἄρχισα νὰ διακρίνω κάπως τὸ ὕψωμα ἀπὸ πάνω μας. Ἦταν γεμᾶτο κάθε λογῆς ἀνθρώπους μὲ κάθε λογῆς ντύσιμο, ἄλλοι ἔτρεχαν, ἄλλοι ἦσαν λουφαγμένοι. Ἦταν ἡ πλευρὰ τοῦ Λυκαβηττοῦ. (Σημ. Μεταφρ.: Οἱ στρατῶνες Πεζικοῦ, ποὺ δὲν ὑπάρχουν πιά, ἦσαν στὴν περιοχὴ ἀνάμεσα στὸ νοσοκομεῖο «Εὐαγγελισμὸς» καὶ στὴν ἀμερικανικὴ πρεσβεία). Τὸ ἀεροπλάνο ἄνοιξε πῦρ μὲ τὰ ταχυβόλα του καὶ μὲ ρουκέττες. Θὰ πρέπει νὰ ἦταν ἔξοχος πιλότος. Πετοῦσε μέσα στὸ ἀμφίβολο φῶς, μὲ ἕναν ψηλὸ λόφο κοντά του. Ἦταν μιὰ κρίσιμη στιγμὴ τῆς ἐπιθέσεως. Διέκρινα ἕνα αὐτοκίνητο μὲ τὰ σήματα τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ, ποὺ μάζευε νεκροὺς καὶ τραυματίες. Μεγάλος ἀριθμὸς ἀνδρῶν κειτόταν ἐδῶ καὶ κεῖ, σὰν νὰ τοὺς εἶχε ρίξει κάτω κάποιο γιγάντειο χέρι. Ἀπὸ κάποιο σπίτι, ἄρχισαν νὰ πέφτουν πυροβολισμοί. Χτύπησαν τὸ αὐτοκίνητο μὲ τοὺς τραυματιοφορεῖς. Ἄκουσα τὸν ὁδηγὸ νὰ φωνάζη: «Δὲν μὲ νοιάζει νὰ βοηθήσω τοὺς παλιομπάσταρδους, ἀλλὰ ἂν πρόκειται νὰ μὲ πυροβολοῦν κι' ἀπὸ πάνω, νὰ τοὺς πάρη ὁ διάβολος». Ἔκανε στροφὴ μὲ τ' ἀμάξι του καὶ ἔφυγε.

»Πῆγα ἕρποντας πρὸς τὸ μέρος τῶν ἀνθρώπων ποὺ κείτονταν ἐκεῖ. Ἦσαν ὅλοι τους ἐλασίτες. Εἶδα ἕνα ἀγόρι, δὲν θὰ ἦταν πάνω ἀπὸ δεκαέξι χρόνων. Εἶχε χτυπηθῆ στὴν κοιλιά. Τὸ πανταλόνι του ἦταν γεμᾶτο πηγμένο αἷμα. Εἶχε ἕνα γερμανικὸ τυφέκιο. Ἕνας κοντὸς ἄνδρας κοντά του φοροῦσε ἰταλικὸ κράνος. Ἦταν ξυλιασμένος ἤδη. Ὅλοι ἦσαν νεκροὶ ἐκεῖ. Δυὸ εἶχαν πέσει μέσα στὴ φωτιὰ τῆς βενζίνης ποὺ εἶχε χυθῆ καὶ εἶχε ἀνάψει, καὶ εἶχαν καρβουνιάσει.

»Ὅλη ἐκείνη τὴ φοβερὴ νύχτα δὲν εἶχα ἰδέα ποῦ ἤμουν, τί γινόταν ἀκριβῶς γύρω μου. Τώρα μὲ τὸ φῶς τῆς αὐγῆς ἄρχισα νὰ ἔχω σαφέστερη ἀντίληψι τῆς καταστάσεως. Οἱ ἐλασίτες εἶχαν ἀποσυρθῆ σ' ἕνα τετράγωνο σπιτιῶν καὶ διαμερισμάτων στὸ δρόμο ποὺ ἦταν στὴν βάσι τοῦ ὑψώματος, ἔξω ἀκριβῶς ἀπὸ τοὺς ἐρειπωμένους, τώρα, τοίχους. Μιὰ μεγάλη ὁμάδα εἶχε τοποθετηθῆ στὴν ταράτσα κάποιας πολυκατοικίας καὶ πυροβολοῦσε κατὰ τῶν θέσεών μας μὲ ζωηρότητα. Κάποιος ἔτρεχε ἀνάμεσά τους, δίνοντας προφανῶς ἐντολές. Ὅμως, τὸ τέλος τῆς ἐπιθέσεως τοῦ ΕΛΑΣ ἦταν πολὺ κοντά. Ἅρματα μάχης ἐκινοῦντο, τώρα, ἐναντίον τους. Μέσα στὸ σκοτάδι τῆς νύχτας ἡ μεγαλύτερη δυσκολία ἦταν νὰ ξεχωρίσης ποιὸς ἦταν ὁ ἐχθρὸς καὶ ποιὸς ὁ φίλος. Τώρα ἡ κατάστασι ἦταν διαφορετική. Τὰ πυροβόλα τῶν τὰνκς ἔβαλλαν ἀπὸ πολὺ κοντὰ πρὸς τὶς «ἑστίες» τοῦ ἐχθροῦ. Δυνάμεις πεζικοῦ τοῦ Συντάγματος «Λίβερπουλ» (τῆς 4ης Μεραρχίας) ἀκολουθοῦσαν πίσω ἀπὸ τὰ τὰνκς. Μερικοὶ ἔβαλλαν μὲ «πίατ» κατὰ τῶν σπιτιῶν. Τὰ στρατεύματα αὐτὰ μόλις εἶχαν φτάσει στὸν Πειραιᾶ καὶ μπῆκαν στὴν πιὸ κατάλληλη ὥρα στὴ μάχη.

»Ἔφτασε καὶ ὁ ταξίαρχος Ἄρκραϊτ. Βάδιζε στητός, χωρὶς νὰ ἐνδιαφέρεται γιὰ τοὺς ἐλεύθερους σκοπευτὲς ἀπὸ τὶς στέγες, μὲ τὴν κόκκινη κορδέλλα στὸ πηλήκιό του καὶ ὅλα τὰ ἐνδεικτικὰ τοῦ βαθμοῦ του.

(Συνεχίζεται)

ΟΤΑΝ ΟΛΟΙ ΕΠΙΣΤΕΥΑΝ ΟΤΙ ΕΙΧΕ ΧΑΘΗ

Πῶς ἐσώθη ἡ Ἑλλὰς τὸ '44

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΣΚΟΜΠΥ

48ον

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΤΗΣ «ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΚΟΣΜΟΥ»

Οἱ ὑπόλοιποι ἐλασῖτες παρεδόθησαν, μὲ κάτι πελώριους κόκκινους σταυροὺς ραμμένους στὸ στῆθος τους. Ἄλλοι κρατοῦσαν ἄσπρες σημαῖες.

»Ὅταν θυμόμουν τὸν φίλο μου στὸ Ροὺφ ποὺ σκοτώθηκε, μοῦ ἐρχόταν νὰ σηκώσω τὸ αὐτόματό μου καὶ νὰ τοὺς καθαρίσω ὅλους. Παντοῦ κείτονταν πτώματα καὶ ἔτσι ἦταν μᾶλλον εὔκολο νὰ συμπεράνη κανεὶς τὴν πορεία ποὺ εἶχαν ἀκολουθήσει οἱ μάχες. Μερικὰ ἀπὸ τὰ πτώματα ἀνῆκαν στοὺς «ἀστυνομικοὺς» ποὺ εἶχαν περάσει σὰν «φίλοι» τὴ νύχτα μέσα.

»Οἱ ἄνδρες μας ἔβγαιναν ἕνας ἕνας ἀπὸ τὶς θέσεις τους, χαρούμενοι ποὺ εἶχαν ἐπιζήσει, ποὺ δὲν εἶχε μεταβληθῆ σὲ συμφορὰ ἡ περιπέτεια ἐκείνης τῆς νύχτας. Ἕνας λοχίας κοιτοῦσε συλλογισμένα κάτι φαντάρους μας ποὺ τοὺς ἔβγαζαν καμμένους μέσα ἀπὸ ἕνα ἐρειπωμένο οἴκημα.

»— Γιὰ κοίτα κάτι πράγματα! εἶπε μὲ πίκρα. Νὰ γλυτώσης ἀπὸ τὴ Μάχη τῆς Ἐρήμου, νὰ περάσης ὅλες τὶς μάχες τῆς Ἰταλίας καὶ νὰ τὴν βρῆς ἐδῶ!»

Ἕνα ἀπὸ τὰ καμμένα πτώματα νομίσθηκε ὅτι ἦταν ὁ λοχίας Τζῶρτζ Βαλεντάιν. (Τὸ πτῶμα εἶχε βρεθῆ στὸ κρεβάτι του). Ὅμως, ὅπως ἀποδείχθηκε ἀργότερα, ὁ Βαλεντάιν εἶχε ἐπιζήσει. Εἶχε συλληφθῆ αἰχμάλωτος καὶ πέρασε πραγματικὴ ὀδύσσεια.

Ἐπέζησε τελικά, γιὰ νὰ διηγηθῆ καὶ ἐκεῖνος τὴν δική του ἔκδοχὴ τῶν γεγονότων τῆς ἐφιαλτικῆς νύχτας.

— Οἱ λησταὶ τοῦ ΕΛΑΣ κατάφεραν νὰ μποῦν μέσα στοὺς στρατῶνες μεταμφιεσμένοι σὲ Ἕλληνες ἀστυνομικούς, μὲ στολὲς βρεταννικές. Ἔδωσαν, μάλιστα, καὶ τὸ σωστὸ παρασύνθημα. Αὐτοὶ ἀνετίναξαν τοὺς τοίχους τοῦ περιβόλου ἀπὸ τὴν δική μας πλευρά, μὲ δυναμίτιδα. Οἱ τοῖχοι εἶχαν ὕψος περίπου δώδεκα πόδια (τρία μέτρα καὶ ἑξῆντα ἑκατοστά). Ἔτσι εἰσώρμησαν μέσα στὸ στρατόπεδο ἑκατοντάδες φανατικοὶ κομμουνισταί, ποὺ ἐπετέθησαν στοὺς κοιτῶνες τῶν ἀνδρῶν μας. Στὸν δικό μου τὸν θάλαμο ἤμαστε 21 ἄνδρες, μὲ τρία ὁπλοπολυβόλα «Μπρὲν» καὶ δεκαοχτὼ τόμμυγκαν. Σὲ λίγο τὸ χαμηλὸ κτίριο εἶχε μεταβληθῆ σὲ κόλασι φωτιᾶς. Κρατήσαμε ὡς τὶς 5.30 σκοτώνοντας ὅσους προσπαθοῦσαν νὰ μποῦν μέσα. Μᾶς πετοῦσαν συνεχῶς χειροβομβίδες καὶ μᾶς ἀνάγκαζαν νὰ εἴμαστε πεσμένοι στὸ πάτωμα, ἐνῶ οἱ νεκροὶ καὶ οἱ τραυματίες ἀνάμεσά μας πλήθαιναν συνεχῶς. Κρατοῦσα μιὰ ἀπὸ τὶς τρῦπες ποὺ εἶχαν ἀνοιχθῆ καὶ ἔβαζα συνεχῶς ἀπὸ κεῖ μὲ τὸ τόμμυγκάν μου. Τελικὰ ἔφεραν ὄλμους καὶ ἄρχισαν νὰ βάλλουν ἐναντίον μας, ἐνῶ φώναζαν:

»— Ἐγγλέζοι, παραδοθῆτε!

»Ὁ διοικητὴς τῆς διμοιρίας μας ἀποφάσισε νὰ παραδοθοῦμε. Φώναξα: «Ἐντάξει» (τὴν ἤξερα αὐτὴ τὴν ἑλληνικὴ ἔκφρασι).

»Ἦταν πραγματικὰ ταπεινωτικὸ νὰ σὲ αἰχμαλωτίζουν ληστές! Μᾶς ἅρπαζαν μόλις βγαίναμε. Ἀνάμεσά τους ἦταν καὶ γυναῖκες. Μᾶς τραβοῦσαν ἀπὸ τοὺς γιακάδες τῆς χλαίνης μας καὶ τοὺς ἔσχιζαν. Μᾶς πῆραν ἔπειτα ἀκόμα καὶ τὰ χιτώνια. Ἔπειτα μᾶς ἔβγαλαν μέσα ἀπὸ μιὰ τρῦπα ποὺ εἶχε ἀνοίξει ἔκρηξι ἀπὸ δυναμίτη στὸν τοῖχο. Μᾶς μετέφεραν σὲ διαμερίσματα πολυκατοικιῶν ποὺ ἦσαν στὸ ὕψωμα, πάνω ἀπὸ τοὺς καταυλισμούς. Μᾶς εἶχαν ἐκεῖ, στὸν τελευταῖο ὄροφο, χωρὶς τροφὴ καὶ νερό, ὅλη τὴν ἡμέρα. Γιὰ νὰ γίνουν χειρότερα τὰ πράγματα, τὰ δικά μας ἀεροπλάνα κατέβαιναν χαμηλὰ καὶ πολυβολοῦσαν τὴν πολυκατοικία. Ὅταν ἔπεσε τὸ σκοτάδι μᾶς μετέφεραν μέσα ἀπὸ κάτι χαρακώματα ποὺ εἶχαν σκάψει. Πιστεύαμε ὅτι εἶχαν σκοπὸ νὰ μᾶς σκοτώσουν καὶ νὰ μᾶς θάψουν ἐκεῖ μέσα. Μᾶς εἶχαν μπροστὰ καὶ μᾶς ἔσπρωχναν μὲ τὰ ὅπλα τους καὶ μᾶς φώναζαν «μπρός», ποὺ σημαίνει «προχωρεῖτε». Αὐτὸ τὸ χαράκωμα εἶχε μῆκος πάνω ἀπὸ ἑξακόσια μέτρα. Τελικὰ βγήκαμε σὲ μιὰ περιοχὴ γεμάτη θάμνους. Περάσαμε τὸ δρόμο καὶ φθάσαμε στὸν ἀνατολικὸ τομέα τῆς πόλεως, ὅπου κυριαρχοῦσε ὁ ΕΛΑΣ...»

Κατὰ τὴν ἐπίθεσί τους στοὺς στρατῶνες Πεζικοῦ οἱ ἀντάρτες τοῦ ΕΛΑΣ συνέλαβαν περισσότερους ἀπὸ ἑκατὸ Βρεταννοὺς αἰχμαλώτους. Ἐπὶ πλέον ἐφονεύθησαν εἴκοσι Βρεταννοὶ καὶ σαράντα περίπου ἐτραυματίσθησαν. Στὸ πεδίο τῆς συγκρούσεως βρέθηκαν κάπου 30 ἐλασῖτες νεκροὶ καὶ σαράντα περίπου συνελήφθησαν αἰχμάλωτοι. Ἐκεῖνο, ὅμως, ποὺ εἶχε σημασία ἦταν ὅτι δὲν ἐπέτυχαν τὸν στόχο τῆς ἐπιχειρήσεώς τους. Μιὰ ἐπιχειρησιακὴ διαταγὴ ποὺ βρέθηκε στὴν τσέπη ἑνὸς ἀξιωματικοῦ τοῦ ΕΛΑΣ ἀνέφερε ὅτι σκοπὸς τῆς ἐπιθέσεως ἦταν νὰ «σχηματισθῆ ἀρραγὲς μέτωπο ἀπὸ τὴν περιοχὴ τῶν Ἀμπελοκήπων ὡς τὴν Καισαριανή· ἐπίσης ἔπρεπε νὰ καταστραφοῦν τὰ πεδινὰ πυροβόλα τῶν Βρεταννῶν».

Ἡ ἐπίθεσι τοῦ ΕΛΑΣ στοὺς στρατῶνες Πεζικοῦ τὴν νύκτα τῆς 12ης πρὸς τὴν 13η Δεκεμβρίου ἦταν τὸ ἀποκορύφωμα τῆς ἐπιτυχίας τους. Εἶχαν «κλείσει» τοὺς Ἄγγλους μέσα σ' ἕνα κύκλο μικρὸ καὶ σκληρὰ πιεζόμενο, ποὺ σὲ μερικὰ σημεῖα ἡ περίμετρός του ἀπεῖχε μόνο ἑκατὸ μέτρα ἢ καὶ λιγώτερο ἀπὸ τὸ στρατιωτικὸ ἀρχηγεῖο καὶ τὴν ἕδρα τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως. Ἡ ἐλάχιστη σύμπτυξις αὐτῆς τῆς περιμέτρου θὰ ἔφερε τὰ κύρια σημεῖα, τὰ νευραλγικὰ κέντρα τῆς πόλεως, κάτω ἀπὸ τὰ πυρὰ τοῦ ΕΛΑΣ.

«Κάθε ἑσπέραν δεχόμενα πλῆθος ἀνευθύνων ἀναφορῶν, σχετικῶς πρὸς τὰς προθέσεις τοῦ ἐχθροῦ», ἀναφέρεται στὸ ἡμερολόγιο τῆς 23ης Τεθωρακισμένης Ταξιαρχίας. «Ἦταν ἀπαραίτητον νὰ ἐπιστρατεύεται ὅλο τὸ θάρρος μας προκειμένου νὰ διατηροῦμε τὸ ἠθικό μας καὶ νὰ κάνωμε σχέδια ἀντιμετωπίσεως γενικῆς ἐπιθέσεως».

★

Οἱ ἐπιθέσεις τοῦ ΕΛΑΣ τῆς 13ης Δεκεμβρίου δὲν περιωρίσθησαν ἐναντίον τῶν στρατώνων Πεζικοῦ. Προφανῶς ἦταν μιὰ γενικὴ καὶ ἀποφασιστικὴ ἐπίθεσις. Οἱ ἐλασῖτες ἔκαναν ἐπιθέσεις ἐναντίον κτιρίων καὶ θέσεων ποὺ κατεῖχαν οἱ Βρεταννοί, οἱ τακτικὲς ἑλληνικὲς δυνάμεις καὶ ἡ Χωροφυλακή. Ἡ σκόνη τῶν κτιρίων ποὺ γκρεμίζονταν ἀπὸ τὶς ἐκρήξεις γινόταν ἕνα μὲ τοὺς καπνοὺς τῆς μάχης. Καὶ ἅπλωνε βαρὺ σύννεφο πάνω ἀπὸ τὴν ταλαιπωρημένη πόλι.

Καὶ ἐνῶ ἡ ΡΑΦ, οἱ χειρισταὶ τῶν πυροβόλων καὶ τῶν ὄλμων ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῶν Βρεταννῶν ἀκολουθοῦσαν πιστὰ τὴν διαταγὴ νὰ σέβωνται τὰ ἱστορικὰ μνημεῖα, οἱ κομμουνισταὶ δὲν εἶχαν τέτοιους περιορισμούς.

Τὴν ἡμέρα αὐτή, ὁ ΕΛΑΣ χρησιμοποίησε, γιὰ πρώτη φορά, ἕνα τρομερὸ ὅπλο, γιὰ νὰ ἀντιμετωπίση τὰ τάνκς τῶν Ἄγγλων: βαγόνια τῶν τράμ, φορτωμένα μὲ ἐκπληκτικὰ μεγάλες ποσότητες «ΤΝΤ». Ὅμως, παρὰ τὶς ἀποφασιστικὲς ἐπιθέσεις τοῦ ΕΛΑΣ σ' ὅλα τὰ σημεῖα, στὸ τέλος αὐτῆς τῆς τρομερῆς ἡμέρας, ὅλες οἱ ἐπιθέσεις, σ' ὅλα τὰ σημεῖα, εἶχαν ἀποκρουσθῆ. Μέσα στοὺς δρόμους καὶ στὶς πλατεῖες, ποὺ ἦσαν σπαρμένες μὲ πτώματα, οἱ ἄνδρες τοῦ Σκόμπη κράτησαν ἀποφασιστικὰ τὶς θέσεις τους.

Ὁ καπετὰν Διαμαντῆς, ὁ Ὀρέστης τῆς 2ας μεραρχίας καὶ ὁ καπετὰν Γιώτης (Φλωράκης) κατὰ τὴν Κατοχή, ποὺ ἑτοίμαζαν τὶς μονάδες γιὰ νὰ ζώσουν τὴν Ἀθήνα κατὰ τὸ κίνημα

(Συνεχίζεται)

ΟΤΑΝ ΟΛΟΙ ΕΠΙΣΤΕΥΑΝ ΟΤΙ ΕΙΧΕ ΧΑΘΗ

Πῶς ἐσώθη ἡ Ἑλλὰς τὸ '44

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΣΚΟΜΠΥ

49ον

Ἐκείνη τὴν θυελλώδη νύκτα, ὁ Σκόμπη, δὲν δίστασε νὰ πάη στὸ γεῦμα ποὺ εἶχε παραθέσει πρὸς τιμήν του ὁ ναύαρχος Τήρλ. Ἦταν ἐκεῖ καὶ ὁ ναύαρχος Τέναντ. Γράφει μὲ τὸ ἀπαραίτητο «φλέγμα» στὸ ἡμερολόγιό του:

«Πέρασα τοὺς συσκοτισμένους δρόμους μὲ μιὰ φρουρὰ ἀλεξιπτωτιστῶν».

Πιὸ κάτω γράφει τὴν ἀπάντησι τοῦ Τσῶρτσιλ στὶς προτάσεις του σχετικὰ μὲ τὸν διορισμὸ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Δαμασκηνοῦ ὡς ἀντιβασιλέως.

«Ὁ Βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων, τὸν πληροφοροῦσε ὁ Τσῶρτσιλ, ἐξακολουθεῖ νὰ ἀρνῆται τὴν ἀνάθεσιν τῆς ἀντιβασιλείας εἰς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον».

Τὴν ἑπομένη ἡμέρα, ὁ Μὰκ Μίλλαν ἔστειλε ἕνα ἐπεῖγον τηλεγράφημα ποὺ ἐπέμενε στὸν διορισμὸ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου στὴν θέσι τοῦ ἀντιβασιλέως. Ζητοῦσε «ἀπάντησι ἐντὸς τῆς ἡμέρας».

Ὁ Μὰκ Μίλλαν εἶχε τὴν ἐντύπωσι ὅτι μαζὶ μὲ τὸν Λήπερ εἶχαν πείσει τὸν Παπανδρέου νὰ δεχθῆ νὰ στείλη ἐκεῖνος τηλεγράφημα πρὸς τὸν Γεώργιο Β', ποὺ νὰ ζητῆ τὸν διορισμὸ τοῦ Δαμασκηνοῦ ὡς ἀντιβασιλέως. Ὅμως, ὅταν ἐπεσκέφθη ἀργότερα τὴν ἴδια ἡμέρα τὸν Παπανδρέου διαπίστωσε ὅτι ὁ πρωθυπουργὸς εἶχε κάνει «στροφὴ 180 μοιρῶν». Τώρα ὁ Παπανδρέου ἐπέμενε ὅτι αὐτὸ θὰ ἐκληφθῆ σὰν «ἔνδειξις ἀδυναμίας», ἐτόνιζε δέ, ὅτι οἱ κομμουνισταί, ἔτσι ποὺ εἶχαν διαμορφωθῆ τὰ πράγματα, ἔπρεπε νὰ τσακισθοῦν.

Αὐτὸ εἶχε σὰν ἀποτέλεσμα νὰ ἀποθαρρυνθῆ ὁ Μὰκ Μίλλαν. Τὴν ἀπογοήτευσί του τὴν ἐκφράζει μὲ τὶς ἀκόλουθες φράσεις στὶς σημειώσεις του:

«Καί, στὸ μεταξύ, περιμέναμε νὰ διαπιστώσουμε τί ἐπεφύλασσε ἡ μοῖρα γιὰ μᾶς. Θὰ εἴχαμε τὴν τύχη τοῦ Γκόρντον στὸ Χαρτούμ, ἢ θὰ ἔφθαναν ἐγκαίρως ἐνισχύσεις; Αὐτὸ θὰ ἐξηρτᾶτο ἀπὸ τὸν καιρό, κυρίως. Ἂν κρατοῦσε ἡ καλοκαιρία γιὰ μερικὲς ἑβδομάδες, ὅλα θὰ πήγαιναν καλά».

Οἱ ἐπίμονες καὶ συνεχεῖς ἐπιθέσεις τοῦ ΕΛΑΣ εἶχαν συμπτύξει ἀκόμα περισσότερο τὴν περίμετρο τῶν θέσεων τῶν Βρεταννῶν. Τὴν 14η Δεκεμβρίου ἀπεφασίσθη νὰ ἀποσυρθῆ ὁ λόχος τοῦ «KRRCS» ἀπὸ τὶς θέσεις του πενήντα περίπου μέτρα βορείως τῆς Ὁμονοίας, προκειμένου νὰ καταλάβη νέες θέσεις πλησιέστερα πρὸς τὴν πλατεῖα κατὰ τρόπον ὥστε τὸ ἀριστερό πλευρό του νὰ καλύπτεται ἀπὸ τὶς δυνάμεις τῆς 2ας ταξιαρχίας Ἀλεξιπτωτιστῶν τῆς Ὁμονοίας. Ἀπὸ κεῖ, ἡ γραμμὴ τῆς περιμέτρου προχωροῦσε ἀνατολικὰ πρὸς τὸν Λυκαβηττό. Σ' ὅλο τὸ μῆκος τῆς γραμμῆς αὐτῆς εἶχαν τοποθετηθῆ ὀχυρά, ἰδίως στὶς διασταυρώσεις τῶν ὁδῶν. Ἡ περίμετρος περιλάμβανε τὸν μισὸ Λυκαβηττὸ (δυτικὴ πλευρά), κατέβαινε πρὸς τοὺς στρατῶνες Πεζικοῦ, γιὰ νὰ ἑνωθῆ ἀπὸ κεῖ μὲ τὰς θέσεις τῆς Ὀρεινῆς Ταξιαρχίας. Πρὸς τὰ νότια, οἱ δυνάμεις ἦσαν πιὸ ἀραιὰ τοποθετημένες σὲ περιοχὲς μὲ λιγώτερα κτίρια. Ἡ περίμετρος διέσχιζε τὸν Βασιλικὸ Κῆπο καὶ τὸ πάρκο τοῦ Ζαππείου ἐκεῖ ποὺ ἑνωνόταν μὲ τὴν Ὀρεινὴ Ταξιαρχία καὶ τὴν 2αν Ἀλεξιπτωτιστῶν.

Ἦταν ἀναπόφευκτο νὰ φανῆ γρήγορα ἡ ἀνωτερότης τῶν ἐπιλέκτων μονάδων ὅπως ἦταν ἡ 2α Ἀλεξιπτωτιστῶν. Ἀλλὰ καὶ οἱ ἄλλες μονάδες μὲ λιγώτερη πεῖρα σὲ μάχες σῶμα πρὸς σῶμα ἐπέτυχαν ἐντυπωσιακὰ ἀποτελέσματα. Ἄνδρες τῆς 50ῆς Ἰλαρχίας Τεθωρακισμένων ποὺ ἐμάχοντο σὰν μονάδες πεζικοῦ, πολέμησαν μὲ τόση ἀποφασιστικότητα καὶ ἱκανότητα, ὥστε ἐπιθέσεις ὠργανωμένες καὶ ἐπικίνδυνες ἀντιμετωπίσθησαν κατὰ τρόπον πλήρως ἱκανοποιητικόν.

Ὁ Χόαρ τῶν «Τάιμς» ἔστειλε τὴν ἀκόλουθη ἀνταπόκρισι ἐκείνη τὴν ἡμέρα:

«Μεγάλη ἀντιπάθεια ἔχει δημιουργηθῆ κατὰ τῶν Βρεταννῶν (ἀπὸ τὸν ΕΛΑΣ) καὶ οἱ πολιτικοὶ κομισάριοι οἱ ὁποῖοι διέδωσαν προφορικῶς καὶ διὰ τῶν μικρῶν ἐφημερίδων ποὺ κυκλοφοροῦν ὅτι δέκα χιλιάδες ἄνθρωποι ἐφονεύθησαν στὴν Καισαριανὴ ἀπὸ βομβαρδισμοὺς καὶ πολυβολισμοὺς τῶν ἀεροπλάνων, ἔχουν ἐξοργίσει τὶς μᾶζες».

Δὲν εἶναι, βέβαια, ἀνάγκη νὰ ποῦμε ὅτι οὔτε βόμβες ἐρρίφθησαν, οὔτε πολυβολισμοὶ ἔγιναν στὴν περιοχὴ τῆς Καισαριανῆς. Δὲν ἐρρίφθη ποτὲ οὔτε μιὰ βόμβα ἀπὸ ἀεροπλάνα τῆς ΡΑΦ στὴν Ἀθήνα.

Οἱ ἀλεξιπτωτισταὶ ἀπὸ τὴν Θεσσαλονίκη μετεφέρθησαν ἐπειγόντως προκειμένου νὰ ἑνωθοῦν μὲ τὸ ὑπόλοιπο τμῆμα τῆς ταξιαρχίας στὴν Ἀθήνα. Μὲ ἀντεπιθέσεις ἐναντίον τῶν ἀνταρτῶν ποὺ τοὺς περιεκύκλωναν ἀπὸ παντοῦ ἐπέτυχαν νὰ ἐκκαθαρίσουν τὴν περιοχὴ βορείως τῆς Ἀκροπόλεως. Ἀλλά, οἱ περιοχὲς ποὺ ἐκκαθαρίζονταν γέμιζαν σὲ λίγο μὲ ἐλευθέρους σκοπευτὰς ποὺ ἐπέφεραν σοβαρὲς ἀπώλειες.

«Ἡ Ὁμόνοια ἔμοιαζε πραγματικὰ σὰν μιὰ γωνία τοῦ Στάλινγκραντ, γράφει ὁ Φαρράρ Χόκλεϋ. Ὑπῆρχαν καμένα τρὰμ ποὺ τὰ εἶχαν κουβαλήσει γιὰ ὁδοφράγματα, ὑπῆρχαν χτυπημένα ἅρματα μάχης — ἕνα σωστὸ χάος σκηνῆς μάχης. Χρησιμοποιοῦσαν βόμβες βενζίνης γιὰ νὰ καῖνε τὰ τάνκς. Τὰ πληρώματα τῶν τάνκς ἦσαν ἄνδρες ἱκανοὶ καὶ γενναῖοι, ἀλλὰ ἡ ζωή τους δὲν ἦταν καθόλου εὔκολη».

Τὸ ἐφεδρικὸ τοῦ ΕΔΕΣ μεταφέρει πολεμεφόδια, ποὺ ἔφεραν μὲ ταχύπλοα σκάφη οἱ Ἄγγλοι στὴν Πάργα, σὲ μονάδες τῶν βουνῶν

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΤΗΣ «ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΚΟΣΜΟΥ»

«Τὶς νύχτες τρύπωναν κρυφὰ στὶς θέσεις μας διάφοροι ἄνθρωποι, ποὺ μᾶλλον δὲν ἦσαν ἐλασῖτες, ἀλλὰ ἔρχονταν γιὰ νὰ λεηλατήσουν. Οἱ περισσότεροι ἔχαναν τὴ ζωή τους. Οἱ ἀλεξιπτωτισταὶ εἶχαν ἐγκατασταθῆ σὲ σπίτια, καταστήματα, γραφεῖα ἢ ὅ,τι ἄλλο ἦταν κατάλληλο γιὰ θέσις μάχης. Ἀντιμετώπισα ἕνα σοβαρὸ πρόβλημα ὅταν μιὰ διμοιρία ἐγκαταστάθηκε σ' ἕνα οἶκο ἀνοχῆς. Ὅλα τὰ κορίτσια ἦταν ἐκεῖ μέσα. Χρειάσθηκε νὰ πάω ἐκεῖ καὶ νὰ τοὺς μιλήσω σκληρά. Τοὺς εἶπα νὰ προσέχουν, δὲν ὑπῆρχε κανένας λόγος νὰ σκοτωθοῦν μόνο καὶ μόνο γιατί ἄφηναν τὴν ἐπαγρύπνησί τους γιὰ νὰ ἱκανοποιήσουν τὴν ἐπιθυμία μιᾶς στιγμῆς».

Οἱ ἀλεξιπτωτισταὶ ἦσαν ἱκανοί, ἤξεραν νὰ πολεμοῦν. Ἀλλά, ὅπως καὶ νὰ τὸ κάνουμε, δὲν ἦταν δυνατὸν νὰ ἀνατρέψουν τὴν κατάστασι, νὰ κερδίσουν ἔδαφος ἂν δὲν ἔρχονταν ἐνισχύσεις. Ὁ ἀριθμός τους ἦταν σχετικὰ πολὺ περιωρισμένος.

★

Στὸν Πειραιᾶ, ἐξ ἄλλου, ἡ νεοαφιχθεῖσα δύναμις τῆς 4ης Ἰνδικῆς Μεραρχίας εἶχε ἀναλάβει περιωρισμένης ἐκτάσεως ἀντεπίθεσι. Σὲ λυσσώδη μάχη, σῶμα πρὸς σῶμα, εἶχαν ἐπιτύχει νὰ ἀνακαταλάβουν τὸ Ναυτικὸ Ἀρχηγεῖο. Ἀλλὰ ὁ ΕΛΑΣ ἐξακολουθοῦσε νὰ κυριαρχῆ στὸ λιμάνι καὶ στὸ μεγαλύτερο τμῆμα τῆς πόλεως.

Τὴν βρεταννικὴ φρουρὰ τῶν Πατρῶν ἀπειλοῦσε μιὰ ὁλόκληρη μεραρχία τοῦ ΕΛΑΣ καὶ στὴν Θεσσαλονίκη ἐπικρατοῦσε μιὰ ἀνήσυχη εἰρήνη. Ὁ στρατηγὸς Μπακιρτζῆς καὶ ὁ Μάρκος Βαφειάδης περίμεναν τὴν σίγουρη νίκη στὴν Ἀθήνα γιὰ νὰ ἀρχίσουν τὶς δικές τους «ἐκκαθαριστικὲς πλέον ἐπιχειρήσεις».

Ὁ διοικητὴς τῆς δυνάμεως τῆς Θεσσαλονίκης, στρατηγὸς Χόλουώρθυ, ἐπέτυχε νὰ πείση τὸν Μπακιρτζῆ νὰ ἀποφευχθῆ ἡ αἱματοχυσία. Οἱ δυὸ στρατηγοὶ τοποθέτησαν τὶς δυνάμεις τους μὲ τέτοιο τρόπο ὥστε νὰ ἐμποδισθῆ ἡ σύγκρουσις.

(Συνεχίζεται)

ΠΕΜΠΤΗ 1 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1975

ΟΤΑΝ ΟΛΟΙ ΕΠΙΣΤΕΥΑΝ ΟΤΙ ΕΙΧΕ ΧΑΘΗ

Πῶς ἐσώθη ἡ Ἑλλάς τὸ '44

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΣΚΟΜΠΥ

50όν

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΤΗΣ «ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΚΟΣΜΟΥ»

Οἱ μικρὲς σχετικῶς μονάδες τῆς 7ης Ἰνδικῆς Ταξιαρχίας ἐνισχύθηκαν κρυφὰ ἀπὸ τὶς κατεσπαρμένες μονάδες στὴν Μακεδονία καὶ τὴν Θράκη. Ἡ βρεταννικὴ δύναμις τῆς Θεσσαλονίκης εἶχε συγκεντρωθῆ σὲ δυὸ βασικῶς περιοχές: ἡ μιὰ ἐκάλυπτε τὴν παραλία τοῦ κόλπου τῆς Θεσσαλονίκης καὶ ἡ ἄλλη τὸν ἀνατολικὰ κυματοθραύστη, ἀπαραίτητα σημεῖα προκειμένου νὰ εἶναι ἐξασφαλισμένη ἡ παραλαβὴ ἐφοδίων καὶ ἡ ἀπομάκρυνσις τῶν ἀνδρῶν, στὴν περίπτωσι ποὺ ἡ κατάστασις θὰ γινόταν ἀπελπιστική. Ἐξ ἄλλου ὁ στρατηγὸς Χολουώρθυ ἔφυγε σὲ λίγο καὶ ἀνέλαβε τὴν διοίκησι τῶν μονάδων ὁ ταξίαρχος Τ. Λόβεττ.

Ἐκεῖνο ποὺ εἶχε σημαντικὴ ἐπίδρασι στὸ ἠθικὸ τῆς φρουρᾶς τῆς Θεσσαλονίκης ἦταν ἡ ἄφιξις τῶν μοιρῶν τῆς ΡΑΦ στὸ ἀεροδρόμιο τοῦ Σέδες. Παράλληλα ὁ ΕΛΑΣ ἔφερε στὴν Θεσσαλονίκη ἐφόδια καὶ ἐνισχύσεις μὲ κάρρα. Οἱ ἐφημερίδες μαίνονταν ἐναντίον τῶν «Ἄγγλων καταπιεστῶν» καὶ στοὺς δρόμους περιέρχονταν χωνιὰ ποὺ προσπαθοῦσαν νὰ ξεσηκώσουν τὸ λαὸ ἐναντίον τῶν Βρεταννῶν. Οἱ πιὸ μέτριοι ὑπολογισμοὶ κατέληγαν στὸ ὅτι τουλάχιστον τέσσερις χιλιάδες ἄριστα ἐξωπλισμένοι ἄνδρες τοῦ ΕΛΑΣ ἦσαν μέσα στὴν Θεσσαλονίκη καὶ ὅτι τουλάχιστον διπλάσιοι ἦσαν στὰ γύρω προάστια. Ἐπίσης ἔφεραν καὶ ἄλλα κανόνια.

Καὶ ὅσο ἔφθαναν οἱ εἰδήσεις σχετικὰ μὲ τὴν δύσκολη θέσι στὴν ὁποίαν εἶχε περιέλθει ἡ φρουρὰ τῶν Ἀθηνῶν, τόσο καὶ μεγάλωνε ἡ ἔντασις στὴν Θεσσαλονίκη. Ἀλλά, ὁ στρατηγὸς Μπακιρτζῆς δὲν ἔδιδε τὴν διαταγὴ τῆς ἐπιθέσεως. Ὁ Μᾶρκος Βαφειάδης κατηγοροῦσε τὸν στρατηγό, διαμαρτυρόταν. Ὁ στρατηγός, ὅμως, προτιμοῦσε νὰ ἔχη καθημερινὲς σχεδὸν συσκέψεις μὲ τοὺς Βρεταννοὺς διοικητάς.

Τὶς ἡμέρες ἐκεῖνες ὁ Θεόδωρος Στεφανίδης ἔλαβε ἄλλη μιὰ πρόσκλησι καὶ ἐπισκεφθῆ τὸν στρατηγὸ Μπακιρτζῆ, ὁ ὁποῖος τοῦ ἔδωσε τὴν διεύθυνσι μιᾶς κυρίας Βλάχου, ποὺ ἦταν κοινὴ φίλη.

Ἡ ἐπίσκεψι στὸ σπίτι τῆς κ. Βλάχου διεφώτισε πλήρως τὸν γιατρὸ Στεφανίδη σχετικὰ μὲ τὸ πόσο «αὐθόρμητες» ἦσαν οἱ διάφορες ἐκδηλώσεις τοῦ ΕΛΑΣ. Ὁ δόκτωρ Στεφανίδης θυμᾶται:

«Ἡ κ. Βλάχου μοῦ εἶπε ὅτι ὁ πληθυσμὸς ἔκανε ὅ,τι ἤθελαν οἱ κομμουνισταὶ μόνο καὶ μόνο γιατὶ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ μὴ ὑπακούσης αὐτὸν ποὺ σὲ ἀπειλεῖ μ' ἕνα τόμμυγκαν. Ἡ μοναδική της ἐλπίδα, ἔτσι ὅπως εἶχαν ἔλθει τὰ πράγματα, ἦταν ὅτι οἱ Βρεταννοὶ δὲν θὰ ἔφευγαν, γιὰ ν' ἀφήσουν τὴν Ἑλλάδα στὸ ἔλεος τῆς ἄκρας ἀριστερᾶς. Εἶπε ἀκόμη ὅτι ὁ Μπακιρτζῆς ἦταν ἔντιμος καὶ ἰδεολόγος, ἀλλὰ ἦταν πολὺ ἀφελὴς καὶ εἶχε παρασυρθῆ.

»Ὅταν ἦρθε ἡ ὑπηρέτρια μὲ τὸ τσάι —συνεχίζει ὁ δόκτωρ Στεφανίδης— τὴν γνώρισα ἀμέσως. Ἦταν μιὰ πολὺ ὄμορφη κοπέλλα καὶ εἶχε ἕνα ἀσυνήθιστο, γιὰ Ἑλληνίδα, κόκκινο χρῶμα μαλλιῶν. Σίγουρα ἡ κοπέλλα αὐτὴ ἦταν μιὰ ἀπὸ τὶς «χῆρες» ποὺ πήγαιναν μπροστὰ ἀπὸ τὸν ὄγκο τῶν διαδηλωτῶν κρατώντας σημαῖες. Τὴν εἶχα δεῖ σὲ ἀρκετὲς διαδηλώσεις.

»Εἶπα στὴν κ. Βλάχου ὅτι ἦταν κρῖμα νὰ εἶναι χήρα σ' αὐτὴ τὴν ἡλικία — δὲν φαινόταν πολὺ μεγαλύτερη ἀπὸ 18 χρόνων. Ὁ κ. καὶ ἡ κ. Βλάχου γέλασαν καὶ μὲ πληροφόρησαν ὅτι ἡ ὑπηρέτριά τους δὲν ἦταν κἂν παντρεμένη. Ἀπλούστατα, οἱ «ὀργανωταὶ τῶν αὐθορμήτων λαϊκῶν ἐκδηλώσεων» τὴν εἶχαν διαλέξει γιατὶ ἦταν ὄμορφη. Τῆς ἔδιναν ὁδηγίες πότε καὶ ποῦ θὰ παρουσιασθῆ κάθε φορά. Τὴν ἔντυναν μὲ μαῦρα καὶ τῆς ἔδιναν τὴ σημαία. Δὲν τολμοῦσε νὰ ἀρνηθῆ, φυσικά, γιατὶ φοβόταν, δικαιολογημένα. Μετὰ τὴν διαδήλωσι ἦταν ὑποχρεωμένη νὰ παραδώσῃ τὴ «στολὴ τῆς χήρας καὶ τὴ σημαία». Οἱ Βλάχου μὲ πληροφόρησαν ὅτι οἱ περισσότεροι ἀπ' αὐτοὺς ποὺ ἔπαιρναν μέρος στὶς διαδηλώσεις τὸ ἔκαναν γιατὶ δὲν τολμοῦσαν νὰ ἀρνηθοῦν. Τὸ λιγώτερο ποὺ εἶχαν νὰ ἀντιμετωπίσουν ἦταν ἕνα γερὸ ξύλο».

Ὁ Ζέρβας ὅταν πρωτοβγῆκε στὸ βουνὸ μὲ τραγιάσκα, μαζὶ μὲ τοὺς πρώτους συνεργάτες του

Ἐπίσης, ὁ Ἐντουαρντ Χαίημανς θυμᾶται τὸ ἀκόλουθο περιστατικό:

«Ὁ ΕΛΑΣ ἐκάλεσε ὑπὸ τὰ ὅπλα, μὲ ἀτομικὲς προσκλήσεις, πολλοὺς νέους ποὺ εἶχαν ἡλικία στρατεύσεως. Δυὸ μέρες ἀργότερα βρέθηκαν στοὺς δρόμους τὰ πτώματα νέων ἀνδρῶν ποὺ εἶχαν ἀρνηθῆ νὰ «παρουσιασθοῦν». Μιὰ μέρα, πῆρε τὴν «πρόσκλησι» καὶ ὁ Περικλῆς, ὁ δεκαεννιάχρονος γιὸς τοῦ φίλου μου ἐμπόρου καπνοῦ. Μόνο ἐγὼ μποροῦσα νὰ τοῦ προσφέρω ἱκανοποιητικὴ προστασία. Κανόνισα νὰ «τσακωθῆ» ὁ Περικλῆς μὲ τὸν λοχία μου στὴν προκυμαία. Ὁ λοχίας τὸν συνέλαβε καὶ τὸν ἔστειλε στὸ πειθαρχεῖο. Ἀπὸ κεῖ τὸν παρέλαβε, μαζὶ μὲ μερικοὺς ἄλλους νέους, ἕνα σκεπαστὸ στρατιωτικὸ φορτηγὸ καὶ τὸν ἐπιβίβασε σ' ἕνα πλοιάριο στὴν παραλία, γιὰ νὰ τὸν μεταφέρη σ' ἕνα καταδρομικό».

Στὸν Πειραιᾶ ἔφθασε ἡ 5η ταξιαρχία τῆς 4ης Ἰνδικῆς Μεραρχίας ἀπὸ τὰ Δωδεκάνησα καὶ τὶς Κυκλάδες, γιὰ νὰ ἐνισχύση τοὺς ἄνδρες τῆς Λέιτσεστερ καὶ τοὺς Ἰνδοὺς Ντούρχαμς ποὺ κρατοῦσαν μιὰ μικρὴ καὶ πραγματικὰ ἐπικίνδυνη ζώνη, γύρω ἀπὸ τὶς ναυτικὲς ἐγκαταστάσεις. Ὁλόκληρο τὸ λιμάνι σαρωνόταν ἀπὸ τὸ πῦρ τῶν ἐλασιτῶν.

Ὁ Λίστερς Τζάιλς, ἀπὸ τὸ Φίλεϋ τοῦ Γυόρκσαϊρ, ἦταν τότε δεκανεὺς ταμίας στὴν ΡΑΦ.

«Θυμᾶμαι, γράφει, ὅτι ἤμουν ἀνάμεσα σὲ μιὰ ὁμάδα 12 ἀνδρῶν ποὺ ἀποβιβάσθηκαν στὴν προκυμαία ἀπὸ μιὰ μικρὴ ἄκατο. Ὁ πρῶτος ποὺ πάτησε τὸ πόδι του στὴν προκυμαία ἔπεσε νεκρὸς ἀπὸ μιὰ σφαῖρα ἐλεύθερου σκοπευτῆ. Οἱ συνάδελφοί του, ὅλοι τους νεοφερμένοι ἀπὸ τὴν Ἀγγλία, τὰ ἔχασαν κυριολεκτικά».

Ἡ Ἰνδικὴ ταξιαρχία ἐνσωματώθηκε στὴν «Μπλόκφορς». Ἡ δύναμις αὐτή, ποὺ πῆρε τὸ ὄνομά της ἀπὸ τὸν διοικητὴ της ταξίαρχο Ἄλαν Π. Μπλὸκ ἀνέλαβε τὴν ἄμυνα καὶ τὴν ἐξασφάλισι τοῦ λιμένος τοῦ Πειραιῶς, ὅπως ἡ «Ἀρκφορς» τῶν Ἀθηνῶν. Ἡ «Μπλόκφορς» εἶχε ἐμπειροπόλεμους ἄνδρες, δοκιμασμένους σὲ σκληρὲς μάχες στὴν Βόρειο Ἀφρικὴ καὶ στὴν Ἰταλία. Ὅμως, τὸ ἔργο ποὺ ἀνελάμβαναν ἦταν πολὺ δύσκολο. Ἴσως δυσκολώτερο ἀπὸ τὸ ἔργο τῶν συναδέλφων τους τῶν Ἀθηνῶν.

Ὁ Πειραιᾶς παρεῖχε πολλὰ πλεονεκτήματα στὴν ἀνάπτυξι τῶν δυνάμεων τῶν ἐλασιτῶν. Στὸ λόφο τῆς Καστέλλας οἱ Γερμανοὶ εἶχαν δημιουργήσει ἕνα σχεδὸν ἀπόρθητο φρούριο ποὺ εἶχε τὸν ἔλεγχο, ἀπὸ τὴ μιὰ τοῦ σιδηροδρόμου καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη τοῦ λιμένος.

Οἱ ἐλασῖτες ὀχυρώθηκαν εἰς τὴν Καστέλλα, ὅπως στὴν Καλλίπολι καὶ σὲ ἄλλα καίρια σημεῖα.

Ὁ ταξίαρχος Μπλόκ, ποὺ εἶχε πρῶτο ἀντικειμενικὸ στόχο τὴν ἐγκατάστασι ἰσχυρῆς βάσεως ὑπὸ τὰ πυρὰ τῶν ἀγγλικῶν σκαφῶν, ἔκρινε ὅτι ἂν ἔφερνε τὶς δυνάμεις του μέσα σὲ θωρακισμένα αὐτοκίνητα θὰ ἐκμηδένιζε τὸ ἐνδεχόμενο ἀπωλειῶν.

Πραγματικά, οἱ ἄνδρες τῆς 139ης ταξιαρχίας κατέλαβαν μιὰ περιοχὴ στὴν ἀρχὴ τῆς ὁδοῦ Πειραιῶς — Ἀθηνῶν, χωρὶς ἀπώλειες, μ' ὅλο ποὺ πέρασαν μέσα ἀπὸ ἕνα πλῆθος ἐνόπλων ἐλασιτῶν. Ἐκεῖνο ποὺ ἔκανε ζωηρὴ ἐντύπωσι στοὺς Βρεταννοὺς ἦταν τὸ γεγονὸς ὅτι ἐνῶ πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ἐλασῖτες τοὺς πυροβολοῦσαν, ἄλλοι τούς... χαιρετοῦσαν, κουνώντας τὰ χέρια χαρούμενα.

Τὸ Ναυτικὸ Ἀρχηγεῖο τῶν Βρεταννῶν —καὶ τῶν Ἑλλήνων— βρισκόταν στὴν ἄκρη τῆς μικρῆς χερσονήσου τῆς Καλλιπόλεως. Ἀποτελοῦσε δὲ τὸν κύριο στόχο τῶν ἐπιθέσεων τοῦ ΕΛΑΣ. Τὸ καταδρομικὸ «Ὠρίων» διεδραμάτισε οὐσιαστικὸ ρόλο στὴν ἄμυνά του καὶ ἔστειλε τμῆμα πεζοναυτῶν προκειμένου νὰ ἐνισχύσῃ τὴν ἄμυνά του.

(Συνεχίζεται)

ΟΤΑΝ ΟΛΟΙ ΕΠΙΣΤΕΥΑΝ ΟΤΙ ΕΙΧΕ ΧΑΘΗ

Πῶς ἐσώθη ἡ Ἑλλὰς τὸ '44

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΣΚΟΜΠΥ

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΤΗΣ «ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΚΟΣΜΟΥ»

51ον

Ὁ ταξίαρχος Μπλὸκ ἦταν ἀποφασιστικὸς καὶ ἱκανὸς ἀξιωματικός. Κατέστρωσε ἀμέσως σχέδιο πλήρους ἐκκαθαρίσεως τοῦ Πειραιῶς, μὲ βάσι ἕνα λεπτομερῆ χάρτη τῆς πόλεως.

Ἕνα τάγμα τοῦ συντάγματος τοῦ Ἔσσεξ ἀνέλαβε νὰ κάνη πλήρη ἐκκαθάρισι τῆς Καλλιπόλεως. Παρὰ τὰ πυρὰ ἀπὸ τοὺς ἐλευθέρους σκοπευτάς, ἐπιθέσεις ἀπὸ ὅλες τὶς πλευρὲς μὲ ἀποσπάσματα ποὺ ἔρριχναν χειροβομβίδες καὶ ὑποχωροῦσαν, ἐπέτυχαν νὰ προελάσουν ὡς τὴν ἔλευσι τῆς νύχτας κάπου 1200 μέτρα.

Ἐνωρὶς τὸ ἄλλο πρωὶ ἀπεβιβάσθη καὶ τὸ ὑπόλοιπο τῆς δυνάμεως τῆς 5ης Ἰνδικῆς ταξιαρχίας. Ἔγινε μιὰ δεύτερη προέλασι 800 περίπου μέτρων ποὺ περιέλαβε ὅλη τὴν περιοχὴ ἀπὸ τὴν κεντρικὴ προκυμαία τοῦ κυρίως λιμένος ὡς τὴν Καστέλλα, ἡ ὁποία ἔπρεπε νὰ καταληφθῆ, μὲ μεθοδικὴ καὶ ἀποφασιστικὴ ἐπίθεσι. Ἡ τελικὴ φάσις τῆς ἐπιχειρήσεως ἦταν νὰ ἑνωθοῦν οἱ μονάδες τῆς 139ης ταξιαρχίας μὲ τοὺς Ντούρχαμς καὶ νὰ ἀνοίξουν μαζὶ τὸ δρόμο πρὸς τὴν Ἀθήνα, ἀπὸ τὸ Φάληρο. Μιὰ δεύτερη ἐπιχείρησι γιὰ νὰ ἐκκαθαρισθοῦν οἱ δυνάμεις τοῦ ΕΛΑΣ ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρὰ τοῦ λιμένος.

Χαρακτηριστικὴ τοῦ τρόπου τῶν ἐπιχειρήσεων στὶς συνοικίες τοῦ Πειραιᾶ, τότε, εἶναι ἡ ἀφήγησις τοῦ τότε ἀνθυπολοχαγοῦ Τρέβορ Ἀλεξάντερ, ποὺ διοικοῦσε ἕνα λόχο τυφεκιοφόρων.

— Θυμᾶμαι πὼς πήραμε τὶς ὁδηγίες μέσα σὲ μιὰ ἀποθήκη στὴν προκυμαία. Ἤμαστε ὅλοι ἀσυνήθιστοι σὲ μάχες μέσα στὴν πόλι. Καὶ πάνω ἀπ' ὅλα, οἱ ἐντολές μας ἦταν νὰ μὴ κάνουμε καθόλου ζημίες στὰ κτίρια. Φαίνεται ὅτι τὸ ὑπουργεῖο Στρατιωτικῶν θεωροῦσε ὅτι ὅλη ἡ Ἑλλάδα ἦταν μιὰ ἀνεκτίμητη καὶ ἀναντικατάστατη Ἀκρόπολις. Ἦταν μιὰ πολὺ σκοτεινὴ νύχτα. Προχωρήσαμε σιωπηλά, μὲ καθόλου σχεδὸν θόρυβο. Ἀλλὰ στὴ γωνιὰ τοῦ πρώτου δρόμου ἔσκασε μέσα στὰ πόδια μου μιὰ Ἰταλικὴ χειροβομβίδα «κόκκινος διάβολος», τραυματίζοντας σοβαρὰ τὸν χειριστὴ τοῦ «Μπρὲν» ποὺ ἦταν πλάι μου. Μετὰ τὴν σιωπή, ἡ ἔκρηξις ἦταν κάτι ποὺ μᾶς σοκάρισε. Εὐθὺς ἀμέσως ξαμολύθηκαν ὅλοι οἱ δαίμονες τῆς κολάσεως. Ἀπὸ κάποια ταράτσα σκοποὶ (τῶν ἐλασιτῶν) φώναζαν γιὰ νὰ εἰδοποιήσουν τοὺς φίλους τους. Δὲν εἴχαμε τὴν δυνατότητα νὰ καλυφθοῦμε ἐδῶ ποὺ ἤμαστε καὶ μᾶς εἶχαν καὶ τὰ χέρια δεμένα μὲ τὴν διαταγὴ «ὄχι ζημίες». Οἱ ἀξιωματικοὶ ποὺ ἦσαν πίσω μας, λιγώτερο ἐκτεθειμένοι εἶχαν ἐξηγήσει ὅτι δὲν πρέπει νὰ χτυπᾶμε τοίχους ἢ κτίρια! Ἂν ληφθῆ ὑπ' ὄψιν ὅτι, ὅταν ξημέρωσε, διαπιστώσαμε ὅτι βρισκόμαστε στὴν περιοχὴ ποὺ ἦσαν τὰ κακόφημα σπίτια τοῦ Πειραιᾶ, αὐτὴ ἡ διαταγὴ ἦταν μᾶλλον περίεργη!»

Οἱ ἐπιχειρήσεις γιὰ τὴν ἐκκαθάρισι τοῦ λιμένος καὶ τῆς ζωτικῆς ἀρτηρίας πρὸς τὴν Ἀθήνα συνεχίσθησαν μέσα σὲ ἐφιαλτικὴ ἀτμόσφαιρα. Γιὰ λόγους ἐντυπωσιάσεως ἔβαζαν τοὺς Ἰνδοὺς νὰ τροχίζουν τὰ μαχαίρια τους τὴν ἡμέρα, γιὰ νὰ τὰ «βλέπουν» ὅλοι.

Οἱ προπαγανδισταὶ τοῦ ΚΚΕ ἀντέδρασαν ἀμέσως μὲ τὴν τοιχοκόλλησι ἀφισῶν ποὺ παρίσταναν τὸν Τσῶρτσιλ καὶ τὸν Παπανδρέου, μὲ τὰ δάχτυλα νὰ τρέχουν αἷμα, νὰ δείχνουν πολῖτες πρὸς τοὺς Ἰνδοὺς στρατιῶτες. Οἱ λεζάντες ἔγραφαν: «Οὔτε οἱ Γερμανοὶ δὲν ἔφεραν ἄλλους νὰ σκοτώνουν γιὰ λογαριασμό τους».

Ὁ Ν. Ζέρβας, ἔφιππος, ἐπιθεωρεῖ μονάδας τοῦ ΕΔΕΣ στὴν Ἤπειρο, λίγο καιρὸ πρὶν ἀπὸ τὴν ἀπελευθέρωσι

Λίγες μέρες ἀργότερα ὁ Ἀνιούριν Μπήβαν πληροφοροῦσε τὴν Βουλὴ τῶν Κοινοτήτων ὅτι «ὁ ἑλληνικὸς λαὸς αἰσθανόταν ἀπέχθεια γιὰ τὸ γεγονὸς ὅτι οἱ Βρετανοὶ χρησιμοποιοῦσαν Γκούργκας ἐναντίον του».

Στὸ μεταξύ, οἱ «ἰνστρούχτορες» τοῦ ΚΚΕ ἐκμεταλλεύθηκαν ὅσο μποροῦσαν καλύτερα τὸ γεγονὸς αὐτό. Στὴν Ἀθήνα διέδιδαν φῆμες ὅτι τοὺς Γκούργκας τοὺς εἶχαν μέσα στὰ κλουβιά, σὰν τὰ θηρία τὴ μέρα, καὶ τὴ νύχτα τοὺς ξαμολοῦσαν ἐναντίον τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ!

Στὸ μεταξύ, ὁ Κάπελ τοῦ «Τέλεγκραφ» ἔγραφε: «Κι' ἐνῶ ὅλες οἱ ἐφημερίδες τοῦ κόσμου κραυγάζουν «ἔγκλημα» ἐναντίον τῆς κυβερνήσεως τοῦ Τσῶρτσιλ, ὁ ἱκανοποιημένος Σιάντος ἐξαπέλυσε τοὺς ἀλῆτες του σὲ μιὰ ἐπιτυχῆ καὶ αἱματηρὴ ἐκστρατεία γιὰ νὰ ἐξαφανίση ὅλους τοὺς ἀστυνομικοὺς τῆς Ἀθήνας. Καί, παράλληλα, φρόντισαν νὰ ἐξοφλήσουν ὅλα τὰ παλιὰ πολιτικὰ χρέη».

Πάντως, ὅ,τι ἔλεγαν καὶ ὅ,τι ἔκαναν οἱ Βρεταννοὶ πολιτικοὶ καὶ οἱ ἀνταποκριταὶ τῶν ἐφημερίδων, εἴτε ἐσκεμμένα εἴτε ἀπὸ εὐπιστία, οἱ μαχόμενοι τῶν Ἀθηνῶν τὸ μάθαιναν γρήγορα.

Ὁ ταξίαρχος Μπλόκ, ἀρχηγὸς τῆς «Μπλόκφορς», θυμᾶται: «Στὴν ἀρχὴ οἱ ἄνδρες δὲν καταλάβαιναν τί συμβαίνει καὶ δὲν εἶχαν πεισθῆ πλήρως ὅτι αὐτὸ ποὺ τοὺς ζητούσαμε νὰ κάνουν ἦταν σωστό. Ὑπῆρχε μιὰ σαφὴς ἀπροθυμία. Αὐτὸ συνέβαινε πρὶν διαπιστώσουν οἱ ἴδιοι ὅτι οἱ ἐλασῖτες ἦσαν ἐκεῖνοι ποὺ ἔκαναν τὶς φρικιαστικὲς πράξεις καὶ ὅτι ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ἦταν τὸ θῦμα τους. Καὶ τότε ἄρχισαν νὰ πολεμοῦν ἀποφασιστικά, γιατὶ ἤξεραν ὅτι τὸ κάνουν πρὸς χάριν τοῦ φιλήσυχου ἑλληνικοῦ λαοῦ. Καὶ ἦσαν ὅλοι τους ἐξαγριωμένοι, γιατὶ δὲν τοὺς ὑπεστήριζαν οἱ πολιτικοὶ στὴν πατρίδα».

Ὁ Τζὼρτζ Μάρσντεν ἀπὸ τὸ Οὐόσωλ τοῦ Στάφφορσαϊρ, δεκανέας - μάγειρος στὸ 97ο Βρεταννικὸ Νοσοκομεῖο, δὲν εἶχε κανένα λόγο νὰ μισῆ ἢ νὰ ἀντιπαθῆ τοὺς ἐλασῖτες ὥσπου:

«Ἕναν ἀπὸ τοὺς ὁδηγοὺς τῶν ἀσθενοφόρων μας τὸν εἶχαν σκοτώσει μὲ μιὰ σφαῖρα στὸ κεφάλι. Οἱ ἀντάρτες πῆραν τὸ ἀσθενοφόρο καὶ τὸ ταχυδρομεῖο ποὺ μετέφερε. Ὑπῆρχε ἕνα παρεκκλήσιο στὴν αὐλὴ τοῦ νοσοκομείου καὶ ἤδη τὴν πρώτη ἑβδομάδα εἶχαν ταφῆ ἐκεῖ πάνω ἀπὸ ὀγδόντα ἄνδρες μας».

Ἐπίσης ὁ Χάρρυ Τζόνστον θυμᾶται πάρα πολὺ καλὰ ὅτι τὶς πρῶτες ἡμέρες κιόλας εἶχε σκοτωθῆ ἕνας λοχίας καὶ εἶχαν τραυματισθῆ σοβαρὰ ἕνας ἀξιωματικὸς κι' ἕνας στρατιώτης. «Καὶ δὲν μᾶς ἄφηναν νὰ ἀνταποδώσουμε κὰν τὰ πυρά», συμπληρώνει. «Ἔπειτα ἀπὸ λίγο πήραμε ἀγγλικὲς ἐφημερίδες ποὺ ἔγραφαν: Σταματῆστε νὰ σκοτώνετε ἀθώους Ἕλληνες!»

Ὁ ΕΛΑΣ εἶχε ἐγκαταστήσει πολυάριθμα ἰσχυρὰ σημεῖα ἀντιστάσεως —μὲ ὅλμους καὶ πολυβόλα— σ' ὅλον τὸν Πειραιᾶ. Τὴ νύχτα τῆς 13ης Δεκεμβρίου, ἔγινε γενικὴ ἐκκαθαριστικὴ ἐπιχείρησι, γιὰ νὰ ἐλευθερωθοῦν ὅλοι οἱ δρόμοι ἀπὸ τὴν προκυμαία ὡς τὰ συρματοπλέγματα. Οἱ Γκούργκας ἔμειναν στὴν ἐφεδρεία, γιὰ νὰ χρησιμοποιηθοῦν σὲ ἐπίθεσι ἐναντίον τῆς Καστέλλας, ἐνῶ οἱ Λέιτσεστερ ἐκινήθησαν γιὰ νὰ βοηθήσουν τοὺς ἄνδρες τοῦ Ἔσσεξ μὲ τοὺς Ἰνδοὺς Μπαλούχις στὴν ἐπικίνδυνη καὶ δύσκολη ἐπιχείρησι τῆς ἐκκαθαρίσεως τῶν σπιτιῶν.

«Τώρα εἴχαμε χάρτες τῶν δρόμων», περιγράφει ὁ Ἀλεξάντερ «καὶ προχωρούσαμε ἀργὰ ἀλλὰ σταθερά. Οἱ περισσότερες ἀπώλειές μας προέρχονταν ἀπὸ τοὺς κρυμμένους ἐλεύθερους σκοπευτάς».

Ἀλλὰ τώρα, εἶχαν ἀποβιβασθῆ καὶ ἄλλα τάνκς «Σέρμαν» καὶ μὲ τὰ μεγάλα κανόνια τους τίναζαν στὸν ἀέρα τὰ ὠχυρωμένα σημεῖα ἀντιστάσεως τοῦ ἐχθροῦ. Ὁ ταξίαρχος Μπλὸκ εἶχε διατάξει τὰ τάνκς νὰ μὴ διστάζουν νὰ «κάνουν σκόνη» τὰ σπίτια ποὺ χρησιμοποιοῦσαν σὰν σημεῖα ἀντιστάσεως οἱ ἐλασῖτες.

Ὁ Τζ. Πούλτον, τοῦ 40οῦ Συντάγματος Τεθωρακισμένων, περιγράφει:

«Ὁ καλύτερος τρόπος ἦταν νὰ προχωρῆ τὸ τὰνκ στὴ μέση τῆς ὁδοῦ, ἐνῶ οἱ πεζικάριοι πήγαιναν δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ ἀπὸ πόρτα σὲ πόρτα. Αὐτὸ ἐμπόδιζε τὸν ἐχθρὸ νὰ πετᾶ βόμβες μὲ βενζίνη κατὰ τῶν ἁρμάτων μάχης. Ἐπέτρεπε ἐπίσης στὰ ὅπλα τῶν τάνκς νὰ χρησιμοποιοῦνται πρὸς τὰ ἐμπρός. Τὸ πλήρωμα ἤξερε ὅτι τὰ πλευρά του ἦσαν προφυλαγμένα.

(Συνεχίζεται)

ΚΥΡΙΑΚΗ 4 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1976

ΟΤΑΝ ΟΛΟΙ ΕΠΙΣΤΕΥΑΝ ΟΤΙ ΕΙΧΕ ΧΑΘΗ

Πῶς ἐσώθη ἡ Ἑλλὰς τὸ '44

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΣΚΟΜΠΥ

52ον

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΤΗΣ «ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΚΟΣΜΟΥ»

»Ἡ μέθοδος ποὺ χρησιμοποιούσαμε γιὰ νὰ ἀνοίξουμε τὶς πόρτες τῶν διαφόρων σπιτιῶν-ἄντρων τοῦ ἐχθροῦ ἦταν εἰδικὰ μελετημένη. Ὁ πρῶτος ἄνδρας προχωροῦσε μερικὰ βήματα πέρα ἀπὸ τὴν πόρτα. Ὁ δεύτερος ἄνδρας ἔτρεχε πρὸς τὴν πόρτα καὶ πυροβολοῦσε πολλὲς φορὲς μὲ τόμμυγκαν κατὰ τῆς κλειδαριᾶς, ἔπειτα κλωτσοῦσε τὴν πόρτα καὶ ἔκανε πρὸς τὰ πίσω. Ὁ ὑπ' ἀριθμὸν τρία ἄνδρας ἐρχόταν ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρὰ τῆς πόρτας μὲ μιὰ χειροβομβίδα «μὶλς» στὸ χέρι. Τὴν ἴδια στιγμὴ εἶχε ἕτοιμη ἄλλη «μὶλς» καὶ ὁ ὑπ' ἀριθμὸν ἕνα ἄνδρας. Πετοῦσαν καὶ οἱ δυὸ τὶς χειροβομβίδες τους μέσα στὸ ἐσωτερικὸ τοῦ σπιτιοῦ καὶ ἔσπευδαν νὰ καλυφθοῦν ἐνῶ οἱ ἐκρήξεις σήκωναν σύννεφο τὴ σκόνη».

Οἱ κομμουνισταὶ ἀποκαλοῦσαν τοὺς ἄνδρες τῶν τεθωρακισμένων «Μαύρους Χασάπηδες», λόγω τοῦ ὅτι φοροῦσαν μαύρους μπερέδες. Καὶ τοὺς ἀλεξιπτωτιστὲς (ποὺ φοροῦσαν κόκκινους μπερέδες) τοὺς ἀποκαλοῦσαν «Κόκκινους Διαβόλους». Τὸ σλόγκαν ποὺ ἐπικρατοῦσε ἦταν: «Κανένας Μαῦρος Χασάπης καὶ Κόκκινος Διάβολος δὲν θὰ φύγῃ ζωντανὸς ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα».

Οἱ κομμουνισταὶ εἶχαν ἐγκαταλείψει ἤδη κάθε ἐλπίδα νὰ «στρέψουν τοὺς ἄνδρες τῶν βρεταννικῶν δυνάμεων κατὰ τῶν ἀξιωματικῶν τους». Ὅλοι οἱ Βρεταννοὶ φαντάροι εἶχαν διαπιστώσει προσωπικὰ τί ἦσαν οἱ ἐλασῖτες καὶ τί ἐπεδίωκαν. Εἶχαν δεῖ ἐλασίτες νὰ σκοτώνουν «ἐν ψυχρῷ» συμπατριῶτες τους, νὰ πυροβολοῦν ἐναντίον ἀσθενοφόρων, νὰ σκοτώνουν χωρὶς διάκρισι. Καὶ ἦσαν ἀποφασισμένοι νὰ τοὺς πολεμήσουν.

Ὅμως, οἱ Βρεταννοὶ καὶ —κυρίως— οἱ Ἀμερικανοὶ δημοσιογράφοι, ποὺ ἀπέφευγαν μὲ προσοχὴ τὴν πρώτη γραμμὴ τοῦ πυρός, συνέχιζαν νὰ ἀναμασοῦν τὰ ψέματα ποὺ τοὺς διωχέτευαν οἱ κομμουνισταί.

«Εἰς τὴν Ἑλλάδα τὰ στρατεύματά μας μάχονται διὰ νὰ ὑποστηρίξουν μίαν ἀντιλαϊκὴν κυβέρνησιν, ἡ ὁποία μπορεῖ νὰ διατηρηθῇ εἰς τὴν ἀρχὴν μόνο μὲ λουτρὸ αἵματος», ἔγραψε ἡ ἐφημερὶς «Νιοὺ Στέητσμαν». «Δὲν ὑφίσταται φανερὸς λόγος διὰ τὴν στρατιωτικὴν παρουσίαν μας ἐκεῖ. Τὸ ΕΑΜ δὲν εἶναι περισσότερον κομμουνιστικὴ ὀργάνωσις ἀφ' ὅσον εἶναι τὸ «Φ.Φ.Ι.» τῆς Γαλλίας. Ὁ πρωθυπουργὸς (ὁ Τσῶρτσιλ) ἀκολουθεῖ τακτικὴν ἡ ὁποία σημαίνει πόλεμον εἰς εὐρεῖαν καὶ δαπανηρὴν κλίμακα ὄχι ἐναντίον μιᾶς πολιτικῆς φατρίας ἀλλὰ ἐναντίον τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ».

Σπῦρος Καραμπίνας, Ἠπειρώτης. Ἕνας ἀπὸ τοὺς ὁπλαρχηγοὺς τοῦ Ζέρβα, ποὺ ἔπαιξαν σημαντικὸ ρόλο μέσα στοὺς κόλπους τοῦ ΕΔΕΣ

Αὐτὴ ἡ τρομερὴ διαστροφὴ τῶν γεγονότων προεκάλεσε τὴν ὀργὴ τοῦ Φίλιπ Νίντ, ποὺ ἤξερε ἀπὸ πρῶτο χέρι τὴν κατάστασι. Καὶ ἀποφάσισε νὰ τὰ ψάλῃ στὸν Κίνγκσλεϋ Μάρτιν (ἀλλὰ παρὰ τὶς προσπάθειές του δὲν τὰ κατάφερε ποτὲ νὰ τὸν συναντήσῃ).

Ὅμως, μιὰ «φωνὴ ἀπὸ τὸν τάφο», ἕνα γράμμα ποὺ διαβάσθηκε στὴ Βουλὴ τῶν Κοινοτήτων, ἀπέδειξε πόσο ἄδικο εἶχε ἡ ἐφημερὶς «Νιοὺ Στέητσμαν».

Ὁ βουλευτὴς Κουΐντιν Χόγκ προχώρησε πρὸς τὸ βῆμα καὶ εἶπε:

—Ὁ στρατιώτης μας αὐτὸς ἦταν —ὅπως λέει ὁ πατέρας του— ἀπὸ ἐκείνους ποὺ δέχονται τὶς ἀπόψεις τοῦ «Νιοὺ Στέητσμαν». Τώρα ὁ στρατιώτης μας αὐτὸς εἶναι νεκρός, ἐκεῖ στὴν Ἑλλάδα. Ἰδοὺ τί γράφει στὴν ἐπιστολὴ πρὸς τὸν πατέρα του: «Δὲν μπορῶ τώρα πιὰ νὰ ἀγνοήσω τὸ ἀναμφισβήτητο γεγονὸς ὅτι ἡ ἀριστερὰ στὴν Ἑλλάδα εἶναι ὑπεύθυνη γιὰ τὴν κατάστασι ποὺ ἐπεκράτησε, ἐνῶ ἡ χώρα πεινᾶ πραγματικὰ καὶ δὲν ὑπάρχουν καθόλου ἐφόδια. Ὁ Βρεταννὸς διοικητὴς ἐδῶ δὲν μποροῦσε νὰ κάνῃ τίποτε ἄλλο, ὑπὸ τὶς παροῦσες συνθῆκες. Ἂν εἴχαμε ὑποχωρήσει στὴν ἀπαίτησι τοῦ ΕΑΜ νὰ μονοπωλήσῃ ἐκεῖνο τὴν κυβέρνησι, θὰ ἐπακολουθοῦσε σφαγή. Τὸ νὰ ἀποκαλοῦμε τοὺς ἐλασίτες «φίλους τῆς δημοκρατίας» εἶναι σὰν νὰ δεχόμαστε ὅτι τὰ «Ἒς Ἒς» (τῶν Γερμανῶν) θὰ γίνονταν οἱ καλύτεροι δάσκαλοι στὰ κατηχητικά». Αὐτὰ γράφει ὁ νεκρὸς νέος ἄνδρας. Καὶ ὁ πατέρας του μὲ παρεκάλεσε νὰ διαβάσω τὴν ἐπιστολή του γιὰ νὰ ἀκουσθῇ ἡ «φωνὴ ἀπὸ τὸν τάφο» ἐνώπιον τῆς ἀντιπροσωπείας τοῦ Ἔθνους, προκειμένου νὰ ἀποτελέσῃ προειδοποίησι γιὰ ὅσους πιστεύουν στὶς ἀπόψεις τοῦ «Νιοὺ Στέητσμαν».

Στὸ μεταξὺ ὁ Ρίτσαρντ Μάουρερ, τοῦ «Σικάγο Ντέηλυ Νιοὺς», ἔγραψε:

«Ἰδοὺ τὰ βασικὰ σημεῖα τοῦ ἑλληνικοῦ προβλήματος: Ἀπὸ τὴ μιὰ πλευρὰ εἶναι οἱ Ἄγγλοι. Ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρὰ εἶναι ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ποὺ ἔχει ὀργανωθῆ σὲ μιὰ πελώρια λαϊκὴ κίνησι, τὸ ΕΑΜ. Καὶ στὴ μέση εἶναι οἱ Ἕλληνες φασίστες, οἱ συνεργάτες τῶν Γερμανῶν, οἱ μοναρχικοί, ποὺ πῆγαν στὸ πλευρὸ τῶν Γερμανῶν, σ' ἕναν ἐμφύλιο πόλεμο... Ὁ πρωθυπουργὸς Τσῶρτσιλ καὶ ἡ συντηρητικὴ κυβέρνησίς του πιστεύουν ὅτι οἱ μοναρχικοὶ —ἢ ἐλλείψει τούτων κάτι ἀνάλογο —εἶναι ἐκεῖνοι ἐπὶ τῶν ὁποίων δύνανται νὰ βασισθοῦν προκειμένου νὰ ὑποστηρίξουν τὰ βρεταννικὰ συμφέροντα εἰς τὴν Μεσόγειον. Ἔτσι, στὴν Ἑλλάδα, ὅλοι φοβοῦνται ὅτι ἡ Βρετανία ἔχει σχεδιάσει νὰ τοὺς φορτώσῃ στὴν ράχη ξανὰ τὸν Γεώργιο τὸν Β'».

Ἐπίσης, ἀντιπροσωπεία Ἑλληνοαμερικανῶν στὴν Οὐάσιγκτων ἔσπευσε νὰ «διαμαρτυρηθῇ ἐντονώτατα» ἐναντίον τῆς βρεταννικῆς προσπαθείας «νὰ ἐπιβάλῃ διὰ τῆς δυνάμεως τῶν ὅπλων μίαν κυβέρνησιν τὴν ὁποίαν δὲν θέλει ὁ λαός».

Ὁ Α. Τζ. Κάμμιγκς ἔγραφε στὸ «Νιοὺς Κρόνικλ»: «Ἂς μὴ ἀπατώμεθα ἐπ' αὐτοῦ. Οἱ στρατιῶτες μας πολεμοῦν τώρα ἐναντίον τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Εἶναι διαφανὲς ψέμα τὸ ὑποστηριζόμενον ὅτι «μάχονται ἐναντίον μιᾶς μικρῆς συμμορίας κομμουνιστῶν ἐπαναστατῶν»... Θὰ συνεχισθῇ, λοιπόν, αὐτὴ ἡ τραγικὴ καὶ βρωμερὴ στρατιωτικὴ ἐπιχείρησις μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ ἐπιβληθῇ μιὰ τυραννία καὶ νὰ ξαναγυρίσῃ ὁ Γεώργιος τῆς Ἑλλάδος, παρὰ τὴν θέλησι τοῦ λαοῦ τῆς χώρας;... Ἕνας διαπρεπὴς γνωστός μου, μοῦ εἶπε χθές: «Σὰν Ἄγγλος αἰσθάνομαι τώρα ἔντονη ταπείνωσι, ὅπως αὐτὴν ποὺ ἔνιωσα μετὰ τὸ Μόναχο». Ἡ φράσις αὐτὴ ἐκφράζει τὸ κοινὸ συναίσθημα ὅλων τῶν ἀνθρώπων αὐτῆς τῆς χώρας».

Ἴσως. Ἀλλὰ δὲν ἐξέφραζε τὰ συναισθήματα τῶν Βρεταννῶν ποὺ πολεμοῦσαν στὴν Ἑλλάδα. Ὁ συνταγματάρχης Ὄλιβερ ἔγραψε στὴν σύζυγό του:

«Βλέπω ὅτι ὁ Τζ. Κάμμιγκς γράφει τὸ συνηθισμένο του «ὅλοι ἔχουν δίκιο ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς Ἄγγλους» γιὰ ὅσα συμβαίνουν ἐδῶ. Πολὺ θὰ τὸ ἤθελα μερικοὶ ἀπ' αὐτοὺς τοὺς λεβέντες νὰ κάνουν μιὰ ἐπίσκεψι σ' αὐτὸν τὸν τόπο. Ἕνας ἀπὸ τοὺς λοχίες μας μοῦ διηγήθηκε ὅτι στὸ ἀεροδρόμιο ἔφθασε κάποιος «εἰδικὸς παρατηρητὴς» ἀπὸ τὴν Ἀγγλία. Ὁ λοχίας τοῦ εἶπε ὅ,τι ἤξερε καὶ ὁ ἄνθρωπος πῆρε τὸ πρῶτο ἀεροπλάνο ποὺ ἔφευγε ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, λέγοντας ὅτι δὲν χρειαζόταν τίποτε ἄλλο καὶ ὅτι ἤξερε ὅ,τι χρειαζόταν γιὰ τὴν ἀναφορὰ ποὺ ἤθελε νὰ κάνῃ. Αὐτὰ γιὰ τοὺς «εἰδικοὺς ἀπεσταλμένους» καὶ τοὺς «καλῶς πληροφορημένους»!

(Συνεχίζεται)

ΤΡΙΤΗ 6 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1976

ΟΤΑΝ ΟΛΟΙ ΕΠΙΣΤΕΥΑΝ ΟΤΙ ΕΙΧΕ ΧΑΘΗ

Πῶς ἐσώθη ἡ Ἑλλάς τό '44

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΣΚΟΜΠΥ

53ον

Αὐτὴν περίπου τὴν ἐποχή, ὁ στρατηγὸς Φὲρφ ρώτησε τὸν Σαλίσμπουρυ τοῦ «Ντέηλυ Χέραλντ», ὁ ὁποῖος ἔστελνε ἀκριβεῖς ἀνταποκρίσεις, ἀλλὰ ποὺ τὰ γράμματά του «προσαρμόζονταν»:

— Τί διάβολο κάνει ἡ ἐφημερίδα σου;

Ὁ Σαλίσμπουρυ ἀποκρίθηκε:

— Προσπαθῶ νὰ περιγράφω τὰ συμβαίνοντα μὲ ἰσορροπημένο τρόπο. Ἀλλὰ ἐκεῖνοι μοῦ ἔστειλαν ἐντολὴ ὅτι δὲν τοὺς ἐνδιαφέρει ἡ ἰσορροπημένη ἄποψις, ἀλλὰ μόνο οἱ ἀνταποκρίσεις ἀπὸ μιὰ ὡρισμένη «γωνία».

Ὁ Γκραίηγκ Ντόναλντ λέει:

—Ὁ Τύπος στὴν πατρίδα ἔγραφε πράγματα διαφορετικὰ ἀπ' αὐτὰ ποὺ βλέπαμε ἐμεῖς ἐκεῖ. Ὅλοι αὐτοὶ οἱ ἀνταποκριταὶ ἔπρεπε νὰ βλέπουν αὐτὰ ποὺ βλέπαμε καὶ ἐμεῖς, νὰ ξέρουν τί συμβαίνει. Καὶ τὸ πιὸ ἁπλὸ μυαλὸ τοῦ τελευταίου στρατιώτη μας ἔβλεπε τὴν ἀλήθεια. Οἱ ἄνδρες μας ἐκεῖ, στὴν Ἑλλάδα αἰσθάνονταν μεγάλη πικρία γιατὶ μιὰ δράκα ἀνθρώπων παραπλανοῦσε τὴν κοινὴ γνώμη. Καὶ ἔγραφαν πολλὰ καὶ φοβερά, ἐναντίον τοῦ Σκόμπη ποὺ χειριζόταν τόσο πολὺ καλὰ τὴν κατάστασι καὶ ἀπὸ στρατιωτικῆς καὶ ἀπὸ πολιτικῆς ἀπόψεως.

Ὁ Γκόντφρεϋ Χόμπς, ποὺ εἶχε πάρα πολλὲς εὐκαιρίες νὰ μελετήσῃ τοὺς δημοσιογράφους στὴν «Μεγάλη Βρεταννία», τοὺς διεχώρισε σὲ τρεῖς κατηγορίες: τοὺς «ἐνεργητικούς», τοὺς «παθητικοὺς» καὶ τοὺς ἐνδιαφερομένους νὰ ἐντυπωσιάζουν». Εἰς τὴν πρώτη κατηγορία περιλάμβανε ἐκείνους ποὺ ἦσαν «πραγματικὰ ἀφωσιωμένοι στὸ λειτούργημά τους, ποὺ ἤθελαν νὰ ἔχουν τὶς πληροφορίες τους ἀπὸ πρῶτο χέρι». Αὐτοὶ ἦσαν οἱ Ρίτσαρντ Κάπελ τοῦ «Τέλεγκραφ», ὁ Σὰν Σέτζουϊκ τοῦ «Νιοὺ Γιὸρκ Τάιμς», ὁ Φρέντ Σαλίσμπουρυ τοῦ «Ντέηλυ Χέραλντ», ἡ Κλαίαρ Χόλλιγκουωρθ τῶν ἐφημερίδων τοῦ Κέμσλεϋ καὶ ὁ Στέφεν Μπάρμπερ τοῦ «Νιοὺς Κρόνικλ». Ὁ Χόμπς εἶχε ἰδιαίτερα ἐντυπωσιασθῆ ἀπὸ τὸ ὅτι ἡ Κλαίαρ Χόλλιγκουωρθ πήγαινε στὴν πρώτη γραμμὴ τοῦ πυρὸς γιὰ νὰ συγκεντρώσῃ τὶς πληροφορίες της.

Γιὰ τοὺς «παθητικοὺς» δημοσιογράφους λέει:

— Αὐτοὶ δὲν ἔβγαιναν ποτὲ ἀπὸ τὸ ξενοδοχεῖο καὶ ὅ,τι ἔγραφαν βασιζόταν στὶς ἀνακοινώσεις μας καὶ στὶς φῆμες. Οἱ «ἐνδιαφερόμενοι νὰ ἐντυπωσιάζουν» ἔψαχναν νὰ βροῦν μονάχα ἱστορίες ποὺ νὰ περιγράφουν «τὶς βαρβαρότητες» τῶν Βρεταννῶν καὶ τῶν τακτικῶν ἑλληνικῶν δυνάμεων, ἱστορίες ποὺ τὶς διέδιδαν οἱ κομμουνιστές. Αὐτὴ ἡ ὁμάδα περιελάμβανε δυὸ - τρεῖς Ἄγγλους, ἀρκετοὺς Ἀμερικανοὺς —ὅλοι τους εἶχαν ἀναλάβει γιὰ πρώτη φορὰ πολεμικὴ ἀποστολή— καὶ ἀρκετοὺς Ἕλληνες.

Ὁ διοικητὴς τῆς θρυλικῆς III Ὀρεινῆς Ταξιαρχίας τοῦ Ρίμινι, τότε συνταγματάρχης Θρασύβουλος Τσακαλῶτος, εἰσέρχεται ἐπικεφαλῆς τῶν τμημάτων του εἰς τὰς Ἀθήνας (11.12.44) ἐν μέσῳ θερμῶν συγκινητικῶν ἐκδηλώσεων τοῦ λαοῦ, ὁ ὁποῖος ἐξητωκραύγαζε τὸ μοναδικὸν πλήρως ὠργανωμένον στρατιωτικὸν συγκρότημα ποὺ διέθετε τότε τὸ Ἔθνος. Ἀργότερον τὸ «συγκρότημα Ρίμινι», ὑπὸ τὸν Θρασύβουλον Τσακαλῶτον ἀνέλαβε, βάσει τῆς διαταγῆς 605) 28.12.44, εὐρυτάτας ἐκκαθαριστικὰς ἐπιχειρήσεις εἰς τὰς περισσοτέρας ὑπὸ ἀναρχοκομμουνιστικὸν ἔλεγχον περιοχὰς τῶν Ἀθηνῶν (Μέτς, Νεκροταφείου, Κυνοσάργους, Καισαριανῆς, Ἀναλήψεως, Ὑμηττοῦ, Γηροκομείου, Σταδίου, Παγκρατίου καὶ ἄλλας)

Ὁ συνταγματάρχης Τόνυ Ράσυς, τῆς ὑπηρεσίας πληροφοριῶν τοῦ Σκόμπη, ὑπεύθυνος γιὰ τὰ καθημερινὰ ἀνακοινωθέντα καὶ γιὰ τὴν ἐνημέρωσι τοῦ Τύπου, παρατήρησε κάποτε μὲ πικρὸ χιοῦμορ ὅτι ὁ ΕΛΑΣ ἔκανε δηλώσεις μὲ στοιχεῖα ποὺ εἶχε δώσει ἐκεῖνος στοὺς δημοσιογράφους πρὶν ἀπὸ λίγη μόνον ὥρα.

Ἕνα ἀπὸ τὰ πιὸ μεγάλα ψέματα ποὺ μετέδωσαν τότε οἱ δημοσιογράφοι τοῦ ξενοδοχείου τῆς «Μεγάλης Βρεταννίας» ἦταν ὅτι ἡ ΡΑΦ εἶχε δολοφονήσει «χίλια τουλάχιστον γυναικόπαιδα κατόπιν βομβαρδισμοῦ τῶν Ἀθηνῶν.

Ἀλλὰ σὲ ἕνα ἄρθρο ποὺ ἔγραψε ἀργότερα, ὁ Σὰν Σέτζουϊκ ἔγραψε:

«Οἱ Βρεταννοὶ —ὅπως γράφεται— ἔστειλαν τοὺς στρατιῶτες τους προκειμένου νὰ ἐπαναφέρουν στὸν θρόνο τὸν Βασιλέα Γεώργιο Β'. Αὐτὸ εἶναι ἕνας μῦθος. Ἡ Βρεταννία εἶναι ἐκείνη ποὺ ἐπέμεινε ὅτι ὁ Βασιλεὺς δὲν πρέπει νὰ ἐπιστρέψῃ ἂν δὲν τὸ ζητήσῃ ἡ ἐλεύθερη φωνὴ τοῦ λαοῦ».

Ἕνα περίεργο γεγονὸς ποὺ ἔχει καταγραφῆ ἀλλὰ ποὺ ποτὲ δὲν ἔχει σχολιασθῆ, εἶναι ὅτι τὴν ἐποχὴ τῆς Διασκέψεως τῆς Τεχεράνης (Νοέμβριος τοῦ 1943), ὁ Οὐίνστων Τσῶρτσιλ, ποὺ περνοῦσε ἀπὸ τὸ Κάιρο, εἶχε συναντήσει μὲ τὸν Βασιλέα Γεώργιο καὶ τοῦ εἶπε ὅτι ἡ κυβέρνησις τῆς Αὐτοῦ Βρεταννικῆς Μεγαλειότητος δὲν θὰ ὑποστήριζε τὴν ἐπιστροφή του στὴν

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΤΗΣ «ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΚΟΣΜΟΥ»

Ἑλλάδα, πρὶν διεξαχθῆ ἐλεύθερο δημοψήφισμα, μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσι τῶν Ἀθηνῶν. Ὅμως, ὁ πρόεδρος Ροῦζβελτ ποὺ ἐπεσκέφθη τὸν Ἕλληνα Βασιλέα, μετὰ τὸν Τσῶρτσιλ, τὸν συνεβούλευσε νὰ ἑτοιμάσῃ τὸ «ἄσπρο του ἄλογο γιὰ νὰ μπῆ θριαμβευτὴς στὴν Ἀθήνα».

Φαίνεται ὅτι ἡ συμβουλὴ τοῦ Ροῦζβελτ ἔκανε τὸν Βασιλέα Γεώργιο νὰ παραμείνῃ, γιὰ πολὺ ἀνένδοτος στὶς συστάσεις τῶν Βρεταννῶν.

Καὶ ὁ Σὰν Σέτζουϊκ ἔγραψε ὅτι ἡ ἀσφάλεια τῆς Ἀμερικῆς ἦταν κάτι ποὺ εἶχε ἄμεση σχέσι μὲ «ὅλα αὐτά».

«Ἂν ἐγκαταλειφθῆ ἀπὸ τὴν Βρεταννία καὶ τὶς ΗΠΑ, σήμερα, ἡ Ἑλλὰς θὰ εἶναι αὔριο στὰ χέρια τῶν κομμουνιστῶν. Ἡ Τουρκία θὰ κυκλωθῆ καὶ τὰ στενὰ τῶν Δαρδανελλίων θὰ καταληφθοῦν. Οἱ χῶρες τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, ζωτικῆς σημασίας γιὰ τὶς ἔνοπλες δυνάμεις τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν καὶ τῶν ἀναγκῶν των κατὰ τὴν εἰρήνην, δὲν θὰ παραμείνουν ἀνοικτὲς γιὰ τὴν Δύσιν».

★

Στὸ μεταξύ, οἱ μαχόμενοι στὴν περιοχὴ τῶν Ἀθηνῶν καὶ τοῦ Πειραιῶς Βρεταννοί, ποὺ ἤξεραν πολὺ καλὰ τί συμβαίνει, συνέχιζαν νὰ κάνουν αὐτὸ ποὺ ἔκριναν ὅτι ἦταν καθῆκον τους. Οἱ Μπαλοὔχις καὶ οἱ Ἔσσεξ συνέχιζαν τὴν ἐκκαθάρισι τοῦ Πειραιῶς, ὅπου ὁ ΕΛΑΣ ἔσπευσε νὰ στείλῃ ἐνισχύσεις, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ γίνῃ πολὺ πιὸ σκληρὴ ἡ ἀντίστασί του στὰ «ἰσχυρὰ σημεῖα».

Πάντως, οἱ Μπαλοὔχις κατέλαβαν τὸ τοπικὸ ἀρχηγεῖο τοῦ ΕΛΑΣ καὶ σὲ ἄλλα σημεῖα, τὰ τὰνκς τίναξαν στὸν ἀέρα τὰ ὁδοφράγματα.

Οἱ ὀχυρώσεις τῶν Γερμανῶν στὴν Καστέλλα παρουσίαζαν μεγάλες δυσχέρειες γιὰ τὴν κατάληψι τοῦ λόφου. Ἐκρίθη ὅτι πρῶτα ἔπρεπε νὰ γίνῃ λίγο «μαλάκωμα» τῆς περιοχῆς ἀπὸ τὰ πολεμικά. Τὸ καταδρομικὸ «Αἴας» βρισκόταν σὲ μικρὴ ἀπόστασι ἀπὸ τὴν ξηρά, τόσην ὅση ἦταν ἀπαραίτητη γιὰ νὰ μὴ τὸ φθάνουν τὰ πυρὰ τῶν ἐλασιτῶν.

Τὸ «Αἴας» καὶ μερικὲς κορβέττες ποὺ ἦσαν ἐκεῖ κοντὰ ἔβαλαν κατὰ τῆς Καστέλλας, μὲ πυροβόλα μικροῦ κυρίως διαμετρήματος.

Ὁ Τόμας Μούρις, σηματωρὸς στὸ «Αἴας» λέει:

(Συνεχίζεται)

ΟΤΑΝ ΟΛΟΙ ΕΠΙΣΤΕΥΑΝ ΟΤΙ ΕΙΧΕ ΧΑΘΗ

Πῶς ἐσώθη ἡ Ἑλλὰς τὸ '44

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΣΚΟΜΠΥ

54ον

— Σίγουρα θὰ τοὺς ἔκανε νὰ τρομάξουν γιὰ καλὰ ὁ βομβαρδισμός μας. Ἀλλὰ ὅλα αὐτὰ φαίνονταν τόσο γελοῖα! Μὲ τὰ σουηδικὰ ἐμπορικὰ σκάφη ἐκεῖ πιὸ πέρα, γεμᾶτα τρόφιμα γιὰ τοὺς ἀνθρώπους ποὺ πεινοῦσαν καὶ ποὺ δὲν μποροῦσαν νὰ πλησιάσουν γιὰ νὰ ξεφορτώσουν!

Ἕνας ἄλλος ναύτης, ὁ Τζόφρεϋ Φλέτσερ, ἐπὶ τοῦ «Ἔμ Ἔλ 865» λέει:

— Μερικοὶ ἀπὸ μᾶς ἦσαν ἀρκετὰ ἀπρόθυμοι γιὰ τὸν βομβαρδισμὸ ἀφοῦ ἀναγκαστικὰ θὰ ἔκαναν κακὸ καὶ σὲ ἀθώους πολίτες οἱ ὀβίδες μας. Μᾶς ἐξήγησαν ὅτι ἡ κατάστασις, δυστυχῶς, ἦταν ἀπελπιστική, ἀφοῦ ἡ μικρὴ βρετανικὴ φρουρὰ τῶν Ἀθηνῶν ἦταν περικυκλωμένη ἀπὸ μεγάλες δυνάμεις τῶν ἀνταρτῶν τοῦ ΕΛΑΣ. Ἐπίσης μᾶς ἐξήγησαν ὅτι ἂν οἱ Ἕλληνες πολῖτες διάλεγαν νὰ πᾶνε μὲ τὸ μέρος τοῦ ΕΛΑΣ, τότε ἦταν σὰν νὰ ὑπέγραφαν μόνοι τους τὴν καταδίκη τους.

Στὸ μεταξὺ ἔφθασαν στὸ φρούριο (τὴν Καστέλλα) καὶ μαχητικὰ τῆς ΡΑΦ, γιὰ πολυβολισμοὺς καὶ βλέπαμε ἀντάρτες τοῦ ΕΛΑΣ νὰ σκαρφαλώνουν στοὺς τοίχους. Ἀρχίσαμε νὰ βάλλουμε πρῶτα ἐναντίον τοῦ ἰδίου τοῦ φρουρίου καὶ ἔπειτα ἐναντίον συγκεντρώσεων ἐλασιτῶν ποὺ καταφέρναμε νὰ διακρίνουμε. Τὸ πῦρ ἦταν ἀρκετὰ ἀκριβὲς καὶ τὸ φρούριο εἶχε διαλυθῆ σχεδὸν ὡς τὸ βράδυ. Ὁ βομβαρδισμὸς σταμάτησε μὲ τὸ πρῶτο σκοτάδι. Ἦταν φοβερὸ νὰ εἶσαι στὸ κατάστρωμα αὐτὲς τὶς ὧρες, σοῦ ἔσπαζε τὰ νεῦρα. Γιατὶ τὸ μόνο ποὺ ἄκουγες ἐκτὸς ἀπὸ τὶς ἐκπυρσοκροτήσεις ἦταν οἱ θρῆνοι καὶ οἱ κραυγὲς γυναικῶν καὶ παιδιῶν!

Μετὰ τὸν βομβαρδισμὸ ἀπεφασίσθη νὰ γίνη μιὰ σιωπηλὴ νυκτερινὴ ἐπίθεσις, μὲ ἐπικεφαλῆς τοὺς Γκούργκας. Ἡ μάχη ποὺ ἀκολούθησε ἦταν σκληρή, ἐπίμονη καὶ κράτησε ὅλη τὴ νύχτα, ὥσπου, τὴν αὐγὴ εἶχε καταληφθῆ ἡ δυτικὴ πλευρὰ τοῦ λόφου τῆς Καστέλλας. Ἡ τελικὴ ἐξόρμησι ἔγινε τὰ ξημερώματα ἀπὸ τοὺς ἄνδρες τοῦ 1ου Πεζικοῦ Συντάγματος καὶ ὁλόκληρος ὁ λόφος εἶχε καταληφθῆ τὴν 10η πρωινή.

Οἱ ἄνδρες τοῦ Ἔσσεξ ἐκινήθησαν γύρω ἀπὸ τὸ λόφο καὶ οἱ ὁμάδες ποὺ προχώρησαν πρὸς τὸν κόλπο τοῦ Φαλήρου κατάφεραν νὰ ἑνωθοῦν μὲ τοὺς Γκούργκας τὸ σούρουπο.

Ὁ στρατιώτης Νίκολσον τῶν Ντούρχαμς ἦταν πίσω ἀπὸ ἕνα ὁπλοπολυβόλο σὲ μιὰ ταράτσα τοῦ Πειραιῶς, τὴν ἡμέρα τοῦ βομβαρδισμοῦ. Περιγράφει:

— Μιὰ μεγάλη διαδήλωσι κατευθυνόταν πρὸς τὸ μέρος μας, ὅταν ἐμφανίσθηκαν τρία ἀεροπλάνα τῆς ΡΑΦ. Πετοῦσαν πολὺ χαμηλὰ καὶ ἔρριχναν ρουκέττες στὰ κτίρια ἐπάνω καὶ γύρω ἀπὸ τὸ λόφο. Ἔπειτα ξαναγύρισαν γιὰ νὰ πολυβολήσουν. Οἱ δρόμοι ἄδειασαν γρήγορα. Ἀλλὰ σὲ λίγο ξαναγέμισαν κόσμο. Κουβαλοῦσαν νεκροὺς καὶ τραυματίες σὲ φορεῖα, ἴσως γιὰ νὰ μᾶς κάνουν νὰ αἰσθανθοῦμε ἔνοχοι. Δὲν τὸ κατάφεραν, ὅμως, γιατὶ ὅλοι οἱ στρατιῶτες εἴχαμε καταλάβει τώρα πιὰ τὰ κόλπα τους καὶ εἴχαμε πάθει πολλὰ γιὰ νὰ μποροῦν νὰ μᾶς συγκινήσουν.

Ἡ συνάντησις τῶν Λέιτσεστερς μὲ τοὺς Ντούρχαμς εἶχε σὰν ἀποτέλεσμα νὰ κλείση τὴν βασικὴ ἀρτηρία ποὺ ἑνώνει τὴν Ἀθήνα μὲ τὸν Πειραιᾶ γιὰ τὸν ΕΛΑΣ. Ἡ μικρὴ χερσόνησος τῆς Καλλιπόλεως εἶχε ἐκκαθαρισθῆ καὶ τὰ μεταγωγικὰ ποὺ εἶχαν παραμείνει στὸν ἐξωτερικὸ λιμένα μὲ δυνάμεις τῆς 4ης Βρεταννικῆς Μεραρχίας ἄρχισαν νὰ ἀποβιβάζουν ὀχήματα καὶ ἄνδρες προκειμένου νὰ ἐνισχυθῆ τὸ ἀεροδρόμιο στὸ Καλαμάκι. Ἡ ἐμπροσθοφυλακὴ τῆς μεραρχίας εἶχε μεταφερθῆ μὲ «Λιμπερέητορς» τὴν 12η Δεκεμβρίου. Οἱ ἄνδρες τοῦ Βασιλικοῦ Συντάγματος (Κίγκ'ς Ρέτζιμεντ) εἶχαν σταλῆ ἀμέσως στὴν Ἀθήνα, ὑπὸ τὴν κάλυψι τοῦ σκότους, ἐνῶ οἱ Χάμσαϊρς ἀνέλαβαν τὴν φρούρησι τοῦ ἀεροδρομίου.

Ὡς τὴ στιγμὴ ἐκείνη, τὸ ζωτικὸ ἀεροδρόμιο ἦταν σὲ μεγάλο κίνδυνο. Ἡ φρουρά του ἦταν περιωρισμένη καὶ εὐπρόσβλητη. Κάθε νύχτα, σὲ κάθε ἀεροπλάνο τοποθετοῦσαν φρουρὰ ἀπὸ τρεῖς ἄνδρες. Ὁ ἕνας ἀπ' αὐτοὺς ἦταν πολυβολητής, ποὺ θὰ χειριζόταν τὰ πίσω πολυβόλα τοῦ ἀεροσκάφους, ἔτσι, ἀπὸ τὸ ἔδαφος.

Ὁ Ἄλφρεντ Οὐίλκινσον, ἀπὸ τὸ Σπρότμπουρ τοῦ Ντονκάστερ, ποὺ ὑπηρετοῦσε τότε στὴν φωτογραφικὴ ὑπηρεσία τῆς ΡΑΦ, θυμᾶται:

— Μιὰ νύχτα ἄρχισε κίνησι ἐναντίον μας, στὸ ἀεροδρόμιο. Μερικὰ ἀεροπλάνα ἀπογειώθηκαν, ἐνῶ τὰ ἄλλα τὰ στρέψαμε μὲ τέτοιο τρόπο ὥστε νὰ εἶναι δυνατὸν νὰ χρησιμοποιηθοῦν οἱ ὀπίσθιοι πυργίσκοι τους. Ἔπεφταν συνεχῶς φωτιστικὲς φωτοβολίδες προκειμένου νὰ γίνη ἐγκαίρως ἀντιληπτὸς ὁ ἐχθρός. Ὁ ἀξιωματικός μας ζήτησε ἐθελοντὲς ὡπλισμένους μὲ τυφέκια καὶ χειροβομβίδες ποὺ θὰ προσπαθοῦσαν νὰ κλείσουν τὸ δρόμο στὸν ἐχθρό. Πῆγα, μ' ὅλο ποὺ αἰσθανόμουν ὅτι δὲν ἤμουν σὲ εὐχάριστη θέσι — δὲν εἶχα ρίξει ποτέ, οὔτε σὲ γυμνάσια, χειροβομβίδα. Τελικὰ δὲν ἔγινε ἡ ἐπιδρομή.

Ὁ Λίστερ Τζάιλς περιγράφει ὅτι τὸ ἀεροδρόμιο εἶχε τρεῖς σειρὲς συρματοπλέγματα καὶ οἱ ἄνδρες κοιμόντουσαν σὲ σκηνὲς ἢ σὲ οἰκήματα μισοκατεστραμμένα ἀπὸ τὸν πόλεμο.

— Ἡ μεγαλύτερη δυσκολία μας, θυμᾶται, ἦταν νὰ ξεχωρίζουμε τὸν ἐχθρὸ ἀπὸ τοὺς ἀθώους πολῖτες. Κορίτσια κουβαλοῦσαν χειροβομβίδες στὶς τσάντες τους καὶ οἱ νεαροὶ τὶς ἔκρυβαν στὰ παντελόνια τους. Οἱ Ἕλληνες ποὺ συνεργάζονταν μαζί μας, μὲ ὁποιοδήποτε τρόπο, συλλαμβάνονταν ἀπὸ τὸν ΕΛΑΣ καὶ θανατώνονταν. Γύρω ἀπὸ 70 ἄτομα εἶχαν ταφῆ μερικὰ μόνο μέτρα ἔξω ἀπὸ τὴν περίμετρο τοῦ ἀεροδρομίου.

Παραλαβὴ πολεμικοῦ ὑλικοῦ στὴν παραλία τῆς Πάργας, ποὺ μετέφεραν οἱ Ἄγγλοι μὲ ταχύπλοα σκάφη ἀπὸ τὴν Ἰταλία γιὰ τὴν ἐνίσχυσι τοῦ ΕΔΕΣ

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΤΗΣ «ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΚΟΣΜΟΥ»

Ὁ Ἄρθουρ Τζόλεϋ, τῆς 221 μοίρας διοικήσεως ἀκτοφυλακῆς, θυμᾶται ὅτι τὸ ἀεροδρόμιο τοῦ Καλαμακίου ἦταν διαρκῶς κάτω ἀπὸ πυρὰ πολυβόλων.

Ὁ πόλεμος στὸν ὁποῖο ἐρχόταν νὰ λάβη μέρος ἡ 4η Μεραρχία, δὲν εἶχε καμμιὰ ἀπολύτως σχέσι μὲ τὸν «εὐθὺ καὶ εἰλικρινῆ» πόλεμο μὲ τοὺς Γερμανούς. Ὅπως θὰ σημειωνόταν στὴν ἐπίσημη Ἱστορία τῆς Μεραρχίας: «Ὁ ἐχθρὸς δὲν φοροῦσε στολὲς καὶ μποροῦσε νὰ εἰσχωρῆ συνεχῶς στὶς γραμμές μας. Τὸ πεδίον τῆς μάχης ἦταν συνεχῶς γεμᾶτο ἀπὸ Ἕλληνες πολῖτες. Ὁ ΕΛΑΣ χρησιμοποιοῦσε παιδιὰ γιὰ κάλυψι, γιὰ νὰ μεταφέρουν μηνύματα καὶ πυρομαχικά. Δὲν ἦταν καθόλου περίεργο νὰ βρεθῆ, μέσα σ' ἕνα παιδικὸ καρροτσάκι, ἕνα μωράκι καὶ μιὰ βόμβα. Τὰ ἀσθενοφόρα μετέφεραν ἐνισχύσεις καὶ πυρομαχικὰ καὶ ὄχι τραυματίες».

«Πολλοὶ ἄνδρες μας δὲν ἦσαν καθόλου εὐτυχεῖς ποὺ πήγαιναν στὴν Ἑλλάδα γιὰ νὰ συμβάλουν νὰ ὑποταχθοῦν οἱ κομμουνισταί, ἀφοῦ —στὸ κάτω κάτω— ἡ Ρωσία ἦταν σύμμαχός μας», θυμᾶται ὁ στρατιώτης Κέννεθ Λάρκ, κάτοικος τώρα τοῦ Ἔξετερ. «Ὅταν ἀποβιβαζόμαστε, ἕνας ναύτης μᾶς εἶπε: Δὲν καταλαβαίνω τί διάβολο θὰ κάνετε ἐσεῖς ἐκεῖ πέρα. Ἤδη ἔχουν περικυκλώσει τοὺς ἐπίλεκτους ἀλεξιπτωτιστὲς γύρω ἀπὸ τὴν Ἀκρόπολι».

Ἡ νέα Μεραρχία θὰ εἶχε σὰν κύριο ἔργο της νὰ κρατήση ἐλεύθερο τὸ δρόμο ἐφοδιασμοῦ ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ πρὸς τὸ ἀεροδρόμιο. Μόνο τὸ ἄκρο ἀριστερὸ τῆς παρατάξεως της θὰ ἀνελάμβανε νὰ συνεχίση τὴν ἐπίθεσι ποὺ εἶχε ἤδη ἀρχίσει ἡ 139η ταξιαρχία καὶ ἡ 5η Ἰνδική.

Ἤδη, ἡ Μεραρχία εἶχε συμπληρωθῆ καὶ ἔμενε μόνο τὸ πυροβολικό της πίσω. Ἕνα σύνταγμα ἄρχισε κι ἀνέβαινε πρὸς τὴν Λεωφόρο Συγγροῦ. Τὸ μεγαλύτερο τμῆμα τοῦ κεντρικοῦ Πειραιᾶ εἶχε ἐκκαθαρισθῆ καὶ μόνο τὸ ἐσωτερικὸ λιμάνι ἦταν ἀκόμη στὰ χέρια τοῦ ΕΛΑΣ. Ἐπίσης στὰ ὑψηλότερα σημεῖα πρὸς τὸ ἐσωτερικὸ τμῆμα τῆς πόλεως παρέμεναν ἰσχυρὰ ὠχυρωμένες θέσεις τοῦ ΕΛΑΣ, σὲ πυκνοκατοικημένες περιοχές.

Ὁ Πῆτερ Γκλὰς ἦταν τότε λοχαγὸς τοῦ 6ου τάγματος τῶν Μαύρων Φρουρῶν. Περιγράφει:

(Συνεχίζεται)

ΟΤΑΝ ΟΛΟΙ ΕΠΙΣΤΕΥΑΝ ΟΤΙ ΕΙΧΕ ΧΑΘΗ

Πῶς ἐσώθη ἡ Ἑλλὰς τὸ '44

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΣΚΟΜΠΥ

55ον

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΤΗΣ «ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΚΟΣΜΟΥ»

— Χρησιμοποιούσαμε τὴν τεχνικὴ τοῦ πεζικοῦ ποὺ λέγεται «πῦρ καὶ κίνησις» ἐκκαθαρίζοντας συστηματικὰ κάθε δρόμο, σύμφωνα μὲ τὶς διαταγές. Δὲν εἶχες ἰδέα ποιὸς ἦταν ὁ ἐχθρός σου. Ἔμπαινες στὸ σπίτι τοῦ κάθε ἀνθρώπου καὶ αὐτὸ ἦταν πολὺ ἄσχημη ὑπόθεσι. Στὶς ἀρχικὲς ἐπιδρομές μας ξέρω ὅτι πιάσαμε πολλοὺς ἀθώους καὶ τοὺς στείλαμε γιὰ ἀνάκρισι. Θυμᾶμαι ὅτι ἀπὸ ἕνα σπίτι βγῆκε ἕνας πολίτης, μὲ πυροβόλησε καὶ ἐξαφανίσθηκε. Εὐτυχῶς ἀστόχησε. Ἡ ἀπαγόρευσις τῆς κυκλοφορίας βοήθησε ἀρκετά. Ὅταν κυκλοφοροῦσε κανεὶς τὴν ὥρα ποὺ ἀπαγορευόταν, τὸν πυροβολοῦσες. Χωρὶς τὴν ἀπαγόρευσι τῆς κυκλοφορίας δὲν νομίζω ὅτι ἦταν δυνατὸν νὰ καθαρίσουμε τοὺς δρόμους ἀπὸ τὸν ΕΛΑΣ.

Μιὰ χαρακτηριστικὴ σκηνὴ περιγράφει ὁ Γκόρντον Γουέλσλεϋ ἀπὸ τὸ Οὐάτφορντ, λοχίας τῶν διαβιβάσεων, τότε.

— Τὶς ὧρες ποὺ ἐπιτρεπόταν ἡ κυκλοφορία ἡ σκηνὴ ποὺ ἀντίκρυζες ἦταν εἰρηνικὴ καὶ φυσιολογική. Ἄνδρες, γυναῖκες καὶ ἱερεῖς κυκλοφοροῦσαν ἥσυχα στοὺς δρόμους. Ξαφνικὰ ἀκουγόταν ἕνα σφύριγμα, οἱ πολῖτες ἐξαφανίζονταν ἀμέσως. Καὶ οἱ δρόμοι γέμιζαν ἤχους πολυβόλων.

Ἀπεφασίσθη, προκειμένου νὰ ἐξαρθρωθῆ ἡ κυριαρχία τοῦ ΕΛΑΣ στὸ ἐσωτερικὸ τμῆμα τοῦ λιμένος τοῦ Πειραιῶς, νὰ γίνη μιὰ εὐρείας κλίμακος ἀμφίβιος ἐπιχείρησις. Σὰν νὰ εἶχαν διαισθανθῆ τὶς προθέσεις τῶν Βρεταννῶν, οἱ ἐλασίτες ἔκαναν μιὰ μεγάλη νυκτερινὴ ἐπίθεσι ἐναντίον τοῦ Σταθμοῦ Ἠλεκτροπαραγωγῆς, ὅπου εἶχε ἐγκατασταθῆ τὸ 57ο Σύνταγμα. Παρὰ τὴν ἐπιμονὴ τῶν ἐπιτιθεμένων, οἱ ἐλασίτες ἀπεκρούσθησαν. Μὲ τὴν ἔλευσι τῆς αὐγῆς, μιὰ παράξενη ἡσυχία ἐπεκράτησε εἰς τὸν Πειραιᾶ. Κράτησε ὣς τὸ σούρουπο, ὁπότε ἄρχισαν περιπολίες σὲ χαμηλὸ ὕψος μαχητικὰ τῆς ΡΑΦ. Ὁ θόρυβος τους ἐκάλυψε κάθε θόρυβο τῆς ἀμφιβίου ἐπιχειρήσεως ποὺ ἄρχιζε, τὸ μουγκρητὸ τῶν μηχανῶν τῶν τάνκς ποὺ εἶχαν ἀποβιβασθῆ μαζὶ μὲ τὰ τρία τάγματα τῆς 5ης Ἰνδικῆς ταξιαρχίας. Πρὸς τὰ δυτικά, ἐξ ἄλλου, σκάφη τοῦ ναυτικοῦ ἔδιναν τὴν ἐντύπωσι ὅτι προετοιμαζόταν ἐκεῖ ἰσχυροτάτη ἐπίθεσις.

Ὅμως, οἱ δυνάμεις τοῦ ΕΛΑΣ ποὺ ἐπάνδρωναν τὸν πραγματικὸ ἀντικειμενικὸ στόχο τῶν Βρεταννῶν δὲν εἶχαν ἀνάγκη ὅλης αὐτῆς τῆς προσπαθείας παραπλανήσεως. Ὕστερα ἀπὸ τὴν προσπάθεια ποὺ εἶχαν καταβάλει κατὰ τὴν ἐπίθεσι στὸν Σταθμὸ Ἠλεκτροπαραγωγῆς ἦσαν ἐξαντλημένοι καὶ τὸ εἶχαν ρίξει στὸν ὕπνο ἀπὸ νωρίς. Καὶ οἱ Μπαλούχις καὶ οἱ Γκούργκας προχώρησαν σὰν φαντάσματα ἀνάμεσά τους.

Ὁ Ζέρβας ὅταν πρωτοβγῆκε στὸ βουνὸ μαζὶ μὲ τὸν Ἐγγλέζο ἐπιτελικὸ Μάγιερς

Ταυτόχρονα ἄνδρες τοῦ συντάγματος Ἔσσεξ ἀπεβιβάσθησαν. Ὅταν ξύπνησαν οἱ ἐλασίτες διεπίστωσαν ὅτι οἱ Βρεταννοὶ εἶχαν ἤδη ἐγκαταστήσει προγεφύρωμα μήκους δυὸ περίπου χιλιομέτρων καὶ βάθους μισοῦ περίπου χιλιομέτρου.

Ὁ Ἔντουαρντ Γκραίη, ἀπὸ τὸ Σάδερλαντ, προήλαυνε μὲ τὴν μονάδα του πρὸς τὸ Νέο Φάληρο. Ἦταν λοχίας εἰδικευμένος στὰ ἐκρηκτικὰ καὶ μὲ τὴν ὁμάδα του ἀφαιροῦσε ἐκρηκτικὲς ὅλες ποὺ εἶχαν τοποθετηθῆ ἀνάμεσα στὰ δέντρα. Ἔψαξαν ἕνα σπίτι καὶ ἔβγαλαν ἀπὸ κεῖ μέσα μερικοὺς τρομοκρατημένους νεαροὺς ποὺ εἶχαν ἕνα γερμανικὸ πολυβόλο «MG 42» καὶ στὸ ἀπέναντι σπίτι ἕνα ἀρχαῖο «Μάξιμ». Οἱ νεαροὶ εἶπαν ὅτι εἶχαν στρατολογηθῆ γιὰ νὰ σκοτώσουν ὅσους περισσότερους Ἄγγλους μποροῦσαν, διαφορετικὰ θὰ πλήρωναν οἱ οἰκογένειές τους.

—Ὅλοι οἱ νεαροὶ ἔδειχναν ἐνθουσιασμένοι ποὺ τοὺς πιάσαμε αἰχμαλώτους, διηγεῖται ὁ Γκραίη. Ἔπειτα μὲ πλησίασε μιὰ γυναίκα, ποὺ φαινόταν αναστατωμένη καὶ μοῦ ἐζήτησε ὅτι τρεῖς ἄνδρες εἶχαν πάει στὸ σπίτι της καὶ εἶχαν ζητήσει τρόφιμα, χρήματα καὶ τὸν μεγαλύτερο γιό της γιὰ στρατιώτη τοῦ ΕΛΑΣ.

«Μιὰ ὁμάδα στρατολογίας τοῦ ΕΛΑΣ θὰ πήγαινε στὸ σπίτι της τὸ ἴδιο ἐκεῖνο βράδυ γιὰ νὰ πάρουν αὐτὸ ποὺ ζητοῦσαν, ἰδίως τὸ παιδί της. Ἀποφασίσαμε νὰ μείνουμε καὶ νὰ τοὺς περιμένουμε. Ἦσαν καὶ οἱ τρεῖς τους ἐξοργιστικοί. Οἱ δυὸ ἦσαν μέλη τῆς πολιτικῆς ὀργανώσεως τοῦ ΕΛΑΣ καὶ ὁ τρίτος ἦταν ἕνας πάνοπλος ἐργατικὸς τύπος. Ὁ πάνοπλος λιποθύμησε μόλις εἶδε τοὺς Ἄγγλους. Οἱ δυὸ πολιτικοὶ συνελήφθησαν, ἐνῶ «ἔκαναν διαμαρτυρίες» γιὰ τὴν ἄτιμη τακτικὴ τῶν Βρεταννῶν. Καὶ οἱ δυό τους ἦσαν καλοντυμένοι καὶ καλοθρεμμένοι, ἀντίθετα μὲ ὅλους τοὺς ἄλλους Ἕλληνες ποὺ πεινοῦσαν. Μετὰ τὴν σύλληψί τους ἤμαστε σίγουροι ὅτι εἴχαμε καταργήσει πιὰ τὴν κυριαρχία τοῦ ΕΛΑΣ στὸ Νέο Φάληρο τουλάχιστον. Ὅλοι στὸ τάγμα μας ἤμαστε ἐργατικοὶ ποὺ εἴχαμε ζήσει τὶς δύσκολες μέρες τῆς οἰκονομικῆς ὑφέσεως τῆς δεκαετίας τοῦ 1930. Μερικοὶ ἀπὸ μᾶς εἶχαν ὑποστῆ κάποια ἐπίδρασι ἀπὸ τὴν προπαγάνδα τῶν κομμουνιστῶν. Ὅμως, ὅλοι αὐτοὶ ἄλλαξαν γνώμη ὅταν εἶδαν στὴν Ἑλλάδα τί ἐπιφυλάσσουν στοὺς ἀντιθέτους πρὸς τὴν ἰδεολογία τους οἱ κομμουνιστές».

Ἡ πολιορκημένη φρουρὰ τῶν Ἀθηνῶν, μὲ ἐξασφαλισμένα τὰ νῶτα της, τώρα, μὲ ἐνισχύσεις καὶ μὲ ἀνοιχτὴ τὴν ὁδὸ ἐφοδιασμοῦ ἦταν ἕτοιμη νὰ ἀρχίση τὴν ἀντεπίθεσι.

«Ὁ Τζίντζερ Χώουκσουώρθ ἀνέλαβε τὴν ἐπιχειρησιακὴ διοίκησι εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Ἀθηνῶν σήμερον τὴν 14.00 ὥραν» σημείωσε ὁ Σκόμπη μὲ κάποιαν ἀνακούφισι.

Τώρα ἦταν ἐλεύθερος νὰ ἀφοσιωθῆ στὴν ὁλοένα καὶ περιπλεκόμενη πολιτικὴ κατάστασι — ποὺ ἦταν ἀρκετὰ μπερδεμένη ἀκόμα καὶ γιὰ ἔμπειρους πολιτικοὺς καὶ ὄχι γιὰ ἐπαγγελματία στρατιωτικό, μεγαλωμένο μέσα στὴν βρεταννικὴ παράδοσι, ὅπου ὁ λόγος ἦταν συμβόλαιο.

Τὸ προηγούμενο βράδυ ὁ Σκόμπη εἶχε σημειώσει ὅτι συναντήθηκε μὲ τὸν στρατηγὸ Πλαστήρα, πιθανὸ διάδοχο τοῦ κλονιζομένου Παπανδρέου.

«Ὁ πρωθυπουργὸς Παπανδρέου ἦταν ἀπολύτως ἐξαρτημένος ἀπὸ τὸν Σκόμπη γιὰ ὑποστήριξι καὶ ἠθικὴ ἐνίσχυσι», γράφει ὁ Γκραίηγκ Ντόναλντ, ποὺ ἦταν ὁ διερμηνεὺς στὶς συναντήσεις τοῦ Σκόμπη. «Ὁ Παπανδρέου ἦταν ἕνας εὐχάριστος καὶ ἔξυπνος ἄνδρας, ἀλλὰ ὄχι ἰσχυροῦ χαρακτῆρα», συμπληρώνει.

Ὁ Τζόφρεϋ Χόμπς ἐξ ἄλλου, ὑπογραμμίζει ὅτι ὁ Παπανδρέου «εἶχε κυριολεκτικὰ πανικοβληθῆ» ὅταν ἄρχισαν οἱ πολεμικὲς ἐνέργειες καὶ διεπίστωνε ὅτι μόνο ἡ ἀπόλυτη ψυχραιμία καὶ ἡ γαλήνια αὐτοπεποίθησι τοῦ Σκόμπη ἦταν ἐκεῖνα ποὺ τὸν ἐνίσχυαν.

Μετὰ τὴν ἀλλαγὴ τοῦ σκηνικοῦ στὴν Ἀθήνα, ἡ βρεταννικὴ στρατιωτικὴ διοίκησι ἄρχισε ἐνέργειες τόσο ἀποφασιστικές, ὥστε οἱ κομμουνιστὲς ἀρχηγοὶ δὲν ἦταν δυνατὸν νὰ τρέφουν πιὰ αὐταπάτες σχετικὰ μὲ τὶς προθέσεις τῶν Ἄγγλων. Ἡ «Μπλόκφορς» τοῦ ταξιάρχου Μπλὸκ θὰ ἀνελάμβανε, μὲ σειρὰ συντόνων ἐπιχειρήσεων, νὰ ἐκκαθαρίση τὴν λεωφόρο Συγγροῦ, τὴν ἀρτηρία συνδέσεως τῶν Ἀθηνῶν μὲ τὸν Πειραιᾶ. Παράλληλα, τὰ πυροβόλα τῶν πλοίων, καὶ τὰ κανόνια τῶν 25 λιβρῶν ποὺ εἶχαν ἀποβιβασθῆ, εἶχαν στραφῆ πρὸς τοὺς καθωρισμένους στόχους τους. Ἐξ ἄλλου ἡ 40ὴ ἐπιλαρχία εἶχε ἐφοδιασθῆ μὲ ἀρκετὰ ἅρματα μάχης προκειμένου νὰ ὑποστηρίξη τὶς ἐπιθέσεις μὲ τεθωρακισμένα.

Ἡ ἀνήσυχη ἠρεμία ποὺ ἐπικρατοῦσε στὴν Θεσσαλονίκη ὑπεβοήθησε πάντως τὸν ΕΛΑΣ νὰ μεταφέρη καὶ αὐτὸς ἐνισχύσεις στὴν Ἀθήνα. Κάπου τρία συντάγματα μεταφέρθηκαν εἰς τὴν περιοχὴ τῶν Ἀθηνῶν ἀπὸ τὴν Κεντρικὴ Ἑλλάδα μὲ ὀχήματα ποὺ εἶχαν ἀφήσει στὸν Βόλο οἱ Ἄγγλοι, ὅταν ἔφυγαν ἀπὸ κεῖ διὰ θαλάσσης. Τὰ ὀχήματα τὰ εἶχαν σαμποτάρει οἱ Βρεταννοί, ἀλλὰ οἱ ἐλασίτες ἐπέτυχαν νὰ τὰ ἐπιδιορθώσουν. Οἱ κομμουνιστὲς ἦσαν βέβαιοι ὅτι ἂν ἔρριχναν μερικὲς ἀκόμα χιλιάδες ἄνδρες στὴ μάχη θὰ ἐπετύγχαναν τὸ σκοπό τους, ὄχι λόγω τῆς μαχητικῆς ἰσχύος των, ἀλλὰ μέσω τῆς προπαγάνδας των, ποὺ εἶχε ἤδη ἀρχίσει νὰ ἀποδίδη καρπούς.

(Συνεχίζεται)

ΟΤΑΝ ΟΛΟΙ ΕΠΙΣΤΕΥΑΝ ΟΤΙ ΕΙΧΕ ΧΑΘΗ

Πῶς ἐσώθη ἡ Ἑλλάς τὸ '44

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΣΚΟΜΠΥ

56ον

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΤΗΣ «ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΚΟΣΜΟΥ»

Ὁ ραδιοφωνικός σταθμός πού οἱ κομμουνιστές εἶχαν ὀνομάσει «Ἐλεύθερη Ἑλλάδα» εἶχε ἐξαπολύσει ἐκστρατεία ψευδῶν καί ἀπειλῶν κατά τῶν Ἄγγλων καί τῶν Ἑλλήνων πού δέν συμφωνοῦσαν μέ τήν τακτική τοῦ ΕΑΜ. Παράλληλα οἱ «ἀπεσταλμένοι» τοῦ ΕΑΜ στίς Ἡνωμένες Πολιτεῖες εἶχαν ἐπιτύχει νά πείσουν τόν Τύπο καί τήν κοινή γνώμη ὅτι οἱ Ἄγγλοι ἔπαιζαν «βρώμικο παιγνίδι» στήν Ἑλλάδα, ὅτι ἦσαν «φασίστες καταπιεστές». Ἡ κοινή γνώμη στήν Ἀμερική πίστευε τώρα ὅτι ὁ ΕΛΑΣ εἶχε διαδραματίσει σπουδαῖο ρόλο στήν κατοχή, ὅτι εἶχε πολεμήσει τούς Γερμανούς.

Ὅμως, ἡ στάσι τῶν Βρεταννῶν πού ἦσαν στήν Ἀθήνα εἶχε ἀλλάξει τώρα ριζικά. Οἱ ἀξιωματικοί καί οἱ ἄνδρες τῶν βρεταννικῶν δυνάμεων δέν εἶχαν καμμιά «διάθεσι» νά πολεμήσουν τούς Ἕλληνες. Θεωροῦσαν τήν σύγκρουσι αὐτή σάν ἀπαράδεκτη. Ὅμως, τώρα ἄρχισαν νά διαπιστώνουν τήν φρικτή ἀλήθεια.

«Οἱ ἐπίμονες φῆμες γιά φρικαλεότητες τῶν κομμουνιστῶν, πού στήν ἀρχή μόνο σάν ἀφορμές γιά «μαῦρο χιοῦμορ» ἦσαν, ξαφνικά ἀπεδείχθησαν ὅτι ἦσαν μιά ἀπαίσια, ἀδιανόητη πραγματικότης», γράφει ὁ Μωρίς Ἄς. «Εἴχαμε ἀναφορές ἀπό ἄνδρες μιᾶς ἀπό τίς δικές μας μονάδες, ἀπό ἄνδρες πού τούς γνωρίζαμε προσωπικά καί τούς ἐμπιστευόμεθα. Ἐπειδή μύριζε πολύ ἄσχημα ἕνα πηγάδι ἔσπευσαν νά τό ἐρευνήσουν. Τό βρῆκαν γεμᾶτο πτώματα ἀνθρώπων πού εἶχαν βασανισθῆ φρικτά πρίν θανατωθοῦν».

Ὁ Σύριλ Ἔμπσταιν θυμᾶται:

—Ἤμαστε σ' ἕνα σπίτι πού βρισκόταν στό πίσω μέρος ἑνός νεκροτομείου. Ἄρχισαν νά καταφθάνουν αὐτοκίνητα γεμᾶτα ἀνθρώπους πού εἶχαν φονευθῆ ἀπό τούς κομμουνιστές. Ὅλοι οἱ νεκροί ἦσαν στρατηγοί καί ἀνώτατοι ἀξιωματικοί πού τούς εἶχαν βγάλει μέσα ἀπό πηγάδια, πολίτες καί γυναῖκες. Ἔφερναν αὐτοκίνητα γεμᾶτα πτώματα, σχεδόν κάθε βράδυ. Μιά ἡλικιωμένη γυναίκα, πού ἐργαζόταν στό νεκροτομεῖο, ἔπινε τό τσάι της ἀνάμεσα στά πτώματα καί μᾶς ἔλεγε διάφορες ἱστορίες γιά τούς φόνους τῶν κομμουνιστῶν.

Ὁ Χάρολντ Ρόου, ἀπό τό Μάντσεστερ, πού ὑπηρετοῦσε τότε στήν 127 ὁμάδα τραυματιοφορέων τῶν Ἀλεξιπτωτιστῶν θυμᾶται:

— Εἶδα μέ τά μάτια μου τά ἀποτελέσματα πολλῶν ἀπό τίς φρικαλεότητες τῶν κομμουνιστῶν στήν Ἀθήνα. Τά πτώματα πού μᾶς ἔφερναν ἦταν, κατά κανόνα, Ἑλλήνων ἀξιωματικῶν τοῦ στρατοῦ καί τοῦ ναυτικοῦ καί ἦσαν ἀκρωτηριασμένα μέ ἕνα τρόπο πού πραγματικά ἔφερνε ἀνατριχίλα, μ' ἕνα τρόπο ἀδιανόητο!»

Ὁμάς ἀνταρτῶν τοῦ Ζέρβα κάπου στήν ἐλεύθερη Ἑλλάδα

Ὁ Ντόναλντ Κέλλογκ διηγεῖται ἐξ ἄλλου:

—Ἀπό τήν μιά μαθαίναμε τίς βαρβαρότητες τῶν κομμουνιστῶν καί ἀπό τήν ἄλλη διαβάζαμε γιά τίς συζητήσεις στή Βουλή τῶν Κοινοτήτων πού φανέρωναν ὅτι οἱ ἀριστεροί βουλευταί μας ὑπεστήριζαν τούς ἀντάρτες τοῦ ΕΛΑΣ. Ὅλοι μας νιώθαμε μεγάλη ὀργή γιά τούς ἀπληροφόρητους ἀντιπροσώπους στήν Βουλή κι' ὅλους αὐτούς τούς θεωρητικούς πού ἔλεγαν ἀπίθανες ἀνακρίβειες. Καί μερικές ἀπό τίς ἐπιστολές πού ἔστειλα τότε στούς δικούς μου κατηγοροῦσαν πολύ τόν Κόκς καί τόν Ἀνιούριν Μπῆβαν. Αὐτή ἡ ἐμπειρία μ' ἔκανε νά ἀντιπαθήσω τούς ἀριστερούς τοῦ Ἐργατικοῦ Κόμματος, πού τούς συμπαθοῦσα πολύ προηγουμένως.

Οἱ ὑπηρετοῦντες στήν Ἑλλάδα τήν ἐποχή ἐκείνη Ἄγγλοι ἐξοργίσθηκαν ἰδιαίτερα μέ τίς κατηγορίες τοῦ Ἀνιούριν Μπῆβαν:

«Ἐκεῖ πού πήγαμε σάν ἐλευθερωτές μοιάζουμε τώρα σάν νά πήγαμε γιά νά γίνουμε τύραννοι... Μέ τό νά λάβουμε θέσι σέ μιά πολιτική ἀντιδικία στήν Ἑλλάδα φέραμε τήν καταισχύνη σ' ὁλόκληρο τό βρεταννικό ἔθνος, ταπείνωσι καί ντροπή».

Ἀκόμα πιό χαρακτηριστικά, ὁ Γουΐλλυ Γκάλλαχερ, ὁ Σκῶτος κομμουνιστής, εἶπε στήν Βουλή τῶν Κοινοτήτων:

«Τήν Πέμπτη μέ ἐπεσκέφθη ἀντιπροσωπεία ἀπό τό Κλάιντ καί τό Ρόσιθ πού ἐκπροσωποῦν μᾶζες ἐργαζομένων καί διετύπωσαν τήν ἀπαίτησι νά σταματήση ἡ καταστρεπτική πολιτική μας στήν Ἑλλάδα».

Ἐπίσης ἐπανέλαβε τόν παλιό ἰσχυρισμό τῶν κομμουνιστῶν τῆς Ἑλλάδος ὅτι ἡ Ὀρεινή Ταξιαρχία καί ὁ Ἱερός Λόχος «ἦσαν ἐπίλεκτες μονάδες μέ ἀξιωματικούς καί ἄνδρες διαλεγμένους ἕναν - ἕνα προκειμένου νά προετοιμάσουν καί νά ἐξασφαλίσουν τήν ἐπιστροφή τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητος τοῦ Βασιλέως Γεωργίου Χοεντζόλλερν στήν Ἑλλάδα». Ὁ Γκάλλαχερ ἀπείλησε ὅτι θά κατέβαιναν σέ γενική ἀπεργία οἱ λιμενεργάτες καί ἄλλα ἐργατικά σωματεῖα.

Αὐτή ἡ εἴδησι ἔκανε τρομερή αἴσθησι στούς ἄνδρες πού πολεμοῦσαν τούς κομμουνιστές στήν Ἑλλάδα, ἀφοῦ ἡ μεγαλύτερη πλειοψηφία τους ἦταν ἐργάτες ὠργανωμένοι στά διάφορα σωματεῖα, πρίν ἐπιστρατευθοῦν.

Ἕνας λοχίας τῶν ἀλεξιπτωτιστῶν, ὁ Ἄσπερυ ἀπό τό Κίλμπρακεν τοῦ Ρέφφριουσαϊρ ἐξέφρασε τά αἰσθήματα ὅλων τῶν συναδέλφων του ὅταν εἶπε:

—Ἔμαθα ὅτι οἱ ἐργάτες τοῦ Κλάιντσαϊντ ἀποφάσισαν νά ἀπεργήσουν, γιατί πολεμᾶμε ἐμεῖς ἐδῶ στήν Ἑλλάδα. Πρέπει νά ἔλθουν ἐδῶ, γιά νά δοῦν γιατί πολεμᾶμε καί ποιούς πολεμᾶμε. Ὁ ΕΛΑΣ εἶναι μιά μειοψηφία πού τρομοκρατεῖ τόν κοσμάκη».

Μιά ἄλλη χαρακτηριστική περίπτωσι εἶναι τοῦ Φράνκ Τζάιλς —τόν ἔχουμε ἀναφέρει καί προηγουμένως— πού πῆρε ἕνα γράμμα ἀπό τήν ἀδελφή του. Οἱ κατηγορίες σ' αὐτή τήν ἐπιστολή τόν ἔκαναν νά θυμώση τόσο πολύ ὥστε ἔσπευσε νά ζητήση τήν ἄδεια ἀπό τόν ἀξιωματικό του νά γράψη πράγματα πού εἶχαν σχέσι μέ στρατιωτικά ἀπόρρητα. Ὁ ἀξιωματικός εἶπε ὅτι δέν ἦταν δυνατόν. Ὁ Τζάιλς θυμᾶται ὅτι ἔβρισε ἄσχημα, στήν ἀπάντησί του, τήν ἀδελφή του καί ὅτι αὐτό εἶχε σάν ἀποτέλεσμα νά μή μιλοῦν γιά πολλά χρόνια μετά.

★

Στήν πολιτική σκηνή τῶν Ἀθηνῶν συνέβαιναν ἐπίσης ἐνδιαφέροντα πράγματα. Ὁ Πλαστήρας, πού εἶχε ἐπιστρέψει ἀπό τό Παρίσι, εἶχε προταθῆ νά ἀναλάβη τήν πρωθυπουργία, μέ Ἀντιβασιλέα τόν ἀρχιεπίσκοπο Δαμασκηνό. Ὅμως, ὁ Γεώργιος ἀρνήθηκε αὐτή τή λύσι. Δέν μποροῦσε νά ξεχάση ὅτι ὁ Πλαστήρας ἦταν ἀπό τούς ἀρχηγούς τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ '22 πού ἀνάγκασαν σέ παραίτησι τόν Κωνσταντῖνο.

Ὁ Πλαστήρας βρέθηκε ἀπομονωμένος κυριολεκτικά στήν «Μεγάλη Βρεταννία». Ὁ Σκόμπη σημειώνει στό ἡμερολόγιό του μιά συνάντησι τοῦ Πλαστήρα μέ τόν ἴδιον, τόν Μακμίλλαν, τόν Λήπερ καί τόν Παπανδρέου. Καί οἱ τρεῖς Βρεταννοί ζήτησαν ἀπό τόν Παπανδρέου νά στείλη τηλεγράφημα πρός τόν Γεώργιο καί νά ζητᾶ τόν διορισμό τοῦ Δαμασκηνοῦ στήν Ἀντιβασιλεία.

Ὁ Σκόμπη γράφει:

«Ὁ Παπανδρέου θέλει τριμελές Συμβούλιο Ἀντιβασιλείας πού νά ἀποτελῆται ἀπό τούς Δαμασκηνό —πρόεδρο— Πλαστήρα καί Δραγούμη».

Ὡστόσο, λίγο πιό πρίν ὁ Σκόμπη σημειώνει ὅτι ὁ Τσῶρτσιλ τόν πληροφόρησε πώς ὁ Γεώργιος Παπανδρέου εἶχε στείλει τηλεγραφήματα πρός τόν Βασιλέα μέ ἀντίθετες συμβουλές.

(Συνεχίζεται)

ΚΥΡΙΑΚΗ 11 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1976

ΟΤΑΝ ΟΛΟΙ ΕΠΙΣΤΕΥΑΝ ΟΤΙ ΕΙΧΕ ΧΑΘΗ

Πῶς ἐσώθη ἡ Ἑλλὰς τὸ '44

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΣΚΟΜΠΥ

57ον

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΤΗΣ «ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΚΟΣΜΟΥ»

Ἀντάρτικη ὁμάδα τοῦ Ζέρβα, ποὺ ἔλαβε μέρος στὴν ἐπιχείρησι τοῦ Γοργοποτάμου

Ὁ Ρίτσαρντ Κάμπελ, ἐξ ἄλλου, παρωμοίαζε τώρα τὴν «Μεγάλη Βρεταννία» «σὰν ἕνα καράβι ἕτοιμο νὰ βουλιάξῃ πρὶν προλάβουν νὰ ἔρθουν οἱ ναυαγοσῶστες». Μέσα σ' αὐτὸ τὸ μεγάλο κτίριο, ποὺ βρισκόταν σὲ ἐπικίνδυνο σημεῖο τῶν Ἀθηνῶν, εἶχαν ἐγκατασταθῆ ὅλοι σχεδὸν ὅσοι διεξήγαγαν τὸν ἀγῶνα κατὰ τοῦ ΕΑΜ: Ὁ Σκόμπη καὶ τὸ ἐπιτελεῖο του, ὁ Παπανδρέου καὶ οἱ ὑπουργοί του μὲ τὶς οἰκογένειές τους, οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν ἑταιριῶν πετρελαίου, βρεταννικῶν καὶ ἀμερικανικῶν, ἦσαν ἐπίσης ἐκεῖ, ὅπως καὶ οἱ γυναῖκες τῶν διαφόρων ὑπηρεσιῶν τοῦ βρεταννικοῦ στρατοῦ. Τέλος ἐκεῖ εἶχαν ἐγκατασταθῆ ὁ ἀρχηγὸς τῆς ἀστυνομίας Ἔβερτ καὶ οἱ ἀξιωματικοί του, μαζὶ μὲ ὅλους τοὺς ξένους ἀνταποκριτές. Ἐκεῖ, οἱ ταξίαρχοι καὶ οἱ ἁπλοῖ φαντάροι πήγαιναν νὰ πάρουν μόνοι τους, στὴν οὐρὰ τὸ συσσίτιό τους καὶ ἔτρωγαν παρέα στὸ μεγάλο ἑστιατόριο. Ἦταν τόσο γεμᾶτο τὸ μεγάλο ξενοδοχεῖο, ὥστε σὲ πολλὰ δωμάτια κοιμόντουσαν δέκα ἄνδρες.

Εἶναι χαρακτηριστικὴ μιὰ εἰκόνα ποὺ δίδει ὁ Κάπελ καθὼς κοιτοῦσε μιὰ νύχτα ἀπὸ ἕνα παράθυρο τοῦ τελευταίου ὀρόφου τοῦ ξενοδοχείου, πρὸς τὴ σκοτεινὴ Ἀθήνα:

Ὁ λόφος τοῦ Ἀρδηττοῦ, λιγώτερα ἀπὸ χίλια μέτρα πιὸ πέρα, ἦταν στὰ χέρια τοῦ ΕΛΑΣ, λιγώτερα ἀπὸ χίλια μέτρα ἀπεῖχε ἡ Ὁμόνοια, ὅπου ἔκαιγε μιὰ μεγάλη φωτιά. Ἀκουγόταν συνεχῶς τὸ ράτ-τὰτ-τὰτ αὐτομάτων ὅπλων καὶ οἱ ἔκπυρσο κροτήσεις τυφεκίων. Ὁ ΕΛΑΣ μὲ ἰσχυρὲς δυνάμεις πρὸς τὰ νοτιοδυτικὰ ἔκανε ἐπίθεσι ἐναντίον τῶν στρατώνων χωροφυλακῆς τοῦ Μακρυγιάννη, κοντὰ στὴν Ἀκρόπολι. Ὁ δημοσιογράφος ἀποροῦσε πῶς δὲν εἶχε καταληφθῆ ἀκόμα καὶ ἡ «Μεγάλη Βρεταννία» ἀπὸ τοὺς κομμουνιστές.

Τὴν ἴδια μέρα ὁ Κάμπελ σημειώνει ὅτι οἱ κομμουνιστὲς ἔκαναν προπαγάνδα μὲ ψέματα τύπου Γκαῖμπελς. Ἕνα ἀπ' αὐτὰ ἦταν ὅτι ὁ Τσώρτσιλ εἶχε ἡττηθῆ μὲ ψήφους 288 ἔναντι 22 στὴ Βουλὴ τῶν Κοινοτήτων σχετικὰ μὲ τὸ ζήτημα τῆς πολιτικῆς του στὴν Ἑλλάδα. Τελικά, ὁ ραδιοφωνικὸς σταθμός τους ἐσίγησε, ὕστερα ἀπὸ μιὰ ἐπίθεσι τῆς ΡΑΦ.

★

Ἤδη εἶχε καταστῆ σαφὲς ὅτι γιὰ νὰ σωθῆ ἡ Ἑλλὰς ἔπρεπε νὰ σταλοῦν ἐπειγόντως βρεταννικὲς ἐνισχύσεις στὴν Ἀθήνα. Πράγματι οἱ μονάδες τῆς 4ης Μεραρχίας ἔσπευσαν νὰ λάβουν θέσεις στὰ νευραλγικὰ σημεῖα, ὅπου ὡς τώρα μάχονταν —σὰν πεζικάριοι— ὁδηγοὶ ἁρμάτων μάχης, πυροβοληταί, ἀκόμα καὶ νοσοκόμοι.

Ἡ ἐνέργεια ποὺ θὰ ἄρχιζε ὁ στρατηγὸς Χόουκσουορθ, νὰ ἀνοίξη τὸ δρόμο ποὺ ἑνώνει τὴν Ἀθήνα μὲ τὸν Πειραιᾶ γινόταν στὴν πιὸ κατάλληλη στιγμή, ἂν ὄχι λίγο καθυστερημένα. Ὁ στρατηγὸς Μάντακας τοῦ ΕΛΑΣ, σίγουρος ὅτι ἡ ἀριθμητικὴ ὑπεροχή του τοῦ ἐξασφάλιζε τὴν ἐπιτυχία, εἶχε ἀρχίσει ἤδη τὴν ἀποφασιστικὴ ἐπίθεσι ποὺ προετοίμαζε. Οἱ πρῶτοι ἀντικειμενικοί του στόχοι ἦσαν τὸ ἀρχηγεῖο τῆς ΡΑΦ στὴν Κηφισιὰ καὶ τὰ ἐπιβλητικὰ κτίρια τῶν φυλακῶν Ἀβέρωφ. Ἐκτὸς ἀπὸ τὸ ὅτι θὰ μποροῦσαν νὰ ἀποτελέσουν πρώτης τάξεως φρούριο τοῦ ΕΛΑΣ, τὸ κτίριο τῶν φυλακῶν Ἀβέρωφ ἦταν καὶ πολιτικὸς στόχος. Ἐκεῖ ἦσαν κρατούμενοι 640 Ἕλληνες ποὺ εἶχαν κατηγορηθῆ γιὰ συνεργασία μὲ τοὺς Γερμανοὺς ἢ εἶχαν χαρακτηρισθῆ ἐγκληματίες πολέμου. Μεταξύ τους ἦταν καὶ ὁ Ἰωάννης Ράλλης, ὁ «κουΐσλιγκ» πρωθυπουργὸς τῆς κατοχῆς. Ὅμως, μεταξὺ τῶν κρατουμένων ἐκεῖ ἦσαν καὶ ἄτομα τῆς ἄκρας ἀριστερᾶς ποὺ εἶχαν συλληφθῆ ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴ κυβέρνησι.

Στὴν Κηφισιά, τέλος, δὲν ἦταν μόνο τὸ ἀρχηγεῖο τῆς ΡΑΦ ποὺ ἔπαιξε τόσο ἀποφασιστικὸ ρόλο στὴ μάχη τῶν Ἀθηνῶν, ἀλλὰ εἶχαν ἐγκατασταθῆ ἐκεῖ καὶ 600 περίπου ἀξιωματικοὶ καὶ ἄνδρες τῶν ὑπηρεσιῶν ἐδάφους τῆς ἀεροπορίας.

Ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τοῦ πολέμου, ἡ ΡΑΦ εἶχε καταφέρει νὰ ἐξασφαλίζη, μόνιμα σχεδόν, τὰ καλύτερα καταλύματα γιὰ τοὺς ἄνδρες της. Στὴν Ἑλλάδα ἐξασφάλισε τρία ἀπὸ τὰ καλύτερα ξενοδοχεῖα, λόγω τοῦ ὅτι προηγουμένως ἦσαν ἐκεῖ τὸ ἀρχηγεῖο καὶ οἱ διάφορες ὑπηρεσίες τῆς «Λουφτβάφφε». Ἦσαν σὲ μιὰ θαυμάσια τοποθεσία, κοντὰ στοὺς πρόποδες τῆς Πεντέλης. Τὰ τρία ξενοδοχεῖα — «Σεσίλ», «Πεντελικὸν» καὶ «Ἀπέργη» — ἦσαν μέσα σ' ἕναν παράδεισο ἀπὸ δέντρα καὶ νερὰ καὶ εἶχαν κοντά τους ἕναν ἀεροπορικὸ διάδρομο γιὰ τὶς προσγειώσεις ἀεροπλάνων ἐπικοινωνιῶν. Ὁ ταξίαρχος τῆς ἀεροπορίας Τζόφρεϋ Τάτλ πήγαινε καὶ ἐρχόταν ἀπὸ τὸ Καλαμάκι.

Παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι τὰ ξενοδοχεῖα καὶ ὁ ἀεροπορικὸς διάδρομος ἦταν κλεισμένα μέσα σὲ σειρὲς συρματοπλεγμάτων καὶ ὑπῆρχαν ἀκόμα καὶ πυροβόλα καὶ θωρακισμένα ὀχήματα γιὰ τὴν ἄμυνα τῶν ἐγκαταστάσεων, οἱ περισσότεροι ἄνδρες ἐκεῖ ἦσαν διοικητικοὶ καὶ ἐπιτελικοὶ καὶ ὄχι «μάχιμοι».

Τὸ μεγάλο ξενοδοχεῖο «Σεσίλ» τὸ χρησιμοποιοῦσαν βασικὰ σὰν γραφεῖα, τὸ «Πεντελικὸν» ἦταν γιὰ κοιτῶνες καὶ ἑστιατόρια ἀξιωματικῶν, τοῦ «Ἀπέργη» τέλος φιλοξενοῦσε τὶς τεχνικὲς μονάδες. Κοντὰ στοῦ Ἀπέργη ἕνα ἀρκετὰ μεγάλο κτίριο εἶχε μετατραπῆ σὲ ἀναρρωτήριο - νοσοκομεῖο μὲ ἕνα μεγάλο ἐρυθρὸ σταυρὸ στὴν πρόσοψή του.

Μὲ ὅλο τους τὸ δίκιο οἱ ἀεροπόροι θεωροῦσαν τὸν ἑαυτό τους τυχερὸ ποὺ εἶχαν ἔλθει στὴν Ἑλλάδα. Ἡ ζωή τους κοντὰ στὴν Κηφισιὰ ἦταν πραγματικὰ πολὺ ὄμορφη. Ὅταν, ὅμως, ἄρχισαν τὰ γεγονότα, ὅλοι περιορίσθηκαν στὰ γραφεῖα καὶ τοὺς κοιτῶνες τους, χωρὶς ἠλεκτρικὸ καὶ χωρὶς νερό, κατόπιν τῆς ἀπεργίας ποὺ ἀκολούθησε. Τὸ γεγονὸς δὲ ὅτι ἦσαν ἀπομονωμένοι, πολλὰ χιλιόμετρα μακριὰ ἀπὸ τὸν κύριο ὄγκο τῶν βρεταννικῶν δυνάμεων, τοὺς ἔκανε νὰ ἀνησυχοῦν. Ὅταν δὲ ἄρχισαν γυμνάσια ρίψεως ἐφοδίων ἀπὸ ἀέρος —πρᾶγμα ποὺ σήμαινε ὅτι ἡ γενικὴ διοίκησις προέβλεπε πολιορκία— ἡ ἔντασις μεγάλωσε. Ὥσπου στὶς πρῶτες πρωινὲς ὧρες τῆς 18ης Δεκεμβρίου ἡ θύελλα ποὺ ὅλοι τὴν περίμεναν, ξέσπασε φοβερή. Ὅλοι οἱ δαίμονες τῆς κολάσεως ξεχύθηκαν μέσα στὴ νύχτα. Πυροβολισμοὶ ἀπ' ὅλες σχεδὸν τὶς κατευθύνσεις, ὅλμοι ποὺ ἔσκαζαν μέσα στὴν περιωρισμένη ἀπὸ συρματοπλέγματα περιοχή. Οἱ ἄνδρες ἔτρεχαν νὰ καταλάβουν τὶς θέσεις τους. Τὰ πυροβόλα «Μποφόρ» ἄρχισαν νὰ βάλλουν ἐναντίον τῶν ἐπιτιθεμένων.

Στὸ μεταξὺ ἔγινε σαφὲς ὅτι οἱ ἐπιτιθέμενοι χρησιμοποιοῦσαν πυροβόλα τῶν 75, ἰταλικά. Καὶ τὰ τέσσερα πυροβόλα «Μποφὸρ» τῶν Βρεταννῶν βρέθηκαν σύντομα κάτω ἀπὸ φοβερὰ πυρά.

Ἡ πρώτη ὀβίδα ποὺ χτύπησε τὸ «Σεσίλ» ἀνετίναξε κυριολεκτικὰ τὸν θάλαμο ἀπόκρυπτο γράφων. Πάντως, μ' ὅλο ποὺ ὁλόκληρη ἡ μέρα ποὺ ἀκολούθησε ἦταν γεμάτη ἀπὸ πυροβολισμοὺς καὶ ὀρυμαγδὸ μάχης, δὲν ἔγινε ἐπίθεσις κανονική, μὲ μάχιμες ὁμάδες. Οἱ ἐλασῖτες εἶχαν ὀχυρωθῆ σὲ βαθὺ χαράκωμα ἀπέναντι ἀπὸ τὰ ξενοδοχεῖα καὶ περίμεναν ἐκεῖ.

Ὅταν ἦλθε ἡ νύχτα τὰ πυρὰ ἔγιναν ἀκόμα πιὸ πυκνά.

Ὁ Σκόμπη γράφει στὸ ἡμερολόγιό του, φανερὰ ἀνήσυχος:

(Συνεχίζεται)

ΟΤΑΝ ΟΛΟΙ ΕΠΙΣΤΕΥΑΝ ΟΤΙ ΕΙΧΕ ΧΑΘΗ

Πῶς ἐσώθη ἡ Ἑλλὰς τὸ '44

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΣΚΟΜΠΥ

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΤΗΣ «ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΚΟΣΜΟΥ»

58ον

Ἡ 18η Δεκεμβρίου, δηλαδὴ ἕνα 15ήμερο μετὰ τὴν ἔναρξι τῶν ἐχθροπραξιῶν, ἀπετέλεσε γιὰ τοὺς Βρεταννοὺς τῶν Ἀθηνῶν, τὴν «πιὸ κρίσιμη καμπή». Παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι εἶχε ἐξασφαλισθῆ σχεδὸν τὸ λιμάνι καὶ εἶχε «ἀνοίξει» ἡ ὁδὸς ἀνεφοδιασμοῦ —ἡ λεωφόρος Συγγροῦ, μέσω Φαλήρου— οἱ βρεταννικὲς δυνάμεις τῶν Ἀθηνῶν εἶχαν οὐσιαστικὰ περιορισθῆ σὲ μιὰ περιοχὴ ἀκτῖνος μερικῶν ἑκατοντάδων μέτρων ἀπὸ τὸ ξενοδοχεῖο τῆς «Μεγάλης Βρεταννίας», ποὺ ἦταν τὸ στρατηγεῖο τῆς Στρατιωτικῆς Διοικήσεως καὶ τὸ καταφύγιο τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως. Στὰ δωμάτια τοῦ μεγάλου ξενοδοχείου κοιμόντουσαν δέκα ἄτομα καὶ περισσότερα μερικὲς φορές. Καὶ οἱ κατὰ πολὺ ὑπέρτερες δυνάμεις τοῦ ΕΛΑΣ ἐπίεζαν ἀπὸ ὅλες τὶς πλευρές. Ἐνῶ, παράλληλα, ὠργίαζε ἡ προπαγάνδα τοῦ ΚΚΕ τόσο στὸ ἐσωτερικὸ ὅσο καὶ στὸ ἐξωτερικό. Στὸ μεταξὺ ἔγινε ἡ ἐπίθεσις κατὰ τοῦ τακτικοῦ ἀρχηγείου τῶν δυνάμεων τῆς ΡΑΦ στὴν Ἑλλάδα, ποὺ εἶχαν ἐγκατασταθῆ σὲ τρία ξενοδοχεῖα τῆς Κηφισιᾶς: τὸ «Σεσίλ», τὸ «Πεντελικὸν» καὶ τοῦ Ἀπέργη. Στὴν περιφραγμένη μὲ συρματοπλέγματα περιοχὴ τῶν τριῶν ξενοδοχείων οἱ ἐλασῖτες ἐπετέθησαν μὲ ὄλμους καὶ μὲ πυροβόλα τῶν 75 (Ἰταλικά). Ὁ Σκόμπη ἔγραψε, τὴν ἡμέρα ἐκείνη, στὸ ἡμερολόγιό του φανερὰ ἀνήσυχος:

★

«Ἡ μονάδα τοῦ Τζόφρεϋ Τἀτλ δέχεται ἐπίθεσι στὴν Κηφισιά. Προσπάθησα νὰ τὸν πείσω νὰ μεταφέρῃ τοὺς ἀνθρώπους του σὲ μέρος περισσότερο ἀσφαλές, ἀλλὰ ἐκεῖνος πίστευε ὅτι δὲν διατρέχει κίνδυνο. Ἡ κατάστασι τώρα εἶναι σοβαρή. Δὲν μπορῶ νὰ στείλω τὰνκς λόγῳ τοῦ ὅτι ὑπάρχουν μπλόκα στοὺς δρόμους. Μὲ τὸ πρῶτο φῶς τῆς ἡμέρας θὰ στείλω μιὰ ἰσχυρὴ τεθωρακισμένη δύναμι».

Στὸ μεταξὺ τὸ πανδαιμόνιο συνεχιζόταν. Κομμάτια ἀπὸ τοὺς τοίχους ξεκολλοῦσαν, καδρόνια ἔπεφταν, τζάμια ἔσπαζαν. Οἱ ἀμυνόμενοι ἔνοιωσαν κάποια ἀνακούφισι ὅταν ἕνα «Οὐέλλιγκτον» ἔρριξε φωτιστικὲς φωτοβολίδες καὶ ἔγινε σχεδὸν μέρα γύρω ἀπὸ τὴν περιοχὴ τῆς μάχης. Τουλάχιστον μποροῦσαν νὰ διακρίνουν τοὺς ἐχθροὺς τώρα.

Τὰ «χωνιὰ» ζήτησαν πολλὲς φορὲς ἀπὸ τοὺς ἀεροπόρους νὰ παραδοθοῦν «πρὶν νὰ καοῦν ζωντανοί». Ἡ ἀπάντησι ποὺ πῆραν οἱ ἐλασῖτες ἦταν μιὰ «ὁμοβροντία» ἀγγλοσαξονικῶν ἐπιθέτων, ποὺ δὲν τὰ κατάλαβαν βέβαια, ἀλλὰ ποὺ μάντεψαν ἀσφαλῶς τὸ νόημά τους.

Πάντως, οἱ ἀπώλειες τῶν ἀνδρῶν τῆς ΡΑΦ ὅλο καὶ μεγάλωναν. Μόνο μέσα σ' ἕνα χαράκωμα βρέθηκαν μαυρισμένα τὰ πτώματα ὀκτὼ ἀνδρῶν. Ἐπίσης κατελήφθη ἕνα πυροβολεῖο «Μποφόρ», ὅλοι οἱ ἄνδρες του αἰχμαλωτίσθηκαν, ἀφοῦ προηγουμένως σκοτώθηκε ἕνας λοχίας καὶ τραυματίσθηκαν ἀρκετοί.

Μὲ τὴν ἔλευσι τῆς ἡμέρας ἔφθασαν μαχητικὰ ἀεροπλάνα καὶ ἄρχισαν νὰ πολυβολοῦν καὶ νὰ βομβαρδίζουν τὶς θέσεις τοῦ ἐχθροῦ. Πρᾶγμα ποὺ ἀνάγκασε τοὺς ἐπιτιθεμένους νὰ περιορισθοῦν σὲ ἀσφαλεῖς θέσεις καὶ νὰ πυροβολοῦν ἀπὸ κεῖ.

Ἀργότερα μερικὰ «Οὐέλλιγκτον» ἔρριξαν ἐφόδια — ἀπολύτως ἀπαραίτητα τώρα πυρομαχικά, τρόφιμα καὶ φάρμακα. Ὅμως ὁ ἀέρας παρέσυρε τὰ ἀλεξίπτωτα καὶ ἔρριξε τὰ ἐφόδια στὶς θέσεις τῶν ἐλασιτῶν.

Τὸ ἠθικὸ τῶν ἀμυνομένων ἔπεσε ἀκόμα περισσότερο ὅταν ἔγινε γνωστὸ ὅτι ἡ φάλαγξ τῶν τὰνκς ποὺ ἐρχόταν στὴν Κηφισιὰ εἶχε ἀναγκασθῆ νὰ σταματήσῃ μπροστὰ σὲ ἰσχυρὴ ἄμυνα τῶν ἐλασιτῶν.

Κατὰ τὴν διάρκεια τῆς μέρας δὲν σταμάτησαν οὔτε μιὰ στιγμὴ οἱ πυροβολισμοί. Ὅταν πλησίαζε ἡ νύχτα ὁ καιρὸς ἄρχισε νὰ χαλᾶ. Ὁ ταξίαρχος Τἀτλ ἐπεχείρησε νὰ προσγειωθῆ στὸν μικρὸ διάδρομο μ' ἕνα «Ὤστερ». Ἀλλὰ τὸ ἐπίμονο πῦρ τῶν ἐλασιτῶν τὸν ἀνάγκασε νὰ ἀπομακρυνθῆ.

Μιὰ τρομερὴ ἔκρηξι στὴν ἀρχὴ τῆς νύχτας προκάλεσε τὴν πτῶσι ἑνὸς τζαμωτοῦ στὶς σκάλες ἑνὸς ἀπὸ τὰ τρία ξενοδοχεῖα μὲ τρομακτικὸ θόρυβο.

Στὴν λάμψι μιᾶς φωτοβολίδας ἀπὸ ἀεροπλάνο φάνηκαν νὰ πλησιάζουν τρεῖς γυναῖκες ποὺ κρατοῦσαν λευκὴ σημαία. Πλησίαζαν γιὰ νὰ ζητήσουν ἀπὸ τοὺς Ἄγγλους νὰ παραδοθοῦν. Ἕνας ἀξιωματικὸς τοὺς δήλωσε μὲ φλεγματικὴ εὐγένεια ὅτι δὲν δέχεται τὴν «εὐγενική τους πρότασι».

Στὸν πίσω κῆπο τοῦ «Πεντελικοῦ» οἱ ἄνδρες ποὺ μάχονταν ἦσαν γραφειάδες, μάγειροι, μηχανικοὶ καὶ ὁδηγοί. Ἡ ἔντασις κορυφώθηκε ὅταν διαπιστώθηκε ὅτι λόγῳ τοῦ κακοῦ καιροῦ δὲν ἦταν δυνατὸν νὰ ἀπογειωθοῦν Οὐέλλιγκτον γιὰ νὰ ρίχνουν φωτοβολίδες. Οἱ πολιορκημένοι ἀεροπόροι ἦσαν ἀναγκασμένοι, τώρα, νὰ πολεμοῦν μέσα στὸ σκοτάδι, ἐναντίον ἑνὸς ἀθέατου ἐχθροῦ, χωρὶς νὰ ἔχουν καμμιὰ ἀπολύτως προπαίδευσι γιὰ ἕνα τέτοιο πόλεμο, ἔξω ἀπὸ τὸ στοιχεῖο τους πλήρως.

Ἡ περιγραφὴ τῶν γεγονότων ἐκείνης τῆς νύχτας πρέπει νὰ ἀπασχολήσῃ πολλὲς σελίδες βιβλίου. Ἐκεῖνο ποὺ ἔχει σημασία εἶναι τὸ ὅτι τελικῶς οἱ πολὺ ὑπέρτερες δυνάμεις τῶν ἐλασιτῶν κατέλαβαν τελικὰ καὶ τὰ τρία ξενοδοχεῖα, οἱ ἀπώλειες ἦσαν μεγάλες, ὅλοι οἱ Βρεταννοὶ συνελήφθησαν αἰχμάλωτοι.

Ὁ Σκόμπη σημειώνει στὸ ἡμερολόγιό του τὴν ἑπομένη ἡμέρα:

«Οἱ ὁμάδες ἐνισχύσεως ἔφθασαν στὴν Κηφισιὰ καὶ διαπίστωσαν ὅτι ἡ ἀντίστασις τῶν ἀνδρῶν τοῦ Ἐπιτελείου τῆς ΡΑΦ εἶχε παύσει. Συνεκρούσθησαν μετὰ τοῦ ἐχθροῦ καὶ ἐπέφεραν σημαντικὲς ἀπώλειες. Ἔφεραν πίσω ἑκατὸ περίπου ἀπὸ τοὺς ὁποίους οἱ εἴκοσι τραυματίαι. Κατέστρεψαν ἐπίσης μεγάλες ποσότητες ἀπὸ τὰ ἐγκαταλειφθέντα ἐφόδια καὶ ὄργανα. Συμφορά!»

★

Πραγματικὰ στὴν πιὸ κρίσιμη στιγμή, στὸ τελευταῖο λεπτὸ οὐσιαστικά, ἔφθασαν στὴν Ἀθήνα μοῖρες τῆς 40ῆς ἐπιλαρχίας. Ἔφθασαν τὴν νύχτα, ὅσο μποροῦσαν πιὸ κρυφά. Γρήγορα ἔσπευσαν νὰ ἐνισχύσουν τὴν περίμετρο ἀμύνης, ἰδίως τὴν ἐπικίνδυνη περιοχὴ κοντὰ στοὺς Στρατῶνες Πεξικοῦ. Ὡστόσο, μιὰ ὁλόκληρη μοῖρα ἔσπευσε νὰ ἐνισχύσῃ τὸ ἀρχηγεῖο τῆς Στρατιωτικῆς Διοικήσεως Ἀθηνῶν, ὅπου ἦταν τὸ ἐπιτελεῖο τοῦ Χόουκσουορθ. Ἡ «Ἄρκφορς» ἐξακολουθοῦσε νὰ εἶναι ὑπεύθυνη γιὰ τὴν ἄμυνα τῆς πόλεως. Εἶχε καταφέρει νὰ τὴν κρατήσῃ, τουλάχιστον νὰ κρατήσῃ τὰ ζωτικὰ σημεῖα, παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι ἦταν περικυκλωμένη ἀπὸ πολλαπλάσιες δυνάμεις.

Ὅπως ὁ Σκόμπη ἔτσι καὶ ὁ Ἄρκραϊτ τριγύριζε ἀνάμεσα στοὺς ἄνδρες του, χωρὶς νὰ λογαριάζῃ τοὺς κινδύνους, γιὰ νὰ ἀναπτερώνῃ τὸ ἠθικό τους.

Εἶναι πολὺ χαρακτηριστικὴ ἡ περιγραφὴ τῆς κ. Γκραίηγκ Ντόναλντ, ποὺ ἦταν προϊσταμένη σὲ μιὰ καντίνα:

«Ὅλα ἦσαν ἐξωπραγματικά. Γύρω μας, παντοῦ οἱ μάχες μαίνονταν ἀδιάκοπα. Οἱ ἄνδρες ἔρχονταν γιὰ νὰ πιοῦν ἕνα καφὲ ἢ ἕνα τσάϊ. Ἄφηναν σὲ μιὰ ἄκρη τὰ ὅπλα τους, ἔπιναν κάτι ζεστὸ καὶ ἔβγαιναν γιὰ νὰ συνεχίσουν τὴ μάχη».

Καὶ ὁ ἄνδρας της, ὁ Γκραίηγκ Ντόναλντ, στὸ ἀρχηγεῖο τοῦ Σκόμπη, λίγα μέτρα πιὸ πέρα, θυμᾶται:

Ὁ Τὸμ Μπάρνες στὸ κέντρο, ἔχοντας δεξιά του τὸν Μ. Μεταξᾶ, μετέπειτα γραμματέα τοῦ βασιλέως Παύλου

(Συνεχίζεται)

ΟΤΑΝ ΟΛΟΙ ΕΠΙΣΤΕΥΑΝ ΟΤΙ ΕΙΧΕ ΧΑΘΗ

Πῶς ἐσώθη ἡ Ἑλλάς τό '44

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΣΚΟΜΠΥ

59ον

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΤΗΣ «ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΚΟΣΜΟΥ»

«Ἡ ζωή συνεχιζόταν μέ ἕνα κανονικό, θά ἔλεγα, τρόπο μέ τή μάχη νά μαίνεται ὁλόγυρά μας, συχνά σέ ἀκτίνα μερικῶν μέτρων μόνο. Παντοῦ σφύριζαν σφαῖρες καί ἀκούγονταν οἱ ἐκρήξεις ὀβίδων. Μιά ἔκοψε τή γωνία τοῦ κτιρίου μας. Ὁ στρατηγός Σκόμπη συνήθιζε νά κάνη περίπατο γύρω ἀπό τή «Μεγάλη Βρεταννία» κάθε πρωί. Ἐρχόταν στό γραφεῖο του κανονικά σάν νά μή γινόταν τίποτα τά ἰδιαίτερο».

Οἱ ἐλασίτες ἦσαν ἀδίστακτοι στήν προσπάθειά τους νά κατατρομοκρατήσουν τόν λαό τῶν Ἀθηνῶν. Ὁ Ἄρθουρ Φένναχ, πού ὑπηρετοῦσε στήν 46ην ἐπιλαρχία διηγεῖται:

— Μόλις εἴχαμε τελειώσει τή βάρδια μας, — φυλάγαμε σκοποί στήν ὀροφή— καί μπήκαμε μέσα γιά ἕνα φλυτζάνι ζεστό τσάι, ὅταν ἀκούσαμε ξαφνικά τρεῖς δυνατές ἐκρήξεις. Τρέξαμε στά παράθυρα καί διακρίναμε μιά σιλουέττα στό παραπέτο τοῦ ἀντικρυνοῦ κτιρίου. Ἀπό κάτω ἦταν ἕνας κινηματογράφος. Καί ὁ τύπος ἐκεῖνος ἔρριχνε χειροβομβίδες στήν οὐρά μπροστά στόν κινηματογράφο. Ἔβλεπα ἀνθρώπους νά τρέχουν ἔντρομοι πρός ὅλες τίς κατευθύνσεις καί πτώματα τριγύρω... Πρίν προλάβουμε νά ἁρπάξουμε τά ὅπλα μας, ἡ σιλουέττα εἶχε ἐξαφανιστεῖ».

Στήν προσπάθειά του νά δημιουργήση πανικό στούς κατοίκους, ὁ ΕΛΑΣ ἐβομβάρδιζε τίς κεντρικές ὁδούς τῆς πόλεως κατά τήν διάρκεια τῶν ὡρῶν πού ἐπιτρεπόταν ἡ κυκλοφορία γιά ψώνια. Ὁ Οὐῶλτερ Χόμπσον ἀφηγεῖται:

«Ἡ ὁδός Πανεπιστημίου ἦταν γεμάτη γυναῖκες καί παιδιά, ὅταν ἔτσι ξαφνικά, χωρίς καμμιά προειδοποίησι ἄρχισαν νά σκάνε ὅλμοι μέσα στό δρόμο. Γυναῖκες καί παιδάκια ἔπεφταν κάτω; σάν σπασμένες κοῦκλες. Ὁ ΕΛΑΣ εἶχε τοποθετήσει ὅλμους πρός τά ἐπάνω, ἀπό τήν πλατεῖα τῆς Ὁμονοίας. Ἀργότερα, ἕνας πιλότος τῆς ΡΑΦ ἀκούστηκε ἀπό τόν ἀσύρματο νά φωνάζη: «τούς ἀνακάλυψα»! Οἱ ἐλασίτες εἶχαν τοποθετήσει τούς ὅλμους μέσα σ' ἕνα αὐτοκίνητο φορτηγό, μέ κάλυμμα ἀπό πάνω, πού τό κατέβαζαν ὅταν ἤθελαν νά ἐκτοξεύσουν ὅλμους. Ὁ πιλότος τούς πολυβόλησε καί σκότωσε ἀρκετούς».

Ἕνας στρατιώτης τῆς 50ῆς μοίρας ἁρμάτων μάχης, ὁ Τζών Γκόμπερτ ἀπό τό Σάσσεξ θυμᾶται:

«Δέν ἤξερα καί πάρα πολύ καλά τί γινόταν γύρω μου καί τί ἔκανα. Ὁ ὁδηγός ἑνός τάνκ σπάνια ξέρει, ἀλλά ἐγώ τότε αἰσθανόμουν κάπως ἀνόητα, ἀφοῦ δέν εἴχαμε νά ἀντιμετωπίσουμε ἐχθρικά ἅρματα μάχης ἤ ἀντιαρματικά ὅπλα. Τά πελώρια θηρία μας τῶν 30 τόννων ἔκαναν πραγματικά μεγάλη αἴσθησι στούς ἀντιπάλους μας. Ὡστόσο, ἕνας συνάδελφός μου, πού ἤμαστε στήν ἴδια μονάδα στήν Ἀγγλία σκοτώθηκε μέ μιά σφαῖρα στό κεφάλι, ἐνῶ ὁδηγοῦσε ἕνα τάνκ 30 τόννων! Καί ἦταν ἔνθερμος κομμουνιστής! Μιά μέρα μᾶς ἔστειλαν σ' ἕνα λόφο καί μᾶς εἶπαν ὅτι ἐκεῖ ἦταν ὀχυρό τῶν ἐλασιτῶν. Εἴδαμε μερικούς ἐνόπλους να τρέχουν σάν λαγοί. Στό ὕψωμα ἦταν ἕνα σπίτι. Βάλαμε ἐναντίον του μέ τά κανόνια τῶν 75 χλστ. Τήν ἄλλη μέρα ἐπιστρέψαμε καί εἴδαμε μιά γυναίκα νά κλαίη καί νά προσπαθή νά συγυρίση τό σπίτι αὐτό. Ὁ ἄνδρας της ἔδειξε τήν τρύπα στόν τοῖχο καί τό κανόνι μας. Κούνησα καταφατικά τό κεφάλι μου, ἔδειξα πρός τό σπίτι καί τοῦ εἶπα «ΕΛΑΣ». Φάνηκε νά καταλαβαίνη τί ἐννοοῦσα. Ἔβγαλα ἀπό τό ὄχημά μου μιά κονσέρβα «κόρν - μπήφ» καί τοῦ τήν πρόσφερα σάν ἕνα δεῖγμα φιλίας. Τήν πῆρε καί ἔβαλε τά κλάματα. Αἰσθάνθηκα ἀμήχανος, ἀλλά εὐτυχισμένος πού εἶχε ἀποκατασταθῆ ἡ Ἀγγλοελληνική φιλία, μ' ὅλο πού αὐτό ἦταν μικρή παρηγοριά».

Ὁ Ζέρβας μέ συνεργάτες του στά βουνά τῆς Ἠπείρου, συνεδριάζουν γιά ἐπικείμενες ἐπιθέσεις των

Πάντως, τά ἅρματα μάχης πού εἶχαν ἀποβιβασθῆ στό μεταξύ ἔκαναν τήν 23η τεθωρακισμένη ταξιαρχία νά μοιάζη καί πάλι σάν τεθωρακισμένη καί ὄχι σάν μονάδα «βοηθητικῶν». Ὡστόσο, πέραν τῶν Ἀθηνῶν, τέσσερις σχηματισμοί τῆς ταξιαρχίας ἦσαν σέ πολύ ἐπικίνδυνη θέσι. Ἦταν ὁ σχηματισμός τῆς 50ῆς μοίρας στήν Σαλαμίνα, μιά μονάδα στόν Πόρο καί μισή μοίρα πού εἶχε ἐγκατασταθῆ στό φράγμα τοῦ Μαραθῶνα, γιά νά τό φρουρῆ. Τέλος ἄλλη μιά μικρή μονάς ἦταν στό ραδιοφωνικό σταθμό τῆς Παλλήνης,

Στό μεταξύ, δυό τάγματα Ἐθνοφρουρῶν εἶχαν ἔλθει νά ἐνισχύσουν τήν κρίσιμη περιοχή τῶν Στρατώνων Πεζικοῦ. Ἡ στρατολόγησις τῶν ἀνδρῶν αὐτῶν ἔγινε βιαστικά ἀπό Βρεταννούς συνδέσμους ἀξιωματικούς πού φρόντισαν παράλληλα νά μήν ὑπάρξη διάβρωσις ἀπό κομμουνιστάς. Οἱ Ἕλληνες τῶν ταγμάτων τῆς Ἐθνοφρουρᾶς ἀντιμετώπισαν μέ γενναιότητα τούς κομμουνιστάς, παρά τίς ἀπειλές ἐναντίον τῶν ἰδίων καί τῶν οἰκογενειῶν των ἀπό τόν ΕΛΑΣ. Ἡ συγκρότησι τῶν τμημάτων τῆς ἐθνοφρουρᾶς γινόταν μέ τόν πιό πρωτότυπο —ἴσως— τρόπο. Μέσα σέ μιά μέρα γινόταν ἡ ὁρκωμοσία, ὁ ἐξοπλισμός τους, ἡ «ἐκπαίδευσι» καί τήν ἄλλη μέρα οἱ μονάδες ἀνελάμβαναν ὑπηρεσία!

Κύριο ρόλο σ' αὐτό διεδραμάτισε ὁ ταξίαρχος Τζόφρεϋ Χόμπς. Ἡ συγκέντρωσις τῶν ἀνδρῶν τῆς ἐθνοφρουρᾶς ἔγινε κατά τήν διάρκεια τῶν μαχῶν, οἱ ἄνδρες συγκεντρώνονταν μέσα στά κακοφωτισμένα ὑπόγεια τῶν παλιῶν Ἀνακτόρων. Μερικές ἀπό τίς πρῶτες μονάδες ἐστάλησαν νά λάβουν θέσεις στήν λεωφόρο Συγγροῦ. Ὁ Χόμπς, ὅμως, ἀνεκάλυψε ὅτι εἶχαν εἰσχωρήσει καί κομμουνισταί ἀνάμεσά τους.

Ἀποφάσισε νά λάβη δραστικά μέτρα. Πῆγε σέ μιά μονάδα καί ζήτησε νά μάθη ποιοί ἦσαν οἱ κομμουνισταί. Ὁ διοικητής τῆς μονάδος ἔδειξε ἕναν ἀξιωματικό καί πέντε ἄνδρες πού τούς εἶχε ἀφοπλίσει.

— Ἀμέσως νά βγάλουν τά παντελόνια τους, διέταξε ὁ Χόμπς.

Τούς ξεβράκωσαν καί τούς ἔστειλαν στούς φίλους τους.

«Ἦσαν πολύ γελοῖοι μέ τά σώβρακα καί ἔκανε καί τσουχτερό κρύο», περιγράφει ὁ ἴδιος ὁ Χόμπς, Ἔκανε τό ἴδιο καί στό ἄλλο τάγμα. Καί δέν εἴχαμε πιά παρόμοια προβλήματα».

Σχετικά μέ τήν δρᾶσι τῆς Ἐθνοφρουρᾶς ὁ Ντάγκλας Τζάκσον, ἀπό τό Λαϊτσέστερ γράφει:

«Οἱ Ἐθνοφρουροί ἔκαναν τήν ἐμφάνισί τους στούς δρόμους μέ ἐγγλέζικες στολές πού δέν ἦσαν στά μέτρα τους, εὔθυμοι, χωρίς πειθαρχία, ὁπλισμένοι μέ κάθε λογῆς ὅπλα — ἀγγλικά, ἰταλικά, γερμανικά. Εἶχαν ἀπέραντο κουράγιο. Θυμᾶμαι ἕναν ἐθνοφρουρό, ὁπλισμένο μέ μᾶλλον ἰταλικό τυφέκιο, πού στεκόταν σ' ἕνα ἐκτεθειμένο σταυροδρόμι καί ἔβαλλε ἐναντίον μιᾶς φωλιᾶς πολυβόλου πού μᾶς δημιουργοῦσε μπελάδες. Ἐμεῖς δέν μπορούσαμε νά τήν ἐντοπίσουμε. Ἐκεῖνος τή βρῆκε, τήν ἐσίγησε, ἔπειτα κρέμασε τό τυφέκιό του στόν ὦμο καί ἀπομακρύνθηκε, σάν νά μή εἶχε κάνει τίποτα τό ἀξιόλογο!»

Ἀποσπάσματα τῆς Ἐθνοφρουρᾶς ἀκολουθοῦσαν ἐπίσης τίς βρεταννικές μονάδες γιά νά καθαρίζουν τά κτίρια ἀπό τούς κομμουνιστάς. Καί μιά πού δέν εἶχαν τίς δυσκολίες τῶν Ἄγγλων, τά κατάφερναν ἐκεῖ πού οἱ Ἄγγλοι ἀποτύγχαναν.

Οἱ ἀλεξιπτωτισταί προσέφεραν πολλά σ' ὅλη τήν ἔκτασι τῶν ἐπιχειρήσεων. Ἡ μονάς Πρώτων Βοηθειῶν τους, πού τήν ἀποτελοῦσαν γενναῖοι μήμαχιμοι Κουάκεροι ἐνισχυμένη καί μέ ἀδελφές τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ, προσέφερε πολύ σπουδαῖες ὑπηρεσίες, ἀφοῦ ἦταν ἡ μόνη μονάς πού μποροῦσε νά κάνη ἐγχειρήσεις.

Ἕνα τάγμα ἀλεξιπτωτιστῶν εἶχε οὐσιαστικά ἀποκοπῆ στούς Στρατῶνες τοῦ Ρούφ, ἐνῶ ἕνα ἄλλο, μέ ὑποστήριξι τεθωρακισμένων, συνέχιζε τήν ἐκκαθάρισι στήν περιοχή τῆς Ἀκροπόλεως. Στήν περιοχή Μακρυγιάννη προήλασαν μαχόμενοι κάπου ἑκατό μέτρα.

«Εἴμαστε ἀναγκασμένοι νά προχωροῦμε σπίτι πρός σπίτι, ἀνοίγοντας τρῦπες στούς τοίχους μέ πλαστικές ἐκρηκτικές ὗλες», θυμᾶται ὁ Φαρράρ Χόκλευ. «Ἔπρεπε νά προσέχουμε νά μήν σκοτώνουμε πολίτες. Καί εὐτυχῶς δέν εἴχαμε πολλούς τέτοιους σκοτωμούς».

Ὅμως, οἱ κάτοικοι τῶν Ἀθηνῶν πεινοῦσαν καί ἡ ταξιαρχία τῶν ἀλεξιπτωτιστῶν ἀνέλαβε νά μοιράζη συσσίτιο στούς κατοίκους τῆς περιοχῆς.

(Συνεχίζεται)

ΟΤΑΝ ΟΛΟΙ ΕΠΙΣΤΕΥΑΝ ΟΤΙ ΕΙΧΕ ΧΑΘΗ

Πῶς ἐσώθη ἡ Ἑλλάς τό '44

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΣΚΟΜΠΥ

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΤΗΣ «ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΚΟΣΜΟΥ»

60όν

«Ὁ ἐχθρός ἦταν πολύ κοντά», περιγράφει ὁ ταξίαρχος Βών. «Γιά πρώτη καί μοναδική φορά, σ' ὅλη τήν διάρκεια τοῦ πολέμου κοιμήθηκα μ' ἕνα γεμάτο ὅπλο στήν ἀγκαλιά μου. Οἱ ἀντάρτες τοῦ ΕΛΑΣ ἦσαν γενναῖοι καί παράτολμοι καί ἔκαναν ἀποφασιστικές ἐπιθέσεις. Συνήθιζαν νά παρουσιάζωνται μέσα ἀπό τούς ὑπονόμους καί εἴχαμε περιπόλους γιά νά φυλᾶνε τά στόμια τῶν ὑπονόμων. Ἦταν πραγματικά μιά φοβερή ἐμπειρία νά μή ξέρης ἀπό ποῦ καί πότε θά δεχθῆς ἐπίθεσι. Θυμᾶμαι πού εἶπα στόν Ἀρκράιτ:

«—Ἄν δέν τούς ἐξολοθρεύσουμε γρήγορα ὅλους αὐτούς τούς φοβερούς ἀνθρώπους θά ἔρθουν σύντομα κι' ἄλλες ὀρδές τους».

«Πραγματικά ἔπρεπε νά τούς δώσουμε νά καταλάβουν ὅτι γιά νά ἐπιτύχουν τό σκοπό τους ἦταν ἀπαραίτητο νά μᾶς σκοτώσουν ὅλους.

«Ἡ πεῖρα μας ἦταν ἐλάχιστη στίς ὁδομαχίες. Ἀλλά οἱ ἄνδρες ἐκτελοῦσαν τίς διαταγές μας μέ ἀκρίβεια καί ἀποφασιστικότητα, σάν νά ἔκαναν γυμνάσια. Ποτέ δέν μοῦ πέρασε ἀπό τό μυαλό ἡ σκέψι ὅτι ἦταν δυνατόν νά ἡττηθοῦμε».

Ὡστόσο, ὁ ταξίαρχος Βών εἶχε παρατηρήσει ὅτι οἱ ἀρχηγοί τῶν συχνά φανατικῶν καί ἀποφασιστικῶν ἀνταρτῶν, ἀναγκάζονταν νά λαμβάνουν κάποτε πολύ σκληρά μέτρα γιά νά ἐπιβάλλωνται στούς ἄνδρες τους.

«Δέν ὑπῆρχε πειθαρχία στούς ἐλασίτες», ὑποστηρίζει ὁ ταξίαρχος. «Ὁ ἐπικεφαλῆς χτυποῦσε στό κεφάλι τούς ἄνδρες του, ἄν δέν ἔκαναν αὐτό πού ἔλεγε καί τήν δεύτερη φορά τούς ἐκτελοῦσε ἐπί τόπου!»

Τά τεθωρακισμένα ὀχήματα τοῦ λόχου ἀμύνης τοῦ στρατηγείου τοῦ Σκόμπη, ἔσπευδαν πολύ συχνά νά προσφέρουν βοήθεια στούς μαχομένους πεζικάριους.

Πολλοί τραυματισμένοι ἐλασίτες εὕρισκαν περίθαλψι στό ἀπομονωμένο 97ο Βρεταννικό Γενικό Νοσοκομεῖο. Ὅμως, ὁ ΕΛΑΣ δέν σεβόταν καθόλου τόν Ἐρυθρό Σταυρό. Οἱ ἀντάρτες ὄχι μόνον μετέφεραν ὅπλα καί πυρομαχικά σέ νοσοκομειακά ὀχήματα πού εἶχαν καταφέρει νά αἰχμαλωτίσουν, ἀλλά δέν δίσταζαν σέ καμμιά περίπτωσι νά πυροβολήσουν ἐναντίον τῶν ὀχημάτων μέ τό σῆμα τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ καί ἐναντίον ὑγειονομικῶν.

Ὁ Τζέημς Ρεχίλ θυμᾶται:

«Σέ μιά ἀποφασιστική, σκληρή μάχη, μέρα μεσημέρι, στό Ρούφ, ἕνας στρατιώτης μας ἔπεσε τραυματισμένος. Ἕνας ἀξιωματικός γιατρός μέ ὅλα τά διακριτικά τῆς ἰδιότητός του ἔτρεξε νά παράσχη τίς πρῶτες βοήθειες στόν τραυματία. Τόν σκότωσαν καθώς ἔσκυβε πάνω ἀπό τόν στρατιώτη. Αὐτό ἔκαμαν οἱ ἐλασίτες, πού ὅταν ἔρχονταν νά παραδοθοῦν κρατοῦσαν σημαῖες μέ τόν Ἐρυθρό Σταυρό.

23 Ἰουλίου 1944. Εἰς τά Δερβίζιανα, ἑορτασμός ἐπετείου τῆς ἐξόδου τοῦ Ζέρβα. Διακρίνεται ὁ Ν. Ζέρβας δίπλα στόν μητροπολίτη Παραμυθίας Δωρόθεο

Στό μεταξύ, ἡ ἀντιπάθεια τῶν μαχομένων Βρεταννῶν ἐναντίον ὅλων τῶν Ἀμερικανῶν στήν Ἀθήνα μεγάλωνε μέρα μέ τή μέρα. Καί ἡ Κυβέρνησι τῶν ΗΠΑ καί ἡ στρατιωτική ἡγεσία της ἦταν ἀντίθετη μέ τήν παρέμβασι τῶν Ἄγγλων στήν Ἑλλάδα. Ἔτσι ὅλοι οἱ Ἀμερικανοί στρατιωτικοί φρόντιζαν νά τηροῦν «αὐστηράν οὐδετερότητα» καί τριγύριζαν μέ περιβραχιόνια πού φανέρωναν ὅτι ἦσαν Ἀμερικανοί.

Ὁ Χάρολντ Μάκ Μίλλαν ἔγραφε ὅτι «οἱ Ἀμερικανοί ἐπιδεικνύουν τήν οὐδετερότητά των μέ τό νά κυκλοφοροῦν μέσα σέ ἁμάξια καί τζίπ σκεπασμένα σχεδόν μέ τήν ἀμερικανική σημαία».

Παραπονιόταν γιά τό γεγονός ὅτι ἡ Οὐάσιγκτων ἦταν φιλύποπτη καί ἐχθρική. Οἱ ἄμεσα ἐνδιαφερόμενοι Βρεταννοί στρατιῶτες ἔκαναν χιοῦμορ εἰς βάρος τοῦ Μάκ Βῆ (τοῦ πρεσβευτοῦ τῆς Ἀμερικῆς) πού τρεφόταν ἀπό τά ἐφόδια πού ἔφερναν ἐκεῖνοι, μέ τόσους κινδύνους, ἀλλά πού ἀρνήθηκε νά ἐπιτρέψη τήν ἄντλησι νεροῦ ἀπό τό πηγάδι τῆς πρεσβείας, «γιά νά μή παραβιασθῆ ἡ αὐστηρά οὐδετερότης»!

Ἐξ ἄλλου ὁ ναύαρχος Ἔρνεστ Κίνγκ, Ἀρχηγός τοῦ Ἀμερικανικοῦ Ναυτικοῦ, εἶχε διατάξει —χωρίς νά ἐνημερώση προηγουμένως τό Κοινό Ἐπιτελεῖο— νά μή χρησιμοποιηθῆ ἀμερικανικό ἀποβατικό σκάφος γιά νά φέρη ἐφόδια στήν Ἑλλάδα.

★

Οἱ οὐσιαστικά ἀπομονωμένοι ἄνδρες στούς στρατῶνες τοῦ Ρούφ περίμεναν ἐπίθεσι ἀπό στιγμή σέ στιγμή. Κάθε τόσο δέχονταν πυρά ἀπό διάφορα σημεῖα, μέ ἀπώλειες συχνά. Αὐτό εἶχε σάν ἀποτέλεσμα νά σπάσουν τά νεῦρα τῶν ἀνδρῶν ἐκεῖ, μ' ὅλο πού συχνά ἔβγαζαν περιπόλους μέρα καί νύχτα. Σέ μιά τέτοια ἔξοδο περιπόλου σκοτώθηκε μιά νύχτα ὁ ταγματάρχης Νόρμαν Ὤστελ, διοικητής τοῦ συντάγματος ἀλεξιπτωτιστῶν. Στούς στρατῶνες τοῦ Ρούφ ἦσαν τετρακόσιοι, περίπου Ρῶσοι στρατιῶτες, αἰχμάλωτοι πού εἶχαν ἀποδράσει καί εἶχαν ἀρνηθῆ νά πολεμήσουν στό πλευρό τοῦ ΕΛΑΣ».

★

Ἡ ἐκκαθαριστική ἐπιχείρησι τῆς ζωτικῆς ἀρτηρίας τῆς λεωφόρου Συγγροῦ ἔγινε ἀρχικά ἀπό τούς Σώμερσετ μέσα στά πυκνά σκοτάδια τῆς νύχτας τῆς 17ης Δεκεμβρίου. Τήν αὐγή εἶχαν προχωρήσει, ξεκινώντας ἀπό τήν παραλία, κάπου τρία χιλιόμετρα πρός τήν κατεύθυνσι τῶν Ἀθηνῶν. Ἔτσι μέσα στήν παγωμένη, γκρίζα αὐγή οἱ ἄνδρες ἀπό τό Χάμσαϊρ, μέ ἀρβύλες ἀπό λάστιχο κατευθύνθηκαν ἀθόρυβα πρός τό ἐργοστάσιο «Φίξ», τό φρούριο τῶν ἐλασιτῶν. Ὅσο κι' ἄν φαίνεται ἀπίστευτο, ἡ φρουρά κοιμόταν μακαρίως, ὅταν οἱ Βρεταννοί ἀνατίναξαν τήν κεντρική εἴσοδο, ἐνῶ τά τάνκς σφυροκοποῦσαν τούς τοίχους. Οἱ Χαμσάιρς ἔκαναν ἔφοδο καί μέ χειροβομβίδες, μέ λόγχες καί αὐτόματα ξεκαθάρισαν τό φρούριο ἀπό τούς μισοκοιμισμένους ἀκόμα ἐλασίτες. Πολλοί θερίστηκαν ἀπό τά πολυβόλα πού τούς περίμεναν, καθώς ξεχύνονταν ἔξω ἀπό τό μεγάλο κτίριο. Τήν 10η πρωινή, τό κτίριο τοῦ «Φίξ» εἶχε καταληφθῆ καί εἶχε ἐκκαθαρισθῆ ἡ λεωφόρος καί ἑκατό ἀκόμα μέτρα πρός τήν κατεύθυνσι τῶν Ἀθηνῶν.

Ἡ κατάληψι τοῦ ἐργοστασίου μπύρας ἔφερε μεγάλη ἀνακούφισι στούς ἀεροπόρους τῆς ΡΑΦ, πού ἦσαν ἀναγκασμένοι προηγουμένως νά τό πολυβολοῦν.

Ἕνας πιλότος, ὁ ὑποσμηναγός Οὐΐλλιαμ Χέντερσον ἀπό τό Γουλφχάμπτον θυμᾶται:

— Μιά ἀπό τίς χειρότερες ἀποστολές μας ἦταν ὅταν μᾶς ἔδιναν ὁδηγίες νά πολυβολήσουμε καί νά ρίξουμε ρουκέττες ἐναντίον τοῦ ἐργοστασίου μπύρας. Ἡ σκέψι ὅτι θά καταστρέφαμε ἕνα κτίριο τόσο... χρήσιμο ἦταν ἀπελπιστική.

Ὁ Χέντερσον συμπληρώνει ὅτι ἡ ἐποχή ἐκείνη ἦταν «κάτι τό ἀφύσικο, κάτι τό ἀπαράδεκτο, εἶχε κάτι τό ψεύτικο». Περιγράφει πῶς ἔκαναν πτήσεις πάνω ἀπό τήν πόλι, πολυβολοῦσαν στό κέντρο της καί ἔπειτα τό βράδυ πήγαιναν ἐκεῖ γιά νά πιοῦν κρασί καί νά χορέψουν!»

Ἡ 2α ταξιαρχία Ἀλεξιπτωτιστῶν τοῦ Βασιλικοῦ Συντάγματος πολεμώντας ἀπό τήν ἐσωτερική περίμετρο πρός τήν κατεύθυνσι τῆς λεωφόρου Συγγροῦ, γύρω ἀπό τήν Ἀκρόπολι, ἑνώθηκε τελικά μέ τούς Χαμσάιρς πού εἶχαν καταλάβει τό ἐργοστάσιο «Φίξ». Ἀλλά ἡ ἐπιχείρησι δέν εἶχε τελειώσει. Ἔπρεπε νά γίνουν πολλές μάχες σπίτι πρός σπίτι, γιά νά ἐξασφαλισθῆ πλήρως ἡ ζωτική ἀρτηρία Πειραιῶς - Ἀθηνῶν. Ἡ Ἐθνοφρουρά, ἡ Μπλόκ φορς μέ τούς Βασιλικούς τυφεκιοφόρους δεξιά καί τούς Γουέστ Κέντ ἀριστερά ἄρχισαν μεθοδικές ἐκκαθαρίσεις στούς διάφορους μικρούς δρομάκους δεξιά κι ἀριστερά γιά νά ἐξασφαλισθῆ ἡ λεωφόρος στά ὀχήματα.

Τήν 18ην Δεκεμβρίου ἐξ ἄλλου, ὁ ΕΛΑΣ ἐξαπέλυσε μιά ξαφνική, βίαιη ἐπίθεσι ἐναντίον τῶν φυλακῶν Ἀβέρωφ, γύρω ἀπό τά μεσάνυχτα. Τήν φρουρά της τήν ἀποτελοῦσαν μόνον 60 περίπου ἄνδρες τῆς 63ης Ἐλαφρᾶς Πυροβολαρχίας καί ἡ θέσις τους δέν ἦταν καθόλου εὐχάριστη, ἀφοῦ ἦσαν κάπου πεντακόσια μέτρα βορείως τῆς περιμέτρου.

(Συνεχίζεται)

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 16 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1976

ΟΤΑΝ ΟΛΟΙ ΕΠΙΣΤΕΥΑΝ ΟΤΙ ΕΙΧΕ ΧΑΘΗ

Πῶς ἐσώθη ἡ Ἑλλὰς τὸ '44

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΣΚΟΜΠΥ

61ον

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΤΗΣ «ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΚΟΣΜΟΥ»

Ὁ ΕΛΑΣ διέθεσε γιὰ τὴν ἐπίθεσι σχηματισμὸ χιλίων περίπου ἀνδρῶν, μὲ ὅλμους, πολυβόλα καὶ αὐτόματα. Εὐθὺς μετὰ τὴν ἐκδήλωσι τῆς ἐπιθέσεως ἡ φρουρὰ ἔστειλε ἀγωνιώδη σήματα γιὰ ἐνισχύσεις, ἀλλὰ οἱ μαχητικοὶ σχηματισμοὶ ποὺ ἐστάλησαν ἀμέσως ἐμποδίσθησαν νὰ πλησιάσουν ἀπὸ ἰσχυρὰ πυρά.

Τὴν αὐγή, οἱ ὑπερασπισταὶ τῶν φυλακῶν εἶχαν ἀναγκασθῆ νὰ ἀποσυρθοῦν σὲ μιὰ γωνιὰ τῶν κτιρίων. Οἱ περισσότεροι κρατούμενοι ἢ εἶχαν καταφέρει νὰ δραπετεύσουν ἢ εἶχαν αἰχμαλωτισθῆ. Ἀξιόλογη δύναμις ἀνακαταλήψεως τῶν φυλακῶν δὲν ἦταν δυνατὸν νὰ συγκεντρωθῆ πρὶν ἀπὸ τὸ ἀπόγευμα. Πάντως, ἀργὰ τὸ ἀπόγευμα ἔγινε ἀντεπίθεσις ἀπὸ δυὸ μοῖρες τάνκς, ἀπὸ τὴν 40ὴ μοῖρα τεθωρακισμένων —ποὺ πολεμοῦσε σὰν πεζικό— καὶ ἀπὸ δυὸ λόχους τῆς Ἐθνοφρουρᾶς.

Ο Ρίτσαρντ Κάπελ ἔγραφε στὴν ἐφημερίδα του:

«Ἡ μελαγχολικὴ φυλακὴ Ἀβέρωφ ἄνοιξε μὲ δυναμίτιδα καὶ οἱ βόμβες ἀπὸ βενζίνη ἔβαλαν φωτιὰ στὴν δυτικὴ πτέρυγα. Οἱ ὑπερασπιστές της κατέφυγαν στὸ κτίριο τῆς διευθύνσεως ὅπου ἀντιμετώπισαν μὲ ἀποφασιστικότητα σειρὰ ἀπὸ φανατικὲς ἐπιθέσεις. Ὥσπου ἔφθασε ἡ βοήθεια ὑπὸ τὴν μορφὴ μιᾶς θωρακισμένης φάλαγγος ποὺ ἄνοιξε δρόμο ἀνάμεσα στοὺς ἐλασίτες. Μεγάλος ἀριθμὸς κρατουμένων κατάφερε νὰ διαφύγη, ἀλλὰ πολλοὶ ἐσύρθησαν ἔξω ἀπὸ τὰ κελλιά τους ἀπὸ τοὺς μαινόμενους ἐλασίτες, ἀλῆτες καὶ αἱμοδιψεῖς γυναῖκες γιὰ νὰ γίνη ἕνα ὄργιο βασανιστηρίων καὶ σφαγῆς μέσα στοὺς καπνίζοντες δρόμους τῶν Ἀθηνῶν. Αὐτὲς τὶς ὧρες πλήρους ἀποχαλινώσεως τῶν παθῶν Βρεταννοὶ αἰχμάλωτοι ἐσύρθησαν στοὺς δρόμους καὶ ἐθανατώθησαν μὲ φρικτὸ τρόπο. Οἱ προελαύνοντες Βρεταννοὶ ἀνεκάλυψαν τρία πτώματα ὁδηγῶν αὐτοκινήτου τοῦ σώματος τῶν ἀλεξιπτωτιστῶν ποὺ εἶχαν αἰχμαλωτισθῆ κατὰ τὴν ἐπίθεσι τῶν Στρατώνων Πεζικοῦ. Τὸ πῶς ἐξετελέσθησαν τὸ περιέγραψε ἕνας ὁπλίτης τοῦ Μηχανικοῦ, ποὺ ἐνῶ τὸν εἶχαν ἑτοιμάσει κι αὐτὸν γιὰ ἐκτέλεσι, κατάφερε νὰ ἀποδράση, μέσα στὴ γενικὴ σύγχυσι».

Ἡ ἄμυνα τῶν φυλακῶν Ἀβέρωφ ἐχαρακτηρίσθη ἀπὸ τὸν τότε Ὑπουργὸν Ναυτικῶν Παναγιώτη Κανελλόπουλο σὰν «δόξα τῆς Δημοκρατίας».

«Οἱ Βρεταννοὶ καὶ οἱ Ἕλληνες τῆς φρουρᾶς ποὺ ἔχασαν τὴν ζωή τους», συμπληρώνει, «εἶναι μάρτυρες μιᾶς μεγάλης ἰδέας. Ἂν οἱ κρατούμενοι τῶν φυλακῶν ἦσαν ἔνοχοι συνεργάτες τῶν Γερμανῶν δὲν ἦσαν λιγώτεροι δικοί σας ἐνθροὶ ἀπ' ὅσο ἦταν τῶν ἐπιδρομέων τῶν φυλακῶν. Ἀλλὰ δὲν εἶχαν δικασθῆ. Ἡ ἀπολογία τους δὲν εἶχε ἀκουσθῆ».

Στρατηγὸς Σπαῆς, ὑπουργὸς Στρατιωτικῶν ἐπὶ κυβερνήσεως Πλαστήρα, ὅτε καὶ ἤρχισεν ἡ ἀντεπίθεσις τῶν Ἄγγλων. Εἰς τὴν φωτογραφίαν μας, ὁ στρατηγὸς Σπαῆς ἀνάμεσα σὲ Ἄγγλους ἐπιτελεῖς, στὴν Κοκκινιὰ στὶς 2.1.1945

Τὴν ἴδια μέρα ἔγινε ἐπίθεσι ἑνὸς Βρεταννικοῦ λόχου στὸν λόφο τοῦ Ἀδρηττοῦ, σὰν ἀντιπερισπασμὸς γιὰ τὴν ὑποστήριξι τῶν ἐπιχειρήσεων τῆς 40ῆς μεραρχίας πρὸς τὰ νότια.

Τὴν 20ὴν Δεκεμβρίου, ὁ Σκόμπη ἔκρινε ὅτι εἶχε λάβει ἀρκετὲς ἐνισχύσεις καὶ ὅτι εἶχαν ἐξασφαλισθῆ ὅλες οἱ προϋποθέσεις γιὰ νὰ ἀρχίση μιὰ πραγματικὰ ἀποφασιστικὴ ἐπίθεσι μέσα στὴν πολιορκημένη Ἀθήνα. Ἔσπευσε νὰ προειδοποιήση τοὺς πολίτες νὰ καταφύγουν στὰ ὑπόγειά τους. Τὸ νὰ γνωρίζη κανεὶς τὸν ἐχθρό του ἦταν κάτι ζωτικὸ γιὰ τοὺς Βρεταννοὺς μέσα στοὺς λαβυρίνθους τῆς Ἀθήνας.

«Καμμιὰ ἀπάντησι ἀπὸ τὸν ΕΛΑΣ» σημειώνει τὴν ἴδια μέρα στὸ μερολόγιό του ὁ Σκόμπη, «ἀλλὰ ἀναφέρεται διάσπασις μεταξὺ τῶν Ἐξτρεμιστῶν καὶ τῶν Μετριοπαθῶν».

Ὁ Πορφυρογένης, περιλαμβανόμενος, κατὰ τὶς πληροφορίες μεταξὺ τῶν μετριοπαθῶν, ἐπρόκειτο νὰ ἐπισκεφθῆ τὸν Σκόμπη, ἀλλὰ δὲν εἶχε φανῆ.

Κανονικὰ θὰ ἔπρεπε νὰ εἶχε ληφθῆ γραπτὴ ἀπάντησις στοὺς ὅρους τοῦ Σκόμπη. Δὲν εἶχε γίνει τίποτα τέτοιο. Τὴν ἴδια ἡμέρα ἀναφέρει στὸ ἡμερολόγιό του δυὸ ἄλλα γεγονότα:

«Τηλεγράφημα ἀπὸ τὸν κ. Οὐΐνστων Τσῶρτσιλ ἀρνούμενον νὰ κάμη κάτι περισσότερον προκειμένου νὰ γίνη ἀντιβασιλεὺς ὁ ἀρχιεπίσκοπος».

Ἐπίσης:

«Τηλεγράφημα ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖον Πολέμου περὶ ἐγκρίσεως ἐξόδων παραστάσεως ἀπὸ 1ης Δεκεμβρίου!»

(τὸ «φλέγμα» τοῦ στρατηγοῦ Σκόμπη ἦταν πραγματικὰ παροιμιῶδες!).

Ὡστόσο, παρὰ τὸ ὅτι οἱ ἐλασίτες δὲν ἀπάντησαν στὸν στρατηγὸ Σκόμπη φρόντισαν νὰ τὸ κάνουν στὴν Βουλὴ τῶν Κοινοτήτων!

Ὁ Ἀνιούριν Μπήβαν ἔσπευσε νὰ ἀναγγείλη:

— Ἔχομεν τὴν πληροφορίαν ὅτι ὁ στρατηγὸς Σκόμπη ἐπέδωσε τελεσίγραφο ὅτι θὰ ἐξαπολύση ἐπὶ τῶν Ἀθηνῶν ὅλη τὴν ἰσχὺν πυρὸς τῶν Συμμαχικῶν Δυνάμεων, ἂν δὲν παύση τὸ πῦρ ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ ὡς τὴν 9ην ὥραν αὔριον. Ὁ ἐντιμότατος φίλος μου (ἐννοεῖ τὸν Πτέραρχο Ρόναλντ Ρόμπινσον, ἐπιλεγέντα Βουλευτὴ τῶν Συντηρητικῶν, ποὺ εἶχε προσφάτως ἐπιστρέψει ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα) ὅπως καὶ ἀρκετοὶ ἄλλοι, ἐπιμένει ὅτι ἀγωνιζόμεθα νὰ ἐμποδίσωμε προσπάθειαν τοῦ ΕΑΜ διὰ τὴν ἐπιβολὴν δικτατορίας. Δὲν ὑπάρχει ἡ ἐλαχίστη ἀπόδειξις περὶ αὐτοῦ».

(Συνεχίζεται)

Πῶς διωργανώθησαν τὰ τάγματα ἐθνοφρουρᾶς

Κύριε διευθυντά,

Εἰς τὸ φύλλον τῆς χθὲς τοῦ «Ἐλευθέρου Κόσμου» γράφετε γιὰ τὰ Τάγματα Ἐθνοφρουρᾶς τὰ ὁποῖα συνεκροτήθησαν κατὰ τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1944 ἐν πλήρει μάχη. Ἡ διοργάνωσις τῶν ταγμάτων αὐτῶν ἔχει ὡς ἑξῆς: Τὰ ἀγγλικὰ ἀνακοινωθέντα ἀνέγραφον πάντοτε: «Ἀγγλικαὶ δυνάμεις μάχονται ἐν Ἀθήναις ἐναντίον ἀναρχοκομμουνιστῶν» ὑπονοοῦντα συνεχῶς ὅτι καὶ ἑλληνικαὶ δυνάμεις ἐμάχοντο μαζὶ μὲ τοὺς Ἄγγλους. Ὡς ὑφυπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν, ἐκπροσωπῶν καὶ τὸν Παπανδρέου ποὺ ἦτο καὶ ὑπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν καὶ πρωθυπουργὸς ὑπέδειξα εἰς τὸν στρατηγὸν Σκόμπυ ὅτι διὰ λόγους πολιτικοὺς καὶ σκοπιμότητος τὰ ἀνακοινωθέντα ἦτο ἀνάγκη νὰ λέγουν: «Ἀγγλοελληνικαὶ δυνάμεις» καὶ οὐχὶ μόνον «Ἀγγλικαί».

Κατόπιν τούτου ἔγινε συμβούλιον ὑπὸ τὸν πρωθυπουργὸν Παπανδρέου, τὸν πρέσβυν Λήπερ, τὸν στρατηγὸν Σκόμπυ καὶ ἐμένα, τὸ ὁποῖον μὲ ἐξουσιοδότησε νὰ προβῶ εἰς τὴν ὀργάνωσιν ταγμάτων ὑπὸ τὴν ὀνομασίαν «Τάγματα Ἐθνοφρουρᾶς», ὑπὸ τὸν ὅρον νὰ μὴ περιληφθῆ κανεὶς τῶν ταγμάτων ἀσφαλείας καὶ τῆς ὀργανώσεως «Χιτῶν». Καὶ οὕτω μέχρι τέλους Δεκεμβρίου τοῦ 1944 ὠργανώθηκαν 28 τάγματα ἐθνοφρουρᾶς. Ὁ κορμὸς ἀπετελέσθη ἀπὸ Ἀθηναίους ἀντικομμουνιστὰς καὶ ἀπὸ ἄνδρας τοῦ ΕΔΕΣ. Ἡ συνολικὴ δύναμις τῶν ταγμάτων ἀνήρχετο εἰς 25 χιλιάδας ἄνδρας μὲ πολυάριθμα στελέχη ἐθνικοφρόνων πεπειραμένων ἀξιωματικῶν μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν γενναῖον συνταγματάρχην Ἠλ. Διάμεσην. Κατὰ τὸ τέλος τῶν συγκρούσεων αἱ μετὰ τῶν Ἄγγλων συμπράττουσαι ἑλληνικαὶ δυνάμεις, Τάγματα Ἐθνοφρουρᾶς, Χωροφυλακή, Ταξιαρχία Ρίμινι ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Τσακαλώτον, Ἀστυνομία Πόλεων κλπ. ἀπετέλουν δύναμιν 40 χιλ. ἀνδρῶν πλαισιωμένων ὑπὸ ἀρίστων στελεχῶν.

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ὀφείλω νὰ δηλώσω ὅτι ἀπεχθάνομαι καὶ τὸν κομμουνισμὸν καὶ τὸν φασισμὸν ἀκριβῶς δὲ διὰ τοῦτο εἶχα ἐκτοπισθῆ ἐπὶ ἑξάμηνον ἐπὶ Παγκάλου καὶ τὸ 1936 ἐπὶ μίαν τριετίαν ἐπὶ Μεταξᾶ. Δεύτερον παρὰ τὰς δημοκρατικάς μου πεποιθήσεις ἐτάχθην κατὰ τῶν προσπαθειῶν τῆς ἄκρας ἀριστερᾶς νὰ καταλάβη βίᾳ τὴν ἐξουσίαν διότι ἐγνώριζα ὅτι τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ ΕΑΜ δὲν ἐνέκρινε τὴν προσπάθειαν αὐτὴν ποὺ ἦτο ἔργον τῶν κομμουνιστῶν καὶ διότι τὸ κίνημα αὐτὸ ἦταν ἀδικαιολόγητον καὶ ἐπιβλαβὲς διὰ τὸ Ἔθνος μας.

Ἄλλως κατὰ τὴν συμφωνίαν Τσῶρτσιλ καὶ Στάλιν ἐν Μόσχᾳ τὴν 9ην Ὀκτωβρίου τοῦ 1944 ἡ Ἑλλὰς ὑπήχθη εἰς τὴν ἀγγλικὴν ἐπιρροήν.

Εὐχαριστῶν

Λ. Γ. ΣΠΑΗΣ

ΣΑΒΒΑΤΟΝ 17 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1976

ΟΤΑΝ ΟΛΟΙ ΕΠΙΣΤΕΥΑΝ ΟΤΙ ΕΙΧΕ ΧΑΘΗ

Πῶς ἐσώθη ἡ Ἑλλὰς τὸ '44

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΣΚΟΜΠΥ

62ον

Τὴν παραμονὴ τῆς ἐπιθέσεως τὴν ὁποία ἀπειλοῦσε ὁ Σκόμπη ὁ Κάπελ σημειώνει:

«Παντοῦ ἐπικρατεῖ ἀτμόσφαιρα συναγερμοῦ καὶ ἐπικρεμαμένης καταστροφῆς. Ὕστερα ἀπὸ ἕνα δεκαπενθήμερο ἀγωνίας καὶ ἀβεβαιότητος ὁ Σκόμπη, ἀρκετὰ ἐνισχυμένος, διέταξε ἀντεπίθεσιν».

Ὁ Χάρολντ Μάκ Μίλαν σημειώνει ὅτι αὐτὸ εἶχε καὶ τὰ ἀρνητικά του ἀποτελέσματα. Εἶχε πείσει τὴν Ἑλληνικὴ Κυβέρνησι ὅτι οἱ Βρεταννοὶ ὄχι μόνο θὰ ἔσωζαν τοὺς ἰδίους στὴν Ἀθήνα, ἀλλὰ καὶ θὰ νικοῦσαν τοὺς κομμουνιστὰς σ' ὅλη τὴν Ἑλλάδα.

«Αὐτὸ ἐξηγεῖ τοὺς συνεχιζομένους δισταγμοὺς σχετικῶς μὲ τὴν σταθερὴ ὑπόδειξι πρὸς τὸν Βασιλέα διὰ τὸν διορισμὸ τοῦ ἀντιβασιλέως», γράφει ὁ Μάκ Μίλλαν... Ἐπεσκέφθην τὸν στρατηγὸ Σκόμπη, διὰ τὸν ὁποῖον ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις τρέφει γνήσιον σεβασμόν. Τὸν παρεκάλεσα (καὶ συνεφώνησε) νὰ μεταβῆ στὸν Παπανδρέου νὰ τοῦ εἰπῆ ἐντελῶς ξεκάθαρα ὅτι δὲν (ἐπαναλαμβάνω δὲν) εἴμεθα διατεθειμένοι νὰ ἐμπλακοῦμε εἰς μακρὸν πόλεμον προκειμένου νὰ ἐξαλείψωμεν τὸ κομμουνιστικὸ κόμμα. Ἔχω τὴν ἐντύπωσιν ὅτι (ὁ Παπανδρέου) εἶναι εἰς ἐπικίνδυνον κατάστασιν αἰσιοδοξίας. Δὲν πιστεύω ὅτι ἔχει ἰδέαν τῶν στρατιωτικῶν δυσχερειῶν μας ἢ τοῦ κινδύνου ἐκ τῶν βορείων συνόρων του. Δὲν ἐπιθυμοῦμε νὰ ἀρχίσωμε ἕναν Τρίτον Παγκόσμιον Πόλεμον κατὰ τῆς Ρωσίας προτοῦ λήξη ὁ Δεύτερος Παγκόσμιος Πόλεμος κατὰ τῆς Γερμανίας —καὶ ἀσφαλῶς ὄχι διὰ νὰ κάμωμε τὸ χατίρι τοῦ κ. Παπανδρέου».

Ὁ Σκόμπη, στὸ μεταξὺ γράφει: «Ἐπεσκέφθην τὸν κ. Παπανδρέου μαζὶ μὲ τὸν Μάκ Μίλλαν καὶ τὸν Λήπερ ποὺ τοῦ ἐζήτησαν νὰ τηλεγραφήση πρὸς τὸν Βασιλέα τῶν Ἑλλήνων σχετικῶς μὲ τὸ ζήτημα ὁρισμοῦ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου ὡς Ἀντιβασιλέως».

Καὶ δυὸ μέρες ἀργότερα:

«Εἶδον τὸν Πρωθυπουργὸν καὶ ἐξεκαθάρισα ὅτι ἐὰν γίνουν δεκτοὶ οἱ ὅροι μου θὰ πρέπει νὰ καταπαύση τὸ πῦρ καὶ νὰ ἀναζητηθῆ εἰρηνικὴ λύσις».

Ἡ βρεταννικὴ ἐπίθεσις εἶχε κατεύθυνσι πέραν ἀπὸ τὶς φυλακὲς Ἀβέρωφ. Σπίτι πρὸς σπίτι, τετράγωνο πρὸς τετράγωνο, προχωροῦσαν μὲ σκληρὲς μάχες καὶ μὲ συνεχεῖς ἀπώλειες. Ὅταν κάποιο σπίτι προέβαλλε σοβαρὴν ἀντίστασι δεχόταν τὸ πῦρ ὅλμων, τάνκς ἀκόμα καὶ πυροβόλων.

Ὅπου ἦταν δυνατὸν νὰ γίνη χρῆσις πυροβολικοῦ, χωρὶς νὰ κινδυνεύσουν τὰ ἱερὰ ἐρείπια, γινόταν χωρὶς δισταγμό.

Ὅπως συνάγεται ἀπὸ κάθε πλευρά, τὰ «ἀτοὺ» τῶν Βρεταννῶν ἦταν ἀφ' ἑνὸς τὰ καταδιωκτικὰ τῆς «ΡΑΦ» καὶ ἀφ' ἑτέρου τὰ τεθωρακισμένα τους.

Ὁ Ζέρβας ὅταν πρωτοβγῆκε στὸ βουνό. Στὴν φωτογραφία μὲ τὸν Ἄγγλο σύνδεσμο καὶ ἄλλους συνεργάτες τοῦ ΕΔΕΣ

Χαρακτηριστικὰ εἶναι αὐτὰ ποὺ μᾶς εἶπε ὁ Κὲν Τζὸνς ἀπὸ τὸ Χόυλεηκ τοῦ Τσεσάιρ.

— Ἦταν λυπηρὸ νὰ βλέπης νὰ κάνουν τόση ζημιὰ τὰ κανόνια τῶν 75 (τῶν ἁρμάτων) στὰ σπίτια τῶν καλῶν καὶ φιλόξενων Ἑλλήνων. Ἀλλὰ οἱ ἀθῶοι Ἕλληνες, ποὺ ὑπέφεραν μ' αὐτὸ τὸν τρόπο, καταλάβαιναν καὶ μᾶς συγχωροῦσαν. Κοντὰ στὴν πλατεῖα τῆς Ὁμονοίας ἕνας διοικητὴς «Σέρμαν» ρώτησε ἕναν πεζό: «Ξέρετε ἀγγλικά». Ἐκεῖνος ἀποκρίθηκε ὅτι ξέρει πολὺ καλά. Ὁ ἀξιωματικὸς ἔπειτα τὸν ρώτησε ἂν μποροῦσε νὰ τοῦ πῆ ἀπὸ ποιὰ κατεύθυνσι ἐρχόταν τὸ πῦρ ἀπὸ τὸ κρυμμένο πολυβολεῖο. Ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος φαινόταν τόσο πρόθυμος ποὺ ἔδωσε τὸ ὄνομά του καὶ τὴν διεύθυνσί του. Ἔπειτα ἔδειξε σ' ἕνα γωνιακὸ σπίτι, στὸν ἴδιο δρόμο, σὲ κάποια ἀπόστασι.

«—Εὐχαριστῶ, εἶπε ὁ ἀξιωματικὸς καὶ διέταξε τὸν πυροβολητή του νὰ ρίξη δυὸ βολές.

Ὁ τόσο πρόθυμος Ἀθηναῖος φάνηκε ἀμέσως ἀναστατωμένος. Φώναξε νὰ σταματήσουμε. Καὶ ἔπειτα, μὲ μεγάλη δυσκολία κατάφερε νὰ μᾶς δώση νὰ καταλάβουμε ὅτι δὲν ἦταν καὶ τόσο «πολὺ καλὰ» τὰ ἀγγλικά του. Ὅτι νόμισε ὅτι ὁ ἀξιωματικὸς ζητοῦσε νὰ μάθη ποῦ κατοικοῦσε. Καὶ ὅτι τὸ σπίτι ποὺ εἶχε δείξει ἦταν τὸ σπίτι του. Τέλος μὲ ἐκπληκτικὴ καρτερικότητα ὡμολόγησε ὅτι τὸ λάθος ἦταν ὁλότελα δικό του.

«Οἱ τρομερὲς ὁδομαχίες κράτησαν πέντε ἡμερόνυχτα» συνεχίζει ὁ Κὲν Τζὸνς, «ἀνάμεσα σὲ μεγάλους κεντρικοὺς δρόμους καὶ στενὰ δρομάκια, ποὺ τὰ δέσποζε ἡ ἀδιάφορη μεγαλοπρέπεια τῆς Ἀκροπόλεως καὶ τοῦ Λυκαβηττοῦ. Ἀνάμεσα στὸ τόσα μνημεῖα, οἱ Βρεταννοὶ κατάφερναν νὰ κατευθύνουν τὸ πῦρ τῶν ὅπλων τους μὲ τέτοιο τρόπο ὥστε νὰ μὴ κάνουν κακὸ στοὺς ναούς, τοὺς κίονες, τὰ τόσα ἀρχαῖα τῆς ἱστορικῆς πόλεως. Ὅμως, οἱ κομμουνισταί, πολὺ λιγώτερο ρομαντικοὶ δὲν ζητοῦσαν ἀπὸ τοὺς ἄνδρες τους τέτοιο σεβασμό».

Κατὰ τὴ φάσι αὐτὴ τῆς γενικῆς ἀντεπίθεσης τῶν Βρεταννῶν, οἱ ἀντάρτες τοῦ ΕΛΑΣ ἔχαναν ὅλο καὶ περισσότερο ἔδαφος. Ὁ Μάντακας, ὅταν διεπίστωσε ὅτι χάνει μέσα ἀπὸ τὰ χέρια του τὸν ἀποφασιστικὸ γιὰ τὴν ἐπιτυχία τῶν στόχων του ἔλεγχο τῶν Ἀθηνῶν, ἔδωσε διαταγὴ νὰ καταφθάσουν στὴ πόλι ὅλες οἱ διαθέσιμες ἐφεδρεῖες καὶ νὰ πολεμήσουν μέχρι θανάτου. Ἀρκετοὶ ἦσαν οἱ φανατικοὶ ἐλασῖτες ποὺ ἦσαν ἀποφασισμένοι νὰ ἐκτελέσουν τὶς διαταγὲς τοῦ στρατηγοῦ Μάντακα. Ἕνας μεγάλος ἀριθμὸς ὅμως ἀπὸ τοὺς ἀντάρτες ποὺ πολεμοῦσαν στὴν Ἀθήνα δὲν εἶχε καμμιὰ πρόθεσι νὰ πεθάνη «στὸ πεδίο τῆς μάχης». Ἰδίως ἐκεῖνοι ποὺ εἶχαν στρατολογηθῆ μὲ τὴν ἀπειλὴ θανάτου.

Ἄλλωστε καὶ στὴν Ἀθήνα συνέβη ὅπως καὶ σὲ κάθε ἀνάλογη περίπτωσι συγκρούσεως ὀργανωμένων τμημάτων μὲ ἀτάκτους. Τὰ ὀργανωμένα τμήματα, ὁ «ἐπαγγελματισμὸς» καὶ ἡ πειθαρχία τους ἔχουν πολὺ μεγάλο ἀβαντὰζ ἀπέναντι στοὺς ἀτάκτους, ὅσο καὶ ἂν εἶναι ἐκεῖνοι φανατισμένοι. Ἐπίσης, τώρα πιὰ καὶ ὁ τελευταῖος Βρεταννὸς εἶχε ἀντιληφθῆ τοὺς σκοτεινοὺς σκοποὺς καὶ τὴν θηριωδία τοῦ ΕΛΑΣ. Καὶ πολεμοῦσε μὲ ἀποφασιστικότητα.

Ἔτσι οἱ δυνάμεις τοῦ ΕΛΑΣ ἄρχισαν νὰ λυγίζουν.

Ἡ λιποταξία δὲν ἦταν κάτι τὸ πολὺ δύσκολο, κάτω ἀπὸ τὶς συνθῆκες ποὺ διεξαγόταν οἱ μάχες. Καὶ πραγματικὰ πολλοὶ λιποτακτοῦσαν. Ὁ Μάντακας ἀγωνιζόταν νὰ κλείση τὰ κενὰ ποὺ τοῦ δημιουργοῦσαν αὐτοὶ

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΤΗΣ «ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΚΟΣΜΟΥ»

ποὺ ἔφευγαν μὲ νέα «στρατεύματα» ποὺ ὁπωσδήποτε δὲν διέφεραν πολὺ ἀπὸ τὰ ἄλλα.

Παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ στρατιωτικὴ κατάστασις στὴν περιοχὴ τῶν Ἀθηνῶν εἶχε ἀρχίσει, κατὰ κάποιο τρόπο, νὰ κρίνεται, τὸ ΕΑΜ ἐξακολουθοῦσε νὰ σημειώνη μεγάλες ἐπιτυχίες στὸν πολιτικὸ τομέα. Σ' αὐτὸ τὸ βοηθοῦσε ἡ ἀριστερὰ στὴν Ἀγγλία ποὺ ἔκανε ὅλο καὶ πιὸ σφοδρὲς ἐπιθέσεις κατὰ τῆς βρεταννικῆς κυβερνήσεως καθὼς καὶ ἡ ἐπίμονη διαστρέβλωσις τῆς πραγματικότητος ἀπὸ ἕνα τμῆμα τόσο τοῦ Βρεταννικοῦ ὅσο καὶ τοῦ Ἀμερικανικοῦ Τύπου. Τέλος ἀπὸ τὴν σαφῆ ἐχθρότητα τῆς Ἀμερικανικῆς Κυβερνήσεως.

Ὅλα αὐτὰ εἶχαν σὰν ἀποτέλεσμα νὰ εὑρίσκεται ὁ στρατηγὸς Σκόμπη ὑπὸ ἰσχυρὰν πίεσι νὰ δεχθῆ συμβιβασμὸ μὲ τὸ ΕΑΜ) ΕΛΑΣ.

Στὴν πολιτικὴ πίεσι προσετέθη τώρα καὶ μιὰ ἄλλη, καθαρὰ στρατιωτικὴ αὐτή:

Ὁ στρατάρχης φὸν Ροὺντστεντ εἶχε ἀρχίσει τὴν ἀνησυχητικὰ ἀποφασιστικὴ ἀντεπίθεσή του στὶς Ἀρδέννες καὶ ἡ μάχη τοῦ Μπούλζ εἶχε γίνει.

Αὐτὸ τὸ γεγονὸς ἔκανε τὸν στρατάρχη Ἀλεξάντερ νὰ φοβηθῆ ὅτι τὸ ἴδιο θὰ συνέβαινε καὶ στὴν Ἰταλία. Οἱ συνέπειες ὅλων αὐτῶν ἦσαν ἄμεσες στὸν Σκόμπη καὶ στὴν μάχη τῶν Ἀθηνῶν.

Τὴν 21ην Δεκεμβρίου ἔκανε —ἴσως— τὴν πιὸ σημαντική, τὴν πιὸ ἱστορική, θὰ μποροῦσε νὰ πῆ κανεὶς ἐγγραφὴ στὸ ἡμερολόγιό του.

«Μετέβην εἰς τὴν Πρεσβείαν τὴν ἑσπέραν μετὰ τὸ φαγητό. Πολὺ εὔθυμος ἀφοῦ εἶχε προχωρήσει ἱκανοποιητικὰ ἡ ἡμέρα. Διεπίστωσα ὅτι ὅλοι ἐκεῖ ἦσαν φοβερὰ ἀναστατωμένοι.

Ὁ Μάκ Μίλλαν μὲ ἐπληροφόρησε ὅτι ὁ Ἄλεξ (ὁ στρατάρχης Ἀλεξάντερ) ἀνέμενε ἐχθρικὴν ἐπίθεσιν εἰς τὰ δυτικὰ παράλια τῆς Ἰταλίας, ὅτι δὲν εἶχε ἱκανοποιητικὰς δυνάμεις καὶ θέσεις ἐκεῖ καὶ ἐνδεχομένως θὰ ζητοῦσε νὰ ἐπιστρέψουν στρατεύματα ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα. Μοῦ πρότεινεν κατόπιν αὐτοῦ νὰ ζητήσω, νὰ ἐπιδιώξω τὴν σύναψιν εἰρήνης.

(Συνεχίζεται)

ΌΤΑΝ ΟΛΟΙ ΕΠΙΣΤΕΥΑΝ ΟΤΙ ΕΙΧΕ ΧΑΘΗ

Πῶς ἐσώθη ἡ Ἑλλὰς τὸ '44

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΣΚΟΜΠΥ

63ον

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΤΗΣ «ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΚΟΣΜΟΥ»

Τοῦ ἀπεκρίθην ὅτι ἄν ζητήσωμε νὰ κάνωμε τώρα εἰρήνην τότε ἡ ὑπόθεσις θὰ ἔχη χαθῆ ὁριστικῶς εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ ὅτι ἡ χώρα θὰ ὑποταχθῆ ἀναποφεύκτως στὸν κομμουνισμό. Διὰ τὴν Βρεταννίαν, τὴν Αὐτοκρατορίαν, διὰ τὸν κόσμον ὁλόκληρον, ἐδήλωσα, πρέπει νὰ φέρωμεν εἰς νικηφόρον τέρμα αὐτὸ ποὺ εἴχαμε ἀναλάβει. Δὲν εἶχα τὴν πρόθεσιν νὰ κάμω εἰρήνην πρὸς τὸ παρόν».

Ἔτσι, ὁ Ρόναλντ Σκόμπη, ὁ ἐπαγγελματίας στρατιώτης, ποὺ δὲν εἶχε πεῖρα καὶ κατάρτισι στὴν πολιτική, ἔλαβε μίαν θέσι ποὺ, ἀναμφιβόλως εἶχε ἀνυπολόγιστη σημασία στὴν ἱστορία τοῦ Δυτικοῦ Κόσμου. Ἄν κλονιζόταν ἐκεῖνος, τότε ποὺ οἱ πολιτικοὶ καὶ οἱ στρατιωτικοὶ εἶχαν ἀρχίσει νὰ ταλαντεύωνται, τότε ποὺ ὁ Τύπος καὶ οἱ Βουλευταὶ τῆς χώρας του τὸν παρουσίαζαν σὰν «τέρας» γιὰ ὅ,τι ἔκανε, τότε ἡ Ἑλλάς, ἡ Τουρκία ἡ Μέση Ἀνατολὴ θὰ ἔπεφταν, ἐνδεχομένως στὰ χέρια τῶν κομμουνιστῶν καὶ θὰ ἀποτελοῦσαν τμῆμα τοῦ Ἐρυθροῦ μπλόκ.

«Ἐσὺ καὶ ὁ Οὐΐνστων», ἔγραψε ἀργότερα ὁ Μάκ Μίλλαν σὲ προσωπικὴ ἐπιστολή του πρὸς τὸν Ἄντονυ Ἤντεν, «σίγουρα θὰ εἴχατε τὴν ἐντύπωσι ὅτι εἴχαμε μικροενοχλήσεις στὴν Ἀθήνα. Ὅμως, δὲν συνέβαινε τίποτα τέτοιο... Ἐφ' ὅσον ἡ ἀρχικῶς χρησιμοποιηθεῖσα δύναμις ἦταν κατάλληλη μᾶλλον γιὰ ἕνα προσκοπικὸ «Τζάμπορη» καὶ ὄχι γιὰ μάχη, γλυτώσαμε, καταφέραμε νὰ ἀποφύγωμε μιὰν μεγάλης κλίμακος σφαγὴν στρατιωτῶν καὶ διπλωματῶν».

★

Οἱ μάχες στὸν Πειραιᾶ εἶχαν περίπου τὰ ἴδια βασικὰ γνωρίσματα, ὅπως στὴν Ἀθήνα. Ὁ ΕΛΑΣ ἐξαπέλυσε σφοδροτάτην γενικὴν ἐπίθεσιν κατὰ τοῦ Ἀρχηγείου Ναυτικοῦ, ἀλλὰ ὑπέστη μεγάλες ἀπώλειες καὶ ἀπεχώρησε. Παραλλήλως, ἡ 10η σαμε, καταφέραμε νὰ ἀποφύγω κατεύθυνσι τῆς Νέας Σμύρνης, στὸ δεξιὸ τῶν Βασιλικῶν Τυφεκιοφόρων, ποὺ κατεῖχαν τὴν λεωφόρο Συγγροῦ. Ἡ 12η ταξιαρχία τῶν Γουέστ Κέντ εἶχε ἐκκαθαρίσει πλήρως τὴν περιοχὴ μεταξὺ τοῦ Ἰλισσοῦ καὶ τῆς Λεωφόρου, ἀπὸ τὰ ἀριστερά. Ἡ 10η ταξιαρχία ἐξουδετέρωσε ὅλες τὶς ἑστίες ἀντιστάσεως τοῦ ΕΛΑΣ στὰ πυκνοκατοικημένα προάστια μεταξὺ τῆς ἀκτῆς καὶ τῆς 28ης ταξιαρχίας ποὺ ἦταν τώρα ἕτοιμη νὰ κατευθυνθῆ πρὸς τὸν βραχώδη λόφο νοτιοδυτικὰ τῆς Ἀκροπόλεως. Εἶναι ἐκπληκτικὸ τὸ γεγονὸς ὅτι στὴ φάσι αὐτὴ τῶν μαχῶν, παρὰ τὰ πυκνὰ σπίτια, τοὺς στενοὺς δρομάκους καὶ τὴν πεισματικὴ ἀντίστασι τῶν ἐλασιτῶν, οἱ ἀπώλειες τῶν Βρεταννῶν ἦσαν πολὺ μικρές.

Ὁ Πυρομάγλου ὅταν πρωτοκατετάγη στὴν ἀντάρτικη ὁμάδα τοῦ Ζέρβα, κάπου στὰ βουνὰ τῆς Ἠπείρου

Ὡστόσο τὴν 22 Δεκεμβρίου ἔγιναν πεισματικὰ σκληρὲς μάχες στὴν Νότιο περιοχὴ τοῦ Πειραιᾶ. Οἱ ἐπιτιθέμενοι Ἰνδοὶ καὶ Βρεταννοὶ πεζικάριοι ἔβλεπαν μὲ μεγάλη ἀνακούφισι τὴν παρουσία τῶν μαχητικῶν τῆς ΡΑΦ ποὺ προκαλοῦσαν μεγάλη καταστροφὴ καὶ σύγχισι στὸν ἐχθρὸ μὲ τὶς ρουκέττες καὶ τὰ πολυβόλα τους. Οἱ φωτογραφίες τῶν δρόμων καὶ ἡ ἐπισήμανσις τῶν στόχων ἀπὸ τὰ ἀναγνωριστικὰ τῆς ΡΕΦ ἔκανε εὔκολο καὶ ἀποφασιστικὸ τὸν ρόλο τῶν ἀεροπλάνων. Ὅμως, ὁ ΕΛΑΣ τοῦ σκοταδιοῦ, ἔκανε βίαιες ἀντεπιθέσεις τὴν νύκτα καὶ οἱ Γκούρχας ἀναγκάστηκαν νὰ ἐμπλακοῦν σὲ σκληρὲς μάχες σῶμα πρὸς σῶμα.

Τὴν 23ην Δεκεμβρίου ἡ μάχη στὸν Πειραιᾶ ἐξελίχθηκε σὲ μιὰ σειρὰ ἀποφασιστικῶν ἐπιθέσεων στὶς ἰσχυρὲς θέσεις τοῦ ΕΛΑΣ, σὲ ἐργοστάσια καὶ πυκνοκατοικημένες περιοχές. Κατ' ἐπανάληψιν οἱ Ἄγγλοι ἀναγκάστηκαν νὰ σταματήσουν νὰ πυροβολοῦν, καθὼς σκορπιζόνταν ἐδῶ κι' ἐκεῖ, σὲ κατάστασι πανικοῦ γυναῖκες καὶ παιδιά. Οἱ ἐλασῖτες, ποὺ κατὰ ἕνα ποσοστὸ 80 τοῖς ἑκατὸ φοροῦσαν πολιτικά, ἀξιοποίησαν κατὰ τὸν καλύτερο δυνατὸ τρόπο αὐτὴ τὴν περίεργη κατάστασι. Πάντως, στὸ τέλος τῆς ἡμέρας εἶχαν καταληφθῆ ὅλα τὰ στρατηγικὰ σημεῖα καὶ ὅλες οἱ ἰσχυρὲς θέσεις τοῦ ΕΛΑΣ.

Κατὰ τὴν διάρκεια τῆς νύχτας ποὺ ἀκολούθησε ὁ ΕΛΑΣ ἔρριξε στὶς μάχες καὶ τὶς τελευταῖες του ἐφεδρεῖες. Τὶς δυὸ προηγούμενες ἡμέρες, εἶχαν ἔλθει στὶς κρίσιμες περιοχὲς τῶν συκρούσεων ὅλοι οἱ «μάχιμοι» —ἄνδρες καὶ γυναῖκες— τοῦ ΕΛΑΣ ἀπὸ τὴν γύρω περιοχὴ καὶ τὰ μακρυνὰ ἀκόμη βουνά. Οἱ φωτοβολίδες ποὺ ἔρριχναν κατὰ διαστήματα τὰ ἀναγνωριστικὰ τῆς ΡΑΦ ἀπεκάλυπταν ὁλόκληρες φάλαγγες ἐλασιτῶν. Μπροστὰ εἶχαν μικρὰ παιδιά, γιὰ νὰ ἐμποδίσουν ἐνδεχόμενη ἐπίθεσι τῶν ἀεροπλάνων.

Ὅμως, κατὰ τὴν ἀντεπίθεσιν τῆς νύχτας τῆς 23ης πρὸς τὴν 24η Δεκεμβρίου δὲν σημείωσαν καμμιὰ ἀπολύτως ἐπιτυχία. Παντοῦ οἱ Βρεταννοὶ τοὺς ἀντιμετώπισαν μὲ πλήρη αὐτοπεποίθησι καὶ ἀποτελεσματικότητα.

Τὴν παραμονὴ τῶν Χριστουγέννων ὁ Στάνλεϋ Χουάιτλυ ἔγραφε:

«Ξέρουμε ὅτι εἶναι Χριστούγεννα γιατὶ ὁ λοχίας Οὐΐλλιαμς (γύρισε ἀπὸ περίπολο μὲ ἕνα τυφέκιο λάφυρο καὶ ὀκτὼ κόττες) καθώρισε τὸ φαγητό μας: σοῦπα, ψητὸ κοτόπουλο —γιὰ γαλοπούλα— ποτίνγκα, ἀλλὰ ὄχι ρούμι. Τὴν 20.00 ὥρα ἐλήφθη διαταγὴ μετακινήσεως. Ἄς εὐχηθοῦμε νὰ μὴ γίνη πρὶν προλάβουμε νὰ φᾶμε!»

Τὸ ἀπόγευμα τῆς ἡμέρας τῶν Χριστουγέννων ἄνδρες τοῦ Συντάγματος Ἔσσεξ μὲ ὑποστήριξι ἁρμάτων μάχης ἔκαναν ἐπίθεσι γιὰ τὴν κατάληψι τοῦ ἐργοστασίου σιγαρέττων Παπαστράτου. Στὰ ὑπόγεια βρῆκαν κρυμμένους, — κατατρομαγμένους — ἑξακόσιους περίπου ἀνθρώπους: γέρους, γυναῖκες καὶ παιδιά.

Τὰ τμήματα τοῦ Ἔσσεξ μὲ τὶς μονάδες τῶν Ἰνδῶν Ντούρχαμς προήλαυναν σὲ συνεχῆ μετωπικὴ γραμμὴ ποὺ εἶχε ἐκταθῆ σὲ μῆκος τριῶν μιλίων καὶ εἶχε ἀπωθήσει τὸν ΕΛΑΣ πρὸς τὰ νότια προάστεια τῶν Ἀθηνῶν.

Ἡ ἐγγραφὴ στὸ ἡμερολόγιο τοῦ Χουάιτλυ τῆς 25ης Δεκεμβρίου ἀναφέρει:

«Ἡ ἡμέρα τῶν Χριστουγέννων εἶναι ἤρεμη γιὰ μᾶς ἀλλὰ τὰ «Σπιτφάιαρ» καὶ τὰ Μπωφάιτερ» ἐξακολουθοῦν τὴν δουλειά τους. Οἱ ἐλεύθεροι σκοπευταὶ δὲν σταματοῦν. Αὐτοὶ οἱ λεβέντες τοῦ ΕΛΑΣ εἶναι πραγματικὰ πολὺ ἐπίμονοι καὶ τὸ λέει ἡ καρδούλα τους. Πάντως φάγαμε πολὺ καλά, δὲν μποροῦμε νὰ παραπονεθοῦμε. Δὲν ἦταν φαγητὸ αὐτὸ γιὰ φρουρὰ ποὺ ἔχουν ἀποκοπῆ οἱ δρόμοι ἀνεφοδιασμοῦ της».

Ἡ ἐπίθεσι ποὺ εἶχε ἐξαπολύσει παράλληλα ἡ πολιορκημένη «Ἄρφορς» στὴν Ἀθήνα προχωροῦσε κανονικὰ πρὸς τὴν κατεύθυνσι τοῦ Πειραιῶς. Εἰς τὴν κατεχομένην ἀπὸ τὸν ἐχθρὸ περιοχή, μεταξὺ τῆς προελαυνούσης «Ἄρκφορς» καὶ τῆς «Μπλόκφορς», οἱ περικυκλωμένοι ἀλεξιπτωτισταὶ εἶχαν ἀρχίσει νὰ αἰσιοδοξοῦν, ἰδίως μετὰ τὴν ἄφιξι τῶν τάνκς.

Στὴν περιοχὴ τῆς Ὁμονοίας ὁ ΕΛΑΣ ἐξαπέλυσε σειρὰν σφοδρῶν ἐπιθέσεων σὲ σημαντικὲς ἀπώλειες καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη.

Ὡστόσο οἱ μάχες ἄρχισαν νὰ πλησιάζουν πολὺ πρὸς τὴν Ἀκρόπολι. Ἡ ἐλάχιστη ἀπροσεξία τῶν ἀεροπόρων, τῶν πυροβολητῶν, τῶν χειριστῶν ὅλμου θὰ μποροῦσε νὰ προκαλέση ἀσυγχώρητη καταστροφὴ στὰ Ἱερὰ μνημεῖα τοῦ βράχου τῆς Ἀκροπόλεως.

(Συνεχίζεται)

ΤΡΙΤΗ 20 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1976

ΟΤΑΝ ΟΛΟΙ ΕΠΙΣΤΕΥΑΝ ΟΤΙ ΕΙΧΕ ΧΑΘΗ

Πῶς ἐσώθη ἡ Ἑλλὰς τὸ '44

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΣΚΟΜΠΥ

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΤΗΣ «ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΚΟΣΜΟΥ»

64ον

Ὁ στρατιώτης Ἄλλαν Μπέρντ —πού βρισκόταν τώρα ξανά στὴν Ἀθήνα— θυμᾶται:

— Ὁ ΕΛΑΣ χρησιμοποιοῦσε ὅλμους χωρίς περιορισμούς, ἐνῶ ἐμεῖς ἔπρεπε νὰ ἔχουμε ειδι κή ἄδεια γιὰ νὰ τὸ κάνουμε. Ὅταν ζητούσαμε ὑποστήριξι τῶν ἀεροπλάνων ἡ ΡΑΦ δίσταζεεσυχνά, γιατί δὲν μποροῦσε νὰ πολυβολῆ καὶ νὰ βάλη μὲ ρουκέττες ἀδιακρίτως περιοχές ὅπου θὰ μποροῦσαν νὰ εἶναι γεμᾶτες ἀπό γυναικόπεδα καὶ πολίτες. Ὅταν ὁ ΕΛΑΣ ἐγκαταστάθηκε κοντὰ στὶς φυλακὲς καὶ τοποθέτησε «φωλιές πολυβόλων» στὰ μπαλκόνια, μᾶς πληροφόρησαν ὅτι εἶχαν μεταφέρει τοὺς ἀσθενεῖς στὸ ὑπόγειο Ἡ ΡΑΦ δὲν ἤθελε νὰ βάλη κατὰ τοῦ νοσοκομείου, ἐμᾶς δὲν μᾶς ἔδιναν ἄδεια νὰ χρησιμοποιήσουμε ὅλμους».

Οἱ Βρεταννοί δὲν ἦταν βέβαια δυνατό νὰ κάνουν Χριστούγεννα, κάτω ἀπό τὶς συνθῆκες πού ἐπικρατοῦσαν. Ὁ Σκόμπη εἶχε πῆ ὅτι θὰ γιόρταζαν τὰ Χριστούγεννα καθυστερημένα, θὰ τὰ ἀνέβαλαν ὥσπου νὰ σωθῆ ἡ Ἀθήνα καὶ ἡ Ἑλλάδα. Οἱ ἐλασίτες, ὅμως, φύλαγαν ἀρκετὲς δυνάμεις τους γιὰ νὰ ἐνεργήσουν ἀποφασιστικὰ τὴν νύκτα τῶν Χριστουγέννων, μὲ τὴν ἐλπίδα —ἄν ὄχι τὴν βεβαιότητα— ὅτι θὰ «εὕρισκαν μεθυσμένους τοὺς Ἄγγλους».

Αὐτὰ τὰ Χριστούγεννα πού πέρασαν οἱ Βρεταννοί στὴν Ἀθήνα ἦταν, ἴσως τὰ χειρότερα πού ἔχουν περάσει στρατιῶτες τοῦ Β' Παγκοσμίου Πολέμου, τουλάχιστον.

— Εἶχα ἐντοπίσει ἕνα γουρουνάκι πού τριγύριζε στόν καταυλισμό μας καὶ εἴχαμε ἀποφασίσει νὰ τὸ φυλάξουμε γιὰ νὰ «κάνουμε αὐτό Χριστούγεννα», θυμᾶται ὁ Φράνκ Κοῦπερ, πού ὑπηρετοῦσε τότε ὁδηγός σὲ μιὰ μονάδα μηχανικοῦ. Ἀργότερα τὸ εἶδα νὰ τρώη τὰ ἐντόσθια ἑνὸς σκοτωμένου! Αὐτό, βέβαια, ἔκανε πολλούς ἀπό μᾶς νὰ διστάσουμε... γιὰ λίγο ὅμως. Τελικὰ τὸ σφάξαμε καὶ τὸ μαγειρέψαμε. Τί νὰ γίνη;

Μιὰ πολύ χαρακτηριστικὴ καὶ ἀνθρώπινη περιγραφὴ εἶναι ἐκείνη πού κάνει ὁ Τζό Χάντ, ἀπό τὸ Τσάιλντς Χίλ τοῦ Λονδίνου, πού ἦταν τότε δεκανεύς ἐφοδιασμοῦ τοῦ 3ου Σώματος.

— Τὴν ἡμέρα τῶν Χριστουγέννων, ἀφηγεῖται, ὁ στρατός τοποθέτησε κουζίνα κινητή στὴν πλατεῖα ἔξω ἀπό τὸ κτίριο πού μέναμε. Μιὰ βόμβα ἐξεράγη ἐκεῖ κοντὰ καὶ τραυμάτισε δυό ἀπό τοὺς ἀναμένοντες τὸ συσσίτιο. Τὸ πλῆθος διαλύθηκε καὶ αὐτό ἦταν τὸ τέλος μιᾶς καλῆς πράξεως πού δὲν ἔγινε τελικά.

Ὅπως ὅλα τὰ συντάγματα πού πολεμοῦσαν σκληρὰ τόν ΕΛΑΣ οἱ «Μπλάκ Οὐώτς» ἀπασχόλησαν ἕνα σημαντικό ἀριθμό ἀνδρῶν γιὰ νὰ δώσουν λίγη τροφή στούς πεινασμένους Ἀθηναίους τὴν ἡμέρα τῶν Χριστουγέννων.

Ὁ Πῆτερ Γκλάς ἐτέθη ἐπικεφαλῆς μιᾶς τέτοιας κινητῆς κουζίνας, μὲ μιὰ διμοιρία γιὰ νὰ τηρῆ τὴν τάξι στὶς οὐρές. Καὶ ὅλα αὐτὰ κατὰ τὴν διάρκεια τῶν σκληρῶν μαχῶν! «Εἴχαμε οὐρὲς συνεχῶς 15 ὧρες καὶ δίναμε στὸ κάθε ἄτομο μισή καραβάνα σούπα» περιγράφει, «καὶ μισή καραβάνα φασόλια. Ὅσο πιό γρήγορα δουλεύαμε τόσο περισσότεροι ἄνθρωποι ἐμ φανιζόνταν».

Ὅμως, οὔτε αὐτὴ ἡ ἐνέργεια δὲν προκάλεσε τὸν σεβασμό τῶν ἐλασιτῶν, Θῦμα ἑνὸς «ἐλευθέρου σκοπευτῆ τοῦ ΕΛΑΣ» ἦταν ἕνας καλόκαρδος μάγειρος πού εἶχε ἑτοιμάσει 26.000 μερίδες φαγητοῦ γιὰ τοὺς πεινασμένους Ἀθηναίους!

Τὸ μόνο πού δὲν παρέλειπαν οἱ κομμουνισταί, σὲ καμμιὰ εὐκαιρία ἦταν ἡ προπαγάνδα. Ἔστειλαν μιὰ «χριστουγεννιάτικη κάρτα» στοὺς πιλότους τοῦ ἀεροδρομίου στὸ Καλαμάκι. Ἦταν ἕνα μεγάλο σκίτσο πού παρίστανε τὸ χριστουγεννιάτικο δένδρο καὶ πολλὰ σκοτωμένα καὶ διαμελισμένα σώματα παιδιῶν κρεμασμένα σάν δῶρα στὰ κλαδιά του.

Αὐτὴ ὁ χοντροκομμένη προπαγάνδα εἶχε —ὅπως καὶ νὰ τὸ κάνουμε— κάποια ἐπίδρασι στούς ἀεροπόρους. Ὁ Οὐίλλιαμ Χέντερσον θυμᾶται:

— Στὴν ἀρχή ὅλοι μας στενοχωρηθήκαμε. Δὲν ἦταν εὐχάριστο νὰ χτυπᾶμε Ἕλληνες. Ἀλλὰ ὁ ταξίαρχος Τάτλ φρόντισε νὰ μᾶς ἐξηγήση ποιό ἦταν τὸ καθῆκον μας καὶ ποιά ἦταν ἡ τακτική τῶν κομμουνιστῶν.

★

Πολύ ἄσχημη ἔκπληξι περίμενε τοὺς ἐλασίτες πού ἐπεχείρησαν τὴν νύκτα τῶν Χριστουγέννων, ἐπίθεσιν ἐναντίον μεγάλης ἀποθήκης πού κατεῖχαν οἱ «Μπλάκ Οὐώτς». Οἱ Βρεταννοί δὲν ἦσαν μεθυσμένοι, τούς περίμεναν καὶ τοὺς ἀπώθησαν μὲ μεγάλες γι' αὐτοὺς ἀπώλειες. Αὐτὴ ἡ ἐπίθεσις ἦταν μιὰ ἀπό τὶς πολλὲς ἐναντίον τῶν θέσεων τῆς 21ης ταξιαρχίας. Ὅλες ἀπεκρούσθησαν.

Στὸ μεταξύ ἡ «Ἄρκφορς» καὶ ἡ «Μπλόκφορς» εἶχαν ἑνωθῆ. Εἶχε δηλαδή δημιουργηθῆ μιὰ σταθερή γραμμή ἀσφαλοῦς ἐδάφους μεταξύ Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς. Ἡ πολιορκία τῶν Ἀθηνῶν εἶχε λήξει.

Ἕνας ἀπό τοὺς ὁποίους εἶχε φθάσει τελευταῖα μέσα στόν ὀρυμαγδό τῆς μάχης ἦταν καὶ ὁ —γνωστός μας ἤδη— Ἔρνεστ Ἄσλεϋ, ἀπεσπασμένος στὸ ἐπιτελεῖο τοῦ Σκόμπη. Οἱ ἀλκυονίδες ἡμέρες του, ὅταν ψάρευε στὸ Σούνιο, εἶχαν τελειώσει πρὶν δυό περίπου ἑβδομάδες. Στὸ δρόμο πρὸς τὴν Ἀθήνα συναντήθηκε μὲ πολλούς ἀπό τοὺς κατοίκους τῆς περιοχῆς, τούς ἴδιους ἀνθρώπους πού τόν εἶχαν ὑποδεχθῆ τόσο ἐγκάρδια ὅταν πήγαινε νὰ ἐγκατασταθῆ στὸ Σούνιο.

Οἱ Βασιλικοί τοὺς κατηγοροῦσαν —τόν Ἄσλεϋ καὶ τοὺς ἄνδρες του— ὅτι οἱ Ἄγγλοι εἶχαν σκοπό νὰ παραδώσουν τὴν ἐξουσία στὰ χέρια τῶν ἐλασιτῶν καὶ οἱ κομμουνιστὲς τούς γιουχάιζαν κατηγορώντας τους ὅτι ἤθελαν νὰ ἀποκαταστήσουν τὴν μοναρχία καὶ ὅτι γι' αὐτό καὶ μόνο τὸ σκοπό εἶχαν ἔλθει στὴν Ἑλλάδα.

Ὁ Ἄσλεϋ, μιὰ καὶ βρισκόταν στὴν Ἀθήνα ἀποφάσισε νὰ πάη νὰ δῆ τὸ ἄγαλμα τοῦ Βύρωνος, στὸν κῆπο τοῦ Ζαππείου καὶ νὰ ἐπισκεφθῆ τὸ θέατρο τοῦ Διονύσου ἐκεῖ κοντά. Ὅμως, ἡ περιοχή αὐτὴ ἦταν ἀκόμη πολύ ἐπικίνδυνη γιὰ τοὺς Ἄγγλους.

Ὁ Ἄσλεϋ διηγεῖται ὡς ἑξῆς τὴν ἐπίσκεψι αὐτή:

— Ἀφοῦ πέρασα ἀπό πολλούς πλάγιους δρόμους, κατάφερα νὰ φτάσω στόν κῆπο. Στεκόμουν καὶ περιεργαζόμουν τὸ ὡραῖο ἄγαλμα, ὅταν μὲ πλησίασε ἕνας μικρόσωμος ἄνδρας καὶ μὲ ρώτησε ἄν ἤξερα τόν Λόρδο Βύρωνα. Τοῦ πρόσφερα τσιγάρο καὶ τοῦ εἶπα ὅτι ζῶ κοντὰ στὸ Νιούστηντ Ἄμπυ. Μιλοῦσε καλὰ τὰ ἀγγλικὰ καὶ μοῦ εἶπε ὅτι ὁ Τσώρτσιλ ἦταν καλός ἄνθρωπος. Ἀλλὰ ὁ Βύρων ...ὁ Βύρων εἶχε δώσει τὴν ζωή του γιὰ τὴν Ἑλλάδα. Ἄφησε νὰ ἐννοηθῆ ὅτι οἱ Βρεταννοί δὲν ἔκαναν αὐτό πού ἔπρεπε τώρα. Τοῦ μίλησα γιὰ τὸν ἑαυτό μου, τὶς φιλοδοξίες μου. τοῦ ἔδωσα τὰ μισὰ τσιγάρα μου καὶ κατευθυνθήκαμε μαζί πρὸς τὸ θέατρο τοῦ Διονύσου.

«Κάθησα στὸ πέτρινο κάθισμα τοῦ Ἀρχιερέως στὸ θέατρο, ἐπισκεφθήκαμε καὶ τὸ Ὠδεῖον τοῦ Ἡρώδου τοῦ Ἀττικοῦ, σκαρφαλώσαμε καὶ στὴν κορυφή τοῦ βράχου τοῦ Ἀρείου Πάγου, ὅπου ὁ συνοδός μου ἀπήγγειλε ὁλόκληρη τὴν περικοπή τοῦ λόγου τοῦ Ἀποστόλου Παύλου πρὸς τοὺς Ἀθηναίους Μὲ συνώδευσε πίσω, ἀνάμεσα ἀπό κάτι στενά, στούς πρόποδες τῆς Ἀκροπόλεως. Κάθε τόσο μᾶς σταματοῦσαν τύποι μὲ ὅπλα καὶ μὲ τὰ στήθη τους στο λισμένα μὲ χειρομβομίδες, ὅπως τῶν «κυνηγῶν κεφαλῶν» μὲ κεφάλια. Ἔδειχναν πρὸς τὸ μέρος μου μὲ περιφρόνησι, ἀλλὰ ὁ νέος μου φίλος μιλοῦσε συνεχῶς, σάν νὰ μὴ συνέβαινε τίποτα. Ἄκουγα νὰ ἀναφέρη τὶς λέξεις «Ἐρνέστο», «Μπάϋρον» καὶ «Νιούστηντ», τὰ τσιγάρα μου λιγόστευαν ὁλοένα, ἀλλὰ συνεχίζαμε ἀπρόσκοπτα τὸ δρόμο μας.

Τελικὰ φτάσαμε μὲ μιὰ παλιά βυζαντινή ἐκκλησιά. Ὁ φίλος μου μοῦ εἶπε ὅτι ἔπρεπε νὰ χωρίσουμε ἐδῶ καὶ ὅτι μετὰ τὴν ἀνακωχή θὰ ξανασυναντιόμαστε σὲ μιὰ ταβέρνα τῆς ὁδοῦ Κοραῆ. (Ὅπως καὶ ἔγινε). Μὲ καθοδήγησε νὰ στρίψω στόν πρῶτο δρόμο πρὸς τ' ἀριστερά καὶ χάθηκε. Ὅταν ἔστριψα στὸ δρόμο πού μοῦ εἶπε βρῆκα ἕνα βρεταννικό ὁδόφραγμα καὶ δυό κοκκινοσκούφηδες (ἀλεξιπτωτιστές). Ἔφτασα στὰ γραφεῖα μας καὶ ἐκεῖ μὲ ἔβαλαν νὰ διηγηθῶ μὲ κάθε λεπτομέρεια τόν περίπατό μου.

(Συνεχίζεται)

Γερμανικό πυροβόλο, λάφυρο, πού χειρίζεται ἀντάρτης τοῦ ΕΔΕΣ, κάπου στὰ βουνὰ τῆς Ἠπείρου

Τετάρτη 21 Ιανουαρίου 1976

ΟΤΑΝ ΟΛΟΙ ΕΠΙΣΤΕΥΑΝ ΟΤΙ ΕΙΧΕ ΧΑΘΗ

Πῶς ἐσώθη ἡ Ἑλλὰς τὸ '44

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΣΚΟΜΠΥ

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΤΗΣ «ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΚΟΣΜΟΥ»

65ον

Τελικά, ὅπως κατάλαβα εἶχα διασχίσει περιοχή πού ἦταν ὑπό τόν ἔλεγχο τοῦ ΕΛΑΣ. Μοῦ ἔδωσαν συγχαρητήρια γιά τό κατόρθωμά μου καί μοῦ εἶπαν μέ αὐστηρότητα νά μή τό ξανακάνω. Μέ ρώτησαν, ἐπίσης, ἀπό ποτε εἶχα αὐτή τήν τόσο μεγάλη συμπάθεια γιά τόν Τζώρτζ Γκόρντον Μπάϋρον!

Ἕνας ἄλλος Βρεταννός, πού κατάφαρε νά εἰσχωρήση σέ περιοχή ἐλεγχομένη ἀπό τόν ΕΛΑΣ ἦταν ὁ —παλιός γνωστός μας ἀπό τήν ἀφήγησι αὐτή— Ρούφους Σέππαρντ, ὁ σύνδεσμος ἀξιωματικός πού εἶχε ριφθῆ μέ ἀλεξίπτωτο τό 1943 στήν Ἑλλάδα καί εἶχε ὑποστηρίξει γιά τόσον καιρό τόν ΕΛΑΣ. Ἦταν τώρα μέ τήν ΟΥΝΡΡΑ καί τό ἔργο του ἦταν νά φροντίζη γιά τήν μεταφορά καί διανομή τροφίμων στούς πεινασμένους.

Μιά μέρα ὁ Σέππαρντ προχώρησε μέ τό αὐτοκίνητό του πρός τήν ὁδόν Πατησίων, ὥσπου τόν συνήντησε μιά περίπολος τοῦ ΕΛΑΣ. Ρώτησε ἄν ἦταν ἀσφαλής ἄν συνέχιζε νά προχωρῆ κατά μῆκος αὐτῆς τῆς ὁδοῦ καί τοῦ εἶπαν ναί, ἄν ἀκολουθοῦσε τίς γραμμές τοῦ τράμ. Ἔκανε ὅπως τοῦ εἶπαν, ἀλλά πάτησε νάρκη, λίγο πιό πέρα ἀπό τό ξενοδοχεῖο «Ἀκροπόλ Παλάς». Τραυματίσθηκε σοβαρά. Καί οἱ ἀντάρτες τοῦ ΕΛΑΣ τόν ἄφησαν νά πεθάνη ἀπό τήν αἱμορραγία. Τό μόνο πού τούς ἐνδιέφερε ἦταν νά πάρουν ὅτι μποροῦσαν νά σηκώσουν ἀπό τό αὐτοκίνητό του.

★

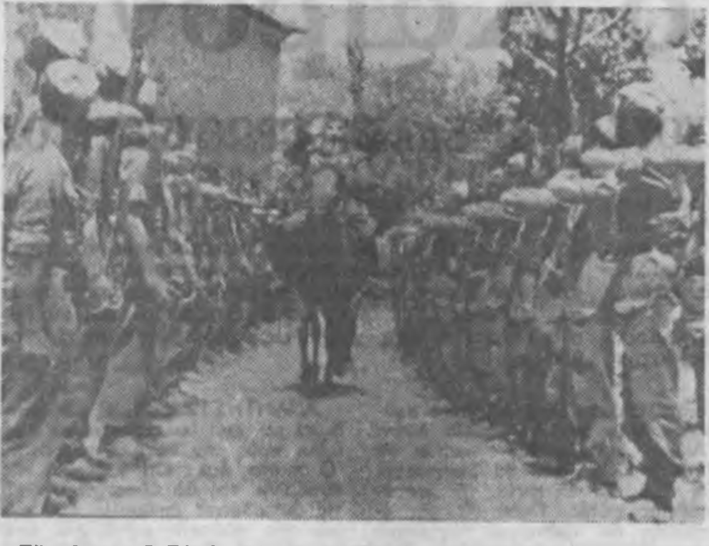
Ἄν ὑπῆρχε σύγχυσις στίς μάχες μέσα στούς λαβυρίνθους τῶν δρόμων τῆς Ἀθήνας καί τοῦ Πειραιᾶ, αὐτό πού συνέβαινε στίς ψυχές τῶν Βρετανν ῶν καί τῶν Ἀμερικανῶν ἦταν κάτι πολύ χειρότερο. Τά γεγονότα στήν Ἑλλάδα εἶχαν ἐπιφέρει ἐπικίνδυνη ψυχρότητα στίς σχέσεις μεταξύ τῶν Ἄγγλων καί τῶν Ἀμερικανῶν, σέ μιά ἐποχή πού ἔπρεπε νά εἶναι πάρα πολύ κοντά ἡ μιά χώρα στήν ἄλλη.

Καί κανένας δέν τό ἀντιλαμβανόταν αὐτό καλύτερα ἀπό τόν ἴδιο τόν Οὐΐνστων Τσῶρτσιλ.

Ἐξ ἄλλου, τά βρεταννικά στρατεύματα δέν ἔπρεπε νά μείνουν γιά πολύ ἀκόμα στήν Ἑλλάδα. Ἦταν ἀπόλυτη ἀνάγκη νά ἐπιστρέψουν στήν Ἰταλία, γιά νά ἀντιμετωπίσουν ἀναμενόμενη ἐπίθεσι τῶν Γερμανῶν ἐκεῖ.

Ὅπως συνήθιζε νά κάνη σέ τέτοιες περιπτώσεις, ὁ Τσῶρτσιλ ἀποφάσισε νά ἀφήση τήν ἄνεσι καί τήν ἡσυχία τοῦ ζεστοῦ σπιτιοῦ του καί νά μεταβῆ στήν Ἀθήνα, γιά νά δῆ μόνος του τήν κατάστασι ἐκεῖ.

Ἔγραψε ὁ ἴδιος:

Εἴσοδος τοῦ Ζέρβα εἰς χωρίον πού ἀπελευθέρωσε. Ἄνδρες τῆς φρουρᾶς του παρουσιάζουν ὅπλα

«Ἔκρινα ὅτι ἔπρεπε νά μεταβῶ στήν Ἀθήνα, γιά νά δῶ ἐπιτόπου τήν κατάστασι καί ἰδίως νά γνωρίσω τόν Ἀρχιεπίσκοπο, γύρω ἀπό τόν ὁποῖον πολλά περιστρέφονται. Κανόνισα συνεπῶς νά εἶναι ἕτοιμο ἕνα ἀεροπλάνο στό Νόρθχολτ, ἐκείνη τή νύχτα. Ἐπίσης χάλασα τά Χριστούγεννα τοῦ κ. Ἤντεν μέ τό νά τοῦ προτείνω νά ἔρθη καί ἐκεῖνος».

Ὁ Τσῶρτσιλ εἶχε καταλήξει στήν σκέψι ὅτι πρίν πείση τόν Ἕλληνα Βασιλέα νά δεχθῆ τήν λύσι τῆς Ἀντιβασιλείας, πού δέν ἤθελε οὔτε νά τήν ἀκούση κἄν, ἔπρεπε πρῶτα, νά δῆ ὁ ἴδιος τόν Δαμασκηνό καί νά μιλήση μαζί του. Στό ταξίδι πῆρε μαζί του καί τόν ἀρχηγό τῆς προσωπικῆς του φρουρᾶς Κομμάντερ Σ. Ρ. (Τόμμυ) Τόμσον. Ὁ ἴδιος ὁ Ρούσβελτ ἔθεσε στή διάθεσι τοῦ Τσῶρτσιλ ἕνα ἀμερικανικό ἀεροσκάφος «Σκαϋμάστερ», ὅταν ἄκουσε ὅτι ὁ Βρεταννός πρωθυπουργός εἶχε τήν πρόθεσι νά κάνη τό ταξίδι μέ ἕνα «Γιόρκ» τῆς ΡΑΦ, πού εἶχε πολύ μικρότερη ἀκτίνα δράσεως.

Τά τηλεγραφήματα ἀπό τήν Ἀθήνα φανέρωναν ὅτι ἡ κατάστασι χειροτέρευε ἀπό ὥρα σέ ὥρα. Καθώς τό «Σκαϋμάστερ» ἄρχισε νά κατεβαίνη πρός τό ἀεροδρόμιο στό Καλαμάκι, φαινόντουσαν οἱ λάμψεις ἐκρήξεων γύρω ἀπό τό διάδρομο προσγειώσεως.

Κάτω, οἱ Σκόμπη, Μακ Μίλλαν καί Λῆπερ, μαζί μέ τόν στρατάρχη Ἀλεξάντερ πού εἶχε φθάσει καί ἐκεῖνος στήν Ἀθήνα, μιά πού θά ἐρχόταν ὁ Τσῶρτσιλ, περίμεναν μέ ἀγωνία, ἀλλά καί μέ ἀνακούφισι τήν ἔλευσί του. Ὅμως, ἦταν σωστό νά κινδυνεύση ἡ ζωή τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς Βρεταννικῆς κυβερνήσεως, σέ μιά τόσο κρίσιμη περίοδο;

Τελικά τό ἀεροπλάνο προσγειώθηκε, ἀλλά ὁ πιλότος δέν ἔσβησε ἀμέσως τούς κινητῆρες τούς ἄφησε νά δουλεύουν γιά τό ἐνδεχόμενο νά ἀπογειωθοῦν ἀμέσως, ἄν τό ἀπαιτοῦσαν οἱ περιστάσεις.

Οἱ ἄνδρες πού εἶχαν κατεβῆ στό ἀεροδρόμιο μπῆκαν στό ἀεροπλάνο καί συζήτησαν μέ τόν Τσῶρτσιλ καί τόν Ἤντεν τρεῖς ὧρες περίπου. Φυσικά εἶχαν σβήσει οἱ κινητῆρες καί τό κρύο μέσα στό ἀεροσκάφος εἶχε γίνει ἀφόρητο σχεδόν.

Ἕνας παγωμένος ἀέρας σφύριζε γύρω ἀπό τό σκάφος καί ἔδερνε τά φτερά του παγωμένο χιόνι. Κάθε λίγο ριπές πολυβόλων ἐτάραζαν περισσότερο τήν ἀνήσυχη νύχτα.

Τελικά, ὁ Τσῶρτσιλ συμφώνησε σχετικά μέ τά ἄμεσα μέτρα τά ὁποῖα ἐπιβαλλόταν νά ληφθοῦν καί μαζί μέ τούς συνοδούς του ξεκίνησε γιά τό καταδρομικό «Αἴας» πού περιπολοῦσε ἔξω ἀπό τά νερά τοῦ Φαλήρου. Ὁ Τσῶρτσιλ μετεφέρθη μέ ἕνα θωρακισμένο αὐτοκίνητο μέ ἕνα βαρύ ρεβόλβερ «κόλτ» στή ζώνη του. Ὁ Λῆπερ πού ἐπέστρεψε στήν Ἀθήνα ἔσπευσε νά μεταφέρη τήν εἴδησι τῆς ἀφίξεως τοῦ Τσῶρτσιλ στήν Ἀθήνα στόν Δαμασκηνό καί στόν Παπανδρέου. Καί οἱ δυό ἐνθουσιάσθηκαν.

Ἀργότερα ἔγραψε: «Καί γιά τούς δυό, ἡ ἄφιξί του στήν Ἑλλάδα ἦταν ἀπόδειξις τοῦ ἐνδιαφέροντος τῆς Βρεταννίας γιά τήν Ἑλλάδα καί μιά θαυμάσια χειρονομία».

Ὁ Ἀλεξάντερ εἶχε ἀφιχθῆ μέ ἀντιτορπιλλικό στόν Πειραιᾶ μερικές ὧρες πρίν, ὕστερα ἀπό σῆμα τοῦ Τσῶρτσιλ πού τόν πληροφοροῦσε ὅτι «ἕνας παλιός φίλος εἶχε ἀποφασίσει νά ἐπισκεφθῆ τήν Ἀθήνα» τήν νύχτα πού θά ἀκολουθοῦσε.

Γιά τόν ὑποναύαρχο Μάνσφηλτ —πού ἐπέβαινε τοῦ «Αἴαντος»— τό ἄκρως ἀπόρρητο σῆμα «νά ἐξοικονομήση χῶρο γιά 14 «ΒΙΠ», ἦταν κάτι πολύ περίεργο καί ἀκατάληπτο. Δέν μποροῦσε νά φαντασθῆ ὅτι ἕνας ἀπό τούς 14 θά ἦταν ὁ ἴδιος ὁ Τσῶρτσιλ.

Ὁ γνωστός μας πιά Οὐώλτερ Τόμπσον μετέφερε στό θωρακισμένο του ὄχημα τόν στρατάρχη Ἀλεξάντερ. Ὅπως λέει ὁ ἴδιος, τούς ἄρεσε πολύ, ἐκεῖνο τό καί τό πλήρωμα τοῦ ὀχήματός του νά τούς ὑποδεχθοῦν, μαζί μέ τούς ἄλλους «Βίπ» στό «Αἴας» μέ τά ἀπαραίτητα σφυρίγματα.

Ὅταν πάτησε τό πόδι του στό καταδρομικό ὁ Τσῶρτσιλ —πού εἶχε μεταφερθῆ ἐκεῖ μέ τήν ἄκατο τοῦ ναυάρχου— ὁ πλοίαρχος Τζ. Γ. Κάθμπερτ, κυβερνήτης τοῦ σκάφους εἶπε:

— Ἐλπίζω νά μήν ἀπαιτηθῆ νά ἀνοίξουμε πῦρ, ὅσο θά εἶσθε ἐσεῖς ἐδῶ, κ. πρωθυπουργέ.

Καί ὁ Τσῶρτσιλ ἀποκρίθηκε:

— Παρακαλῶ νά μή ξεχνᾶτε πλοίαρχε, ὅτι ἔρχομαι ἐδῶ σάν περιστερά τῆς εἰρήνης καί κουβαλῶ στό ράμφος μου κλάδον ἐλαίας. Ἀλλά, ποτέ δέν θά τό ἤθελα νά σταθῶ ἐμπόδιο στήν στρατιωτική ἀναγκαιότητα.

Ὁ Τόμας Μόρις θυμᾶται ὅτι σ' ὅλη τήν διάρκεια τῆς νύχτας ἔρριχναν κάθε τόσο μικρές βόμβες βυθοῦ γύρω ἀπό τό «Αἴας» γιά τόν φόβο βατραχανθρώπων.

— Μιά πού εἴχαμε κοντά μας τόν ἴδιο τόν Οὐΐνστων, θυμᾶται ὁ Μόρις, ὅλοι μας σκεφτόμαστε νά βάλουμε κάποιον νά τόν ρωτήση πότε θά ἀπολυθοῦμε.

«Ὅταν εἶδα νά ἑτοιμάζεται τό πλήρωμα γιά ἕνα ὄμορφο βράδυ, ἔγραψε ὁ Τσῶρτσιλ, «κατάλαβα ὅτι ἦταν ἡμέρα τῶν Χριστουγέννων. Οἱ ναῦτες σχεδίαζαν νά κάνουν πάρτυ καί νά ντυθοῦν μερικοί ἀπ' αὐτούς μέ διάφορες ἀστεῖες στολές καί νά τραγουδήσουν καί νά ἀπαγγείλουν κωμικούς στίχους γιά τούς ἀξιωματικούς τους».

Αὐτά τά «ἀστεῖα πάρτυ» τῶν Χριστουγέννων εἶναι μιά πολύ παλιά παράδοσι στά πλοῖα τοῦ Βρεταννικοῦ Ναυτικοῦ. Ὅμως, ἐκεῖνο τό πάρτυ τοῦ «Αἴαντος» τά Χριστούγεννα τοῦ 1944 εἶχε μιά περίεργη σπαρταριστή τροπή.

Οἱ κλόουν τοῦ καραβιοῦ, ἔτριβαν κυριολεκτικά τά μάτια τους ὅταν βρέθηκαν κοντά στά διαμερίσματα τοῦ πλοιάρχου ἀπέναντι σέ κάτι ἄνδρες πού ἔμοιαζαν καταπληκτικά μέ ...τόν Τσῶρτσιλ καί τόν Ἤντεν. Κι' ἔπειτα ἔφθασε καί ἕνας ἄλλος πού ἦταν πανύψηλος πού φοροῦσε ράσα καί ψηλό μαῦρο καλυμαύχι.

(Συνεχίζεται)

ΠΕΜΠΤΗ 22 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1976

ΟΤΑΝ ΟΛΟΙ ΕΠΙΣΤΕΥΑΝ ΟΤΙ ΕΙΧΕ ΧΑΘΗ

Πῶς ἐσώθη ἡ Ἑλλὰς τὸ '44

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΣΚΟΜΠΥ

6δον

Ὁ ἴδιος ὁ Τσῶρτσιλ ἔγραφε: «Ὅταν ἔφθασαν ὁ Ἀρχιεπίσκοπος καὶ οἱ ἀκόλουθοί του — ἕνας ψηλός, πανύψηλος ἄνδρας μὲ γενειάδα καὶ τὰ ράσα καὶ τὰ διακριτικὰ τοῦ ἀνωτάτου κληρικοῦ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας— οἱ δυὸ ὁμάδες (ἡ ὁμάδα τῶν κλόουν καὶ ἡ ὁμάδα τοῦ Ἀρχιεπισκόπου δηλαδὴ Σημ. Μεταφρ.) συναντήθηκαν. Οἱ ναῦτες νόμισαν ὅτι καὶ αὐτοὶ ἦταν δικοί τους, ὅτι ἦταν μεταχφιεσμένοι! Καὶ ἄρχισαν νὰ χοροπηδοῦν γύρω τους καὶ νὰ κραυγάζουν. Ὁ Δαμασκηνὸς ἑτοιμοζόταν νὰ φύγῃ μπροστὰ σὲ τέτοιο ρεζιλίκι! Ἀλλὰ ἔτρεξε ἀμέσως πρὸς τὸ μέρος του ὁ κυβερνήτης, ποὺ κατάφερε νὰ ἐξηγήσῃ, μὲ μεγάλη ἀμηχανία, βέβαια, τί εἶχε συμβῆ καὶ νὰ ἐξευμενίσῃ τὸν Ἀρχιεπίσκοπο».

Ὁ κυβερνήτης Τόμμυ Τόμπσον ἔκανε τὸ καλύτερο ποὺ ἦταν δυνατὸν γιὰ νὰ ἐμποδίσῃ ἀνεπανόρθωτη προσβολὴ κατὰ τοῦ προσώπου τοῦ θαυμασίου αὐτοῦ ἱερωμένου, ποὺ ὅπως εἶχαν ὅλοι τὴν ἐλπίδα θὰ βοηθοῦσε νὰ σωθῆ ἡ Ἑλλάς. Ἔτρεξε ὅσο μποροῦσε πιὸ γρήγορα νὰ ἐμποδίσῃ τὸ πλησίασμα τοῦ «κοριτσιοῦ» —ἑνὸς μεταμφιεσμένου ναύτη— πρὸς τὸν Ἀρχιεπίσκοπο.

Ὁ δυστυχὴς Τόμσον ἄρχισε νὰ ψελλίζῃ, κατακόκκινος...

— Ξέρετε σέρ... Ἡμέρα τῶν Χριστουγέννων... σέρ... Τὸ χριστουγεννιάτικο πάρτυ... σέρ... Πρέπει... δικαίωμα τῶν ναυτῶν ...πολὺ ἀστεῖο ... σέρ!

Λέγοντας ὅ,τι τοῦ κατέβαινε στὸ μυαλὸ ἐκείνη τὴν ὥρα ὡδήγησε τὸν Δαμασκηνὸ μέσα στὸ καρρὲ τῶν ἀξιωματικῶν μὲ τὸν Τσῶρτσιλ καὶ τὸν Ἦντεν πίσω τους.

Ἀνάμεσα σ' ἐκείνους ποὺ ἦσαν μάρτυρες ἐκείνης τῆς σπαρταριστῆς σκηνῆς ἦταν καὶ ὁ Σκόμπυ. Ἔγραφε στὸ ἡμερολόγιό του:

«Ὁ κ. Τσῶρτσιλ καὶ ὁ Ἄντονυ Ἦντεν ἀνεχώρησαν διὰ τὸ «Αἴας» μὲ ἰσχυρὰν θωρακισμένην συνοδείαν τὴν 17.00 περίπου. Κατῆλθα στὸν Πειραιᾶ καὶ ἐπεβιβάσθην τοῦ «Αἴαντος». Ἤμαστε στὸ ἴδιο ὄχημα ὁ Παπανδρέου, ὁ Λήπερ κι' ἐγώ. (Ἀργότερα ἡ φωτογραφία καὶ τῶν τριῶν μας ἐδημοσιεύθη εἰς κομμουνιστικὴν ἐφημερίδα μὲ τὸν τίτλο: «Οἱ δολοφόνοι!») Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος κατέφθασε λίγο ἀργότερα. Ἐπακολούθησε μιὰ πολὺ δυσάρεστη κατάστασι. Οἱ ναῦτες ποὺ εἶχαν χριστουγεννιάτικο πάρτυ, πολλοὶ ἦταν ντυμένοι μὲ ἀστεῖα κοστούμια, νόμισαν ὅτι ὁ Ἀρχιπίσκοπος ἦταν μεταμφιεσμένος»!

Ὡστόσο, τὸ γεῦμα στὸ «Αἴας» ἦταν πολὺ εὐχάριστο. Ἡ ἀτμόσφαιρα ποὺ ἐπεκράτησε φάνηκε νὰ ἀλλάζῃ κάπως τὴν ψυχικὴ διάθεσι τοῦ Τσῶρτσιλ,

Μεταφορὰ ὁπλισμοῦ ποὺ παρέδωσαν στοὺς ἀντάρτες τοῦ Ζέρβα οἱ Ἄγγλοι μὲ ταχύπλοα σκάφη εἰς τὴν Πάργαν. Οἱ χωρικοὶ διακρίνεται ὅτι εἶναι ξυπόλητοι γιὰ νὰ μὴ γίνουν ἀντιληπτοὶ ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς κατακτητές

ποὺ εἶχε ἐπηρεασθῆ πολὺ καὶ εἶχε μελαγχολήσει ἀπὸ τὴν τραγωδία ποὺ εἶχε ζήσει στὴν Ἑλλάδα, ποὺ εἶχε ἀντικρύσει μὲ τὰ μάτια του, τώρα.

Χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ φράσι ποὺ εἶπε ὅταν ἔγινε λόγος γιὰ κάποια συμφωνία μὲ τοὺς ἀντάρτες:

«Θὰ πρέπει νὰ ἀκολουθήσουμε τακτικὴ ἐνεργείας ἡ ὁποία θὰ θεωρηθῆ ὀρθὴ στὴν Ἀγγλία μετὰ ἀπὸ πενῆντα ἢ καὶ ἑκατὸ χρόνια».

Τὴν ἑπομένη ἡμέρα, ὁ Τσῶρτσιλ συνέταξε τηλεγραφήματα πρὸς τὴν Πολεμικὴ Κυβέρνησι τῆς Βρεταννίας καθὼς καὶ πρὸς τὸν Ροῦσβελτ καὶ τὸν Στάλιν. Τὸ τηλεγράφημα πρὸς τὸ Λονδῖνο ἔλεγε:

«Ὁ στρατάρχης Ἀλεξάντερ μοῦ ἔκαμε ἐνθαρρυντικὴν περιγραφὴν τῆς στρατιωτικῆς καταστάσεως. Ὁ στρατάρχης, πάντως, ἔχει καταλήξει εἰς τὴν γνώμην ὅτι ὄπισθεν τῶν μονάδων τοῦ ΕΛΑΣ ὑπάρχει ἕνας πολὺ πεισματώδης πυρὴν ἀντιστάσεως, κομμουνιστικοῦ χαρακτῆρος, ὁ ὁποῖος εἶναι ἰσχυρότερος ἀπὸ ὅσον εἴχαμε ὑπολογίσει. Ἐὰν κατορθώσωμε νὰ ἀπωθήσωμε τὸν ΕΛΑΣ πέραν τῶν ὁρίων τῶν Ἀθηνῶν, θὰ ἔχωμεν καὶ πάλιν νὰ ἀντιμετωπίσωμε ἀφαντάστως δύσκολον ἔργον ἐὰν θελήσωμεν νὰ τοὺς ἐξουδετερώσωμε.

»Ὁ κ. Μὰκ Μίλλαν καὶ ὁ κ. Λήπερ μᾶς ἀνέφεραν ὅτι σκέπτονται νὰ συγκαλέσουν διάσκεψιν ὅλων τῶν πολιτικῶν ἡγετῶν, εἰς τὴν ὁποίαν θὰ κληθῆ νὰ παραστῆ καὶ ὁ ΕΛΑΣ, μὲ ἀποσαφηνισμένον στόχον νὰ τεθῆ τέρμα εἰς τὸν φατριαστικὸν πόλεμον εἰς τὴν Ἑλλάδα. Αὐτὸ —καὶ ἂν ἀκόμη ὁ ΕΛΑΣ δὲν δεχθῆ τὴν πρόσκλησιν— σημαίνει ὅτι ξεκαθαρίζομε τὰς προθέσεις μας εἰς τὸν κόσμον. Συνεφωνήθη, ἐπίσης, ὅτι θὰ ἦταν καλὴ ἐνέργεια νὰ προεδρεύσῃ τῆς διασκέψεως ὁ Ἀρχιεπίσκοπος. Ὡμίλησε μὲ μεγάλην πικρίαν διὰ τὰς φρικαλεότητας τοῦ ΕΛΑΣ καὶ διὰ τὸ σκοτεινὸ σατανικὸ χέρι ὄπισθεν τοῦ ΕΑΜ. Ἦτο ἀδύνατον νὰ ἀμφιβάλλῃ κανεὶς ὅτι φοβᾶται πολὺ τοὺς κομμουνιστὰς ἢ τοὺς Τροτσκιστάς, ὅπως τοὺς ἀποκαλεῖ, εἰς τὴν ἀνάμιξίν τους εἰς τὰς ἑλληνικὰς ὑποθέσεις. Μᾶς ἀνεκοίνωσε ὅτι εἰς ἐγκύκλιόν του εἶχε καταδικάσει τοὺς ἐλασίτες διότι εἶχαν πάρει ὀκτὼ χιλιάδες ὁμήρους καὶ ἐτυφέκιζαν μερικοὺς κάθε ἡμέραν. Ὅλοι ἦσαν ἄνθρωποι τῆς μεσαίας τάξεως. Ζητοῦμε ἀπὸ τοὺς ἀντιπροσώπους τῶν ΗΠΑ καὶ τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως νὰ εἶναι παρόντες ὡς παρατηρηταί. Ἂν ὁ ΕΛΑΣ ἀρνηθῆ νὰ μετάσχῃ, θὰ ἀποδειχθῆ ἐνώπιον ὁλοκλήρου τοῦ κόσμου ὅτι δὲν ζητεῖ τίποτε λιγώτερον ἀπὸ τὴν κατάληψιν τῆς ἐξουσίας. Ἔχω ἐντυπωσιασθῆ πόσο μισοῦνται οἱ κομμουνισταὶ εἰς τὴν χώραν αὐτήν, ἀπὸ ὅσα μοῦ εἶπε ὁ ἀρχιεπίσκοπος».

Στὸν Ροῦσβελτ, ὁ Τσῶρτσιλ ἔγραψε:

«Ὁ Ἄντονυ καὶ ἐγὼ θὰ πᾶμε νὰ ἰδοῦμε τί μποροῦμε νὰ κάνωμε γιὰ νὰ ξεμπερδέψωμε τὴν κατάστασι εἰς τὴν Ἑλλάδα. Βάσις ἐνεργείας. Ὁ Βασιλεὺς δὲν θὰ ἐπιστρέψῃ, ἐφ' ὅσον δὲν διενεργηθῆ δημοψήφισμα ὑπὲρ αὐτοῦ. Δὲν δυνάμεθα νὰ ἐγκαταλείψωμεν ἐκείνους ποὺ πῆραν τὰ ὅπλα γιὰ νὰ πολεμήσουν στὸ πλευρό μας καὶ θὰ πολεμήσουμε τώρα ἐμεῖς γι' αὐτούς. Πρέπει νὰ γίνῃ πλήρως κατανοητὸν ὅτι δὲν ἐπιδιώκομε τίποτε εἰς τὴν Ἑλλάδα — ἐδαφικὰ ὀφέλη ἢ πλεο-

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΤΗΣ «ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΚΟΣΜΟΥ»

νεκτήματα. Ἔχομεν προσφέρει πολλὰ καὶ θὰ προσφέρωμεν περισσότερα, ἐφ' ὅσον δυνάμεθα».

Ἡ ἀπάντησις τοῦ Ροῦσβελτ ἔφθασε τὴν ἑπομένη ἡμέρα:

«Εἶμαι ἕτοιμος νὰ προσφέρω ὅσην βοήθειαν δύναμαι σ' αὐτὴν τὴν δύσκολη κατάστασι».

Ἡ διάσκεψις ἔγινε τὸ διήμερον τῆς 27ης καὶ 28ης Δεκεμβρίου. Πρόεδρός της ἦταν ὁ πανύψηλος Δαμασκηνὸς ποὺ εἶχε ἀπομακρυνθῆ ἀπὸ τὸν ἀρχιεπισκοπικὸ θρόνο ἀπὸ τὸν Μεταξᾶ, λόγω τῆς πλήρους ἀντιθέσεώς του πρὸς τὴν δικτατορία. Ὑπὸ τὴν γερμανικὴ κατοχή, ἡ ἄφοβη στάσι του ὑπὲρ τοῦ λαοῦ εἶχε σὰν ἀποτέλεσμα νὰ τὸν σέβωνται ὅλοι. Ἀλλὰ καὶ ὅταν ἄρχισε ἡ διάσκεψι ἦταν φανερὸ ὅτι ὁ χρόνος ἐργαζόταν, τώρα πιά, ἐναντίον τοῦ ΕΛΑΣ. Ὁ κλοιὸς τῶν Βρεταννῶν ὅλο καὶ περιέσφιγγε τὸν ΕΛΑΣ στὴν Ἀθήνα καὶ τὸν Πειραιᾶ.

Σὲ ἐνέργεια ἀπελπισίας, ὁ Μάντακας ἔφερε ὅλες τὶς διαθέσιμες ἐφεδρεῖες του. Καὶ τὸ πυροβολικό του ἔβαλε ἐναντίον τῆς πόλεως μὲ μανία, ἀλλὰ δὲν εἶχε στὴ διάθεσί του ἱκανοὺς καὶ ἔμπειρους πυροβολητάς. Ἀλλά, τώρα, τὸ πεζικὸ τῶν Ἄγγλων, μὲ τὴν ὑποστήριξι ἱκανῶν πυροβολητῶν καὶ μὲ τὰ ἀεροπλάνα ποὺ χτυποῦσαν ὅπως καὶ ὅπου ἤθελαν, εἶχε ἀποκτήσει πλήρως σχεδὸν τὸν ἔλεγχο τῆς καταστάσεως. Ἀκόμα καὶ οἱ συχνὲς ἐκτελέσεις τῶν λιποτακτῶν τοῦ ΕΛΑΣ μπροστὰ στοὺς ἄλλοτε συντρόφους τους, ἀντὶ νὰ ἐμπεδώσουν τὴν πειθαρχία, ἄρχισαν νὰ κατακρημνίζουν τὸ ἠθικό τους.

Καὶ ἐνῶ ὁ στρατὸς συνέχισε νὰ ξεκαθαρίζῃ τὶς συνοικίες τῶν Ἀθηνῶν καὶ τοῦ Πειραιῶς, ὁ Τσῶρτσιλ ἄρχισε νὰ κάνῃ «περιπάτους» μέσα στὴν ὁπωσδήποτε ἐπικίνδυνη ἀκόμη πόλι.

Πολλὲς ὀβίδες ἀπὸ κανόνια τοῦ ΕΛΑΣ σήκωναν πίδακες νεροῦ κοντὰ στὸ «Αἴας» καθὼς ὁ Τσῶρτσιλ ἑτοιμαζόταν νὰ ἀποβιβασθῆ. Δὲν ἦταν ἁπλῶς γιὰ ἐπίδειξι τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ Τσῶρτσιλ ἔβαλε ἕνα περίστροφο στὴν τσέπη του καθὼς ξεκινοῦσε γιὰ τὸ ὑπουργεῖο Ἐξωτερικῶν, μέσα σὲ θωρακισμένο αὐτοκίνητο καὶ μὲ ἰσχυρὴ συνοδεία.

Τὸ ὅτι ὑπῆρχαν πολλοὶ κίνδυνοι καὶ στὸ κέντρο τῆς πόλεως ἦταν προφανές, ἰδίως μετὰ τὴν ἀποκάλυψι τοῦ σχεδίου νὰ ἀνατιναχθῆ τὸ ξενοδοχεῖο τῆς «Μεγάλης Βρεταννίας».

(Συνεχίζεται)

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 23 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1976

ΟΤΑΝ ΟΛΟΙ ΕΠΙΣΤΕΥΑΝ ΟΤΙ ΕΙΧΕ ΧΑΘΗ

Πῶς ἐσώθη ἡ Ἑλλάς τό '44

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΣΚΟΜΠΥ

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΤΗΣ «ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΚΟΣΜΟΥ»

67ον

Λίγο πρὶν ἀπὸ τὴν ἄφιξι τοῦ Τσῶρτσιλ ὁ ἀρχηγὸς μηχανικοῦ τοῦ 3ου Σώματος Στρατοῦ ταξίαρχος Φράνκ Χάρντς, μελέτησε τὸ σύστημα ὑπονόμων τῆς πόλεως ἀπὸ τὰ σχέδια τοῦ Δήμου. Καὶ διαπίστωσε ὅτι μιὰ ὑπόνομος περνοῦσε ἀκριβῶς μπροστὰ ἀπὸ τὸ ξενοδοχεῖο. Παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι ἦταν πανύψηλος —γύρω στὸ 1.95 μ.— ὁ ταξίαρχος κατέβηκε ὁ ἴδιος στὸν ὑπόνομο ἀπὸ τὸ ἄνοιγμα μπροστὰ ἀπὸ τὸ ξενοδοχεῖο. Πρὶν πατήση στὸ ἔδαφος, κάτω, καλὰ καλά, ἄκουσε βήματα ἀνθρώπων ποὺ ἔτρεχαν. Στὸ γεμᾶτο γλίτσα ἔδαφος τοῦ ὑπονόμου ἀνακάλυψε κιβώτια δυναμίτιδος καὶ μερικὰ εἶχαν στὴ θέσι τὰ φυτίλια τους. Ἡ μεταφορὰ καὶ ἡ ἐξουδετέρωσις τῆς δυναμίτιδος ἦταν ἕνα ἔργο δύσκολο καὶ ἐπικίνδυνο γιὰ τοὺς ἄνδρες τοῦ Χάρντς.

Ὁ Σκόμπη, ποὺ ἀντιλαμβανόταν ὅτι ἐκεῖνος μᾶλλον ἦταν κύριος στόχος τῆς προσπάθειας αὐτῆς, ἔγραψε:

«Ἂν εἶχε ἐπιτυχία αὐτὴ ἡ προσπάθεια θὰ ἦταν τὸ τέλος καὶ μερικῶν ἀπὸ τοὺς δημοσιογράφους (μεταξὺ πολλῶν ἄλλων) ποὺ τόσο πολὺ κατηγοροῦν τὶς προσπάθειές μας ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ».

Ἐξ ἄλλου, τὸ στρατηγεῖο τοῦ Σκόμπη ἐξακολουθοῦσε νὰ εὑρίσκεται ὑπὸ τὸ συνεχὲς σχεδὸν πῦρ τῶν «ἐλευθέρων σκοπευτῶν».

Ὁ στρατάρχης Ἀλεξάντερ πέρασε τὴν ὁδὸ Πανεπιστημίου ἐντελῶς ἀκάλυπτος καὶ χωρὶς νὰ δίδη καμμιὰ σημασία στοὺς κινδύνους ἀπὸ τοὺς ἐλευθέρους σκοπευτάς.

Ἀλλὰ καὶ ὁ ἴδιος ὁ Τσῶρτσιλ ἔδειξε πλήρη περιφρόνησι πρὸς τὸν κίνδυνο τῶν ἐλευθέρων σκοπευτῶν.

Ὁ Τσάρλς Μὰκ Ὥλεϋ, ποὺ εἶχε σταλῆ στὴν πρεσβεία μὲ τὸ τζίπ του, γιὰ ἀσφάλεια, περιγράφει:

«Εἶχε παραταχθῆ ἡ τιμητικὴ φρουρὰ καὶ ἕνα πλῆθος πολιτῶν περίμενε νὰ δῆ τὸν μεγάλο ἄνδρα. Τὴν ὥρα ποὺ ὁ Τσῶρτσιλ ἐπιθεωροῦσε τὰ παρατεταγμένα τμήματα, ὁ κόσμος ζητωκραύγασε καὶ ἐκεῖνος σήκωσε ψηλὰ τὸ καπέλλο γιὰ νὰ τοὺς χαιρετήση. Ἀκούστηκαν ξαφνικὰ κάτι σὰν πυροβολισμοί, τρεῖς ἢ τέσσερις φορές. Τὸ πλῆθος διαλύθηκε γρήγορα, ἡ ἀστυνομία ἔλαβε θέσεις μάχης. Ἀλλὰ ὁ γερο-Οὐίνστων, σὰν νὰ μὴν εἶχε γίνει τίποτα, συνέχισε νὰ κουνᾶ τὸ καπέλλο του καὶ νὰ ἐπιθεωρῆ τὰ τμήματα. Τελικὰ διαπιστώθηκε ὅτι κάποιος νεαρός, λίγο πιὸ πέρα, εἶχε προσπαθήσει νὰ βάλη μπρὸς τὴ μοτοσυκλέττα του καὶ αὐτὴ εἶχε προκαλέσει τὶς «ἐκπυρσοκροτήσεις».

Ὁ Τσῶρτσιλ συναντήθηκε καὶ πάλι μὲ τὸν Δαμασκηνό, ποὺ μὲ χαμόγελο τοῦ εἶπε ὅτι ὁποιαδήποτε καθήκοντα καὶ ἂν ἀνελάμβανε δὲν ἔπρεπε νὰ τὸν ἐμποδίσουν καὶ δὲν θὰ τὸν ἐμπόδιζαν στὴν ἐκτέλεσιν τῶν πνευματικῶν του ὑποχρεώσεων, σὰν ποιμενάρχου.

Ὁ Μὰκ Μίλλαν εἶχε σπεύσει προηγουμένως νὰ πληροφορήση τὸν Τσῶρτσιλ ὅτι ὁ Δαμασκηνὸς ἦταν «ἕνας παμπόνηρος μεσαιωνικὸς παπᾶς». Σ' αὐτὸ ὁ Τσῶρτσιλ ἀπάντησε ἀμέσως:

— Περίφημα! Ἕνα τέτοιον ἄνθρωπο ζητοῦμε!

Τώρα, καθὼς ἔπαιρναν τὶς θέσεις τους μέσα στὸ μεγάλο, αὐστηρὸ δωμάτιο τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν, ὁ Δαμασκηνὸς ἐκάθισε στὰ ἀριστερὰ τοῦ Τσῶρτσιλ καὶ πλάι στὸν ἀρχιεπίσκοπο ἐκάθισαν ὁ Μὰκ Μίλλαν καὶ ὁ Σκόμπη.

Οἱ ἀναμενόμενοι ἀντιπρόσωποι τοῦ ΕΛΑΣ —ποὺ ἦταν, οὔτε λίγο οὔτε πολύ, οἱ Σιάντος, Παρτσαλίδης καὶ Μάντακας— θὰ περνοῦσαν τὶς γραμμὲς ἀπὸ ἕνα φυλάκιο τῆς περιμέτρου ποὺ ἦταν τῆς δικαιοδοσίας τῆς 50ῆς ἐπιλαρχίας.

Ὁ πρῶτος ἐπίσημος ἀντιπρόσωπος τοῦ ΕΛΑΣ εἶχε ἐμφανισθῆ ἐκεῖ, κρατώντας λευκὴ σημαία τὴν 22α Δεκεμβρίου. Οἱ ἐπισκέψεις τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ ΕΛΑΣ ἐκεῖ εἶχαν γίνει τόσο συχνὲς ὥστε τὸ φυλάκιο ἐκεῖνο ἔγινε γνωστὸ σὰν «φράγμα διαπραγματεύσεων».

Συχνὰ οἱ ἐλασῖτες ἔδιναν ἐπιστολὲς μὲ ὑβριστικὸ περιεχόμενο. Μερικὲς ἀπ' αὐτὲς ἀπευθύνονταν πρὸς τὸν Βρεταννὸ πρωθυπουργό. Παρὰ τὸ φαινομενικό τους θράσος, οἱ ἐπιστολὲς αὐτὲς ἄφηναν νὰ ἐννοηθῆ ὅτι ὁ ΕΛΑΣ εἶχε ἀρχίσει ἤδη νὰ ἀντιμετωπίζη καὶ τὸ ἐνδεχόμενο τῆς ἥττας.

Ἡ διάσκεψις ἄρχισε τὴν ἑσπέραν τῆς 26ης Δεκεμβρίου.

«Ὁ χειμώνας εἶναι κρύος στὴν Ἀθήνα», ἔγραψε ὁ Τσῶρτσιλ ἀργότερα. «Δὲν ὑπῆρχε θέρμανσις καὶ μερικὲς λάμπες θυέλλης μόνο φώτιζαν ἀνεπαρκῶς τὴ σκηνή. Ὁ κ. Μὰκ Βῆ, ὁ Ἀμερικανὸς πρέσβυς, ὁ κ. Μπαιλέν, ὁ Γάλλος πρέσβυς καὶ ὁ Σοβιετικὸς στρατιωτικὸς ἐκπρόσωπος εἶχαν δεχθῆ τὴν πρόσκλησί μας. Οἱ τρεῖς κομμουνιστὲς ἡγέτες ἄργησαν πολύ. Δὲν ἦταν δικό τους τὸ σφάλμα. Τοὺς καθυστέρησαν στὸν ἔλεγχο τῶν φυλακίων μας».

Ὁ Μὰκ Μίλλαν ἔγραψε:

«Ἀκούγαμε τὶς ἐκρήξεις τῶν κανονιῶν, τὶς ριπὲς τῶν πολυβόλων καὶ τὶς ἐκπυρσοκροτήσεις τῶν τυφεκίων καθὼς περιμέναμε. Ὁ πρωθυπουργὸς εἶχε ἀρχίσει νὰ μιλᾶ καὶ μιλοῦσε γιὰ πέντε λεπτὰ περίπου ὅταν ἀκούστηκε ἕνα ἰσχυρὸ κτύπημα στὴν πόρτα. Οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ ΕΛΑΣ εἶχαν φθάσει! Σηκωθήκαμε ὅλοι ἀμέσως. Μπῆκαν μέσα τρεῖς ἄνδρες ποὺ φοροῦσαν ἀγγλικὰ «μπάτλντρες». Ὑποκλίθηκαν καὶ ὑποκλιθήκαμε. Ἡ διάσκεψις ἄρχισε».

Οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ ΕΛΑΣ εἶχαν πάει ἐξωπλισμένοι μὲ τόμυγκαν.

«Ὁ μόνος τρόπος γιὰ νὰ τοὺς πείσω νὰ ἀποχωρισθοῦν τὰ ὅπλα τους», ἀναφέρει ὁ στρατηγὸς Φέρθ, «ἦταν νὰ τοὺς βάλω στὸν προθάλαμο καὶ νὰ τοὺς δώσω τὸ κλειδὶ γιὰ νὰ κλειδώσουν. Κι' αὐτό, παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι καὶ οἱ τρεῖς μὲ χαιρέτησαν μὲ χαμόγελο καὶ χειραψία!»

«Ὁ πρωθυπουργὸς μίλησε περίπου 25 λεπτά», γράφει ὁ Μὰκ Μίλλαν. «Ὁ λόγος του ἦταν ὑποδειγματικός: σαφής, σταθερός, πειστικός. Δὲν ἄφησε καμμιὰ ἀμφιβολία στοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ ΕΛΑΣ ἀναφορικῶς πρὸς τὸ ζήτημα τῆς στρατιωτικῆς μας ἰσχύος. Ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρὰ ἐξήγησε ξεκάθαρα στοὺς πολιτικοὺς ὅτι δὲν μποροῦσαν νὰ ὑπολογίζουν σὲ μᾶς ὅτι θὰ ἐνεργούσαμε γιὰ νὰ ἐξυπηρετήσουν ἀντιδραστικὴ πολιτική. Ὁ Τσῶρτσιλ συνέχισε μὲ τὸ νὰ δηλώση κατηγορηματικὰ ὅτι ὁ Στάλιν δὲν ἀντιδροῦσε στὴν παρέμβασί μας. Χρειάσθηκε νὰ πῆ πολλὰ γιὰ νὰ ξεκαθαρίση τὸ ὅτι καὶ ὁ Ροῦσβελτ εἶχε συμφωνήσει. Ἀλλὰ ὁ πρόεδρος μᾶς εἶχε φερθῆ ἄσχημα, στὸ ζήτημα τῆς Ἑλλάδος καὶ ὁ Οὐίνστων ἦταν πολὺ πειραγμένος γι' αὐτό».

Ὁ πλοίαρχος Τόμσον —ποὺ ἦταν ἐπίσης παρών— παρετήρησε ὅτι «οἱ ἡγέτες τοῦ ΕΛΑΣ ἔγιναν δεκτοὶ μέσα σὲ ἐχθρικὴ σιωπὴ ἀπὸ τοὺς συμπατριῶτες τους».

Ὁ Τσῶρτσιλ, ποὺ εἶχε σηκωθῆ καὶ πῆγε κοντά τους γιὰ νὰ τοὺς χαιρετήση μὲ χειραψία, κατάλαβε πολὺ γρήγορα ὅτι ὁ Σιάντος ἦταν «ἡ πέτρα πάνω στὴν ὁποία θὰ σκοντάφταν ὅλα». Πρόσεξε ὅτι οἱ ἄλλοι δυὸ τὸν φοβόντουσαν. Ὅταν σηκώθηκε γιὰ νὰ φύγη ἀπὸ τὴν αἴθουσα τῆς διασκέψεως, ὁ Τσῶρτσιλ πῆγε καὶ στάθηκε μπροστὰ στὸν Σιάντο, τὸν κοίταξε ἐπίμονα μέσα στὰ μάτια καὶ εἶπε ἀπροσδόκητα:

—Ἡ Ἑλλὰς εἶναι αἰωνία!

Ἀλλὰ πρὶν φύγη ἡ βρεταννικὴ ἀντιπροσωπεία εἶχαν μιλήσει καὶ ὁ Παπανδρέου καὶ ἄλλοι Ἕλληνες πολιτικοί.

«Σηκώθηκε ὁ Παρτσαλίδης, ἔγραψε ὁ Μὰκ Μίλλαν. Εἶναι ὁ γραμματεὺς τοῦ ΕΑΜ, καθηγητής, μὲ φανατικὲς κομμουνιστικὲς πεποιθήσεις. Πολὺ συμπαθητικὴ ἐμφάνισι, μὲ εὐχάριστο χαμόγελο καὶ ὄμορφα ἄσπρα δόντια. Μίλησε μὲ ἤσυχη, ἁπαλὴ φωνή, εὐγενικός, μὲ προσεγμένες ἐκφράσεις. Ὑποστήριξε ὅτι ἀντιπροσωπεύει τὸν ἑλληνικὸ λαὸ καὶ ὅτι εἶχε τὴν ἐλπίδα νὰ γίνη εἰρήνη ἀνάμεσα στὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Βρεταννία. Σκέφθηκα ὅτι ὅλα αὐτὰ ἦσαν πολὺ ἀπαράδεκτα — γιὰ νὰ χρησιμοποιήσω τὸν πιὸ ἀνώδυνο ὅρο — ἰδίως ὅταν θυμόμουν τὶς τρομερὲς φρικαλεότητες ποὺ ἔκαναν αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι».

Ἐφ' ὅσον ἡ διάσκεψις εἶχε ἀρχίσει μὲ τρόπο λογικὸ τουλάχιστον, μὲ ἐλπίδες κάποιας ἐπιτυχίας, ὁ Τσῶρτσιλ καὶ ἡ βρεταννικὴ ἀντιπροσωπεία ἀπεσύρθησαν.

Μία ὁμὰς ἀνταρτῶν τοῦ Ζέρβα σὲ κάποιο σημεῖο τῶν βουνῶν τῆς Ἠπείρου, ἀναπαύονται ἐν ὄψει κάποιας μάχης ποὺ πρόκειται νὰ δώσουν

(Συνεχίζεται)

ΣΑΒΒΑΤΟΝ 24 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1976

ΟΤΑΝ ΟΛΟΙ ΕΠΙΣΤΕΥΑΝ ΟΤΙ ΕΙΧΕ ΧΑΘΗ

Πῶς ἐσώθη ἡ Ἑλλὰς τὸ '44

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΣΚΟΜΠΥ

68ον

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΤΗΣ «ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΚΟΣΜΟΥ»

«Καθὼς ἐπέστρεφα στὴν πρεσβεία, μαζὶ μὲ τὸν Χάρολντ Κάσσια», σημειώνει ὁ Μὰκ Μίλλαν, «ἀκούγαμε τὰ ὅπλα νὰ βάλλουν μὲ μανία σὲ μιὰ μάχη ποὺ διεξαγόταν κοντὰ στὸ Στάδιο. Δὲν περίμενα ὅτι ἡ διάσκεψις θὰ εἶχε ἄμεσα ἀποτελέσματα. Τὸ κυριώτερο ἦταν νὰ ἐπιτευχθῆ συμφωνία στὸ ζήτημα τῆς Ἀντιβασιλείας, ἀφοῦ αὐτὸ θὰ ὁδηγοῦσε σὲ ἀλλαγὴ τῆς κυβερνήσεως καὶ θὰ ἔφερνε κάποια ἐμπιστοσύνη σ' ὅλη τὴν χώρα».

Ἀνακουφισμένος ποὺ εἶχε φύγει ἀπὸ τὴν παγωνιὰ τῆς μεγάλης αἰθουσας τῆς διασκέψεως —μ' ὅλο ποὺ οἱ λίγες σόμπες πετρελαίου ποὺ εἶχε στείλει ὁ Σκόμπη ἀπὸ τὸ ἀρχηγεῖο του δὲν ζέσταιναν ἱκανοποιητικὰ τὴν πρεσβεία— ὁ Τσῶρτσιλ ἀποσύρθηκε σ' ἕνα δωμάτιο γιὰ νὰ ξεκουρασθῆ καὶ ἐκεῖ συνέταξε ἕνα μακροσκελὲς τηλεγράφημα γιὰ τὴν σύζυγό του. Μεταξὺ ἄλλων τὴν πληροφόρησε:

«Ἡ σύσκεψις τοῦ ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν ἦταν ἔντονα δραματική. Ὅλα ἐκεῖνα τὰ χλωμὰ καὶ ἀδύνατα ἑλληνικὰ πρόσωπα γύρω ἀπὸ τὸ τραπέζι καὶ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος μὲ τὸ πελώριο καὶ ψηλὸ μαῦρο καπέλλο του ποὺ τὸν ἔκανε, θὰ ἔλεγα, γύρω στὰ δυὸ μέτρα καὶ δέκα πόντους ψηλόν. Οἱ ἐκπρόσωποι καὶ τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως, ἀλλὰ καὶ τοῦ ΕΛΑΣ, μᾶς εὐχαρίστησαν ποὺ ἤλθαμε ἐδῶ. Οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ ΕΛΑΣ ἀναφέρθηκαν στὴν Μεγάλη Βρεταννία μὲ τὴν ἔκφρασι «ἡ Μεγάλη μας Σύμμαχος»... κι' ὅλα αὐτὰ ἐνῶ ἀκούγονταν τὰ ὅπλα, ὄχι καὶ τόσο μακριά μας».

Ὁ Σκόμπη ἐσημείωσε τὰ ἑξῆς στὸ ἡμερολόγιό του γιὰ τὴν σημαντικὴ ἐκείνη συνάντησι:

«Οἱ συνθῆκες ἦσαν κάπως παράξενες καὶ σχεδὸν ἐξωπραγματικές, ἀφοῦ τὸ μόνο φῶς προερχόταν ἀπὸ λάμπες θυέλλης, δὲν ὑπῆρχε θέρμανσις καὶ ἀκούγονταν τὰ πυρὰ μάχης, ὄχι καὶ πολὺ μακριά μας. Ὁ Παρτσαλίδης εἶχε γοητευτικὴ φωνή. Αὐτό, φαίνεται, ἐπηρέασε σημαντικὰ τὸν κ. Τσῶρτσιλ. Μόλις ἀποχωρήσαμε ἔστειλα ἰσχυρὴ συνοδεία νὰ μεταφέρη τὸν κ. Τσῶρτσιλ στὸ «Αἴας». Διαπιστώσαμε ὅτι τὸ σκάφος ἀναγκάσθηκε νὰ ἀπομακρυνθῆ ἀπὸ τὸ ἀγκυροβόλιό του, διότι εἶχε δεχθῆ πυρὰ ὅλμων. Ἐζήτησα, ἰδιαιτέρως, ἀπὸ τὸν Ἄλεξ νὰ ἐμποδίση τὸν πρωθυπουργὸ νὰ βγῆ ξανὰ στὴν στεριά. Ὑπῆρχαν πολλοὶ ἐλεύθεροι σκοπευταί, φωλιὲς πολυβόλων καὶ ὁμάδες χειροβομβιστῶν στὶς ταράτσες. Καὶ δὲν ἦταν σωστὸ νὰ διακινδυνεύωμε τὴ ζωή του σὲ μιὰ τέτοια

Τρεῖς ἀπὸ τοὺς πρώτους ποὺ πλαισίωσαν τὸν Ζέρβα στὶς ἀνταρτικὲς ὁμάδες τοῦ ΕΔΕΣ

ἐποχὴ κρίσιμη γιὰ τὶς διεθνεῖς ὑποθέσεις. Συμφώνησε».

Ὅμως, οὔτε ὁ Σκόμπη οὔτε ὁ Ἀλεξάντερ ἦταν σὲ θέσι νὰ ἐμποδίσουν τὸ γέρικο πολεμικὸ ἄλογο, ποὺ μυριζόταν τὴ μάχη. Ὁ Σκόμπη ἔγραψε στὸ ἡμερολόγιό του τὴν 27η Δεκεμβρίου:

«Δὲν γίνεται τίποτε. Ὁ Τσῶρτσιλ θὰ ἀποβιβασθῆ περὶ τὴν 11.00 καὶ θὰ μεταβῆ στὴν πρεσβεία. Ἐπίσης, ὅπως ἐδήλωσε, θέλει νὰ τὸν πᾶμε νὰ παρακολουθήση μερικὲς μάχες».

Λίγο πιὸ κάτω:

«Ὁ πρωθυπουργὸς ἐξέφρασε τὴν ἐπιθυμία νὰ ἐπισκεφθῆ τὴν Ἀκρόπολι, ἀλλὰ αὐτὸ δὲν ἦταν δυνατόν, ἀφοῦ καθὼς θὰ ἀνέβαινε τὰ σκαλιά, θὰ ἐκινδύνευε. Ἐπρότεινα νὰ τὸν πᾶμε στὸν Λόφο τοῦ Παρατηρητηρίου (Σημ. μεταφρ. Λόφο τοῦ Ἀστεροσκοπείου) γιὰ νὰ δῆ ἀπὸ κεῖ τὴν περιοχὴ τῶν συγκρούσεων καὶ τὴν Ἀθήνα. Συνεφώνησε. Διέταξα νὰ ἑτοιμασθῆ ἕνα μαχητικὸ θωρακισμένο ὄχημα (κλειστό). Καθὼς βγαίναμε ἀπὸ τὴν πρεσβεία, ἀκούσθηκε ριπὴ ἀπὸ αὐτόματα ὅπλα καὶ μιὰ γυναίκα ἐφονεύθη ἔξω ἀπὸ τὰ κάγκελλα. Ὁ πρωθυπουργὸς ἄνοιξε δρόμο πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῶν πυρῶν καὶ φώναξε θυμωμένα:

«Τί σημαίνει αὐτό, στρατηγέ; Πυροβολοῦν ἐναντίον μας;»

«Κατάφερα νὰ τὸν βάλω βιαστικὰ μέσα στὸ ὄχημα καὶ ξεκινήσαμε. Προσπάθησα νὰ τὸν κρατήσω ἥσυχο κοντά μου, ἀλλὰ ἐκεῖνος ἄνοιξε τὴν πορτούλα πρὸς τὸ χώρισμα τοῦ ὁδηγοῦ, λέγοντας «Θέλω νὰ βλέπω» καὶ κάθισε στὴν θέσι πλάι στὸν ὁδηγό. Φρόντισα νὰ κατεβῆ τὸ ἀτσάλινο κάλυμμα μπροστὰ στὸ τζάμι του, ἀλλὰ ἐκεῖνος σ' ὅλη τὴν διαδρομὴ ἔσκυβε καὶ ἔβλεπε μέσα ἀπὸ τὸ ἄνοιγμα τοῦ ὁδηγοῦ.

Στὸν λόφο, ὁ πρωθυπουργός, χωρὶς νὰ προσέχη καθόλου, στάθηκε στὶς διάφορες πλευρὲς καὶ ἐνημερώθηκε ἀπὸ τοὺς διαφόρους ἀξιωματικοὺς μονάδων καὶ εἶχε μιὰ γενικὴ ἰδέα τῆς καταστάσεως. Ἔνοιωσα μεγάλη ἀνακούφισι ὅταν ἐπιστρέψαμε στὴν πρεσβεία γιὰ φαγητό».

Σχετικὰ μὲ τὴν συνάντησι τοῦ Τσῶρτσιλ μὲ τὸν Δαμασκηνό, στὴν πρεσβεία, ὁ Μὰκ Μίλλαν σημειώνει:

«Προσπαθήσαμε νὰ τοὺς καταφέρουμε νὰ χρησιμοποιήσουν τὸ ἰσόγειο στὸ πίσω μέρος τοῦ κτιρίου, ὅπου ἦσαν ἀσφαλεῖς. Ἀλλὰ ὁ Τσῶρτσιλ δὲν δέχθηκε. Τοὺς βλέπω καὶ τοὺς δυὸ τώρα, σὰν νὰ εἶναι μπροστά μου αὐτὴ τὴ στιγμή. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος μὲ τὸ ψηλὸ ἐκεῖνο κάλυμμα τοῦ κεφαλιοῦ καὶ τὰ φαρδιά του ράσα καὶ ὁ Τσῶρτσιλ μὲ τὴ στολή του, καθισμένοι ἀναπαυτικὰ στὸν καναπέ, ποὺ ἦταν ἐκεῖ στὴν ἄκρη, στὸν τοῖχο τοῦ γραφείου τοῦ πρεσβευτοῦ. Πρόσεξε (ὁ Τσῶρτσιλ) μὲ ἐνδιαφέρον τὰ σπασμένα καὶ ἐπιδιορθωμένα παράθυρα καὶ τὰ σημάδια ἀπὸ σφαῖρες στὸν τοῖχο ἀπέναντι».

Καὶ ὁ Λῆπερ ἔγραψε ἀργότερα:

«Ἀνέφερα στὸν κ. πρωθυπουργὸ ὅτι καθόταν στὴν μέση τοῦ δωματίου, μέσα στὴν γραμμὴ τοῦ πυρός. Ἀλλὰ δὲν ἐπέτυχα νὰ τὸν κάνω νὰ μετακινηθῆ. Οὔτε ὁ κ. ὑπουργὸς Ἐξωτερικῶν τὸ ἐπέτυχε».

Ὁ Τζέρρυ Μόργκαν, ἀπὸ τὸ Στράτον ὂν Ἔηβον, ἦταν ἀξιωματικὸς ὅλμων τοῦ Δευτέρου Τάγματος τοῦ Ἐλαφροῦ Πεζικοῦ Σώμερσετ, τῆς μονάδος ποὺ κατεῖχε τὸν Λόφο. Νωρὶς τὸ πρωὶ ἕνα τηλεφώνημα ἀπὸ τὸ ἐπιτελεῖο τῆς ταξιαρχίας τὸν εἰδοποιοῦσε νὰ «εἶναι ἕτοιμος» γιατὶ κάποιος «βὶπ» θὰ τὸν ἐπισκεπτόταν.

—Ἦταν γύρω στὶς 9 ὅταν ἔφθασε ὁ πρῶτος μας ἐπισκέπτης, περιγράφει. Ἦταν ὁ στρατάρχης Ἀλεξάντερ ποὺ κατευθύνθηκε πρὸς τὸ μέρος μου μὲ τὸ χέρι του τεντωμένο καὶ συστήθηκε, σὰν νὰ ἦταν κάποιος ἄγνωστος πολίτης! Μὲ κοίταξε ἔπειτα παράξενα καὶ μοῦ εἶπε ὅτι θὰ εἶχα ἕναν «ἐπίσημο» ἐπισκέπτη. (Σὰν νὰ ἦταν ἐκεῖνος «ἀνεπίσημος»!) Μοῦ ἐξήγησε, ἔπειτα, ὅτι ὁ ἴδιος ὁ Τσῶρτσιλ εἶχε ἐκφράσει τὴν ἐπιθυμία νὰ δῆ ἀπὸ ψηλὰ τὴν διάταξι τῶν δυνάμεών μας καὶ τῶν δυνάμεων τοῦ ΕΛΑΣ. Ὁ στρατάρχης, στὴν συζήτησι ποὺ ἀκολούθησε, μᾶς ἔδωσε μιὰ γενικὴ εἰκόνα τῆς καταστάσεως στὴν Εὐρώπη, μιὰ κατατοπιστικὴ εἰκόνα τοῦ πολέμου στὴν Ἰταλία καὶ μίλησε μὲ ἐνθουσιασμὸ γιὰ τὶς ἀρετὲς τοῦ «Τόμμυ» (Σημ. μεταφρ. τοῦ Ἄγγλου στρατιώτη) ποὺ κατὰ τὴ γνώμη του ἦταν ὁ καλύτερος στρατιώτης τοῦ κόσμου.

»Ἦταν περίπου δέκα καὶ μισὴ ὅταν ἕνα μεγάλο σκοῦρο πράσινο ὄχημα ἔφθασε στὶς πύλες τῶν συρματοπλεγμάτων καὶ ἀπὸ τὴν θωρακισμένη πόρτα ποὺ ἄνοιξε βγῆκε ὁ ἴδιος ὁ μεγάλος Ἄνδρας. Φοροῦσε πολιτικά. Ἕνα μαῦρο παλτὸ καὶ ἕνα μαῦρο σκληρὸ καπέλλο. Στὸ στόμα του ἦταν τὸ συνηθισμένο ποῦρο του. Ὁ στρατάρχης μᾶς παρουσίασε στὸν κ. Τσῶρτσιλ καὶ μᾶς εἶπε νὰ τὸν ἀνεβάσουμε στὸν πύργο. Ὁ κ. Τσῶρτσιλ κοίταξε γύρω του καὶ μὲ ρώτησε ἂν δὲν ἤμεθα πολὺ ἐκτεθειμένοι. Τοῦ ἐδήλωσα ὅτι τὸ τελευταῖο εἰκοσιτετράωρο δὲν εἶχε ριφθῆ πυροβολισμὸς ἐναντίον μας.

»— Χμ, ἀποκρίθηκε ἐκεῖνος. Ἀκόμα μερικὰ μπὰμ - μποὺμ στὸ δρόμο, ἀλλὰ δὲν νομίζω ὅτι ἦταν κάτι τὸ προσωπικό.

Ἀργότερα ἔμαθα ὅτι μιὰ νάρκη εἶχε ἐκραγῆ στὸ δρόμο μπροστὰ στὸ θωρακισμένο ὄχημα καὶ ὅτι τὰ ἀποσπάσματα τοῦ μηχανικοῦ εἶχαν ἀνακαλύψει κάπου 15 «μπαστουνάκια» ΤΝΤ μέσα στὸν ὑπόνομο στὸν δρόμο τους.

»Κάποτε φθάσαμε στὸν πύργο, ὅπου ἕνας ἀξιωματικὸς τοῦ πυροβολικοῦ, πιὸ ἀξύριστος ἀπὸ μένα, προσπαθοῦσε νὰ κρύψη τὰ χάλια του. Ἀνέβασα τὸν κ. Τσῶρτσιλ στὴν στριφογυριστὴ σκάλα. Ἐκεῖ, ἀφοῦ ἔρριξε μιὰ ματιὰ μέσα ἀπὸ τὸ τζάμι, ἀνατρίχιασε καὶ εἶπε:

»—Ἐδῶ κάνει πολὺ κρύο. Ἂς πᾶμε κάτω, καλύτερα.

»Κατεβήκαμε καὶ πίσω ἀπὸ ἕνα πέτρινο τοῖχο κοιτάξαμε πρὸς τὴν Ἀθήνα.

(Συνεχίζεται)

ΟΤΑΝ ΟΛΟΙ ΕΠΙΣΤΕΥΑΝ ΟΤΙ ΕΙΧΕ ΧΑΘΗ

Πῶς ἐσώθη ἡ Ἑλλὰς τὸ '44

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΣΚΟΜΠΥ

6ον

»Ἔπειτα ἀπὸ λίγο σήκωσε τὸ χέρι του, ἔδειξε πρὸς κάποια κατεύθυνσι καὶ ρώτησε τὸν λοχαγό:

»— Αὐτὸ τὸ κόκκινο κτίριο εἶναι στὰ χέρια μας;

»Ὁ λοχαγὸς ἐνδιαφερόταν πολὺ περισσότερο γιὰ μιὰ μικρὴ ὄμορφη Ἀθηναία καὶ καθόλου γιὰ τὸν ἐμφύλιο πόλεμο. Κοίταξε πρὸς τὸ μέρος μου, πάνω ἀπὸ τὸν ὦμο τοῦ κ. Τσῶρτσιλ. Κούνησα τὸ κεφάλι μου καταφατικά.

»— Μάλιστα, σέρ, ἀποκρίθηκε.

»— Καὶ κείνη ἡ ἐκκλησία;

»Πάλι τὸ βλέμμα. Πάλι τὸ νεῦμα. Καὶ ἡ ἀπάντησι. Ἡ «ἐνημέρωσις» ἔγινε γιὰ λίγο μ' αὐτὸ τὸν τρόπο. Ὁ κ. Τσῶρτσιλ δὲν φαινόταν νὰ ἀντιλαμβάνεται ὅτι ὁ λοχαγὸς δὲν εἶχε ἰδέα. Ξαφνικὰ ἐξέβαλε κάτι ποὺ μπορῶ νὰ τὸ περιγράψω μᾶλλον σὰν μουγκρητό, ἔστειλε τὸν λοχαγὸ πίσω στὸν πύργο καὶ ἄρχισε νὸ μὲ ρωτᾶ γιὰ τὸ ἕνα καὶ τὸ ἄλλο, ὥσπου τελικὰ φάνηκε ἱκανοποιημένος. Αὐτὰ τὰ λίγα λεπτὰ κοντά του μοῦ ἔδωσαν νὰ καταλάβω πόσο γρήγορο ἦταν τὸ μυαλό του.

»Ἀπὸ τὴν αὐλή, κάτω, ἀκούστηκε ἕνα στεντόρειο: «Ἄντε, ἐλᾶτε, ἕτοιμα». Ὁ κ. Τσῶρτσιλ κατάλαβε ὅτι ἦταν «κλῆσις συσσιτίου» αὐτὸ καὶ χαμογέλασε. Στὴν αὐλὴ οἱ ἄνδρες μου μὲ στολὲς «καμουφλάζ» πήγαιναν νὰ πάρουν τὸ φαγητό τους. Ὁ κ. Τσῶρτσιλ πλησίασε καὶ εἶπε:

»— Γειά σας, παιδιά...

»— Χαίρετε, σέρ! ἀποκρίθηκαν ὅλοι μαζί.

»— Λυπᾶμαι ποὺ εἶναι τόσο φτωχὸ τὸ φαγητό σας, μέρες ποὺ εἶναι, ἀλλὰ φαντάζομαι ὅτι ἀργότερα θὰ ἀποζημιωθῆτε.

»Ρώτησε τί εἶχε τὸ πρόγραμμα σήμερα καὶ ὁ λοχίας Τζόουνς ἀποκρίθηκε: «Κὸρν μπὴφ μὲ πατάτες». Μοῦ φάνηκε ὅτι ὁ πρωθυπουργὸς ἔκανε ἕνα μορφασμὸ ἀηδίας. Ὡστόσο κατάφερε νὰ χαμογελάση. Ἔπειτα, ἀφοῦ μὲ χαιρέτησε μὲ χειραψία, ἀνέβηκε ἀργά, δύσκολα τὴν ψηλὴ σκάλα τοῦ θωρακισμένου αὐτοκινήτου.

»Ὁ στρατάρχης γύρισε πρὸς τὸ μέρος μου καὶ εἶπε:

»— Ποτὲ μὴ ξεχάσης ὅτι σήμερα ἔπαιξες ἕνα ρόλο στὴν Ἱστορία.

Πάντως δὲν ἔλειψε τὸ καλὸ κονιάκ, ποὺ τόσο ἦταν ἀπαραίτητο στὸν Τσῶρτσιλ, κατὰ τὴν ἐπίσκεψί του στὴν Ἑλλάδα, χάρι στὴν προνοητικότητα τῶν ἀνδρῶν ποὺ εἶχαν τὴν καντίνα στὴν Μεγάλη Βρετάννια. Ὅταν ἄρχισαν νὰ πιέζουν τὴν κατάστασι οἱ κομμουνιστές, οἱ ἄνδρες τῆς καντίνας φρόντισαν νὰ ἀγοράσουν ἕνα ὁλόκληρο βαρέλι ἐξαίρετο κονιάκ. Ὁ Χιοὺ Μαίηνγουέριγκ θυμᾶται:

Ἕνας ἀπὸ τοὺς πρώτους ὁπλαρχηγοὺς τοῦ Ζέρβα

«Τὸ νόμισμα ποὺ εἶχε πέρασι ἦταν τὰ ξυραφάκια. Ὁ Οὐίνστων παραξενεύθηκε πολὺ ὅταν τοῦ παρήγγειλα ἕνα κονιὰκ καὶ τὸ πλήρωσα μέ... ξυραφάκια».

Ὅσον ἀφορᾶ τὴν διάσκεψι —ποὺ οἱ Βρεταννοὶ τὴν ἄφησαν νὰ συνεχίζεται μέσα στὸ ἀμφίβολο φῶς τῶν φανῶν θυέλλης— πολὺ γρήγορα ἐξελίχθηκε σὲ πικρὴ σύγκρουσι. Ὡστόσο συνεχίσθηκε ὅλη τὴν ἑπόμενη μέρα, ὣς τὶς 5.30 τὸ ἀπόγευμα, ὅταν βγῆκε ὁ Ἀρχιεπίσκοπος, γιὰ νὰ ἀνακοινώση ὅτι ὁ Βρεταννὸς Πρωθυπουργὸς μποροῦσε νὰ ζητήση ἀπὸ τὸν Βασιλέα νὰ διορίση αὐτὸν Ἀντιβασιλέα. Ἐπ' αὐτοῦ εἶχαν συμφωνήσει οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ ΕΛΑΣ. Ἀνέφερε, ἐπίσης, ὅτι ἡ πρόθεσίς του ἦταν νὰ σχηματίση κυβέρνησι χωρὶς κανένα κομμουνιστικὸ μέλος. Ἀλλὰ δὲν θὰ τὸ ἔκανε, ἂν δὲν ἀποσύρονταν ὅλοι οἱ ἀντάρτες τοῦ ΕΛΑΣ ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, ἂν δὲν σκοτωνόταν ὁ τελευταῖος ποὺ ὑπῆρχε στὴν περιοχὴ ἢ ἂν δὲν ζητοῦσε ἀνακωχὴ ἡ ἡγεσία τῶν ἀνταρτῶν.

Ἐν τούτοις, ὁ Τσῶρτσιλ ἐζήτησε νὰ διευκρινισθῆ στὸν ΕΛΑΣ ὅτι ἡ Βρεταννία «δὲν θὰ ἀνελάμβανε στρατιωτικὴν δρᾶσιν ἐκτὸς τῆς περιοχῆς τῆς Ἀττικῆς», παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι θὰ παρέμεναν στὴν Ἑλλάδα βρεταννικὲς δυνάμεις ὥσπου νὰ σχηματισθῆ Ἐθνικὸς Ἑλληνικὸς Στρατός.

Ὁ Τσῶρτσιλ ἔλαβε ἐπιστολὴν ἀπὸ τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ ΕΛΑΣ ποὺ τοῦ ζητοῦσαν «ἰδιαιτέρα συνάντησι». Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τὸν παρακάλεσε καὶ ὁ Μὰκ Μίλλαν τὸν ἔπεισε νὰ μὴ δεχθῆ κάτι τέτοιο, νὰ μὴ παρασυρθῆ σὲ μιὰ τέτοια συζήτησι.

Ἔτσι ἀπάντησε ὅτι δὲν ἔκρινε ὅτι εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ κάνη κάτι τέτοιο, ἐφ' ὅσον ἡ διάσκεψις ἦταν μιὰ καθαρῶς ἑλληνικὴ ὑπόθεσις.

Τὴν ἑπομένη μέρα —28 Δεκεμβρίου— ὁ Τσῶρτσιλ καὶ ὁ Ἤντεν ἐπέστρεψαν στὸ Λονδῖνο. Ὁ Βρεταννὸς πρωθυπουργὸς ἄφησε τὴν Ἀθήνα μὲ αἰσθήματα ἀνησυχίας. Σὲ τηλεγράφημά του πρὸς τοὺς Ἀρχηγοὺς τοῦ Ἐπιτελείου ἀνέφερε:

«Εἶναι σαφὲς γιὰ μένα ὅτι μεγάλα κακὰ θὰ ἀκολουθήσουν ἐδῶ στὴν Ἀθήνα, ποὺ θὰ ἐπηρεάσουν τὴν θέσιν μας στὸν κόσμο, ἂν δὲν μπορέσωμε νὰ ξεκαθαρίσωμε γρήγορα τὴν κατάστασι. Αὐτό, συμφώνως πρὸς τὸν Ἀλεξάντερ, θὰ ἔχη ὡς συνέπειαν τὴν μετακίνησιν τῶν δύο ταξιαρχιῶν τῆς 46ης Μεραρχίας. Ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρά, ὅμως, ἡ στρατιωτικὴ κατάστασις στὰ Δυτικὰ Ἀπέννινα εἶναι τέτοια ὥστε μιὰ σοβαρὴ ἐλάττωσις τῶν δυνάμεων τῆς 15ης ὁμάδος στρατιῶν θὰ μπορῆ νὰ προκαλέση κινδύνους».

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΤΗΣ «ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΚΟΣΜΟΥ»

Ἐπίσης, ὁ Τσῶρτσιλ ἔσπευσε νὰ πληροφορήση τὸν Ροῦσβελτ:

«Ὁ πρεσβευτὴς Μὰκ Βῆ μὲ ἐπεσκέφθη χθές. Ὅπως ὅλοι ἐδῶ, εἶναι πεπεισμένος ὅτι ἡ ἀνάθεσις τῆς ἀντιβασιλείας στὸν Ἀρχιεπίσκοπο εἶναι τὸ μόνο ποὺ μένει νὰ γίνη, πρὸς τὸ παρόν. Ἐπιστρέφω, κατόπιν αὐτοῦ, στὴν Ἀγγλία γιὰ νὰ πιέσω τὸν Ἕλληνα Βασιλέα νὰ διορίση ἀντιβασιλέα τὸν Ἀρχιεπίσκοπο».

Ὁ Μὰκ Μίλλαν, ἐξ ἄλλου, ἔγραψε:

«Ὁ Μὰκ Βῆ ἦλθε νὰ συναντηθῆ μὲ τὸν Τσῶρτσιλ. Ἀπὸ τὴν ἐμφάνισί του καταλάβαινε κανεὶς ὅτι εἶχε μάθει μερικὲς ἁπλὲς ἀλήθειες! Ὁ Τσῶρτσιλ ἐβεβαίωσε τὸν Ροῦσβελτ ὅτι ἡ βρεταννικὴ κυβέρνησις θὰ ἐπίεζε τὸν Ἕλληνα Βασιλέα καὶ εἶχε τὴν ἐλπίδα ὅτι ὁ Ἀμερικανὸς πρόεδρος θὰ τοῦ ἔστελνε καὶ ἐκεῖνος ἕνα προσωπικὸ μήνυμα. Ὁ Τσῶρτσιλ στὸ μήνυμά του πρὸς τὸν Ροῦσβελτ συνέχιζε: «Κύριε πρόεδρε, ἔχομε χάσει πάνω ἀπὸ χίλιους ἄνδρες καὶ παρ' ὅλο ὅτι τὸ μεγαλύτερο τμῆμα τῶν Ἀθηνῶν ἔχει ἤδη ἐκκαθαρισθῆ, εἶναι ὀδυνηρὸ νὰ βλέπη κανεὶς τὴν πόλι αὐτὴ νὰ συγκλονίζεται ἀπὸ τὶς ὁδομαχίες καὶ τὸν δύστυχο πληθυσμό της ἀκινητοποιημένο, νὰ ζῆ μόνο ἀπὸ τὶς προμήθειες ποὺ τοῦ ἐξασφαλίζομε συχνὰ μὲ κίνδυνο τῆς ζωῆς τῶν ἀνδρῶν μας. Ἡ μεγάλη πλειοψηφία ἐπιθυμεῖ τὴν ρύθμισι αὐτῆς τῆς καταστάσεως ποὺ θὰ τοὺς ἐλευθερώση ἀπὸ τὴν κομμουνιστικὴ φρίκη».

Ὁ Σκόμπη εἶπε, χωρὶς περιστροφὲς —μὲ γλῶσσα στρατιωτική— τοὺς ὅρους του γιὰ ἀνακωχή, στοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ ΕΛΑΣ, κατὰ τὴν συνάντησι ποὺ ἔγινε στὸ ἀρχηγεῖο του. Ὁ Χάρολντ Κάσσια, ποὺ ἦταν ἐκεῖ, θυμᾶται:

«Οἱ ἀντάρτες ἐβομβάρδιζαν μὲ ὅλμους τὸ κέντρο τῆς πόλεως. Ὅλοι ἦσαν ἰδιαίτερα ἀνήσυχοι, ἕτοιμοι νὰ πέσουν στὸ πάτωμα, σὲ κάθε νέα ἔκρηξι.

(Συνεχίζεται)

ΤΡΙΤΗ 27 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1970

ΟΤΑΝ ΟΛΟΙ ΕΠΙΣΤΕΥΑΝ ΟΤΙ ΕΙΧΕ ΧΑΘΗ

Πῶς ἐσώθη ἡ Ἑλλὰς τὸ '44

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΣΚΟΜΠΥ

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΤΗΣ «ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΚΟΣΜΟΥ»

70όν

Ὅλοι, δηλαδή, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν Σκόμπη. Ἐκεῖνος παρέμενε ὄρθιος σὰν νὰ μὴ συνέβαινε τίποτε, διαβάζοντας τοὺς ὅρους, ἄρθρο πρὸς ἄρθρο. Γινόταν κάπως ἔτσι. Σκόμπη: Ἄρθρον πρῶτον... τὸ τάδε, τὸ τάδε, φσσσσ... μπάμ! Ἄρθρον δεύτερον... τὸ τάδε, τὸ τάδε... φσσσ... μπάμ! Μὲ κάθε φσσς ὅλοι τρυπώναμε κάτω ἀπὸ τὸ τραπέζι —ὅλοι, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν Σκόμπη— ὥσπου νὰ ἀκουστῆ τὸ μπάμ!

»Στὸ τέλος —καὶ χωρὶς νὰ καταλάβη ὅτι οἱ ἀντιπρόσωποι δὲν ἦσαν σὲ θέσι νὰ ἀκούσουν τί τοὺς ἔλεγε, ὁ Σκόμπη δήλωσε ὅτι ἡ συνάντησις εἶχε περατωθῆ. Ὑπέβαλα ἀμέσως τὴν πρότασι νὰ μοιράσουμε δακτυλογραφημένα ἀντίγραφα τῶν ὅρων σ' ὅλους τοὺς ἀντιπροσώπους, ἀφοῦ ἦταν ἐνδεχόμενο νὰ μὴ εἶχαν συγκρατήσει ὅλα ὅσα τοὺς εἶχε πεῖ.

»Μὲ κοίταξε κατάπληκτος καὶ ρώτησε:

»— Δηλαδή, δὲν ἄκουγαν τί τοὺς ἔλεγα;

»— Χμ, ὑπῆρξαν καὶ μερικὲς διακοπές, μουρμούρισα.

»Ἔτρεξα πίσω ἀπὸ τοὺς ἀντιπροσώπους μὲ τὰ ἀντίγραφα καὶ ἀπὸ μιὰ περίεργη σύμπτωσι ἀναγνώρισα κάποιον, ποὺ δὲν εἶχε ἐξαφανισθῆ ἀκόμα, ὅτι ἦταν ὁ ἴδιος ἐκεῖνος ποὺ εἶχε ζητήσει τὴ βοήθειά μου γιὰ νὰ γλυτώση ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς τὸ 1941. Μοῦ εἶχε πεῖ ὅτι ἦταν κομμουνιστὴς καὶ ὅτι ἤξερε πολὺ καλὰ τί θὰ πάθαινε ἂν ἔπεφτε στὰ χέρια τῶν Γερμανῶν. Ἐγὼ μὲ ἀρκετοὺς ἄλλους φεύγαμε τότε μὲ καΐκι καὶ τὸν πήραμε μαζί μας, ἐκεῖνον καὶ τὴν γυναῖκα του στὴν Κρήτη. Πάντως, μὲ ἀναγνώρισε καὶ ἐκεῖνος. Ἦταν ὁ Πορφυρογένης. Πῆρε τὰ ἀντίγραφα καὶ μοῦ ὑποσχέθηκε ὅτι θὰ θὰ μοιράση καὶ στοὺς ἄλλους».

Στὴν αἴθουσα Τύπου τῆς «Μεγάλης Βρετανίας», ὅταν ἔγινε γνωστὴ ἡ ἄφιξις τοῦ Τσῶρτσιλ, ἡ φιλοεαμικὴ κλίκα δὲν ἔκρυψε καθόλου τὴν χαρά της. Ἦσαν ὅλοι τους σίγουροι ὅτι εἶχε ἔλθει γιὰ νὰ κάμη συμφωνία ποὺ θὰ ἀπαγκίστρωνε τὶς βρετανικὲς δυνάμεις. Τὸ ΕΑΜ ἄλλωστε, μὲ τὰ χωνιά ἀνήγγειλε ὅτι εἶχε ἀναγκάσει τὸν Τσῶρτσιλ νὰ ἔλθη στὴν Ἀθήνα γιὰ νὰ συζητήση τοὺς ὅρους τῆς εἰρήνης.

«Ἀλλὰ ὁ Τσῶρτσιλ δὲν θὰ ἦταν ὁ Τσῶρτσιλ καὶ ἡ Ἀγγλία δὲν θὰ ἦταν ἡ Ἀγγλία ἂν ἡ ἐπίσκεψις εἶχε σκοπὸ νὰ κάνη δῶρο τὴ νίκη στὸν Σιάντο καὶ στὸν Σαράφη, καὶ ἀνακρούσουν πρύμνα, σ' ὅ,τι εἶχαν ἀναλάβει, μόνο καὶ μόνο γιατί γινόταν ἀρκετὴ φασαρία στὴ Βρετανία, ἀπὸ τοὺς ἀντιπάλους βουλευτάς», ἔγραψε ὁ Κάπελ. «Οἱ Ἀμερικανοὶ λένε ὅτι ἡ ἀνάγκη γι' αὐτὸ προέρχεται ἀπὸ τὴν πολιτικὴ ἔντασι στὴν Ἀγγλία. Ἀλλὰ αὐτὸ ἀποτελεῖ τὴν τελευταία μας σκέψι... Ὅ,τι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ γίνη εἶναι τὸ νὰ πετάξουμε ὅλα ὅσα κρατήσαμε ψηλὰ αὐτὸ τὸν τρομερὸ μῆνα: τὴν τιμή, τὸν λόγο μας, τὴν προστασία μιᾶς κοινωνίας ποὺ κινδυνεύει».

Ὁ Τσῶρτσιλ ἔδωσε συνέντευξι Τύπου. Ἦσαν παρόντες ὅλοι ἐκτὸς ἀπὸ τὸν —πολὺ χαρακτηριστικὸ αὐτὸ— βίαια ἀντιβρεταννὸ Τζῶρτζ Οὐέλλερ.

Ὁ Κάπελ ἔγραψε γιὰ ὅσα εἶπε ὁ Τσῶρτσιλ: «Ξέρει πολὺ καλὰ τὴν κατάστασι. Ὅλα, ἄλλωστε, ὅσα εἶπε αὐτὸν τὸν μῆνα, ἦσαν ἀπολύτως σωστά. Μόνο μιὰ κατηγορία εἶναι ἀπαραίτητο νὰ διατυπωθῆ ἐναντίον του. Ἐπειδὴ ἐκεῖνος ἦταν κατατοπισμένος, δὲν ὑπελόγισε σωστὰ τὴν γενικὴ ἄγνοια στὴν ἀρχὴ τῆς ἐξεγέρσεως τῶν Ἀθηνῶν. Ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖον ἐξέθεσε τὰ σχέδια καὶ τὶς ἐπιδιώξεις τοῦ ΕΛΑΣ ἦταν μᾶλλον ἀνεπαρκής. Ἦταν ἀνάγκη νὰ ἐπιμείνη ἰδιαίτερα, γιὰ νὰ πείση μιὰ Βουλὴ ποὺ εἶχε ποτισθῆ μὲ τὸ μύθο τῆς Ἀντιστάσεως».

Ὁ Τσῶρτσιλ, κατὰ τὴν συνέντευξί του πρὸς τοὺς πολεμικοὺς ἀνταποκριτὰς στὴν Ἀθήνα, ἐξέθεσε τοὺς λόγους τῆς παρεμβάσεως τῶν Βρεταννῶν στὴν Ἀθήνα καὶ ὑπενθύμισε ὅτι ὁ Σαράφης εἶχε ὑπογράψει τὴν Συμφωνία τῆς Καζέρτας.

«Γιὰ μένα εἶναι ἀπολύτως βέβαιο ὅτι θὰ ἐπακολουθοῦσε σφαγὴ σ' αὐτὴ τὴν πόλι, ἂν δὲν εἴχαμε παρεμβεῖ μὲ τὰ στρατεύματά μας», βροντοφώναξε. Κι' ἔπειτα, ἀφοῦ κοίταξε ἐπιτιμητικὰ ὅλους τοὺς δημοσιογράφους, πρόσθεσε:

«Ἕνα παραμύθι ἔχει τηλεγραφηθῆ σ' ὅλον τὸν κόσμο ὅτι ὑποστηρίζομε μιὰ φασιστικὴ κυβέρνησι, ὅτι προσπαθοῦμε νὰ φέρουμε πίσω τὸν Βασιλέα, ὅτι προσπαθοῦμε νὰ κερδίσουμε πλεονεκτήματα γιὰ τὸν ἑαυτό μας. Ὅλες αὐτὲς οἱ ἱστορίες εἶναι χωρὶς τὴν παραμικρὴ βάσι ἀληθείας!»

Τὴν 27ην Δεκεμβρίου ὁ Σκόμπη ἔγραψε στὸ ἡμερολόγιό του:

«Δὲν χρειάζεται νὰ μεταβῶ στὸ «Αἴας» ἀπόψε. Εὐτυχῶς!» Καὶ τὴν ἑπομένη: «Ὁ πρωθυπουργός, ὁ ὑπουργὸς Ἐξωτερικῶν καὶ ἡ ἀκολουθία τους μαζὶ μὲ τὸν κ. Μὰκ Μίλλαν ἐπεβιβάσθησαν τοῦ ἀεροσκάφους τὴν 13.45 περίπου. Ἦταν ὑπέροχο νὰ ἔχης ἐδῶ τὸν κ. πρωθυπουργό. Ἀλλὰ τί ἀνακούφισι νὰ τὸν βάλης στὸ ἀεροπλάνο ἀσφαλῆ καὶ σῶον!»

★

Στὸ μεταξύ, ἔπρεπε νὰ συνεχισθοῦν οἱ ἐπιχειρήσεις γιὰ νὰ ἐκκαθαρισθῆ τὸ νότιο τμῆμα τῆς πόλεως. Τὸ ἔργο αὐτὸ ἀνέλαβε ἡ 4η βρεταννικὴ Μεραρχία, ἀφοῦ ἀνασυντάχθηκε.

Ἡ «Μπλόκφορς» (ἡ δύναμις ἐκκαθαρίσεως τοῦ Πειραιῶς) ἐκινήθη πρὸς τὰ ἐπάνω γιὰ νὰ ἀντικαταστήση τὴν 12η ταξιαρχία, ἡ ὁποία εἶχε κινηθῆ πρὸς τὸν τομέα τῆς 28ης. Ἡ 10η ταξιαρχία ἔτσι ἀνέλαβε ἐπίθεσιν. Λίγο πρὶν ἀπὸ τὰ ξημερώματα τῆς 28ης Δεκεμβρίου, οἱ ἄνδρες τῆς 10ης (τοῦ Σάρρεϋ) κατευθύνθηκαν ἀθόρυβα πρὸς τὴν Νέαν Σμύρνην, μὲ τοὺς «Μπέντφορντς» στὸ πλευρό τους. Πρὶν νυκτώση ἡ ἡμέρα ἐκείνη, εἶχαν καταληφθῆ τὸ Δουργούτι, τὸ Κατσιπόδι καὶ οἱ δυὸ χαμηλοὶ λόφοι ποὺ ὑψώνονται μέσα στὴν θάλασσα τῶν μικρῶν σπιτιῶν ἐκεῖ. Μετὰ τὴν ἔλευσι τῆς νύχτας, ὁ ΕΛΑΣ ἔκανε ἀπελπισμένες ἀντεπιθέσεις γιὰ νὰ ἀνακαταλάβη μέρος τῆς περιοχῆς. Ἀλλὰ παντοῦ ἀπεκρούσθη εὔκολα.

Τὴν ἑπομένη ἡμέρα, ἡ 10η ταξιαρχία συνέχισε τὴν ἀποφασιστικὴ τῆς προέλασι. Ἄνδρες τοῦ «Κίνγκς Ρέτζιμεντ» ποὺ εἶχαν ἐπιτεθῆ ἀπὸ τὰ ἀριστερά, ἑνώθηκαν μαζί τους. Πολὺ ἀριστερώτερα ἡ «Ἄρκφορς» (ἡ δύναμις ποὺ εἶχε σχηματισθῆ γιὰ τὴν ἄμυνα τοῦ κέντρου τῶν Ἀθηνῶν) μαζὶ μὲ τὴν Ἑλληνικὴ Ὀρεινὴ Ταξιαρχία, εἶχαν εἰσχωρήσει στὶς συνοικίες δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ τῶν κήπων τοῦ Ζαππείου, ὅπου οἱ δυνάμεις τοῦ ΕΛΑΣ ἦσαν σὲ κατάστασι διαλύσεως. Ὡστόσο, ὑπῆρχε ἀκόμα μιὰ ἀξιόλογος δύναμις ἀνταρτῶν ποὺ ἄνοιξε πῦρ πυροβολικοῦ πρὸς τοὺς «Σώμερσετς» ποὺ ἦσαν στοὺς στρατῶνες τοῦ Ρούφ. Οἱ Βρεταννοὶ δὲν εἶχαν τὴν δυνατότητα νὰ ἀπαντήσουν σ' αὐτὸ τὸ πῦρ. (Οἱ χάρτες ποὺ εἶχαν στὰ χέρια τους ἦσαν γεμᾶτοι ἀπὸ κύκλους ὅπου ἀπαγορευόταν ἡ βολή, λόγω τῆς παρουσίας μνημείων).

(Συνεχίζεται)

Οἱ Ἐλασῖτες σκότωσαν τὰ παιδιά τους κι' αὐτὲς ἀπελπισμένες κλαῖνε, μετὰ τὴν ἀναγνώρισι τῶν πτωμάτων τῶν παιδιῶν τους

ΟΤΑΝ ΟΛΟΙ ΕΠΙΣΤΕΥΑΝ ΟΤΙ ΕΙΧΕ ΧΑΘΗ

Πῶς ἐσώθη ἡ Ἑλλὰς τὸ '44

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΣΚΟΜΠΥ

71ον

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΤΗΣ «ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΚΟΣΜΟΥ»

Στὸν Πειραιᾶ, οἱ ἐνισχύσεις ποὺ ἔφθασαν κατάφεραν νὰ ἐκδιώξουν τοὺς ἐλασίτες ἀπὸ τὴν περιοχὴ τοῦ Σταθμοῦ Ἠλεκτροπαραγωγῆς καὶ νὰ παύσῃ ἡ πολιορκία τοῦ συντάγματος ποὺ ἦταν φρουρὰ ἐκεῖ. Ἔτσι, ὕστερα ἀπὸ τρεῖς ἑβδομάδες ἐπίμονων καὶ πραγματικὰ δύσκολων μαχῶν μέσα σὲ περιοχὲς πυκνοκατοικημένες, ἡ 5η Ἰνδικὴ ταξιαρχία ἐπέτυχε τὴν πλήρη ἐκκαθάρισι τοῦ Πειραιῶς.

Εἰς τὴν Ἀθήνα, παρ' ὅλον ὅτι φαινόταν νὰ εἶχε περάσει ἡ κρίσις, ἐν τούτοις ὑπῆρχαν σοβαροὶ λόγοι ἀνησυχίας γιὰ τὶς μικρὲς σχετικῶς δυνάμεις τῶν Βρεταννῶν ποὺ ἦσαν ἐγκατεστημένες σὲ ἄλλα σημεῖα τῆς Ἑλλάδος.

Αὐτὴ τὴν ἀνησυχία του ἐκφράζει ὁ Σκόμπη μὲ τὴν ἀκόλουθη φράσι στὸ ἡμερολόγιό του: «Ἔστειλα τὸν Ρόμπιν Σπρίγκχωλ καὶ τὸν Ρίντλεϋ μὲ ἀντιτορπιλλικὸ στὰς Πάτρας γιὰ νὰ δοῦν τὸν Χάντ».

Ἡ πρώτη ἐχθρικὴ ἐνέργεια κατὰ τῶν δυνάμεων τοῦ ταξιάρχου Χάντ ἐξεδηλώθη ὅταν ἔστειλε μονάδες του πρὸς τὴν Λευκάδα, τὴν Κεφαλληνία, τὴν Ζάκυνθο καὶ τὴν Πρέβεζα. Ἕνα σκάφος εἶχε βυθισθῆ ἀπὸ νάρκη καθ' ὁδὸν πρὸς τὸ Μεσολόγγι καὶ ἕνα φορτωμένο ἀποβατικὸ σκάφος εἶχε ἀνατιναχθῆ. Ὀγδόντα τρεῖς ἄνδρες ἔχασαν στὶς δύο αὐτὲς περιπτώσεις τὴ ζωή τους καὶ ἐχάθησαν μεγάλες ποσότητες στρατιωτικοῦ ὑλικοῦ. Δὲν ὑπῆρχε ἡ παραμικρὴ ἀμφιβολία ὅτι ὁ ΕΛΑΣ εἶχε ναρκοθετήσει τὴν θαλασσία αὐτὴν περιοχή. Ἐπίσης στὸ Μεσολόγγι καὶ στὸ Ἀγρίνιο εἶχαν ἀρχίσει ἐχθροπραξίες καὶ ὁ ΕΛΑΣ τρομοκρατοῦσε τοὺς κατοίκους.

Ὁ Σκόμπη διέταξε τὸν Χάντ νὰ συλλάβῃ ἀμέσως ὅλους τοὺς διοικητὰς καὶ τοὺς «πολιτικοὺς καθοδηγητὲς» στὴν περιοχὴ τῆς δικαιοδοσίας του καὶ νὰ κηρύξῃ τὸν στρατιωτικὸ νόμο. Ἐκεῖνος ἑτοίμασε μιὰ παγίδα γιὰ νὰ συγκεντρώσῃ ὅλους τοὺς ἡγέτες τοῦ ΕΑΜ)ΕΛΑΣ μαζί. Ἐκάλεσε σὲ «σύσκεψι» ὅλους τοὺς ἐκπροσώπους τοῦ ΚΚΕ καὶ τοῦ ΕΑΜ.

Ὁ τοπικὸς διοικητὴς τοῦ ΕΛΑΣ ἔφθασε στὴν «σύσκεψι» κατευχαριστημένος, ἀφοῦ εἶχε ἀκούσει ἐκπομπὴ τοῦ Μπὶ Μπὶ Σὶ ὅτι εἶχε παραιτηθῆ ὁ Παπανδρέου. Ταυτόχρονα σχεδὸν ἐκυκλοφόρησαν ὅλες οἱ ἐφημερίδες τοῦ ΚΚΕ καὶ τοῦ ΕΑΜ μὲ τὴν εἴδησιν αὐτήν.

Λόγῳ τῆς ἀβεβαιότητος ποὺ ἐπακολούθησε, ὁ Χάντ δὲν βιάσθηκε νὰ προχωρήσῃ στὸ σχέδιό του καὶ ἄφησε τὴν «σύσκεψι» νὰ προχωρήσῃ, σὰν νὰ ἦταν μιὰ εἰρηνικὴ ἀνταλλαγὴ ἀπόψεων.

Ἔχασαν τοὺς δικούς τους καὶ τοὺς ἀναζητοῦν ἀνάμεσα στοὺς χιλιάδες νεκροὺς ποὺ σκότωσαν κατὰ τὰ Δεκεμβριανὰ οἱ Ἐλασῖτες

«Ἡ ὑπερτάτη στιγμὴ τῆς κρίσεως», ἔγραψε ἀργότερα ὁ λόρδος Χάντ, «ἦταν ὅταν ἔπρεπε νὰ δηλώσω στὸν διοικητὴ τοῦ ΕΛΑΣ καὶ τὸ ἐπιτελεῖο του ὅτι τοὺς εἶχα συγκεντρώσει γιὰ νὰ τοὺς συλλάβω. Ἡ παγίδα εἶχε στηθῆ, ὅλοι εἶχαν ἔρθει στὸ ἀρχηγεῖο τῆς ταξιαρχίας μου. Ἦταν ἡ πρώτη φορὰ ποὺ ἔκανα κάτι ἀνάλογο καὶ αἰσθανόμουν πολὺ ἄσχημα. Εἶχα λάβει σῆμα ἀπὸ τὸν Σκόμπη ποὺ μὲ διέτασσε νὰ ἐνεργήσω μὲ ἀποφασιστικότητα καὶ ψυχραιμία. Οἱ ἀξιωματικοί μου ἦσαν ἀπ' ἔξω μὲ τὰ πιστόλια στὸ χέρι καὶ περίμεναν τὸ σύνθημά μου. Χρειάσθηκε νὰ μετατρέψω τὸ σχέδιό μου. Ἂν ἔκανα τὶς συλλήψεις, νομίζω ὅτι θὰ ἐπακολουθοῦσαν μάχες στὴν Πάτρα καὶ ὅλη τὴν περιοχή».

Ταυτόχρονα, οἱ δυνάμεις τοῦ ΕΛΑΣ κυκλοφοροῦσαν ἐπιδεικτικὰ στὴν πόλι τῶν Πατρῶν καὶ ἡ ἀτμόσφαιρα ὅλο καὶ ἠλεκτριζόταν. Ὁ Χάντ ἐξέδωσε ἐγκύκλιο διαταγὴ πρὸς τοὺς ἀξιωματικοὺς καὶ ἄνδρες του «νὰ διατηρήσουν τὴν πλήρη ψυχραιμία τους». Οἱ «Κάμερον» εἶχαν ἀποσυρθῆ ἀπὸ τὸ Αἴγιον καὶ εἶχαν ἐγκατασταθῆ στὴν Πάτρα. Εἶχε ἑτοιμασθῆ ἐπειγόντως σχέδιο ἀμύνης τῆς πόλεως τῶν Πατρῶν μὲ τὸ κωδικὸ ὄνομα «Στόνγουωλ Τζάκσον». Τὴν ὑποστήριξι τῶν δυνάμεων τῆς ξηρᾶς θὰ ἀνελάμβαναν, συμφώνως πρὸς τὸ σχέδιο, τὰ πολεμικὰ σκάφη τοῦ βρεταννικοῦ καὶ τοῦ ἑλληνικοῦ Πολεμικοῦ Ναυτικοῦ ποὺ ἦσαν ἀγκυροβολημένα κοντὰ στὸ λιμάνι. Ἀξιωματικοὶ τοῦ πυροβολικοῦ εἶχαν ἐπιβιβασθῆ, γιὰ νὰ κατευθύνουν τοὺς πυροβολητὰς τῶν πλοίων. Εἶχαν ἑτοιμασθῆ πρόχειροι χάρτες πυροβολικοῦ μὲ στόχους τὰ πυροβολεῖα τοῦ ΕΛΑΣ, ἰσχυρὰς θέσεις καὶ τὸν ραδιοφωνικὸ σταθμό.

«Εἴχαμε πάει στὴν Ἑλλάδα γιὰ νὰ βοηθήσουμε στὴν ἀνοικοδόμησι τῶν ἐρειπίων ποὺ εἶχαν ἀφήσει οἱ Γερμανοί, νὰ φέρουμε ἐφόδια στοὺς πεινασμένους κατοίκους τῆς δοκιμασμένης χώρας», θυμᾶται ὁ λόρδος Χάντ. «Καὶ δὲν εἶναι εὔκολο νὰ ἐκφράσω τὴν κατάπληξί μου καὶ τὴν στενοχώρια μου, ὅταν βρεθήκαμε ὑποχρεωμένοι νὰ ἀντιμετωπίσουμε μιὰ κατάστασι γιὰ τὴν ὁποία δὲν εἴχαμε καθόλου προετοιμασθῆ».

Καὶ συνεχίζει:

«Κατ' ἀρχὴν ἤμεθα ἀπογοητευμένοι ποὺ μᾶς εἶχαν στείλει στὴν Ἑλλάδα, ἐνῷ νικούσαμε στὴν Ἰταλία καὶ ἑτοιμαζόμαστε νὰ σπεύσουμε πρὸς τὰ ἐκεῖ, γιὰ νὰ λάβουμε μέρος στὸν πόλεμο. Τώρα βρισκόμαστε μπροστὰ σὲ μιὰ πραγματικὴ ἐξέγερσι, μὲ τὰ χέρια μας δεμένα πίσω ἀπὸ τὴν ράχη μας. Ἦταν πολὺ βαρειὰ δοκιμασία γιὰ τὸ ἠθικὸ ὅλων μας».

Ἐξ ἄλλου, ὑπῆρχε καὶ ἡ δεσμευτικὴ διαταγὴ ἀπὸ τὸν Σκόμπη: «Τὸ πῦρ ἀπὸ τὰς μονάδας μας θὰ περιορίζεται εἰς τὸ μίνιμουμ δυνατόν. Πολλοὶ ἐκ τῶν ἀντιπάλων δὲν φοροῦν στολὰς καὶ ἀναμιγνύονται μετὰ τῶν πολιτῶν, πυροβολοῦν μέσα ἀπὸ πλήθη περιλαμβάνοντα γυναῖκας καὶ παιδιά. Ἀπαιτεῖται σημαντικὴ ἱκανότης τῶν διοικητῶν τμημάτων διὰ νὰ ἀντιμετωπίζωνται τὰ ἐπεισόδια αὐτά».

Ὁ Χάντ εἶπε στοὺς ἄνδρες του:

«Ἀθῶοι ἄνθρωποι ἀπαιτοῦν τὴν προστασία μας ἀπὸ μεθόδους χειρότερας ἐκείνων τῆς Γκεστάπο, ἀπὸ τὴν βασιλεία τοῦ τρόμου. Δὲν δυνάμεθα νὰ μείνουμε ἀπαθεῖς χωρὶς νὰ ἔχῃ αὐτὸ ἐπιπτώσεις στὴν ἐντιμότητά μας».

Στὸ μεταξὺ ἡ κατάστασις ὅλο καὶ χειροτέρευε στὴν πόλι τῶν Πατρῶν. Συνεχεῖς σχεδὸν διαδηλώσεις τῶν κομμουνιστῶν ἀπαιτοῦσαν τὴν τιμωρίαν τῶν «ἐγκληματιῶν πολέμου» καὶ τὸ «ρίξιμο τῶν Ἄγγλων στὴν θάλασσα». Ὁ ΕΛΑΣ συνέχιζε τὴν τρομοκρατία του, διὰ τῆς Πολιτοφυλακῆς καὶ ἀπαιτοῦσε «φόρους» ἀπὸ ὅλους ὅσοι μποροῦσαν —ἢ δὲν μποροῦσαν— νὰ πληρώσουν. Γιὰ νὰ συγκρατήσῃ κάπως τὴν κατάστασι, ὁ Χάντ προσπάθησε νὰ ἔλθῃ σὲ ἐπαφὴ μὲ ὅσους μποροῦσαν νὰ ἐπηρεάσουν τὴν ἐξέλιξί τους. Πρῶτα εἶχε συνομιλίες μὲ τὸν μητροπολίτη τῶν Πατρῶν καὶ ἀκολούθως μὲ τὸν διοικητὴ τοῦ ΕΛΑΣ. Ὅμως, τὴν ἴδια ἡμέρα ἐρρίφθησαν πυροβολισμοὶ ἐναντίον τοῦ κτιρίου ὀρφανοτροφείου, ὅπου ἐκρατοῦντο ἄνδρες ὑπηρετήσαντες στὰ τάγματα ἀσφαλείας μὲ φρουρὰ ἀπὸ Ἄγγλους στρατιῶτες. Ἐπίσης ἐβλήθησαν οἱ χῶροι διαμονῆς τῶν ἀνδρῶν τοῦ Μηχανικοῦ.

Τὴν ἑπομένη ἡμέρα, ἕνα «συλλαλητήριο» ποὺ ἔκανε τὸ ΚΚΕ ἦταν τρομερὰ πτωχὸ σὲ συμμετοχή. Μόνο λίγοι χωρικοὶ τὸ ἀποτέλεσαν καὶ αὐτοὶ ὁδηγούμενοι «σὰν τὰ πρόβατα». Οἱ «ἐκπρόσωποι» τῶν διαδηλωτῶν ἐπέδωσαν ἔγγραφό τους στὸν Χάντ «ἐν ὀνόματι τοῦ λαοῦ τῶν Πατρῶν» μὲ τὶς ἀπαιτήσεις τους καὶ κατηγοροῦσαν τὸν ταξίαρχο ὅτι «αὐτὸς ἦταν ὑπεύθυνος γιὰ τὴν ἀτμόσφαιρα ποὺ εἶχε δημιουργηθῆ στὴν πόλι».

Ὁ Χάντ εἶπε στὸ πλῆθος πού, στὸ μεταξὺ εἶχε ἀρχίσει νὰ γίνεται ἀρκετὰ μεγάλο:

—Ὁ μόνος τρόπος γιὰ νὰ ἐπαναληφθοῦν καὶ ἐδῶ τὰ τραγικὰ γεγονότα τῶν Ἀθηνῶν, εἶναι νὰ ἐπαναληφθοῦν ὅσα ἔγιναν στὴν Ἀθήνα. Δηλαδὴ νὰ διαταραχθῇ ἡ τάξις καὶ νὰ παραβιασθῇ ὁ νόμος, ποὺ οἱ βρεταννικὲς δυνάμεις ἔχουν τὴν ὑποχρέωσι νὰ προστατεύσουν καὶ νὰ διατηρήσουν.

Τὰ λόγια του αὐτὰ προκάλεσαν αὐθόρμητες ἐκδηλώσεις ἐνθουσιασμοῦ ἀπὸ τὸ πλῆθος.

Λίγο ἀργότερα ὁ Χάντ πέταξε στὴν Ἀθήνα γιὰ νὰ συζητήσῃ τὴν κατάστασι μὲ τὸν Σκόμπη. Ἐπέστρεψε μὲ τὴν ἐντολὴ νὰ κρατήσῃ τὴν Πάτρα σὰν μελλοντικὴ βάσιν τῶν ἐκκαθαριστικῶν ἐπιχειρήσεων τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως ἐναντίον τῶν κομμουνιστικῶν δυνάμεων.

(Συνεχίζεται)

ΟΤΑΝ ΟΛΟΙ ΕΠΙΣΤΕΥΑΝ ΟΤΙ ΕΙΧΕ ΧΑΘΗ

Πῶς ἐσώθη ἡ Ἑλλὰς τὸ '44

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΣΚΟΜΠΥ

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΤΗΣ «ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΚΟΣΜΟΥ»

72ον

Ἡ ἀνησυχία μεγάλωσε, ὅταν διεπιστώθη ὅτι οἱ οἰκογένειες τῶν μελῶν τοῦ ΚΚΕ καὶ τῶν ἡγετῶν τοῦ ΕΑΜ ἄρχισαν νὰ φεύγουν ἀπὸ τὴν πόλι. Οἱ κακοὶ οἰωνοὶ συμπληρώθηκαν μὲ τὴν εἴδησι ὅτι σημαντικὲς ἐνισχύσεις τοῦ ΕΛΑΣ ἄρχισαν νὰ κινοῦνται ἀπὸ τὸ Ἀγρίνιο, τὸν Πύργο καὶ τὴν Κόρινθο μὲ κατεύθυνσι τὴν Πάτρα.

Στὸν Χάντ ἔφθασε ἡ πληροφορία ὅτι οἱ κομμουνιστὲς ἡγέτες εἶχαν ἀποφασίσει —μὲ ψήφους 22 ὑπὲρ καὶ 16 κατὰ— νὰ ἐπιτεθοῦν κατὰ τῶν Ἄγγλων στὴν Πάτρα.

Στὴν προσπάθεια νὰ ἐνισχυθῆ ἡ φρουρὰ τῆς πόλεως ἀπεφασίσθη νὰ μεταφερθοῦν ἐκεῖ οἱ Κάμερονς ἀπὸ τὸν Πύργο καὶ ἡ φρουρὰ τῆς ΡΑΦ ἀπὸ τὸν Ἄραξο. Ἀλλά, ἡ αὐτοπεποίθησι τῆς φρουρᾶς τῆς πόλεως αὐξήθηκε σημαντικὰ ὅταν ἔφθασαν οἱ τυφεκιοφόροι τῶν Γκούργκας ἀπὸ τὴν Πρέβεζα.

Ὡστόσο, οἱ ἐπιθέσεις τῶν τοπικῶν ἐφημερίδων μεγάλωσαν. Οἱ κομμουνιστὲς κατηγοροῦσαν τοὺς Ἄγγλους γιὰ «φρικαλεότητες στὴν Ἀθήνα».

Ἐπακολούθησε προκλητικὴ ἐνέργεια τοῦ ΕΛΑΣ στὸ Κρυονέρι: Συνελήφθησαν ὅμηροι τρεῖς Βρεταννοὶ ἀξιωματικοί, τρεῖς ἄνδρες, τέσσερις Ἰνδοὶ καὶ ἕνας διερμηνεύς. Ὑποκλαπὲν τηλεφώνημα τοῦ ΕΛΑΣ ἀνέφερε ὅτι προετοιμαζόταν ἐπίθεσις κατὰ τοῦ ἀγγλικοῦ φυλακίου ἐκεῖ. Ὁ Χάντ πῆρε τὴν ἄδεια νὰ ἀποσύρη τὴν φρουρὰ τοῦ φυλακίου ἀπὸ τὸ Κρυονέρι.

Ἀλλὰ πρὶν συμβῆ αὐτό, ἰσχυρὲς δυνάμεις τοῦ ΕΛΑΣ ἔκαναν τὴν ἐπίθεσι κατὰ τῶν Βρετανῶν στὸ Κρυονέρι. Ἀπωθήθησαν. Ἡ φρουρὰ εἶχε τὴν ἀποτελεσματικὴ ὑποστήριξι τῶν πυροβόλων τοῦ Ναυτικοῦ. Ἀλλὰ οἱ ἀπώλειες της ἦσαν σημαντικές. Ἡ ἐπίθεσις συνεχίσθηκε μὲ νέες δυνάμεις, παρὰ τὶς σοβαρὲς ἀπώλειες τῶν ἐπιτιθεμένων. Ἡ φρουρὰ κατάφερε νὰ ἀπαγκιστρωθῆ καὶ νὰ κατευθυνθῆ πρὸς τὴν Πάτρα, ἀλλὰ ἄφησε πίσω της πολὺ στρατιωτικὸ ὑλικὸ — στὸ ὁποῖο περιλαμβάνονταν καὶ 98 ὀχήματα. Οἱ εἰδήσεις ἀπὸ τὸ Κρυονέρι, ὅπως ἦταν φυσικό, μεγάλωσαν τὴν ἔντασι ποὺ ἐπικρατοῦσε ἤδη στὴν Πάτρα.

Τὸ ὅτι ἦταν ἐπικειμένη «γενικὴ ἐπίθεσις» κατὰ τῶν Βρετανῶν στὴν Πάτρα τὸ ἐπιβεβαίωναν ὁδηγοὶ πολιτικῶν αὐτοκινήτων ποὺ ἀνακρίθηκαν.

«Τὰ στρατεύματά μας ἐπηρεάσθησαν ἰδιαιτέρως ἀπὸ τὰς ἀπωλείας», σημειώνεται στὸ ἡμερολόγιο τῆς ταξιαρχίας, «καὶ εἶναι δύσκολον νὰ πεισθοῦν ἐπὶ τῆς ἀνάγκης τῆς διατηρήσεως τῆς γαλήνης εἰς τὰς Πάτρας».

Οἱ κομμουνισταί, θέλοντας νὰ φτιάξουν ὁδοφράγματα κατὰ τὰ Δεκεμβριανά, ἀνετίναξαν ὁλόκληρα σπίτια, ὅπως αὐτὸ τῆς φωτογραφίας μας

Γιὰ νὰ διατηρήση τὴν ψυχραιμία τῶν δυνάμεών του ὁ Χάντ διέταξε τὴν ὀργάνωσι διαλέξεων στὶς ὁποῖες νὰ ἐξηγῆται ἡ ἰδιομορφία τῆς καταστάσεως καὶ ἡ ἀκολουθουμένη ὑπὸ τῆς βρεταννικῆς κυβερνήσεως πολιτική.

Ἡ ἠλεκτρισμένη ἀτμόσφαιρα δὲν ἐμπόδισε τοὺς κατοίκους τῆς πόλεως καὶ νὰ ἀγνοήσουν τὶς ἀπειλὲς τοῦ ΕΛΑΣ καὶ νὰ παρακολουθήσουν, κατὰ χιλιάδες, τὴν κηδεία τῶν νεκρῶν τοῦ Κρυονερίου.

Ἡ ἑπομένη ἐνέργεια τοῦ διοικητοῦ τοῦ ΕΛΑΣ ἦταν ἡ διατύπωσις τῆς ἀπαιτήσεως, πρὸς τὸν Χάντ, νὰ ἀποπέμψη τὸν ἀντιπρόσωπο τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως στὴν Πάτρα.

Ταυτόχρονα, ὁ Χάντ ἔλαβε σῆμα ἀπὸ τὸν Σκόμπη ὅτι δὲν ὑπάρχουν ἐνισχύσεις γιὰ νὰ τοῦ ἀποστείλη, ἀλλὰ δὲν ἦταν δυνατὸν νὰ συζητηθῆ κἂν ἀπομάκρυνσις τῶν βρεταννικῶν δυνάμεων ἀπὸ τὴν Πάτρα, χωρὶς νὰ δεχθῆ σοβαρὸ πλῆγμα τὸ βρεταννικὸ γόητρο.

Τὰ Χριστούγεννα πλησίαζαν. Οἱ Βρετανοὶ ἑτοίμαζαν τὰ ἀπαραίτητα «πάρτυ» τους. Οἱ κομμουνιστὲς ἐνέτειναν τὴν προπαγάνδα τους. Αὐτὸ εἶχε σὰν ἀποτέλεσμα νὰ αὐξάνεται ὅλο καὶ περισσότερο ἡ ἐπιθυμία τῶν Βρετανῶν φαντάρων νὰ «θέλουν νὰ δώσουν ἕνα καλὸ μάθημα στοὺς ἐλασίτες».

Γιὰ νὰ καθησυχάση τοὺς ἄνδρες του ὁ Χάντ σὲ «ἡμερησία διαταγὴ» του ἐτόνιζε μεταξὺ ἄλλων:

«...Ἡ ἐπίδειξις δυνάμεως ἐκ μέρους μας ἔχει ἀλλάξει σημαντικὰ τὰ σχέδιά τους. (Δηλαδὴ τὰ σχέδια τῶν ἐλασιτῶν νὰ ἐπιτεθοῦν κατὰ τῆς βρεταννικῆς φρουρᾶς τῶν Πατρῶν). Παρὰ τὴν βιαιοτάτην ἀντιβρεταννικὴν προπαγάνδα τους, ὁ πληθυσμὸς δὲν ἔχει παρασυρθῆ καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ ὑπάρχη γνήσιον αἴσθημα φιλίας καὶ εὐγνωμοσύνης γιὰ τὴν παρουσία μας».

Τὴν ἴδια ἡμέρα, ὁ ταξίαρχος ἔλαβε ἀναφορὰ ἀπὸ τὸ γραφεῖο πληροφοριῶν τοῦ ἐπιτελείου του ὅτι 2.000 περίπου ἄνδρες τοῦ ΕΛΑΣ εἶχαν καταφέρει νὰ μποῦν κρυφὰ στὴν πόλι. Ὅλες οἱ ἐνδείξεις ἦσαν ὑπὲρ τῆς γνώμης ὅτι ἡ ἀναμενομένη γενικὴ ἐπίθεσι δὲν θὰ ἀργοῦσε.

Κι' ὅμως, ὅπως ὁ ναύαρχος Ντρέηκ διασκέδαζε ὅταν πλησίαζε ἡ ἱσπανικὴ ἀρμάδα, ἔτσι καὶ ὁ Χάντ τὴν ἴδια ἐκείνη νύχτα παρέθεσε γεῦμα πρὸς τοὺς τοπικοὺς ἡγέτες τοῦ ΕΑΜ - ΕΛΑΣ, τὸν Μητροπολίτη καὶ τὸν Βρεταννὸ πρόξενο.

Τὸ πνεῦμα τῶν Χριστουγέννων ἐνισχύθηκε ὅταν οἱ φαντάροι τῆς φρουρᾶς τῶν Πατρῶν μάζεψαν ἀπὸ ἔρανο μεταξύ τους περισσότερες ἀπὸ 200 λίρες καὶ τὶς παρέδωσαν στὸν δήμαρχο τῆς πόλεως γιὰ νὰ ἀγορασθοῦν τρόφιμα γιὰ τοὺς φτωχούς. (Ἐνῶ ὁ ΕΛΑΣ ἀνάγκαζε τοὺς πάντες νὰ δώσουν ὅ,τι εἶχαν γιὰ νὰ σταλοῦν εἰς τοὺς μαχομένους τῶν Ἀθηνῶν).

Μεγάλες ὁμάδες Βρετανῶν πῆγαν στὴν μητρόπολι τῶν Πατρῶν τὴν νύκτα τῶν Χριστουγέννων, στὴν λειτουργία.

«Ἡ βρεταννικὴ φρουρά», γράφει τὸ Ἡμερολόγιο τῆς Ταξιαρχίας, «προετοίμαζε γεύματα, «πάρτυ τσαγιοῦ», κοντσέρτα, χορούς, ἐνῶ ταυτόχρονα ἦταν φανερὸ ὅτι ὁ ΕΛΑΣ ἔκανε πυρετώδεις προετοιμασίες νὰ κατακλύση τὴν πόλι καὶ νὰ εἶναι πάνοπλος κατὰ τὴν μάχη».

Πάντως, καὶ τὰ Χριστούγεννα πέρασαν μέσα σὲ μιὰ ἀνήσυχη γαλήνη.

Τὴν 28ην Δεκεμβρίου, ὁ Χάντ εἶπε σὲ σύσκεψι μὲ τοὺς ἡγέτες τοῦ ΕΑΜ/ΕΛΑΣ ὅτι δὲν τοῦ ἦταν καὶ τόσο εὔκολο νὰ κρατήση τοὺς ἄνδρες του «ψύχραιμους» ὅταν κυκλοφοροῦσαν προκηρύξεις ποὺ χαρακτήριζαν τοὺς Βρετανοὺς «ἐχθροὺς τῶν Ἑλλήνων» καὶ τοὺς Ἰνδοὺς «βαρβάρους».

Ἡ ἀναφορὰ τοῦ ταξιάρχου Σπρίγκχωλ ποὺ ἐστάλη ἀπὸ τὸν Σκόμπη στὴν Πάτρα ἦταν ὅτι ἔπρεπε νὰ ἀπομακρυνθοῦν ὅλοι οἱ Βρετανοὶ ἀπὸ τὴν περιοχὴ αὐτή.

Ὁ Σκόμπη γράφει στὸ ἡμερολόγιό του:

«Αὐτὸς (ὁ Σπρίγκχωλ) ὅπως καὶ ὁ Τζὰκ Μάνσφηλντ εἶναι τῆς γνώμης ὅτι ἐπιβάλλεται νὰ ἐκκενωθῆ ἡ περιοχὴ (τῶν Πατρῶν). Δὲν συμφωνῶ μὲ τὴν πρότασι».

Στὴν Θεσσαλονίκη ὁ ΕΛΑΣ εἶχε γίνει ἀφόρητα προκλητικός, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ γίνη τρομερὴ ἡ ἔντασι μέσα στὶς τάξεις τῶν Βρετανῶν.

Τὰ Χριστούγεννα, ὁ στρατηγὸς Μπακιρτζῆς δὲν δέχθηκε τὴν πρόσκλησι τοῦ δόκτορος Θεοδώρου Στεφανίδη στὸ γεῦμα τοῦ νοσοκομείου.

«Εἶδα τὸν στρατηγὸ (Μπακιρτζῆ) τὴν 28ην Δεκεμβρίου», θυμᾶται ὁ δόκτωρ Στεφανίδης. «Φαινόταν ἀφάνταστα καταβεβλημένος καὶ ὁ Μᾶρκος Βαφειάδης δὲν μᾶς ἄφησε, αὐτὴ τὴ φορά, οὔτε γιὰ μιὰ στιγμὴ μόνους. Ὁ στρατηγὸς μὲ προειδοποίησε ὅτι θὰ ἦταν μᾶλλον παράτολμο νὰ ξαναεμφανισθῶ στὸ ἀρχηγεῖο τῶν κομμουνιστῶν».

(Συνεχίζεται)

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 30 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1976

ΟΤΑΝ ΟΛΟΙ ΕΠΙΣΤΕΥΑΝ ΟΤΙ ΕΙΧΕ ΧΑΘΗ

Πῶς ἐσώθη ἡ Ἑλλὰς τὸ '44

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΣΚΟΜΠΥ

73ον

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΤΗΣ «ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΚΟΣΜΟΥ»

«Ἡ κατάστασι ἔγινε πιὸ δύσκολη καὶ συγκεχυμένη ὅταν μάθαμε τὰ γεγονότα στὴν Ἀθήνα», ἀναφέρει ὁ Τζέημς Κένυον. «Ἡ διαταγή μας ἦταν νὰ εἴμαστε ἕτοιμοι γιὰ μάχη ἀνὰ πᾶσαν στιγμήν. Ἡ ἔντασι ἦταν τόσο μεγάλη ποὺ οἱ ἀξιωματικοί μας φοβόντουσαν ὅτι μιὰ σπίθα ἦταν ἀρκετὴ γιὰ νὰ προκαλέση τὴν ἀνάφλεξι».

Αὐτὴ ἡ σπίθα φάνηκε νὰ ξεπηδᾶ τὴν νύκτα τῆς 31ης Δεκεμβρίου. Ὁ γιατρὸς Στεφανίδης ἀναφέρει:

«Τὰ μεσάνυχτα ἄρχισαν νὰ ἀκούγωνται πυκνοὶ πυροβολισμοὶ στὸ ἐπάνω σημεῖο τῆς πόλεως. Ἄρχισαν ἀμέσως νὰ ἠχοῦν οἱ σειρῆνες συναγερμοῦ τῶν βρετανικῶν δυνάμεων καὶ τὶς ἀκολούθησαν πυροβολισμοὶ ἀπὸ τὴν δική μας πλευρά».

Γιὰ τὰ γεγονότα τῆς νύχτας ἐκείνης ὁ Φράνκ Ὅτελ θυμᾶται:

— Σὰν νὰ ἄνοιξαν οἱ πύλες τῆς Κολάσεως! Περίμενα, βέβαια, ὅτι κάτι θὰ γινόταν. Καὶ τὸ «κάτι» αὐτὸ ἄρχιζε μὲ τρόπο ἀνατριχιαστικό. Πίστεψα ὅτι ἡ ἐπίθεσις εἶχε ἀρχίσει».

Τελικὰ οἱ πυροβολισμοὶ —ὅπως ἐδηλώθη στοὺς Ἄγγλους— εἶχαν ριφθῆ γιὰ νὰ «ὑποδεχθοῦν οἱ Ἕλληνες τὸ Νέο Χρόνο». Καὶ τὸ ζήτημα ἔληξε.

Στὸ μέτωπο τῶν Ἀθηνῶν, ἡ 28η ταξιαρχία ἀνέλαβε ἐπίθεσι στὰ πλευρὰ τῆς 10ης προκειμένου νὰ ἐκκαθαρισθοῦν οἱ συνοικίες Παγκράτι καὶ Γούβα. Ἡ ἑλληνικὴ Ὀρεινὴ Ταξιαρχία εἶχε φθάσει στὴν περιοχὴ τοῦ Βύρωνος. Ἡ 10η προήλασε πρὸς τὸν Ὑμηττὸ καὶ τὸν Κοπανᾶ.

Ἔτσι τὴν παραμονὴ τοῦ Νέου Ἔτους ὁλόκληρο τὸ νότιο τμῆμα τῶν Ἀθηνῶν εἶχε ἐκκαθαρισθῆ ἀπὸ τὸν ΕΛΑΣ.

«Παντοῦ μᾶς ὑποδεχόταν μὲ χαρὰ ὁ πληθυσμὸς καὶ μᾶς πρόσφερε κρασί», ἀναφέρει ὁ Σύριλ Μούρ. «Ἤμουν τυχερός. Ἕνας ὅλμος τριῶν ἰντσῶν ἔπεσε κοντά μου καὶ δὲν ἐξερράγη».

Παντοῦ, ὅπου γινόταν ἡ ἐκκαθάρισις καὶ ἔφθαναν οἱ Βρεταννοὶ ἀκολουθοῦσαν ἀμέσως αὐτοκίνητα μὲ τρόφιμα γιὰ τοὺς λιμοκτονοῦντες κυριολεκτικὰ κατοίκους τῶν περιοχῶν. Στὰ κέντρα ἐφοδιασμοῦ, οἱ Βρεταννοὶ στρατιῶτες κατάλαβαν γρήγορα ὅτι οἱ Ἕλληνες δὲν εἶχαν τὴν ὑπομονὴ τῶν Ἄγγλων στὶς οὐρές. Ἐπίσης οἱ Ἕλληνες δὲν τὸ θεωροῦσαν φυσικὸ νὰ σχηματίζουν οὐρὰ μὲ γυναῖκες. Γι' αὐτὸ ἦταν ἀνάγκη νὰ γίνωνται πάντα χωριστὲς οὐρές.

Χαριτωμένες —κατὰ κάποιο τρόπο— σκηνὲς ἀκολουθοῦσαν ὅταν οἱ Ἄγγλοι ποὺ εἶναι πολὺ εὐαίσθητοι στὸ «καθαρὸ παιγνίδι» διαπίστωναν ὅτι μερικὲς γυναῖκες, γιὰ νὰ μποῦν στὴν ἀρχὴ τῆς οὐρᾶς, παρίσταναν τὶς ἔγκυες μὲ «μαξιλάρια στὴν κοιλιά τους».

Ὑπῆρχε κάποιο χιοῦμορ σ' ὅλα αὐτά. Ὅμως, δὲν ὑπῆρχε καθόλου χιοῦμορ στὶς ἀνακαλύψεις ποὺ ἔκαναν οἱ Ἄγγλοι. Παντοῦ εὕρισκαν ὁμαδικοὺς τάφους, ἀκόμα καὶ κατακρεουργημένα σώματα ἀνδρῶν, γυναικῶν, ἀκόμη καὶ παιδιῶν. ἄταφα.

«Οἱ ἀποκαλύψεις τῶν φρικαλεοτήτων τοῦ ΕΛΑΣ προκάλεσαν ἕνα κῦμα φόβου καὶ ἀηδίας σ' ὅλη τὴν πρωτεύουσα», ἔγραψε ὁ Ρίτσαρντ Κάπελ. Μοῦ ἀνέφεραν ὅτι τὰ θύματα τοῦ ΕΛΑΣ ἀνέρχονται στὶς εἴκοσι χιλιάδες. Ὁ ἀριθμὸς φαίνεται νὰ εἶναι ἀκριβής, ἂν λάβουμε ὑπ' ὄψιν ἐκείνους ποὺ ἀναζητοῦσαν συγγενεῖς καὶ φίλους, ἐξαφανισθέντες στὶς περιοχὲς ποὺ κατεῖχε ὁ ΕΛΑΣ».

Κι' ὅμως. Παρ' ὅλες τὶς ἀποκαλύψεις, ὁ Τύπος στὴν Βρεταννία ἐξακολουθοῦσε νὰ κρατᾶ τὴν ἴδια στάσι, ὅπως καὶ τότε ποὺ εἶχαν ἀρχίσει οἱ ἐχθροπραξίες. Οἱ «Τάιμς» τοῦ Λονδίνου ἔγραψαν:

«Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ αἰσθανώμεθα ὑπερήφανοι ἢ νὰ εἴμεθα ἱκανοποιημένοι διότι τὰ βρεταννικὰ στρατεύματα ἀνέλαβαν ἐπιχειρήσεις σῶμα πρὸς σῶμα ἐπὶ μίαν ἐργατικὴν συνοικίαν τῶν Ἀθηνῶν».

Καὶ ὁ Κίνγκλεϋ Μάρτιν, τοῦ «Νιοὺ Στέητσμαν», ἔγραφε:

«Ὁ κ. Τσῶρτσιλ, εἶμαι βέβαιος, ἔχει ἀρχίσει κάτι ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ τὸ τελειώση. Πιστεύω ὅτι οἱ σύμβουλοί του τὸν ἄφησαν νὰ σχηματίση τὴν ἀντίληψι ὅτι ὁ ΕΛΑΣ καὶ τὸ ΕΑΜ δὲν εἶναι τίποτα περισσότερο ἀπὸ «ὁμάδες κακοποιῶν», ὅπως τὶς ἐχαρακτήρισε ὁ ἴδιος».

Καὶ σὲ ἕνα ἄρθρο του μὲ τὸν τίτλο «Ἀνακωχή» ὁ Κίνγκσλεϋ Μάρτιν ἔγραψε γιὰ τὸν Τσῶρτσιλ:

«Ἐφ' ὅσον ἐδέχθη νὰ συναντηθῆ μὲ ἀντιπροσώπους τοῦ ΕΑΜ καὶ τοῦ ΕΛΑΣ, ὁ λαὸς κατέληξε εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ἦταν κακῶς πληροφορημένος, ὅταν τοὺς ἐχαρακτήριζε «κακοποιοὺς» καὶ «ληστάς». Ἀντὶ νὰ θερίζουμε τοὺς συμμάχους μας Ἕλληνες στὴν σκιὰ τοῦ Παρθενῶνος, θὰ ἔπρεπε νὰ δεχθοῦμε εὐχαρίστως τὴν βοήθειά τους γιὰ νὰ ἐπισπεύσουμε τὸ ἀποτέλεσμα εἰς τὴν Ἰταλίαν, ὅπου —ὅπως εἶπε ὁ στρατάρχης Αλεξάντερ— ἡ ἐκστρατεία καρκινοβατεῖ».

Τὴν ἀλήθεια σχετικὰ μὲ τὸ «ποιὸν» τῶν κακοποιῶν καὶ τῶν ληστῶν, ὅπως τοὺς εἶχε χαρακτηρίσει ὁ Τσῶρτσιλ, δὲν τὴν εἶχαν μάθει πλήρως οἱ Βρεταννοί. Τὴν μάθαιναν τώρα οἱ αἰχμάλωτοί τους καὶ ἰδίως οἱ ἄνδρες τῆς ΡΑΦ ποὺ εἶχαν πέσει στὰ χέρια τῶν ἐλασιτῶν κατὰ τὴν ἐπίθεσι τῆς Κηφισιάς.

Οἱ ἐλασίτες τοὺς εἶχαν χωρίσει σὲ μικρὲς ὁμάδες καὶ τοὺς ὡδήγησαν πρὸς βορρᾶν.

Ἀνάμεσα στοὺς αἰχμαλώτους ἀπὸ τὸ «Σεσίλ» ἦταν καὶ ὁ Κλίφφορντ Ὀ' Κόννορ, κάτοικος τοῦ Λήντς. Γράφει: «Διαπιστώσαμε ὅτι μερικοὶ ἀπὸ τοὺς φρουρούς μας ἦταν ἀπ' αὐτοὺς μὲ τοὺς ὁποίους εἴχαμε παίξει ποδόσφαιρο πρὶν ἀπὸ δυὸ ἑβδομάδες».

Τῶν αἰχμαλώτων ἀπὸ τὸ Πεντελικὸ τοὺς πῆραν πρῶτα τὰ πανωφόρια τους καί, ἀπὸ τοὺς περισσότερους, τὶς μπότες τους. Κι' αὐτούς, ὅπως καὶ τοὺς αἰχμαλώτους ἀπὸ τὸ Σεσὶλ καὶ τοῦ Ἀπέργη τοὺς ὡδήγησαν πρὸς βορρᾶν.

Τὰ καταδιωκτικὰ «σπιτφάιρ» χρειάσθηκαν μόνο μισὴ ὥρα γιὰ νὰ ἀνακαλύψουν τὴ μικρὴ «φάλαγγα» τῶν αἰχμαλώτων καὶ νὰ τὴν παρακολουθήσουν, μιὰ ποὺ δὲν μπόρεσαν νὰ κάνουν τίποτα ἄλλο. Τοὺς αἰχμαλώτους ἀπὸ τὸ «Πεντελικὸν» τοὺς ὡδήγησαν στὴν περιοχὴ τοῦ Τατοΐου ἐκείνη τὴ νύχτα. Οἱ Ἄγγλοι τὰ ἔχασαν κυριολεκτικὰ ἀπὸ τὴν ἀθλιότητα ποὺ συνάντησαν στὰ «σπίτια» ποὺ τοὺς ἔβαλαν. Τὰ περιγράφουν σὰν τρῶγλες, ὅπου ἡ φτώχεια ἦταν κάτι τὸ ἀπίστευτο.

Οἱ ἐλασίτες δὲν φρόντισαν νὰ τοὺς δώσουν φαγητὸ καὶ οἱ Ἐγγλέζοι μοιράσθηκαν ὅ,τι εἶχαν προλάβει νὰ χώσουν βιαστικὰ μέσα στὶς τσέπες τους, τὴν ὥρα ποὺ ξεκινοῦσαν.

Τὰ ξημερώματα ξεκίνησαν γιὰ τὰ βορινά. Φυσοῦσε ἕνας ἀφόρητος βοριᾶς καὶ φαινόταν ὅτι θὰ χιόνιζε.

Οἱ αἰχμάλωτοι ἀπὸ τὸ «Σεσίλ», ὕστερα ἀπὸ πολλὲς ὧρες ἐξαντλητικὴ πορεία, ὡδηγήθησαν στὸ δεύτερο πάτωμα ἑνὸς μεγάλου οἰκήματος. Ἕνας ἀγριωπὸς ἀξιωματικὸς τοῦ ΕΛΑΣ διέταξε νὰ ὁδηγήσουν τέσσερις ἄνδρες στὸ ἰσόγειο. Μετὰ τὴν ἀναχώρησί τους ἀκούστηκε ἕνα δυνατὸ «μπάμ», σὰν ἐκπυρσοκρότησι. Δὲν ἐπέστρεψαν. Ὁ ἀξιωματικὸς τοῦ ΕΛΑΣ διέταξε νὰ πάρουν ἄλλους τέσσερις. Πάλι τὸ «μπάμ» καὶ πάλι ἡ διαταγὴ νὰ πάρουν ἄλλους τέσσερις.

(Συνεχίζεται)

Ἑκατοντάδες πτώματα, θύματα τῶν κομμουνιστῶν κατὰ τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1944. Ἐξετίθεντο πρὸς ἀναγνώρισιν

ΟΤΑΝ ΟΛΟΙ ΕΠΙΣΤΕΥΑΝ ΟΤΙ ΕΙΧΕ ΧΑΘΗ

Πῶς ἐσώθη ἡ Ἑλλὰς τὸ '44

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΣΚΟΜΠΥ

74ον

Ἡ ἀνησυχία τῶν αἰχμαλώτων ἄρχισε νὰ κορυφώνεται ὅταν ὁ ἀξιωματικὸς τοῦ ΕΛΑΣ διέταξε νὰ πάρουν κι' ἄλλους τέσσερις. Ἦταν φυσικὸ νὰ πιστέψουν οἱ Ἄγγλοι ὅτι τοὺς ἐκτελοῦσαν τέσσερις - τέσσερις. Τελικὰ διαπιστώθηκε ὅτι τὸ «μπάμ» τὸ ἔκανε ἡ μεγάλη σιδερένια πόρτα ποὺ ἔκλεινε πίσω ἀπὸ τὴν κάθε τετράδα. Μέσα στὸ δωμάτιο ποὺ τοὺς ὁδηγοῦσαν γινόταν πλῆρες σχεδὸν «στρὶπ τήζ». Τοὺς ἔπαιρναν ὅ,τι εἶχαν. Ἀπὸ κάποιον ἔβγαλαν καὶ μιὰ «γέφυρα» μὲ χρυσὰ δόντια!

Μέλος αὐτῆς τῆς ὁμάδος ἦταν καὶ ὁ Κλίφορντ Ο' Κόννορ. Ἀφηγεῖται:

«Εἶχα ἕνα δαχτυλίδι, ποὺ μοῦ τὸ εἶχε χαρίσει ἡ μητέρα μου. Δὲν ἔβγαινε πιὰ ἀπὸ τὸ δάχτυλό μου γιατὶ τὸ φοροῦσα ἀρκετὰ χρόνια. Ἐκεῖνοι τὰ κατάφεραν νὰ μοῦ τὸ βγάλουν, ξεκολλώντας καὶ ἀρκετὸ κομμάτι σάρκας. Μετὰ ἀπὸ τὸ «ξαλάφρωμά» τους, οἱ αἰχμάλωτοι χωρίστηκαν σὲ μικρότερες ὁμάδες καὶ συνέχισαν τὴν πορεία τους πρὸς βορρᾶν.

Ὁ Ρόναλντ Ἄσμπυ, ἀπὸ τὸ Σάσσεξ, ἦταν μέλος μιᾶς ὁμάδος 200 περίπου αἰχμαλώτων ἀεροπόρων. Αὐτὴ τὴν ὁμάδα τὴν ἔβαλαν νὰ διανυκτερεύση σὲ μιὰ ἐκκλησία. Νηστικοὶ καὶ χωρὶς τὶς χλαῖνες τους ὑπέφεραν τρομερά. Τὸ ἑπόμενο πρωὶ τοὺς ἔδωσαν γιὰ πρόγευμα ἕνα ξερὸ κομμάτι μαύρου ψωμιοῦ. Ἔπειτα ἀπὸ λίγη ὥρα ξεκίνησαν μὲ κατεύθυνσι πρὸς βορρᾶν. Ἐκείνη τὴ μέρα περπάτησαν, μέσα στὴν παγωνιά, χωρὶς χλαῖνες καὶ θεονήστικοι κάπου σαράντα χιλιόμετρα καὶ ἔφθασαν στὸ ὀχυρὸ τοῦ ΕΛΑΣ στὶς Θῆβες. Ἐπειδὴ τοὺς εἶχαν πάρει τὶς στολὲς καὶ τὰ παπούτσια τους, οἱ περισσότεροι φοροῦσαν κάτι βρώμικα καὶ ἄθλια χωριάτικα σακκάκια γιὰ νὰ προστατεύωνται ἀπὸ τὸ κρύο καὶ εἶχαν τὰ πόδια τους τυλιγμένα μὲ κουρέλια.

Ἐπίσης καὶ τοὺς αἰχμαλώτους ἀπὸ τὸ «Πεντελικὸν» τοὺς ὡδήγησαν στὴ Θήβα καὶ ἡ μόνη τροφὴ ποὺ τοὺς ἔδωσαν μέσα σὲ 36 ὧρες ἦταν μερικὰ σῦκα καὶ μαῦρο ψωμί. Κι' αὐτὰ ὁ ΕΛΑΣ τὰ εἶχε «ἐπιτάξει» ἀπὸ τοὺς πεινασμένους κατοίκους τῆς περιοχῆς.

Τὴν ὁμάδα αὐτή, ὡστόσο, τὴν ἀνεκάλυψε τὴν ἑπομένη μέρα, στὴν πορεία της πρὸς βορρᾶν, ἕνα ἀεροπλάνο «Οὐέλλιγκτον» καὶ τοὺς ἔρριξε μὲ ἀλεξίπτωτο τρόφιμα. Ἔτσι εἶχαν νὰ φᾶνε κάτι γιὰ τὶς ἑπόμενες δυὸ μέρες. Μ' αὐτὰ ποὺ κατάφεραν νὰ κρατήσουν, βέβαια, γιατὶ οἱ φρουροί τους πῆραν τὶς περισσότερες ἀπὸ τὶς προμήθειες.

Ἀκόμη καὶ σὲ πηγάδια ἔριχναν τὰ θύματά τους οἱ Ἐλασῖτες κατὰ τὰ Δεκεμβριανά. Εἰς τὴν φωτογραφίαν μας, κάτοικοι περιοχῆς ἀνασύρουν δολοφονημένους πατριῶτες ἀπὸ κάποιο πηγάδι

Ὁ Ρόναλντ Ἄσμπυ διηγεῖται μιὰ σκηνὴ «ἀνακρίσεως» ποὺ τοῦ ἔκανε ἕνας ἀγγλομαθὴς ἀξιωματικὸς τοῦ ΕΛΑΣ. Μέσα σ' ἕνα δωμάτιο μικρό, χωρὶς παράθυρα, καθόταν σ' ἕνα τραπέζι τρεῖς ἄνδρες μὲ μεγάλα μαῦρα γένεια. Φοροῦσαν καὶ οἱ τρεῖς στολὲς τῆς ΡΑΦ. Στὴ μέση ἦταν ἕνας χοντρὸς ποὺ μιλοῦσε ἀγγλικά.

— Πῶς ὀνομάζεσαι; ρώτησε.

Ὁ Ἄσμπυ ἀποκρίθηκε ἀμέσως:

— Φρὰνκ Ἐν Στάιν.

Ὁ χοντρὸς ἄρχισε νὰ γράφη. Ἀλλὰ ὁ ἄλλος δίπλα του κάτι τοῦ εἶπε στ' αὐτί. Κι' ἐκεῖνος σήκωσε ἀμέσως τὸ κεφάλι μὲ τὰ μάτια του νὰ σπιθίζουν ἀπὸ θυμό.

— Ἄσε αὐτὰ τὰ ἠλίθια ἐγγλέζικα καλαμπούρια! φώναξε. Φρανκενστάιν! Βλακεῖες! Πές μου τὸ ὄνομά σου!

Ἕνας ἐλασίτης ποὺ στεκόταν δίπλα στὸν Ἄσμπυ τὸν χτύπησε στὸ πρόσωπο. Σκουπίζοντας τὸ αἷμα ἀπὸ τὰ χείλη του ὁ Ἄσμπυ εἶπε:

— Μὲ λένε Μπόρις Καρλώφ!

Στὸ τέλος τῆς «ἀνακρίσεως» ζήτησαν ἀπὸ τὸν Ἄσμπυ, ὅπως καὶ ἀπὸ τοὺς περισσότερους αἰχμαλώτους, ἰδίως τοὺς ἀξιωματικούς, νὰ ὑπογράψη δήλωσι ὅτι εἶχε ἀναγκασθῆ, χωρὶς τὴν θέλησί του νὰ πολεμήση κατὰ τῆς «ἑλληνικῆς ἐργατιᾶς», μὲ τὴν ὑπόσχεσι ὅτι θὰ τοὺς ἐπέστρεφαν τὶς χλαῖνες καὶ τὶς ἀρβύλες τους.

Ὁ Σέσιλ Ράουνερ, ἕνας ἁπλὸς σμηνίτης ἀπὸ τὸ Σάστιγκτον τοῦ Σάσσεξ κράτησε ἡμερολόγιο. Σ' ἕνα σημεῖο γράφει:

«Αὐτὴ ἡ βροχή! Σιγανή, σταθερὴ καὶ παγωμένη, σοῦ τρυπᾶ τὸ κόκκαλο. Ἐπὶ τέλους φτάσαμε σ' ἕνα χωριό. Δὲν ξέρω ποῦ βρίσκεται οὔτε πῶς τὸ λένε. Κάπου ἑβδομῆντα ἀπὸ μᾶς τοποθετήθηκαν σ' ἕνα σχολεῖο. Εἶναι παγωμένα ἐδῶ μέσα. Δὲν ξέρω ἂν θὰ μπορέσουμε νὰ γλυτώσουμε τὴν πνευμονία. Ἐλάχιστοι ἔχουν κουβέρτες ποὺ τὶς μοιράζονται μὲ τοὺς φίλους τους. Ἐγὼ δὲν ἔχω κουβέρτα καὶ προτιμῶ νὰ στέκωμαι καὶ νὰ χτυπῶ τὰ πόδια μου καὶ νὰ τρίβω τὰ χέρια μου. Εἶναι γύρω στὶς δυὸ τὸ πρωί. Ἕνας θόρυβος στὴν πόρτα. Μπαίνει ἕνας ἐλασίτης γιὰ νὰ ρίξη μιὰ ματιὰ καὶ ξαναβγαίνει. Τὸ κρύο γίνεται ὅλο καὶ πιὸ ἀνυπόφορο».

Ἐλάχιστοι θὰ πρέπει νὰ εἶναι οἱ αἰχμάλωτοι τοῦ Β' Παγκοσμίου Πολέμου ποὺ γνώρισαν ταλαιπωρίες καὶ ἀγωνίες ὅμοιες μὲ τοὺς Ἄγγλους ποὺ ἔπιασαν αἰχμαλώτους οἱ ἐλασῖτες στὴν Ἀθήνα τὸν Δεκέμβριο τοῦ 1944. Ὕστερα ἀπὸ ἀφάνταστες ταλαιπωρίες, ἀγωνία, πορεῖες ποὺ δὲν θὰ τὶς ἄντεχαν καὶ κάτω ἀπὸ κανονικὲς συνθῆκες, ἔφθασαν τελικὰ στὰ Τρίκαλα, τὴ Λαμία καὶ τὴ Λάρισα, ἀφοῦ περιπλανήθηκαν σ' ὅλα σχεδὸν τὰ βουνὰ τῆς Κεντρικῆς Ἑλλάδος. Τελικὰ οἱ ἄνδρες συγκεντρώθηκαν στὸν Βόλο ὅπου τοὺς παρέλαβαν μεταγωγικὰ γιὰ νὰ τοὺς πᾶνε στὸν Πειραιᾶ.

Χαρακτηριστικὰ ὁ Ο' Κόννορ λέει:

«Διασχίσαμε περίπου 1200 χιλιόμετρα μὲ τὰ πόδια, περάσαμε πολλὰ βουνὰ γεμάτα χιόνια καὶ πάγους. Γιὰ νὰ συνέλθω πέρασα 6 μῆνες σὲ νοσοκομεῖο. Τὰ μαλλιά μου εἶχαν γίνει κάτασπρα!»

★

Ὁ Τσῶρτσιλ, ὅταν ἐπέστρεψε στὸ Λονδῖνο, ἀπὸ τὴν ἐπίσκεψί του στὴν Ἀθήνα, ἐδέχθη τὴν ἑπομένη ἡμέρα κιόλας τὴν

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΤΗΣ «ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΚΟΣΜΟΥ»

ἐπίσκεψι τοῦ Ἀμερικανοῦ πρεσβευτοῦ Οὐίναντ, ποὺ τοῦ ἐνεχείρισε ἀντίγραφο τοῦ τηλεγραφήματος ποὺ εἶχε ἤδη στείλει ὁ Ροῦσβελτ πρὸς τὸν Βασιλέα τῆς Ἑλλάδος. Ὁ Τσῶρτσιλ μὲ τὴν σειρά του παρέδωσε στὸν πρεσβευτὴ σημείωμα πρὸς τὸν πρόεδρο Ροῦσβελτ ὅπου ἀναφέρονταν τὰ ἀκόλουθα:

«Ὁ Ἄντονυ καὶ ἐγὼ (ἐννοεῖ τὸν Ἄντονυ Ἤντεν, ὑπουργὸ τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Βρετανίας) συνωμιλήσαμε μετὰ τοῦ Ἕλληνος Βασιλέως ὡς τὴν 4.30' σήμερον τὴν πρωίαν. Τελικῶς ἡ Αὐτοῦ Μεγαλειότης συνεφώνησε νὰ ἐκδοθῆ ἡ ἀκόλουθος ἀνακοίνωσις: «Ἡμεῖς, ὁ Γεώργιος Β' Βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων, λαβόντες σοβαρῶς ὑπ' ὄψιν τὴν τρομερὰν κατάστασιν εἰς τὴν ὁποίαν ἔχει περιπέσει ὁ ἀγαπητὸς λαός μας καὶ ἔχοντες λάβει ἤδη τὴν ἀπόφασιν νὰ μὴ ἐπιστρέψωμεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἐὰν δὲν μᾶς καλέση ἡ ἐλευθέρως καὶ ἀβιάστως ἐκπεφρασμένη θέλησις τοῦ Ἔθνους καὶ τρέφοντες πλήρη ἐμπιστοσύνην εἰς τὴν πίστιν καὶ τὴν ἀφοσίωσίν σας, σᾶς ὀνομάζομεν διὰ τῆς παρούσης Διακηρύξεως ὑμᾶς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Δαμασκηνόν, Ἀντιβασιλέα, κατὰ τὴν περίοδον τῆς Ἐκτάκτου Ἀνάγκης».

Καὶ συνεπλήρωσε ὁ Τσῶρτσιλ στὸ σημείωμά του γιὰ τὸν Ροῦσβελτ: «Τὸ ἔργον αὐτὸ ἦτο ἐπώδυνον δι' ἐμέ. Ἠναγκάσθην νὰ εἴπω εἰς τὸν Βασιλέα ὅτι ἐὰν δὲν συνεφώνει θὰ ἐρρυθμίζετο τὸ ζήτημα καὶ ἄνευ αὐτοῦ».

Ἀργότερα ὁ Λῆπερ θὰ ἔγραφε:

«Αὐτὴ ἡ διακήρυξις τοῦ Βασιλέως ἐξουδετέρωσε τὸ μῦθο ὅτι οἱ Βρεταννοὶ ἦσαν ἀποφασισμένοι νὰ ἐπαναφέρουν ὁπωσδήποτε τὸν Βασιλέα, παρὰ τὴ θέλησι τοῦ λαοῦ. Καὶ μόνο γιὰ τὸν λόγο αὐτόν, ἡ ἐπίσκεψι τοῦ κ. Τσῶρτσιλ εἰς τὴν Ἑλλάδα ἦταν ἀπόλυτα δικαιολογημένη».

Εὐθὺς μετὰ τὴν δημοσίευσιν τῆς Διακηρύξεως αὐτῆς, ὁ ΕΛΑΣ ἔστειλε ἀντιπροσώπους του στὸν Σκόμπη καὶ ἐζήτησε κατάπαυσι τοῦ πυρός. Αὐτὴν τὴν φορὰ δὲν ἦσαν καθόλου προκλητικοὶ καὶ θρασεῖς. Ἦσαν ἐντελῶς διαφορετικοί. Ὁ ΕΛΑΣ εἶχε ὑποστῆ συντριπτικὴ ἧττα στὴν Ἀθήνα.

Λίγο πιὸ πρίν, τὴν 28ην Δεκεμβρίου, ὁ στρατηγὸς Φὲρθ εἶχε γράψει στὴν σύζυγό του:

(Συνεχίζεται)

ΟΤΑΝ ΟΛΟΙ ΕΠΙΣΤΕΥΑΝ ΟΤΙ ΕΙΧΕ ΧΑΘΗ

Πῶς ἐσώθη ἡ Ἑλλὰς τὸ '44

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΣΚΟΜΠΥ

75ον

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΤΗΣ «ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΚΟΣΜΟΥ»

«Ὅλα ὅσα συμβαίνουν ἐδῶ μεταδίδονται πάρα πολὺ ἄσχημα στὶς ἐφημερίδες καὶ στὴν πατρίδα καὶ στὶς Ἡνωμένες Πολιτεῖες. Τὸ Μπὶ Μπὶ Σὶ εἶναι μεταξὺ ἐκείνων ποὺ μᾶς προσβάλλουν περισσότερο. Ὑπάρχουν πολλὰ παραδείγματα πληροφοριῶν ποὺ ἔχουν παραποιηθῆ καὶ παραμορφωθῆ».

Ἐπίσης ὁ Φέρθ ἀναφέρει ὅτι μερικοὶ θυμωμένοι διαβιβασταὶ στὴν Ἑλλάδα εἶχαν στείλει ἐπιστολὴ στὶς ἐφημερίδες τῆς Ἀγγλίας καὶ ζητοῦσαν νὰ πληροφορηθοῦν, ἐπὶ τέλους, γιατὶ ὅλα (ὅσα συνέβαιναν στὴν Ἑλλάδα) παρουσιάζονταν τόσο διαφορετικά.

«Τὸ ἀποτέλεσμα, συμπληρώνει ὁ Φέρθ, ἦταν νὰ ἔρθη διαταγὴ ποὺ νὰ ζητᾶ ἀνακρίσεις προκειμένου νὰ ἐξακριβωθῆ ποιὸς ἀξιωματικὸς ἦταν ὑπεύθυνος, ποιὸς εἶχε ὑποχρεώσει τοὺς ἄνδρες νὰ ὑπογράψουν τὴν ἐπιστολὴ προκειμένου νὰ τιμωρηθῆ»!

Στὸ μεταξύ, οἱ ἄνδρες ποὺ πολεμοῦσαν στὴν Ἑλλάδα εἶχαν ἐμπειρίες ποὺ θὰ τοὺς ἄφηναν ἀνεξίτηλα τὰ ἴχνη τους σ' ὅλη τους τὴ ζωή. Ὁ στρατιώτης Σύριλ Ἔπσταϊν περιγράφει:

—Μιὰ νύχτα ποὺ φύλαγα σκοπὸς (ἦταν πάντα φοβερὸ νὰ φυλᾶς τὴ νύχτα σκοπὸς στὴν Ἀθήνα) διακρίναμε μιὰ μικρὴ λάμψι στὸν δρόμο. Φώναξα «ἄλτ». Ξαναφώναξα. Τελικὰ πυροβόλησα. Ἀκούσαμε μιὰ κραυγή. Κατευθυνθήκαμε πρὸς τὸ μέρος ποὺ εἴχαμε δεῖ τὸ φῶς καὶ ποὺ εἴχαμε ἀκούσει τὴν κραυγή. Καὶ βρήκαμε ἐκεῖ ἕνα κορίτσι κάπου δεκαπέντε χρονῶν τραυματισμένο. Πλάι της ἦταν ἕνα παλιὸ λάστιχο αὐτοκινήτου γεμᾶτο δυναμίτιδα. Τὸ φῶς ποὺ εἴχαμε δεῖ ἦταν γιὰ νὰ ἀνάψη τὸ φυτίλι. Ὅταν θὰ τὸ ἄναβε, ἂν προλάβαινε, θὰ κυλοῦσε ἔπειτα τὸ λάστιχο πρὸς τὶς θέσεις μας. Μιὰ ἄλλη φορὰ ἕνας ἀξιωματικός μας πυροβολήθηκε ἀνάμεσα στὰ μάτια ἀπὸ κάποιον ποὺ ἦταν κρυμμένος σὲ παράθυρο νοσοκομείου».

Αὐτὲς οἱ φρικαλεότητες τῶν ἐλασιτῶν ἔκαναν τοὺς Ἄγγλους στὴν Ἑλλάδα νὰ συνεχίζουν νὰ μάχωνται μὲ ὅλο καὶ μεγαλύτερη ἀποφασιστικότητα, ἐνῶ ὁ θυμός τους γινόταν ὅλο καὶ μεγαλύτερος ἐναντίον τῶν ἀνταποκριτῶν καὶ τῶν ἀρθρογράφων τῶν ἐφημερίδων τῆς Ἀγγλίας.

Ἡ κ. Γκραίηγκ Ντόναλντ, ποὺ ὑπηρετοῦσε στὴν καντίνα καὶ εἶχε κάθε μέρα ἐπαφὴ μὲ τοὺς στρατιῶτες, θυμᾶται:

«Δὲν μίλησα ποτὲ μὲ κανένα ποὺ νὰ μὴν εἶχε τὴν γνώμη ὅτι οἱ ἐφημερίδες ἔδιναν παραμορφωμένη τὴν εἰκόνα τῆς καταστάσεως στὴν πατρίδα. Οἱ ἄνδρες εἶχαν τὴν πεποίθησι ὅτι πολεμοῦσαν ἕναν δίκαιο πόλεμο καὶ τοὺς ἐνοχλοῦσε φοβερά, τὸ θεωροῦσαν γελοῖο, νὰ τοὺς ἀποκαλοῦν «χασάπηδες τοῦ Σκόμπη».

Ἐπίσης ἡ κ. Ντόναλντ θυμᾶται ὅτι «στὸν Σκόμπη δὲν ἔκαναν τὴν παραμικρὴ ἐντύπωσι τὰ ὅσα τοῦ ἔσερναν». Γι' αὐτὸν τὸ μόνο ποὺ εἶχε σημασία ἦταν νὰ «κερδηθῆ ὁ πόλεμος». Παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι οἱ Ἕλληνες πολιτικοὶ εἶχαν γίνει πολὺ εὐερέθιστοι —μὲ τὸ δίκιο τους, ἀφοῦ οἱ περισσότεροι ἀπ' αὐτοὺς εἶχαν τὶς οἰκογένειές τους στὶς περιοχὲς ποὺ κατεῖχε ὁ ΕΛΑΣ— ἐν τούτοις ἐξακολουθοῦσαν νὰ ἔχουν πλήρη ἐμπιστοσύνη στὸν Σκόμπη. Αὐτὸ συνέβαινε γιατὶ εἶχε ἐκεῖνος ἐμπιστοσύνη στοὺς ἄνδρες καὶ στὸν ἑαυτό του καὶ κατάφερνε νὰ ἐκπέμπη σιγουριὰ σ' ὅλους γύρω του.

Χαρακτηριστικὸ τῆς ἀπόλυτης ψυχραιμίας, τοῦ «φλέγματος» μὲ τὸ ὁποῖο ἀντιμετώπιζε τὴν κατάστασι ὁ Σκόμπη, εἶναι τὸ ἀκόλουθο ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸ ἡμερολόγιό του:

«Ἐπῆγα στὴν λειτουργία τῆς ἐκκλησίας ποὺ εἶναι σχεδὸν ἀπέναντι στὸ ἀρχηγεῖο μου. Ὥρα 11.00. Ὁ αἰδεσιμώτατος Χάκιγκ μίλησε πολὺ ὡραῖα. Ὥρα 12.00 μετέβην γιὰ νὰ παραστῶ στὴν ἐγκατάστασι τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Δαμασκηνοῦ ὡς Ἀντιβασιλέως εἰς τὸ ὑπουργεῖο τῶν Ἐξωτερικῶν... Εἶχα υπηρεσιακὴν ἐνημέρωσιν μὲ τὸν Τζίντζερ Χώουκσουωρθ καὶ τοῦ ἔδειξα στὸ χάρτη τὰ Τουρκοβούνια καθορίζοντας τὴν περιοχὴν αὐτὴν ὡς τὸν τελικὸ στόχο τῆς ἐπιχειρήσεως γιὰ τὴν ἐκκαθάρισι τῶν Ἀθηνῶν».

Τὴν ἑπομένη ἡμέρα ὁ Σκόμπη ἔγραψε:

«Ἐπεσκέφθην καὶ τὶς δύο πριγκίπισσες τὴν 11.30 (ἡ πριγκίπισσα Ἀνδρέου δημιουργοῦσε συνεχῶς πονοκεφάλους στὸν Σκόμπη. Παρὰ τὰ μέτρα ποὺ εἶχε λάβει γιὰ νὰ τὴν προστατεύση ἀπὸ τὸν ΕΛΑΣ καὶ ἀπὸ ἐνδεχομένη ἀπαγωγή της, ἐκείνη ἐξακολουθοῦσε νὰ κυκλοφορῆ μέσα στοὺς ἐπικινδύνους δρόμους τῆς Ἀθήνας γιὰ νὰ μεταφέρη τρόφιμα ἐκεῖ ποὺ ἤξερε ὅτι ὑπῆρχαν πεινασμένες οἰκογένειες). Μετέβην προκειμένου νὰ συγχαρῶ τὸν Ἀντιβασιλέα καὶ νὰ τοῦ ἐκφράσω εὐχὰς διὰ τὸ Νέον Ἔτος, τὴν 12.00. Ὁ Ζεῦγος, ἕνας ἄλλος πολιτικὸς τοῦ ΕΑΜ καὶ ἕνας ἀντισυνταγματάρχης ἦλθαν στὸ γραφεῖο μου τὴν 15.00 ὥραν. Ἔγινε πολὺ γρήγορα σαφὲς ὅτι ἤθελαν νὰ κάμω ἐγὼ πολιτικὰς παραχωρήσεις καὶ δὲν εἶχαν τὴν πρόθεσι νὰ συζητήσουν τοὺς στρατιωτικοὺς μου ὅρους. Ἀρνήθηκα νὰ ἔχω ἀνάμιξιν στὴν πολιτικὴ πλευρὰ τοῦ ζητήματος. Ὁ Ἀντιβασιλεὺς ἐδήλωσε ὅτι δὲν θὰ δεχόταν εἰς ἀκρόασιν τὸν κ. Ζεῦγο. Ἀλλὰ ἀπέστειλε μιὰ πολὺ ὡραῖα γραμμένη δήλωσιν στὴν ὁποία προσέφερε τὴν εὐκαιρία συναντήσεως μιᾶς ἐξουσιοδοτημένης ἐπιτροπῆς τοῦ ΕΑΜ - ΕΛΑΣ καὶ τῆς νέας κυβερνήσεως ὅταν θὰ συνεκροτεῖτο. Ἐπίσης τοὺς συνεβούλευε νὰ δεχθοῦν ἀμέσως τοὺς στρατιωτικοὺς ὅρους. Τοὺς συνεβούλευσα νὰ συμμορφωθοῦν πρὸς τοὺς ὅρους τῆς ἀνακωχῆς, πρᾶγμα ποὺ θὰ βοηθοῦσε στὴν ταχεῖαν κατάπαυσιν τοῦ πυρός. Ἀρνήθηκαν».

Ἐκεῖνο ποὺ ἀνησυχοῦσε σοβαρὰ τὸν Σκόμπη ἦταν ἡ ἐνδεχόμενη τύχη τῶν ἀνδρῶν ποὺ εἶχαν ἐγκατασταθῆ στὸ φράγμα τοῦ Μαραθῶνα καθὼς καὶ τῆς φρουρᾶς τοῦ σταθμοῦ ἀσυρμάτου στὴν Παλλήνη. Τὸ τί εἶχε συμβῆ μὲ τοὺς ἄνδρες τῆς ΡΑΦ στὴν Κηφισιὰ ἦταν κάτι ποὺ ἀποτελοῦσε ἀνησυχητικὸ προηγούμενο. Τελικά, ἐλήφθη ἡ ἀπόφασις νὰ ἐγκαταλειφθῆ τὸ φράγμα καὶ νὰ μεταβοῦν οἱ ἄνδρες του στὴν Παλλήνη. Ἡ μετακίνησις ἔγινε χωρὶς κανένα ἀπρόοπτο. Ὅμως, τελικά, ἔγινε ἡ ἐδῶ καὶ μερικὲς ἑβδομάδες ἀναμενομένη ἐπίθεσις στὴν Παλλήνη. Οἱ Ἄγγλοι πολέμησαν ἀποφασιστικά. Οἱ ἀπώλειες τοῦ ΕΛΑΣ ἦσαν σημαντικές. Καὶ τελικὰ κατέφθασαν ἰσχυρὲς δυνάμεις τεθωρακισμένων γιὰ νὰ διαλύσουν τοὺς ἐλασίτες.

Παράλληλα συνεχιζόταν ἡ μεθοδικὴ ἐκκαθάρισις τῆς περιοχῆς τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἰδίως τῶν προαστίων, μεταξὺ Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς. Τώρα μετεῖχαν τῶν ἐπιχειρήσεων ἱκανοποιητικὰ ἐκπαιδευμένα τάγματα τῆς Ἐθνοφρουρᾶς, ποὺ συμμετεῖχαν ἀποφασιστικὰ στὶς ἐκκαθαριστικὲς ἐπιχειρήσεις.

Ἄλλωστε, τώρα, ἦταν φανερὴ ἡ ἔλλειψις ἠθικοῦ καὶ ἀποφασιστικότητος στὶς μονάδες τοῦ ΕΛΑΣ.

Ἡ πιὸ σκληρὴ μάχη, στὴν φάσι αὐτὴ τῶν ἐπιχειρήσεων, ἔγινε στὴν Καισαριανή, ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴ Ὀρεινὴ Ταξιαρχία.

(Συνεχίζεται)

Ἄνω, ἐξ ἀριστερῶν: Θ. Ράλλης, ἀρχιφύλαξ, ἐδάρη μέχρις ἀναισθησίας ὑπὸ τῶν Ἐλασιτῶν καὶ ἐτάφη ζωντανός. Ἰω. Κατσάμπεης, ὑπαστυνόμος, ἀνευρέθη ὑπὸ τῆς συζύγου του ἐντὸς ὀρύγματος φέρων 13 τραύματα διὰ μαχαίρας. Κάτω, ἐξ ἀριστερῶν: Κ. Σταμπούλος, ἐσφαγιάσθη ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν, διότι ἐθεωρήθη ἀγγλόφιλος. Γεώργ. Γ. Ποταμιάνος, ἐπολέμησε γενναίως εἰς τὴν Ἀλβανίαν τιμηθεὶς διὰ τοῦ ἀριστείου ἀνδρείας καὶ τοῦ Πολεμικοῦ Σταυροῦ. Ὑπῆρξε καὶ αὐτὸς ἕνα ἀπὸ τὰ πολλὰ θύματα τῶν κομμουνιστῶν

Πῶς ἐσώθη ἡ Ἑλλὰς τὸ '44

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΣΚΟΜΠΥ

76ον

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΤΗΣ «ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΚΟΣΜΟΥ»

Οἱ Ἐλασῖται ἀνετίναξαν πολλὰ σπίτια τῆς Ἀθήνας γιὰ νὰ στήσουν ὁδοφράγματα

Ἡ συνοικία αὐτὴ ἦταν τὸ «Μικρὸ Στάλινγκραντ», ὅπως τὴν ἀποκαλοῦσε μὲ ὑπερηφάνεια τὸ ΚΚΕ. Ἔγιναν μάχες σῶμα πρὸς σῶμα μέσα σὲ στενὰ δρομάκια γεμᾶτα παλιὰ σπίτια. Ἡ φανατικὴ ἀντίστασι τῶν κομμουνιστῶν ἐκεῖ ἔσπασε μὲ τὴν βοήθεια τῶν θωρακισμένων τῆς 46ης ἐπιλαρχίας.

Μετὰ τὴν ἐκκαθάρισι τῆς Καισαριανῆς, ἡ νότια πλευρὰ τῶν Ἀθηνῶν εἶχε οὐσιαστικὰ ἀπελευθερωθῆ. Ἔτσι ἄρχισε ἡ ἐπίθεσις γιὰ τὴν ἐκκαθάρισι τῶν βορείων περιοχῶν. Σχηματισμοὶ τῆς 50ῆς ἐπιλαρχίας, τῶν HLI καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐθνοφρουρᾶς ἄρχισαν τὶς ἐπιχειρήσεις μὲ τὴν ἀποφασιστικότητα τῶν ἀνδρῶν ποὺ εἶχαν «παρακάνει ὑπομονή».

Στὶς δύσκολες μάχες ποὺ ἀκολούθησαν ἔπαιξε οὐσιαστικὸ ρόλο ἡ καλύτερη ἐκπαίδευσις τῶν Ἄγγλων, παρὰ τὴν ἀριθμητικὴ ὑπεροχὴ καὶ τὴν ἰσχὺ πυρὸς ποὺ διέθεταν οἱ ἐλασῖτες. Ἡ μάχη εἶχε κριθῆ ἀπὸ τὸ μεσημέρι. Ἀλλὰ τὴ νύχτα ἔγινε μὴ ἀναμενομένη ἀντεπίθεσις τῶν κομμουνιστῶν, ποὺ ὡστόσο ἀπεκρούσθη μὲ μεγάλες ἀπώλειες ἐκ μέρους τῶν κομμουνιστῶν.

Ἡ περιοχὴ Ἀθηνῶν - Πειραιῶς εἶχε οὐσιαστικὰ ἀπελευθερωθῆ. Ὅμως, οἱ ἀρχηγοὶ τοῦ ΕΑΜ - ΕΛΑΣ δὲν εἶχαν κάνει ἐπίσημα δεκτοὺς τοὺς ὅρους τοῦ Σκόμπη (ὅτι ὁ ΕΛΑΣ ἔπρεπε νὰ ἀποσυρθῆ ἀπὸ τὴν Ἀττική, μὲ τὰ ὅπλα του καὶ ὅτι ὅσοι ἐλασῖτες ἔμεναν στὴν περιοχὴ τῶν Ἀθηνῶν θὰ ἔπρεπε νὰ ἀφοπλισθοῦν ἀμέσως).

Ὁ Κάπελ ἀπέδιδε αὐτὴ τὴν ἐπιμονὴ τῶν ἐλασιτῶν ἀφ' ἑνὸς στὸν φανατισμὸ τῶν κομμουνιστῶν ἡγετῶν καὶ στὴν ἀδυναμία τοῦ χαρακτῆρα μερικῶν τύπων σὰν τὸν Σαράφη, ἀφ' ἑτέρου, ὅμως, καὶ στὴν ἐνθάρρυνσι ποὺ προσέφεραν συνεχῶς πρὸς τοὺς κομμουνιστὲς οἱ ἀμερικανικὲς καὶ οἱ βρετανικὲς ἐφημερίδες, καθὼς καὶ οἱ ἀντιπολιτευόμενοι τὴν κυβέρνησι στὴν ἀγγλικὴ Βουλή.

Οἱ «Τάιμς» ἔγραφαν, παραδείγματος χάριν: «Ζητεῖται ἀπὸ τὸν ΕΛΑΣ νὰ καταθέση τὰ ὅπλα, χωρὶς νὰ παρέχεται ἡ παραμικρὰ ἐγγύησις ὅτι θὰ γίνουν δεκτοὶ οἱ ὅροι του». Σχολιάζοντας αὐτὴ τὴν φράσι ὁ Κάπελ ἔγραψε: «Οἱ ὅροι ποὺ προέβαλε ὁ ΕΛΑΣ τὴν 27ην Δεκεμβρίου ἦσαν ὅροι νικητῶν».

Περισσότερο ἐνθαρρυντικοὶ ἦσαν οἱ λόγοι τοῦ Ἀνιούριν Μπῆβαν στὴν Βουλὴ τῶν Κοινοτήτων. Ἦταν σὰν νὰ ἐπικροτοῦσε τὶς φρικαλεότητες. Εἶπε:

— Πάντοτε συμβαίνει νὰ ὑποφέρουν καὶ νὰ σκοτώνωνται ἀθῶοι σὲ ἐμφύλιο πόλεμο. Καὶ σὲ περιόδους κοινωνικῶν ἀναταραχῶν, κακοποιοὶ καὶ παλιάνθρωποι βρίσκουν τὴν εὐκαιρία νὰ ἐξυπηρετοῦν τὰ προσωπικά τους συμφέροντα καὶ νὰ προβαίνουν σὲ ἀντεκδικήσεις καὶ ἀπὸ τὶς δυὸ πλευρές. Εἶναι, συνεπῶς, ἀπαράδεκτα ἀνέντιμο νὰ ἀποκρύπτεται ἡ ἀλήθεια ἀπὸ τὸ λαὸ μὲ τὸ νὰ καλύπτεται πίσω ἀπὸ τὰ αἱματοβαμμένα χέρια μερικῶν δολοφόνων».

Καὶ τὴν δήλωσι τοῦ Τσῶρτσιλ ὅτι οἱ δυνάμεις τοῦ ΕΛΑΣ εἶχαν κατέλθει στὴν Ἀθήνα γιὰ νὰ σφαγιάσουν μέρος τοῦ πληθυσμοῦ, τὴν ἐχαρακτήρισε σὰν «ἕνα ἀστεῖο κομμάτι τσωρτσιλείου ἀνοησίας»!

Ὡστόσο, ἡ πραγματικότης δὲν ἦταν, τώρα πιά, καθόλου ρόδινη γιὰ τοὺς ἐλασῖτες, παρὰ τὰ λογοπαικτικὰ πυροτεχνήματα τοῦ Ἀνιούριν Μπῆβαν. Τώρα ποὺ οἱ δυνάμεις του εἶχαν καταφέρει νὰ ἐπιβληθοῦν, ὁ Σκόμπη σκλήρυνε τὴ στάσι του. Ἕνας νέος ὅρος προεβλήθη: «Πρὸ τῆς συζητήσεως ἀνακωχῆς θὰ πρέπει νὰ ρυθμισθῆ τὸ πρόβλημα τῶν αἰχμαλώτων. Ὁ ΕΛΑΣ ἔχει πάρει ἕνα μεγάλο ἀριθμὸ ὁμήρων, Ἑλλήνων πολιτῶν καθὼς καὶ Βρετανοὺς πολίτας».

Τὴν ἴδια ἡμέρα ποὺ σημειώνει αὐτό, ὁ Σκόμπη γράφει καὶ μὲ μιὰ φανερὴ ἱκανοποίησι στὸ ἡμερολόγιό του:

«Συνωμίλησα μὲ τὸν Τζέντζερ σήμερα. Πρώτη μεγάλη ἐπιχείρησις καθωρίσθη δι' αὔριον. Ὡς τώρα ἔχουν περιπέσει εἰς χεῖρας μας: 3462 τυφέκια, 85 πολυβόλα, δύο φλογοβόλα, τρία πυροβόλα τῶν 75 χιλ. καὶ 111.000 γεμιστῆρες. Συνομιλίαι μεταξὺ Ἀντιβασιλέως καὶ Πλαστήρα προφανῶς ἐπιτυχεῖς. Πλαστήρας μᾶλλον προτίθεται νὰ δεχθῆ τὴν πρωθυπουργία».

Καὶ εὐθὺς ἀμέσως, σὰν νὰ μὴν εἶχε καμμιὰ ἀπολύτως σημασία, συμπληρώνει:

«Δύο βλήματα ἐξερράγησαν τὴν πρωΐαν εἰς τὴν ὁδὸν ἔμπροσθεν τοῦ ἀρχηγείου μας. Ἓξ ἄτομα ἐφονεύθησαν».

Τὴν 3ην Ἰανουαρίου 1945 ὁ στρατηγὸς Πλαστήρας ἐσχημάτισε τὴν νέαν κυβέρνησιν — δὲν μετεῖχαν κομμουνιστικὰ μέλη. Αὐτὴ ἦταν ἡ ἀπάντησις του στὴν ἀπαίτησι τοῦ ΕΑΜ νὰ μετέχη κατὰ 50 τοῖς ἑκατὸ στὴν νέα κυβέρνησι καὶ νὰ κατέχη τὰ βασικὰ ὑπουργεῖα Ἐσωτερικῶν, Δικαιοσύνης καθὼς καὶ νὰ τοῦ δοθοῦν οἱ θέσεις τῶν ὑφυπουργῶν στὰ ὑπουργεῖα Ἀμύνης καὶ Ἐξωτερικῶν. Ἐπίσης μεταξὺ τῶν ὅρων τοῦ ΕΑΜ ἦταν καὶ ἡ ἄμεσος διάλυσις τῆς Ὀρεινῆς Ταξιαρχίας, τοῦ Ἱεροῦ Λόχου, τῶν ταγμάτων Ἐθνοφρουρᾶς καὶ τῆς Χωροφυλακῆς.

Κι' ὅμως, ὁ Χόαρ ἔγραψε στοὺς «Τάιμς»:

«Οἱ ὅροι τοῦ ΕΛΑΣ δὲν εἶναι ὑπερβολικοί. Κανένας ἀπὸ τοὺς ὅρους αὐτοὺς δὲν δύναται νὰ δημιουργήση ἐρωτηματικὰ ἢ νὰ θεωρηθῆ μὴ βασιζόμενος εἰς δικαίας ἀπαιτήσεις».

Ὁ Κάπελ ἔγραψε:

«Οἱ ὅροι αὐτοὶ εἶναι ὅροι νικητῶν. Ὑπὸ τὸ διαφανέστερον τῶν καλυμμάτων ζητοῦν νὰ παραδοθῆ τὸ κράτος εἰς τὰς χεῖρας τῶν κομμουνιστῶν, οἱ ὁποῖοι τοὺς τελευταίους 15 μῆνας ἐσφαξαν κατὰ χιλιάδας τοὺς πολιτικούς τους ἀντιπάλους».

Σὲ μιὰ τελευταία, ἀπελπισμένη προσπάθεια νὰ ἀναστηλώση τὸ ἠθικὸ τῶν ἀνδρῶν του, ὁ ΕΛΑΣ ἐκάλεσε τὸν Ἄρη Βελουχιώτη ἀπὸ τὸ Γενικὸ Ἐπιτελεῖο στὴν Κεντρικὴ Ἑλλάδα. Ὁ Ἄρης χρησιμοποίησε ἀμέσως τὸ πιὸ πειστικὸ ἐπιχείρημα γιὰ νὰ πείση τοὺς «στρατῶτες» νὰ συνεχίσουν τὸν ἀγῶνα μέχρις ἐσχάτων: τὸ ἐκτελεστικὸ ἀπόσπασμα.

Νεαροὶ χωρικοὶ καὶ ἐργάτες — ποὺ εἶχαν ἁπλῶς παρασυρθῆ σ' ὅλη αὐτὴ τὴν περιπέτεια — ἐξετελέσθησαν ὁμαδικῶς. Ἀλλά, ὅπως συμβαίνει συνήθως σὲ ἀνάλογες περιπτώσεις, ἡ δραστικὴ ἐπέμβασις τοῦ Ἄρη Βελουχιώτη δὲν εἶχε παρὰ ἐντελῶς προσωρινὰ ἀποτελέσματα.

Σὲ μιὰ κυκλικὴ ἐπίθεσι, ἡ 28η ταξιαρχία τῶν Βρετανῶν προήλασε πρὸς τὰ δυτικὰ ἀπὸ τοὺς στρατῶνες τοῦ Γουδὶ πρὸς τὶς φυλακὲς Ἀβέρωφ, ἐνῶ ἡ Ἄρκφορς ἐκινήθη πρὸς ἀνατολὰς ἀπὸ τὴν περιοχὴ τῆς Ὁμονοίας. Ἡ 12η Ταξιαρχία ἐπίσης ἐκινήθη ἀπὸ τοὺς στρατῶνες τοῦ Ρούφ πρὸς ἀνατολάς.

Τὴν νύκτα τῆς 3ης Ἰανουαρίου, οἱ μοῖρες τοῦ Συντάγματος Ἀναγνωρίσεως ἄρχισαν ἐπιχειρήσεις στὸ προάστιο τοῦ Ψυχικοῦ γιὰ νὰ λύσουν τὴν πολιορκία τοῦ 97ου Γενικοῦ (Βρετανικοῦ) Νοσοκομείου.

«Τὰ τάνκς κατευθύνθηκαν πρὸς τὰ ὑψώματα τῶν Τουρκοβουνίων, ὅπου εἶχαν ἐξαιρέτους στόχους», σημειώνει ὁ Σκόμπη στὸ ἡμερολόγιό του.

Ἐπίσης ἔγραψε μὲ θυμό:

«Τὸ Ἀμερικανικὸ ΣΜΑ (Σῶμα Μεταφορῶν Ἀέρος) ἐξεκένωσε τὸ ξενοδοχεῖο «Κοσμοπολὶτ» τῆς Ὁμονοίας χωρὶς νὰ μᾶς ἐνημερώση, προφανῶς κατόπιν τελεσιγράφου τοῦ ΕΛΑΣ.

(Συνεχίζεται)

ΟΤΑΝ ΟΛΟΙ ΕΠΙΣΤΕΥΑΝ ΟΤΙ ΕΙΧΕ ΧΑΘΗ

Πῶς ἐσώθη ἡ Ἑλλὰς τὸ '44

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΣΚΟΜΠΥ

77ον

Μᾶς ἐζήτησαν νὰ μὴ πυροβολήσουμε ὡς τὴν 16.30 ὥραν, ἐνῶ ἀπὸ τὴν 14.00 ὥραν εἶχαν φύγει οἱ Ἀμερικανοὶ καὶ εἶχε ἐγκατασταθῆ ἐκεῖ ὁ ΕΛΑΣ! Πάντως, οἱ ἀλεξιπτωτισταὶ τοὺς ἀνάγκασαν νὰ ἀποσυρθοῦν (τοὺς ἐλασίτες).

Τὴν 4ην Ἰανουαρίου σημειώνει:

«Τὸ ἀπόγευμα ἀνέβηκα εἰς τὴν Ἀκρόπολι μὲ τὸν Ρόμπιν.» Καὶ πιὸ κάτω: «Ὁ «Αἴας» εἶναι στὴν Πάτρα καὶ ὁ Μάνσφηλντ ἀναφέρει ὅτι, ἂν θέλωμε νὰ ἐκκενώσουμε τὴν πόλι, μποροῦμε νὰ τὸ κάνουμε τώρα».

Ἡ ἀντίδρασι τοῦ Σκόμπη εἰς τὴν πρότασι αὐτὴ ἦταν νὰ ζητήση τὴν ἔγκρισι τοῦ Ἀλεξάντερ νὰ ἐνισχύση τὴν φρουρὰ τῶν Πατρῶν. Ἔτσι, τὴν ἑπομένην ἡμέρα ἔστειλε τὴν 139 ταξιαρχία τοῦ Μπλὸκ ἐκεῖ, μετὰ τὴν καταφατικὴ ἀπάντησι τοῦ Ἀλεξάντερ.

Τὴν 5ην Ἰανουαρίου σημειώνει: «Ἔγινε σαφὲς ὅτι ὁ ΕΛΑΣ καὶ οἱ ὑποστηρικταί του ἔχουν ἀποσυρθῆ ἀπὸ τὶς κατοικημένες περιοχὲς τῶν Ἀθηνῶν καὶ τοῦ Πειραιῶς».

Ὁ Κάπελ ἔγραψε:

«Μέσα στὸ ξερό, καθαρὸ κρύο τῶν πρώτων ἡμερῶν τοῦ Ἰανουαρίου εἶναι κάτι τὸ πολὺ ἐνδιαφέρον νὰ κοιτᾶς τὴν πόλι τῶν Ἀθηνῶν ἀπὸ τὴν περικυκλωμένη μὲ σάκκους ἄμμου Ἀκρόπολι. Στοὺς δρόμους κάτω ἀπὸ τὸν ἱερὸ Βράχο, οἱ ἄνθρωποι τρέχουν σὰν τὰ μυρμήγκια γιὰ τὶς καθημερινὲς ἐργασίες, γιὰ τὴν ἐξοικονόμησι τῆς ἀπαραίτητης τροφῆς τους. Ἀλλὰ πιὸ πέρα, πρὸς τὴν Ὁμόνοια καὶ τὴν ὁδὸν Ἀθηνᾶς ἐπικρατεῖ πλήρης ἀκινησία. Ὅλα εἶναι ἐρημωμένα. Πυκνὲς στῆλες καπνοῦ ἀνεβαίνουν πρὸς τὸν οὐρανὸ ἀπὸ δυὸ σημεῖα. Ὁ Παρθενὼν δὲν ἔχει σημάδια τῆς μάχης. Μόνο στὴν νότια πλευρὰ μερικοὶ κίονες ἔχουν σημάδια ἀπὸ σφαῖρες ποὺ ἔρριξαν οἱ κομμουνιστές».

Μιὰ ἀπὸ τὶς δυὸ φωτιὲς ποὺ ἀναφέρει ὁ Κάπελ ἦταν στὸ ξενοδοχεῖο τῆς πλατείας Ὁμονοίας. Ὁ Ἔρνεστ Ἄσλεϊ ποὺ τὴν εἶδε ἀπὸ πολὺ κοντὰ θυμᾶται:

— Ὑπῆρχαν πιὰ σημεῖα ὅτι ἡ πόλις εἶχε ἀρχίσει νὰ ξαναζωντανεύη. Ὁ κινηματογράφος «Ρὲξ» εἶχε ἐπιταχθῆ ἀπὸ τὴν «ΕΝΣΑ» καὶ πήγαιναν μερικοὶ ἀπὸ μᾶς ἐκεῖ. Μόνο ποὺ τρέχαμε ὅταν φτάναμε στὴ μέση τοῦ δρόμου, γιατὶ συνεχίζονταν οἱ πυροβολισμοί. Θυμᾶμαι ὅτι εἴδαμε ἕνα Μίκυ Μάους, ἕνα ντοκυμανταὶρ τῆς «Μπρίτις Μούβιτον Νιοὺς» ποὺ ἔδειχνε τὴν ἀπόβασι τῶν Ἄγγλων στὴ Γαλλία τὸ 1939, ἕνα γερμανικὸ φὶλμ ποὺ ἔδειχνε τὰ στρατεύματά τους νὰ ἀποσύρωνται ἀπὸ τὴ Δουνκέρκη, ἐπίσης εἴδαμε τὸν Χίτλερ νὰ κουνᾶ τὰ χέρια του καὶ νὰ φωνάζη μὲ τὸν γνωστὸ σ' ὅλους μας, τώρα πιά, τρόπο. Τὸ ἑλληνικὸ κοινὸ ζητωκραύγαζε καὶ γιουχάιζε, ἀνάλογα μὲ τὴν περίπτωσι. Τὴν μουσικὴ ὑπόκρουσι τὴν συμπλήρωνε κάποιος ποὺ ἔπαιζε σ' ἕνα κακοκουρδισμένο πιάνο καί, φυσικά, οἱ ἐκπυρσοκροτήσεις ἀπ' ἔξω.

»Ὅταν βγαίναμε ἀπὸ τὴν αἴθουσα τοῦ κινηματογράφου τὸ ξενοδοχεῖο τῆς Ὁμονοίας καιγόταν. Ἡ ὀροφὴ εἶχε πέσει καὶ στὴ θέσι της νόμιζες ὅτι ὑπῆρχε μιὰ γιγάντεια καπνοδόχος. Τὸ ἄλλο πρωί, ὁ ΕΛΑΣ εἶχε τοποθετήσει ἔξω ἀπὸ τὸ καμένο ξενοδοχεῖο μιὰ φριχτὴ σειρὰ ἀπὸ καμένα πτώματα ἀνδρῶν, γυναικῶν καὶ παιδιῶν, γιὰ νὰ δοῦμε ὅλοι τὰ «ἀποτελέσματα τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ».

»Ἂν ὁ ΕΛΑΣ μὲ τὶς ἐνέργειες αὐτὲς ἤθελε νὰ κατηγορήση τοὺς «βαρβάρους Ἄγγλους», οἱ ἐλπίδες ποὺ εἶχε νὰ ἐντυπωσιάση ἦταν μικρές, ἀφοῦ καθημερινὰ γίνονταν τρομακτικὲς ἀποκαλύψεις στὶς συνοικίες ἀπ' ὅπου εἶχε ἀποσυρθῆ πρὶν ἀπὸ λίγο. Ὁ στρατηγὸς Φαρὰρ Χόκλεϋ περιγράφει:

— Καθὼς ὁ λόχος τῶν ἀλεξιπτωτιστῶν ποὺ διοικοῦσα τότε μαχόταν πρὸς τὴν περίμετρο τῶν Ἀθηνῶν, συναντήσαμε μιὰ τρομερὴ εἰκόνα, ἐκεῖ ποὺ εἴχαμε δεῖ ἐνωρίτερα ἀπίστευτες φρικαλεότητες τῆς Γκεστάπο. Ἀλλὰ τοῦτα ἐδῶ ἦσαν πολὺ χειρότερα ἀπ' ὅσα εἶχε διαπράξει ἡ Γκεστάπο. Βρήκαμε μεγάλο ἀριθμὸ πτωμάτων Ἑλλήνων ποὺ εἶχαν δολοφονηθῆ ἀπὸ ἐκτελεστικὸ ἀπόσπασμα τοῦ ΕΛΑΣ. Πολλοὶ εἶχαν θανατωθῆ μὲ χασάπικα μαχαίρια. Εἴδαμε φοβερὲς ἐκφράσεις στὰ πρόσωπα τῶν νεκρῶν, ἐκφράσεις ποὺ φανέρωναν κάτι περισσότερο ἀπὸ φρίκη.

Στὸ Περιστέρι, ἕνα ἀπὸ τὰ βόρεια προάστια τῶν Ἀθηνῶν, ὁ λοχαγὸς Ρ. Φ. Τζ. Μπλάκερ, τοῦ πυροβολικοῦ, ἀνακάλυψε ὅτι περίπου 1500 ὅμηροι εἶχαν ἐκτελεσθῆ, μὲ τσεκούρια καὶ μαχαίρια κυρίως. Γερμανικὰ χαρακώματα μήκους διακοσίων περίπου μέτρων ἦσαν γεμᾶτα μὲ πτώματα. Κατάπληκτοι αὐτόπτες μάρτυρες περιγράφουν ὅτι κατὰ τὴν διάρκεια τῆς κατοχῆς τῆς περιοχῆς αὐτῆς

Ὁ Σαράφης μὲ τὸν Νέστορα, ἐπιθεωροῦν τμήματα Ἐλασιτῶν κατὰ τὸ κίνημα τῆς Ἀθήνας

ἀπὸ τὸν ΕΛΑΣ μεταφέρονταν στὸν τόπον ἐκεῖνον καθημερινὰ σχεδὸν ὁμάδες ὁμήρων, γιὰ νὰ θανατωθοῦν. Τὰ θύματα προφανῶς συγκεντρώνονταν ἀπὸ τοὺς δρόμους τῶν Ἀθηνῶν ἢ ἀπὸ τὰ σπίτια τους κατὰ τὶς πρῶτες ἡμέρες τῶν συγκρούσεων. Οἱ περισσότερες ἀπὸ τὶς γυναῖκες καὶ ὅλα σχεδὸν τὰ κορίτσια εἶχαν βιασθῆ προηγουμένως. Ἄλλα κορίτσια εἶχαν ἀκρωτηριασθῆ κατὰ τρόπο ποὺ φανέρωνε σαδισμὸ τῆς πιὸ ἀπαισίας μορφῆς. Μιὰ ἀκόμη πιὸ φρικιαστικὴ ἀνακάλυψι ἦταν ἕνας κάδος γεμᾶτος ἀνθρώπινα μάτια!

Στὴν ἀρχὴ οἱ Βρεταννοὶ στρατιωτικοὶ δὲν ἦσαν σὲ θέσι νὰ πιστέψουν ὅτι εἶχαν συμβῆ τέτοια πράγματα. Τὶς ἱστορίες ποὺ τοὺς διηγοῦνταν οἱ συνάδελφοί τους τὶς θεωροῦσαν ὑπερβολικές. Ὅμως, τελικὰ πίστεψαν, γιατὶ εἶδαν μὲ τὰ ἴδια τους τὰ μάτια τὶς φρικαλεότητες.

Ὁ Φρὰνκ Οὐίνφηλντ ἀπὸ τὸ Ἔκλεσαλ τοῦ Στάφφορντσάιρ, ποὺ ἦταν τότε διοικητὴς σμήνους τῆς 2902 Μοίρας τῆς ΡΑΦ διηγεῖται:

— Πρὶν ἀπὸ τὸν ἐμφύλιο πόλεμο εἶχα ἐπισκεφθῆ τὰ σπίτια ἀρκετῶν Ἑλλήνων ποὺ μᾶς ἐκτιμοῦσαν καὶ μᾶς καλοδέχονταν. Εἶχα γνωρισθῆ μὲ μιὰ οἰκογένεια τῆς ὁποίας ὁ πατέρας καὶ ὁ γιός ἦσαν ἰατροδικασταὶ καὶ ἐργάζονταν στὸ νεκροτομεῖο καὶ τὰ ἐργαστήρια τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

»Τὴν 9ην Ἰανουαρίου, ὅταν μοῦ δόθηκε ἡ εὐκαιρία, πῆγα στὸ σπίτι τους, γιὰ νὰ πληροφορηθῶ ἂν ἦσαν καλὰ ὅλοι. Ὁ πατέρας ἦταν καθηγητὴς τῆς ἰατροδικαστικῆς. Μοῦ εἶπε ὅτι τουλάχιστον εἴκοσι χιλιάδες Ἕλληνες εἶχαν ὑποχρεωθῆ νὰ ξεκινήσουν ξυπόλητοι καὶ νὰ ἀκολουθήσουν τὰ στρατεύματα τοῦ ΕΛΑΣ πρὸς βορρᾶν. Ἦταν ἐκεῖνος ἐπικεφαλῆς τῶν ἐργασιῶν διὰ τὴν ἐκταφὴν τῶν πτωμάτων ποὺ εἶχαν ριφθῆ μέσα σὲ ὁμαδικοὺς τάφους, πηγάδια καὶ χαρακώματα. Μοῦ ζήτησε νὰ πάω μαζί του, γιὰ νὰ δῶ τὰ «εὑρήματά» του. Μοῦ εἶπε: «Ξέρεις, εἶναι πολλοὶ ἐ-

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΤΗΣ «ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΚΟΣΜΟΥ»

κεῖνοι ποὺ δὲν πιστεύουν τὶς ἀναφορές μου».

»Πήγαμε κοντὰ σ' ἕνα νεκροταφεῖο στὸ Περιστέρι. Ἔξω ἀπὸ τὸ νεκροταφεῖο οἱ Γερμανοὶ εἶχαν ἀνοίξει χαρακώματα σὲ σχῆμα ζίγκ - ζάγκ. Οἱ ἐλασίτες, μοῦ ἐξήγησε ὁ καθηγητής, συγκέντρωναν ὅλους ὅσοι δὲν συμμερίζονταν τὶς ἀπόψεις τους. Τοὺς μετέφεραν κατὰ ἑκατοντάδες στὰ περίχωρα. Τοὺς περισσοτέρους τοὺς βασάνιζαν καὶ τελικὰ τοὺς θανάτωναν. Πρὶν τοὺς ἐκτελέσουν τοὺς ἀφαιροῦσαν τὰ ροῦχα τους καὶ τοὺς ἄφηναν μόνο μὲ τὰ ἐσώρουχα. Τοὺς τοποθετοῦσαν στὸ χεῖλος τοῦ ὁμαδικοῦ τάφου καὶ τοὺς πυροβολοῦσαν. Ἔρριχναν λίγο χῶμα ἀπὸ πάνω. Αὐτὸ ἦταν ὅλο.

»Ὅταν φθάσαμε στὰ χαρακώματα εἴδαμε κάπου τριάντα Ἕλληνες ἐργάτες νὰ ἀνοίγουν τὰ χαρακώματα. Ἔβγαζαν ἀπὸ μέσα τὰ πτώματα, τὰ τοποθετοῦσαν λίγο πιὸ πέρα καὶ ἄλλοι τὰ ἔπλεναν μὲ κουβάδες νερὸ καὶ μὲ κοινὲς σκοῦπες. Τὸ θέαμα ἦταν κάτι περισσότερο ἀπὸ ἐφιαλτικό. Εἶδα ἀνοιχτοὺς λαιμούς, εἶδα βγαλμένα μάτια. Εἶδα πρόσωπα ποὺ εἶχαν πέντε τρῦπες ἀπὸ σφαῖρες. Μερικὰ πτώματα ἦσαν γυμνά. Ἀνδρικὰ καὶ γυναικεῖα πτώματα. Ὁ καθηγητής μοῦ ἐξήγησε ὅτι ὅλοι αὐτοὶ εἶχαν φονευθῆ πολὺ μετὰ τὴν ἔκρηξι τῆς μάχης στὶς ἀρχὲς Δεκεμβρίου...».

Γιὰ νὰ ἐμποδισθῆ ἡ διαφυγὴ τῶν κυρίων ὄγκων τοῦ ΕΛΑΣ ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, οἱ ἄνδρες τῶν «Μπλὰκ Οὐὼτς» ἐκινήθησαν πρὸς τὰ βορειοανατολικὰ καὶ κατέλαβαν τὴν περιοχὴ γύρω ἀπὸ τὴν συνοικία Κολωνοῦ. Τὴν 6ην Ἰανουαρίου, οἱ Βασιλικοὶ Τυφεκιοφόροι κατέλαβαν τὴν Ἀκαδημία Πλάτωνος στὸ ἀριστερὸ τῶν Γουὲστ Κέντ. Παράλληλα κατελήφθη μιὰ γέφυρα τοῦ Κηφισοῦ ἀπὸ τὴν 11ην Τυφεκιοφόρων. Μιὰ ταξιαρχία τῆς 4ης Μεραρχίας ἔκανε κυκλωτικὴ κίνησι γιὰ νὰ διευκολύνη τὴν περικύκλωσι μὲ τεθωρακισμένα τῶν θέσεων τοῦ ΕΛΑΣ στὰ βορειοδυτικὰ προάστια. Ὅλα τὰ τεθωρακισμένα τῆς 23ης τεθωρακισμένης ταξιαρχίας ἔλαβαν μέρος στὶς ἐπιχειρήσεις αὐτές. Ἔγιναν σκληρές, ἄγριες μάχες. Οἱ ἐλασίτες προέβαλαν ἀπελπισμένη ἀντίστασι ἐναντίον τῶν ἀλεξιπτωτιστῶν. Ὑπῆρχαν μεγάλες ἀπώλειες καὶ ἀπὸ τὶς δυὸ πλευρὲς στὶς μάχες ἐκεῖνες σῶμα πρὸς σῶμα. Ἐπίσης πολλὰ ἅρματα μάχης ἀχρηστεύθηκαν ἀπὸ νάρκες. Ἀλλὰ πρὶν ἀπὸ τὸ σκοτάδι οἱ περισσότεροι ἀντικειμενικοὶ στόχοι εἶχαν καταληφθῆ. Ἕνας παρατηρητὴς ἔγραψε τότε:

(Συνεχίζεται)

ΟΤΑΝ ΟΛΟΙ ΕΠΙΣΤΕΥΑΝ ΟΤΙ ΕΙΧΕ ΧΑΘΗ

Πῶς ἐσώθη ἡ Ἑλλὰς τὸ '44

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΣΚΟΜΠΥ

78ον

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΤΗΣ «ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΚΟΣΜΟΥ»

Μιὰ μάνα κλαίει τὸ παιδί της, ποὺ τόσο ἄδικα σκότωσαν οἱ Ἑλασῖτες κατὰ τὰ Δεκεμβριανά. Τέτοιες σκηνὲς ἔζησαν χιλιάδες μανάδες

Ἀπὸ τὸ βράχο τῆς Ἀκροπόλεως μποροῦσες νὰ παρακολουθήσῃς τὶς τελευταῖες μάχες στὴν βορειοδυτικὴ περιοχὴ τῶν Ἀθηνῶν, καθὼς ἐκκαθαρίζονταν καὶ τὰ τελευταῖα ὑπολείμματα τῶν ἀνταρτῶν. Μόλις τέλειωναν οἱ μάχες, ὁ κόσμος ξεπρόβαλλε μέσα ἀπὸ τοὺς κρυψῶνες του καὶ συγκεντρωνόταν μὲ δάκρυα γύρω ἀπὸ τοὺς ἐλευθερωτάς του. Μόλις συμπληρωνόταν ἡ ἐκκαθάρισις μιᾶς περιοχῆς, ἀμέσως τὰ τάγματα ὠργάνωναν πρόχειρα κινητὰ μαγειρεῖα γιὰ νὰ δώσουν λίγο φαγητὸ στοὺς πεινασμένους κατοίκους».

Ἡ ἀριστερὴ πλευρὰ τῆς κυκλωτικῆς κινήσεως προχώρησε κανονικὰ καὶ σὲ λίγο ἕνας λόχος τυφεκιοφόρων ἔφθασε στὴν βορειοδυτικὴ ἔξοδο τῆς πόλεως. Ὅλα ἦσαν σχεδὸν ἕτοιμα γιὰ νὰ κινηθοῦν τὰ τεθωρακισμένα καὶ νὰ παγιδεύσουν τοὺς ἐλασῖτες ποὺ εἶχαν ἀπομείνει.

Λίγο μετὰ τὰ μεσάνυχτα, ὕστερα ἀπὸ μιὰν ἀνήσυχη σιωπὴ ἀρκετῶν ὡρῶν, ἀκούστηκαν φωνὲς ἀπὸ μεγάφωνα, ἀκριβῶς ἀπέναντι ἀπὸ τὸν τομέα τῶν HLI. Οἱ ἀξιωματικοὶ τῆς Ἐθνοφρουρᾶς ἀπάντησαν. Καὶ σὲ λίγο ἄρχισε μιὰ ἀνταλλαγὴ «ἐπιχειρημάτων» μὲ τὰ χωνιά, ἀνάμεσα στοὺς ὠχυρωμένους ἐλασῖτες καὶ στὶς δυνάμεις τῆς Ἐθνοφρουρᾶς. Τελικά, οἱ Ἄγγλοι, ποὺ δὲν καταλάβαιναν τί γινόταν, πληροφορήθηκαν ὅτι οἱ διοικητὲς τῶν μονάδων τοῦ ΕΛΑΣ ζητοῦσαν νὰ στείλουν ἀντιπροσωπεία στὸν Σκόμπη γιὰ νὰ συζητήσουν τοὺς ὅρους τῆς ἀνακωχῆς. Ἦταν ἡ τελευταία τους προσπάθεια νὰ διαπραγματευθοῦν μ' αὐτόν.

Τὴν ἴδια νύχτα, ἡ ἡγεσία τοῦ ΕΛΑΣ διέταξε ὑποχώρησι. Σὲ λίγο ὅλες οἱ δυνάμεις τοῦ ΕΛΑΣ ἄρχισαν νὰ φεύγουν. Οἱ ταξιαρχίες 12η καὶ 28η προήλασαν ἀμέσως καὶ συνέλαβαν πολλοὺς κατατρομαγμένους καὶ ἀπογοητευμένους ἀντάρτες. Ἐπίσης στὰ χέρια τῶν Βρεταννῶν καὶ τῶν Ἐθνοφρουρῶν ἔπεσαν μεγάλες ποσότητες ὅπλων καὶ πυρομαχικῶν.

Ἡ 4η μεραρχία ἀνασυνετάχθη προκειμένου νὰ καταφέρῃ τὴν χαριστικὴ βολή, μὲ τὴν ὑποστήριξι τῆς ἑλληνικῆς Ὀρεινῆς Ταξιαρχίας.

Εἰς τὴν ὁριστικὴν ἀπομάκρυνσι τῶν «ἐλευθέρων σκοπευτῶν» τοῦ ΕΛΑΣ καὶ τὴν ἔρευνα γιὰ τὴν ἀνακάλυψι ἀποθηκῶν πυρομαχικῶν οἱ γνώσεις τῶν ἀνδρῶν τῆς Ἐθνοφρουρᾶς ἀπεδείχθησαν χρησιμώτατες.

Καὶ ἐνῶ γινόταν ἐξονυχιστικὴ ἔρευνα ἀπὸ σπίτι σὲ σπίτι, ἡ πόλις ἄρχισε νὰ ξαναβρίσκῃ τὸ ρυθμό της. Οἱ δρόμοι γέμισαν καὶ πάλι κόσμο, τὰ καταστήματα ἄρχισαν νὰ ἀνοίγουν δειλὰ - δειλά. Οἱ δημόσιοι καὶ οἱ δημοτικοὶ ὑπάλληλοι ξαναγύρισαν στὶς θέσεις τους. Ἡ στέγασις καὶ ἡ τροφοδοσία δεκάδων χιλιάδων ἀστέγων καὶ πεινασμένων ἦταν τὸ πρῶτο μέλημα τῶν Βρεταννῶν καὶ τῶν ἑλληνικῶν ἀρχῶν, τώρα.

Μόνο ἡ 5η Ἰνδικὴ ταξιαρχία, στὸ κέντρο τροφοδοσίας ποὺ ἐγκατέστησε, διένεμε 22.000 γεύματα τὴν ἡμέρα! Ἐπίσης οἱ ὑγειονομικὲς ὑπηρεσίες τῶν ταξιαρχιῶν ἐγκατέστησαν κέντρα πρώτων βοηθειῶν καὶ οἱ μονάδες μηχανικοῦ ἄρχισαν νὰ διορθώνουν τὰ συστήματα τροφοδοσίας μὲ νερό, τῶν κεντρικῶν τουλάχιστον κτιρίων.

★

Ἐνῶ οἱ μεραρχίες τοῦ ΕΛΑΣ ποὺ εἶχαν συγκεντρωθῆ στὴν περιοχὴ τῶν Ἀθηνῶν καὶ τοῦ Πειραιᾶ, οὐσιαστικὰ εἶχαν χάσει τὴ μάχη, ὁ Σαράφης ἐσημείωνε κάποιου εἴδους ἐπιτυχία στὸ βορρᾶ.

Ὁ Ζέρβας, κατόπιν τῶν γενικῶν ὁδηγιῶν τῶν Βρεταννῶν, εἶχε ἀρχίσει νὰ διαλύῃ τὸν ΕΔΕΣ. Ἡ προδοτικὴ ἐπίθεσις τοῦ ΕΛΑΣ κατὰ τοῦ ΕΔΕΣ ἔγινε ὅταν οἱ Βρεταννοὶ ἦσαν σὲ δύσκολη θέσι στὴν Ἀθήνα. Τρεῖς μεραρχίες τοῦ ΕΛΑΣ δυνάμεως περίπου 11.500 ἀνδρῶν ἐβάδισαν κατὰ τοῦ ΕΔΕΣ μέσα ἀπὸ τὰ χιονισμένα περάσματα τῆς ἐπιβλητικῆς Πίνδου. (Χαρακτηριστικὸ εἶναι ὅτι χρησιμοποιήθηκαν σχεδὸν γυμνοὶ αἰχμάλωτοι πολέμου γιὰ νὰ καθαρίσουν αὐτὰ τὰ περάσματα ἀπὸ τὰ χιόνια).

Ἡ Ἄρτα κατελήφθη εὔκολα. Εὐθὺς μετὰ ὁ ΕΛΑΣ εἰσῆλθε στὰ Ἰωάννινα. Οἱ ἀντάρτες τοῦ ΕΔΕΣ ἄρχισαν νὰ ὑποχωροῦν πρὸς τὴν κατεύθυνσι τῶν παραλίων γιὰ τὴν Κέρκυρα ἢ κατευθύνονταν πρὸς τὴν Πρέβεζα, νοτιώτερα. Ὁ Ζέρβας ἀποφάσισε νὰ περιμένῃ τοὺς ἐλασῖτες στὴν Πρέβεζα. Ἀλλά, ἡ κατάστασι ἦταν κάτι περισσότερο ἀπὸ ἀπελπιστική. Ὁ ἐχθρὸς ἦταν πολὺ ἀνώτερος καὶ σὲ ἀριθμὸ ἀνδρῶν καὶ σὲ ἐξοπλισμό. Ὁ ΕΔΕΣ δὲν εἶχε κἂν ἀρκετὰ πυρομαχικά. Ἔτσι ἄρχισε ὅλο καὶ μεγαλύτερη διαρροὴ ἀνδρῶν ἀπὸ τὶς τάξεις τοῦ ΕΔΕΣ. Τελικά, ὅταν ἔφθασαν τὰ σκάφη τοῦ Βασιλικοῦ Ναυτικοῦ γιὰ νὰ παραλάβουν τὸν Ζέρβα καὶ τοὺς ἄνδρες του, στὴν Πρέβεζα εἶχαν ἀπομείνει περίπου δυὸ χιλιάδες ἀντάρτες.

Ὅμως, ἡ χαρὰ τοῦ Σαράφη γιὰ τὸν «θρίαμβό» του δὲν κράτησε πολύ. Τὴν 8ην Ἰανουαρίου πῆρε τὴν ἐντολὴ νὰ κατευθυνθῆ μὲ ὅλες του τὶς δυνάμεις στὸ νότιο μέτωπο, προκειμένου νὰ «μετατρέψῃ τὴν ἧττα σὲ νίκη». Ἀλλὰ προτοῦ καλὰ καλὰ ἐγκαταστήσῃ τὸ «ἀρχηγεῖο μάχης» στὴν Θήβα, οἱ δυνάμεις τοῦ ΕΛΑΣ ποὺ κατέφθαναν εἶχαν ἀρχίσει νὰ διαλύωνται. Σὲ λίγο, ὅλες οἱ μονάδες τοῦ ΕΛΑΣ τῶν Ἀθηνῶν εἶχαν διαλυθῆ καὶ οἱ ἄνδρες τους παραδίδονταν ἢ φρόντιζαν νὰ «ξεγλιστρήσουν» πρὸς κάθε κατεύθυνσι.

Ἡ ἧττα τῶν κομμουνιστῶν ποὺ εἶχαν ἐπιχειρήσει νὰ καταλάβουν τὴν Ἀθήνα —καὶ μαζὶ ὁλόκληρη τὴ χώρα— ἦταν πλήρης καὶ ὁριστική. Ἡ πρώτη «μάχη ἀνταρτῶν τῶν πόλεων» εἶχε τελειώσει μὲ τὴν διάλυσι τῶν μονάδων ποὺ τὴν διεξήγαγαν.

Καὶ τώρα, τὰ τεθωρακισμένα ἀνέλαβαν τὸ ἔργο νὰ ἀκολουθήσουν κατὰ πόδας τοὺς ἐλασῖτες ποὺ ἀποσύρονταν ὅσο μποροῦσαν πιὸ γρήγορα. Ἐπικεφαλῆς τῆς θωρακισμένης καὶ μηχανοκινήτου φάλαγγος ποὺ κυνήγησε τοὺς ἐλασῖτες ἦταν ὁ συνταγματάρχης Μὶκ Λίντσεϋ, τῶν «Κίνγκς Ντραγκοὺν Γκάρντς». Ὅπως οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς ἄνδρες του εἶχε λάβει μέρος σὲ πολλὲς καὶ σκληρὲς μάχες στὴ Βόρειο Ἀφρικὴ καὶ στὴν Ἰταλία.

— Εἴχαμε μάθει τὴν πικρὴ ἀλήθεια ὅτι, γιὰ νὰ ζήσῃς ἔπρεπε νὰ πυροβολῇς πρῶτος, διηγεῖται. Προχωρούσαμε στοὺς δρόμους τῶν Ἀθηνῶν. Κι' ὅταν δεχόμαστε πυροβολισμοὺς καὶ βλέπαμε ἀπὸ ποῦ μᾶς πυροβολοῦσαν, τότε οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ δὲν γλύτωναν! Ὅταν τὰ κορίτσια τοῦ ΕΛΑΣ μᾶς πετοῦσαν χειροβομβίδες ἀπὸ μπαλκόνια, τὰ κανόνια μας διέλυαν τὰ μπαλκόνια καὶ τὰ κορίτσια μαζί. Ὅταν ἀνακαλύπταμε χειροβομβίδες στὰ φουστάνια τῶν κοριτσιῶν, παίρναμε τὶς χειροβομβίδες καὶ διώχναμε τὰ κορίτσια.

Τὰ τεθωρακισμένα καὶ τὰ μηχανοκίνητα ποὺ θὰ κατεδίωκαν τοὺς ἐλασῖτες, σύμφωνα μὲ τὸ ἐπιχειρησιακὸ σχέδιο τοῦ Χώουκσουώρθ θὰ κατευθύνονταν ἀρχικῶς πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῶν Θηβῶν. Καὶ ἀκολούθως θὰ γινόταν ἡ ἐκκαθάρισις ὁλόκληρης τῆς Ἀττικῆς.

Εἶχε ἐπικρατήσει ἡ ἄποψις ὅτι ὁ ΕΛΑΣ θὰ ἐπεδίωκε ἀνασύνταξιν στὰ ὑψώματα βορείως τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἀκολούθως θὰ ἐπιχειροῦσε νὰ δημιουργήσῃ γραμμὴ ἀμύνης κατὰ μῆκος τῆς Χερσονήσου ἀπὸ τὸν κόλπο τῆς Ἐλευσῖνος ὡς τὸν κόλπο τοῦ Μαραθῶνος. Γιὰ νὰ ἐμποδισθῆ μιὰ τέτοια ἐνδεχομένη κίνησις ἐστάλη πρὸς νότον τὸ Σύνταγμα Ἀναγνωρίσεως καὶ τὰ μηχανοκίνητα τῶν Μπέτφορντ, ἐνῶ οἱ Ντραγκοὺν κατευθύνονταν πρὸς βορρᾶν.

(Συνεχίζεται)

ΟΤΑΝ ΟΛΟΙ ΕΠΙΣΤΕΥΑΝ ΟΤΙ ΕΙΧΕ ΧΑΘΗ

Πῶς ἐσώθη ἡ Ἑλλὰς τὸ '44

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΣΚΟΜΠΥ

79ον

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΤΗΣ «ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΚΟΣΜΟΥ»

Ὁ πρῶτος στόχος ἦταν τὸ λιμάνι τῆς Ἐλευσῖνος, κάπου 13 μίλια (21 περίπου χιλιόμετρα) δυτικῶς τῶν Ἀθηνῶν. Ἡ τεθωρακισμένη φάλαγγα τοῦ Λίντσεϋ κάπου 350 ὀχήματα ἀνάμεσα στὰ ὁποῖα καὶ μιὰ μοῖρα τὰνκς— κατευθύνθηκε πρὸς τὴν παράκτιο πεδιάδα τοῦ κόλπου τῆς Ἐλευσῖνος. Οἱ ἐλασῖτες εἶχαν ναρκοθετήσει τὴν περιοχὴ μεταξὺ τῶν βάλτων καὶ τῆς θαλάσσης. Ἐπίσης εἶχαν στήσει ὀχυρά. Τὰ τεθωρακισμένα ἀνέτρεψαν εὔκολα τὴν ἀντίστασι καὶ προκάλεσαν σοβαρὲς ἀπώλειες. Ὁ Λίντσεϋ κατεδίωξε τοὺς ὑποχωροῦντες ἐλασῖτες καὶ συνήντησε κάποια ἀντίστασι μόνο στὸν Ἀσπρόπυργο. Στὴ συνέχεια κατευθύνθηκε πρὸς βορρᾶν πρὸς τὴν κατεύθυνσι τῆς Μάνδρας καὶ τῆς Πετρομαγούλας.

Κατὰ τὶς ἐπιχειρήσεις αὐτὲς μιὰ μοῖρα τεθωρακισμένων συνάντησε σοβαρὴ ἀντίστασι καὶ ὁ διοικητής τους, ταγματάρχης τότε Πήτερ Φίλλιπς, κάτοικος τώρα τοῦ Σώμερφορντ τοῦ Γουιλτσάιρ, ἔκρινε ὅτι ἔπρεπε νὰ περιμένη τὸ πρωὶ καὶ διάλεξε ἕνα ἀεροπορικὸ διάδρομο γιὰ νὰ διανυκτερεύση.

Αὐτὴ ἡ ἐνέργεια, λίγο ἀκόμη καὶ θὰ δημιουργοῦσε σοβαρὸ ἀγγλοαμερικανικὸ ἐπεισόδιο. Τὸ ἀεροδρόμιο αὐτὸ τὸ χρησιμοποιοῦσε ἡ τακτικὴ διοίκησις τῆς ἀμερικανικῆς ἀεροπορίας. Οἱ Ἀμερικανοὶ δὲν ἄφηναν εὐκαιρία νὰ δηλώσουν ὅτι ἦταν οὐδέτεροι. Δὲν ἤθελαν νὰ ἀφήσουν τοὺς Βρεταννοὺς νὰ μποῦν στὸ ἀεροδρόμιο. Ἀλλὰ ὁ Φίλλιπς μὲ πολλὴν εὐγένεια, ἀλλὰ καὶ πολλὴν ἐπίσης σταθερότητα εἶπε ὅτι θὰ μπῆ.

Ὁ Ἄρης Βελουχιώτης ἔφιππος, εἰς τὸ κέντρον, μὲ τὸ ἐπιτελεῖο του. Δεξιά του ἔχει τὸν Τζαβέλα καὶ ἀριστερά του τὸν Ἕκτορα, ἐφίππους ἐπίσης. Αὐτοὶ οἱ δυὸ ἦσαν οἱ πιστότεροι σύντροφοί του καὶ τὸν ἀκολούθησαν στὴν μοιραία χαράδρα τῆς Μεσούντας

Ἀργότερα, τὸ ἐπεισόδιο αὐτὸ δημοσιεύθηκε σ' ἕνα ἀμερικανικὸ περιοδικό. Εἶναι ἕνα χαρακτηριστικὸ παράδειγμα τῆς παραμορφώσεως ποὺ ὑπέστησαν τὰ γεγονότα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἀπὸ τοὺς δημοσιογράφους. Ἔγραφε τὸ περιοδικό:

«Ἐπιθετικὴ μονὰς τῶν Βρεταννῶν ἀπὸ τὴν Ἰταλία εἶχεν ἀποβιβασθῆ κάπου εἰς τὴν ἀκτὴ καὶ ἄρχισε νὰ καταλαμβάνη τὸ ἀεροδρόμιο. Ἡ μονὰς δὲν εἶχε ἔλθει εἰς ἐπαφὴ μὲ τὸ Ἀρχηγεῖο τῶν Βρεταννῶν στὴν Ἀθήνα καὶ δὲν εἶχε ἰδέα ὅτι τὸ ἀεροδρόμιο κατεχόταν ἀπὸ τοὺς Ἀμερικανούς. Ἕνας ἀπὸ τοὺς ἀξιωματικοὺς τοῦ ἀεροδρομίου ξεκίνησε μὲ τὸ ἁμάξι του γιὰ νὰ συναντηθῆ μὲ τὸν διοικητὴ τῶν Βρεταννῶν. Καὶ βρέθηκε ἀντιμέτωπος πολυβόλων στραμμένων πρὸς τὸ μέρος του. Γενναῖος σὰν λεοντάρι συνέχισε νὰ προχωρῆ. Ἕνας Ἄγγλος ἀξιωματικὸς ἔβγαλε τὸ κεφάλι του μέσα ἀπὸ τὸν πυργίσκο τοῦ τὰνκ καὶ μόλις ἀντίκρυσε τὸν Ἀμερικανὸ φώναξε:

— Τί διάβολο γυρεύετε ἐσεῖς ἐδῶ;

Ὅταν δόθηκαν τελικῶς οἱ ἀπαραίτητες ἐξηγήσεις καὶ ὕστερα ἀπὸ ἕνα ζεστὸ φλυτζάνι τσάι, ὁ Ἄγγλος ἀξιωματικὸς εἶπε:

— Εἶστε οἱ πιὸ συμπαθητικοὶ γιάνκηδες ποὺ ἔχω γνωρίσει».

Ἡ φάλαγγα τοῦ Λίντσαιϋ ἐκινήθη πρὸς τὸν ὀρεινὸ δρόμο πρὸς τὴν Θήβα. Στοὺς πρόποδες τῶν ὑψωμάτων, ἕνα κατάπληκτο φυλάκιο τοῦ ΕΛΑΣ κατελήφθη χωρὶς τὴν παραμικρὴ ἀντίστασι καὶ ἡ προφυλακὴ τῶν τεθωρακισμένων μπῆκε σ' ἕνα βαθὺ φαράγγι. Τὸ πέρασμα Δρυὸς Κεφαλαὶ (2000 πόδια) ποὺ τὸ δεσπόζει τὸ παλαιὸ φρούριο τῶν Ἐλευθερῶν. Τὸ φρούριο ἔχει χτισθῆ πρὶν ἀπὸ 24 αἰῶνες. Χαμηλὰ σύννεφα καὶ ἐπίμονη βροχὴ καθιστοῦσαν πολὺ δύσκολη τὴν ἐπισήμανσι τῶν ἰσχυρῶν σημείων ἀμύνης τοῦ ἐχθροῦ. Ἀλλὰ τὰ ἀεροπλάνα τῆς ΡΑΦ κατέβαιναν πολὺ χαμηλά, ἔκαναν ἀναγνωρίσεις καὶ ἐπεσήμαιναν τὶς θέσεις τοῦ ΕΛΑΣ. Ὁ Λίντσαιϋ διέταξε νὰ κινηθοῦν 14 Σέρμαν, 12 θωρακισμένα αὐτοκίνητα Νταίμλερ καὶ ὀκτὼ αὐτομεταφερόμενα πυροβόλα τῶν 75 χιλ. προκειμένου νὰ παραταχθοῦν καὶ νὰ σφυροκοπήσουν τὶς θέσεις τῶν κομμουνιστῶν.

(Συνεχίζεται)

Ἡ ἀλήθεια γιά τόν ρόλο τῶν Ἄγγλων

Κύριε Διευθυντά,

Παρακολουθῶ μετὰ εὐλόγου ἐνδιαφέροντος τὰ δύο ἱστορήματα ὑπὸ τοὺς τίτλους «Ἀπο τὸν Ἄρη Βελουχιώτη» καὶ «Πῶς ἐσώθη ἡ Ἑλλὰς τὸ 44» καὶ συγχαίρω ὑμᾶς διὰ τὴν ἀντικειμενικότητα τῶν ἀφηγήσεων.

Ἐν τοῖς προηγουμένοις ἐγένετο λόγος διὰ τὴν παθολογικὴν αἰσιοδοξίαν ἡ ὁποία κατεῖχε τὸν πρωθυπουργὸν Γ. Παπανδρέου διὰ τὴν ἀναίμακτον ἀπελευθέρωσιν καὶ διὰ τὴν εἰρηνικὴν διευθέτησιν τῶν ζητημάτων μεταξὺ τῆς κυβερνήσεως καὶ τοῦ ΕΑΜ - ΕΛΑΣ δηλαδὴ ΚΚΕ.

Ἡ ἀνάγνωσις τῶν ἱστορημάτων τούτων φέρει εἰς τὴν μνήμην μου τ' ἀκόλουθα δύο πραγματικὰ περιστατικά.

1ον) Ὅταν ἐπεκράτησε ὁ ΕΛΑΣ στὴ Θεσσαλονίκη ἐπληροφορήθην ὅτι εἶχεν ἀποφασισθῆ ἡ σύλληψίς μου διότι κατὰ τὸ παρελθὸν ἔδιδα διαλέξεις ἐθνικοῦ περιεχομένου καὶ διότι εἶχον διατελέσει νομάρχης ἐπὶ 4ης Αὐγούστου.

Κατὰ συνέπειαν ἐλάμβανα προφυλάξεις μολονότι μετέβαινα καθ' ἑκάστην εἰς τὸ ἐνταῦθα κατάστημα τῆς Τραπέζης Ἑλλάδος ὡς προϊστάμενος τῆς Νομικῆς Ὑπηρεσίας.

Κατὰ τὰς 25)10)44 ἤκουσα ἀπὸ ραδιοφώνου διάγγελμα τοῦ Γ. Παπανδρέου:

«Διαβεβαιῶ τὸν ἑλληνικὸν λαὸν εἰς πεῖσμα τῶν ἀπαισιοδόξων ὅτι ἡ κατάστασις θὰ ἐξελιχθῆ κατὰ τρόπον μὴ δικαιολογοῦντα οὐδένα φόβον καὶ μὴ ἐμπνέοντα οὐδένα κίνδυνον». Τοῦτο ἐπανελήφθη πολλάκις καὶ ὁμολογῶ ὅτι παρὰ τὴν ἀπαισιοδοξίαν μου, ἐνόμισα ὅτι ἰδὲν θὰ πρέπει νὰ θέτω ἐν ἀμφιβόλῳ τὴν σοβαρότητα τῶν πρωθυπουργικῶν ἐπαγγελιῶν, μολονότι ἐπίστευα κατὰ βάθος ὅτι οἱ κομμουνισταὶ οὐδεμίαν ὑπόσχεσιν θὰ ἐτήρουν καὶ οὐδενὸς μέσου τὴν χρησιμοποίησιν θ' ἀπέφευγον προκειμένου νὰ καταλάβουν τὴν ἐξουσίαν.

Ἀπεδείχθη ὅτι ὅσοι ἐπίστευσαν τὸν Γ. Παπανδρέου ὑπῆρξαν αφελεῖς διότι πολλοὶ κρυπόμενοι μέχρι τότε ἐκυκλοφόρησαν μὲ ἀποτέλεσμα νὰ συλληφθοῦν ὅπως καὶ ἐγὼ ὅστις ὁδηγούμενος προς ἐκτέλεσιν ἐδραπέτευσα ὑπὸ μυθιστορηματικάς συνθήκας καὶ κατέφυγον εἰς Ἀθήνας τὴν 10.11.44.

Στὸ σημερινὸ φύλλο τοῦ «Ε.Κ.» γίνεται λόγος περὶ τῆς «οἰκτρᾶς ἀποτυχίας» τῆς πολιτικῆς τοῦ Παπανδρέου, ὁ ὁποῖος ἐδοκίμασεν ὀδυνηράν ἔκπληξιν μὲ τὸ κίνημα τῆς 3)12)44 καὶ ἡ νοσηρά του αἰσιοδοξία παρεχώρησε τὴν θέσιν της εἰς τὸν πανικόν.

Τὴν 11)3)1945 ὁπότε πλέον εἶχε παραιτηθῆ τὸν ἐπεσκέφθην εἰς τὸ ξενοδοχεῖον «Μ. Βρεταννίας» (ἀριθμὸς δωματίου 218) ὅπου διέμενε, διὰ νὰ διαμαρτυρηθῶ διότι πολλοὶ πιστεύσαντες εἰς τὰς ἐπαγγελίας του ἐσφάγησαν. Μοῦ λέγει «ἔσωσα τὴν Ἑλλάδα» τοῦ ἀπαντῶ «Τὴν Ἑλλάδα ἔσωσε ὁ Σκόμπη καὶ ὁ Τσῶρτσιλ. Σεῖς εἶσθε ὑπόδικος εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ Ἔθνους». Ἦτο παρὼν καὶ ὁ ἀξιωματικός τοῦ Ναυτικοῦ κ. Βασιλειάδης.

Μὲ παρεκάλεσε νὰ συμφάγωμεν τὴν μεσημβρίαν τῆς επομένης διὰ νὰ μὲ πείση ὅτι αὐτὸς ἔσωσε τὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ τὴν πρωΐαν τῆς ἑπομένης εἰδοποιήθην ὅτι ἐξευρέθη μέσον, τὸ πετρελαιοφόρον «ΒΕΛ ΚΟΜ», ἀναχωρήσεως διὰ Θεσσαλονίκην καὶ ἡ συνάντησις ἐματαιώθη

2ον) Κατὰ τὰ τέλη τοῦ συμμοριτοπολέμου ἀφίχθη ἐνταῦθα καὶ κατέλυσε εἰς τὸ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Ἑρμοῦ 25 ξενοδοχεῖον «Κοσμοπολίτ», ὁ πρώην ὑπουργὸς καὶ γενικὸς διοικητής Μακεδονίας Φ. Δραγούμης. Τὸν ἐπεσκέφθην λόγω παλαιᾶς γνωριμίας. Εἰς σχετικὴν συζήτησιν, παρόντος τοῦ τότε δημάρχου Χρ. Κωνσταντίνου καὶ τοῦ ἰδιαιτέρου γραμματέως του κ. Δ. Πιτσινάρη, ὁ κ. Δραγούμης μᾶς ἀπεκάλυψεν ὅτι κατὰ τὰ τέλη Νοεμβρίου 1944 ὁ τότε πρωθυπουργὸς Γ. Παπανδρέου ὑπείκων εἰς ἀξίωσιν τοῦ ΕΑΜ ὑπέγραψε τὴν διάλυσιν τῆς ὀρεινῆς ταξιαρχίας. Τοῦτο πληροφορηθεὶς ὁ Σκόμπη ἀπέστειλεν εἰς τὸν Γεώργιον Παπανδρέου ἐπιτιμητικὴν ἐπιστολήν, ὑπενθυμίζων ὅτι διὰ τὰ στρατιωτικὰ ζητήματα μόνος ἁρμόδιος ἦτο αὐτὸς καὶ ἠξίου τὴν ἀνάκλησιν τῆς Διαταγῆς. Ὁ Παπανδρέου μὴ κατέχων τὴν ἀγγλικὴν εἰς ἣν ἦτο συντεταγμένη ἡ επιστολή ἔδωσε ταύτην πρὸς μετάφρασιν εἰς τὸν μετέχοντα τῆς κυβερνήσεως κ. Δραγούμην καὶ ἀνεκάλεσε τὴν διαταγήν διαλύσεως ἐκφράσας τὴν ἀπορίαν διὰ τὸ πῶς περιῆλθεν εἰς γνῶσιν τοῦ Σκόμπη.

Εἶναι δὲ γνωστόν, ὁπόσον σημαντικὴν ὑπῆρξεν ἡ συμβολή τῆς ταξιαρχίας εἰς τὴν κατάπνιξιν τοῦ Δεκεμβριανοῦ κινήματος.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ: Ἐκ τῆς ἀντικειμενικῆς ἐκτιμήσεως τῶν γεγονότων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης συνάγεται: 1) Ὅτι ὁ Γ. Παπανδρέου εἶχε παραπλανηθῆ ὡς πρός τὰς ἐπιδιώξεις τοῦ ΚΚΕ καὶ τῶν παραφυάδων του ἡ δὲ ἀποκάλυψις τῶν προθέσεών του ἀπετέλεσεν ὀδυνηράν ἔκπληξιν. 2) Ἡ Ἑλλὰς ὀφείλει τὴν σωτηρίαν της εἰς τοὺς Τσῶρτσιλ καὶ Σκόμπη.

4) Εἰς τὸν Γ. Παπανδρέου ὀφείλεται ἐθνικὴ εὐγνωμοσύνη διὰ τὰς μεταγενεστέρας δηλώσεις του καθ' ἃς «.Ο κομμουνισμὸς εἶναι ἐχθρὸς τῆς Ἐλευθερίας, τῆς Δημοκρατίας, τῆς Πατρίδος. Τὸ ΚΚΕ εἶναι κόμμα προδοσίας καὶ ἐγκλήματος».

Δίκαιον ἐστὶ τῷ ἑκάστῳ τὸ προσῆκον ἀπονέμειν.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Β. ΚΑΝΑΒΟΣ
Ἀριστοτέλους 18 Θεσ)νίκη».

Πῶς ἐσώθη ἡ Ἑλλὰς τὸ '44

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΣΚΟΜΠΥ

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΤΗΣ «ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΚΟΣΜΟΥ»

80όν

Φυσικά, ἐφρόντισαν νὰ μὴ βάλουν κατὰ τοῦ ἀρχαίου φρουρίου, μ' ὅλο ποὺ ὁ ΕΛΑΣ εἶχε μετακινήσει πέτρες ἀπὸ τὸ μνημεῖο γιὰ νὰ ὀχυρώση τὶς θέσεις του. Ἡ ἀντίστασι ποὺ προέβαλαν πάντως οἱ ἐλασίτες εἰς τὴν θέσι αὐτὴ ἦταν ἀποφασιστικὴ καὶ γενναία καὶ δὲν ὑπεχώρησαν παρὰ μόνο ὅταν ἦρθε ἡ νύχτα.

Τὸ ἑπόμενο πρωὶ ἡ φάλαγγα τῶν Βρεταννῶν μπῆκε μέσα στὴν Θήβα, ἐνῶ ὁ ΕΛΑΣ ἀπομακρυνόταν. Στοὺς Βρεταννοὺς οἱ κάτοικοι ἐπεφύλαξαν κάτι περισσότερο ἀπὸ ἐνθουσιώδη ὑποδοχή. Ἐπικεφαλῆς ἦταν πολλὲς κοπέλλες ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, ὅμηροι τῶν ἐλασιτῶν ποὺ εἶχαν καταφέρει νὰ δραπετεύσουν μέσα στὴν σύγχυσι τῆς ὑποχωρήσεως.

Ὅπως πληροφόρησαν τοὺς Βρεταννοὺς οἱ ὅμηροι, ὁ ἀρχηγὸς τῶν δυνάμεων τοῦ ΕΛΑΣ στὴν Θήβα εἶπε ὅτι ἡ μάχη τοῦ περάσματος εἶχε σπάσει τὸ μέτωπο τῶν Θηβῶν καὶ ὅτι ἔπρεπε νὰ ὑποχωρήσουν πρὸς βορρᾶν. Στὴν Θήβα οἱ Βρεταννοὶ βρῆκαν μεγάλες ποσότητες πολεμεφοδίων καὶ ἐκρηκτικῶν ὑλῶν.

Ὁ Λίντσαιϋ συνέχισε τὴν προέλασί του καὶ κατευθύνθηκε πρὸς τὴν Χαλκίδα. Στὸ δρόμο συνάντησε ἀρκετὰ ἀποσπάσματα ἐλασιτῶν καὶ προκάλεσε σοβαρὲς ἀπώλειες στὶς τάξεις τους. Μιὰ μοῖρα, ἐξ ἄλλου, κατευθύνθηκε πρὸς τὴν Λειβαδιά, στοὺς πρόποδες τοῦ Παρνασσοῦ. Ἐκεῖ συνάντησε τὸν Παρτσαλίδη ποὺ —ὅπως δήλωσε— κατευθυνόταν πρὸς τὴν Ἀθήνα προκειμένου νὰ ζητήση ἀνακωχὴ ἀπὸ τὸν Σκόμπη. Μιὰ ἄλλη μοῖρα συνάντησε τὸν Ζεῦγο, ποὺ καὶ ἐκεῖνος κατέβαινε στὴν Ἀθήνα μὲ παρόμοιες ὁδηγίες.

Καὶ οἱ δυὸ ἄνδρες ὡδηγήθησαν ἀμέσως στὴν Ἀθήνα.

Στὴν Θήβα καὶ τὴν Λειβαδιά, πάντως, οἱ αἰχμάλωτοι τῶν Ἄγγλων ἦσαν τόσο πολλοί, ποὺ δὲν ἤξεραν τί νὰ τοὺς κάνουν.

Ἡ θωρακισμένη φάλαγγα τοῦ Λίντσαιϋ εἶχε καταφέρει τὴν χαριστικὴ βολὴ στὸν ΕΛΑΣ. Οἱ ἄνδρες τοῦ συνταγματάρχη, ποὺ ἤξεραν τώρα πιὰ τί σήμαινε «Λαϊκὸς Στρατός» πολέμησαν μὲ ἀποφασιστικότητα.

— Ποτὲ κανένας ἀπὸ τοὺς ἄνδρες μου δὲν ἔδειξε τὸν παραμικρὸ δισταγμὸ νὰ πολεμήση τοὺς ἐλασίτες, διηγεῖται ὁ Λίντσαιϋ. Ἡ ἐπίμονη προπαγάνδα δὲν τοὺς ἔκανε καμμιὰ ἐντύπωσι. Στὸ Σύνταγμα Ἀναγνωρίσεως ποὺ ἀκολούθησε τὰ θωρακισμένα στὴν Θήβα ὑπηρετοῦσαν τρεῖς ἄνδρες ποὺ ἦσαν μέλη τοῦ Κ.Κ. Βρεταννίας. Κι' αὐτοὶ πολέμησαν τὸν ΕΛΑΣ ὅπως ὅλοι οἱ ἄλλοι.

Ἡ φάλαγγα τῶν τεθωρακισμένων ἀνέλαβε στὴν συνέχεια νὰ ἐκκαθαρίση τοὺς δρόμους πρὸς τὰ ἀνατολικά, δηλαδὴ πρὸς τὸ φράγμα τοῦ Μαραθῶνα. Καὶ ἀπὸ κεῖ, μέσῳ τῆς Κηφισιᾶς πρὸς τὴν Ἀθήνα. Ἐπίσης τὸ Σύνταγμα Ἀναγνωρίσεως ἐκκαθάρισε τὴν περιοχὴ νοτιοανατολικὰ τῶν Ἀθηνῶν.

Τὴν 10ην Ἰανουαρίου μιὰ μοῖρα τεθωρακισμένων καὶ ἕνα τάγμα τῆς Ἑλληνικῆς Ὀρεινῆς Ταξιαρχίας πέρασε ἀπὸ τὰ Μέγαρα καὶ ἔφθασε στὸν Ἰσθμὸ τῆς Κορίνθου ὅπου συνάντησε ἀξιόλογη ἀντίστασι. Μιὰ ἄλλη μοῖρα συνάντησε ἰσχυρὴ ἀντίστασι στὴν Χαλκίδα. Ἐξ ἄλλου, ἄλλη μιὰ ἰσχυρὴ μονάδα τεθωρακισμένων καὶ

Μία ἀκόμη φωτογραφία ἀπὸ τὴν τραγικὴν ἐκείνην περίοδον τῶν μεγάλων γεγονότων. Ἐξ ἀριστερῶν ὁ στρατηγὸς Δράκος, ὑφυπουργὸς Στρατιωτικῶν, ὁ στρατηγὸς Σκόμπη, ὁ τότε πρωθυπουργὸς ναύαρχος Π. Βούλγαρης, ὁ Βρεταννὸς ναύαρχος σὲρ Τζὼν Κάννιγκαμ, ἀρχηγὸς συμμαχικῶν δυνάμεων Μεσογείου, ὁ φιλέλλην Βρεταννὸς ναύαρχος Τέρνερ, ἀρχηγὸς τῆς βρεταννικῆς ἀποστολῆς εἰς τὸ Πολεμικόν μας Ναυτικόν, ὁ τότε πλοίαρχος Π.Ν. καὶ ἤδη ναύαρχος ἐ.ἀ. κ. Γ. Λαμπρινόπουλος, ὑπουργὸς παρὰ τῷ πρωθυπουργῷ, Συγκοινωνιῶν καὶ Ἐμπορικῆς Ναυτιλίας (μόλις διακρινόμενος) καὶ ὁ τότε νομικὸς σύμβουλος τοῦ ἀντιβασιλέως Δαμασκηνοῦ καὶ ἤδη καθηγητής-πρέσβυς κ. Ἰω. Γεωργάκης. Εἰς τὸ βάθος ἀριστερὰ διακρίνεται ὁ τ. ὑπουργός-ναύαρχος, Ἰω. Τούμπας, τότε ἀρχιεπιστολεὺς τοῦ Στόλου

πεζικοῦ ἄνοιξε τὸ δρόμο πρὸς τὴν Λαμία.

Ἐξ ἄλλου, στρατηγικὲς κινήσεις ἔκαναν ἡ μὲν 4η Ἰνδικὴ μεραρχία στὴν Πελοπόννησο ἡ δὲ 46η στὴν Θεσσαλονίκη.

Τὴν 12ην Ἰανουαρίου ὅλες οἱ πόλεις στρατηγικῆς σημασίας τῆς Ἑλλάδος ἦσαν ἢ πλησίαζαν νὰ βρεθοῦν ὑπὸ τὸν πλήρη ἔλεγχο τῶν Βρεταννῶν.

★

Ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ, ἡ 139η ταξιαρχία ὑπὸ τὸν Μπλὸκ ξεκίνησε μέσα σὲ πλοῖα γιὰ τὴν ἀπειλουμένη ἀκόμη Πάτρα. Ἡ ἐμφάνισι τοῦ καταδρομικοῦ «Αἴας» ἐκεῖ ἦταν σὰν νὰ παρουσιάσθηκε ἕνας σιδερόφρακτος ἱππότης γιὰ νὰ φονεύση τὸν φοβερὸ δράκοντα. Καθὼς πλησίαζε πρὸς τὴν ἀκτὴ τὸ καταδρομικὸ φαίνονταν σχηματισμοὶ τῶν ἐλασιτῶν νὰ κατεβαίνουν ἀπὸ τὰ γύρω ὑψώματα.

Ὁ Τόμας Μούρρις, μέλος τοῦ πληρώματος τοῦ «Αἴας» θυμᾶται:

— Φτάσαμε περίπου στὶς ὀχτὼ τὸ βράδυ. Διακρίναμε στὶς πλαγιὲς τῶν βουνῶν κάτι σὰν λαμπαδηφορία. Ἦταν οἱ ἀντάρτες ποὺ κατέβαιναν ἐπιδεικτικὰ πρὸς τὴν πόλι. Πλησιάσαμε πρὸς τὴν ἀκτὴ μὲ ὅλα μας τὰ φῶτα ἀναμμένα καὶ ρίξαμε τοὺς ἰσχυροὺς προβολεῖς στὶς πλαγιές. Αὐτὸ ἦταν ἀρκετὸ γιὰ νὰ σταματήση τὴν λαμπαδηφορία. Οἱ γραμμὲς μὲ τοὺς ἀναμμένους δαυλοὺς διαλύθηκαν...

Ὁ συνταγματάρχης Νέλσον Τάυλερ ἀπὸ τὸ Ντέβον, ποὺ ὑπηρετοῦσε τότε σὰν ἀνθυπολοχαγὸς στὸ μηχανικὸ τῆς 4ης Μεραρχίας θυμᾶται:

— Οἱ ἐλασίτες εἶχαν περικυκλώσει τὴν πόλι, ὥσπου ἐμφανίσθηκε τὸ «Αἴας» μαζὶ μὲ τρία ἀντιτορπιλλικά. Ἐπίσης ἦρθαν καὶ μερικὰ «Μπωφάιτερς» καὶ ἔκαναν ψεύτικες καταδύσεις καὶ ἐπιθέσεις.

Ὁ Τάυλερ ἐπιστρέφει πρὶν ἀπὸ μερικὲς ἡμέρες μόνο στὴν Πάτρα μὲ τὴν διμοιρία του. Προηγουμένως ἦταν στὸ Μεσολόγγι, ὅπου ἔκανε ἐκκαθάρισι ναρκῶν. Χαρακτηριστικὰ λέει ὅτι «ἔβγαζε νάρκες ἀκόμα καὶ ἀπὸ τὸν τάφο τοῦ Μπάυρον»!

Παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ Τάυλερ εἶχε πολλὲς σχέσεις μὲ τὸν ἀρχηγὸ τῆς κομμουνιστικῆς «Πολιτοφυλακῆς» (εἶχαν φάει μαζὶ καὶ εἶχαν πάει γιὰ ψάρεμα παρέα) ἐν τούτοις δυὸ φορὲς βρέθηκε κάτω ἀπὸ τὰ πυρὰ μονάδων τῆς πολιτοφυλακῆς.

Ἕνας ἄλλος Βρεταννὸς ποὺ ὑπηρετοῦσε στὴν Πάτρα, ὁ Τόμας Οὐώλλις, λοχίας τότε τῶν «Κάμερον» ἀφηγεῖται:

— Τὶς πρῶτες μέρες τοῦ Ἰανουαρίου, ἡ κατάστασι στὴν Πάτρα ἦταν πολὺ σοβαρή. Εἴχαμε διπλὴ σκοπιὰ στὴν προκυμαία, ἐνῶ οἱ φρουροὶ τοῦ ΕΛΑΣ ἦσαν μόνο μερικὰ μέτρα πιὸ πέρα. Θυμᾶμαι ὅτι τακτικὰ πηγαίναμε μὲ τὰ πόδια μπροστὰ ἀπὸ τὰ αὐτοκίνητά μας. Οἱ δρόμοι γέμιζαν κόσμο. Ἡ παραμικρὴ λανθασμένη ἐνέργεια ἀπὸ μέρους μας καὶ θὰ ἄρχιζε ἀμέσως φασαρία καὶ διαδηλώσεις. Ὅλοι μας εἴχαμε τὴν ἐντύπωσι ὅτι ὁ ταξίαρχος διοικητής μας ἔπαιζε μὲ μαεστρία τὸ «παιγνίδι» του. Κέρδιζε χρόνο, ὥσπου νὰ ἑτοιμασθοῦμε, γιὰ νὰ τοὺς ἀντιμετωπίσουμε.

Ὁ ταξίαρχος Χάντ, ἐξ ἄλλου, ἀνακουφίσθηκε πραγματικά, ὅταν δὲν ἦταν ἀναγκασμένος νὰ παίζη τὸ «παιγνίδι» του. Ὁ Σκόμπη τοῦ ἔδωσε πλήρη ἐξουσιοδότησι νὰ ἀντιμετωπίση τὴν κατάστασι δυναμικά. Ἐπίσης τὸν γέμισε αἰσιοδοξία ἡ εἴδησις ὅτι θὰ ἐρχόταν πρὸς ἐνίσχυσίν του ἡ 139η ταξιαρχία μὲ δυὸ μοῖρες τεθωρακισμένων καθὼς καὶ μιὰ ταξιαρχία τῆς Ἐθνοφρουρᾶς. Τώρα δὲν ἦταν ἀνάγκη νὰ καλοπιάνη ὁ Χάντ τοὺς ἐπιθετικοὺς καὶ περιφρονητικοὺς ἐλασίτες! Ἐξ ἄλλου, ἡ μάχη πλησίαζε. Ἦταν φανερὸ ἀπὸ τὶς προετοιμασίες τοῦ ΕΛΑΣ.

Λόγῳ τοῦ ὅτι οἱ προσπάθειες τῶν Ἄγγλων στὴν Πάτρα ἦταν νὰ ἀποφευχθῆ ἡ σύγκρουσις, ὁ ΕΛΑΣ εἶχε συνεχῶς τὴν πρωτοβουλία. Ἐξ ἄλλου, οἱ ἐλασίτες ποὺ κυκλοφοροῦσαν μὲ πολιτικὰ μέσα στὴν πόλι ἤξεραν τὶς θέσεις καὶ τὶς δυνάμεις τῶν Ἄγγλων. Ὁ Χὰντ εἶχε ἑτοιμάσει ὅλα τὰ σχέδια τῶν ἐπιχειρήσεων μὲ κάθε δυνατὴ μυστικότητα. Ὅμως, ἡ ἐντολὴ ἦταν νὰ ἀναλάβη ἀρχηγὸς τῶν ἐπιχειρήσεων ὁ Μπλόκ, ὅταν θὰ ἐρχόταν.

Ἔτσι, τὴν 9ην Ἰανουαρίου φάνηκαν στὸν ὁρίζοντα, πρὸς τὸ Ἰόνιο, οἱ σιλουέττες τῶν μεταγωγικῶν. Κανένας δὲν μποροῦσε νὰ μὴ ἀντιληφθῆ τὴν σημασία τῶν ἀφίξεων αὐτῶν. Σχεδὸν τὴν ἴδια ὥρα ἔφθασαν στὸ ἀρχηγεῖο τοῦ Χὰντ ὁ δήμαρχος καὶ ὁ μητροπολίτης γιὰ νὰ προσφέρουν τὶς καλές τους ὑπηρεσίες σὰν μεσολαβητές.

Σὲ λίγο τὰ «Σέρμαν» διέσχιζαν τὴν προκυμαία μὲ τὰ κανόνια τους ἕτοιμα.

Ὁ Ἄλαν Μπλόκ, ὁ νικητὴς τοῦ Πειραιῶς —ποὺ εἶχε βαθῆ ἤδη τὸ ὄνομά του σὲ δρόμο τῆς πόλεως— δὲν ἔτρεφε αὐταπάτες σχετικὰ μὲ τὶς μικροπονηριὲς τῶν ἐλασιτῶν. Ὅταν ἔσπευσε ἀντιπροσωπεία τοῦ ΕΛΑΣ νὰ «διαμαρτυρηθῆ» γιὰ τὴν παρουσία του στὴν Πάτρα, τοὺς εἶπε χωρὶς περιστροφές:

— Σᾶς δίνω εἰκοσιτέσσερις ὧρες καιρό, γιὰ νὰ ἀποσυρθῆτε ἀπὸ τὴν πόλι. Ἀδειάστε μου τὴ γωνιά!

(Συνεχίζεται)

Πῶς ἐσώθη ἡ Ἑλλὰς τὸ '44

ΤΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΣΚΟΜΠΥ

81ον

Οἱ κομμουνιστές, μὲ τὴν τακτική τῶν διαμαρτυριῶν, τῆς «ὀργῆς» καὶ τῶν παρελκύσεων, ζήτησαν ἐπιμόνως νὰ «συζητηθῆ» τὸ θέμα. Ἀλλὰ ὁ ταξίαρχος Μπλὸκ ἄκουγε ἀσυγκίνητος.

—Ἂν δὲν φύγετε, μέσα στὴν προθεσμία ποὺ σᾶς δίνω, θὰ ἀντιμετωπίσετε τὶς συνέπειες.

Ὁ ΕΛΑΣ ἀπεσύρθη ἀπὸ τὴν περιοχὴ τῶν Πατρῶν τὰ ξημερώματα τῆς ἑπομένης.

Εὐθὺς ἀμέσως, ἡ 11η ταξιαρχία τοῦ Χάντ βγῆκε ἀπὸ τοὺς καταυλισμούς της καὶ προχώρησε πρὸς τὰ νοτιοανατολικά, ὅπου συνάντησε ἰσχυρὴ δύναμι τοῦ ΕΛΑΣ. Τὴν 13ην Ἰανουαρίου, ὁ Χάντ διέταξε νὰ περικυκλωθῆ ὁ ΕΛΑΣ καὶ νὰ ἀφοπλισθῆ. Μέσα σὲ τρεῖς ἡμέρες οἱ Κάμερονς εἶχαν φθάσει στὰ Καλάβρυτα.

Εἶναι γεγονὸς ὅτι σὲ μερικὰ χωριὰ οἱ ἐλασῖτες προέβαλαν κάποια ἀντίστασι. Οἱ ἐχθροπραξίες ποὺ ἀκολούθησαν εἶχαν σὰν ἀποτέλεσμα σοβαρὲς ἀπώλειες τοῦ ΕΛΑΣ καὶ κάπως ἐλαφρότερες τῶν Βρετανῶν.

Ἀλλά, ἐπειδὴ ἦταν πιὰ ἐπικείμενη ἡ ὑπογραφὴ τῆς ἀνακωχῆς, ὁ Χάντ ἔλαβε διαταγὴ νὰ σταματήση κάθε δρᾶσι στὴν Πελοπόννησο καὶ ἄφησε τὸν ΕΛΑΣ νὰ ἀποσυρθῆ χωρὶς παρενόχλησι.

Ἡ ἐπίσημη ἱστορία τῆς 4ης Ἰνδικῆς Μεραρχίας ἀναφέρει: «Οὕτω ἔληξεν ἕνα ἐπεισόδιον κατὰ τὸ ὁποῖον οἱ Ἰνδοὶ καὶ Βρεταννοὶ στρατιῶται ἐδοκιμάσθησαν σχεδὸν πέραν τῶν ὁρίων τῆς ἀντοχῆς των, ἀλλὰ χάρις εἰς τὴν ἀντοχὴν καὶ τὴν πειθαρχίαν των ἐπέτυχον τοῦ σκοποῦ των».

Ἡ Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ τοῦ ΕΑΜ προσεπάθησε νὰ καλύψη τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ ἧττα τοῦ «Ἑλληνικοῦ Λαϊκοῦ Ἀπελευθερωτικοῦ Στρατοῦ» ἦταν πλήρης καὶ ἀπόλυτη, μὲ τὸ νὰ πείση τὸν Σκόμπη νὰ συζητήση τοὺς παλαιότερους ὅρους τοὺς ὁποίους εἶχαν δεχθῆ ὁ Ἀλεξάντερ καὶ ὁ Μὰκ Μίλλαν καὶ ποὺ ὁ Δαμασκηνὸς τοὺς εἶχε ἐγκρίνει. Συμφώνως μὲ τοὺς ὅρους αὐτοὺς ὁ ΕΛΑΣ ἔπρεπε νὰ ἀποσυρθῆ ἀπὸ τὴν Ἀττικὴ καὶ νὰ καταθέση τὰ ὅπλα στὴν περιοχὴ τῶν Ἀθηνῶν. Ὁ Σκόμπη συνώδευσε τὸν Ἀλεξάντερ καὶ τὸν Μὰκ Μίλλαν στὸ ἀεροδρόμιο τὴν 8ην Ἰανουαρίου. Λίγο ἀργότερα ἔκανε μιὰ βόλτα μὲ τὰ πόδια στὴν πλατεία Ὁμονοίας.

«Μᾶς ἐπεφύλαξε τόσο θερμὴ ὑποδοχὴ ἕνα μεγάλο πλῆθος, ὥστε ἀναγκασθήκαμε νὰ στείλουμε νὰ ἔλθη γιὰ νὰ μᾶς παραλάβη ἕνα αὐτοκίνητο», σημειώνει στὸ ἡμερολόγιό του.

Πραγματικά, ὁ Σκόμπη εἶχε γίνει πιὰ ὁ ἥρως τῶν Ἀθηνῶν. Δὲν μποροῦσε νὰ ἐμφανισθῆ στοὺς δρόμους χωρὶς νὰ γίνη ἀντικείμενο - ἐνθουσιωδῶν ἐκδηλώσεων.

Τὴν ἑπομένη ἡμέρα ὁ Σκόμπη σημείωσε στὸ ἡμερολόγιό του «πολὺ ἐνδιαφέρουσες ἐξελίξεις» στὴν περιοχὴ τῆς Θεσσαλονίκης ὅπου ἡ κατάστασις ἐξακολουθοῦσε νὰ εἶναι ρευστή. Οἱ ἡγέτες τῆς ΕΛΔ, τοῦ ΣΚΕ καὶ τοῦ ΑΓΕ, τριῶν φιλελευθέρων πολιτικῶν σωμάτων ποὺ συνεργάζονταν στὸ ΕΑΜ μὲ τὸ ΚΚΕ, εἶχαν διαχωρίσει δημοσίως τὴν θέσι τους.

«Ἀναλάβαμε ὑπὸ τὴν προστασίαν μας τοὺς ἀρχηγοὺς των καὶ μετεφέρθησαν ἀεροπορικῶς στὴν Ἀθήνα», ἔγραψε ὁ Σκόμπη. Ἐπίσης συμπλήρωσε: «Ὁ Παρτσαλίδης καὶ ἕνας ταγματάρχης ἔφθασαν στὸ ξενοδοχεῖο «Μεγάλη Βρεταννία» μὲ λευκὴ σημαία. Ὁ Ζεῦγος καὶ ἕνας ἄλλος ἔφθασαν ἀργότερα. Εἶχαν ἔγγραφα ἐξουσιοδοτήσεως ἀπὸ τὴν Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ τοῦ ΕΛΑΣ καὶ θέλουν νὰ συζητήσουν τοὺς ὅρους τῆς ἀνακωχῆς».

Ὁ Πλαστήρας εἶχε πεισθῆ ὅτι τὸ ΚΚΕ εἶχε ἀρχίσει πιὰ νὰ «σπάζη».

«Ἀπεφάσισα νὰ θέσω νέους ὅρους καὶ νὰ ζητήσω τὴν ἐκκένωσι τοῦ Βόλου, ἀκόμη καὶ τῆς Θεσσαλονίκης καθὼς καὶ τῶν γύρω περιοχῶν μὲ ἀκτῖνα 15 μιλίων», ἔγραψε ὁ Σκόμπη. «Ἀλλὰ ὁ Ἄλεξ καὶ ὁ Μὰκ Μίλλαν ἔχουν περιπλέξει κάπως τὴν κατάστασι μὲ τὸ νὰ τηλεγραφήσουν στὸ Λονδῖνο τοὺς ἀρχικοὺς ὅρους. Ἀπέστειλα ἕνα «ἄκρως ἐπεῖγον» σῆμα πρὸς τὸν Ἄλεξ καὶ ζήτησα ἀπὸ τὸν Λήπερ νὰ κάμη τὸ ἴδιο καὶ στὸ ὑπουργεῖο Ἐξωτερικῶν».

Ὁ Παρτσαλίδης καὶ ὁ Ζεῦγος ὡδηγήθησαν στὸ ἀρχηγεῖο τοῦ Σκόμπη, ὅπου συνάντησαν τὸν νέο ἀρχηγὸ τοῦ ἐπιτελείου του ταξίαρχο Χιοῦ Μαιηνγοώριγκ. Μετὰ τὴν συνάντησι μὲ τὸν Τσῶρτσιλ, οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ ΕΛΑΣ εἶχαν δεχθῆ μὲ δηλώσεις τους τοὺς ὅρους τοῦ Σκόμπη.

Ὅμως, τώρα, τὰ πράγματα εἶχαν πάρει διαφορετικὴ τροπή. Δὲν θὰ ἄφηνε ὁ Σκόμπη στὸν ΕΛΑΣ ἕνα γερὸ πόδι πάνω στὸ ὁποῖο θὰ μποροῦσε νὰ σταθῆ.

«Εἶδα τὸν Παρτσαλίδη, τὸν Ζεῦγο καὶ τὸν ταγματάρχη Μακρίδη τὴν 11.00», γράφει στὸ ἡμερολόγιό του. «Ἐπιβεβαίωσα τὰ ἔγγραφά τους καὶ τὴν πλήρη ἐξουσιοδότησί τους νὰ συζητήσουν. Ἐπίσης ἐξακρίβωσα ὅτι ἦλθαν νὰ συζητήσουμε τοὺς δικούς μου ὅρους».

Τὸ ἀπόγευμα τῆς ἴδιας ἡμέρας —10 Ἰανουαρίου— ὁ Σκόμπη ἔστειλε τηλεγράφημα στὸν Τσῶρτσιλ ποὺ τὸν πληροφοροῦσε ὅτι, ἂν δὲν τοῦ ἔδιδαν ἄλλες ὁδηγίες, ἔκρινε ἐπιβεβλημένο νὰ προτείνη νέους ὅρους. Τὴν ἴδια ἡμέρα σημειώνει:

(Συνεχίζεται)

Πῶς ἐσώθη ἡ Ἑλλάς τό '44

ΤΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΣΚΟΜΠΗ

82ον

«Περὶ τὴν 16.30 ὥραν ἔλαβα ἀπάντησιν εἰς τὴν ὁποίαν ὁ πρωθυπουργὸς μοῦ δίδει, σχεδὸν «ἐν λευκῷ» ἐξουσιοδότησιν».

Ὁ Μὰκ Μίλλαν ἔγραψε:

«Ὁ ΕΛΑΣ πιέζει τώρα τὸν Σκόμπη νὰ σταματήσουν οἱ ἐχθροπραξίες. Ἡ ἀντιπροσωπεία των, ὑπὸ τὸν Ζεῦγον, διεκήρυξε ὅτι εἶχαν δεχθῆ τοὺς ὅρους τοῦ στρατηγοῦ. Ἀλλά, ὅπως συνήθως, ἔθεσαν καὶ δικούς τους ὅρους, ἀνεκίνησαν τὸ ζήτημα τῆς Ὀρεινῆς Ταξιαρχίας καὶ τῆς Χωροφυλακῆς. Ὁ στρατηγὸς Σκόμπη εἶπε ὅτι τὰ ζητήματα αὐτὰ ἀφοροῦσαν ἀποκλειστικῶς τὴν ἑλληνικὴ κυβέρνησι. Ὁ Ἀντιβασιλεὺς δὲν ἐδέχθη νὰ συναντήση τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ ΕΛΑΣ. Ἐξέφρασε πάντως τὴν χαράν του «διὰ τὴν προθυμότητά των νὰ συζητήσουν τὴν κατάπαυσιν τῶν ἐχθροπραξιῶν».

Ὁ Σκόμπη, τὴν ἴδια ἡμέρα, σημειώνει:

«Μετέβην εἰς τὴν πρεσβείαν καὶ ἔλαβα λεπτομερείας διὰ τὴν σύνταξιν τῶν νέων ὅρων, ἐν ὄψει τοῦ γεγονότος ὅτι ὁ ἐχθρὸς κρατεῖ τώρα αἰχμαλώτους καὶ ὁμήρους».

Δὲν ἦταν, ὅμως, τώρα πιὰ δυνατὸν νὰ ὑποδυθοῦν οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ ΕΛΑΣ ὅτι περίμεναν νὰ συζητήσουν τοὺς ὅρους τῆς ἀνακωχῆς «ἀπὸ θέσεως ἰσχύος». Ἡ ἧττα τους ἦταν πασιφανής. Ἐπίσης δὲν εἶχαν τρόπο νὰ κρύψουν τὶς φρικαλεότητες ποὺ εἶχαν διαπράξει. Ὁ Σκόμπη εἶχε κάθε δικαιολογία νὰ προβάλη σκληρότερους ὅρους.

Ἐφ' ὅσον οἱ δυνάμεις του εἶχαν ἤδη ἀπομακρύνει τὸν ΕΛΑΣ ἀπ' ὅλη τὴν Ἀττική, εἶχαν καταλάβει τὴν Θήβα, τὴν Λειβαδιὰ καὶ εἶχαν προχωρήσει πρὸς τὴν Χαλκίδα καὶ τὴ Λαμία, ἐδήλωσε ὅτι ἦταν ἀποφασισμένος νὰ συζητήση μόνον σὰν νικητὴς πρὸς ἡττημένους.

Ἀνέθεσε στὸν ἀπότομο, αὐστηρὸ καὶ μονοκόμματο Μαίηνγουώριγκ (ποὺ τὸν ἤξερε ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Τομπροὺκ) νὰ συντάξη ἐκεῖνος τὸ κείμενο τῆς συμφωνίας ἀνακωχῆς.

Ὁ Μαίηνγουώριγκ θυμᾶται:

—Ὁ Σκόμπη τοὺς εἶχε βαρεθῆ. Εἶχε σιχαθῆ τοὺς «ἑλιγμούς» τους, τὴν διπροσωπεία τους, τὴν πονηριά τους καὶ δὲν δέχθηκε κὰν νὰ τοὺς συναντήση. Φέρθηκα παγερὰ καὶ ἀπότομα πρὸς τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ ΕΛΑΣ. Ἤξερα ὅτι ἤθελαν νὰ καπνίσουν, ἀλλὰ τοὺς εἶπα: «ὅταν συζητοῦν σύναψιν ἀνακωχῆς οἱ ἄνθρωποι δὲν καπνίζουν»! Τοὺς ἔδινα νὰ καταλάβουν ὅτι ἦταν «ἄτακτα παιδιά». Πρὶν ἀπὸ λίγον καιρό, ὅταν εἶχα ἐπαφὲς μὲ τὸν Σαράφη, μοῦ ἔδωσε τὴν ἐντύπωσι ὅτι ἦταν ἕνας ἄνθρωπος ποὺ σὲ καμμιὰ περίπτωσι δὲν μποροῦσες νὰ τοῦ ἔχης ἐμπιστοσύνη.

»Ἔφθασαν περίπου στὶς 10 τὸ βράδυ καὶ θυμᾶμαι ὅτι οἱ διαπραγματεύσεις συνεχίσθησαν ὅλη τὴ νύκτα. Τὸ πρωὶ σταματήσαμε λίγο γιὰ πρόγευμα καὶ συνεχίσαμε. Οἱ διαπραγματεύσεις κράτησαν ὅλη τὴν ἑπόμενη ἡμέρα. Καταλήξαμε τελικὰ σὲ συμφωνία τὶς πρῶτες πρωινὲς ὧρες τῆς 11ης Ἰανουαρίου. Ἦταν ἕνα εἶδος «παιγνιδιοῦ». Ξαναγυρίζαμε στὰ ἴδια σημεία, διαφωνούσαμε, συμφωνούσαμε καὶ πάλι διαφωνούσαμε. Προσπαθούσαμε νὰ κερδίσουμε «πόντους» ὁ ἕνας εἰς βάρος τοῦ ἄλλου».

Ὁ Ζεῦγος, ὁ φανατικὸς κομμουνιστὴς δάσκαλος, ἄρχιζε νὰ κάνη ἰδεολογικὴ διάλεξι. Ἀλλὰ ὁ Μαίηνγουώριγκ τὸν «ἀνακαλοῦσε» στὴν τάξι. Δὲν εἶχαν συγκεντρωθῆ ἐκεῖ γιὰ νὰ λύσουν «ἰδεολογικὰ προβλήματα».

Αὐτὴ ἡ «σύσκεψι» ἔχει οὐσιαστικὴ ἱστορικὴ σημασία. Ἦταν ἡ πρώτη μεταξὺ ἐκπροσώπων τῶν κομμουνιστῶν καὶ τῆς Δύσεως.

Ὁ Μαίηνγουώριγκ, παρὰ τὸ ὕφος καὶ τὴν σιγουριὰ ποὺ ἔδειχνε, εἶχε ὑπ' ὄψιν του ὅτι «τὰ χέρια του ἦσαν δεμένα». Ἤξερε ὅτι ἔπρεπε νὰ καταλήξη σὲ συμφωνία καὶ μάλιστα μέσα σὲ καθωρισμένη χρονικὴ προθεσμία.

Ὁ Τσῶρτσιλ ἦταν ὑποχρεωμένος νὰ ἀναγγείλη ἀνακωχὴ ὅταν θὰ ἄρχιζε ξανὰ τὶς ἐργασίες του τὸ βρετανικὸ Κοινοβούλιο τὴν 16ην Ἰανουαρίου. Τὴν εἶχε ἀνάγκη αὐτὴ τὴν ἀνακωχή. Ὁ Ἀνιούριν Μπῆβαν καὶ οἱ ἄλλοι ἀριστεροὶ βουλευταὶ εἶχαν ἐντείνει τὶς προσπάθειές τους νὰ ἀναγκάσουν τὸν Ἄτλη τὸν Μπέβιν καὶ τοὺς ἄλλους Ἐργατικοὺς ποὺ μετεῖχαν τῆς Κυβερνήσεως Ἐθνικῆς Ἑνότητος νὰ ἀποχωρήσουν, πρᾶγμα ποὺ θὰ δημιουργοῦσε κυβερνητικὴ κρίσι, ἐνῷ ὁ πόλεμος συνεχιζόταν.

Οἱ «Τάιμς» καὶ οἱ ἄλλες φιλοεαμικὲς ἐφημερίδες συνέχιζαν νὰ καταδικάζουν τὴν βρετανικὴ παρέμβασι στὴν Ἑλλάδα.

«Ὅλα ὅσα εἶχαν εἰπωθῆ καὶ γραφῆ —ὅτι δὲν εἴχαμε τὸ δικαίωμα νὰ κάνουμε αὐτὸ ποὺ κάναμε καὶ ὅτι ὁ Σαράφης ἦταν μεγάλος ἥρωας— καθιστοῦσαν τὸ ἔργο μου πολὺ δύσκολο», ἀναφέρει ὁ Μαίηνγουώριγκ. «Οἱ ἄνθρωποι μὲ τοὺς ὁποίους διαπραγματευόμουν τὸ ἀξιοποιοῦσαν αὐτὸ μὲ τὸν καλύτερο τρόπο», συμπληρώνει.

(Συνεχίζεται)

Πῶς ἐσώθη ἡ Ἑλλάς τό '44

ΤΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΣΚΟΜΠΗ

83ον

Τὴν 11ην Ἰανουαρίου ὁ Σκόμπη γράφει στὸ ἡμερολόγιό του: «Ἡ συμφωνία τῆς ἀνακωχῆς ὑπεγράφη ἀπὸ μένα καὶ τοὺς τέσσερις ἀντιπροσώπους τοῦ ΕΛΑΣ. Οἱ ὅροι στρατιωτικῶς εἶναι ἱκανοποιητικοὶ καὶ προβλέπουν τὴν ἐπιστροφὴ ὅλων τῶν αἰχμαλώτων μας. Δὲν ρυθμίζουν, ὅμως, τὸ πρόβλημα τῶν ὁμήρων. Ἀλλὰ γιὰ λόγους ποὺ ἀφοροῦν τὴν πολιτικὴν τῆς κυβερνήσεώς μας, ὑποχρεώθηκα νὰ κάμω ἀνακωχὴ καὶ νὰ ἀφήσω ἀπ' ἔξω αὐτὸ τὸ ζήτημα. Ὁ Ἀντιβασιλεὺς καὶ ὁ Πρωθυπουργός, βεβαίως, στενοχωρήθηκαν πάρα πολύ».

Ὁ Λῆπερ ἔγραψε ἀργότερα:

«Ὁ Μαίηνγουώριγκ ἔκανε ἐπίμονες, ἀπεγνωσμένες προσπάθειες, ὅπως μὲ ἐπληροφόρησε ὁ Σκόμπη, νὰ προσθέση στοὺς ὅρους τῆς ἀνακωχῆς καὶ τὴν ἐπιστροφὴ τῶν Ἑλλήνων ὁμήρων. Ἀλλά, στὸ σημεῖο αὐτὸ οἱ ἐλασῖτες ἦσαν ἀνένδοτοι. Προτιμοῦσαν νὰ σταματήσουν τὶς διαπραγματεύσεις παρὰ νὰ δεχθοῦν αὐτὸ τὸν ὅρο».

Ὁ ἴδιος ὁ Μαίηνγουώριγκ πάνω στὸ σημεῖο αὐτὸ θυμᾶται:

«Ὁ Πρωθυπουργὸς (ὁ Τσῶρτσιλ) μᾶς πίεζε νὰ κάνουμε ἀνακωχή. Συνεχῶς ἔρχονταν τηλεγραφήματα ποὺ τόνιζαν τὴν σπουδαιότητά της. Ἔγινε γρήγορα ἀντιληπτὸ ὅτι ὅλα θὰ γκρεμίζονταν ἂν ἐπιμέναμε στὸ ζήτημα τῶν Ἑλλήνων ὁμήρων. Ἄλλωστε δὲν ξέραμε πόσοι εἶναι. Καὶ ἂν ζητούσαμε νὰ μᾶς πληροφορήσουν τὸν ἀριθμό τους δὲν θὰ μπορούσαμε νὰ εἴμαστε βέβαιοι ὅτι αὐτὸς ὁ ἀριθμὸς ἦταν σωστός. Ἔκρινα ὅτι δὲν μπορούσαμε νὰ βροῦμε ἄκρη σ' αὐτὸ τὸ πρόβλημα».

Σχετικὰ μὲ τὴν ἀνακοίνωσι τῶν ἀποτελεσμάτων τῶν διαπραγματεύσεων στὸν Δαμασκηνὸ καὶ στὸν Πλαστήρα, ὁ Λῆπερ ἔγραψε:

«Ὅταν ὁ στρατηγὸς Σκόμπη ἐξήγησε τοὺς ὅρους τῆς στρατιωτικῆς συμφωνίας στὸν Ἀντιβασιλέα καὶ τὸν Πρωθυπουργὸ καὶ οἱ δύο φάνηκαν ἐνθουσιασμένοι. Στὴν συνέχεια, ἐγὼ ἀνέλαβα νὰ ἐξηγήσω ὅτι, παρὰ τὶς προσπάθειές μας, δὲν εἴχαμε ἐπιτύχει τὴν ἀπελευθέρωσι τῶν Ἑλλήνων ὁμήρων. Ὁ Πλαστήρας μᾶς ἔρριξε μιὰ θυμωμένη ματιὰ καὶ κάτι μουρμούρισε στὸν Ἀντιβασιλέα. Ἐκεῖνος ἔμεινε μερικὲς στιγμὲς σιωπηλός. Ἔπειτα μίλησε μὲ ἔξαψι, μὲ ζωηρὴ συγκίνησι. Εἶπε ὅτι ἡ ἐνέργεια αὐτὴ τοῦ ΕΛΑΣ νὰ πάρη ὁμήρους ἦταν βάρβαρη καὶ ἀπαράδεκτη καὶ ὅτι ἡ ἐπιστροφή τους θὰ ἔπρεπε νὰ ἀπαιτηθῆ.

— Πάντως, συνεπλήρωσε, ἡ Μεγάλη Βρεταννία ἔχει κάνει τόσα πολλὰ γιὰ τὴν Ἑλλάδα, ὥστε εἶμαι ἀναγκασμένος νὰ δεχθῶ σὰν ἱκανοποιητικοὺς τοὺς ὅρους ποὺ μοῦ φέρνετε.

Ἡ πικρία τοῦ ἱερωμένου - Ἀντιβασιλέως ἀντικατοπτρίζεται ἀπὸ τὴν ἀνταπόκρισι τοῦ Κάπελ στὸ «Νταίηλυ Τέλεγκραφ»:

«Γιὰ τὸ χατήρι τίνος θυσιάσθηκαν ὅλοι αὐτοὶ οἱ δύστυχοι, βασανισμένοι Ἕλληνες; Μά, γιὰ τὸ χατήρι τῶν ἀριστερῶν στὸ Λονδῖνο, ποὺ συνεχίζουν νὰ χαλοῦν τὸν κόσμο. Καὶ γιὰ τοὺς δημοσιογράφους ποὺ ἐξακολουθοῦν νὰ παραποιοῦν τὰ γεγονότα. Αὐτὸ εἶναι κάτι τὸ μοναδικὸ στὴν Ἱστορία μας, αὐτὴ ἡ θυσία τῆς τιμῆς μας στὸ βωμὸ τῆς κοινοβουλευτικῆς σκοπιμότητας καὶ τοῦ δημοσιογραφικοῦ θορύβου».

Ἐπίσης ὁ Κάπελ εἶπε στὸν Χόαρ τῶν «Τάιμς»:

— Προτείνω, ἀπόψε, πρὶν κοιμηθῆς νὰ θυμηθῆς ὅτι ἂν ὑπάρχη ἕνας μόνο ἄνθρωπος ποὺ εἶναι ὑπεύθυνος γιὰ τὴν ἐγκατάλειψι στὴν τύχη τους αὐτῶν τῶν ὁμήρων, ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς εἶσαι ἐσύ.

Τὸ ΚΚΕ εἶχε δεχθῆ τοὺς ὅρους ποὺ ἐπέβαλλαν νὰ ἀποσυρθῆ πλήρως ὁ ΕΛΑΣ ἀπὸ ὅλη τὴν Νότιο Ἑλλάδα σὲ μιὰ γραμμὴ ποὺ καθοριζόταν ἀπὸ τὶς περιοχὲς Ἰτέα, Ἄμφισσα, Φάρσαλα, Βόλος. Θὰ ἐξεκένωναν ἐπίσης τὶς Κυκλάδες, τὶς Σποράδες καὶ τὰ νησιὰ τοῦ Ἰονίου.

Τώρα, τὸ μόνο ποὺ ἔμενε ἦταν νὰ πληροφορηθῆ ὁ ἔξω κόσμος τὶς ἀπίστευτες φρικαλεότητες ποὺ εἶχαν διαπράξει οἱ κομμουνισταὶ τόσο ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων ὅσο καὶ ἐναντίον τῶν Βρεταννῶν. Ὅμως, παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι οἱ Βρεταννοὶ ποὺ εἶχαν ζήσει τὰ γεγονότα, εἶχαν μάθει τὴν ἀπαίσια ἀλήθεια, ἡ φιλοελασίτικη φατρία στὸ Λονδῖνο δὲν ἤθελε νὰ τὴν παραδεχθῆ.

Ὁ Τσῶρτσιλ εἶπε στὴν Βουλή, τὴν 18ην Ἰανουαρίου:

— Γίναμε δεκτοὶ μὲ λουλούδια καὶ μὲ ζητωκραυγές. Καὶ ἐμεῖς οἱ Βρεταννοὶ —οἱ ἀπαίσιοι Βρεταννοί, ὅπως μᾶς ἀπεκάλεσαν μερικοὶ Ἀμερικανοὶ ἀνταποκριταί, τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα εἶναι γνωστὰ στὴν Βουλὴ καὶ μὲ τὴν συμφωνία μερικῶν δικῶν μας— δὲν κάναμε τίποτα περισσότερο ἀπὸ τὸ νὰ διανέμωμε ἐφόδια... Ὅλον αὐτὸν τὸν καιρό, οἱ κατευθυνόμενες ἀπὸ τοὺς κομμουνιστὰς δυνάμεις συνέχιζαν νὰ κατέρχωνται ἀπὸ τὸ βορρᾶ.

(Συνεχίζεται)

Πῶς ἐσώθη ἡ Ἑλλάς τό '44

ΤΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΣΚΟΜΠΗ

84ον

Ἦταν ἀγώνας, γιά νά ἐμποδισθῆ μιά ἀπαίσια σφαγή στό κέντρο τῶν Ἀθηνῶν, κατά τήν ὁποία κάθε μορφή κυβερνήσεως θά παρασυρόταν καί θά διαλυόταν γιά νά ἐγκατασταθῆ ὁ γυμνός, θριαμβευτής Τροσκισμός. Ὡστόσο, χάρις στίς προσπάθειές μας καί χάρις σέ μιά δράκα Βρεταννῶν στρατιωτῶν ἐπί τόπου, ἐσώθη ἡ Ἀθήνα καί, ὅπως σταθερά πιστεύω, ὁλόκληρη ἡ Ἑλλάς.

Ὁ Τσῶρτσιλ περιέγραψε κατόπιν τήν τύχη τῶν Ἑλλήνων ὁμήρων. Καί ἐκείνων πού σκοτώθηκαν καί ἐκείνων πού μετεφέρθησαν γυμνοί καί ξυπόλητοι στά χιόνια τῶν ἑλληνικῶν βουνῶν. Ὅταν, ὅμως, ἄρχισε νά περιγράφη φρικιαστικές λεπτομέρειες διαφόρων περιπτώσεων, ὁ Σκῶτος κομμουνιστής Γουίλλυ Γκάλλαχερ φώναξε εἰρωνικά:

—Ἐν τάξει. Πές μας τήν παλιά, γνωστή ἱστορία. Δέν πειράζει, ἔχουμε ἀκούσει κι' ἄλλες φορές αὐτά τά ψέματα.

Ὁ Τσῶρτσιλ συνέχισε ἤρεμα:

— Τοῦ λέω τήν ἀλήθεια. Κι' αὐτός τή φοβᾶται τήν ἀλήθεια. Θά τοῦ κάνω καί μιά προειδοποίησι: Πρόκειται νά ἐπακολουθήσουν πολύ περισσότερα... Οἱ αἰχμάλωτοι θά ξαναγυρίσουν, σέ λίγο, στήν πατρίδα καί ἡ ἀλήθεια θά γίνη γνωστή.

Ἡ συζήτησις στήν Βουλή ἄρχισε μέ ἐρώτησι τοῦ πιό μαχητικοῦ ἀντιπάλου τοῦ Τσῶρτσιλ, τοῦ Ἐμάνουελ Σίνγουελ, πού φώναξε:

— Εἶχε τό δικαίωμα ὁ στρατηγός Σκόμπη, ἕνας στρατιωτικός, νά ἀναμιχθῆ σέ πολιτικές ὑποθέσεις:

Ὁ Τσῶρτσιλ ἀποκρίθηκε εἰς τήν ἐρώτησι αὐτή:

— Κατά τήν γνώμη μου τά κατάφερε περίφημα.

Ἐπίσης ὁ Τσῶρτσιλ ἀνέφερε τήν ἐντυπωσιακή σέ ὄγκο διαδήλωσι τοῦ λαοῦ τῶν Ἀθηνῶν γιά νά ἐκφράση τήν εὐγνωμοσύνη γι' αὐτό πού εἶχαν κάνει οἱ Βρεταννοί εἰδικά καί ὁ Σκόμπη ἰδιαίτερα. Ὁ Σκόμπη ἔγραψε μέ κατάπληξι σχεδόν στό ἡμερολόγιό του τήν 14ην Ἰανουαρίου 1945:

«Μιά τεράστια διαδήλωσι, κάπου ἕνα τέταρτο τοῦ ἑκατομμυρίου ἄτομα. Πολύ ἥσυχη καί πειθαρχημένη. Κατά τό πλεῖστον ἄνθρωποι ἀπό τίς πτωχότερες τάξεις. Ἔφθασαν μπροστά στό ἀρχηγεῖο μου. Ἀναγκάσθηκα νά βγῶ στό μπαλκόνι καί νά τούς μιλήσω. Ὁ δήμαρχος τῶν Ἀθηνῶν ἀνήγγειλε ὅτι ἐγώ εἶμαι ὁ ἐλευθερωτής τῶν Ἀθηνῶν!»

Καθώς συνεχιζόταν ἡ συζήτησι στή Βουλή τῶν Κοινοτήτων, ὁ Τσῶρτσιλ διηγήθηκε τήν φρίκη τῶν μαζικῶν τάφων στό Περιστέρι καί τήν πορεία θανάτου τῶν ὁμήρων στά βουνά. Στόν κατάλογο τῆς φρίκης πού ἐνέσπειρε ὁ ΕΛΑΣ, ὁ Κουΐντιν Χόγκ προσέθεσε:

—Ἀλήθεια, μήπως νομίζει κανείς ὅτι τό βρεταννικό ἔθνος στό σύνολό του —ἀκόμη καί τά ἐντιμότατα μέλη τῆς ἀντιπολιτεύσεως— πρόκειται νά βροῦν ἕνα λόγο ἔστω γιά νά ποῦν ὑπέρ τῶν ἀνθρώπων πού ἔκαναν τέτοιες πράξεις;

Ὁ Γουίλλυ Γκάλλαχερ τινάχθηκε ὄρθιος καί φώναξε:

—Ἔχουν;

Ὁ Χόγκ εἶπε μέ καυστική εἰρωνεία:

— Τίποτε δέν εἶναι περισσότερο ἀξιοσημείωτο στήν στάσι τοῦ ἐντιμοτατου βουλευτοῦ ἀπό τό Φάιφ (τοῦ Γκάλλαχερ) ἀπό τόν σκεπτικισμό μέ τόν ὁποῖο βλέπει τίς περιγραφές τῶν πρώτων σελίδων, οἱ ὁποῖες προέρχονται ἀπό μᾶς, καί τήν εὐπιστία μέ τήν ὁποία δέχεται οτιδήποτε προέρχεται ἀπο τήν ἄλλη πλευρά.

Ὅπως καί ἄν ἔχη τό ζήτημα, οἱ περισσότεροι ἀπ' αὐτούς πού εἶχαν ὑποστηρίξει τόν ΕΛΑΣ δέν δέχονταν ὅτι εἶχαν διαπράξει τραγικό λάθος.

Ὁ φιλελεύθερος βουλευτής σέρ Ρίτσαρντ Ἄκλαντ ἐπανέλαβε τό παλιό ψεῦδος ὅτι ὁ ΕΛΑΣ εἶχε πολεμήσει ἐναντίον τῶν Γερμανῶν. Ἀνέφερε ὅτι ἡ γέφυρα τοῦ Γοργοποτάμου εἶχε ἀνατιναχθῆ **«ἀπό 15 ἄνδρες τοῦ ΕΔΕΣ καί 150 τοῦ ΕΛΑΣ»**. Καί συνέχισε:

— Θά ἤθελα νά ρωτήσω τήν κυβέρνησι μήπως θέλει νά φέρη ἐδῶ τόν ταξίαρχο Ἔντυ Μάγιερς καί νά τόν ἀφήση νά μιλήση στά μέλη τοῦ Κοινοβουλίου; Φαντάζομαι ὅτι ἡ κατάθεσίς του θά ἄξίζη τόν κόπο.

(Πράγματι θά ἄξιζε τόν κόπο, ἀφοῦ ὁ Ἔντυ Μάγιερς ἦταν σέ θέσι νά διηγηθῆ μέ κάθε λεπτομέρεια τήν προδοσία τοῦ ΕΛΑΣ).

Τελικά, ὁ Ἄκλαντ δήλωσε ὅτι εἶχε σοκαρισθῆ πού ὁ ἴδιος ὁ πρωθυπουργός τῆς χώρας «εἶχε καπηλευθῆ φρικαλεότητες».

Ἀλλά δέν πέρασε πολύς καιρός γιά νά ἔλθουν σέ φῶς πολύ περισσότερες φρικαλεότητες τῶν κομμουνιστῶν πού τίς εἶχαν ζήσει ἀπό πρῶτο χέρι οἱ ἄνδρες τῶν βρεταννικῶν δυνάμεων στήν Ἑλλάδα.

★

Ἡ συμφωνία περί καταπαύσεως τοῦ πυρός ἐφαρμόσθηκε ἀμέσως. Μερικοί ἀντάρτες βέβαια ἔκρυψαν τά ὅπλα τους γιά νά τά χρησιμοποιήσουν στόν «ἑπόμενο γῦρο». Ὅμως, οἱ περισσότεροι ἔνοιωσαν ἀνακούφισι πού εἶχαν τελειώσει οἱ μάχες.

(Συνεχίζεται)

Πῶς ἐσώθη ἡ Ἑλλάς τό '44

ΤΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΣΚΟΜΠΗ

85ον

Μετὰ τὴν ὑπογραφὴ τῆς ἀνακωχῆς στὴν Ἀθήνα, ὁ στρατηγὸς Χώκσγουωρθ μετέβη ἀεροπορικῶς στὴν Θεσσαλονίκη καὶ ἐδήλωσε χωρὶς περιστροφὲς εἰς τὸν στρατηγὸ Μπακιρτζῆ ὅτι οἱ ἴδιοι ὅροι ἴσχυαν καὶ γιὰ τὴν Θεσσαλονίκη.

Ἔδωσε τέσσερις ἡμέρες προθεσμία στὸν ΕΛΑΣ «νὰ τοῦ δίνη», διαφορετικὰ θὰ ἀντιμετώπιζε ἐπίθεσι τεθωρακισμένων. Ὁ δόκτωρ Στεφανίδης ποὺ εἶχε σώσει, πρὶν ἀπὸ λίγο, κάπου εἴκοσι ἄτομα (ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παιδιὰ) ἀπὸ τὸν ΕΛΑΣ μὲ τὸ νὰ τὰ κρύψη, θυμᾶται τὴν ἀπέραντη ἀνακούφισι τοῦ λαοῦ.

— Τὰ ἀεροπλάνα ἔρριξαν προκηρύξεις μὲ πλήρεις λεπτομερείες, περιγράφει. Ὁ ΕΛΑΣ προσπάθησε νὰ δημιουργήση κλῖμα ἀναστατώσεως μὲ προκηρύξεις καὶ μὲ ἐπιγραφὲς εἰς τοὺς τοίχους (μὲ μαῦρα καὶ κόκκινα γράμματα) ποὺ κατηγοροῦσαν τὸν Σκόμπη σὰν «αἱμοσταγῆ δολοφόνο» καὶ καλοῦσαν τὸν λαὸ τῆς Θεσσαλονίκης νὰ ἐκδικηθῆ τὰ «σκοτωμένα ἀδέλφια τῆς Ἀθήνας καὶ τοῦ Πειραιᾶ».

Ἀρκετὰ βρεταννικὰ τάνκς ἔφθασαν στὴν Θεσσαλονίκη τὴν 16ην Ἰανουαρίου καὶ οἱ ἀντάρτες τοῦ ΕΛΑΣ ἄρχισαν νὰ ἀποσύρωνται ἀπὸ τὴν πόλι. Μαζί τους ἔσερναν κάρα γεμᾶτα ἔπιπλα καὶ κάθε λογῆς «λάφυρα» ἀπὸ σπίτια ποὺ εἶχαν λεηλατήσει.

Ὁ γνωστός μας ἀπὸ τὴν ἀρχὴ αὐτῆς τῆς ἀφηγήσεως στρατιώτης τῶν μηχανοκινήτων Ἄλαν Μπέρντ ἐπέβαινε σ' ἕνα τάνκ «Σέρμαν» τῶν 30 τόννων. Δὲν τὸν συγκινοῦσε καθόλου τὸ γεγονὸς ὅτι οἱ κομμουνιστὲς ἀποκαλοῦσαν τοὺς Βρεταννοὺς «Χασάπηδες τῶν Ἀθηνῶν».

Ὁ Μπέρντ ἔγραψε:

«Τὶς ἑπόμενες τρεῖς μέρες κάναμε περιπολίες στὶς γραμμὲς τῆς περιμέτρου, ποὺ εἶχαν καθορισθῆ ἀπὸ τὴν συμφωνία τῆς ἀνακωχῆς. Ἀπὸ δῶ καὶ πέρα δὲν νομίζω ὅτι ἔχω νὰ προσθέσω τίποτ' ἄλλο...».

Ὁ Σύριλ Μοὺρ ἑνώθηκε μὲ τὴν μονάδα του, τὰ τάνκς ποὺ εἶχαν μεταφερθῆ στὴν Θεσσαλονίκη. Ἔγραψε:

«Ἡ συμφωνία προέβλεπε νὰ ἀπομακρυνθοῦν οἱ κομμουνιστὲς τουλάχιστον τριάντα χιλιόμετρα πέραν τῆς Θεσσαλονίκης. Ἂν ὅλη αὐτὴ ἡ ἱστορία δὲν ἦταν τόσο τραγική, θὰ ἦταν σίγουρα γιὰ γέλια! Εἴχαμε ἔλθει ἀπὸ τὶς σκληρὲς μάχες τῶν Ἀθηνῶν, τοὺς εἴχαμε πολεμήσει καὶ μᾶς εἶχαν πολεμήσει ἐκεῖ καὶ τώρα τοὺς προσπερνούσαμε στὸ δρόμο (καὶ τοὺς ἀγνοούσαμε) καθὼς ἀποχωροῦσαν ἀπὸ τὴν Θεσσαλονίκη!».

Ὁ Ἔντουαρντ Χάιμανς περιγράφει τὸ τέλος τῆς ἀπειλῆς τοῦ ΕΛΑΣ στὴν Θεσσαλονίκη:

«Τὰ τάνκς ἀποβιβάσθηκαν ἀπὸ τὰ ἀποβατικά, ἕτοιμα γιὰ δρᾶσι. Ἔπειτα ἄρχισε ἡ ἔξοδος τῶν κομμουνιστῶν. Εἴχαμε διαταγὲς νὰ μὴ τοὺς ἐνοχλήσουμε καθόλου. Δυὸ κοπέλλες, ὑποστηρίκτριες τοῦ ΕΛΑΣ, φώναξαν ἀπὸ κάποιο παράθυρο πρὸς τὴν φάλαγγα τοῦ ΕΛΑΣ ποὺ ἀποχωροῦσε:

— Δειλοί!

Μερικοὶ ἐλασίτες μπῆκαν σ' αὐτὸ τὸ σπίτι. Τὸ ἕνα ἀπὸ τὰ κορίτσια ἔπεσε νεκρό, στὸ δρόμο. Τὸ ἄλλο τὸ πῆραν μαζί τους οἱ ἐλασίτες. Εἶχαν κόψει τὸ λαιμὸ τοῦ πρώτου κοριτσιοῦ καὶ τὸ ἄφησαν νὰ κείτεται ἐκεῖ στὴν πλατεία».

Ἕνας ἄλλος Βρεταννὸς ποὺ παρακολούθησε τὴν «ἔξοδο τοῦ ΕΛΑΣ» ἀπὸ τὴν Θεσσαλονίκη, ἀναφέρει:

«Ἀκόμα θυμᾶμαι πολὺ ἔντονα ἐκείνη τὴν «φάλαγγα». Ὁ καιρὸς ἦταν ἄθλιος. Ἔκανε τρομερὸ κρύο. Ἔπεφτε πυκνὸ χιόνι καὶ ἡ θλιβερὴ γραμμὴ τῶν ἀνδρῶν, γυναικῶν καὶ παιδιῶν προχωροῦσε ἀργά, γιὰ νὰ χαθῆ σὲ λίγο μέσα στὸ χιόνι ποὺ ἔπεφτε πυκνό. Ἦταν φοβερό, γιὰ ὅλους ἐμᾶς τοὺς Ἄγγλους, νὰ βλέπουμε —χωρὶς νὰ μποροῦμε νὰ κάνουμε τίποτα— νὰ παίρνουν μ' αὐτὸ τὸν τρόπο τοὺς δυστυχισμένους ὁμήρους στὰ ἀφιλόξενα βουνά. Ἡ τύχη ὅλων αὐτῶν τῶν δυστυχισμένων ἀνδρῶν, γυναικῶν καὶ παιδιῶν δὲν ἦταν δύσκολο νὰ προβλεφθῆ».

Τώρα, ὅλο καὶ περισσότερο οἱ Ἕλληνες ἐργάτες ἔδιναν λεπτομέρειες ποὺ ἀποκάλυπταν πόσο ἄδικο εἶχαν, πόσα ψέματα εἶχαν ὑποστηρίξει οἱ ἀριστεροὶ στὴν Βουλὴ τῆς Βρεταννίας.

Σὲ μιὰ σειρὰ ἀπὸ σημειώσεις στὸ ἡμερολόγιό του, ὁ Σκόμπη ἀποκαλύπτει:

«Ἡ Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ τῆς ΕΛΔ (Ἑλληνικὴ Λαϊκὴ Δημοκρατία) ἀπεκήρυξε τὶς ἐνέργειες τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος καὶ τὸ γεγονὸς ὅτι ἄρχισε τὶς ἐχθροπραξίες ἐν ὀνόματι τοῦ ΕΑΜ. Χθὲς τὸ ΣΚΕ (Σοσιαλιστικὸ Κόμμα Ἑλλάδος) ἔκαμε τὸ ἴδιο. Τὸ ΕΑΜ τώρα ἀντιπροσωπεύεται μόνο ἀπὸ τὸ ΚΚΕ... Εἶδα στὸ γραφεῖο μου ἀντιπροσωπεία ἀπὸ ὀκτὼ ἐργατικὰ σωματεῖα ποὺ μοῦ ἔδωσαν ἀντίγραφο ἑνὸς λόγου ποὺ θὰ ἐκφωνοῦσαν χθὲς καὶ μὲ εὐχαρίστησαν γιὰ τὰ ὅσα ἔχουμε κάνει. Ἐδέχθην μιὰ ἄλλη ἀντιπροσωπεία ἀπὸ τὸ Λαύριον, ποὺ παλιότερα ἐθεωρεῖτο κέντρο τῶν κομμουνιστῶν. Μοῦ ἔφεραν ἕνα μήνυμα γιὰ τὸν κ. Τσώρτσιλ καὶ ἕνα γιὰ μένα, ἦσαν ψηφίσματα ποὺ εἶχαν ἐγκριθῆ σὲ αὐθόρμητη λαϊκὴ συγκέντρωσι καὶ μᾶς εὐχαριστοῦσαν γιὰ τὴν ἀπελευθέρωσι τῆς Ἑλλάδος».

(Συνεχίζεται)

Πῶς ἐσώθη ἡ Ἑλλάς τό '44

ΤΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΣΚΟΜΠΗ

86ον

Ὁ ἐμφύλιος πόλεμος στὴν Ἑλλάδα εἶχε ἀπασχολήσει 75.000 Βρεταννῶν ποὺ ἦσαν ἀπολύτως ἀπαραίτητοι γιὰ νὰ συνεχίσουν τὸν πόλεμο κατὰ τῶν Γερμανῶν. Οἱ ἀπώλειες συνολικὰ ἔφθασαν στὸν ἀριθμὸ 2.100. Οἱ νεκροὶ στὶς μάχες ἦσαν 237. Παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι δὲν ἔγιναν γνωστὲς ποτέ, ἐπισήμως, οἱ ἀπώλειες ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῶν ἐλασιτῶν, θεωρεῖται βέβαιο ὅτι ἦσαν πολὺ μεγαλύτερες.

«Ἔτσι ἔληξεν ἡ μάχη τῶν Ἀθηνῶν, ποὺ ἐκράτησε ἕξι ἑβδομάδες, καὶ ποὺ —ὅπως ἀπεδείχθη τελικῶς— ἦταν ἡ μάχη γιὰ τὴν ἐλευθερία τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τὸν κομμουνιστικὸ ζυγό», ἔγραψε ἀργότερα ὁ Τσῶρτσιλ. Καὶ συνεχίζει:

«Ὅταν τρία περίπου ἑκατομμύρια ἀνδρῶν πολεμοῦσαν καὶ ἀπὸ τὶς δύο πλευρὲς τοῦ Δυτικοῦ Μετώπου καὶ ὅταν μεγάλες ἀμερικανικὲς δυνάμεις εἶχαν ἀντιπαραταχθῆ ἐναντίον τῶν Ἰαπώνων στὸν Εἰρηνικό, οἱ σπασμοὶ στὴν Ἑλλάδα, μπορεῖ νὰ φαίνωνται ἀσήμαντη ὑπόθεσις. Κι' ὅμως, ἦταν μιὰ ὑπόθεσις πολὺ μεγάλη, γιὰ τὴν διατήρησι τῆς ἐλευθερίας τοῦ Δυτικοῦ κόσμου».

Ὁ Μάντακας δὲν ἄξιζε καθόλου τὴν ταπείνωσι ποὺ ὑπέστη ἀπὸ τὴν Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ τοῦ ΚΚΕ. Εἶχε σχεδιάσει νὰ περικυκλώση τὴν μικρὴ δύναμι τῶν Ἄγγλων στὴν Ἀθήνα καὶ νὰ τὴν ἐξοντώση. Καὶ εἶχε φτάσει πάρα πολὺ κοντὰ στὴν ἐπιτυχία τοῦ στόχου του. Οὔτε ὁ Ἄρης Βελουχιώτης, οὔτε ὁ Σαράφης, μ' ὅλη τὴν σκληρότητα καὶ τὸ ἀδίστακτο τοῦ χαρακτήρα τους, εἶχαν περισσότερη ἐπιτυχία.

Ὁ σκληρὸς πυρήνας τοῦ ΕΛΑΣ, οἱ φανατικοί, οἱ ἀμετανόητοι, τὰ ἐγκληματικὰ στοιχεῖα ἔφυγαν γιὰ τὰ βουνά. Οἱ ὑπόλοιποι, ἡ μεγάλη πλειοψηφία, μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι ἡ ἀνάμιξί τους θὰ περνοῦσε ἀπαρατήρητη, ἔμειναν στὶς πόλεις καὶ τὰ χωριά τους.

Τὸ περίεργο εἶναι ὅτι στὶς παρελάσεις καὶ τὶς γιορτὲς τῆς νίκης ποὺ ἀκολούθησαν, χιλιάδες ἀπὸ τοὺς πρώην ἀντάρτες τοῦ ΕΛΑΣ ζητωκραύγαζαν μὲ ὅλη τους τὴ δύναμι, ὅταν παρήλαυναν τὰ βρεταννικὰ στρατεύματα γιὰ νὰ γιορτάσουν τὴ νίκη.

Ὁ ρόλος, ὁ ζωτικὸς ρόλος, ποὺ εἶχε διαδραματίσει ἡ 23η τεθωρακισμένη ταξιαρχία, εἶχε λήξει. «Τώρα, ἡ σχεδὸν ἀνώνυμη «Ἄρκφορς» ποὺ εἶχε κρατήσει τὴν Ἀθήνα καὶ γιὰ λίγο χρόνο τὴν Ἀττικὴ ὁλόκληρη», ἔγραψε ὁ Μωρὶς Ἄς, «διαλύθηκε χωρὶς τιμές, χωρὶς τραγούδια. Οἱ ἀξιωματικοὶ της σκόρπισαν, ὁ καθένας στὴν παλιά του θέσι».

Ὅπως ἔγραψε ὁ Τ. Σ. Ἔλιοτ:

Ἔτσι τελειώνει ὁ κόσμος
ὄχι μὲ μπάμ
ἀλλὰ μὲ στεναγμό!»

«Καὶ τὴν ἑπομένη μέρα, ὁ ὑποστράτηγος Ἄρκραϊτ ἐμφανίσθηκε στὸ πρόγευμα μὲ στολὴ ταξιάρχου», καταλήγει ὁ Μωρὶς Ἄς. Καὶ πιὸ κάτω, συμπληρώνει:

«Ἴσως ταιριάζει νὰ τελειώσουμε τὴν ἱστορία τῆς ἐξεγέρσεως ἐκεῖ ποὺ ἄρχισε: μὲ μεγάλη συγκέντρωσι λαοῦ. Ὅσοι τὴν εἶδαν ὁρκίζονται ὅτι ἦταν ἡ ἴδια σὲ ὄγκο μὲ ἐκείνη τῆς 3ης Δεκεμβρίου. Ἦταν μιὰ συγκέντρωσις εὐχαριστίας πρὸς τοὺς Βρεταννούς. Καὶ ἡ ἀντιπροσωπεία τῶν ὁδηγῶν τῶν τρὰμ ποὺ ἔλαβε μέρος ἦταν ἡ ἴδια μ' ἐκείνη ποὺ εἶχε λάβει μέρος στὴν συγκέντρωσι τῆς 3ης Δεκεμβρίου!».

Ὁ Τσῶρτσιλ, στὸ μεταξύ, ἤθελε νὰ διαφωτίση πλήρως τὴ Βουλὴ τῶν Κοινοτήτων γιὰ τὴ δρᾶσι τοῦ ΚΚΕ στὴν Ἑλλάδα. Μιὰ μικρὴ ἀντιπροσωπεία τῆς Βουλῆς ἦταν ἤδη στην Ἰταλία. Ὁ Τσῶρτσιλ τοὺς ζήτησε νὰ ἐπισκεφθοῦν καὶ τὴν Ἀθήνα. Ἦταν ὁ λοχαγὸς Ρόμπερτ Μπέρναϋς, φιλελεύθερος ἐθνικιστὴς ἀπὸ τὸ Βόρειο Μπρίστολ, ὁ συντηρητικὸς ταγματάρχης Χένρυ Στάντχολμ (ἀπὸ τὸ Τάβιστοκ), ὁ ἐπίσης συντηρητικὸς βουλευτὴς Ἀρντσιμπαλντ (ἀπὸ τὸ Γουέλλιγκμπορω) καὶ οἱ ἐργατικοὶ βουλευταὶ Τζὰκ Λόουσον (Τσέστερ λὲ στρήτ), λοχαγὸς Φρέντ Μπέλλιγκερ καθὼς καὶ ὁ Βορειοϊρλανδὸς Τζ. Ντ. Κάμπελ. Ἐπέταξαν μὲ δυὸ μικρὰ ἀεροσκάφη ἀπὸ τὸ Μπρίντιζι στὸ Μπάλι ὅπου ἀνεφοδιάσθηκαν σὲ καύσιμα. Μεγάλα, βαριά, μαῦρα σύννεφα τύλιγαν τὰ βουνὰ καὶ δὲν ἦταν βέβαιο ἂν μποροῦσαν νὰ συνεχίσουν τὴν πτῆσι τους. Ὁ Μπέλλιγκερ εἶπε ὅτι δὲν θὰ συνέχιζε. Ἀλλὰ τὰ δυὸ ἀεροπλάνα ἀπογειώθηκαν. Στὸ ἕνα ἦσαν οἱ Μπερναίυς καὶ Κάμπελ μαζὶ μὲ κάποιον ταξίαρχο Πάρτριτζ καὶ οἱ ἄλλοι τρεῖς στὸ ἄλλο.

«Πάνω ἀπὸ τὰ βουνὰ πέσαμε σὲ μιὰ τρομερὴ ἠλεκτρικὴ θύελλα», θυμᾶται ὁ σὲρ Ἀρτσιμπαλντ Τζέημς. «Καταφέραμε νὰ περάσουμε, ἀλλὰ τὸ ἄλλο ἀεροπλάνο ἐξαφανίσθηκε».

Καὶ ἡ κ. Νάνσυ Μπερναίυς, χήρα τοῦ φιλελευθέρου βουλευτῆ, μᾶς πληροφορεῖ:

«Μοῦ εἶπαν ὅτι ἔπεσαν σὲ χιονοθύελλα καὶ σὲ ἠλεκτρικὴ θύελλα. Τὸ ἀεροπλάνο τοῦ συζύγου μου χάθηκε καὶ δὲν μάθαμε ποτὲ τί ἀπέγινε».

Ὁ σὲρ Ἀρτσιμπαλντ Τζέημς θυμᾶται:

(Συνεχίζεται)

Πῶς ἐσώθη ἡ Ἑλλάς τό '44

ΤΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΣΚΟΜΠΗ

87ον

— Καθὼς πετούσαμε πάνω ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, ἀντάρτες στὰ ὑψώματα πυροβολοῦσαν ἐναντίον μας. Ὅταν φθάσαμε στὴν Ἀθήνα ὑπῆρχαν ἀκόμα πολλὲς ἀποδείξεις τῶν φρικαλεοτήτων ποὺ εἶχαν διαπράξει οἱ κομμουνιστές. Ντουζίνες πτωμάτων δολοφονηθέντων ἀνδρῶν, γυναικῶν καὶ παιδιῶν εἶχαν βρεθῆ μέσα σὲ μιὰ μικρή, ρηχὴ λίμνη πλάι σ' ἕνα δρόμο στὰ βόρεια τῶν Ἀθηνῶν. Μιὰ ἄλλη φρικτὴ ἀνακάλυψι ἔγινε σ' ἕνα προάστιο στὰ βόρεια ἐπίσης τῶν Ἀθηνῶν μέσα στὸν κῆπο μιᾶς ὄμορφης βίλλας. Ἐκεῖ εἶχαν ταφῆ βιαστικὰ καὶ πρόχειρα τὰ πτώματα ἀνθρώπων ποὺ ἦσαν στὸν «μαῦρο κατάλογο» τῶν κομμουνιστῶν σὲ σειρές, τὸ ἕνα πλάι στὸ ἄλλο, μαζὶ μὲ τοὺς συγγενεῖς τους, τοὺς φίλους ἢ τὶς ἐρωμένες τους. Ἕνα ἀπὸ τὰ πρῶτα πτώματα ποὺ εἶχαν ἐκταφῆ ἦταν μιᾶς πολὺ γνωστῆς Ἑλληνίδας ἠθοποιοῦ.

Ἦταν τὸ πτῶμα τῆς ὄμορφης, μὲ κατάμαυρα μαλλιά, Ἑλένης Παπαδάκη πρωταγωνίστριας τοῦ Ἐθνικοῦ Θεάτρου, ἀσύγκριτης στὶς ἑρμηνεῖες ρόλων ἡρωίδων τῶν κλασσικῶν τραγωδιῶν καὶ τοῦ μοντέρνου δράματος. Λίγο πρὶν ἀπὸ τὸν πόλεμο εἶχε κάνει μεγάλη ἐντύπωσι στὸ κοινὸ τῆς Βρετανίας στὴν ἑρμηνεία τοῦ ρόλου τῆς Κλυταιμνήστρας στὴν τραγωδία «Ἠλέκτρα» τοῦ Σοφοκλῆ. Ἡ φρίκη ποὺ εἶχε ἀποτυπωθῆ στὸ πρόσωπό της προκάλεσε σὸκ σ' ὅλους ὅσοι ἀντίκρυσαν τὸ γυμνὸ πτῶμα της. Τὸ ἔγκλημά της ἦταν ὅτι εἶχε διατελέσει στενὴ φίλη τοῦ κατοχικοῦ πρωθυπουργοῦ Ἰωάννη Ράλλη.

Ἡ βρῶμα τῶν πτωμάτων ἦταν τόσο ἀφόρητη ὥστε ὁ Τζέημς ἅρπαξε μερικὰ φύλλα εὐκαλύπτου ἀπὸ κεῖ κο[illegible]ά, τὰ ἔτριψε γερὰ στὰ χέρ[illegible]α του καὶ τὰ ἔβαλε στὴ μύτη του.

«Ὅλα τὰ θύματα εἶχαν τὰ χέρια δεμένα πίσω ἀπὸ τὴ ράχη τους καὶ τὰ περισσότερα εἶχαν δεμένα τὰ πόδια μὲ σύρματα. Ἐπίσης τῶν περισσοτέρων γυναικῶν εἶχαν κόψει τὰ στήθη».

Ὁ σὲρ Χένρυ Στάιντχολμ θυμᾶται:

— Ποτὲ δὲν θὰ ξεχάσω τὸ θέαμα αὐτό: Ἑκατοντάδες πτωμάτων ἀνδρῶν, γυναικῶν καὶ παιδιῶν ποὺ εἶχαν δολοφονηθῆ ἀπὸ τοὺς κομμουνιστές.

Καὶ ὁ Στάιντχολμ καὶ ὁ Τζέημς ἀντιλήφθηκαν τὴν ὀργὴ καὶ τὴν ἀηδία τοῦ ἐργατικοῦ βουλευτῆ Τζὰκ Λόουσον (ἀργότερα λόρδου Λόουσον).

— Δὲν τοῦ ἔμεινε πιὰ καμμιὰ ἀμφιβολία γιὰ τὸ τί εἶχαν κάνει οἱ κομμουνισταὶ στὴν Ἑλλάδα, ἀναφέρουν. Ἀργότερα ἐπεσκέφθη τὶς μονάδες τῶν ἀνδρῶν μας καὶ ἔμαθε περισσότερα ἀπ' αὐτούς.

Ἐξ ἄλλου καὶ ὁ σὲρ Ἄρτσιμπαλντ εἶχε ἐντυπωσιασθῆ ἀπὸ τὴ στάσι τῶν ἀλεξιπτωτιστῶν ἀπὸ τὴ Γλασκώβη. «Ἦσαν πολὺ σίγουροι ὅτι εἶχαν κάμει αὐτὸ ποὺ ἔπρεπε».

(Ὁ Τσῶρτσιλ ἐνδιαφερόταν πολὺ νὰ μάθη τὶς ἀντιδράσεις τῶν νεαρῶν κομμουνιστῶν στρατιωτῶν ἀπὸ τὸ Γκόρμπαλς καὶ ἔστειλε τηλεγράφημα στὸν Σκόμπη, ζητῶντας του λεπτομερεῖς πληροφορίες γι' αὐτό).

Ὁ σὲρ Χένρυ Στάιντχολμ ὕστερα ἀπὸ λίγον καιρό, εἶπε μιλῶντας ἐνώπιον τῆς Βουλῆς:

— Οἱ στρατιῶτες μας ἀνέλαβαν νὰ κάνουν μιὰ τρομερὰ δύσκολη καὶ δυσάρεστη δουλειὰ στὴν Ἑλλάδα. Καὶ τὴν ἔκαναν μὲ ὅλη τὴν πειθαρχία, τὴν αὐτοσυγκράτησι καὶ τὸν σεβασμὸ τῆς ζωῆς τῶν πολιτῶν. Δὲν ὑπάρχει καμμιὰ ἀμφιβολία ὅτι οἱ ἄνδρες μας θεωροῦν τοὺς ἐλασίτες σὰν ληστὲς καὶ δολοφόνους, ὅπως καὶ εἶναι. Εἶμαι ἀπόλυτα σίγουρος ὅτι, ἂν δὲν στέλναμε στρατεύματα στὴν Ἑλλάδα, θὰ ἐπακολουθοῦσαν ἀπίστευτες σφαγές. Οἱ στρατιῶτες μας δὲν τὰ εἶχαν μόνο μὲ τοὺς «ληστὲς αὐτούς» ποὺ πολεμοῦσαν, ἀλλὰ καὶ μὲ μερίδα τοῦ Τύπου στὴν πατρίδα ποὺ ἐπέμενε νὰ ἐμφανίζη μιὰ τόσο παραμορφωμένη εἰκόνα τῆς καταστάσεως στὴν Ἑλλάδα. Ἦσαν πολὺ θυμωμένοι μὲ ἐντιμότατα μέλη αὐτοῦ τοῦ Κοινοβουλίου ποὺ κατηγοροῦσαν τὴν πολιτική μας στὴν Ἑλλάδα. Συχνὰ μᾶς παρακαλοῦσαν νὰ προσκαλέσωμε ἀξιοτίμους βουλευτάς, ἰδίως ἀπὸ τὸ Ἔμποου Βέηλ, τὸ Μπρόξτον, τὸ Νανῆτον, καὶ τὸ Γουέστ Φάιφ νὰ ἐπισκεφθοῦν τοὺς μαχομένους στὴν Ἑλλάδα. Εἶμαι βέβαιος ὅτι οἱ ἀξιότιμοι αὐτοὶ κύριοι θὰ γίνονταν ἀντικείμενο θερμῆς ὑποδοχῆς.

Παρ' ὅλα αὐτά, οἱ ἀριστεροὶ στὴν Ἀγγλία δὲν ἤθελαν ἀκόμη νὰ πεισθοῦν. Ὁ Σκόμπη ποὺ, τώρα, δεχόταν κάθε μέρα σχεδὸν ἀντιπροσωπεῖες ἀπὸ ὅλη τὴν Ἑλλάδα, γιὰ νὰ τοῦ ἐκφράσουν τὴν εὐγνωμοσύνη τοῦ λαοῦ τῆς χώρας, σημείωσε στὸ ἡμερολόγιό του τὴν 19η Ἰανουαρίου:

«Δευτέρα ἡμέρα τῆς συζητήσεως γιὰ τὴν Ἑλλάδα στὴν Βουλή. Μιὰ - δυὸ ἄσχημες παραφωνίες ἀπὸ μέλη τῆς ἄκρας ἀριστερᾶς. Θαυμάσια ἔκθεσις τῶν πραγμάτων ἀπὸ τὸν ὑπουργὸ Ἐξωτερικῶν. Κυβερνητικὴ πλειοψηφία 340 πρὸς 7! Ἐπληροφορήθην ὅτι ἀντιπροσωπεία τῶν Ἐργατικῶν Ἑνώσεων θὰ ἔλθη ἐδῶ, μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν Σιτράιν, γιὰ νὰ κάνη ἔκθεσι ἐπὶ τῶν γεγονότων».

(Συνεχίζεται)

Πῶς ἐσώθη ἡ Ἑλλάς τό '44

ΤΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΣΚΟΜΠΗ

88ον

Για τούς στρατιωτικούς στήν Ἑλλάδα ἡ ἀντιπροσωπεία τῶν ἐργατικῶν συνδικάτων ἦταν κάτι τό ἐνοχλητικό. Ὁ Οὐῶλτερ Σιτράιν ἐρχόταν δῆθεν γιά νά ἐνημερωθῆ γιά τά ζητήματα τῶν ἑλληνικῶν ἐργατικῶν ἑνώσεων. Ἀλλά, δέν ὑπῆρχε καμμιά ἀμφιβολία ὅτι θά ἀναζητοῦσε «περιπτώσεις ὀλισθημάτων τῶν Βρεταννῶν στήν Ἑλλάδα».

«Πέντε μέλη τῆς Ἐργατικῆς Ὁμοσπονδίας, μέ ἐπικεφαλῆς τόν Οὐῶλτερ Σιτράιν, ἔφθασαν ἀεροπορικῶς», σημειώνει ὁ Σκόμπη τήν 22αν Ἰανουαρίου. «Ἐζήτησαν νά τούς πῶ τήν δική μου γνώμη σχετικά μέ τό τί ἔγινε. Ἀποκρίθηκα ὅτι προτιμῶ νά μή τό κάνω. Τούς εἶπα ὅτι εἶμαι πρόθυμος νά τούς στείλω ὅπου ἤθελαν ἐκεῖνοι, στούς ἄνδρες μας ἤ καί στούς ἐλασίτες. Θά φρόντιζα νά μιλήσουν μέ στρατιῶτες μας, μέ τούς ἀξιωματικούς τους ἤ καί χωρίς αὐτούς. Ὅταν συνεκέντρωσαν ὅλες τίς πληροφορίες πού ἤθελαν, ρώτησαν ἄν θά ἤθελα νά ἀπαντήσω σέ ἐρωτήσεις τους. Ἐγώ εἶπα στόν Οὐῶλτερ νά κάνη τόν κόπο νά ἐπισκεφθῆ ἕναν ἀπό τούς μαζικούς τάφους τῶν θυμάτων τοῦ ΕΛΑΣ».

Καί τήν ἑπομένη ἡμέρα, ὁ Σκόμπη, μέ κάποια συγκρατημένη ἱκανοποίησι, ἀνέφερε:

«Ὁ Σιτράιν μοῦ τηλεφώνησε ὅτι εἶχε ἐπισκεφθῆ ἕνα μαζικό τάφο. Ἔκανε δυό φορές ἐμετό καί ὅτι δέν μποροῦσε νά μέ δῆ γιατί θά πήγαινε νά ξαπλώση!»

Ὁ Ρόμπερτ Πούλτον διηγεῖται:

—Ὁ Οὐῶλτερ Σιτράιν κι' ἕνας ἄλλος ἀπ' αὐτούς τούς ἀντιπροσώπους ἦρθαν στό στενό δρομάκο πού περνοῦσε δίπλα ἀπό ἕναν χαμηλό τοῖχο στό προαύλιο μιᾶς ἐκκλησίας. Καί οἱ δυό τους δέν ἄντεξαν καί ἄρχισαν νά κάνουν ἐμετό!

Τήν ἀντίδρασι τῶν ἐργατικῶν ἀντιπροσώπων τήν σημειώνουν μέ κάποια ἱκανοποίησι ὅλοι οἱ ἄνδρες πού πολέμησαν στήν Ἑλλάδα.

Δέν ἦταν, ὅμως, οἱ φρικαλεότητες πού ἀντίκρυσαν ἐκεῖνο πού ἔκανε τήν ἀντιπροσωπεία τῶν Ἐργατικῶν Ἑνώσεων νά καταλάβη ὁλόκληρη τή φρικτή ἀλήθεια. Μίλησαν μέ τούς ἀλεξιπτωτιστάς, γιατί αὐτοί εἶχαν ζήσει την τραγωδία ἀπό τήν πρώτη ὡς τήν τελευταία στιγμή. Ἐπίσης γιατί ἀνάμεσα στούς ἀλεξιπτωτιστές ὑπῆρχαν ἀρκετοί πού ἀνῆκαν ἰδεολογικά στήν Ἄκρα Ἀριστερά.

Ὁ ταξίαρχος Πρίτσαρντ ἐφρόντισε νά μή ὑπάρξη τίποτα πού νά ἐμποδίση τούς ἄνδρες του νά ποῦν ἐκεῖνο πού σκέφτονταν. Συγκέντρωσε ὅλους τούς στρατιῶτες καί τούς δεκανεῖς μόνο σ' ἕναν κινηματογράφο τῶν Ἀθηνῶν. Δέν ἦταν κανένας ἀξιωματικός παρών, ἐκτός ἀπό τόν ἴδιο καί τόν ταξίαρχο Μαιηνγουώριγκ. Ἀλλά οἱ δυό ταξίαρχοι φρόντισαν νά μείνουν στήν ἄκρη.

Ὁ ταξίαρχος Μαιηνγουώριγκ θυμᾶται:

—Ἦταν μιά περίεργη συγκέντρωσι, μιά περίεργη συνάντησι τῶν μελῶν τῆς ἀντιπροσωπείας τῶν Ἐργατικῶν Ἑνώσεων μέ τούς στρατιῶτες πού ἤθελαν νά δοῦν. Ὁ Σιτράιν καί οἱ ἄλλοι τῆς ὁμάδος του (ἦσαν ὁ Τζών Μπένστηντ τῆς Γενικῆς Συνομοσπονδίας, ὁ Τζών Μπάνκνελ τῶν βαφέων καί καθαριστηρίων, ὁ Τζώρτζ Τσέστερ τῶν ἐργατῶν ὑποδηματοποιΐας καί ὁ Ἔρνεστ Μπέλ, διοικητικός παράγων τῆς Συνομοσπονδίας) ἄρχισαν νά λένε ὅτι αὐτή ἡ ἱστορία ἦταν μᾶλλον ἄσχημη καί νά ἐξηγοῦν τί σκέπτονταν γιά τήν παρέμβασί μας.

Ὁ Σιτράιν σέ μιά στιγμή ρώτησε:

— Μήπως εἶναι κανένας ἀπό τήν περιοχή μου καί θέλει νά τοῦ μεταφέρω κανένα μήνυμα πρός τή γυναῖκα του;

Τότε πετάχθηκαν πολλοί ἄνδρες ἀπό διάφορες πλευρές καί ἄρχισαν νά φωνάζουν:

— Νά πᾶς στή γυναῖκα μου καί νά τῆς πῆς αὐτά πού λές τώρα σέ μᾶς. Νά τῆς πῆς ὅτι οἱ βρωμοκομμουνιστές εἶναι τιποτένιοι, ὅτι τόν φίλο μου τόν σκότωσε κάποιος πού ἦταν ντυμένος νοσοκόμα τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ! Ὅτι πυροβολοῦσαν στά νοσοκομειακά ὀχήματα, ὅτι σκότωναν γυναῖκες καί παιδιά στό δρόμο. Νά τῆς πῆς τήν ἀλήθεια κι' ὄχι αὐτά πού γράφουν οἱ παλιοεφημερίδες.

Ἐπεκράτησε μεγάλη φασαρία, γιατί ὅλοι φώναζαν ἐκεῖ μέσα, ἀπό ὅλες τίς πλευρές. Ἀσφαλῶς δέν περίμενε κάτι τέτοιο ἡ ἀντιπροσωπεία.

Ἕνας στρατιώτης σ' αὐτήν τήν συγκέντρωσι ἦταν ὁ ἀλεξιπτωτιστής Σύριλ Μάουντεσλυ. Θυμᾶται:

—Ἡ βασική ἐρώτησι τῆς ἀντιπροσωπείας τοῦ Σιτράιν καί τῶν ἄλλων ἦταν: «Πιστεύετε ἐσεῖς, οἱ Βρεταννοί στρατιῶτες πού βρεθήκατε ἐδῶ, ὅτι ἡ παρέμβασίς μας ἦταν ἀπαραίτητη;» Ἡ ἀπάντησις ὅλων μας ἦταν ὅτι ἔπρεπε νά γίνη αὐτό πού ἔγινε, μιά καί εἴχαμε βρεθῆ ἐδῶ, γιά νά γλυτώσουμε ἀθώους ἀνθρώπους ἀπό τή σφαγή».

Καί ὁ Τζέημς Ρεχίλ, πού εἶχε δεῖ πολλές φρικαλεότητες τοῦ ΕΛΑΣ, μ' ὅλο πού δέν ἦταν στήν συγκέντρωσι ἐκείνη, ἔγραψε ἀργότερα:

«Ἡ ἱστορία τοῦ γενναίου πατριώτη πού πολεμᾶ γιά τά ἰδανικά του μέ τά μάτια του γεμάτα ἀπό τό φῶς τῆς ἐλευθερίας —ὅπως στούς πίνακες τοῦ Ντελακρουά— ἦταν κάτι πού εἶχε δημιουργηθῆ πολύ ἔξυπνα ἀπό τούς ἀνταποκριτάς τῶν ἐφημερίδων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

(Συνεχίζεται)

Πῶς ἐσώθη ἡ Ἑλλάς τὸ '44

ΤΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΣΚΟΜΠΗ

89ον

Καὶ νὰ σκεφθῇ κανεὶς ὅτι ὁ πρωθυπουργὸς χρειάσθηκε νὰ ἐμφανισθῇ στὴ Βουλὴ καὶ νὰ ζητήσῃ ψῆφο ἐμπιστοσύνης! (γιὰ τὸ ζήτημα τῆς παρεμβάσεως στὴν Ἑλλάδα). Ὄχι! Ἀσφαλῶς ὁ ΕΛΑΣ ἤξερε ὅτι δὲν μποροῦσε νὰ βρῇ ὑποστηρικτὲς σὲ μιὰ δημοκρατία ἔτσι ἡ μόνη ἀπάντησις ἦταν τὰ ὅπλα».

Ὁ σὲρ Οὐῶλτερ Σιτράιν ἀσφαλῶς κατάλαβε τί ἤθελαν νὰ τοῦ ποῦν οἱ στρατιῶτες, ὅπως καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι τῆς ἀντιπροσωπείας. Ἄλλωστε, ὁ Σκόμπη θὰ ἔγραφε στὸ ἡμερολόγιό του ὑπὸ ἡμερομηνίαν 27 Ἰανουαρίου:

«Ἕνα ἀπὸ τὰ μέλη τῆς Ὁμοσπονδίας τῶν Ἑνώσεων μοῦ εἶπε: «Ὅταν θὰ ἐπιστρέψωμε θὰ μετατρέψωμε τὸ λουτρὸ αἵματός σας σὲ κρεβάτι μὲ ρόδα». Στὴν διαφορὰ ποὺ ἔνοπλων ἀνέφεραν ὅτι εἶδαν 250 πτώματα ἐκτεθειμένα πρὸς ἀναγνώρισιν στὸ Περιστέρι. Καὶ συνεπλήρωσαν: «Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι σχεδὸν ὅλοι ἦσαν θύματα ὠργανωμένου ἐγκλήματος». Ὁ Γουίλλυ Γκάλλαχερ, ὁ Ἀνιούριν Μπήβαν καὶ οἱ ἄλλοι ποὺ εἶχαν κατηγορήσει τὸν Τσῶρτσιλ ὅτι «καπηλευόταν τὶς φρικαλεότητες» ἔμειναν ἐκτεθειμένοι ὅτι ἦσαν ἀνεύθυνοι (τουλάχιστον). Ἀκόμη καὶ οἱ «Τάιμς» ἀναγκάσθηκαν νὰ παραδεχθοῦν: «Ἐκτεταμένα ἀποσπάσματα τῆς ἐκθέσεως (τῆς ἐργατικῆς ἀντιπροσωπείας) ἀσχολοῦνται μὲ φρικαλεότητας. Τὸ συμπέρασμα εἶναι ὅτι ὁ ΕΛΑΣ ἐξετέλεσε φρικτὰ ἐγκλήματα».

Ἡ ἔκθεσις τῆς ἀντιπροσωπείας ἔγραφε:

«Διαπιστώσαμε γενικὴν καὶ ἐκτεταμένην δυσφορίαν μεταξὺ τῶν στρατευμάτων μας διὰ τὴν ἄδικον καὶ ἀνεπαρκῆ πληροφόρησιν τοῦ κοινοῦ στὴν Βρεταννία ἀπὸ τὸν Τύπον σχετικῶς μὲ τὰ γεγονότα τῆς Ἑλλάδος, ὅπως καὶ ἀπὸ ὡρισμένα μέλη τοῦ Κοινοβουλίου. Διαπιστώσαμε ὅτι ὑπάρχει διάχυτος ἀνησυχία μεταξὺ κάθε εἴδους ἀνθρώπων ὅτι ἡ Βρεταννία θὰ ἀποτινάξῃ τὴν εὐθύνη της καὶ θὰ ἀποσύρῃ προώρως τὰ στρατεύματά της. Ὁ Χατζηδημητρίου, ποὺ εἶναι γενικὸς γραμματεὺς τῆς ὁμοσπονδίας τῶν ἀρτεργατῶν, εἶπεν ὅτι οἱ δυσκολίες τους ἔχουν γίνει ἀνυπέρβλητες, λόγῳ τοῦ ὅτι ἔχουν χαθῆ 114 συνδικαλισταί, ποὺ σίγουρα ἔχουν —κατὰ τὴν γνώμη του— δολοφονηθῆ ἀπὸ τοὺς ἐρυθροὺς φασίστες. Οἱ κομμουνιστὲς κατέλαβαν μὲ τὴν ἰσχὺ τῶν ὅπλων τὰ γραφεῖα ὡρισμένων ἐργατικῶν ἑνώσεων, μετὰ τὴν ἀπομάκρυνσιν τῶν Γερμανῶν ἀπὸ τὴν Ἀθήνα. Μᾶς παρέδωσαν κατάλογο ὀνομάτων 41 ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς συνδικαλιστάς, ποὺ εἶχαν ἀναγνωρισθῆ τὰ πτώματά τους».

Ὅσον ἀφορᾷ τὸ ΕΑΜ, ἡ ἀναφορὰ καταλήγει ὅτι οἱ κομμουνισταὶ εἶχαν ἀποφασιστικὴ ἐπίδρασι ἐπὶ τῆς ὀργανώσεως ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῆς δημιουργίας της. Οἱ ἀπαντήσεις ποὺ ἔδωσαν ὅλοι οἱ στρατιῶτες ἀπέδειξαν πέραν ἀπὸ κάθε ἀμφιβολία ὅτι «θὰ ἦταν ἀνόητο νὰ ὑποστηριχθῇ ὅτι αὐτὸ ποὺ ἔγινε στὴν Ἑλλάδα ἦταν ἡ χρησιμοποίησις ἀπρόθυμων ἀνδρῶν στὴν ὑποστήριξι τῶν ἀντιδραστικῶν κατὰ τοῦ δημοκρατικοῦ λαοῦ».

Καὶ ἡ ἀναφορὰ συνεπλήρωνε:

«Μᾶς ἐντυπωσίασε ἰδιαιτέρως ἡ γενικὴ γνώμη ὅλων τῶν ἀνδρῶν μας ὅτι ἂν δὲν τοὺς διέτασσαν νὰ ἀναλάβουν δρᾶσιν ἐναντίον τοῦ ΕΛΑΣ, θὰ ἐπακολουθοῦσε γενικὴ σφαγὴ στὴν Ἀθήνα. Εἴμεθα βέβαιοι ὅτι, ὅταν θὰ γραφῇ ἡ πλήρης ἱστορία τῶν μαχῶν αὐτῶν, ὁ λαὸς τῆς χώρας μας θὰ εἶναι ὑπερήφανος γιὰ τὴν σταθερότητα, τὴν γενναιότητα, τὴν αὐτοσυγκράτησι τῶν ἀνδρῶν μας εἰς τὴν Ἑλλάδα, κάτω ἀπὸ δύσκολες συνθῆκες».

Οἱ ἀπαίσιες δολοφονίες ποὺ ἔγιναν μὲ ἐντολὲς τῶν κομμουνιστῶν, ἡ τρομοκρατία ποὺ εἶχε ἀσκήσει τὸ ΚΚΕ στράφηκαν, τώρα, ἐναντίον τοῦ κόμματος καὶ τῶν ὑπευθύνων. Τὸ Κομμουνιστικὸ Κόμμα, ποὺ μὲ κάθε τρόπο παρώτρυνε τὸ λαὸ «νὰ πολεμήσῃ γιὰ τὰ δίκαιά του» ἔμεινε ἀπόλυτα ἐκτεθειμένο. Δὲν ἦταν τίποτα περισσότερο ἀπὸ ἕνα κόμμα ἀπολυταρχικό, ἕνα κόμμα ποὺ πίστευε μόνο στὴ βία καὶ στὴν ἀπάτη.

Βασανιστήρια, ἐκφοβισμός, βιασμοί, ἐγκλήματα, ἐκβιασμοί, καταπιέσεις, ἀπογύμνωσις τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ τὰ ὑλικὰ ἀγαθά των καὶ ἀπόλυτος κυνισμὸς στὶς σχέσεις μεταξὺ τῶν κομμουνιστῶν καὶ τῶν ἁπλῶν ἀνθρώπων — ὅλα αὐτὰ εἶχαν ἐπικρατήσει παντοῦ ὅπου ἀπέκτησαν πλήρη ἐξουσία οἱ κομμουνισταί.

Οἱ φωτιὲς ποὺ εἶχαν ἀνάψει οἱ κομμουνιστὲς τοὺς περιέζωσαν τώρα, ὅταν κατάλαβε ὁ λαὸς τί ἦσαν ἱκανοὶ νὰ κάνουν ἂν ἔρχονταν κάποτε στὴν ἀρχή.

Οἱ ἀρχηγοὶ τῶν κομμουνιστῶν ἔβλεπαν τὴν «μεταστροφή». Καὶ προσπάθησαν νὰ τὴν ἀντιμετωπίσουν μὲ μπλόφα.

Τὴν 2αν Φεβρουαρίου, ὁ Σκόμπη, μὲ ἀντιπροσώπους τῆς βρεταννικῆς καὶ τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως, συναντήθηκαν μὲ τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ ΕΛΑΣ-ΚΚΕ στὴν Βάρκιζα, ἔξω ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, γιὰ νὰ ὑπογραφῇ ἡ συνθήκη - συμφωνία. Δὲν ἐκρίθη καθόλου ἀσφαλὲς νὰ ἐμφανισθοῦν στὴν Ἀθήνα ἀντιπρόσωποι τοῦ ΕΑΜ — ΕΛΑΣ.

(Συνεχίζεται)

Πῶς ἐσώθη ἡ Ἑλλάς τό '44

ΤΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΣΚΟΜΠΗ

90όν

Οἱ Σιάντος - Παρτσαλίδης ἀντιπροσώπευαν τὸ ΕΑΜ, ὁ Σαράφης ἀντιπροσώπευε τὸν ΕΛΑΣ. Ἡ Συμφωνία τῆς Βάρκιζας εἶχε σκοπὸ νὰ ρυθμίση τὰ περὶ διαλύσεως καὶ ἀφοπλισμοῦ τοῦ ΕΛΑΣ. Ταυτόχρονα ἀνηγγέλθη ἡ δημιουργία τοῦ τακτικοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ στὸν ὁποῖο θὰ ὑπηρετοῦσαν καὶ μέλη τοῦ ΕΛΑΣ, μόνιμοι ἀξιωματικοί, κατὰ τὸ πλεῖστον. Μόνο ὁ Ἱερὸς Λόχος θὰ συνέχιζε νὰ εἶναι ἀνεξάρτητο τμῆμα ὑπὸ τὴν ἄμεσο ἐξάρτησι τῆς ταξιαρχίας καταδρομῶν (Ραίηντιγκ Φόρσες), δηλαδὴ ὑπὸ βρεταννικὴν διοίκησιν.

Παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι τὸ ΚΚΕ ἀντιλαμβανόταν τὴν πλήρη ἧττα του, πάλι προσπάθησαν μὲ τὴν μπλόφα καὶ τὸ θράσος νὰ σώσουν τὰ προσχήματα. Κι' αὐτὸ γιατὶ ἤξεραν ὅτι μποροῦσαν νὰ ἀξιοποιήσουν μιὰ χαρακτηριστικὴ ἀδυναμία τῶν Ἄγγλων, «τὸ αἴσθημα τοῦ φαιρ πλαίϋ» (τοῦ τιμίου παιγνιδιοῦ). Καὶ κατάφεραν νὰ σημειώσουν κάποια ἐπιτυχία. Ἐπίσης, λόγω τοῦ γεγονότος ὅτι οἱ Ἄγγλοι θεωροῦν κάτι τὸ ἀκατανόητο τὴν κατάργησι τῶν δημοκρατικῶν ἐλευθεριῶν —καὶ ἰδίως τὴν ἐλευθερία τοῦ λόγου— ἐπέτυχαν νὰ διατηρηθῆ νόμιμο κόμμα τὸ ΚΚΕ καὶ νὰ ἐνεργῆ ἐλεύθερα. Οἱ δυὸ κομμουνιστικὲς ἐφημερίδες συνέχισαν κανονικὰ καὶ χωρὶς κανέναν περιορισμὸ τὴν ἔκδοσί τους. Τὸ πιὸ τραγικὸ σ' αὐτὴ τὴν ἱστορία ἦταν ὅτι δὲν ὑπῆρξαν ὅροι σχετικὰ μὲ τοὺς δύστυχους ὁμήρους ποὺ εἶχαν μεταφερθῆ μὲ τόση κτηνωδία στὰ χιονισμένα βουνά.

Ὁ Χιοὺ Μαιηνγουώριγκ, ποὺ ἡ ἀποφασιστικὴ στάσι του εἶχε φέρει γρήγορα ἀποτελέσματα στὶς συζητήσεις γιὰ τὴν ἀνακωχή, ἐκλήθη νὰ βοηθήση στὸν καθορισμὸ τῶν ποσοτήτων τοῦ ὁπλισμοῦ ποὺ θὰ παρέδιδε ὁ ΕΛΑΣ.

«Χωρὶς καμμιὰ προειδοποίησι», θυμᾶται ὁ Γουώριγκ, «μᾶς κάλεσαν νὰ ἐμφανισθοῦμε σὰν ἀντιπρόσωποι τῆς κυβερνήσεως τῆς Αὐτοῦ Βρεταννικῆς Μεγαλειότητος. Ἦταν ἀνάγκη νὰ ἐπιτύχουμε ρύθμισι τῶν λεπτομερειῶν τῆς εἰρήνης, γιὰ πολιτικοὺς λόγους στὴν πατρίδα καὶ μοῦ ἔδωσαν ἐλευθερία ἐνεργειῶν. Διαπίστωσα ὅτι ἦταν ἀδύνατο νὰ βγάλω ἄκρη ἀπὸ τὶς προτάσεις ποὺ ἔκαναν καὶ ἀπὸ τὴ μιὰ καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρά. Προσπαθοῦσαν νὰ πνίξουν οἱ μὲν τοὺς δὲ μέσα σὲ μιὰ θάλασσα λέξεων. Ἔτσι προχώρησα ἴσια μὲ ἕνα ἁπλοποιημένο δικό μου σχέδιο. Ἡ τελικὴ συμφωνία σχετικὰ μὲ τοὺς ἀριθμοὺς τῶν ὅπλων ποὺ θὰ παραδίδονταν προέβλεπε: 41.500 τυφέκια, 2.015 πολυβόλα, 163 ὅλμους καὶ 32 πεδινὰ πυροβόλα, ὅλων τῶν τύπων. Αὐτοὶ οἱ ἀριθμοὶ βγῆκαν ἀπὸ τὸ κεφάλι μου!»

Καὶ συνεχίζει ὁ Μαιηνγουώριγκ:

«Σὲ δυὸ σημεῖα, ὅμως, ὁ Σιάντος ἔμεινε ἀμετακίνητος: Στὸ ζήτημα τῆς γενικῆς ἀμνηστίας καὶ στὴν συμμετοχὴ ἀντιπροσώπων τοῦ ΕΑΜ στὴν κυβέρνησι. Ἦταν ἕτοιμος νὰ δεχθῆ τὸν ἀφοπλισμὸ καὶ τὴν διάλυσι τῶν τμημάτων τοῦ ΕΛΑΣ, ἀλλὰ δὲν μποροῦσε νὰ διανοηθῆ τὴν διάλυσι καὶ ἐξουδετέρωσι τῶν τύπου Γκεστάπο τρομοκρατικῶν ὀργανώσεων ποὺ κυριαρχοῦσαν στὶς πόλεις καὶ στὰ χωριά. Γι' αὐτὸ τὸ λόγο προσπαθοῦσε νὰ ἐπιτύχη γενικὴ καὶ χωρὶς περιορισμοὺς ἀμνηστία ποὺ θὰ περιλάμβανε τοὺς ἐγκληματίες, τοὺς ληστές, τοὺς βιαστές, τοὺς ἐμπρηστές».

Ἡ γνώμη τοῦ Χάρολντ Μὰκ Μίλλαν σχετικὰ μὲ τὴ συμφωνία τῆς Βάρκιζας ἦταν:

«Ὁ στρατηγὸς Σκόμπη δὲν ἦταν δυνατὸν παρὰ νὰ δυσφορῆ γιατὶ δὲν τοῦ εἶχα δώσει λίγο καιρὸ ἀκόμα, λίγες ἑβδομάδες ἢ καὶ λίγες μέρες, γιὰ νὰ διαλύση τὶς δυνάμεις τοῦ ΕΛΑΣ. Φοβόταν, μὲ ὅλο του τὸ δίκιο, ὅτι θὰ κέρδιζαν χρόνο, θὰ ἔμεναν στὴν ἀφάνεια καὶ θὰ προετοιμάζονταν γιὰ μιὰ ἀκόμα προσπάθεια. Ἀλλὰ τώρα πλησιάζαμε στὴν ἀρχὴ τῆς τελευταίας φάσεως τῆς ἐκστρατείας τῆς Ἰταλίας. Δυστυχῶς, οὔτε καὶ ἐδῶ δὲν εἴχαμε καμμιὰ βοήθεια ἀπὸ τοὺς Ἀμερικανούς...».

Δυὸ μέρες μετὰ τὴν ὑπογραφὴ τῆς Συμφωνίας ἔφθασε ξανὰ στὴν Ἀθήνα ὁ Οὐίνστων Τσῶρτσιλ, ἐπιστρέφοντας στὸ Λονδῖνο ἀπὸ τὴν Διάσκεψι τῆς Γιάλτας.

Ὁ Δαμασκηνὸς ἐπέμενε νὰ ἐπισκεφθῆ ὁ Τσῶρτσιλ τὴν Ἀθήνα. Εἶχε ἐπιμείνει ἐπ' αὐτοῦ στὸν Μὰκ Μίλλαν καὶ τὸν ἔπεισε νὰ μεσολαβήση.

«Θέλω πολὺ νὰ δῆ τὸ εἶδος τῆς ὑποδοχῆς ποὺ θὰ τοῦ ἐπιφυλάξη ὁ λαός μας», εἶχε πεῖ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος. «Θέλω νὰ διαπιστώση μόνος του σὲ ποιὰ πλευρὰ βρίσκεται ὁ λαός μας».

Πριν ἀπ' αὐτὴ τὴ μεγάλη μέρα, πάντως, ὁ Σκόμπη κράτησε τὴν ὑπόσχεσι ποὺ εἶχε δώσει στοὺς ἄνδρες του, ὅτι θὰ γιορτάσουν, ἔστω καὶ καθυστερημένα, τὰ Χριστούγεννα. Δὲν εἶχε καταφέρει ὡς τώρα νὰ ἐπιτύχη αὐτὸ ποὺ ἤθελε. Τελικὰ καθώρισε αὐτὴ τὴ μέρα. Ἦταν ἡ 3η Φεβρουαρίου. Οἱ Ἄγγλοι λένε τὰ Χριστούγεννα «Κρίσμας» (Λειτουργία, γιορτὴ τοῦ Χριστοῦ). Τὰ τόσο καθυστερημένα Χριστούγεννα ποὺ γιόρτασαν τὰ ὠνόμασαν «Σκόμπημας». Οἱ Βρεταννοὶ κατάφεραν νὰ φᾶνε καὶ νὰ πιοῦν καὶ νὰ γλεντήσουν σὰν νὰ ἦταν πραγματικὰ γιορτὴ τῶν Χριστουγέννων.

(Συνεχίζεται)

Πῶς ἐσώθη ἡ Ἑλλάς τό '44

ΤΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΣΚΟΜΠΗ

91ον

«Σήμερα γιορτάζουμε τα Χριστούγεννα, ἀρκετὰ καθυστερημένα, βέβαια», ἔγραψε ὁ Σκόμπη στὸ ἡμερολόγιό του. Πήγα στὴν τραπεζαρία τῶν ἀνδρῶν τοῦ ἐπιτελείου καὶ τοὺς μίλησα γιὰ νὰ τοὺς εὐχαριστήσω. Ὅλοι ἦσαν θαυμάσιοι».

Τὴν 14ην Φεβρουαρίου ὁ Σκόμπη ἔγραψε: «Ὁ πρωθυπουργός μὲ τὴν ἀκολουθία του, ὁ ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν μὲ τὴν ἀκολουθία του, ὁ στρατάρχης, ἔρχονται ὅλοι ἐδῶ. Τί παιγνίδι! Τὰ δυὸ ἀεροσκάφη ἔφθασαν περίπου τὴν 16.15 ὥραν. Ὠργανώσαμε γρήγορα τὴν ὁμάδα ὑποδοχῆς καὶ ξεκινήσαμε. Ὁ πρωθυπουργός, ὁ ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, ὁ πρεσβευτὴς καὶ ὁ Μὰκ Μίλλαν ἐσταμάτησαν γιὰ ἐπίσκεψι στὸν Ἀντιβασιλέα, ἐνῶ οἱ ἄλλοι κατευθυνθήκαμε στὰ Παλαιὰ Ἀνάκτορα, ὅπου περίμεναν ὁ Πλαστήρας, ἡ κυβέρνησις καὶ πολλοὶ ἄλλοι. Ἦταν μιὰ τιμητικὴ φρουρὰ εὐζώνων καὶ μιὰ ἑλληνικὴ μπάντα. Εἶχα φέρει ἐπίσης καὶ τὴν μπάντα τῆς Τετάρτης Οὐσσάρων, τοῦ παλιοῦ Συντάγματος τοῦ πρωθυπουργοῦ».

Τὸ τί ἔγινε τότε τὸ περιγράφει μὲ τὶς ἀκόλουθες φράσεις ὁ Λῆπερ:

«Ἦταν ἀδύνατο νὰ λάβωμε μέτρα ἀσφαλείας. Ἔτσι οὐσιαστικὰ δὲν κάναμε τίποτε ἐπ' αὐτοῦ, πρᾶγμα ποὺ εὐχαρίστησε πολὺ τὸν κ. Τσῶρτσιλ καὶ ἔκανε ἐξαίρετη ἐντύπωσι στοὺς Ἀθηναίους. Παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι δὲν εἶχε πληροφορηθῆ τὴν ἄφιξι, ὅπως ἔπρεπε, ὁ λαός, εἶχαν ἤδη συγκεντρωθῆ πολλοὶ στὶς ἄκρες τῶν δρόμων καὶ ἐπευφημοῦσαν μὲ μεγάλο ἐνθουσιασμὸ τὸν κ. Τσῶρτσιλ. Τοῦ εἶπα ὅτι θὰ συνώδευε τὸν Ἀντιβασιλέα στὴν ταράτσα τῶν Παλαιῶν Ἀνακτόρων, ποὺ ἔβλεπε πρὸς τὴν πλατεῖα Συντάγματος. «Δηλαδὴ θὰ μὲ πᾶνε νὰ βγάλω λόγο...», μοῦ εἶπε ἐκεῖνος. «Ὄχι, τοῦ ἀποκρίθηκα. Θὰ μιλήση στὸν λαὸ ὁ Ἀντιβασιλεὺς καὶ θὰ ὑπάρχουν μεγάφωνα. Πάντως, ἂν αἰσθανθῆτε καὶ ἐσεῖς τὴν ἀνάγκη νὰ πῆτε δυὸ λόγια στὸν κόσμο καὶ ὁ Ἀντιβασιλεὺς καὶ ὁ λαὸς θὰ χαροῦν πολύ».

»Ὁλόκληρη ἡ μεγάλη πλατεῖα ἦταν γεμάτη πλήθη καὶ οἱ δρόμοι ποὺ ὁδηγοῦν πρὸς τὴν πλατεῖα ἦσαν ἐπίσης γεμᾶτοι. Κάθε παράθυρο καὶ κάθε μπαλκόνι ἦταν κατειλημμένα. Κάθε δέντρο τῆς πλατείας εἶχε τοὺς ἀνθρώπους του. Ὅταν κάποτε, τὰ ζήτω καὶ οἱ ἐκδηλώσεις τοῦ ἐνθουσιασμοῦ σταμάτησαν κάπως, ὁ Ἀντιβασιλεὺς σήκωσε τὸ χέρι του γιὰ νὰ ἐπιβάλη σιωπὴ καὶ μίλησε σύντομα καὶ ἁπλᾶ. Ὅλα τὰ μάτια ἦσαν στηλωμένα πρὸς τὸν Τσῶρτσιλ. Ἦταν μιὰ ὑπέροχη ἀθηναϊκὴ μέρα. Ἦταν ἐντελῶς ἀνοιξιάτικη μέρα. Τὴν ὥρα ποὺ ἄρχισε νὰ μιλᾶ ὁ Τσῶρτσιλ, ὁ ἥλιος ἔγερνε πίσω ἀπὸ τὴν Ἀκρόπολι.

«Μακαριώτατε, στρατιῶτες καὶ πολίτες τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Ἑλλάδος. Εἶναι μεγάλες μέρες αὐτὲς οἱ μέρες. Ἡ αὐγὴ εἶναι λαμπρή, εἶναι μέρες ποὺ τὸ σκοτάδι φεύγει μακριά», ἄρχισε ὁ Τσῶρτσιλ.

Μίλησε ἔπειτα γιὰ τὸν ἐμφύλιο πόλεμο, γιὰ τὶς παρεξηγήσεις ποὺ δημιουργήθηκαν καὶ ἐξέφρασε τὴν ὑπερηφάνειά του γιὰ τὸν ρόλο ποὺ εἶχε διαδραματίσει ὁ βρεταννικὸς στρατός, «στὴν προστασία αὐτῆς τῆς ἀθάνατης πόλεως ἀπὸ τὴν βία καὶ τὴν ἀναρχία». Καὶ τέλειωσε μὲ μιὰ ἔκκλησι: «Ἀπὸ τὰ βάθη τῆς καρδιᾶς μου ἐλπίζω ὅτι ἡ Ἑλλὰς θὰ πάρη τὴν θέσι ποὺ τῆς ἁρμόζει στὶς τάξεις τῶν ἐθνῶν ποὺ ὑπέφεραν τόσο πολὺ σ' αὐτὸν τὸν πόλεμο. Ἂς ἀφήσουμε νὰ ἐπικρατήση τὸ σωστὸ καὶ τὸ δίκαιο. Ἂς σβήσουν τὰ κομματικὰ μίση. Ἂς ἐπικρατήση ἡ ἑνότης. Ἂς ἐπικρατήση ἡ ἀπόλυτη συναδέλφωσις. Ἡ Ἑλλὰς γιὰ πάντα! Ἡ Ἑλλὰς γιὰ ὅλους!»

Ὅμως, αὐτὴ τὴν ἐπικὴ ὥρα τῆς μεγάλης συγκινήσεως, ὁ στρατηγὸς Σκόμπη, ὁ νέος Μπάυρον τῆς Ἑλλάδος, ὁ ἄνθρωπος ποὺ περισσότερο ἀπ' ὅλους μὲ τὸ κουράγιο του, τὴ σταθερότητά του, τὴν ἀποφασιστικότητά του καὶ τὴν κατανόησί του εἶχε σώσει τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ μιὰ φοβερὴ συμφορά, ἦταν φοβερὰ τρακαρισμένος καὶ ἀνήσυχος. Ἔγραψε στὸ ἡμερολόγιό του:

«Ἕνα ἀπέραντο πλῆθος εἶχε συγκεντρωθῆ. Εἶχαν κατακλύσει τὰ πάντα καὶ ἔφθαναν ἕξι μέτρα κοντὰ στὸ Μνημεῖο τοῦ Ἀγνώστου Στρατιώτου. Δυστυχῶς, ὅταν ἔφθασαν ὁ πρωθυπουργὸς καὶ ἡ ἀκολουθία του, τὸ πλῆθος φώναζε τὸ ὄνομά μου ἀλλά, νομίζω, εὐτυχῶς, δὲν τὸ ἀντελήφθη».

Πραγματικά, παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι λάτρευαν τὸν «πατέρα τῆς Νίκης», ἀντὶ νὰ φωνάζουν «Τσῶρτσιλ, Τσῶρτσιλ», φώναζαν:

— Σκό-μπη, Σκό-μπη, ζήτω ὁ Σκόμπη!

Ἐκεῖνοι ἤξεραν, πάρα πολὺ καλά, πόσο τυχεροὶ ἦσαν ποὺ εἶχε ἔρθει αὐτὸς στὴν Ἑλλάδα.

★

Οἱ φόβοι τοῦ στρατηγοῦ Σκόμπη ἐπαληθεύθηκαν γρήγορα. Οἱ κομμουνισταὶ περίμεναν καὶ ὅταν ἔκριναν ὅτι ἦταν ἡ ὥρα, ἔκαναν καὶ δεύτερη προσπάθεια νὰ καταλάβουν τὴν ἐξουσία.

ΑΥΡΙΟΝ: Τὸ τέλος.

"ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΚΟΣΜΟΣ"

Σάββατον 21 Φεβρουαρίου 1976

Πῶς ἐσώθη ἡ Ἑλλάς τό '44

ΤΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΣΚΟΜΠΗ

(Τελευταῖον)

Καὶ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη ἡ Ἐργατικὴ Κυβέρνησις τοῦ Λονδίνου εἶχε ἀποσύρει τὶς περισσότερες ἀπὸ τὶς δυνάμεις τῶν Βρεταννῶν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα. Οἱ Ἐργατικοὶ εἶχαν κερδίσει τὶς ἐκλογὲς τὸ 1945. Ἀλλὰ ὁ ἑλληνικὸς λαὸς δὲν ἔμεινε στὸ ἔλεος τῶν κομμουνιστῶν ἀνταρτῶν. Ὁ ἐθνικός, δημοκρατικὸς στρατὸς ποὺ εἶχε ἐκπαιδευθῆ καὶ ἐξοπλισθῆ ἀπὸ τοὺς Βρεταννούς, πρὶν φύγουν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, εἶχε τώρα, στὸν δεύτερο γῦρο, τὴν ὑποστήριξι τῶν Ἀμερικανῶν! Ὅσο καὶ ἂν φαίνεται παράξενο αὐτό, μετὰ ἀπὸ ὅσα εἶχαν προηγηθῆ.

Ὁ πρόεδρος Χάρρυ Τρούμαν, ποὺ εἶχε διαδεχθῆ τὸν Ροῦζβελτ, μετὰ τὸ θάνατό του, κατάφερε νὰ διακρίνη καθαρὰ αὐτὸ ποὺ δὲν εἶχε δεῖ ὁ προκάτοχός του: ὅτι, δηλαδή, ἡ νίκη τῶν κομμουνιστικῶν ὅπλων στὴν Ἑλλάδα θὰ εἶχε σὰν ἀναπόφευκτο ἀποτέλεσμα νὰ τοποθετήση τὴν Ἀνατολικὴ Μεσόγειο, τὴν Τουρκία καὶ τὴν πλούσια σὲ πετρέλαια Μέση Ἀνατολή, πίσω ἀπὸ τὸ Σιδηροῦν Παραπέτασμα. (Μ' ὅλο ποὺ ἀκόμα ὁ Τσῶρτσιλ δὲν εἶχε πεῖ αὐτὴ τὴν φράσι ποὺ ἐπεκράτησε ἀργότερα σὰν ὅρος). Τὸ 1947 ἐφαρμόσθηκε τὸ «Δόγμα Τρούμαν» —ὅπως ἔμεινε γνωστὸ στὴν ἱστορία— καὶ ἔτσι ἑδραιώθηκε ἡ ἀμερικανικὴ παρουσία στὴν Ἀνατολικὴ Μεσόγειο. Ἦλθε μὲ τὴ μορφὴ τοῦ γιγαντιαίου Ἕκτου Στόλου καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι ἐκεῖ μέχρι σήμερα.

Οἱ Ἀμερικανοὶ ἀναγκάσθηκαν νὰ βρεθοῦν ἀντιμέτωποι τῶν ἴδιων τρομοκρατῶν τοῦ κομμουνιστικοῦ «σκληροῦ πυρῆνα» ποὺ ὁ Σκόμπη ἀναγκάσθηκε νὰ ἀφήση ἐλεύθερους, γιατὶ τὸ ἐπέβαλαν οἱ πολιτικὲς ἀνάγκες καὶ ἡ ἀφέλεια τῶν Ἀμερικανῶν, τότε.

Καὶ στὸ μεταξύ, ἐνῷ κανένας λογικὸς ἄνθρωπος, δὲν ἦταν δυνατὸν νὰ συμφωνῆ μὲ τὴν ἐγκατάστασι δικτατορίας στὴν Ἑλλάδα ἀπὸ μιὰ στρατιωτικὴ χούντα, ὅμως αὐτὸ —ἴσως— ἦταν κάτι ποὺ ἔπρεπε νὰ συμβῆ, κάτι τὸ ἀναπότρεπτο. Μ' ὅλο ποὺ οἱ συνταγματάρχες ἦσαν σκληροὶ καὶ ἀδίσταχτοι πατριῶτες εἶχαν κάθε λόγο νὰ φοβοῦνται καὶ νὰ προσπαθήσουν νὰ ἐμποδίσουν μὲ ἀντιδημοκρατικὰ μέσα τὴν ἀνάστασι καὶ ἀνασυγκρότησι τοῦ «γυμνοῦ, θριαμβευτικοῦ Τροτσκισμοῦ» — ὅπως εἶχε πεῖ ὁ Τσῶρτσιλ — στὴν δοξασμένη καὶ ὄμορφη χώρα τους, ὅπου γεννήθηκε ἡ Δημοκρατία.

Τὸ μόνο ποὺ ἀπομένει νὰ ἐλπίζη κανεὶς εἶναι ὅτι τὸ σημερινό, περισσότερο φιλελεύθερο καθεστώς, ἔχει τὴ δύναμι καὶ τὰ ἀτσαλένια νεῦρα νὰ ἐξασφαλίση τὸ ὅτι ποτὲ πιὰ ἡ Ἑλληνικὴ Δημοκρατία δὲν θὰ ἀντιμετωπίση τὸν κίνδυνο —σύμφωνα μὲ τὴν σκληρὴ ἀλλὰ χαρακτηριστικὴ φράσι τοῦ Τσῶρτσιλ— νὰ συρθῆ στὸ δρόμο, νὰ «ψωνιστῆ» ἀπὸ ἕνα ἄνδρα ποὺ κρατᾶ τόμμυγκαν».

ΤΕΛΟΣ

Ὁ κ. Μ· Μυριδάκης διὰ τὴν Ἐθνικὴν Ἀντίστασιν

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΕΙΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Ἀπογευματινὴ ἐφημερίς, ἡ ὁποία τελευταίως ἀσχολεῖται μὲ διαφόρους ἀπόψεις καὶ θέσεις περὶ τὴν Ἐθνικὴν Ἀντίστασιν, δὲν ἐδημοσίευσεν ἐξ ὁλοκλήρου ἐπιστολὴν τοῦ κ. Μιχ. Ι. Μυριδάκη, ἡ ὁποία ἀφεώρα εἰς ὡρισμένα δημοσιεύματα - ἀπαντήσεις εἰς τὸν ἐπιστολογράφον. Κατωτέρω δημοσιεύομεν πλῆρες κείμενον τῆς ἐπιστολῆς τοῦ κ. Μ. Μυριδάκη:

«Ἀξιότιμε κυριε διευθυντά.

Ἀπευθυνθεὶς εἰς τὴν ἐφημεριδα «ΤΑ ΝΕΑ» δι' ἐπιστολῆς μου τὴν 9.10.75, πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς ἱστορικῆς ἀληθειας εἰς δημοσίευμα αὐτῆς τῆς 6ης λήξαντος, αὕτη ἀρχικῶς μοῦ εἶπεν ὅτι ἦτο ἐκτενὴς καὶ νὰ τὴν συντομεύσω, πρᾶγμα το ὁποῖον καὶ ἔπραξα. Ἐπανυποβαλὼν ταύτην τὴν 13.10.1975, ὁπότε καὶ μοῦ ἐδόθη η ὑπόσχεσις ὅτι θὰ ἐδημοσιεύετο αὕτη. Ἐπειδὴ ἡ ὡς ἄνω ἐφημερὶς ἐδημοσίευσεν τὴν 19.10.75 καὶ χωρις τὴν ἡμερομηνίαν μόνον τὸ 1,3 καὶ ἐκ τῆς ἀρχῆς τοῦ κειμένου τῆς ἐπιστολῆς μου, παραλείψασα οὕτω τὸ κύριον καὶ οὐσιαστικὸν αὐτῆς μέρος, παρακαλῶ θερμῶς ὅπως καταχωρίσητε τὸ πλῆρες κείμενον τῆς ἡμετέρας αὐτῆς ἐπιστολῆς, ἀντίγραφον τῆς ὁποίας σᾶς ἐπισυνάπτω.

Εὐχαριστῶ θερμότατα

Ἐν Ἀθήναις τῇ 3η Νοεμβρίου 1975

μετὰ τιμῆς

ΜΙΧΑΗΛ ΙΩΣΗΦ ΜΥΡΙΔΑΚΗΣ

Κυριε διευθυντά.

Εἰς τὸ φύλλον της 6ης τρεχοντος τῆς ἐγκρίτου ὑμῶν εφημερίδος «ΤΑ ΝΕΑ» ἐδημοσιεύθη ἐπιστολὴ τῶν κ.κ. Μιχ. Κυριακοῦ, Κ. Παπαγιαννάκη καὶ Ε. Δέτου, εἰς ἀπάντησιν ἡμετέρας ἐπιστολῆς εἰς δημοσίευμα τοῦ Κ. Πυρομάγλου τῆς 9.9.1975.

Ἐπὶ τῆς ἀπαιτήσεως ταύτης τῶν ἀνωτέρω καὶ δυνάμει τοῦ περὶ Τύπου Νόμου παρακαλῶ ὅπως δημοσιεύσητε τὴν κατωτερω ἀπάντησιν καὶ ὡς ουτος ὁρίζει.

1.—Κατ' ἀρχὴν ἔπρεπε νὰ ἔχῃ τὸ θάρρος ὁ κ. Πυρομάγλου νὰ μοῦ ἀπαντήσῃ ὁ ἴδιος.

2.—Ἡ πρὸς τὸ δημοσίευμα τοῦ Πυρομάγλου ἀπάντησίς μας εἶναι ἡ ἀποκατάστασις τῆς αληθείας ὡς ἐγὼ τὴν γνωρίζω ἀπὸ τὰ στόματα καὶ τοῦ Ζέρβα καὶ τοῦ Πλαστήρα καὶ ὡς ἀποδεικνύουν ταύτην τὰ εἰς χεῖρας μου εὑρισκόμενα ἰδιόχειρα γραπτὰ στοιχεῖα ἀμφοτέρων τούτων.

3.—Πρὸς ἀπόδειξιν τῶν ἀναληθειῶν τῶν γραφόντων καὶ τῶν ὑπογραφόντων τῆς πρὸς ἐμὲ ἀπαντήσεως ἀναφέρω τὰ ὑπ' αὐτῶν ἀναφερόμενα εἰς τὴν δευτέραν αὐτῆς παράγραφον.

«... Συμφωνοῦμε μὲ τὸν κ. Μυριδάκη ὅτι ὁ Ζέρβας ἑτοίμαζε ἀντίσταση ἀπὸ τὸν Φεβρουάριον 1941. Ἡ ἀντίστασή του ὅμως ἦτο ἀντιδικτατορική, μὲ ἐξέλιξιν πρὸς τὴν ἀντίσταση. ...».

Ἐπ' αὐτοῦ ἀντὶ ἀπαντήσεως ἐρωτῶ τοὺς κ.κ. πρὸς ἐμὲ ἀπαντῶντας. Ὅταν ὁ Ζέρβας τὸν Ἰανουάριον καὶ Φεβρουάριον 1941 συνήντησεν εἰς τὰς Ἀθήνας τὸν Ἄγγλον στρατηγὸν Οὐίβελ καὶ τὸν Ἄγγλον ὑπουργὸν Ἐξωτερικῶν Ἄντονυ Ἤντεν καὶ ὡμίλησεν εἰς ἀμφοτέρους καὶ περὶ δημιουργίας ἀντιστάσεως εἰς τὴν Ἑλλάδα, μετὰ τὴν ἐπικειμένην κατοχὴν αὐτῆς ὑπὸ τοῦ Ἄξονος, ἔκαμνεν ἀντιδικτατορικὴν ἀντίστασιν;

4.—Εἰς τοὺς κ.κ. ἀπαντῶντας μου, «οἵτινες ἀναφέρουν ὅτι ἐγὼ ὡς ἀξιωματικὸς τῆς ἀσφαλείας ὑβρίζω τὸν Πυρομάγλου δὲν νομίζω ὅτι ὑπάρχει οὐδεμία φράσις τοῦ κειμένου τῆς ἐπιστολῆς μου ὑβριστικὴ δι' αὐτόν, ἐκτὸς ἐὰν ουτοι θεωροῦν ὕβρεις τὴν ἀλήθειαν.

5.—Τὸ ἀναφερόμενον εἰς τὴν ἀνωτέρω ἀπάντησιν διατί δὲν ἀπαντήσαμεν εἰς τὸ ἐκδοθὲν ὑπὸ τοῦ κ. Πυρομάγλου βιβλίον τοῦ 1947, ἀπαντῶ εἰς τοὺς ἐπιστολογράφους ὅτι, ἡ ἀπάντησίς μου αὕτη ἀναγράφεται εἰς τὴν σελίδα 45 τοῦ ὑπ' ἐμοῦ ἐκδοθέντος τὸ 1948 βιβλίου «Ἀγῶνες τῆς Φυλῆς».

6.—Ἐπίσης οἱ κ.κ. Μ.Κ., Κ.Π. καὶ Ε.Δ. εἰς μίαν περικοπὴν τῆς ἐπιστολῆς των γράφουν: «... φαίνεται, ὅτι αὐτὰ ὅλα τὰ ξέρει ὁ κ. Μυριδάκης ἀπὸ τὸν καιρο ἐκεῖνο, ποὺ ἀνῆκε στὸ ΕΑΜ (στὸν πυρῆνα Κρητῶν Ἀθηνῶν, ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν τοῦ Εὐαγγέλου Παπαδάκη, ψευδώνυμον Τάσος Λευτεριᾶς)...».

ΜΙΑ ΕΚΘΕΣΙΣ ΤΟΥ ΖΕΡΒΑ

Τὴν δι' ἐμὲ ὕβριν αὐτὴν τὴν ἐπιστρέφω εἰς τοὺς ἀνωτέρω ἐπιστολογράφους, διὰ τοὺς ὁποίους πιθανὸν νὰ μὴ ἀποτελῇ ὕβριν καὶ ἀπαντῶ εἰς αυτοὺς ὅτι ὁ γράφων (Μυριδάκης) ουδέποτε ἐφοίτησεν εἰς τὰ Κολλέγια τοῦ Κ.Κ.Ε., οὔτε ὅταν τοῦτο ἦτο ἀκάλυπτον οὔτε ὅταν ἦτο κεκαλυμμένον μὲ τὸν μανδύαν τοῦ ΕΑΜ, οὔτε καὶ ποτὲ ἐπλησίασεν εἰς τὰ δώματα καὶ τὰ μέλαθρα αὐτοῦ, διότι ταῦτα δὲν ἦσαν καὶ δὲν ἥρμοζον εἰς αὐτόν. Κάμνω γνωστὸν εἰς τοὺς ἐπιστολογράφους, ἐὰν δὲν γνωρίζουν αὐτό, ὅτι ὁ γράφων ἐμυήθη εἰς τὸ ΕΔΕΣ πρὶν ἢ ἀκόμη ἱδρυθῇ τὸ ΕΑΜ καὶ ὅτι οὔτε φράξιας οὔτε ἐξωμότης ὑπῆρξεν ουτος.

Ἐπίσης οἱ ἐπιστολογράφοι πρὸς ἐμὲ ἀναφέρουν ὅτι «... Ἂν ὁ κ. Μυριδάκης εἶχε τὴν τύχην νὰ παίξῃ κάποιον ἔστω καὶ μικρὸν ρόλο πρωταγωνιστοῦ, θὰ ἐσκέπτετο διαφορετικά. Ἀλλὰ ἦταν ἕνας ἁπλοῦς σωματοφύλακας».

Λυποῦμαι ποὺ εὑρίσκομαι εἰς τὴν ἀνάγκη νὰ ἀναφέρω ὡρισμένα στοιχεῖα ἕνεκα τῶν ὁποίων εἶναι δυνατὸν ὑπό τινων νὰ θεωρηθῶ ὅτι περιαυτολογῶ, ἀλλὰ δυστυχῶς ἀναγκάζομαι εἰς τοῦτο διὰ νὰ μάθουν οἱ ἀναγνῶσται ποῖος ἦτο εἰς τὸν ἀγῶνα ὁ Μυριδάκης καὶ ποῖοι ἦσαν οἱ γράφοντες καὶ ὑπογράφοντες τὴν πρὸς αὐτὸν ἀνωτέρω ὑβριστικὴν ἐπιστολήν.

Τί ἔκαμε καὶ τί ἀπέδωσεν εἰς τὸν ἀγῶνα αὐτὸν ὁ Μυριδάκης θὰ μᾶς εἰπῇ αὐτὸς οὗτος ὁ ἀρχηγὸς τοῦ ἀγῶνος στρατηγὸς Ζέρβας ἀπ' ἐκεῖ ὅπου ἀπολαμβάνει τὴν αἰωνίαν ἡσυχίαν του, τὴν ὁποίαν οἱ προαναφερθέντε τοῦ διαταράττουν μὲ τὴν προσπάθειάν των να σφετερισθοῦν καὶ ἀμαυρώσουν τὸν ἀγῶνα του.

Πρὸς τούτοις ἀναφέρομεν ὅτι ὁ στρατηγὸς Ζερβας εἰς τὴν πρὸς το ὑπουργειον Ἐθνικῆς Ἀμύνης εκθεσιν του, διὰ τὸν διεξαχθέντα ὑπ' αὐτοῦ ἀγῶνα ἐθνικῆς ἀντιστάσεως, ὑποβληθεῖσαν τὴν 22.6.1949 καὶ κατόπιν τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 151574)ο)528)17.7.1949 ἐγγράφου του πρὸς αὐτόν, ἀναφέρει διὰ τὸν Μυριδάκην: «... Πρωτοπόροι τῆς ἐπαναστάσεως: 1) Ἐφ. ὑπολοχαγὸς πυρ)κοῦ Μυριδάκης Μιχαήλ. Οὗτος ὑπῆρξεν ἀπὸ τὴν πρώτην ὥραν τῆς ἱδρύσεως τοῦ ΕΔΕΣ ὁ ἀκούραστος καὶ ἀχώριστος σύντροφός μου, ὡς καὶ κύριος παράγων, εἰς τὸν ὁποῖον καθ' ὅλην τὴν περίοδον τῆς Κατοχῆς, εἴτε πρὸ τῆς ἀνόδου μας εἰς τὰ βουνά, εἴτε μετὰ τὴν ἄνοδόν μας εἰς τὴν ἐλευθέραν ὀρεινὴν Ἑλλάδα, ἀνέθετα τὰς πλέον ἐπικινδύνους ἀποστολάς. Πλειστάκις ἐκινδύνευσε νὰ συλληφθῇ ὑπὸ τῶν κατακτητῶν. Ὑπῆρξεν ὁ νικητὴς τοῦ Γοργοποτάμου, ὅτε διώκησε καὶ τοὺς μαχητὲς τοῦ ΕΔΕΣ καὶ τοὺς ὀλίγους μαχητὰς τοῦ ΕΛΜ καὶ αὐτὴ εἶναι ἡ μοναδικὴ περίπτωσις συνεργασίας τοῦ ΕΔΕΣ καὶ τοῦ ἐν γένει τότε ΕΑΜ. Εἰς ὅλας τὰς κατὰ τῶν Ἰταλῶν καὶ Γερμανῶν μάχας τοῦ ἀνετίθεντο αἱ πλέον δύσκολοι ἀποστολοί. Οὗτος διώκησε μεγάλην μονάδα, ἐν τούτοις δύναται νὰ λεχθῇ, χωρὶς φόβον νὰ θεωρηθῇ τοῦτο ὡς ὑπερβολή, ὅτι ἔμεινεν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς μέχρι τοῦ τέλους τοῦ ἀγῶνος ἡ ψυχὴ αὐτοῦ. Εἰς τὸν ὑπ)γὸν Μυριδάκην Μιχαὴλ ἡ ἐθνικὴ ἀντίστασις ὀφείλει πάρα πολλά, ἡμεῖς δὲ προσωπικῶς εὐγνωμοσύνην αἰωνίαν. Μὲ μίαν λέξιν ὑπῆρξε καὶ ἔμεινεν ἕνας σιωπηλὸς καὶ σεμνὸς ἥρως ἄξιος τῆς πατρίδος. 2) Παπ. Κωτσάκη..., 3) Ἰωάνν. Παπαδάκη... Δὲν κρίνω ἄσκοπον νὰ προσθέσω ὅτι καθ' ὅλην τὴν τετραετῆ σχεδὸν διάρκειαν τοῦ ἀγῶνος καὶ οἱ τρεῖς αὐτοὶ ἐξαιρετικοὶ Ἕλληνες δὲν ἐδέχθησαν νὰ λάβουν οὔτε μίαν δραχμήν, καίτοι καὶ οἰκογενειακὰς ἀνάγκας καὶ ἀτομικὰς τοιαύτας εἶχον...».

Αὐτὸς ἦτο κατὰ τὸν Ζέρβαν ὁ Μιχαὴλ Μυριδάκης, σωματοφύλακος κατὰ Κ. Πυρομάγλου καὶ ἐπιστολογράφους, τῶν ὁποίων ἐπίσης ἡ διαγωγὴ καὶ η δρᾶσις πρέπει ἐνταῦθα ν' ἀναφερθῇ καὶ ἐὰν τυχὸν νομίζουν ὅτι ἀδικοῦνται, ἂς ἐκθέσουν οἱ ἴδιοι τὰ κατορθώματά των.

Ο ΚΟΜΝΗΝΟΣ ΠΥΡΟΜΑΓΛΟΥ

Οὕτω διὰ τὸν Κομνηνὸν Πυρομάγλου ὁ Ζέρβας εἰς τὴν προαναφερθεῖσαν ἔκθεσίν του πρὸς τὸ ὑπουργεῖον Ἐθνικῆς Ἀμύνης γράφει τὰ κάτωθι: «... Δίκαιον εἶναι τὰ λεχθῇ ὅτι μεταξὺ τῶν πρώτων ἀνδρῶν, οἵτινες μὲ ἐπλαισίωσαν, ὅτε ἀνῆλθον εἰς τὰ βουνὰ τῆς Ε.Ο.Ε., ἦσαν καὶ ὁ Πυρομάγλου Κομνηνὸς καὶ ὁ Μ.Δ., οὗτοι ὅμως ἀπεχωρίσθησαν ἐμοῦ ἀποσταλέντες εἰς Ἀθήνας διὰ τὴν τακτοποίησιν τῶν ἐκεῖ πραγμάτων τοῦ ΕΔΕΣ».

Δυστυχῶς, ὁ στρατηγὸς Ζέρβας δὲν γράφει περὶ τοῦ τι αὐτὸς ἔπραξεν εἰς τὰς Ἀθήνας, διὸ καὶ ἐπιφορτίζεται ὁ γράφων νὰ τὰ ἀναφέρῃ ἐνταῦθα, διότι ταῦτα ἔχει ἀναφέρει εἰς τὸ προαναφερθὲν βιβλίον του (σελὶς 45).

Εἰς τὰς Ἀθήνας ὁ Κομν. Πυρομάγλου τότε ἐκινήθη δραστηρίως ἵνα ἅπαν τὸ ΕΔΕΣ ὑπαχθῇ εἰς τὸ ΕΑΜ πλὴν ὅμως ἄτομόν τι, ἀνῆκον εἰς Κεντρικὴν Ἐπιτροπὴν τοῦ ΕΑΜ, ἐνημέρωνε τὸν Ζέρβαν περὶ τῶν ἐν γένει προσπαθειῶν αὐτοῦ, δι' ὃ οὗτος ἐκλήθη ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὰ βουνά, ὅτε ἄκων καὶ ὑπὸ αὐστηρὰν ἐπιτήρησιν ἐκρατήθη ἐκεῖ.

Διὰ τὸν κ. Μιχ. Κυριακὸν ἀναφέρομεν ὅτι, τὸ ἔργον τοῦ Πυρομάγλου μὲ τὸ ΕΑΜ, μετὰ τὴν ἀναχώρησιν αὐτοῦ ἐξ 'Αθηνῶν, ἀνέλαβε νὰ συνεχίση οὗτος, μέλος τῆς τότε συσταθείσης τῆς Κ.Ε. ΕΔΕΣ 'Αθηνῶν, δι' ὃ μετὰ 3μηνον ἀπέπεμψε τοῦτον ὁ Ζέρβας ἐκ ταύτης, μὴ ἐμφανισθέντος ἔκτοτε τούτου, εἰ μὴ σήμερον ὡς ἀγωνιστοῦ.

'Ως πρὸς τους κ.κ. Κ.Π. καὶ Ε.Δ. οἵτινες τιτλοφοροῦνται ὡς μέλη τῆς «Ἐπιτροπῆς Πόλης», ἐπειδὴ τοιαύτη ὑπηρεσία δὲν ἱδρύθη ὑπὸ τοῦ Ζέρβα οὔτε πρὸ τῆς ἐξόδου του εἰς τὰ βουνά, οὔτε μετά, καὶ ἐπειδὴ τὴν ὀνομασίαν αὐτὴν ἡμεῖς δὲν γνωρίζομεν καὶ ὡς εἶναι επόμενον δὲν γνωρίζαμεν καὶ τὰς προσφερθείσας ὑπ' αὐτῶν ὑπηρεσίας καὶ κατορθώματα ἐναντίον Γερμανῶν, 'Ιταλῶν, Βουλγάρων καὶ κουκουέδων καὶ ἐπειδὴ δυνατὸν ὁ Ζέρβας νὰ ἠδίκησεν αὐτοὺς ὅταν νέοι τινές, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ οἱ ἀνωτέρω, προσῆλθον ὡς «'Επιτροπὴ Πολης» πρὸς αὐτὸν νὰ τοῦ κάμουν κριτική, οὐχὶ τὸν Νοέμβριον τοῦ 1944 εἰς τὸν ξεν. τῆς Μεγάλης Βρεταννίας, ἀλλα τὸν Μάρτιον τοῦ 1945 στὴν ὁδὸν Νίκης 11. καὶ τοὺς ὁποίους ἀπέπεμψεν, ὅταν τοῦ εἶπαν ὅτι αὐτὸς πρέπει νὰ παύσῃ πλέον νὰ ἀναμιγνύεται εἰς τὸν ΕΔΕΣ διότι ἀπέτυχε, καὶ αὐτοὶ μὲ τὸν Πυρομάγλου θὰ ἀναλάβουν τὰ τοῦ Συνδέσμου, διὰ τοῦτο οἱ ἀνωτέρω κ.κ. ἂς ἀναφέρουν αὐτοὶ οἱ ἴδιοι τοὺς διεξαχθέντας ἀγῶνας των εἰς τὴν «'Επιτροπὴ Πολης», ἐναντίον τῶν προαναφερθέντων ἐχθρῶν τῆς πατρίδος, ἀφ' ἑνὸς ἵνα οἱ ἀναγνῶσται συγκρίνουν τους ἀγῶνας καὶ τὰς ὑπηρεσίας αὐτῶν μὲ τὰς τοιαύτας τοῦ σωματοφύλακος, καὶ ἀφ' ἑτέρου ἵνα οἱ ἀγῶνες οὗτοι συμπεριληφθοῦν εἰς τὴν ἱστορίαν.

Ταῦτα πρὸς ἐνημέρωσιν τῶν ἀναγνωστῶν καὶ τῶν ἀγωνιστῶν.

Εὐχαριστῶ θερμῶς

'Αθῆναι 13 'Οκτωβρίου 1975

Μετὰ τιμῆς

ΜΙΧΑΗΛ ΙΩΣΗΦ ΜΥΡΙΔΑΚΗΣ

Ἐπιστολαὶ

Η ΣΤΑΣΙΣ ΤΟΥ ΣΑΡΑΦΗ

Ὁ κ. Γεώργιος Λουκᾶς μᾶς ἀπέστειλε τὴν ἀκόλουθον ἐπιστολὴν σχετικῶς μὲ τὸ «ζήτημα Σαράφη»:

Η ΣΤΑΣΙΣ ΤΟΥ ΣΑΡΑΦΗ
(Κείμενον ἐπιστολῆς)

Θεσσαλονίκη 6 Νοεμβρίου 1975

Κύριε διευθυντά,

—Εἰς τὸ ἀφήγημα «ΠΩΣ ΕΣΩΘΗ Η ΕΛΛΑΣ Τ Ο1944», τὸ ὁποῖον ἀναγιγνώσκω μετὰ προσοχῆς, εἶδον σήμερον νὰ ἀναφέρεται —ὁ ἀγαπητὸς καὶ γνωστός μου Ἔντυ Μάγιερς ταξίαρχος τῆς ἀγγλικῆς ἐν Ἑλλάδι ἀποστολῆς κατὰ τὴν κατοχὴν —εἰς τὸ θέμα Σαράφη καὶ τοῦ ἀφοπλισμοῦ τῶν ὁμάδων— τῶν ὁποίων ἡγεῖτο — ἀπὸ τμήματα τοῦ ΕΛΑΣ ὑπὸ τὸν καπεταν Κόζακα.

—Ἐδῶ ἄς μοὶ ἐπιτρεψη —ὁ καθ' ὅλα ἐξαίρετος ἄνθρωπος καὶ φιλέλλην κύριος Μάγιερς— νὰ διαφωνήσω μαζί του. 1) Ὁ συνταγματάρχης Στέφ. Σαράφης οὐδέποτε ἡγήθη τμήματος ἐνόπλων ἀνταρτῶν πρὶν ἡ προσχωρήση οἰκειοθελῶς εἰς τὸν ΕΛΑΣ τὴν 11.3.1943 ἤτοι ὀκτὼ ἡμέρας μετὰ τὸν ἀφοπλισμὸν τῶν ὁμάδων Κωστοπούλου τὰς ὁποίας ἐπρόδωσεν ὁ ἴδιος «ὅρα ἱστόρημά μου εὑρισκόμενον εἰς χεῖρας ὑμῶν.

—Ἐπεδίωξεν ὁ Σαράφης νὰ ἐξωστρακήση ἀπὸ τὴν διοίκησιν τὸν ταγματάρχην Κωστόπουλον μὲ δόλον, παρουσιαζόμενος ὡς πατριώτης ἐνῶ εἶναι γνωστον ὅτι οὗτος προσεχώρησεν εἰς τὸν μαρξισμὸν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1936 (ὅρα ἀπομνημονεύματα τοῦ τέως ὑπουργοῦ) πλὴν ὅμως δὲν τὸ ἐπέτυχεν. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι ὁ Κωστόπουλος ἐγνώριζεν τὰς ἐπαφὰς τοῦ Σαράφη μετὰ τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς ΕΑΜ Ἀθηνῶν και ιτὰς προτάσεις τοῦ Κ.Κ.Ε.. ὅπως χρισθῆ οὗτος ὡς ἀρχηγὸς τοῦ ΕΛΑΣ.

—2) Ὅτι αἱ ὁμάδες Κωστοπούλου κι' ὄχι Σαράφη (ἀνεξαρτήτως ἐὰν ἠκολούθει τὰς ὁμάδας αὐτὰς ἐπὶ ἕνα μῆνα περίπου οὗτος) ἀφωπλίσθησαν ἐπαναλαμβάνω —τῇ προδοσίᾳ τοῦ Σαράφη— ἀπὸ τὰ τμήματα οὐχὶ τοῦ καπεταν Κόζακα (Θωμᾶ Πάλλα) ἐκ Τσιοτίου Τρικάλων, ἀλλὰ ἀπὸ τὰ τοιαῦτα τοῦ καπεταν Νικηταρᾶ εἰς Μορφοβούνιον Καρδίτσης (γενέτειραν Ν. Πλαστήρα). Ὡς αὐθεντία τῶν γεγονάτων τὰ ἔζησα εἰς ὅλην των τὴν ἔκτασιν καὶ τὸ ἐν λόγω ἱστόρημά μου ἀποκτᾶ ἐπικαιρότητα. Ὅθεν πρέπει νὰ δοθῆ εἰς τὴν δημοσιότητα διὰ νὰ γνωρίση τὴν ἀλήθεια ὁ ἑλληνικὸς λαός.

Μετα τιμῆς
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΛΟΥΚΑΣ
ἀξ/κὸς ἐθνικῆς ἀντιστάσεως ΕΟΕΑ ΕΔΕΣ
Γαμβέττα 153, Θεσ/νίκη ΤΤ 252

Σημείωσις συντάκτου:

Ἄς μᾶς ἐπιτρέψη ὁ κ. Λουκᾶς νὰ διαφωνήσωμε καὶ ἐμεῖς μὲ τὴ σειρά μας μὲ τὴν «διαφωνία» του εἰς ὅσα ἀναφέρει ὁ ταξίαρχος Ἔντυ, σχετικῶς μὲ τὸν Σαράφη. Δὲν ἀναφέρεται σὲ λεπτομέρειες, γιατὶ τότε ἡ ἀφήγησι θὰ μάκραινε πολὺ (ἄλλωστε τὸ ἀνάγνωσμα ἀφορᾶ τὰ «Δεκεμβριανά» καὶ ὅσα ἀναφέρονται ἐδῶ ἁπλῶς εἶναι κάτι σὰν εἰσαγωγή). Ὁ ταξίαρχος γράφει ὅτι ὁ Σαράφης παρουσιάσθηκε σ' αὐτὸν ὡς «ἀρχηγὸς ὡρισμένων ὁμάδων». Ἦταν συνταγματάρχης τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ. Ἐπίσης ὁ Μάγιερς σαφῶς λέει ὅτι τὸ «ἐγέλασε», ὅτι «ἔπρεπε νὰ μὴ παρασυρθῆ ἀπὸ τὸν στρατιωτικό του μύστακα καὶ τὰ ἀέτεια χαρακτηριστικά του καὶ νὰ προσέξη στὰ μάτια του ποὺ ἀπέφευγαν τὸ βλέμμα του».